

ЕАТЕР

АЛЕКСАНДРА

ДУХНОВІЧА

У ПЕРЕКЛАДАХ

ЯРОСЛАВА СЫСАКА

ТЕАТЕР АЛЕКСАНДРА ДУХНОВІЧА
У ПЕРЕКЛАДАХ ЯРОСЛАВА СЫСАКА

ТАД

Серія

Выдання виходить з нагоди
65. рочниці театралного діяльства

Ярослава Сысака,
актера, режисера, драматурга,
директора театрів УНТ і ТАД,
автора русинських перекладів творів
світової драматургії

Театер Александра Духновіча у перекладах Ярослава Сысака

Тексты вшорили:

Валерій Падяк

Михал Павліч

Пряшів

Выдавательство Пряшівской універзіты

2022

Театер Александра Духновіча у Пряшові (курто: ТАД) історикы означують як культурный феномен сучасной Словакії. Візітков русиньского ренесанса на сцені ТАДу стали півдруга сто пес світовой драматургії у русиньскім перекладі. Єдным из майплодных перекладачів, котрый активно наповнѣвав репертоар Театру А. Духновіча творами із многих літератур, быв і обстає до днесь Ярослав Сысак. Цілою ёго жытя є поязане із театром як актера, режисера-постановника, драматурга, директора ТАДу, аж наконець – перекладача.

Книжне видання репрезентує важну часть перекладацького наслідства Я. Сысака – дванадцять драматичных творів із словацькой, чеськой, української, польской, французькой, російской и других літератур, а тыж языковы адаптації войводинорусиньских драматичных творів.

Проект реалізований під веджінём
доц. Мгр. **Валерія Падяка**, к. н.

Тексты вишорили:
доц. Мгр. **Валерій Падяк**, к. н.
Мгр. **Михал Павліч**, ПгД.

Языковый редактор
Мгр. **Зденка Цітрякова**, ПгД.

Рецензенты:
проф. Д-р. **Павло Роберт Магочій** (Торонтська універзіта)
проф. Д-р. **Елейн Русинко** (Мерілендська універзіта)

**Realizované s finančnou podporou Fondu
na podporu kultúry národnostných menšín.**

ISBN 978-80-555-3055-0

© В. Падяк, ідея серії “ТАД”, 2020
© В. Падяк, М. Павліч, вишоріня текстів, 2022
© В. Падяк, вступ, інтервю, 2022
© М. Павліч, інформативный додаток, 2022
© Я. Шуркала, фото, 2022
© М. Падяк, лого, 2020.

ОБСЯГ

Валерій Падяк. ЯРОСЛАВ СЫСАК (курта творча біографія)	7
ЯРОСЛАВ СЫСАК: <i>«Театер буде екзистувати доты, докы го будуть потребувати люде»</i> (інтервю взяв В. Падяк)	11
АЛОЙЗ МЫРШТІК, ВІЛЕМ МЫРШТІК Маріша	25
ІВАН СТОДОЛА Бачова жена	63
ДЮРА ПАПГАРГАЇ Агафія – старого попа дівка	95
ДЮРА ПАПГАРГАЇ Два листкы до Єрусалима. Трактат о выпнутім часї	135
ДЮРА ПАПГАРГАЇ Сконана кавалерія	175
ПЕТЕР КОВАЧІК Словацька рапсодія, або Корчма під зеленым строом	213
АЛФРЕД ЖАРРІ Краль Убу	281
ОЛЕКСІЙ КОЛОМІЄЦЬ Фараоны	315

ЙОЗЕФ ГРЕГОР ТАЄВСКИЙ	
Обіцянки	345
МИХАЛ ВАЛЧАК	
Пісковиско	375
ІЛЬЯ ІЛЬФ, ЄВГЕНІЙ ПЕТРОВ	
12 стілців	403
ЛЕОНІД АНДРЕЄВ	
Любов до ближнього	443
Михал Павліч. Курты інформації за премеры пес, котры у роках 1990–2022 на русиньскый язык переложыв Я. Сысак	468

ЯРОСЛАВ СЫСАК

(курта творча біографія)

Ярослав Сысак (подаколи пишуть: Ярослав Сисак, *словац.* Jaroslav Sisák) родив ся 28.05.1939 р. у с. Пыхні даколишнёй Чехословакії (днесь Снинський окрес Пряшівського края, Словакія) у родині священика. Пройшов путь од актера до діректора театру.

Учів ся у снинській «руській» школі, т. н. «міщанці», а коли вітця переложыли до с. Клокочова (днесь є то край вароша Михаловці / Michalovce), перейшов до михаловской словацькой школы. Скончів штудії і здобыв повну середню освіту на Педагогічній школі у Пряшові (1953–1957).

Як вісемнадцятьрочный по успішнім конкурзї наступив до актерського колективу Українського народного театру (курто: УНТ) у Пряшові, де зіставав як актер до 1966 року (межи тым два роки одслужыв у войську). Грав у песах *К. Чапека* «Мати», *І. Стодолы* «Вівчарева жінка» («Бачова жена»), *О. Олеся* «Ніч на полонині», *В. Шекспіра* «Отело», *А. Духновіча* «Главный тарабанщик», заграв роль Автора, то значить самого А. Духновіча у програмі «Я світ узрів під Бескідом» і др.

Скончів Театралный інститут Карпенка-Карого у Києві (1966–1971, режисерське одділення). По штудіях вернув ся до пряшівського УНТ і скоро три десятилітя робив туй як режисер (1971–1981), умелецький руководитель (1978–1982) а дале і діректор театру (1982–1998). Межи тым, подаколи грав на сцені як актер, приміром, роль Доктора Ломбарді у комедії К. Голдоні «Слуга двух панів» (1971), роль Едгара у драмі «Король Лір» (1972) В. Шекспіра і др.

У режії Я. Сысака колектив УНТ заграв поперх два десяткы пес, суть то (подаєме у хронологічнім порядку, а назву – в українськім языку) сякі творы: *І. Франка* («Для домашнього вогнища», 1971), *О. Коломійця* («Горлиця», 1971; «Фараоны», 1979), *К. Голдоні* («Слуга двох панів», 1971; «Колотнеча в Кйоджі», 1976), *І. Карпенка-Карого* („Мартин Боруля», 1972), *Л. Зоріна* («Варшавська мелодія», 1972; «Незнайомець», 1978), *М. Зарудного* («На сёмому небі», 1973), *М. Каріма* («Покинеш мене...», 1974; «Коня диктаторові», 1982), *І. Буковчана* («Перш, ніж проспіває півень», 1974), *М. Сабо* («Викриття», 1975), *В. Зозуляка* («Голос матері», 1975; «Сміх та й годі», 1981), *Б. Брехта* («Солдат як солдат», 1976), *А. Макаёнка* («Затюканий апостол», 1977), *Я. Соловича* («Золотий дощ», 1977; «Петро і Павло», 1986), *Н. Погодіна* («Кремлівські куранти», 1977), *М. Митровича* («Північне вламання», 1979), *І. Гриця-Дуды* («Бурхлива весна», 1979; «Ілько Липей», 1984), *А. Чехова* (Три сестри», 1979), *В. Константінова* («Російський секрет», 1980), *В. Кані* («Вибрати собі свою дорогу», 1981), *Я. Стельмаха* («Шкільна драма», 1982), *А. Немлягы* («Маринготки», 1983), *Ж. Б. Мольєра* («Фіглярства Скапена», 1984) і др.

Доба Баршановой революції у Чехословачії (1989) про пряшівський театр УНТ стала часом глибоких ідейно-языкових трансформацій. Із великов одвічалностёв сесь часотворный выклик прияв Ярослав Сысак як діректор театру. Театер під ёго веджінем закорінив русиньську націоналну ідею, зачав експеріментално грати пёсы в русиньскім языку (1988) і був переменованый на Театер Александра Духновіча (1990).

Поступно ушыток репертоар Театру А. Духновіча (курто: ТАД) став русиньскоязычным. У режії Я. Сысака ТАД у 1990–1998 роках заграв сякі пёсы: «Маріша» *Алойза і Вілема Мыриштіков* (1990), «Добродітель превышає богатство» *А. Духновіча – Я. Сысака* (1992), «Агафія – старого попа дівка» *Дюры Пангаргаї* (1993), «Театер світа» *Я. Сысака – В. Турка* (1996), «12 дівок на отдаваня, або зістали за дураків» *Марка Кропивницького* (1997), «Бачова жена» *Івана Стодолы* (1998). Туй требало бы іщі додати даякы пёсы, котры у роках 2002–2004 Я. Сысак поставив у ТАДі як режисер-гость: «Два листкы до Єрусалима» *Д. Пангаргаї* (2002) і «Хробачікы» *Яна Карафіята* (2004).

Я. Сысак нелем же привитав у ТАДі прогресівны транформации як діректор того театру і режисер, але тыж много ся постарав о русиньський репертоар. Од року 1990 і до днесь Я. Сысак доста плодно служить театру як автор літературных перекладів. На сцені ТАДу увиділи світло світа поперх двадцять пес, котры до русиньского языка (із словацькой, чеськой, української, польской, французькой, російской і др. літератур, а тыж із своєї – войводиной русиньской – літературы) пере-

клав Я. Сысак. Подаєме у хронології лем майважны (на наш позір) драматічны творы: «Мандрагора» Нікколо Макіавеллі (1990); «Маріша» Алойза і Вілема Мырштіков (1990); «Женитба» Николая Гоголя (1993); «12 дівок на оддавання, або зістали за дураків» Марка Кропивницького (1997); «Така любов» Павла Коговта (1997); «Бачова жена» Івана Стодолы (1998), «Два листкы до Єрусалима» Д. Папгаргаї (2002), «Сконана кавалерія» Д. Папгаргаї (2011), «Корчма під зеленым стромом...» Петра Ковачіка (2016), «Фараоны» Олексія Коломійця (2016), «Краль Убу» Алфреда Жаррі (2017), «Обіцянкы» Йозефа Грегора Таёвского (2018), «Домашнє гніздо» Михала Балажа (2018), «На ревізію» Андрія Романія і Марка Кропивницького (2018), «Пісковиско» Михала Валчака (2019), «І мудріаш домудрує» Олександра Островского (2020), «12 стільців» Іллі Ільфа і Євгенія Петрова (2021), «Любов до ближнёго» Леоніда Андреєва (2022), «Червена калина» Василя Шукшіна (2022) і др.

Не мож забути на далшы доста цінны ініціативы Я. Сысака на сценах словацкых театрів. На сцені прашівского Театру Йонаша Заборьского він поставив песу В. Розова «Štyri kvarcky» (премера: 17.10.1975). На сцені театру у місті Спішска Нова Весь (є то Robočná scéna Театру Йонаша Заборьского) Я. Сысак поставив дві пєсы: Івана Стодолы «Jožko Rúčik a jeho kariéra» (премера: 27.11.1983) і Станіслава Штепки «Čierna ovsa» (премера: 9. 02.1986). Была іщі сполупраца із Мадярьскым театром ТАЛПІА у Кошицях. Была тыж робота на радію в українських і русиньскых редакціях. А тыж педагогічна робота в Академії умілств у Баньській Бістріці.

Тісно сполупрацовав Я. Сысак із заграничными театрами. У році 1992 режисер поставив песу Д. Папгаргаї «Агафія – старого попа дзівка» на сцені войводинорусиньского Руського Народного Театра «Дядя» у Руськім Керестурі (Сербія). Пак іщі была єдна інсценація на тій самій сцені – у 2002 році режисер поставив драму М. Горького «На дні». На сцені Закарпатського музично-драматічного українського театру в Ужгороді (Україна) Я. Сысак тыж двыч дав за ся знати. Первше была то музична комедія Я. Гашека «Пригоди Й. Швейка» (1986); по двадцяти роках – пєса Вацлава Гавла «Аудієнція» (30.10.2005). Комедію Я. Гашека «Швейк у першій світовій війні» Я. Сысак поставив іщі раз у Румунії, быв то театр NORD у Сату-Маре (1995).

Заслужений умілець Чехословацькой републіки (1987).

Сякі суть найглавнішы віхы творчого пути Я. Сысака – актера, режисера, дірєктора театрів УНТ і ТАД, перекладача.

Доц. В. Падыак, к. н.

ЯРОСЛАВ СЫСАК:
«ТЕАТЕР БУДЕ ЕКЗИСТОВАТИ ДОТЫ,
ДОКЫ ГО БУДУТЬ ПОТРЕБОВАТИ ЛЮДЕ»
(інтерв'ю)

Я світ узрів під Бескідом...

— **Ви ся родили у русиньскім селі Пыхні (1939 р.). Ту проходило Ваше дїтство, юность. Выдти повела Вас стежка жытя у шырокий світ. Як споминаєте на тогочасне село, своїх родичів? Ці, нагодов, любов к театру не ту бере свій зачаток?**

Моє родне село, або, як у нас называли – валал, і по тых довгих роках, што я з нёго одышов, є тото найміліше і найкрасше на світї. Я з Пыхонь одышов єденадцятьрочный, а недавно, як 82-рочный, єм походив по хотарю, по полю, де-м коровы пас, у нас коровы гонили, там єм обжыв, наповнило ня яковсь енергієв, спомнянув єм собі на співанкы, што сьме, як діти, співали, як сьме «горнці били», бандуркы пекли, плакали, як сьме коровы потратили, бо знали сьме, же дома буде битка... Теперь, як єм постарїв, знаю, же там, де ся чоловік народив, де корінь пустив, тото найдорожше, што му зістало.

Валал жыв своїм порядком. Родичі ся о нас старали, як могли. Валал мав щастя, же у войні не выгорїв, як подакотры навколо. Нам лем сїнарня і сыпанець згорїли. У сыпанцю прогорїло і зерно. Дїдо го хотїв до гною вышмарити, але одпочівали у нас руськы вояци, по ранїню, были двоми. Єден – Українець, а другый десь споза Уралу. Тот Рус все спав, на пецу, конечно ся зогрїв, а Українець не доволив дїдови зерно до гною вышмарити. Вояци фасовали цукерь – він зерно заквасив; а они у нас одпочівали два місяці, з той «брагы» (тогда єм першый раз учув таке слово) наварив самогонку. У валалї ся слово «самогонка» стало домашнім. Вечур ся посходили сусїде, пили самогонку, співали, крічали, прославляли Красну армію, же од тых выпарїв лампа згасла. Чому так нашыроко о тім говорю. Тому, бо тото мі зістало в памяти. Велё веци, што ся стали пізніше, єм позабывав, а на тото собі детално памнятам. А деталы – та то основа работы режисера. Тото-м ся дізнав пізніше; тогда мы, діти, сьме ся бавили на варїня самогонкы, співали руськы і українскы співанкы, бавили ся на руськых і німецькых вояків, на партізанів – то

быв наш ТЕАТЕР. А у тогдышнім руснацькім валалі цілый живот був театралізований. Од народжіня до смерти. Хрестины – театр, свадьба – театр, смерть – театр, сята – театр, великдень – театр, різдво – театр, колядованя, обливаня... – вшытко театралне дійство. А богослужіня... каждая неділя – нове представліня... Форма тота іста, а обсяг іншый. І ту до валалу пришов новый учітель. Іван Козей. Прекрасный учітель! Я вже ходив до третей класы і він зачав нацвічовати «дівадло». Было то коротеньке дійство. «Бйю, сива, на базар» – мене выбрав грати діда. Обсяг дійства був із валалу. Дідо ішов на ярмарок, а по дорозі ішла молода невіста із зайдов. Дідо ї взяв на віз, але она не мала чім заплатити, бо іщі ніч не продала, то намісто плацы го поціловала. Дідо од той радости позапрігав коні і закрічав «Бйю, сива, на базар! Были якись сятки, «дівадло» было у школі, цілый валал – у класі, люде ся валяли од сміху, а я був герой сяточного вечура. Може, якраз ту ся зародила любов до театру.

— Далє сьте ся ішли учіти до Пряшова. Ту сьте zdobyли повну середню освіту, скончили сьте Пряшівську педагогічну школу (1953–1957). Мали сьте дяку стати ся педагогом, але пришли сьте до театру. Як ся то стало, же сьте ся стали актером УНТ?

У моім животі вшытко было якесь нагодне. Нянька як священника переложыли до Клокочова коло Михаловець. А я із руськой міщанкы у Снині пришов до словацькой у Михаловцях. По словацькы-м не знав бесідовати, писати-м писав, але з бесідов было туго. Мусив єм ся міцно старати, же бы-м не був дітєм на сміх. І ту нянько ня одвів до Пряшова, на педагогічну школу, котра вже была УКРАЇНЬСКА. Там ня прияли, але повіли нянькови, же мі треба купити гуслі, бо учітель мусить грати на інструменті і дітей учіти співати. Ту-м ся зась дістав ку театру. Десь у третій класі учітель музыки Юрій Костюк вирішыв поставити у школі оперу Миколы Лисенка: «Коза-Дережа». І ту мі зась припала роль діда. «Дідо? Та ний буде дідо!» Але на педерогічній школі ся організовали рецітачны вечоры, я їх якось выгравав, ходив єм на окресны і крайскы змаганя, доконця був єм і на цілословеньскім Гвездославовім Кубіні. Брала ня як діктора до дїтських передач у радію, де єм ся стрічав з актерами тогдышнього УНТ, і они ня наговорили іти до театру. По матурі не пішов єм за діктора школы на валал, але за практиканта до драматічного колектіву УНТ.

— Ци памнятаєте на свою першу роль у театрі? Котры роли тримлете за свої найуспішнішы в УНТ?

До театру єм пришов вісемнадцятьрочный. Пришло нас троє. Дві дівчата і я. Зачінала ся 12. сезона. В театрі говорили, же опорошують старый репертоар. До того опорошованя залучіли і нас. В «Украденім щастю» бігали сьме в масовках, танцёвали коломыйкы, співали. І готовила ся нова премєра. Зачали ся репетіції «Суєты» Карпенка-Карого. Обсадили ня до роли слугы сліпого генералє. А генералє грав Іван Гриць-Дуда, котрый ся до татру вернув по десятёх роках. Основатель і першый діректор УНТ! В 47-ім го выгнали, а теперь го прияли за драматурга. Мєно Гриць-Дуда мі было знаме. В 47-ім до Пыхонь, мого валалу, пришов новый учітель, обзерати школу, то був якраз він. Я ся го позвідав, ці то він? Засміяв ся і говорить: *«Видиш, колего, пути Господні неисповедимы!»* Тогды, якбач, ани я, ани він не знали сьме, же нашы пути ся іщі стрітять. Він автор, а я режисер-інсценатор ёго пєс. Час біг, як сполошаны конї. Я два рокры служыв отчізнї, вернув ся до театру, бо мі обіцяли, же є надія іти учіти ся до Києва. Грав єм вже і великы роли: в приповідках і драмах – пєсах соціалістичного реалізму і світової драматургії. К. Чапек – «Мати», І. Стодола – «Вівчарева жінка», Олександр

Юбілейный вечір з нагоды 80-літя народжінє Івана Гриця-Дуды у пряхівскім Театрі Александра Духновіча (1991).

На переднєму плані стоять (справа наліво): юбілант І. Гриць-Дуда і діректор ТАДу Я. Сысак.

Фото: Я. Шуркала.

Олесь – «Ніч на полонині», В. Шекспір – «Отело», А. Духновіч у програмі «Я світ узрів під Бескідом», В. Нравовіч у песі Духновіча «Головний тарабанщик»... і ту по довгих шестёх роках, наконець, можливість іти на студії до Києва.

— **Скоро єднов із послідніх Ваших ролей (перед тым, як одыйти до Києва) стала роль Нравовіча у песі А. Духновіча «Головний тарабанщик» (1965). Была то Ваша перша стріча із творчостёв А. Духновіча? Интерес до свого русиньского став можным вдяка демократічным змінам в ЧССР?**

Про Духновіча в часі мого дозріваня ся, практично, не говорило. О нім єм ся дізнав іщі в першых класах початковой школы. Учили нас учітелі, што были вихованы в духу «Духновіча», але пізніше, із знамых причін, ся перестало о Духновічови говорити. В народі був будителём, офіціално попом – «опіумом про народ». Але в шістдесятых роках, в часі такзваного потепління, уже нова генерация молодежи зачала ся вертати ку традиціям. І в театрі подув свіжий вітор. В 1962-ім році на сторічний юбілей пририхтовали святочну академію про Духновіча, на ній ся читала поезія Духновіча, в 1965-ім – драматургія: ведно з режисером Йосифом Фельбабом пририхтовали монтаж «Я світ узрів під Бескідом» і песу Духновіча «Головний тарабанщик» (українська назва комедії – «Головний бубнар»). А мені режисер довірив роль Духновіча в монтажі і роль Нравовіча в песі. Так єм ся деталініше познакомив з творчостёв Духновіча. А русинство в нас жыло все, нихто нігда нам не говорив, же мы Українці, все сьме были Руснаци.

— **У роках 1966–1971 штудовали сьте (вєдно з М. Шептаковов і І. Стропковским як першы нашы штуденты) у Києві. Доконця, zdobyли сьте по тых штудіях диплом Київского театралного інштиту Карпенка-Карого, у якім одборі – актера ці режисера? Была то добра школа про Вас і других штудентів – Русинів із Чехословакії?**

На тоты штудентьскы роки споминам найрадше. Были то, якбач, найшумнішы роки у животі. Нове середовище, друга країна, штудентьске жытя, новы камаратства, можливість штудовати того, што ня интересовало – майстерство актера і режисера – і зміны в родиннім животі, оженив єм ся і думав єм собі, же-м став дорослым. А Театральный інштитут Карпенка-Карого – то было того найкрасше, што ня в животі постигло! І єм пересвідченый, же – і тых вшыткых, што мали можливість, по нас, учіти ся в ёго стінах – ці то на Хрещатику, на Великій Підвалній або в Лаврі. Абсолвентів того інштитуту нам завіділи і словацькы театры.

— Што было про Вас інтересне в тогдышній Україні, а з чім сьте ся не могли согласити? І як ся Вам запам'ятав 1968 рік і окупація войском Варшавской догоды Вашой отцюзнины – Чехословацькой републіки? Як ваша генерація приняла окупацію ЧССР?

Треба чесно повісти, же інтересне было вшытко. По перше, сам Київ. Велике, скоро двоймільйонове місто, красне – зелене, вызерало, як великий парк, у котрім поставены дома. Зачінала якраз осінь і гаштаны вже зачінали золотіти, великий масштатный Дніпро. (Ту єм похопив Гоголівске – *«редкая птица долетит до середины Днепра...»*). І самособов люде; мы ся чудовали, же не говорят по українськы, але по російськы. І же не мають понятя о тім, же в Чехословеньску суть якысь Українці. Нам приділили як допровод дівча, што знало по німецькы, бо они были пересвідченены, же в Чехословеньску вшыткы бесідують по німецькы... то лем так, на розвеселіня... наша проводкыня была преквапена, як мы з нёв заговорили по українськы. І мы ся ту пересвідчили, же основателі Україньского театру у Пряшові не знали – абсолютно! – українську мову. Кобы знали, та бы професіональний театер не назвали «народным».

Час біг, мы собі звыкали на штудентський живот, на новы камаратства, я з актьерской факулты перешов на режисерську – і ту пришов 1968-ый рік. Август, я ся 17-го женив, 21-го ся стало, што ся стало. А першого септембра ся зачінав новий школьський рік. В штаті був хаос. На міністерстві нам нихто не знав повісти, што маєме робити. Мы троє – порадили сьме ся і вирішыли, же ся вернеме на нашу *алма матер*. Охабляти розбігнутый процес професіональной приправы бы было глупо. І так 31-го августа мы в Кошіцях насіли до ріхлику Прага – Москва і 1-го септембра выступили в Києві. Яке было наше преквапіня, як мы увіділи цілый наш курз – 24 людей, што нас пришли стрічати. До авлы інштитуту нас сокурсники внесли на руках... і до нас дішло, же мы вирішыли правильно.

— Як бы сьте могли охарактерізовати тогочасный театральный живот у Києві? Набізовно, были отворены про Вас театры українской «столиці», але, видав, і театры Москвы і Петербурга і т. д. Што про Вас як актера і будучого режисера было інтересне відіти там? Што Вас овпливнєвало вєце – російська або українська драматургія?

Чудовали мы ся, же в такім великім місті є так мало театрів – головный Україньський академічний ім. Івана Франка, Російський акаде-

мічний ім. Лесі Українки (называли го просто – Театер російской драмы), оперный театр ім. Тараса Шевченка, оперета – Театер музичной комедії і Театер Ленінського комсомола. То за тыждень сьме могли відіти цілый репертоар. Правда, гостёвав у Києві грецький театр з неповторнов Аспасієв Папатанасіу. Там єм на властны очі увідів грецьку трагедію «Антігону» в оригіналі, на котурнах. То був зажыток на цілый жывот. В київських театрах репертоар був неінтересный: Тобілевіч, Кропивницький, Корнійчук, Зарудный... а іже з нима; то было велике свято, як пришов театр із Москвы, або Ленінграду, і особливо із Прибалтіки – із Естонії, Латвії, Литвы. Наш професор Дмитрій Александрович Алексідзе пробовав оживити репертоар в київських театрах. В театрі Франка поставив Софоклову «Антігону» і драму Миколы Куліша «Патетична соната», в театрі російской драмы «Оптимістичну трагедію», але сам вшытко не встигав, та сьме позерали «Сердце матері», «За двома зайцями», «Дай сердцю волю»... не у богзнає яких добрых інсценаціях.

Я все мав інтерес до класіки...

— Робили сьте в УНТ як режисер ведно з такыма режисерами як Іван Іванчо, Йосиф Фельбаба, Юрай Дацко і др. Як ся Вам з нима робило? Было то творче измагання ідейных концепцій і творчіх задумок? Як сьте «ділили» з нима сцену?

По роках работы в театрі можу повісти, же работа з такыма режисерами, як Іванчо і Фельбаба была не лем поучна, але і іншпіратівна. Найголовніше было, же мы собі не заваджали, каждый ішов своєв путёв, акцептовав роботу того другого і не завідів єден другому. В театрі была така атмосфера, же сьме собі не завіділи, доконця ани актеркы: до телевизії нас не кликали, до фільму – рідко; таже завідіти собі не было што.

— По штудіях у Києві вернули сьте ся домів уж у новім амплуа. Як молодой режисер театра зачали сьте із української класіки. Были то Іван Франко („Для домашнього вогнища», 1971), пак іщі Карпенко-Карый („Мартин Боруля», 1972). Доконця, УНТ доста часто наслідовав репертоар советських українських театрів, наприклад, «Варшавська мелодія» Л. Зоріна, «Кремлівські куранти» Н. Погодіна, «Украдене щастя» І. Франка, «Фараоны» О. Коломійця, «Покинеш мене...» Мустая Каріма і другы пєсы. Мали сьте амбіції дашто

поміняти у театрі, што сьте означили своєв главнов задачов? Што про Вас было найбівшов пріорітов на тій пути: а) глядана новаторських метод, б) ідея модерной театралности, в) нове прочітання класічних творів?

Мої звязки з українськов класіков зачали іщі в інштитуті. Іщі на актерській факулті як повинний предмет была орфоепія українського языка. Каждый штудент мусив собі выбрати даяку поезію, або прозу і учіти ся правилну высловность. Лекції читав професор Сокирко. Я собі выбрав оповідання Ольги Кобилянської. Як пришов на мене шор читати, чудовав єм ся, же професор мене не перерушовав. Як єм закончив, професор проголосив. Цітую дословно: *«Хе-хе, ти диви, жовтороте, воно ще мови не вивчило, а вже діалектами займається»*. Ага, думам собі, велика українська письменка не по українськи писала, а на «діалекті»?!

Режисери мусили здавати экзамены з актерського майстерства. Єдну з ролей я грав в інсценациі повісті Ольги Кобилянської «У неділю рано зілля копала» – старого цигана Андронаті. Моя дипломова робота была «Режія пєсы Лєсі Українки «Лісова пісня» у тернопільскім театрі». Потім, уже в УНТ, были «Для домашнього вогнища», «Мартин Боруля»..., моєв тужбов было поставити «Украдене щастя» Івана Франка, на жаль, тужбы не все «сбываются». Потім пришли пєсы советської, словацької, світової, а до світової я заряджую російську. А робота режисера – то безконечне глядана: або найдеш дашто інтересне, або не найдеш. Кедь не найдеш, програв єсь. Мій педагог і школитель, прекрасный і сердечный чоловік, Ірина Александровна Молостава, на концю четвертого курсу загнала нас, режисерів, было нас троє, на стаж до свого педагога, у котрого ся она учіла, Андрея Гончарова, тогды головного режисера Московского театру Маяковского. Він говорив: слухайте, каждый режисер робить вєще злых інсценаций, як добрых, але мудрый режисер тот, што знає, котра інсценация добра, а котра зла!

Як єм говорив высьше, тримає єм ся понаучіня Андрея Гончарова, тому на рецензії єм велє не позерає. Із практикы-м знає, же рецензенты бывають вшеліякы. Єден написав рецензію на інсценацию і выхвалив роботу актеркы, што в тій інсценациі не грала. І таке было. А з моїх інсценаций тыж не было велє. Може «Три сестри» Чехова, «Солдат, як солдат» Брехта, «Слуга двох панів» Гольдоні, «Петро і Павло» Соловїча, «Країна Айгуль» Каріма... Якраз тыма інсценациями єм хотїв внести штось нове до режисерської практикы театру.

Комедія К. Голдоні «Слуга двох панів» (1971) у режії Я. Сысака.
Зліва стоять: А. Луцкі, Т. Симкова, І. Стропковський,
 М. Сысакова, Я. Сысак, М. Симко, М. Ляш, М. Корбова.
Сидять: Ю. Якуб, Ш. Семанцо. *Фото:* Я. Шуркала.

— Котру песу в УНТ годнотите як свою ліпшу режисерську роботу? Тогочасна критика писала, же «Король Лір» (1972) В. Шекспіра стала визначним явлінєм в УНТ. Представлены сьте у тій трагедії як актер (в роли Едгара) і як сполурежисер (ведно з Іваном Іванчом). Як по тільких десятирочах оцінюєте тоту свою роботу?

„Король Лір» – то особиста капітола в УНТ і у моїм животі. На четвертім курзі в інституті студенти режисерства рихтовали урывки із пес, хто яку песу собі выбрав. Я собі выбрав «Незабутне» О. Довженка, а мій сокурсник Вітя Пшененко «Короля Ліра» Шекспіра. До роли Ліра обсадив мене. Хочеш грати – штудуй Шекспіра... то Король Лір ся став супутником, дало бы ся повісти: моєв судьбов. І ту до прашівського театру на драматургію пришов доцент Андрій Червеняк, што го выперли із філософичної факулты, і Юрко Дацко – тыж выпертый із шефредактора «Нового життя». Быв такый час – час нормалізації. Але про театр то было благословіня. Дяковати треба діректорови Йосифови Фельбабови, же ся не бояв притулити в театрі выпертых. В театрі ся створила творча атмосфера. Вели ся дискусії, споры, читали ся лекції, говорило ся не

лем о театрі, але і о літературі, драматургії – сучасній і світовій, і ту я надшмарив «Короля Ліра». В театрі був ідеальний представитель Ліра – Йосиф Корба. Добрі, Лір бы був, але там маса других, не малых ролей, што з нима? По пропозиціях, за і проти, прияло ся рішіння: «Ліра» треба ставити. Першый Шекспір на сцені УНТ ся обявив у 1964-ім році: режисер Штефан Гойда пририхтовав трагедію «Отело». Бівша часть колективу в ній грала, то Шекспір не був про них новинков. А я, окрім того, же-м грав Едгара, як со-режисер помагав заволодіти вершом і українським языком. Інсценацію тепло прияла не лем публіка, але і критіка.

— Вільям Шекспір., Карло Голдоні., Бертолд Брехт., Антон Чехов... вшытко на сцені УНТ у Вашій режії. Учули сьте інтерес до світової класікы?

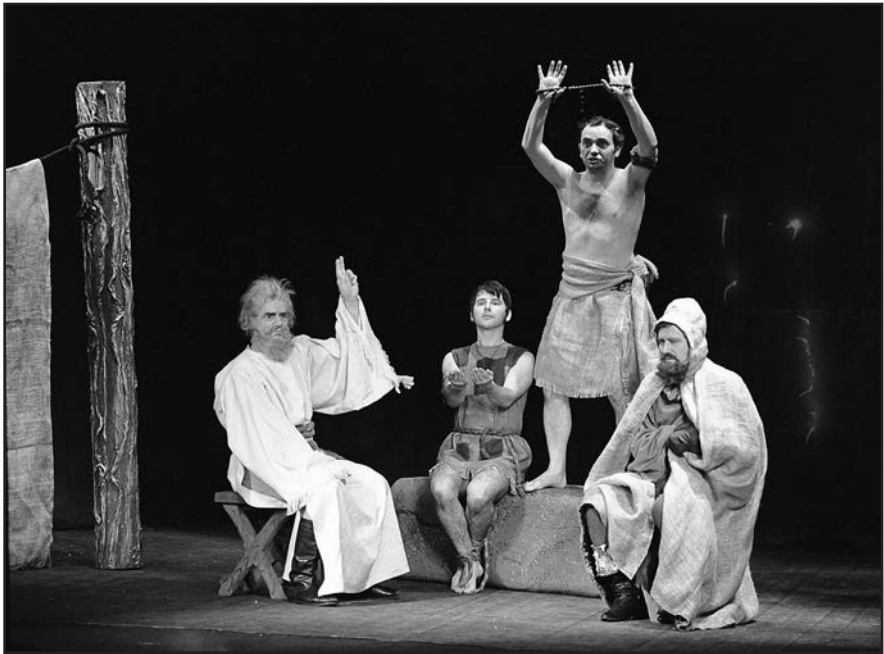
Я все мав інтерес до класікы, не лем світової, бо у класіків ся чоловік найвеце научить.

— У році 1982 стали сьте ся директором УНТ. Што стало причінов Вашого перехода на директорську роботу? Хотіли сьте дашто доказати на пості директора?

Я нігда не думав, же раз буду директором театру, але як мі повів першый директор і основатель УНТ Іван Гриць-Дуда, *«пути Господни неисповедимы...»* Так ся стало, же директор театру Йосиф Андрієвіч Фельбаба вирішив піти до пензії і на своє місто запропонував мене. Я був умелецький руководитель драмы. Доста мі было і того, але *«пути Господни неисповедимы...»* і в августі 1982 міністер културы ССР Мірослав Валек своїм підписом меновав ня директором УНТ. Так ся зачали мої директорськы мытарства.

Нияка влада, ани тоталітарна,
не годна знищити културу народа...

— Од часу Баршановой революції (думаю, іщі скорше – од премєры експеріментальной пєссы в режії Б. Углара під драматургієв В. Турока «СЕНСnonsens», 1988) театер під Вашым веджінєм перешов на русинський язык. Зачінали ся непросты часы нашої історії. Споминате, як тото вшытко ся зачінало у театрі? Вірили сьте, же русинська бесіда докаже быти інтегралнов частєв театралной културы?

Драма В. Шекспіра **«Король Лір»** (1972) у режії І. Іванча (сорежисер Я. Сысак).
Зліва направо: Й. Корба, І. Стропковский, Я. Сысак, В. Гайный.
Фото: Я. Шуркала.

Думам собі – Ні, я пересвідчений! – же колектив театру чекав, коли настане зміна. Часто по наших виступліннях на селах ходили за нами люде і говорили: «Было то барз красне, але было бы іщі шувніше, кобы сьте бесідовали по нашому!» Часто самы актеры говорили дакотры слова по русиньскы. Проблем був, же не было кодифікованого русиньского языка і «каждое дыханіє по своєму хвалило Господа». По премері представлїня «СЕНСnonsens» у «Новім життю» вышла статя за підписом «Члени кафедри української мови», же УНТ під веджінєм – знало ся під яким – глумить ся з української «мови». Мы знали, же українська «мова», хоць і близка Русинам, але чужа, не наша. Люде хоць і співали україньскы співанкы, але тексты приспособлєвали нашій бесіді. Настав час міняти і назву театру.

— Прияли сьте у році 1985 на позицію драматика УНТ Василя Турока. У стїнах театру почас революції в році 1989 він вырос на лідера русиньского народного руху і голову «Русиньской оброды». Могли бы сьте означіти роль Василя Турока у трансформації УНТ у ТАД? Як ся Вам робило ведно?

Василя Турока я прийав до театру, як го виперли з української гімназії. Мы ся знали давно перед тым. Він ходив на премери і писав рецензії на представлїня. Дакотры, што го знали ближше, радили мі, жебы-м то не робив. Але я люблю рїсковати. Спочатку все ішло гладко. Він сидів на драматургії, много читав пес і теорії, мав оригіналны пропозиції, але і єдну ваду, не буду конкретізовати, але тот вада го довела до гробу. А до ёго роли при трансформації УНТ на ТАД, – одігноровав, не пришов на засіданя умельської рады, де ся рїшала проблема назвы театру. Але... «мертвые сраму не имут...»!

— Вцілови, пряшівска творива інтелігенція акцептовала русиньску орьєнтацію і підпорила ідею русиньского театру – Театру Александра Духновича. А як то было у колектіві театру: старша ці молодша генерація актерів найактивнїше пристава на тоту ідею русиньского театру?

І творива інтелігенція была розділена. Із писателїв і поетів, што писали по українськы, властно лем пару з них перешли на русиньску платформу – Марія Мальцовска, Штефан Сухый, Юрко Харитун; і дакотры і перед тым писали на «діалекті». Але зачала ся робота над кодифікацієв русиньского языка. Дякуючі доцентам Василєви Ябурови і Юркови Панькови, та і редакторам «Народных новинок» ся задум подарив. А в театрі бівшість колектіву были ЗА! Они ходили по селах, грали про людей і знали, што люде потребують.

— Єдно діло, было в році 1989 задекларовати ідею русиньского театру, друге, важнїше, – наповнити тот театр русиньскоязычным репертоаром. Знаєме з історії, же по році 1948 у Чехословакії тоталітарна влада вынищїла русиньску культуру, а театралне двиганя ту остаточно деградовало. Як было найти выход з той сітуації? Завели сьте на сцену світову драматургію у русиньскім перекладї. Хто був ініціатором той ідеї?

Нияка влада, ани тоталітарна, не годна знищїти культуру народа. Народ бесїдовав на своїй бесїді, співав свої співанкы, а хто хотїв поукраїнити, наприклад, наші приповідкы, був людём насміх.

— Як ся формовав репертоар ТАДу? Хто рїшав, котру песу дати до репертоара, а котру нї?

Быв драматург, котрый мав на старости репертоар, умельська рада схвалєвала песы, што драматург выбрав, режисеры тыж мали свої пропозиції. З того ся выберало.

Песа Л. Андреева **«Любов до ближнёго»** (2022) у режії М. Спишака.
Зліва направо: Івета Федорова (Маша), Любомір Міндош (Татко),
Ярослава Сысакова (Панічка), Владимир Рогач (Пяний), Зузана
Ковалчікова (Боёва дама), Василь Русиняк (Душпастырь), Осиф
Ткач (Шеф), Осиф Пантликаш (Поліцайт),
Зденка Кваскова (Redaktorka TV).
Фото: В. Падыак.

— Вы нелем же привитали у театрі прогресивны трансформациі як дїректор того театру, але тыж много сьте ся постарали о русиньскый репертоар. В роках 1990–1998 на сцені Театру А. Духновіча у Вашім перекладі грали многы песьы: **«Мандрагора»** Нікколо Макіавеллі, **«Маріша»** братів Мырштіковых, **«Женитба»** Ніколая Гоголя, **«Агафія – старого попа дівка»** Дюры Папгаргаї, **«12 дівок на оддавання, або зістали за дураків»** Марка Кропивницького, **«Така любов»** Павла Коговта і **«Бачова жена»** Івана Стодолы. Де сьте брали силы споїти дїректорську роботу з роботом перекладача?

Мы были молоды, повны ентузіазму і любилы свою роботу.

— Зачатком рока 1998 крайскый уряд у Пряшові як зряджователь Театру А. Духновіча Вас одкликав із посту дїктора ТАДy. Вернули сьте ся на пост режисера, але лем дочасно; видав, до пензії. А дале (по премері песьы Д. Папгаргаї **«Два листкы до Єрусалима»**, 2002) скоро десять років театар не заграва ани єдну песьу у перекладі Я. Сысака. Што то было: скончів ся єден важный період у Вашім жывоті або ся до того замішали даякы субьективны причины?

Як ня одкликали з функції дїктора, хотїв єм ся вернути до театру як режисер, але было мі повіджене, же не є вольной вакансії режисера. Што было робити? Як то там у євангелії од Матфея? *«Меджі своїх пришов, а свої го не прияли...!»* Арендовав єм корч-

му, наливав боровічку, чаповав пиво, а меджі тым одбігнув ту до Руського Керестура інсценувати «На дні» Максима Горького, ту до Ужгорода – одрежіровати «Авдієнцію» Вацлава Гавла. Выступав у радію, перекладав про телевізію і читав русиньскы і українскы народностны маґазины..., час утікав, як сполошаны коні. Може так было треба, як говорить поет: *«Другие люди поют иные песни!»*

— В році 2011 (з лірічных драмов «Сконана кавалерія» Дюры Папгаргаї) , але главно в році 2016 вернули сьте ся до свого театру. Од року 2016 у ТАДі не є ани єдної театралной сезоны, жебы ся не одбыла холем єдна премєра із світовой драматурґії у перекладї Я. Сысака: «Корчма під зеленым стромом...» Петра Ковачіка (2016), «Фараоны» Олексія Коломійця (2016), «Краль Убу» Алфреда Жаррі (2017), «Обіцянкы» Йозефа Грегора Таєвского (2018), «Домашнє гніздо» Михала Балажа (2018), «На ревізію» Андрія Романія і Марка Кропивницького (2018), «Пісковиско» Михала Валчака (2019), «І мудріяш домудрує» Олександра Островского (2020), «12 стіліців» Іллі Ільфа і Євгенія Петрова (2021), «Любов до ближнёго» Леонїда Андреєва (2022). Менї ся видить, же я знаю, у чому є сенс Вашого прекрасного жывота!?

Мы жыли, любили, ненавіділи, схвалёвали, одсуджовали, глядали правду... так, як у театрї, лем не на сценї, але в жывотї!

— Вы єден із тых, хто стояв коло початків русиньского Театру А. Духновіча, хто ведно із прекрасным колектівом театру дав му жытя, хто го підняв до высоты європских штандардів. По тількых роках роботы у театрї, яков видите будучность Театру А. Духновіча?

Як говорив якийсь мудрый чоловік, театр буде екзістовати доты, докы го будуть потребувати люде. Театер – то жывыи організм: хворїв, лічів ся, скоро ославить вісемдесятку і я пересвідченый, же го будуть люде потребувати іщі далшых вісемдесят. Ні пуху му, ні пера!!!

Інтервю взяв
доц. *Валерій Падык*, к.ф.н.

Алойз Мырштік
Вілем Мырштік

Маріша

Драма на пять дій

Переклад
із моравського діалекта:
Ярослав Сысак

Прем'єра у ТАДі:
19. грудня 1990 року

ALOIS MRŠTÍK

1861–1925

VILÉM MRŠTÍK

1863–1912

M a r y š a

Dráma

(1894)

Братове Алойз і Вілем Мырштіковы – чеськы писателі, котры доста часто писали свої творы ведно. Вершинов такого унікатного сотрудничества стала драма за трагічну долю валаальской жоны – «Maryša». Сесю песу тримавут за вершину чеськой реалістичной драмы.

ОСОБЫ:

ЛІЗАЛ, селянин
ЛІЗАЛКА, ёго жена
МАРІША, їх дівка
РОЗАРА, їх служніця
БАВРА, млинарь
ФРАНЦЕК, регрут
ГОРАЧКА, ёго мати
СТРУГАЛКА, Марішина тютка
БАБКА, Марішина бабка
КОРЧМАРЬ, опікун Франца

Діє ся у моравскім селі.

Третя дія ся одбывать два роки по першій.

ЧАСТЬ ПЕРША

ДІЯ ПЕРША

ЯВЛІНЯ 1.

ЛІЗАЛ, ВАВРА

ЛІЗАЛ: Тому гачатю добрі завяж ногу, а полокай літнів водов. До тыждня буде, як серна. Як на худобу не доглянеш, такой ся штось стане.

ВАВРА: Роб што роб, вшытко йде нарубы. Діти тыж обторганы, бруд із них аж падать, худоба здыхать, а хто руки має, краде, як сорока. Газдівство велике, а догляду ниґде. Думам, же го дам до аренды, або возьму та продам.

ЛІЗАЛ: Што за глупы речі. Добре продаш, а зле купиш. А з аренды ті што? Млин розламлють, поле не оброблять, не зорють, як треба; высмокчуть до посліднѣй капкы, а потім зась чекай пять або шість років, поky то даш до порядку. Што правда – то правда: газдівство маш велике і красне газдівство, поля невроком, але жена ті не мала умерти. Так жыти не можеш. Доїднайме ся – і готово.

ВАВРА: Та то не так легко. Так, як вы хочете, ся не доїднаме.

ЛІЗАЛ: Кедь так будеш говорити, як єсь говорив, так ся не доїднаме. Штири тісяч є штири тісяч; а то, што я даю, думам, же то дость. Веце ті не дасть ниxто.

ВАВРА: Xто го знає...

ЛІЗАЛ: Не забывай, же єсь вдовець з трѣма дітми на шыї. А кедь я ті даю тридцять пять стовок, мало бы ті то стаčiti. Я не дам дівці вшытко, а сам піду по жобраню.

ВАВРА: Но, по жобраню бы сьте не йшли.

ЛІЗАЛ: Йожкови-м тыж дав, што хотїв – а як ся мі одслужыв? А то був мій сын!

БАВРА: Але, але... ёму сьте могли дати пів газдівства, а мені хочете дати лем тридцять пять стовок.

ЛІЗАЛ: А ты хыбаль мій сын?

БАВРА: То – не. Але тоты грошы не даєте мі. Даєте їх дівці. Як она прийде к тому, же дістане менше?

ЛІЗАЛ: Як ку тому прийде? Тогды-м був так куцінько ту (*показує палицём на чоло*), а днесь ем кус мудрішый. Йожко – злодій; дістав пів газдівства – і няня уж не знає. А хто мі заручить, же дівка буде ліпша?

БАВРА: Та не будьте смішний. Ці то каждый – Йожко? А, наконець (*усмівась*) – хто знає, як то было. Йожко, ходем...

ЛІЗАЛ: Йожко – злодій! Што дістав, то має. Дістав їх – нарахованих. Тепер ня огварять.

БАВРА: Но-о, нашто бісідовати... Знаєте, што хочу – дале не мусиме говорити. Тільки, як вы даєте, то мало. До млина – то мало.

ЛІЗАЛ: (*роздражнено*) Но! (*Хоче щось сказати, але промовчить; пак із усмівом*): Нїт чому на пана ся грати. Хочеш ты мені на горло ступати, то ступлю я тыж. Каждая дітина знає, же тобі вшытко не належить. Што зістало по жені, то належить дітём, тото, што твое, тото... тото знає найліпше заложня. В заложні довгуеш, дані не платиш, а лем зато, же не пеш, не карбаниш¹, не розмітуеш лем так на вітер, як тот мій хлопчиско – за то бы-м ті дав свою дівку.

БАВРА: Каждый дашто маме. Вы з довгів зачінали...

ЛІЗАЛ: А ты до них упав. Хто знає, хто є ліпшый газда...

БАВРА: Кедь вам жена захворіє, а півдруга рока будете кликати доктора, тыж вам пірко спаде.

ЛІЗАЛ: Вшытко на ню зведь. І тото, же окрема трёх дітиск, тепер маєш шири.

БАВРА: Знаєте што? Не будеме ся довго цістити. Зохабме собі каждый свое. Дасте шири тісяч, так будеме квіт.

ЛІЗАЛ: (*провокативно*) Але, а шість не хочеш? Марішу і шири тісяч. Та ты, віджу, не глупый... Як бы то была даяка босорка, же

1 Карбанити – грати карты.

ей треба златом позлатити, же бы ей дахто купив!.. Але Маріша? Хрісте Боже! Холем єсь собі ей добрі пообзерав, же ся о ню гандлюєш, як жыд на торгу?

ВАВРА: Мені ся Маріша любить. Зато ей і хочу.

ЛІЗАЛ: Недавно – строїла ся до церкви; там собі її пообзерай, чоловіче! Сердце в тілі ті підскочить над таков дітинов.

ВАВРА: Францек ся йде розлучіти...

ЛІЗАЛ: Із кым?

ВАВРА: З Марішов.

ЛІЗАЛ: А кедь я буду хотіти, але про нього я дівку не маю.

ВАВРА: Але, пан радник, може ліпше без крику. Кедь прийде, прийде – няй ся розлучать. Піде до войска, а вы будете мати покій. Покры ся верне, Марішу можете мати з дому.

ЛІЗАЛ: Та як бы ні! Пять тыжднів ї заперам а потім коцура пуцу прямо через двері.

ЯВЛІННЯ 2.

ЛІЗАЛ, ВАВРА, ФРАНЦЕК

ЛІЗАЛ: (*поставить паліці до дороги Францкови*) Гов-гов! Де так напонагло?

ФРАНЦЕК: Розлучіти ся із Марішов.

ЛІЗАЛ: Оберний ся і йди, де тя очі ведуть.

ФРАНЦЕК: Хоць лем побісїдовати із нїв можу?

ЛІЗАЛ: Бісїдуй з такими, як єсь сам. Маріша не про тебе.

ФРАНЦЕК: Няй є, або не є. Нихто ї од вас не просить...

ЛІЗАЛ: Повідам ті, йди з Богом. Там не маєш, што робити...

ФРАНЦЕК: Што шермуєте все із тов палічков. (*Вирве і шмарить ей до дверей*).

ЛІЗАЛ: То... то ... щезний!

ЯВЛІННЯ 3.

Входить ГОРАЧКА

ГОРАЧКА: Франтішку, Франтішку... шумні ты прошу...

ФРАНЦЕК: Я знаю, што тоты двома ту бунтують! Але... но! Няй буде, вуйку, по вашім; я вам посеред дороги стояти не буду. Кедь ня взяли до войска, та уже там буду. Але за три роки ня пустять, а потім... панбіг вам свідок... коцуриска стары... кедь зробите по своїм...

ГОРАЧКА: Франтішку, Франтішку!

ФРАНЦЕК: Верабоже! Панбіг вам пак свідок!

ЛІЗАЛ: Што-што, ты мі будеш выгрозювати?!

ГОРАЧКА: Франтішку!.. Охаб їх а подь гет!

ФРАНЦЕК: Памятайте. (*Одходить*).

ЯВЛІННЯ 4.

ЛІЗАЛ і ВАВРА

ЛІЗАЛ: Жоброто жобрацька!

ВАВРА: Дайте му уж покій. Треба го было охабити розлучіти ся. Што маєте з того. Лем олій до огня ллієте. Радше ся понагляйте дістати ї з дому. Догоднийме ся. Дасте 3.800?

ЛІЗАЛ: Не дам. (*Зразу*) 3.700. (*Натігатъ руку*). Но то як? Або-або.

ВАВРА: (*плясне руку на руку*).

ЛІЗАЛ: А о вшыткім іншім ся договориме.

ВАВРА: Дав бы панбіг. З Богом.

ЛІЗАЛ: А на тото гача не забудь! Завяж му ногу!

ЯВЛІННЯ 5.

ЛІЗАЛ, МАРІША

ЛІЗАЛ: Мушу з тобов побісїдовати. То як, Марько, оддавати ся ті не хоче?

МАРІША: Ні! Я ся іщі не хочу оддавати.

ЛІЗАЛ: Але, але. Уж на часі.

МАРІША: Ей, дайте покій няньку, а за кого?

ЛІЗАЛ: Гадай! Не далеко одты... А має млин.

МАРІША: Чей не... За вдовця? З трома дітисками? (*Сміє ся*). Та тото гей!

ЛІЗАЛ: Но што – вдовець не вдовець, але добрый, порядный хлоп.

МАРІША: То не думаете досправды?!

ЛІЗАЛ: Чом бы-м не думав?! Мені ся любить. Не пє, карты не грає – хлоп як бук – каждая жена ся з ним може мати добрі.

МАРІША: (*квасно*) Лем же го жадна не хоче. Небіжку бив, а што служкы собі о нїм говорять... Має троє дітей, а на слободну дівку зазерать.

ЛІЗАЛ: Што діти, діти! То суть добрі діти!

МАРІША: Кому ся любить. Я ся до гробу не дам загнати, як небіжка. Нихто, лем він ї має на сумління.

ЛІЗАЛ: Што ты знаєш! Глупы женьскы речі. То ся лем так говорить.

МАРІША: Няй ся говорить, але я Вавру не хочу!

ЛІЗАЛ: А Францка – того джада, того бы-сь хотіла?

МАРІША: Щі-м не повіла, же хочу.

ЛІЗАЛ: Але ходить за тобов. Думаш, же то не знаю? Думаш, же-м сліпый і глухий? Але од днесь то перестане. Няй іде жоброта, одкы пришла. Няй собі глядять жобрачку, а не лїзе на мою участку. За Вавру підеш! (*Дакус ся уклюднув*). Такой маєток, такой млин! Де маєш розум, дівко, десь діла очі?

МАРІША: (*плачучі і вздоровито*) Знаєте што? Робте собі што хочете... але я...

ЛІЗАЛ: (*крічить*) Тихо! (*Бере палицю*). Так будеш робити, як я розкажу, а теперь, збогом! Чортівске дівчиско! То ніч. Мати ї тыж така была, а теперь ходить, як годинка.

(*Меджи тым приходить Францек*).

ЯВЛІНЯ 6

МАРІША, ФРАНЦЕК

МАРІША: Франтішку, што ту хочеш? Мати на дворі!

ФРАНЦЕК: Не бій ся. Чому-сь така заплакана?

МАРІША: Господи! Ани мі не споминай!

ФРАНЦЕК: Не плач, Марішко. То нам уж не поможе. Уж даяк вытрымае таты три роки. А пак зась будеме ведно. Споминай на ня, а кедь будеш мочі – пиш.

МАРІША: То уж мусиш іти?

ФРАНЦЕК: Уж.

МАРІША: Ідзь – я ся буду позерати.

(Обоє мовчать).

ФРАНЦЕК: (Обнимать ей). Збогом, Марішко! А пиш! Писмо все дай мойй мамі. Я тобі тыж через ню буду писати.

МАРІША: (Обойме Франца коло шыі, тихо плаче. Нараз ся заспокоїть, дрылить го од себе). А ідзь уж! (Плаче).

ЯВЛІНЯ 7.

МАРІША, ФРАНЦЕК, ЛІЗАЛКА, ЛІЗАЛ

ЛІЗАЛКА: (выбігне) Гей ты, жеброто! Што то ся ту робить! (Маріші) Марш до хыжы! А ты што ту хочеш?

ФРАНЦЕК: Ніч, пришов ем ся розлучіти.

ЛІЗАЛКА: Яке там лучіня, ідзь з паном Богом, а радше ся не вертай, ліпше зробіш...

МАРІША: (Не хоче іти до хыжы). Пусьте ня!..

ЛІЗАЛКА: (перекрикує Марішу) Підеш ці не підеш? (Хоче ей бити).

ФРАНЦЕК: Піду я! Мы ся іщі днесь розлучіме!..

(На послідні слова входить Лізал,
із злостёв ся позерать на Франца).

ЛІЗАЛ: Ідзь, ідзь! Відів есь ей послідній раз!

(Вдалині чути регрутьску пісню).

ДІЯ ДРУГА

ЯВЛІНЯ 1.

МАРІША, СТРУГАЛКА, ЛІЗАЛКА, БАБКА

СТРУГАЛКА: Та то сята правда! Не може бути ніч гіршого, як таке жыворіня. Чоловік ани заспати не може, а рано, як встає, як бы на воду вставав: під ногами вшытко утікать, вшытко із рук падать, а што чоловіка тішить, то лем на пів го тішить, а сердце все, як лед.

МАРІША: Видите, а мене до того силуєте.

СТРУГАЛКА: (*крутить голову*) Але то лем доты, покы собі звыкнеш. Тыж єм на тім своїм вселіяке віділа. А днесь? Рада-м, же го маю. Як кус постарієш, тыж так будеш бісідовати. Гей-гей, міла дівко, оддай ся, покы єсь молода – як тя жывот згорбить, нихто тя не возьме. Як тота перезріта грушка, такой є потім чоловік – нихто ї не підойме, каждый до ній копне.

МАРІША: (*з усмівом*) Но, на таке щастя все маю часу дость.

СТРУГАЛКА: Лем собі не думай. Час збігне, як піна, а вода по ній зістане. Кедь бы я была слободна, такой бы-м собі Вавру взяла.

МАРІША: А пішли бы сьте там, де ёго небіжка. Першу бив, а другу буде гладити, гейже-те?

СТРУГАЛКА: Гладити не мусить, але ани бити. Каждая жена собі зробить з мужа того, якого сама хоче. А кедь муж не добрый, сама тому винна.

МАРІША: (*остро*) Може, але не все. Небіжка, перша ёго жена, была як хліб з маслом, а який мала жывот? До днесь бы ту была, кобы не тот Вавра.

СТРУГАЛКА: (*подраждено*) Упхай ся мі знаєш де? З такыма речами. Люде того наговорять, а вода тече, тай все змье. Небіжка умерла на сухоты. Фурт была така, як скіпа, хвора, худорлява – аж до самой смерти. Ани ціці, ани ріці². Што з ній тот Вавра мав? Він був нещастливый, а не она.

МАРІША: (*якбы Стругалку ани не слухала, вздыхать з терпкым посміхом*) Моя камаратка, Стазка, тота знає цілу правду.

2 Ани ціці, ани ріці (*словац., вулгарн.* Ані сісі, ані рісі) – ани ціцькы, ани гудзіці.

Служыла у них, утечі перед ним мусила. Таке то было. То были тоты сухоты! А Стазка є вірна і справедлива дівка.

СТРУГАЛКА: *(відливо)* Є, але про кого. Як із млина, про маму, як со-рока вынашала, то ті не повіла? А же Вавра ї раз пристигнув а пак выгнав, то ті тыж не повіла? Што ті нациганить, тому віриш, але што є правда, та до того-сь глуха.

МАРІША: *(уже не може слухати, спинає руки)* Про Бога вас про-шу, тето, холем вы майте зо мнов змілованя. Ці уж ніхто не має ани капкы сумліня? Де хто прийде, каждый лем о нїм, каждый го хвалить, ніч о іншій, лем о нїм. Ці собі думає-те, же-м аж така глуха?! Думаєте, же не знам, же вышиткых навели, і вас з нима. Але як хочете, красні о нїм бісідуйте, малюйте го тыма найшумнішыма фарбами – я го ани відіти не можу. Ціла ся аж трясу, лем кедь собі на нєго спомяну. А вы, кедь то видите, як розумна жена з дїтьми – мала бы сьте сама наших одгварити, а не ня до того гнати з остатніма.

СТРУГАЛКА: Боже мій, дїтино моя, та ці я го на тя вішам? Роб собі ,што хочеш. Лемже єсь іщі молода, не маєш тільки розуму, як я, ани скушеностей. Єм твоя тета, можу ті порадити, ці нї. Сама собі роб, як знаєш. Я лем ті говорю, што сі думам, а ты собі потім роздумай, як сама хочеш. Што мі є до того. Я з тобов не буду.

МАРІША: Кедь зо мнов не будете, чом ня пересвідчуєте, чом ня до нещастя дрыляете? Чом?

СТРУГАЛКА: Тому, бо голов маєш, як з каміня. Дівка єсь на выдай, а говориш, як дїтина.

МАРІША: Менї то уж так ся видить, як кедь бы ня з дому выганяли. Плачу, прошу, ламентую, але як кедь бы-м до каміня бісідова-вала. Хоць бы-м ай кровавы слызы проливала, і так бы мі то не помогло. Днесь маю йти на катехізіс, але ся ня ани не попросять, ці хочу або нї. Оглашкы-м мала, а тыж як кедь бы ня ту не было. Ніхто до ня шумні не заговорить, каж-дый лем бреше – кедь то так піде дале, Боже мій, може буду мусити ай поволити.

СТРУГАЛКА: А добрі зробиш! Інше як мытарьство ты дома і так не чекать.

МАРІША: А што, як му пак утечу?!

СТРУГАЛКА: (*спокійно*) Не утечеш. То каждая так гварить перед
свадьбов – а пак є рада, же є рада.

МАРІША: Каждая ні...

СТРУГАЛКА: Та скоро каждая.

МАРІША: Попозерайте ся на Чермачку із Воркован! Тыж ей приму-
сили, а уж є од мужа гет. Іщі ани пів літа не перешло, як ся
за нёго оддала.

СТРУГАЛКА: (*уж ся сердить*) Тыж єсь прирівнала. Чермак є пия-
чиско і шкаредый, як чорт... Вавра – хлоп як треба і мли-
нарь...

МАРІША: Про кого як... Хоць бы був із злата – а я го не хочу!

СТРУГАЛКА: Но, та собі го не хоч, што мені до того, чом на ня крі-
чіш? Про мене ся оддай хоць і за Францка.

МАРІША: Добрї же съте мі припомянули. Кедь уж про ніч інше –
про нёго то не зроблю.

СТРУГАЛКА: Про нёго? Про Францка?

МАРІША: В кождім писмі ня про Бога просить, же бы-м на нёго не
забывала, же бы-м му не псула живот... (*заразить ся*).

СТРУГАЛКА: (*сміє ся*).

МАРІША: З чого ся смієте, тето?

СТРУГАЛКА: Ах – так! Не дай ся высміяти, дівко! Папір вшитко
знесе, ціле море слыз, а ніч то не є правда. Пропала бы-сь
з такыма байками. Не вірь, дівко, хлопім. Вшиткы суть на
єдно копыто. Єден – як другый! Мала і я, моя люба, тыж
свого Франтішка! А співав мі таку саму пісню: Кедь ня не ді-
стане, дашто собі зробить – а же не вытримать, же до воды
скочить – а пак зась, же піде світ за очі, же ся нігда не верне,
же живот му не мілый, на край світа же втече. А як ня при-
мусили оддати ся за Томка – што зробив? Ніч. Якысь час
румегає – пак собі нашов другу, і добрї ся має. Вшиткы суть
єднакы – з єдної луку квітя. Но, што, не правду гварю? А
Францек? То тыж добрый пташок. Перед тобов мав Софку,
а по ній – Терку. А по тобі, лем Бог мілый знає, кільки їх іщі
буде. Служить при войску, а там го ніхто не стражить. Будь
рада, же є там. Хто знає, як бы ті то допало. Прудкый є, а з
огнём нїт ся што грати. Гнедь пелевня горить. (*Маріша мов-
чить*). Кедь на себе не позераш, на нёго позерай. Зыйде то

із нёго, як із гускы вода. Увидиш, же з тых слыз, што за ним проливаш, ани капка на нїм не зістане. Тадь і наш Йожко писав, же ся там молить не лем за тебе.

МАРІША: То не правда!

СТРУГАЛКА: Та потім циганство. Я ті лем повідам, што наш Йожко пише. А на конець, што ся буду з тобов сперечати! На тото вшытко ті, моя міла, твій розум не стачить. Глупе дівчатиско єсь...

МАРІША: Може-м глупа, може не маю тільки розуму, як вы, але зато сердце маю... Але вам хыбить! Съте на ня вшыткы, як тоты шыршні: лем колють а колють, аж ня доконають. Каждый, як тот щур. На чоловіка прилізе, ани чоловік не знає, лем укусить, аж кров у жылах ся заставить.

ЯВЛІНЯ 2.

Тоты, што перед тым, і ЛІЗАЛКА

СТРУГАЛКА: *(розверне руками)* Но, роб як знаєш.

ЛІЗАЛКА: *(зо злостёв)* Же ся з нёв іщі даєш до речі! Бог знає, што сі о собі думать: іщі увидиме, хто кого буде слухати – мы ей або она нас.

СТРУГАЛКА: Міла моя – не піде то. Голова, як камінь, ніч до нёй не втовчеш.

ЛІЗАЛКА: *(наливать палінку)* Што там їй речі. На, выпий, добра є. *(Подає погарик).*

СТРУГАЛКА: То дай Боже здоровя. *(Пють).*

ЛІЗАЛКА: Верабоже, вірь мі або нї, але так собі оддыхну, кедь ї буду мати з карку. Чорт, не дівчиско. Уж ся зачала ай зо мов вадити! Втечі нам хотїла, вшытко мала приправлене, до зайды звязане, а гет. Насилу сьме ї назад пригнали. Позерай, як мі руки дошкрябала.

МАРІША: Я нигде не піду.

ЛІЗАЛКА: *(крічить)* Тихо! Так ся з мамов говорить? Же ті не ганьба перед людми. Уж не маєш ганьбы, ани родічів собі не важиш? *(З плачом).* Што-м лем ся з нёв намордовала, покы-м ї виховала, наробила, напрала, што-м ся ї на руках наносила,

ночі про ню не спала, од рота-м собі однімала а їй давала, а тепер за все така вдяка? Зато сьме тільки шпоровали, не доїдали, жебы-сь із якимсь голым пупком прогайдакала, котрый ніч не має, окрім пар згнитых шындрів на стрісі? На то сьме тя виховали?..

МАРІША: Як про Вавру, радше сьте ня мали малу затопити, так вам повім!

ЛІЗАЛКА: Я ті дам! Де-сь ся то научіла так говорити? То тя тот так бісїдовати научів? (*Смотрить на ню*). Іщі нам ай ганьбу будеш робити? Не боїш ся Бога? Не боїш ся людей, же на тя будуть палцём указовати? Не дали ті іщі мено? Чом ходиш до церкви? Што там робиш? Іщі-м твоя мати! Іщі собі памняташ? Што отця свого і матір свою! Же-м ї мала малу затопити! Знаєш ты, што говориш? Або єсь уж так отупіла, же ани не знаєш, што говориш...

МАРІША: Уж ани не знаю. Чую ся так, як кедь бы ня маковинём напоїли. (*Плаче*). Положите ня до гробу, є мі вшитко єдно...

СТРУГАЛКА: Но, то я уж піду.

ЛІЗАЛКА: Будеш слухати, або ні?

МАРІША: Чом на ня так крічіте? Пусьте ня з дому, будете мати покій.

ЛІЗАЛКА: А де підеш? До Бырна за вояком? Ганьбу волочіти по світї.

СТРУГАЛКА: Дітино Божа, твоя мати говорить, як скушена жена – не хоче ті зле...

МАРІША: (*спинать руки*) Мамко моя злата, про мілосердного Бога вас прошу – не нутьте ня. Я вам обіцям, же на Францка забуду, як прийде з войны, обходити го буду, буду вас слухати, лем до Вавры ня не нутьте! Не псуйте мі живот!

(*Лізалка і Стругалка одходять*).

ЯВЛІНЯ 3

МАРІША, БАБКА

МАРІША: (*підійде до бабки*); Бабко моя злата! Што на то повісте?

БАБКА: Но... Сама-м з того дурна. Бывать то так, ай так. Є то з тобов, дівко моя, зле. Дома тя не чекать ніч, лем крічання і

битя, намоіверу, не знаю, як ті порадити. До людей чоловік не видить, а до тебе тыж ні. А потім собі думам, кедь ты Францка любиш, уж ті вшытко єдно. Ёму ты не дадуть – на то ани не думай, а так кедь одженеш Вавру, прийде другый, третій... – Шавел або Павел... Так не зістанеш, оддати ся раз мусиш.

МАРІША: *(із знепокоїньм)* Бабко, што то од вас чую?!

БАБКА: *(встає, втерать слызы)* Ой, дівко моя, єдно ті пораджу: брань ся. А на інше ся ня, радшей, не прось.

ЯВЛІНЯ 4.

Тоты, што перед тым, і ЛІЗАЛ, пак ЛІЗАЛКА

ЛІЗАЛ: *(весело)* Но, Марішо – што ся дїє?

МАРІША: *(втерать слызы)*.

ЛІЗАЛ: Што зась? На ятки не йдеш. На катехізіс мусить каждый. Вы, жены, сьте якісь чудны. Намісто того, жебы сьте перед свадьбов вискали, сміяли ся – плачете. Уж ся лем того катехізіса так не бій. Ходила-сь до школы, а глупа-сь не была.

МАРІША: *(падать перед ним на колїна)* Няньку мій златенький – пробога вас прошу... *(плаче, обнимать ноги)*.

ЛІЗАЛ: *(піднимать ей зо землі)* Але... дівко... дітино... Но, уж... не плач... *(влюдно)*. Францкови, ты ай так не дам!

МАРІША: Я вам на колїнах, перед сятима образами одприсягам, же на нёго забуду... Тадь уж на нёго ани не думам!

(Бабка встає і одходить).

ЛІЗАЛ: Але, але, чей бысь лем не... но йдий... я з мамов іщі поговорю... але зроб мі радість... позберай ся.

МАРІША: Боже мілосердний, може кедь бым камінь попросила, скорїше бы ся зміловав. *(Одыйде)*.

ЛІЗАЛ: *(сам)* Та то є чортівске дівчиско. Нігда бы-м не думав, же дасть тільки роботи. Та ці я ї хочу зле?

ЛІЗАЛКА: *(прийде)* А де же є молодой?

ЛІЗАЛ: Зараз прийде.

ЛІЗАЛКА: А з новтарішом як? Быв єсь там?

ЛІЗАЛ: Быв. Не старай ся, я знаю, што роблю! Што патрить їй, тото дістане она. Він нйя собі лиже раны сам. Я за нёго довгы платити не буду! Але... дашто інше ся мі ту не любить... Маріша... Зачінаць ся мі в голові якось розвідняти. Силово-моцов ся тото дівчиско бранить.

ЛІЗАЛКА: Чей лем бы-сь ся не сполошав. Кажда робить перед свадьбов чуда...

ЛІЗАЛ: Але нї... я знаю... тыж на то велё не дам... але про вдовця, та щі з копов дітиск, предсі мі ей жаль...

ЛІЗАЛКА: Ей, жаль, не жаль! Мусить то быти, покы є час... А кому ї хочеш дати? Францкови?

ЛІЗАЛ: А чом праві Францкови? Што нїт у валалї веце парібків?

ЛІЗАЛКА: *(іронічно)* Перебераний товар за велё не стоїть! А думаеш, же то буде ліпше? Я не тверджу, же ся не оддасть, але зістане нам на шыї рік а може і два, жебы-сь ї дав Францкови. Прийде од войска, што потім? Ціла ся трясу од страху і од злости, лем собі на то подумам. Зато гварю – гет з нёв з хыжы, гет! Докы є час. Стане ся нещастя, то ті ї пак не буде жаль?

ЛІЗАЛ: Што правда – то правда. Дівка, як вітор... а тот – дяблів сын... вшыткого є схопный. Но... но... уж як буде, так буде, вшытко в руках Божых.

ЯВЛІНЯ 5.

Тоты, што перед тым, і ВАВРА

ВАВРА: Слава Ісусу Хрісту. Так уж єм ту.

ЛІЗАЛКА: Слава навікы! Витайте³ у нас. *(Принесе фляшку Лізалови).* Погостий вином.

ЛІЗАЛ: *(наливать).*

ВАВРА: *(позерать на годинку)* Уже час, треба уже йти...

ЛІЗАЛКА: Тадь то не так далеко. За пару минут съте там. *(Іде за Марішов).*

3 Витайте (од словац. Vitajte!) – Добрый день!

ЛІЗАЛ: На, пий!

БАВРА: Дай Боже здоровя.

ЛІЗАЛ: Мушу ся попозерати, ці коні запрягнуты. *(Вийде)*.

ЯВЛІНЯ 6.

БАВРА, МАРІША, ЛІЗАЛКА

МАРІША: *(Вибігує перед Лізалков)*.

ЛІЗАЛКА: Чортове дівчиско! Фурт мі будеш папулєвати? Будеш ся зберати або ні?!

БАВРА: Дайте лем ї покій... Она піде.

ЛІЗАЛКА: Же ся під нєв земля не провалить!

ЯВЛІНЯ 7.

БАВРА, МАРІША

МАРІША: *(до Вавры, просить)* Пане Вавра, што я вам зробила, же ня так переслідуєте? Ці не видите, же ся руками, ногами одперам, сердцєм стою проти вам, а вы і так хочете, же бы-м была вашов жонов, а я вашов быти не можу. Тадь ту не йде о рік або два! Як я ку тому прийду, же бы-м про вас занапастила цілый свій живот? Майте розум ходем вы, кедь го нашы не мають!

БАВРА: Але, але, але! Чому тоты слызы! Не бій ся. Буду тя тримати, як сятый образок. У мене ті смутні не буде. Што ті на очах увіджу, вшытко ся ті сповнить. Фурт ті буде ліпше у мене, як ту. Не такой чорт страшный, як ёго малюють.

МАРІША: А може іщі страшніший. *(Прудко)*. Тадь вы маєте діти! Не боїте ся, же ся з вас будуть люде сміяти? Чом ся так женете за молодов дівков? Не маєте ани кус сумліня? Роздумайте собі – докы є час. Перед Бога хочете йти, а не боїте ся го? Якый то я буду мати з вами живот, кедь ани того у вас ніч не платне?! Розважте собі добрі, што на ся берете – панбіг вас потрестать⁴.

4 Потрестати (од словац. potrestat') – покарати.

БАВРА: Але Марішо! *(Ласкаво ї бере за руку)*.

МАРІША: Не дотикайте ся ня! *(Встане, одійде)*.

БАВРА: *(сам)* Но, на мой душу... як то так вызерать, зістав бы-м радше так. *(Помовчить, погрозить Маріші)*. Чекай, чекай, як будеш моя, я тя научу, што є то слухняность.

ЯВЛІНЯ 8

БАВРА, ЛІЗАЛ, БАБКА, ЛІЗАЛКА

ЛІЗАЛ: Конї уж суть запрягнуты – можете йти з паном богом. А де Маріша?

ЛІЗАЛКА: А де мі є палиця? Я ї поможу...

БАВРА: *(здержує Лізалку)* Но... Дайте їй покій. Кедь піде по добрїм – піде. По злім – не зробите ніч ани вы, ани я. Дайте їй покій.

(Тихо).

ЯВЛІНЯ 9

Тоты, што перед тым, МАРІША

МАРІША: *(одїта, підходить до других)* То я вас послухам, же бы съте ня не мусили проклинати, же-м ваша неподарена дївка. *(До Вавры)*: Я ся за вас оддам, пане Вавро..., але добрї ся попозерайте, кого собі берете. *(На одходї)*. Буде то живот на невытриманя. Радше съте ся мали завісити.

(Йде перша, другы за нїв.

Лем Бабка смутні позерать за нима).

ЧАСТЬ ДРУГА

ДІЯ ТРЕТЯ

(по двох роках)

Валальська корчма

ЯВЛІННЯ 1.

КОРЧМАРЬ, ФРАНЦЕК, ЛІЗАЛ

ФРАНЦЕК: *(сидить на переднім плані. Корчмарь му догваряють).*

КОРЧМАРЬ: З того собі уж ніч не роб. Што ся стало, то ся стало, уж то не направиш, стіну головов не пробеш, не є така тверда. Уж є оддата, ніч з тым не зробиш. Дякуй пану Богу, же тя од войска пустили, теперь ся старай, як бы-сь чесно прогодовав себе і матірь. Пиятыка і фраєрина ті не допоможуть! Як твій татор ті добрі раджу. Радше ся дай на шпорїня, на розмітованя не маєш. Вавру охаб на покої. Ніч уж не направиш.

ФРАНЦЕК: Ех, од жалю уж ани пити не можу. Ці то про нёго выросла?

КОРЧМАРЬ: Уж ем ті раз гварив. Дай тому покій, не єсь баба. Кедь не можеш інакше, позберай ся та йдий до світа. Зыйде з очей, зыйде з мыслі.

ФРАНЦЕК: Піду, вуйку, – але... *(погрозить комусь рукою).*

КОРЧМАРЬ: *(стисне плечіма, одыйде).*

ЯВЛІННЯ 2.

Тоты, што перед тым, МАРІША

(Маріша йде коло Лізала, але не звертатъ на нёго никакой увагы).

КОРЧМАРЬ: Витайте у нас. Чім вам днесь послужу?

МАРІША: *(выберать фляшкы од пива)* По мнясо-м пришла. *(Говорить тихым, кроткым голосом).*

(Корчмарь одыйде).

ФРАНЦЕК: *(підыйде до Маріші, подає їй руку)* А мене, Марішо, уж не спознаєш?

МАРІША: (оберне на нього голову, усмівасься) То-сь ты? Витай дома.
(Прийме руку). Уж ты пустили?

ФРАНЦЕК: Пустили. Но а... (Грає ся з віржинков) ... як же ся ты маєш?

МАРІША: (не одповість, лем ся огляне, переверне очі. Іде до Корчмаря, який ся вернув, бере мясо).

ФРАНЦЕК: (дакільки секунд чекать, підыйде до виходу).

КОРЧМАРЬ: Уж ся ту не вернеш?

ФРАНЦЕК: Не знаю. (Одыйде).

(Маріша підходить до Корчмаря, платить).

МАРІША: Кілько?

КОРЧМАРЬ: Двадцять (выдає їй грошы).

МАРІША: З Богом. (Одыйде).

ЯВЛІННЯ 3.

Тоты, што перед тым, без МАРІШЫ

КОРЧМАРЬ (до Лізала) Слухайте, Лізал, вы іщі все з Марішов не говорите? Так ся мі видить, же одышла з Францком. То добрі не скончіть... (Лізал гибы не чує). Оддата жена – о чім з ним буде дебатовати? Худера⁵. Як ся лем змінила. Посмутніла, лем тоты очі... так, як бы хотіли бісідовати. Тота, сегінятко, має жывот! (Попозерать на Лізала). Але зато має млин. (Лізал мовчить і не). А говорять, же ся нігда не поносує – ани словка не выповість; лем кедь мусить, все є така тиха, лем ходить та терпить, так як тота вівця, аж поковы не дотерпить. (Прямо Лізалови). А вам вуйку... вам ї не жаль? Предсі сьте лем не мали таке свиньство зробити – так попусути ей молодой жывот.

ЛІЗАЛ: Ех! (мовчить). Не просьте ся ня, хлопе, на ніч, а дайте мі покій.

КОРЧМАРЬ: (підыйде до нього) Же Вавра ты хоче до суду дати за то, же не повниш догоду?

ЛІЗАЛ: Лем ний собі давать. Лем ний ся судить! Тобі што до того?

⁵ Худера (од словац. chudera) – бідачка.

КОРЧМАРЬ: Не знаю, не знаю. Вавра – то розбійник. Ненаситный, як вовк!

ЯВЛІНЯ 4.

Тоты, што перед тым, ГОРАЧКА

ГОРАЧКА: Слава Ісусу Хрісту! (*Павза*). Пан корчмарь, не був ту мій Францек? Повідали мі, же йшов ту; но був ту?

КОРЧМАРЬ: Але був!..

ГОРАЧКА: А де йшов, не знате? (*Корчмарь не одповідать*). Боже сятый, маю я з тым хлопчиском трапіня. Од коли од того войска прийшов, хосна з нёго ниякого, дома го нїт цілый божый день, в ночі прийде, як злодій а (*скоро плаче*) гварят, же ай пити зачав?!

(Тихо).

КОРЧМАРЬ: Але, тето, не згрызайте ся, подьте собі радше выпити. (*Подає Горачці вино*).

ГОРАЧКА: Та дай Боже здорова вшыткым вам. (*Пє*). Ой, уж давно-м вино не пила. (*Втерать руков уста*).

ЛІЗАЛ: Ай од мене їй налій. (*Лізал ся ани не оберне. Мертва тихота*).

ГОРАЧКА: (*зразу жартами*) Іщі што – же бы-м ся опила! А дай вам Боже здорова. (*Лизне*). Заплать панбіг...

КОРЧМАРЬ: Лем собі дайте...

ГОРАЧКА: Ні, уж не хочу. Вже маю дость... із тым фрасом, нїт собі што загравати...

КОРЧМАРЬ: А што, тето, не будете ся оддавати? Як так на вас позерам, іщі бы сьте рядовый затанцёвали...

ГОРАЧКА: Затанцёвати бы-м затанцёвала, але хто бы таку стару бабу взяв?!

КОРЧМАРЬ: А ту, о, сусід Лізал чекать, як овдовіє... Любите ся му.

(Лізал злостно попозерать на Корчмаря).

ГОРАЧКА: (*весело*) Де там, кум бы глядали молоду, багату. То вже так мають у крови...

ЛІЗАЛ: Веру, веру! Без пінязі гірке ґаздованя...

ГОРАЧКА; Ой, маєте правду, гірке. Але не все, куме. Кілько раз собі
возьме богатый богату – а бють ся, нещастя у хыжі, а серенчі
ніт. А даколи у хыжі порожнє, а щастя веце як у...

КОРЧМАРЬ (*скочить до бісіды*) ...як у млинї. Тото му высвітлєвати
не мусите, тото він уж знає, а Вавра му іщі укаже.

ЛІЗАЛ: (*бє пьстєв по столі*) Будете уж тихо?

КОРЧМАРЬ: По столі мі не трїскай, не є твій.

ЛІЗАЛ: А чом до ня шупаш? Зато-м ту пришов, же бысь до ня рипав?
Я хочу свій погарик спокійно выпити, а не ту слухати вашы
дурні речі. Є ті штось до того?

КОРЧМАРЬ: Як ся то возьме: є і не є.

ЛІЗАЛ: Не є! Штось мі ты – родина? Не єсь? То што ті до того?

КОРЧМАРЬ: Не єм, але позерати ся на то не можу. Хто має лем кус
чутя у тілї, каждым то затрясе. То уж є ту (*указує на груди*)
в кождім чоловікови. Кедь слуга сусїдови трапить коня, є
мі штось до того? Не є. Але ой, так го вылаю, же чом коня
мучить – а? Є мі штось до того? Не є. А то є кінь. А тото –
чоловік. Є мі штось до того?

ЛІЗАЛ: Не є. Кінь не є чоловік, а чоловік не є кінь...

КОРЧМАРЬ: Господи Боже, бісїдуєш, як маленький. Уж бысь мав
розум, сивый єсь, як голуб. Єднов ногов стоїш у гробі, а
твариш ся, як кедь бы ті патрив цілый світ. Денно-денні:
пінязї маю, орекы маю, іщі єден орєк маю, а властну дївку
пінязями до гробу заженєш. Ѓазда добрый, але нянько –
плюнути перед тебе не варта. Так ті повім! А тым буханєм
по столї... тым то не заженєш.

(*Лїзал махне руков, выйме хустку,
повтерать очі*).

КОРЧМАРЬ (*мірніше*) Кебы-сь був порядный хлоп, признав бы-сь
собі хыбу, та й нихто бы до тя не шупав.

ЛІЗАЛ: (*склонить голову*) Тать я уж ніч не кажу. Але... но, допомож
собі! Што ся стало, стало ся. Маю взяти домів?

КРОЧМАРЬ: Як бачу, бы ліпше было, холем про ню, кедь уж не про
тебе.

ЛІЗАЛ: А што з нєй буде? (*Позерать на Горачку, возьме погар*). Кумо!

ГОРАЧКА: Гов.

ЛІЗАЛ: *(подає їй вино)* Подьте ся напیتی. Од мене іщі не пили. А пийте, велё... бо... *(зашермує руков і не доповідь)*.

ГОРАЧКА: На ваше здоровя, куме! А не плачте – на слызы вже пізно.

ЛІЗАЛ: Хто був собі подумав, же ся то так стане. Я може бы-м ай не настояв на тій свадьбі... але... стара... она была, як кедь бы ся стекла. Помалы бы была уж ай мене била.

(Горачка положить погар на стіл).

Пийте, кумо, пийте веце... пийте фурт. Я тыж пю, а нігда-м не пив. *(До Корчмаря)*. Маю правду? Все-м був добрый газда, а тепер пю. *(Горачці – тихо)*. Чули съте о тім, же ї бе? *(З болёв)*. Дітину мі бе. Пінязі – все лем пінязі од нёй хоче... а бе ї. Такый має живот моя красна Маріша...

(Павза. Лізал із кешені вытягує лист папіря. Сміє ся).

Вавра ня до суду дав. А Бога ёго? Та такой... *(трясе рукавом, як кобы вытрясовав грошы)*. Уж ся сыплють... Но почекай. *(Скрыє писмо до кешені)*. Кедь суд, так суд, але... *(возьме погар, розвалить ся на стіліці)*. За тот ціркус, не дістанеш ани грош!.. *(Пе)*. Шумні ся мі одслужыв... шумні... тот мій зять... Шумні, лем што є правда...

ГОРАЧКА: Боже мій, чом ся чудуєте?! Про пінязі собі ей взяв, про пінязі ся з вами судить. Но, я уж мушу йти. Няй вас панбіг потішить, куме. Прошу вас, повіджете Францкови, кедь бы ся ту зъявив, же вечур має быти у справці. Має на маєрі дістати роботу. Повіджете му, добрі?

(До Лізала). Зіставайте з Богом, куме! А не дайте трапити Марішу. Дай вам панбіг добру ніч! *(одыйде)*.

ЛІЗАЛ: Добру ніч.

ЯВЛІНЯ 5.

Без ГОРАЧКЫ

ЛІЗАЛ: А не дам, не дам свою дітину мучіти... Возьму ей назад домів а ёму ніч не дам... ніч... ніч! Злодій! Вшыткы одты злодії! Сын – злодій, зять – злодій, а тот вдовчиско шкаредый, то є тот найбівший!.. А пийте, пийте вшыткы! Каждому дам, лем ёму ніч. Куме, дайте ту погары, пийте. За мої пінязі

пийте! Кожному дам, хто прийде... А пийте... фурт! Нихто не сміє повісти, же я скупердяга!.. (*Скоро плаче*). Правда, куме, же-м не скупердяга? Я ем добрый господарь, богатый газда, але не скупердяга. Єдну таблю-м купив, маю ї, іщі-м єдну купив... Конї мам найліпшы... штиридцять міхів на віз наложу, о ай з пекла з ним вийдуть! А то скупердяга не має. А... а... мам я конї... такы конї – пів краю клусом перебігнуть, а ся не заставлять! Такы я мам конї! Але зять і сын мають жобраків, здохлины мають. А тот вдовчиско вже має тоты найгіршы конї на світі. Тото є газда? Тому я маю дати пінязі, шо-м їх кровлєв заробив? Він собі лем пожычавать, я же бы-м за нєго вертав? А де я мам брати? Што їх у цегелні печу? Або з потока вытягую?

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, і ВАВРА

ВАВРА: Дай Боже добрый вечур! Налїйте мі вина. (*Сїдає за окремый столик*).

ЛІЗАЛ: (*не видить Вавру*) Я! Дерти, дерти мусить, так як я. На готове каждый рад сяде. (*Увидить Вавру, заразить ся*). Ага! Десь ся ту взяв? Што ты ту хочеш?

ВАВРА: (*не одповідать. До Корчмаря*) Была ту жена по мясо?

КОРЧМАРЬ: Была. (*Кладе вино на стіл. Одходить*).

ВАВРА: А з кым то ішла назад. За загородами-м ї відїв.

ЛІЗАЛ: З Францком ішла. Ты собі ту сидиш, а жена ті ходить з Францком. Же ся не ганьбиш! А ту што хочеш, прощу ся тя?

ВАВРА: Як видите, тото, што і вы.

ЛІЗАЛ: Кедь я ем ту, то і ты ту мусиш быти?

ВАВРА: (*спокійно*) Маме ту обидвое міста дость.

ЛІЗАЛ: Але ты маєш быти дома.

ВАВРА: (*посмівають ся*) Кедь не ем дома, так ем ту.

ЛІЗАЛ: Але я говорю, же маєш быти дома. Маєш жену, діти і млин. Конї собі дай до порядку, ния ся не ганьблю, же маєш таку здохлину...

ВАВРА: Вас не возять...

ЛІЗАЛ: Не возять, не возять, але ганьблю ся, же мій зять має мачкы, а не конї. А ты высиджуєш по корчмах.

БАВРА: Так ся мі видить, же вы съте ту од рана...

ЛІЗАЛ: А тобі што до того? Я ту можу сидіти, я діти не маю, але ты розмітуєш, а маєш діти...

БАВРА: Пю за свої. Вы съте мі іщі ніч не дали.

ЛІЗАЛ: А ани не дам. Каждому-м дав, а тобі не дам ніч.

БАВРА: Не бійте ся, суд вам то зрахеє.

ЛІЗАЛ: Ага – суд... о, видиш? (*показує фігу*). Маріша ний ня дасть до суду, Маріша дістане, але ты – фігу... бо-сь злодій, бо ї беш, задовжав есь ся, а мене не бечелюєш.

БАВРА: (*сміє ся*) Є кого бечелёвати!

ЛІЗАЛ: Мав єм ї радше дати Францкови, а не тобі.

БАВРА: А чом съте ї не дали. Мали съте дати...

ЛІЗАЛ: Зато, же отравовав, як тот Юда – а тобі-м ї дав, бо-м думав, же-сь порядный чоловік. А ты ня дав до суду. То так має быти?

БАВРА: (*насмівуючі ся*) Не має.

ЛІЗАЛ: Но видиш... Ты єден...

БАВРА: (*скоро встане*).

ЛІЗАЛ: Злодій!

БАВРА: (*піднимать стілець*) Тихо!.. Бо сі то одскачете! Хто ня іщі раз ударить словом, ударю я ёго – але інакше! (*Сідать*). Помалы, жебы ся чоловік бояв до корчмы прийти. Каждый має язык набрушений, як бритву. Каждый собі може о чоловіка обтерти папулю.

ЯВЛІНЯ 7

Тоты, што перед тым, ФРАНЦЕК

КОРЧМАРЬ: Францек іде!

ФРАНЦЕК: (*весело*) Добрый вечур. А дай Боже добрый вечур... Вуйко Лізал і пан Вавра... Та то є партія. (*До Вавры*). Слава Ісусу!..

БАВРА: Ідь своєв дорогов. Пхай ся меджі рівных.

ФРАНЦЕК: (з *насміхом*) Але, але... нїт чом із ся робити пана. Дай мі погар пива.

КОРЧМАРЬ: Де-сь був, же-сь такый розярений?

ФРАНЦЕК: Де бы-м був? Коло млина-м був.

(*Вишиткы стихли*).

Што позераєте? Віділи съте нас, же сьме ішли ведно, або нї?

КОРЧМАРЬ: Будь тихо. Ту маеш, напий ся. При войску-сь того велё не напив. То-сь був міцно злый, як тя пустили, што?

ФРАНЦЕК: Но, а як! (*Сміє ся*). Але вірте, як єм увідів, яке злодійство ту панує, радше бы-м був там.

КОРЧМАРЬ: Яке злодійство? Хто ту краде?

ФРАНЦЕК: (*покаже головов на Вавру*) Там ся попросьте.

КОРЧМАРЬ: Зась зачінаш? Дай собі покій.

ФРАНЦЕК: (*нє*) Я ніч не говорю.

КОРЧМАРЬ: (*договорює му*) Слухай, што з того маеш?

ФРАНЦЕК: (*нє*) Та ніч.

БАВРА: Од такого жобрака ся не дам ганьбити!

ФРАНЦЕК: (*підыйде до нёго*) Може-м жобрак. Маю лем хыжу а шындлёву стріху над головов, але у тій деревяній хыжці може жыють честнішы люде, як у млині. Так ті повім.

ЛІЗАЛ: (*має велику радість*) Так-так, Франтішку, лем му повідж. Так, як з євангелії тот хлопець бісїдує...

(*Францек ся зачудовано позерать на Лізала*).

ЛІЗАЛ: На, на, хлопче, подь выпеме собі.

(*Францек погордливо смотрить на нёго*).

БАВРА: Так ся мі видить, же нянько ся хоче скамаратити з хлопчисками.

ЛІЗАЛ: (*Тым веселіше*) На, напий ся. (*Підышов ід нёму*). Франтішку, послухай – напий ся...

ФРАНЦЕК: (*выбе му погар з рук*) Охабте собі ваше вино, я маю свого дость.

(*Вавра ся сміє*).

БАВРА: Шкода, же не маєте іщі єдну дівку, могли съте му ї дати із маєтком.

ФРАНЦЕК: *(погордливо)* Дістала бы ся до добрых рук, до ліпших, як суть тоты вашы.

БАВРА: *(таксамо)* То вірю. Жоброта все ліпше быдло гядать.

ФРАНЦЕК: Але тота жоброта є про мене міліша, як богатый злодій.

БАВРА: *(хапать ся стола)* На кого то думаеш?

ФРАНЦЕК: На кого то падать.

БАВРА: *(з погроз)* Хлопче – перестань! До млина ся мі пхаш, за женов мі лізеш, а іщі будеш надавати? Як пса ты застрілю – кедь іщі крок зробиш до млина.

ФРАНЦЕК: *(регоче ся)* То бы ся ті стріляло. *(Погордливо і з викликом)*. Злодію!

*(Вавра ся шмарить на Франца,
Лізал і Корчмарь розтягують їх).*

ФРАНЦЕК: Ты мене будеш за груди хапати? Запамятай собі, же я ся тя не бою. А тото ті не одпущу. Ідьте гет! Сто пушок кобы-сь мав, а цілый регімент ті коло млина стояв, не бою ся тя! Не надармо-м присягав, як єм до войска ішов. Біда, біда вам вуйку Лізал, а ты, Вавро – на живого Бога-м вам тогды присягав, же ся помщу каждому, а тобі, Вавро – найвеце. Запамятай собі, ту перед свідками ті то говорю: Я буду за твоєв женов ходити, буду ся з нёв схаджати – за білого дня до твого посраного млина прийду – а дай собі позор⁶, жебы сьме ся не стрітили. *(Одыйде)*.

БАВРА: *(понуру)* Налій мі іщі еден!

6 Давати позор (од словац. dávať pozor) – мерьковати, варовати ся.

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

ЯВЛІНЯ 1.

МАРІША, ЛІЗАЛ

ЛІЗАЛ: Але май розум – послухай.

МАРІША: Я розум мала тогды, а вы не мали. Самі съте собі наварили, самі і поїдьте. На ганьбу вам ту зістану а нигде не піду. Про пінязі собі ня брав, чом му їх не дасте?

ЛІЗАЛ: Порядному а справному чоловікови бы-м дав... але на розмітованя їх не маю. Ці знаєш, же ня дав до суду? Же ся хоче зо мнов судити?

МАРІША: *(із терпким усмівом)* Зато вы хочете, жебы-м ішла до вас?

ЛІЗАЛ: Зато ні.

МАРІША: Тогды чом? Мам вам і проти властному мужови помагати? За пінязі собі ня од вас купив, про пінязі ся з вами теперь судить, а має правду. А што мені, властні, до того? Я ся не продавала, продавали съте вы. Были съте у нотаріша, мене съте ся на ніч не просили. Робте собі, што хочете; мені дайте покій!..

ЛІЗАЛ: Ты ня послухаш?

МАРІША: Не послухам.

ЛІЗАЛ: Будеш бановати.

МАРІША: Не знаю за чім?.. Спомняньте собі, няню, же съте Бога на ня кликали, Богом съте ня заклинали, сятим письмом ся оганяли, лем жебы-м была ту у млинї. Ани отця духовного съте не слухали, а уж тогды вам говорив, же таке манжелство⁷ є проти пана Бога, проти церкви святой і проти вшиткого людського, што на світі, а і так съте зробили по своїм. Што іщі хочете? Што ся стало, стало ся, а што ся стане дале, вы будете мати на сумліню.

ЛІЗАЛ: *(зачудовано)* А што ся може стати?

МАРІША: Але ніч. *(Смотрят на себе)*.

ЛІЗАЛ: Што маєш на думці, дівчиско глупе?

7 **Манжелство** (од словац. manželstvo) – сопружество, малженство.

МАРІША: Ніч доброго, мали бы сьте знати.

ЛІЗАЛ: (*грозить пальцём*) Дай собі добрый позор. Же ся з Францком злізаш, же з ним хочеш утечі?

МАРІША: (*уражена крічіть*) То неправда! (*Павза*). А кедь бы ай... на то ту є я і Вавра. Вам до того ніч.

ЛІЗАЛ: А?! Позерайте на ню! Нянёви до того ніч! А на кого будуть потім палцём указовати? Чія-сь дітина? Хто тя виховав?

МАРІША: (*із терьпким усмівом*) Вы сьте ся ня барз мало навыховлєвали. Якбы не было бабкы, од вас бы-м ся навчіла якраз, як терба од мужа утікати. Не бійте ся. Таку ганьбу вам не зроблю, на тото-м слущніша, як вы собі думате. Кедь вас ніч інше не трапить – можете йти з паном Богом.

ЛІЗАЛ: Так же не підеш?

МАРІША: Не піду.

ЛІЗАЛ: Потім терьпий! (*Одходить*).

ЯВЛІНЯ 2.

МАРІША сама

МАРІША: (*слухать, як грають гудаци*) Тоты гудаци. Як їх чую, тогды мі є найтяжше... Дівчата співають... а я... (*гірко*) такы то суть мої гудаци. (*Клопканя на двері*). Хто там?

РОЗАРА: Я.

МАРІША: То ты, Розаро?

РОЗАРА: Я. (*Войде*).

МАРІША: А чом так скоро?

РОЗАРА: Газда ня загнав обрядити худобу. (*Павза*). Францек ся ня просив, ці сьте сама дома.

МАРІША: Ты го привела?

РОЗАРА: Гей.

ЯВЛІННЯ 3.

МАРІША, РОЗАРА, ФРАНЦЕК

(Францек войде з виноватым усмівом. Розара хоче одыйти).

МАРІША: Розаро, зістань ту!

ФРАНЦЕК: Розаро, йдий. Я мушу з газдынёв о дачім поговорити.

(Розара одыйде).

ЯВЛІННЯ 4.

Тоты, што перед тым, без РОЗАРЫ

МАРІША: (*пристрастно*) Про раны Хрістовы, што собі думаш, хлопче? Што ту хочеш?.. Што собі люде будуть думати, як сі будуть говорити! Я оддана жена... Маєш даякый розум? Мало мі того пекла, іщі ты зачінаш? Каждый, кому ся лем хоче, є на ня, як оса... (*Гордо*). А якы то о мі рознашаш речі? Же у корчмі єсь говорив, же ся зо мнов сходиш. Як можеш таке говорити?

ФРАНЦЕК: Я лем говорив, же за тобов буду ходити а же ся з тобов буду сходити.

МАРІША: А то єсь повів так верейні⁸? Перед вшыткыма?

ФРАНЦЕК: Перед вшыткыма.

МАРІША: (*хвильку го обзерать, а потім ся розрегоче*) Уже, на мой правду, не знаю, хто з нас є бівший блазен⁹ – ці вы вшыткы як сьте ту, або я... (*Серьёзно*). А на мене єсь ся не обзерав, мене-сь ся не попросив, на то єсь ся не позерав, же іщі-м ту я? Же брудниш мене? Хто ті дав на то право? (*Павза*). Я тя люблю, нігда-м то не скрывала а не скрываю то ани перед Вавром, ани перед никым – а говорю то і тобі, але жебы-сь так за мене думав а бісїдовав... (*майже через слызы*), то єсь мі, хлопче, барз ублизив!

ФРАНЦЕК: Але так то зістати не може. Ёму тя, про Бога, не охаблю...

МАРІША: (*уже острійшым тоном*) А што, властні, хочеш од мене?

8 **Верейні** (од словац. verejné) – публічно, отворено, одкрыто.

9 **Блазен** (од чеськ. blázen) – дурак, больван.

ФРАНЦЕК: До міста хочу йти. Нашов єм там роботу про себе і про тебе. Позберайся а подь зо мнов!

(Розара прийде з дрывами, положить їх і знову одыйде).

МАРІША: Франтішку!

ФРАНЦЕК: Но, што ся чудуєш?..

МАРІША: *(зачудовано і зо страхом)* До міста... з тобов?... я... чужа жена? *(Обоє смотрять на себе).*

ФРАНЦЕК: *(твердо)* Што... не розумиш? Яка чужа жена?

МАРІША: *(хапаты ся за голову)* Боже мілосердний, хлопче!

ФРАНЦЕК: Чого ся боїш?

МАРІША: *(прибігне ід нёму, смотрить му до очей)* Штось то зась задумав? *(Мірнійшым тоном):* Тадь лем добрі подумай, што то од мене хочеш?!

(Францек крутить головов).

Із зопятыми руками ты прошу. Роздумай собі то. Не лем ты ся мучиш, мучу ся і я, а веце як ты! Я на ты думам, кады ходжу, а нихто не знає, кілько-м ночі не спала, проплакала-м їх. Што вытерплю од Вавры – о тім ани не говорю, што вытерплю, про тебе, лем Господь Бог знає і я. Оддата-м, але сердцём єм тобі вірна, Франтішку. Душу бы-м за ты дала, але тото, што ты од ня жадаш... тото ті, хлопче, зробити не можу, ой не можу. *(Францек штось хоче повісти).* Ніч мі не говорь. *(Гладить ёго волося).* Про мене то зроб, кедь ня так любиш... Нещастна-м є, але блудна – не буду. Розумиш ня?

ФРАНЦЕК: Розумлю, але послухати ты не можу. Жывот єсь мі сказала, а іншый мі дати не хочеш. Май змілованя зо мнов холем теперь, кедь ты о то прошу.

МАРІША: Ні... ні... ні, хлопче, послухай ты мене! Не роб мі живот іщі тяжшый, як го маю.

ФРАНЦЕК: Я без тебе не буду.

МАРІША: Та собі йди! *(Скоро встане – неприступно).* Твердоголовче твердоголовый! Того гріха ся з тобов не допущу – то собі не думай. Але памятай: кедь будеш тырвати на своїм, а будеш мі перед людьми уближовати, так як єсь мі уближив вчера, забуду на вшытко, на тебе і на себе а згрішу потім так, же пак уж ани тобі, ани мені жадной помочі не буде.

ФРАНЦЕК: Што тым хочеш повісти?

МАРІША: Кедь уж маю бути нещастна – так уж ний буду барз скажена до смерти, зніщена на цілий живот. А нихто не вірить, як бы-м была рада, кобы так гром надо мнов ударив, вода пришла, вшытко однесла... а мене... мене взяла із собов.

(Павза).

ЯВЛІННЯ 5.

Тоты, што перед тым, РОЗАРА прийде

МАРІША: Што хочеш?

РОЗАРА: *(не знає, як сказати)* Газда говорив, же бы сьте му приправили вечерю, же скоро прийде.

МАРІША: Добрї.

(РОЗАРА вийде).

ФРАНЦЕК: О єденадцятій тя чекам за валалом. За пару годин будеме у містї...

МАРІША: Їдь сам, я зістану ту...

ФРАНЦЕК: Добрї. Але запамятай собі: Кедь не прийдеш, прийду я ту за білого дня. Ний ся потім стане, што ся стане.

МАРІША: Вавра тя застрілить...

ФРАНЦЕК: Ний застрілить! Потім мі уж буде вшытко єдно.

МАРІША: Тото мі не зробиш...

ФРАНЦЕК: То я знаю, ці зроблю або ні... Прийдеш ці не прийдеш?

МАРІША: Ні...

ФРАНЦЕК: Тогды, як думаш. *(На одходї)*. До півночі чекам.

МАРІША: Франтішку! *(Заставив ся. Маріша нагне голову)*. Ні – не можу. *(Францек одыйде. Заходить Розара)*. Чом єсь го дну пуцала? *(Розара виновато мовчить)*. То єсь мі барз недобру службу зробила.

ЯВЛІНЯ 6.

БАВРА, РОЗАРА, МАРІША

БАВРА: *(Войде)* Кого-сь ту мала!

МАРІША: Кого бы-м ту мала? Никого.

БАВРА: Так никого-сь ту не мала? А што то був за хлоп, што одты вышов? Хто то був?

МАРІША: Кедь єсь го відів, мав єсь ся го попросити.

БАВРА: Ах ты єдна!.. Так ся одповідать! Так ся з мужем говорить? Но чекай. Розаро! Хытрый є, опатырный¹⁰, як тхірь... Але як го высліджу, застрілю го, як зайця, а тебе, курво, тебе змолочу, так ты змолочу, аж з ты тоту грішну душу вымолочу...

МАРІША: Ох, чім скорше, тым ліпше!

БАВРА: Розаро, чуєш?!

ЯВЛІНЯ 7

Тоты, што перед тым, РОЗАРА

РОЗАРА: *(войде, зістане боязливо стояти)* Што хочете, газдо?

БАВРА: Подь ту! *(Розара підійде)*. Розаро, повідж правду. Хто ту був? *(Розара посмотреть на Марішу, мовчить)*. Не обзерай ся, а одповідай, хто ту був?

РОЗАРА: Пане газдо... *(далишы слова незрозумілы)*.

БАВРА: Говорь голосніше – я ты не розумлю. *(Нахылить ся ід ній)*. Де же-сь была?

РОЗАРА *(ціла ся трясє)* На дворї-м была.

БАВРА: На дворї. А хто ту був?

РОЗАРА: Я не знаю...

БАВРА: *(грозить)* Повідж правду! *(Розара мовчить, смотрить на Марішу)*. Так ся попросиме інакше. *(Возьме корбач)*.

РОЗАРА *(напужено)* Пане газдо!..

БАВРА: Правду! Быв ту дахто або не був?

РОЗАРА: Быв.

10 **Опатырный** (од словац. opatrný) – внимавый, осторожный.

БАВРА: Хто?

МАРІША: Не бий її. Она за ніч не може! Францек ту був.

БАВРА: О чім ведно говорили? Говорь!

РОЗАРА: Так, як панбіг надо мнов, ґаздо, я ніч не знаю.

(Вавра прасне корбачом).

МАРІША: Говорю ті, не муч її!

БАВРА: То повідай ты. У корчмі мі грозив, же іщі днесь з ним підеш до міста. *(До Розары).* Є то правда?

РОЗАРА: Хотїв, жебы за ним пришла...

БАВРА: Де жебы пришла. Ку сплаву? А коли? В який час, то не говорив?

РОЗАРА: Ні-ї... не говорив.

БАВРА: *(злостні)* Не цигань! Кедь знаєш єдно, мусиш знати і друге!

(Розжене ся корбачом).

РОЗАРА: Я не знаю, пане ґаздо, я уж ніч не чула.

БАВРА: *(Розарі)* Спати! Я ся то уж дізнаю. *(Верне ся з пушков).*

МАРІША: Раны Хрістовы. Вавро! Де хочеш іти?

БАВРА: Забити пса!

МАРІША: *(скочить проти нѐму, намагать ся вырвати пушку).* Роза-ро, утікай, скоро... *(Розара хоче выбігнути з хыжы).*

БАВРА: Ани крок!

МАРІША: *(стойть перед ним, помалы падать на коліна)* Вавро! Вавроньку! Послухай! Вшытко ті одпущу. Спамятай ся. Маєш діти... вшытко ті зроблю по волі, на вшытко забуду...

(Вавра єй штовхать, Маріша падать).

Май розум. Наклічеш нещастя на цілый дім. Тіране безсердечный! Бідаку єден! *(Павза).* Бештія, звір, бештія єдна! *(Хапать ся за голову).* Ісусе Хрісте... Ісусе Хрісте, він го застрілить... Вавро... Вавро...

*(Чути выстріл, за ним другый,
Маріша біжить вон).*

Ісусе Хрісте... Ісусе Хрісте...

*(Єй голос слабне в хропіню і заводжіню.
Через даякый час повертають ся Вавра).*

ЯВЛІНЯ 8.

БАВРА – сам

БАВРА: *(сідать)* Красный то маю живот. Другый прийде домів, по вечері побісідує з женов, з дітми, іде спати, рано встає, іде до работы свіжий, як рыба, веселый цілый день. А я?! Тадь предсі муж єм і перед Богом, і перед людми, а так мі робить... таке... Як ся на ню попозерам, ціла ся трясе, як бы-м ани чоловік не був, але якись одлюд. *(Напе ся із фляшкы)*. А теперь іщі тот до того пришов. Была уж і весела, і ласкавіша ся віділа, о діти ся старала, о газдівство, може бы была і привыкла. А тепер – по вшыткім. Злодій!

ДІЯ ПЯТА

ЯВЛІНЯ 1.

МАРІША, БАВРА

БАВРА: *(сидить)* А рїпу сьте уж скормили?

МАРІША: Не старай ся. Знаєме, што маєме робити.

БАВРА: Но, попросити ся можу ці нї?

МАРІША: Так ся прось... мені вшытко єдно.

БАВРА: Ба єдно. Вшытко є ті єдно. Так як ты, не зможе жадна курва, што ей водять по світі.

МАРІША: Іщі ня не водили!

БАВРА: Велё ті до того не хыбить.

МАРІША: Веру, не хыбить. *(Дає му їсти)*. Кавей будеш білый або чорный? Несу ті чорный...

БАВРА: Дай мі чорный. Цукрила-сь го?

МАРІША: Забыла-м. *(Выберать цукерь)*.

БАВРА: Што то за кавей?

МАРІША: Чом?

БАВРА: Такый, як кедь бы був спліснїтый, ці што. *(Маріша за ним слїдить. Вавра смотрить на ню)*. Марішко!

МАРІША: Што хочеш?

БАВРА: Чом єсь на мене така зла? Ці не може у нас бути якось інакше? Убуде із тя, кедь ся на ня по людскы попозераш? Послухай, Марішо! Я на вшытко забуду, ніч ті не буду на очі вымітовати, кедь лем кус ліпшу волю буду відіти у тебе. Ани не знаєш, як то чоловіка болять... Так єм собі обіцяв, же аж будеш моєв женов, вшытко про тебе зроблю, што лем будеш хотіти – лем жебы-сь была у мене спокійна і щастлива. А як то допало? Попозерай ся на себе – побзерай ся на мене. Із звадов лігаєме, із звадов встаєме. А мусить то бути? Што? *(Притисне єй ку собі, хоче поціловати)*. Што лем ті сердце зажадать, ніч ті не одопру. Вшытко про тебе зроблю. *(Цілує єй)*.

(Маріша напівдобровольно, напівнасилно му наставить ліце, потім ся затрясе цілым тілом і з неволєв одыйде).

БАВРА: Так тя шумні прошу. Маю предсі діти; што з них буде, кедь увідять, як жыєме?

МАРІША: *(здержано го одишовхне)* Сядь а пий. Чом єсь не допив? *(Вавра бере горнятко і выпивать до дна)*. Котрый кожух возьмеш?

БАВРА: Вшытко єдно. *(Выйде)*.

МАРІША: *(сама)* Сам собі так выбрав!

ЯВЛІНЯ 2.

МАРІША, РОЗАРА

РОЗАРА *(вбігує)* Про Хрістовы раны, пані газдынє... што ся то лем стало... газда на дворі одпав... *(Маріша стоїть. Розара на ню зачудовано смотрить)*. Што ся му лем стало? Так одразу?! З нічого ніч. *(Павза)*. Вы сьте го... отрувили?

МАРІША: Отрувила.

(к о н е ц ь)

Іван Стодола

Бачова жена

Драма на три дії

Переклад
із словацького языка:
Ярослав Сысак

Прем'єра у ТВДі:
27. юна 1998 року

IVAN STODOLA

1888 – 1977

Bačova žena

Psychologická dráma

(1928)

Іван Стодола – словацький доктор, письменник і драматик. Народився у Ліптовському Мікулаші. Штудував медицину у Будапешті і Берліні. Робив як доктор. Свою літературну кар'єру зачав у році 1925. Є найважливішим представителем словацької драматургії міжвоєнного періоду.

ОСОБЫ:

БАЧА АНДРІЙ

БАЧА МІШО

ЕВА

МАТИ

СТАРЫЙ БАЧА МЫРНЧО

БАЧА МАРТИН

ГАЗДА

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ

ДРУГЫЙ ВАЛАХ

ГОНИЛНИК

Алегоріі:

СМЕРТЬ, ЖЫВОТ, ДОЛЯ, ЖАЛЬ, ЩАСТЯ.

ДІЯ І.

*Теплий маёвний вечур. Десь далеко ся перекликають зозулі.
Пташачій спів. Ева при молитві ці при роздумах.
У думках є десь далеко, мімо реального світа. Входить Газда.*

ГАЗДА: Ево, Ево!

ЕВА: (вирушена із своїх роздумів) Што. Што є? Што ся стало?

ГАЗДА: Ніч, ніч ся не стало. То я, газда, пришов єм ся вирізнати.

ЕВА: Гей, гей. Витайте, подьте дале. Вирівнаме ся. Сідайте.

ГАЗДА: (сідать, отварять зошит) Красний день був днеска. Але на бурю ся зберать. Споза горы темрява ся ближить. А кедь іде споза горы, істо¹ буря буде.

ЕВА: (іщі все ся не спамятала) Чуєте як зозуля кукать? Роки нам рахує. І друга ся їй озывать.

ГАЗДА: А што ся в лісі на світаню робить. Як кедь бы музика грала. Май є май.

ЕВА: Барз то люблю слухати. Знате, газдо, што бы я хотіла? Кедь буду на выслоні лежати, жебы мі зозуля закукала.

ГАЗДА: Якы сьте вы жены чудацькы. На такы глупоты думати. Ту ся, а, попозерай, як ті пан сыр раховав. Сімнадцятого сьте оддали 30 фунтів, потім двадцять четвертого 20 фунтів, першого 33, восьмого 32, пятнадцятого 35, двадцять другого 40, двадцять девятого 60, шестого 48 а тринадцятого 50 фунтів, доведна сьте оддали... на нову вагу то робить... 3 центы і 28 кіла сыра. Стягне ся ті 80 корун за вівцю.

ЕВА: За вівцю, што ей медведіця роздерла, мі стягуєш вісемдесят корун?

ГАЗДА: Не я, але пан.

ЕВА: Газдо, ці єсь не нашов сам тоту роздертую вівцю під скалов? Чом

1 Істо (од словац. isto) – точно.

же мы маме быти шкодны? Ці не одваджае чесно, што нам нарахуеш? Не окламема пана ані о отрошынку сыра.

ГАЗДА: Ево, я знам, же то вшытко правда, і пан знають, яка есь ты мудра жена. Но але знаеш, які суть, не мають грайцаря та здерають з худобы, як можуть.

ЕВА: Вісемдесят корун. Тількы пінязі, тількы пінязі. Што ся нам лем треба на такый пінязь наробити (*Чути зозулю. Ева слухать*). Няй собі пан тоты грошы стягнуть, кедь їм хыблять ку щастю. Мы худобнішы не будеме. (*Зьявлять ся Мати*).

ГАЗДА: Но, тото бы сьме мали. Тадь говорю, же ты-сь мудра жена. Сіль вам привеземе іщі днесь.

ЕВА: А муку?

ГАЗДА: Не маме. Пан повідали, жебы валаси вытримали на жынтіці, докы ся до міста не піде.

ЕВА: Боже мій, ці уж нашы хлопи ані фалаток оціпка не дістануть?

ГАЗДА: Та што зробиш. Знаеш, што пан повідять. Кедь ся вам не любить, выбавте собі пас та ідыте до Америки, там пастырїв талярями платять. Ты есь знала тоту високу Циганку, Путишову жену?

ЕВА: Як бы ні, тоту молодшу. А што з нёв?

ГАЗДА: Та же ся зарізала. Ніж собі до сердця ударила.

ЕВА: Господи Боже! Но а чом?

ГАЗДА: Не знам. Знаеш, які суть жены сполошаны.

ЕВА: А вы такой, же сполошаны. Ой, газдо, мусив то быти великий біль, кедь собі ніж до сердця вдарила.

ГАЗДА: Но, та з Богом оставайте, Ево.

ЕВА: Ідыте здравы, з Богом. (*Приходить Мати*).

МАТИ: Слава Ісусу!

ЕВА: Слава на вікы. Витайте мамо!

МАТИ: Мішо ся іщі не вернув?

ЕВА: Іщі ні, як видите.

МАТИ: А што робиш?

ЕВА: Якраз ем ся зберала вечерю варити.

МАТИ: Но, та варь. А я собі одпочіну. Змучіла-м ся, покы-м гу вам пришла.

ЕВА: Та лем собі одпочіньте. *(Ліпить пироги).*

*(Зміна світла. Візії Мамы і Евы. З'являть ся Доля.
Раз є Смерть, раз Жывот, раз Жаль, раз Щастя).*

МАТИ: *(реальность)* Пан ті стяг 80 корун за вівцю. А ты-сь на то пристала.

ЕВА: Гей, пристала. Най ся з нима задавить, кедь не має правды в собі.

МАТИ: Геле ей. Яка горда! А тото є газдованя? Най собі стягне 80 корун. Най ся з нима задавить. Так на пана повісти? А што собі думаш, хто суть пан, а хто єсь ты? Позерайте на ню, она дарує, она шмарить панови 80 корун. Як кедь бы їх богзнає кільки мала. Або може-сь дашто з дому принесла?

ЕВА: А што-м мала, властні, зробити? Што бы съте Вы зробили?

МАТИ: Што? Мала-сь іти попросити, на коліна-сь мала клякнути і так просити. Она 80 корун зашмарить!

ЕВА: Боже заваруй, я знаю, же я єм ништо, та іщі проти панови. Але тото мі гордость не доволить, жебы-м ся по земли валяла і просила. Тото бы-м не зробила.

МАТИ: Гей, він бы тя, мій Андрій, научів порядку. Тому бы-сь лем так не одрубала, же я то не зроблю. Ганьблю ся, знаш, кедь віджу, же по таким хлопови, як є мій Андрій, єсь ся знала другый раз оддати, та іщі за такого...

ЕВА: Який же-м то гріх совершыла? Што зась маєте проти Мішови. Ці не є порядный, честный, ці не робить од рана до ночі, ці не одкладать пінязі, ці пе, ці краде або збойнічить?

МАТИ: Ты ся на таке одважуєш? Мого Андрія порівновати з таким? Мого Андрія з таким ништошом?

ЕВА: Свекро, але теперь уж доста, такы речі ту не доволю!

МАТИ: Тото є зневажованя мого єдиного сына.

ЕВА: А тото, што вы робите, є зневажованя мого хлопа.

МАТИ: Што за хлоп, який хлоп, я ёго ани не поважую за хлопа.

ЕВА: А за што?

МАТИ: За якогось фраїра, а хлопчиска за копырдана.

ЕВА: Свекро, свекро! Чом вы ня все так трапите, мучіте?

МАТИ: Зато, бо мій єдиный сын Андрій, твій першый муж, в Америці не загинув.

ЕВА: Одкы сьте то взяли, мамо?

МАТИ: Я тому так вірю.

ЕВА: Повів Вам то дахто?

МАТИ: Гей, повів.

ЕВА: Хто? Коли?

МАТИ: Мое материньске сердце мі говорить.

ЕВА: Мамо, ці Вы собі думаєте, же женине сердце менше, як материньске?

МАТИ: Ёй, кобы то мож было холем порівнати. Што тебе з мужем вяже? Присяга, нїт, а може іщі того любкованя. Але мати? Як постарієш, та аж потім увидиш. Нїт на світі силнішой любви, як любви материньской. Ёй, Ева, я мала претяжкый живот, я пережыла тілько скламаня, жалю, потупы, болю, же других шість бы не вытримало, але як мі пришли повісти, же мій єдиный сын Андрій у Америці загинув, Ево, было мі так, як кедь бы ся вшыткы світы перевернули.

ЕВА: Нещастна мати!

МАТИ: Але і у тім жалю укрывала ся мі недовіра. Спочатку-м не знала, што то є, але чім дале, тым яснїше-м чула, по ночах відїла мого сына. До теперь єм то нікому не прозрадила. Тобі то повім. Моя найміліша година є, кедь ся змерькать. Тогды-м щастлива. Сяду собі так коло огня, приджмурю очі і зачну з Андрієм бісїдовати.

ЕВА: Мамо, приходьте частїше до нас, і малого Андрійка Вам зажену, час Вам скорше втїкне, і злы думкы перейдуть.

МАТИ: Лем мі го, як ся змерькне, не посылай. Тогды-м із своїм сыном Андрієм.

ЕВА: Мамо, тадь Вы добрі знаєте, же Андрій у Америці загинув.

МАТИ: Нї, нї, то неправда, циганянь вшыткы, што тото говорять.

ЕВА: Тадь сьме дістали од угольной компанії писмо, і пінязі загнали, сто талярїв. Якже бы компанія тількы пінязі виплатила, кобы собі не были цалком істы, же Андрій там загинув.

МАТИ: Не загинув.

ЕВА: А потім, тадь пришли штирьме свідкове, двоми Крижковці з Порубы, Дятель а Мышик аж з Геме́ра. Вшыткы то досвідчили.

МАТИ: Андрій жые!

ЕВА: Мішо нам і новинкы приніс з Америки. Было в них ёго мено надруковане.

МАТИ: А відів дахто ёго труп?

ЕВА: Ні...

МАТИ: Він жые!

ЕВА: Но але кедь бы жив, то уж бы лем дав даяк о собі знати. Перед тым рядні писав за тых 12 років. А Міша не споминам як свідка. А він з ним ведно зажив тот выбух.

МАТИ: Не мала-сь ся за нёго оддавати.

ЕВА: Та ці сьте не віділи на властны очі, у якій біді-м зістала? Хтоже мі помагав? Може панове? Мамо! Што-м ся мала, змарнити? А як пришов Мішо з Америки, взяв го пан до роботы за бачу, оженив ся зо мною. Захранив ня тот чоловік, вытяг ня з такого нещастя, же му то нігда не можу забути. Нігда, мамо, памятайте! А кобы ся і хоцьшто стало, забути му то не можу.

МАТИ: Мала-сь чекати, докы з істотов не знаєш, же Андрій умер!

ЕВА: Знаю, істо умер.

МАТИ: Ево, закрыла-сь му очі?

ЕВА: То ні.

МАТИ: Докы-сь тото не зробила, не знаєш, ці умер.

ЕВА: Свекро, як Вы знаєте домучіти чоловіка!

(Приходять Мішо і бача Мырнчо).

МЫРНЧО: Добрый вечур, Ево! Уж іде Мішо. Што-м ся го лем начекав.

ЕВА: Уж ся вернув з міста.

МІШО: Но, конечні, ту сьме. Дай Боже, добрый вечур, тетю! Ой, яку я Вам приніс новину, то ся будете чудувати!

ЕВА: Та уж лем повідай, знаш же-м зведава².

МІШО: Лем по порядку. (Роздає дарунки. Мамі, Мырнчови). А тото тобі, Ево (дає їй хустку).

ЕВА: Але, Мішо, буду ся гнівати! Такый кельчік.

МАТИ: Тото бы Андрій нігда не зробив.

МІШО: Але, тето, чом бы собі худобный чоловік тыж радости не дожычів. А кедь Вам тоту новину повім, то істо порозумієте, чом ем був такый легковажный.

МАТИ: Та повідай, бо я уж піду домів. Змерькать ся, я тогды мушу быти дома, бо ня чекають.

МІШО: Но та на самый перед ем був у фішкаля, дав ем переписати осминку ютра³, што сьме од Ланштяка купили. Теперь уж маеме скоро пів властной октавы⁴, Ево, а як сьме ся брали, не мали сьме ніч.

ЕВА: Вера, не мали.

МАТИ: І я ся чудую, же сьте тільки надобыли, кедь не знаєте газдова-ти. Та добрі ся майте, уж ся змерькать.

МІШО: А новину не хочете чути?

МАТИ: Та уж есь ей повів.

МІШО: Та, вера, іщі ні! Якраз іде газда, тот буде тыж очі отваряти.

ГАЗДА: Добрый вечур! Што нового у місті, бача.

МІШО: Маю, маю нового. (Ева му дає істи). Слухайте. Продали нас.

ВШЫТКЫ: Што, што? Як то?

МІШО: Купили нас.

ЕВА: Повідай уж, што ся стало?

МІШО: Та слухайте. Сиджу я вам по обіді, у фішкаріша, хотів ем тоту осминку дати записати...

МАТИ: Мішо, змерькать ся, я мушу йти.

МІШО: Почекайте, тето. Чекам там, а ту ся нараз отворять двері,

2 **Зведава** (од *словац.* (som) zvedavá) – хочу знати.

3 **Ютро** (*арх.*) – міра землі.

4 **Октава** (*арх.*) – міра землі.

вийде з канцеларні така молоденька слечна⁵ і ся ня просить, ці я-м тот бача Мішо. Я же гей, а она ніч лем ся посміхнула. Двері не заперла та чую із канцеларні голосы. Фішкаріш говорить: Побісідовали сьме і так послідня ціна за цілый маеток пана Святоюрського є 750 тисяз корун. За тото дістанете капітал, поля, лісы, строї, конї, коровы, вівці і з цілов челядєв, значіть, цілый маеток до посліднєй ниткы.

ВШЫТКЫ: А потім што? Што? Но а дале?

МІШО: Кров у мені застыла, зачав єм тяжко дыхати. Лем мі так заблисло головов, што буде. Новый пан! А кедь буде гірший? А уж чекам на одповідь. Были то лем дві слова. Фішкаріш ся попросив: Дасте? А тот другый голос одповів: Yes. Yes. То по англїцькы.

МАТИ: Yes?

МІШО: Я зістав, як обарений⁶. Вышов фішкаріш і говорить мі: Бача Мішо, ідьте домів. Я вам то писомно зажену. Маю теперь великий контракт робити, ваше панство купив єден Американ.

МАТИ: Американ.

МІШО: Ани не знаю, як єм ся на улїцю дістав. Подумав єм собі: Боже мій, што ся нас тот пан уж натрапив, і наших няньків і ціле покоління, а теперь прийде другый. Дасть Бог, же буде ліпший. Тай купив єм тоты дарункы. Но, тето, та ці уж лем єм такый легковажный?

МАТИ: Будьте з Богом, мене кличуть, мене чекають, уж є цалком темно.

ВШЫТКЫ: Майте ся добрі!

ГАЗДА: Та ты-сь принїс, вера, новину! А я о тім ніч не знав. Мені то пан ани не спомнянув. Люде, люде. Што ся то поробило? Панство Сентдєрдь, ту Святый Юр і Нижні Лучкы одпроданы. Ці ся небіжчік, старый пан, в гробі не обернуть? А небіжка, святила бы ся, пані Клементіна? Ёй, люде-люде, таке старе панство одпродати. Уж мій дідо був ту газдом. А якы ту коні мали, ё-ёй, люде божы! Мішо, а ці є тот Американ – шляхтіч?

5 **Слечна** (од *словац.* slečna) – дама, молода пані.

6 **Обарений** (од *словац.* obarit) – спарений, несподіваний.

МІШО: Кобы-м знав. Я лем тільки знаю, же був чорный.

ГАЗДА: Ёй, люде божы, іду тото мойй жені розповісти! (Одыйде).

МЫРНЧО: Таке дашто я іщі не зажив. (Одыйде).

МІШО: Но, вера, за шістьсто років ся таке не стало, жебы святоюрське панство був дахто одкупив. Але тяжкы часы настали. Де мам піпку?

ЕВА: Ту ті є.

МІШО: Гей, гей, што то лем буде з нами коло нового пана?

ЕВА: Мішо! А ты іщі не забыв по англїцькы?

МІШО: Та думам, же нї, а што?

ЕВА: Кедь бы нам пак треба было зась до Америки.

МІШО: Ани не споминай. Радше нї. Не є нам ту найгірше. Заробиме про себе дость.

ЕВА: Лем ці то є істе.

МІШО: Кобы чоловік відїв до переду. (Клопаня на двері).

ЕВА: Што то было? (Входить Андрій).

МІШО: Добрый вечур, што розкажете? Ево, тото суть наш новый пан.

АНДРІЙ: (тихо) Ево!

ЕВА: Андрій!

МІШО: Розумиш, Ево!

АНДРІЙ: Is this your wife? (То є ваша жена?).

МІШО: Yes, sir. (Гей, пане).

АНДРІЙ: Do you treat her right? (Маєте з нїв дітину?)

МІШО: Yes, sir. (Гей, пане).

АНДРІЙ: Do you treat her right? (Заобходите з нїв слушно?)

МІШО: Yes, sir.

АНДРІЙ: (Еві) Не думав єм, же ты так найду. Моя мати жые?

МІШО: Жые.

АНДРІЙ: Бідна. Good night. (Одыйде).

ЕВА: Господи Боже! Што теперь, што теперь, што ся стало?

МІШО: Ево, не трап ся. Господь нам поможе.

ЕВА: Де ся тот ту взяв? Тадь умер! А мати то чула, тота мати то чула.
Мішку, я втікню до світа. Ту про мене нїт міста.

МІШО: Ево, не гріш. Мы лем люде. Вшытко мусиме з покоров при-
яти. Подь ку мі.

ЕВА: Нї, Мішо, дай мі покій, видиш, я ту не можу...

МІШО: Як? Што зась выдумуєш?

ЕВА: Не можу, я ани не знаю...

МІШО: Зістанеш ту. (*Насилу їй хоче обняти, Ева утікать*). Ево, Ево!
(*тихо*) Ево! Ево, Ево!

ДІЯ II.

ГАЗДА: Пане великоможный, я-м газда ту на маюрі.

АНДРІЙ: Аа, газда? По перше, ниякий «пан великоможный», але
звати ня будете, як колись, бачом Андрієм. А вы одколи газ-
да? Кедь ня памнять не циганить, были сьте гайником.

ГАЗДА: По смерти мого нянька ем перед штирёма роками насту-
пив на ёго місто. Порядно, честно веду газдівство, але кедь
старый пан велё, ой велё утрачали, не зіставало скоро, вера-
же ани на сіль про худобу.

АНДРІЙ: Лісы не вирубав за послїдні роки?

ГАЗДА: Хотїв, але му не доволили. Зважали сьме лем того, што буря
вывернула, але ай того было дость.

АНДРІЙ: Овець кїлько є?

ГАЗДА: 240. Потім суть ту яркы⁷, ялівчата.

АНДРІЙ: Вівці із Румуньска?

ГАЗДА: 3 Марамороша. Худобы маєме 18 фалатків, конїв – сім пар,
красны, міцны.

АНДРІЙ: А вівці добрі доять?

ГАЗДА: І добрі доять, і бача честный. Послїдній рік пан купили на
борг⁸ мотор. Із ним ореме. Є то шыковна машына на ровинї.

7 **Ярка** – молода іщі ялова вівця.

8 **Борг** (од *німець.* borg) – кредит, довг.

АНДРІЙ: Вівці не хворіють?

ГАЗДА: Здорові суть.

АНДРІЙ: А медвіді, не кантрять вівці на салашу?

ГАЗДА: Медведіця розторгала над мочарями вівцю. Пан стяг за ню бачови 80 корун.

АНДРІЙ: Бачови же стяг? Ідьте такой. Ні, почекайте. Тото я заряджу.

ГАЗДА: Пребачте же-м такой смілый, пан... пребачте, бача, хотів бы-м Вас понукнути, од рана сьте на ногах, скоро уж сонце зайде. Жена випражила курку і уpekла штрудлю з ябками. Приніс бы-м Вам, істо сьте зголодніли.

АНДРІЙ: Но голоден ем рядні, то правда. Знаєте што, не мать дакотрый валах оціпок у попілью упеченый.

ГАЗДА: Та як бы не мав, каждый має!

АНДРІЙ: Так, газдо мій, принесьте мі черпак квасной жытці і кус оціпка.

ГАЗДА: Дораз, принесу.

АНДРІЙ: Іщі почекайте, газдо, хотів бы-м почастовати челядь. Што бы сьте їм дали?

ГАЗДА: Но, та маєме іщі од забіячки на поді кобасы.

АНДРІЙ: А выпити?

ГАЗДА: Домашню сливовіцю.

АНДРІЙ: А што бы їм іщі так смаковало?

ГАЗДА: Но, кобы так была яєшніця.

АНДРІЙ: Так із сто яєць дайте зробити яєшніцю.

ГАЗДА: Ей-га! Та то буде гостина!

АНДРІЙ: Газдо! Жыє іщі дакотрый старый валах, што зо мнов бачовав?

ГАЗДА: Гей, старый бача Мырнчо.

АНДРІЙ: Бача Мырнчо жыє? Такой мі го заженьте ту.

ГАЗДА: Та він ту чекать уж од рана.

АНДРІЙ: Старый Мырнчо, старый Мырнчо бача, подь ту скоро, ближе.

МЫРНЧО: Ей, бача Андрій, вера бы-м собі не подумав, же ся іщі увидиме.

АНДРІЙ: Так, розповідай, старий, што робить твій гостець⁹? Сядь собі.

МЫРНЧО: (*Принесе дві гелетки*). Тото є на сиджіня. (*Сідають*).

А памняташ собі, як тя гадина, веретелніця¹⁰, за ногу щіпла?

АНДРІЙ: А Вы назбєрєли жаб до путні, рану бритвов розрізали, я шуруєв ногу до того, до рана жабы вшытко вытягали.

МЫРНЧО: А памняташ, як єсь мав тоту горячку, щіпаня, чім єм тя вылічів?

АНДРІЙ: Та палінков з попрєм. Ёй але была туга, скоро мі горло выпалила. Но, та як ся маєш? Здравый єсь?

МЫРНЧО: Зубы-м уж порозмітовав, не маю ани єдного, старый єм і не чую.

АНДРІЙ: Як то, тадь чуєш?

МЫРНЧО: Але бідно. Чого я ся колись у тім лісі не наслухав. Гей, знав тот ліс колись бісїдовати. А тепєрь мі лєм гучіть та гучіть.

АНДРІЙ: Гей, ліс, вера ліс! А ці є вшытко по старім?

МЫРНЧО: Вшытко по старім. Лєм Шыроку вырубали.

АНДРІЙ: Старый бачо Мырнчо, я в тій Америці тілько вытерпів, же бы то і на коня было завелё¹¹. Але тото вшытко не было ніч проти тому, кєдь єм собі на нашы горы спомнянув. Кєдь мі у тых темных шахтах наша ярь пришла на розум, кєдь луку зачінають зеленіти, красны зоряны ночі, непорочне тихо, а потім розвиднёваня, пташки на кождім стромі, міла зозуля, дзвінки моїх овець, потічок, вшытко, каждая скалка, Боже мій, як я плакав і грыз мокру баницьку перину.

МЫРНЧО: Андрію, ці то лєм буде свято, кєдь першы раз увидиш ліс!

АНДРІЙ: Свято? Запізнив єм, бача Мырнчо, пришов єм нескоро.
(*Мырнчо му дасть черпак жытїці*). Ёй, але є добра, певна!
У маю іщі така не бывать. То наша?

9 Гостець – ревма, ревматізм.

10 Веретелніця (*словац. vretenica; лат. Anguis fragilis*) – іншак: мідяніця, змія.

11 Завелё (од *словац. zavel'a*) – много.

МЫРНЧО: Твоя.

АНДРІЙ: Прекрасна, як живот!

МЫРНЧО: Доброго маєш бачу. Досправдового бачу, Міша.

АНДРІЙ: Міша? Дай мі запікачку.

МЫРНЧО: Ой, дам. *(Дає му пірку)*.

АНДРІЙ: Заклич мі ту Міша. Ани припалити не є чім.

МЫРНЧО: Ту маєш швабликы. *(Одходить і нараз ся верне із Мішом. Приходить Мати)*.

МАТИ: Сыну мій!

АНДРІЙ: Мамо, мамко! Чом сьте встали. Доктор нарядив, жебы сьте зістали в постели. Зле Вам было.

МАТИ: То ніч, то ніч. То од великого щастя, же-сь ся мі вернув по тількых роках, сыну мій! Лем сердце ся мі взбурило. Я єдина вірила... знала-м, же жыєш.

АНДРІЙ: Добрі, мамко, добрі! Найглавніше є тото, же сьме знову ведно. Од теперь будете бывати у каштелю.

МАТИ: Я? У каштелю?

АНДРІЙ: Підеме до купелів, як доктор розказав. Вшытко, што Вас в животі боліло, Вам вылічать, а потім собі у каштелю одпочинете.

МАТИ: До каштеля ты не мене потребуєш, але газдыню, сыну мій, а той не маєш.

АНДРІЙ: Не маю, не маю, но ніч то зато, і тота буде. Я буду мати газдыню...

МАТИ: Але повідж мі, Андрію, чом ты за цілых пять років ани слово не написав?

АНДРІЙ: Розповім Вам, розповім, тото моє нещастя. *(Входить Мішо)*.

МІШО: Кликав єсь ня.

АНДРІЙ: Газда мі говорив, же ті старый пан стяг 80 корун за вівці, што медведіця роздерла.

МІШО: Стяг.

АНДРІЙ: Повім газдови, же бы ті їх вернув.

МІШО: Ани не треба. Уж за нима не бануєме.

АНДРІЙ: Повів єм!

МІШО: Но, про мене...

АНДРІЙ: Но, та як?

МІШО: Не знаю. Уж можу йти?

АНДРІЙ: Прошу ся, што буде?

МІШО: А што бы мало быти? Піду зараз за валахами...

АНДРІЙ: З Евов як?

МІШО: Нияк.

АНДРІЙ: Як, нияк? Двох ґаздів не може мати.

МІШО: То істо, не може.

АНДРІЙ: Та што, одступиш?

МІШО: Не одступлю.

АНДРІЙ: Але сам говориш, же двох ґаздів не може мати.

МІШО: Она має лем єдного.

АНДРІЙ: Кого?

МІШО: Мене.

АНДРІЙ: Но, а я?

МІШО: Ты-сь мертвый.

АНДРІЙ: Не стою перед тобов?

МІШО: На тото суть писма і свідкове. Уряды бы інакше не поволили оглашкы.

АНДРІЙ: Ты, дураку, тоты писма не говорять правду.

МІШО: Но, што ся дасть робити. Мав єсь то собі скорше роздумати, а не пять років не написати, же жыєш. За пять років ты про Еву умер, а я – ґазда твоєї вдовіці.

АНДРІЙ: Кобы-м був міг написати! Перун бы стрілив і до такого жывота!

МАТИ: Не лай, Андрію!

АНДРІЙ: Ёй, мамко, вшытко Вам высвітлю. Теперь, Мішо, слухай. Што ся стало, стало ся, як і чом – тобі то є єдно. Істе є лем тото, же я ся з Евов не розышов, же-м не умер, єден з нас мусить одступити. Розумиш?

МІШО: Гей, розумлю.

АНДРІЙ: Так, я то думаю так. Ты молодший і маєш іще веце жывота перед собов, як я. Позберай ся до Америки, я там у банях маю добрых знамых, то кедь їм напишу, возьмуть тя на тото істе місто, де-м був я.

МІШО: Добрї, не єм проти, піду там і з Евов.

АНДРІЙ: Без Евы! Я ті заплачу дорогу, і дам ті так 5 тисяч талярїв.

МІШО: Што? Што?

АНДРІЙ: Жебы ся ті легше жыло, а як їх минеш, обіцям ті іще пять.

МІШО: Не повторюй тото слово!

АНДРІЙ: Як то?

МІШО: Не повторюй. Ты собі думаеш, же Еву за пінязі од мене одкупиш?

АНДРІЙ: Ева є моя, я ї не потребує одкуповати.

МІШО: Але ты-сь мертвий, не можеш то порозуміти, шаленяку.

АНДРІЙ: 15 тисяч талярїв ті дам, кедь одступиш.

МІШО: Перед властнов мамов ті голову розобю, кедь то іще раз виповіш.

АНДРІЙ: Так ся зберай із мого салашу і з моєї службы, досправды. Іщі днесь із двору вон! Марш!

МІШО: Іду... підеме, лем собі веци¹² побалиме. (*Одыйде*).

АНДРІЙ: Мамко, мене тото до шаленства дожене. Же «підеме». Думаєш, жебы Ева з ним одышла?

МАТИ: Заклич Еву, і так мусите поговорити.

МЫРНЧО: Але она є ту, близко. Ево, Ево, заженьте ту Еву!

МАТИ: Сыну мій, Господь ний ті помагать.

АНДРІЙ: Але, што там, чей лем за таким нияким не піде.

МАТИ: Правда, правда. (*Прийде Ева*).

ЕВА: Же єсь нам дав виповідь?

АНДРІЙ: Што ся ті робить?

ЕВА: Мішо говорив, же іщі днесь мусиме з двору вон.

АНДРІЙ: Ты? Можу я тобі дати виповідь? Можу я пані святоюрського панства выповісти?

12 **Вец** (од *словац.* *ves*) – річ, предмет.

ЕВА: Яку пані?

АНДРІЙ: Ту суть договори, позерай, цілий маєток: (указує документи) лісы, поля, луки, каштель із заряджінём і челядєв патрить тобі, Еві Муряніці, родженій Гадвіждяк, жені бачі Андрія Муряніці. Можу я властну жену з ей маєтку выповісти?

ЕВА: Андрію, повідж мі, Андрію, як ся стало, же нам уряды твою смерть потвердили.

АНДРІЙ: Ага, і ты мі хочеш повісти, же што ту хочу, кедь єм мертвий.

ЕВА: Ні, ні! Лем чом єсь пять років не писав?

МАТИ: Гей, Андрію, повідж, я то тыж хочу знати.

АНДРІЙ: Кедь так хочете, добрї, слухайте. Стало ся у бани нещастя. Выбухнув газ і засыпало половину штольні. Быв то такый выбух, же сьме думали, же ся цілий світ іде розвалити.

МАТИ: Боже мій. Писали о тім в новинках.

АНДРІЙ: Зобудив єм ся у повній темноті. Голодный єм був і пити ся мі жадало. Знав єм лем єдно – де єм, у котрій части штольні, а знав єм тыж, же є там довга рула на вентилятор. Нашов єм тоту діру і шкрябав ся горі нёв. Як довго, не знаю. Лем нараз єм ся надыхнув чистого воздуха, був єм захищений. Была ніч, і я сів до влаку, скоро гет, лем гет од нещастя. Кады, де, не знаю. Лем дас по тыждню єм порозумів, што ся зо мнов стало.

ЕВА: Чом єсь нам того не дав знати?

АНДРІЙ: Лем почекай, увидиш до якої псоты-м запав. Од того страшного нещастя, ці од... ани не знаю од чого, стратив єм память. Хтось? - чоловіче, думав єм собі без перестаня... тадь мусили ті при хресті мено дати. Блукав єм ся по корчах, коло фабрик, шахт. Надіяв єм ся, же ня краєне спознають. Але задалеко єм зашов...

МАТИ: Документы ті не зістали в кешнях.

АНДРІЙ: Вшытко-м стратив при тім нещастю. Лем мішочок з таллярями мі за кошулєв зістав. Бояв єм ся поліції, же бы ня за злодія не приняли. Таїв єм, же не знаю хто-м. Чудже мено-м собі выдумав, англїцьке. Лем у сні єм відів вівці і чув

їх дзвіночки. Ліс мі гучав, потічок булькотав, перед громом і бур'єв єм ся під высокы яліці ховав. Спочений єм ся будив, в памяти-м ся грабав. Де то вшытко было? Волосы-м собі на голові рвав: думай, роздумуй, жив єсь десь у глубоких лісах. Вівці, салаш, де то було? Боже, яке є то страшне, кедь ті темна хмара часть мозгу закрыве, а ты не знаєш, не видиш, не памняташ.

МАТИ: Ох, сыну мій, сыну, што ты лем пережив.

ЕВА: Таке нещастя.

АНДРІЙ: Шмарив єм ся до работы, зачав єм шпекуловати. Пиятыку-м не взяв до уст, і дарило ся мі, все веце і веце талярів єм одкладавав за кошулю. На свій край, на жену, матір, дітину-м ани не подумав. Не памнятав єм ся на вас.

ЕВА: Але і так, як єсь ся вылічив?

АНДРІЙ: Цілый час єм роздумовав, як собі обновити память. Лем тільки-м знав, же нещастя ся стало в бані. Зайдий до даякого великого баницького міста, може там найдеш высвітління, штось мі нашептвало. Купив єм собі тікет на Паціфік експрес. Найдю тото місто, мушу го найти, там ся мі розум прояснить. Сиджу у влаку, так роздумую – і нараз буханя, скрипління, ломоз, ёйканя, стуканя. Влак ся выколяїв. Страшно ня ударило до головы. Зажыв єм престрашне желізничне нещастя. Сімдесят мертвых. А по двойднёвим безпамятстві єм ся пробудив у шпыталю. Пришов ку мі дохтор і просить ся, як мі мено. А я закрічав звірячим голосом... Андрій Мурияніця! Бача із салаша під Корчаговым. Хотіли ня привязати, думали же-м ошалів. Бача Андрій Мурияніця, бача Андрій Мурияніця, повторяв єм у слызах радости. На вшытко-м ся нараз розпамятав.

МАТИ: Нове нещастя ті память навернуло. Може і щастя.

ЕВА: Ці досправды щастя?

АНДРІЙ: Нашто дале розповідати. На першій шыфі єм ся понагляв домів, домів, до родного краю. Пришов єм до окресного міста просто до фішкаріша. Талярї мі замінили нечekanі багато. Не мають ту вашы пінязі великой годноты. Купив бы-м, говорю, даяку земельку. Та за тільки пінязі, говорить адвокат, дістанете святоюрське панство. Панство? Куплю, закрічав єм – може так направлю хыбу, яка ся стала.

Так, тото є ціла моя історія. Ту маш, Ево, писмо, тобі давам
тот маєток, і жыйме спокійно дале!

ЕВА: Андрію, слухай...

МАТИ: Почекайте, діти мої. Мы вас охабиме самых. А вы собі шумні
побісідуйте, уладьте, порадьте. Вшытко ся дасть направити.
І будете зась спокійны. Подь, бачо Мырнчо. (*Одыйдуть*).

АНДРІЙ: Велё років тому, як сьме ся розышли.

ЕВА: Велё...

АНДРІЙ: Памяташ, як єм одходив, в якій сьме были біді? Нічого не
было, лем тота смужка, там за вершком, тото був цілий
наш маєток. Што сьме ся той глины накопили, наорали, а
вівсик – ледва по челенки. А на бережку ся нам тота смужка
так зужыла, же не мож было плугом перейти, жебы ся ку
сусідови земля не пересыпала.

ЕВА: Вера, не раз єм жменями нашу землю метала за плугом.

АНДРІЙ: Жменями тоту тяжку глиняну землю.

ЕВА: А долов на ровині – чорны, жирны панскы землі. Там прекрас-
ный уроджай, там доджі землю не змывали.

АНДРІЙ: Теперь як ся вшытко тото змінило. Тоты вшыткы красны
поля – твої. Теперь ты на них будеш челяді розказовати.

ЕВА: Зохаб так, Андрію. То не про мене.

АНДРІЙ: Же не про тебе? Ці ты собі можеш представити, як я у тій
Америці тяжко робив? Ці ты знаєш, што то было за єден
рік тільки талярів назберати? А то вшытко было лем про
тебе. День за днём, на каждую виплату-м раховав: ага, Ева
буде мати шумны топанкы, Ева буде мати на шаты. Не їв єм,
згорблений, в шахті, в поросі, в дусноті, копав єм угля – Еві
буде, Еві буде. У воді по коліна, по пас єм ся бродив. Другы
жовтіли, блідли, гынули по шпыталях, а я талярї раховав.
Еві на загороду, Еві на поле, Еві на коні. А як єм ся по пятёх
роках зобудив із той темноты, перше слово мі было – ку Еві,
ку Еві, ку Еві, ку Еві! А маєток є днесь твій.

ЕВА: Але де же бы то був мій маєток, де же бы я пасовала за пані,
перепиш собі го на себе, Андрію, тот маєток.

АНДРІЙ: Як то, што то, што выдумуєш? Не узнаєш, же є твоєв по-
винностёв ку мі ся вернути?

ЕВА: Узнаю.

АНДРІЙ: Так потім того другого охабиш!

ЕВА: То не можу.

АНДРІЙ: Не розумлю. Як то?

ЕВА: Андрію, я ті ани не знаю повісти, як то є, але не можу, ты то сам порозумиш. Позерай, остала-м ту у страшній біді. Што было робити? Він мі поміг, захранив ня, мала-м малу дітину. Бог бы ня покарав, кедь бы-м го теперь охабила.

АНДРІЙ: То як же, што буде?

ЕВА: Позерай, Андрію, ты-сь уж днеська пан.

АНДРІЙ: Пан? Я пан? Я з моїма мозолями, з моєв згорбленов шыёв, я про тебе пан?

ЕВА: Я то не так думала. (*Входить газда*).

ГАЗДА: Пан великоможный!

АНДРІЙ: Говорив єм вам, не так.

ГАЗДА: Премачте, пан бача.

АНДРІЙ: Добрї, добрї... што хочете?

ГАЗДА: Челядь просить, подьте меджі нас.

АНДРІЙ: Дораз. Дайте привезти іщі дві бочки пива.

ГАЗДА: Ей, га! (*Одышов*).

АНДРІЙ: А я дораз прийду. (*Приходить Мати*).

МАТИ: Діти мої, ці сьте собі вшытко розповіли?

АНДРІЙ: Вшытко, мамо. Она не може ку мі прийти.

МАТИ: Што то чую?

АНДРІЙ: Мамо, дайте покій, кедь єм знав сім років терпіти, буду знати терпіти дале. Менї є суджене до умору дерти, а не о щастю снити. Піду назад.

МАТИ: Ні! Тото не допущу. Не умру доты, докы ты не увіджу щастливим. Ево, Ево, прошу тя. (*Клякне*). Ево, мати тя на колїнах просить, верний ся!

ЕВА: Мамо, не клячте...

АНДРІЙ: Мамо, так ні!

МАТИ: Верний ся ку мому сынови, я знаю, як ты любить! Ту ся стане

нешастя, кедь го ты одвержеш. По тількім трапліню одшма-
рити такого хлопа – то шаленство.

ЕВА: Мамо, змілуйте ся, я іщі Андрієви вшитко розповім. Кедь буде
вшитко знати, ний сам вирішить.

МАТИ: Знаєш ты, як грішиш?

АНДРІЙ: Охабте так, мамо, я собі сам зроблю порядок.

ЕВА: Свекро, не одходьте, я ся так бою!

МАТИ: Боїш? Чого? Тадь єсь з властным мужем. (*Одыйде*).

АНДРІЙ: Скоротьме то, Ево. Присягала-сь мі вірність перед Богом?

ЕВА: Гей, присягала.

АНДРІЙ: То чом не хочеш присягу дотримати?

ЕВА: Присягала-м ті вірність аж до смерти, а тото-м дотримала. Од-
дала-м ся аж по твоїй смерти.

АНДРІЙ: Але то неправда! Я жыю!

ЕВА: Пять років єм о тім не знала.

АНДРІЙ: Ево, я вже знаю, ты ня нігда не любила.

ЕВА: То неправда.

АНДРІЙ: Любиш ня?

ЕВА: Люблю, присягам.

АНДРІЙ: А того другого?

ЕВА: І того люблю, присягам!

АНДРІЙ: Ты здуріла, тото не є можливе, на двох не можеш присягати.

ЕВА: Можу, стало ся.

АНДРІЙ: Не розідай ня. Дам тя до суду.

ЕВА: До суду? А ці може суд моє серце судити?

АНДРІЙ: Но, та тя выжену з дому, а хлопця возьму ку собі.

ЕВА: То ні, то не доволю, дітину собі не дам взяти, дітина моя. Я ся
вас зречу, мужів, обидвох, але діти не дам, ани єдно. Я бы
прияла суд, што бы ня меджі вами розсудив, але такого суду
ніт, котрый бы мі дакотру дітину взяв.

АНДРІЙ: Хлопчиска собі возьму, хлопчиско є мій.

ЕВА: Ні, Андрію, ні. Вірно ті буду служити, чесно, меджі челядєв,
кедь хочеш, але хлопчиска не дам, того не можу дати. По-

прось ся властной матери, што є материньске сердце, што она вытерпіла, попрось ся їй на то. Хлопчиска собі не дам взяти.

АНДРІЙ: Того другого хочеш. Я бы тя з біды вытяг, і так не хочеш.

ЕВА: Я не потребу маєткы, не потребу богатство!

АНДРІЙ: Кедь бы-сь мала быти того другого, та радше тя задушу, чуєш, радше тя забю.

ЕВА: Но так ту маєш, задусь ня! Зроблю вшиткому конець.

АНДРІЙ: Провокуєш ня? (*Здвигне руки проти ній, зачарований на ню позерать*). Ево, яке маєш біле тіло.

ЕВА: Андрію, не роб то!

АНДРІЙ: (*Обнимать єй*).

ЕВА: Ні, Андрію, ні, май розум, увидять нас.

АНДРІЙ: Ні, не пущу тя, ты моя.

ЕВА: Андрію, ні! (*Выторгне ся, утікати*).

АНДРІЙ: Ево, Ево! Она утекла передо мнов. (*Входить Мырнчо*).

МЫРНЧО: Ту маш шматы, ту маш.

АНДРІЙ: Де суть?

МЫРНЧО: Приніс єм ті ногавкы, губаню, ремінь.

АНДРІЙ: (*зоблікать ся*) Долов панске цундра, чорне шматя валахови не пристане, вон з вами, асентрагы, панске шматя на валахови смердить. Што іщі там маш?

МЫРНЧО: Та іщі гуньку, ленову сорочку і капелюх.

АНДРІЙ: А іщі?

МЫРНЧО: Валашку, твою.

АНДРІЙ: Валашку? Мою? Фіглюєш. Янку, принесь мі порядну сокыру.

МЫРНЧО: Дораз ту буде.

АНДРІЙ: Тяжку.

МЫРНЧО: Добрі, добрі. (*Одыйде*).

АНДРІЙ: Господи, Господи, Господи! Господи? Тото слово я сім років не wypowiedів. Не мав єм часу. В роботі-м не мав часу. За сім років єм ся не молив. Боже! (*Зачінають візії*). Отче наш іже еси на небесіх! Жыти мі дай! То не є можливе, жебы еден

чоловік тільки терпів, як я. Жыти мі дай. Ты то мусив знати, як я претяжко робив, без їдла, без воды, під чорнов землѣв, тыма, о, руками. І за того ніч не хочу, лем жыти мі дай. Та ці є то можне, жебы ся на єдного чоловіка така чорна хмара нещастя звалила, як на мене? Жыти мі дай! Прощто? Зашто? Єдному двома жменями сыплеш, а другого ніщш. Топчеш по нїм, як по даякій гнусобі. За тых сім прештрашных років того мі є плаца. Роздавити ня хочеш, як даяку стеклу бештію. Чом то робиш? Перун бы тя скарав, там горі, там де єсь. Ёй, нї! Тото-м не повів. Змілуй ся, одпущь мі, змілуй ся надо мнов, над убогим, найпослїднішым червячком. Небо, царствіє твое, сила і слава аж на вікы віков. Амінь! Господи, Господи, Господи! Жыти мі дай! *(Входить Мырнчо).*

МЫРНЧО: Бачо, Андрію! Што же ся ті стало? Встань!

АНДРІЙ: Што є зо мнов?

МЫРНЧО: Встань, обач ся.

АНДРІЙ: Мырнчо, бача, де єм?

МЫРНЧО: Позерай, принїс єм ті сокыру, така остра, як брытов.

АНДРІЙ: Нашто мі є, Янку?

МЫРНЧО: Та ты-сь сам... Бачо Андрію... А не хотїв бы-сь ся іщі по-обзерати?

АНДРІЙ: Што? Де?

МЫРНЧО: Но, та до ліса.

АНДРІЙ: До ліса? Янку! Дай ту гуньку, подьме до ліса. Може холем ліс буде мати зо мнов змилованя.

ДІЯ ІІІ.

НА САЛАШІ

МІШО: Так собі помалы лем зберай і зберай.

МАРТІН: Нескоро сьме зачали, ага, вже буде якбач по півночі.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Што по півночі... Уж ся скоро розвиднять. Лем, што буря перейде, сонце выйде.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: По доджі сонїчко. Будуть ся то вівці выпасати. Але ты все плано пророкуєш.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Што бы-м зле пророковав? Кедь ся од тамтой скалы перестануть хмары валити, все бываць хвіля.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Што буде завтра, не знає ніхто, окрем Господа Бога.

МАРТІН: Мав есь скорше прыйти, Мішо. Нескоро сьме подоїли, запізнали сьме ся.

МІШО: Быв бы-м пришов, але, видиш, пришло то, як гром з ясного неба. Завтра мі уж не будеш на салаші, – повів новы пан. Так мі выповів, як даякому пятнаццятрычному хлопчискові.

МАРТІН: Вера, в нещастю суть люде сердиты. А медвідзя не чути?

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Вчера ту еден обнюховав, за скалов, потвора. Слідно го было.

МІШО: Но, новы бачо, роздай уж ты жынтіцю, бо я вже не бача.

МАРТІН: *(Роздавать жынтіцю)* Не бярь собі то так ку сердцю, Мішо.

МІШО: Кобы ня быв охабив, вдячно бы-м і тоты гелеткы полокав. Но, ніч то. Так, познаш вшыткы вівці?

МАРТІН: Кедь не познам, валаси мі укажуть.

МІШО: У колибі маш вшытко в порядку. Годинка шатує, денно на 30 минут. Як сонце найвышше, треба ей напавляти. Черпаків є девять, десяты праснув як ся сушыв. Піпу на бочці, кедь спущаш квасну жынтіцю, заперай все направо, наліво тече. Бочку не забывай добрі дочкамі попрыкрывати, бо нам од яри вже дві мышы до жынтіці впали. Сіль принесли днесь, то знаеш, буде ей на 14 днів. Собака буде мати коло Яна щенята. Едно-м обіцяв млинарёві, дасть ті за нёго муку. Бандурок є іщі дость. Чорного корназа продай в осени на ярмарку. Того не выкормиш ані на кендеріці. Выберавый є. Сыр найліпше заплатяць на станіці, а кляг дістанеш у мня-сароша Філька, він тримаць найліпшы. Валаси суть добры хлопці. Колиба є іщі добра, лем задня гряда під сыром є нагнита. В яри ей треба буде оправити. *(Пауза)*. В яри! Ёй люде, де же лем я тогды буду і што з ня буде?

МАРТІН: Перестань, зажаліеш ся, Мішо. Вже лем буде як буде. Трафить ся ті служба і інде.

МІШО: Але Ева?

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ой, бача, за тобов нам буде жаль, але за нёв сто раз тільки.

МІШО: Знаю я, знаю, як ся она о каждого старала.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Кедь дахто похворів, такой знала, што треба, зіля яке треба.

МІШО: На ніч не забыла.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: А в неділю, кедь ся хопила галушкы варити, верабоже, чоловікови ся од радости і пупок сміяв. Была нам вшиткым, як властна мати. Шкода, же одходиш.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Ой, вера, шкода...

МІШО: Піду, попозерам іщі раз на вівці.

МАРТІН: Піду з тобов.

(Споза ліса ся валить чорна хмара, загирмить).

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Не перейде ани десять минут, так зачнуть перуны стріляти, як кедь бы ся вшиткы чорты женили.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Ты-сь як пророк на погоду, але нігда не потрафиш.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Жебы-м тя тым друком не помасіровав. Не ви-диш, як ся там долов блискасть *(грім)*.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Тота буря не потырвать веце як минуту. Але злива буде.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Та возьму собі гуньку з колибы, на мені так не змокне.

ЕВА: Гей, валаси! Валаси!

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Хто ту є?

ЕВА: Тихо, то я, Ева.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Што ту робиш, Ево? В таку ночну годину?

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Одкы ідеш, Ево?

ЕВА: Ёй, люде, днесь був у нас страшный суд.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Чули сьме. Бідна. А ту што робиш?

ЕВА: А де-м мала іти? До воды ся шмарити або ту. Пустила-м ся лі-сом. *(Блискасть ся. Грім)*.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Маме Міша закликати?

ЕВА: Ні! Ні!

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Но, што будеш робити?

ЕВА: Та ці я знаю?

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Вшыткых есь одбила.

ЕВА: Але діти нї, діти мої, діти-м не одбила.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: А в тій зайдці, што маш?

ЕВА: Слуга забыв дуган, зіля і новыі ніж, што сьте просили.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Іщі і теперь на нас думаш. Добрыі ножик, на мой веру.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ей га! А острый, як меч. Жебы ся з ним дахто не порїзав.

ЕВА: Но, та майте ся добрі.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Май розум, Ево. У такыі час тя не пустиме. А што зробиш?

ЕВА: Не знаю. У лісі ся сховам, тот мі порадить, што робити. Ліс – добрыі.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ой, лем помалы з лісом, Ево, ліс не добрыі, ліс – страшныі. А найвеце в ночі, споза каждого дерева смерть вышкірять зубы.

ЕВА: Смерть? Ох, хлопи, укаже мі смерть, де є? Тоту я глядам. (*Приходить Мішо*).

МІШО: Хто ту є? (*Валаси одходять*).

ЕВА: Мішо.

МІШО: А, то ты? Што ся блукаш в ночі по лісі?

ЕВА: Чом есь одышов без єдиногo слова?

МІШО: Мене ся най нихто не звідує. Женї, што од ня утїкать, не маю о чім говорити.

ЕВА: Не можу зато, не могла-м інакше, было мі, як кедь бы-м розум потратила.

МІШО: Розум потратила. Але готова мене охабити, а за другим іти.

ЕВА: Не ішла-м.

МІШО: Відїв єм тя до каштеля вхадити.

ЕВА: Не остала-м там.

МІШО: А што хочеш од мене?

ЕВА: Мішо, слухай, так як колись, кедь нам было найгірше, знав єсь коло огня спокійні роздумовати, порадити; спробуй теперь добрым словом указати дорогу, по якій крачати. Розпомнянь ся, кілько раз сьме не знали, як дале у нашій худобі.

МІШО: Не єсь уж худобна, маєш каштель, поля, стоїш на властнім ґрунті, у властнім лісі.

ЕВА: Не правда! Маю двоє дітей, што з нима, повідж?

МІШО: Ех, што я тобі повім. Я уж маю службу. Чекають.

ЕВА: Де?

МІШО: В майнах¹³ америцьких.

ЕВА: Возьмий і нас, Мішо, слухай.

МІШО: Глупость, до біды бы-сь ішла, кедь ту маєш вшытко без роботи?

ЕВА: Ішла бы-м, голодовала, кедь бы так пришло. Кедь бы лем так было, як до теперь, щастлива бы-м была. Лем єдно, Мішо, ці бы-сь мі обидвох взяв? Я знаю, же і Андрійко ті є мілый. Ці бы-сь і ёго взяв?

МІШО: Тот, з каштеля, ті го не дасть.

ЕВА: Матери властну дітину? Та ці бы то Господь допустив?

МІШО: Охабме то так. Кедь єсь мі перед вівтарём правду присягала, то підеш зо мнов і без того другого.

ЕВА: Што? Дітину ту охабити? Та ці бы-м собі заслужила мено матери?

МІШО: Но, та ня дале не отравуй, піду і виховам собі хлопця в Америці, так як треба, сам.

ЕВА: Сам? В Америці? Хлопця, сам? Ні, так ні, ты ся назлостив. Ох, пребач. Слухай. Уж знаю, што і як. Мішо, знаєш што? Утечеме з дітми. Ведно утечеме до Америки. Через граніці то іде легко, а як уж будеме за морём, вшытко буде добрі. Там ся дасть легше заробити. Буду ті до умору газдовати. І діти будуть з нами, Андрійко і Мішко. Обидвоми зо мнов. Мішо, прошу тя, утечме одты. *(Входить Андрій)*.

АНДРІЙ: Мій сын є у мене, можеш го відіти, кедь ся вернеш до мого каштелю.

13 **Майны** (од *англ.* mine) – бані.

ЕВА: Господи милостивый! (*Одходить*).

АНДРІЙ: Ты што іщі глядаш на моім ґрунті?

МІШО: Службу-м оддав.

АНДРІЙ: (*позерать за Евов*) Так оддаваш службу?

МІШО: Уж єм ті не повинный веце одповідати.

АНДРІЙ: Не єсь повинный, але і непотрібный. (*Входить Мартін*).

МІШО: Одовздав єм службу, можу йти. (*Одходить*).

МАРТІН: Дай Боже добрый вечур, чую знамый голос. То як, бача Андрій!

АНДРІЙ: Дякую. Коли вышов тамтот... бывший... Мішо горі?

МАРТІН: Під вечор, уж ся змерькало.

АНДРІЙ: Сам?

МАРТІН: Сам... і пес з ним.

АНДРІЙ: Она коли?

МАРТІН: Хто, Ева?

АНДРІЙ: Она такой... за ним?

МАРТІН: Але ні, лем недавно, ціла змокнута, блукала довго по лісі.

АНДРІЙ: Сама... Мартін... істо сама, не з ним?

МАРТІН: Исто... та правда... як бы-м міг інакше повісти...

АНДРІЙ: Де є? Теперь ту была.

МАРТІН: Вера, не знаю.

АНДРІЙ: Поглядай... приведеь ей... Мартін.

МАРТІН: Найду. (*Одыйде. Приходять Мырнчо, Мати, Валаси*).

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ага, а уж сьме ту, тето.

МЫРНЧО: Лем помалы, ага, уж сьме горі.

АНДРІЙ: Мамо, што вам то пришло на розум за мнов ходити?

МАТИ: Ту-сь, Андрію, чула-м штось недобре, мусила-м...

АНДРІЙ: (*Мырнчові*) Чом єсь їх на кочу не вывіз?

МЫРНЧО: Горі таков дебрёв? Шкода їх.

АНДРІЙ: А матери ні? Який єсь старый, такый єсь дурный.

МАТИ: Дай покій, Андрію, подь одты. Чом єсь властно пришов?
(*Зъявлять ся Мішо*). Чей лем не за Евов?

АНДРІЙ: За нёв.

МАТИ: Сыну мій... а ці єсь іщі з нёв не дав вшытко до порядку?

АНДРІЙ: Дайте мі покій!

МАТИ: Она ай так за тым другим?

АНДРІЙ: Може ей іщі переговорю.

МАТИ: Як то? Не хочу ся с тобов перечіти, але слухай, Андрій, але...
Дай тій жоброті покій і з тым копыляком.

АНДРІЙ: Не старайте ся до моїх діл. *(Входить Ева)*.

ЕВА: Най уж буду жоброта, мамо, але копыляк не є ани єден. Таке слово мі не говорьте.

МАТИ: Попозерайте на ню, ходить за фраїром по салашох, а таку ты хочеш ку собі взяти?

АНДРІЙ: Не мішайте ся до того, мамо, говорю.

МАТИ: Чом то вшытко робиш?

ЕВА: Мати єм. Діти хочу, ніч веце.

МАТИ: Мати? Ты? Мужа має, а за другим бігать. Курва єсь, обычай-на курва.

АНДРІЙ: Перестаньте уж!

МІШО: Кедь іщі раз wypowiedіте тото слово, вы, босорко, та вам ге-булю розобю.

ЕВА: Мішо!

МАТИ: Што тобі до мене?

АНДРІЙ: На мою маму з сокыров? Ты, єден розбійник!

МАТИ: Ты, послідня, позерай штось наробила!

ЕВА: Хлопи! Про мене ся не бийте. Я-м то не хотіла. *(Бере ніж, выбігне)*.

МІШО: Набик там, теперь мі заплатиш за вшытку потупу. За сукню ся скрываш?

АНДРІЙ: *(Одшмарить маму, наступлять на Міша. Блиск, грім)*.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Варуууу! Поміііч! *(вбігне)*... наша Ева... наша Ева є... сама кров.

МАРТІН: *(вийде)* Ево!

АНДРІЙ: Про Бога живого! Што ся стало?

МАРТІН: Бача, бача, наша Ева ся вам зарізала.

АНДРІЙ: Про змілованя Боже.

МІШО: Ево моя... як то. (*Приносять Еву*).

ЕВА: Лем помалы, бо коле, ёй як коле! Ох, зозуля кукать. (*Розсвивать ся*). О, рано...

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Лем не бісідуй, спокійно, Ево, буде ті легше.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ту маш, Ево, материной душкы під голову.

ЕВА: Дякую... выдыхнути не дасть... коле... выдыхнути... Ой, як пахне, добрі пахне.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Під голову... під голову... буде ті мнягко.

ЕВА: Воды, воды, добрі мі є.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: (*Дає їй воду*). Помалы, лем помалы.

ДРУГЫЙ ВАЛАХ: Же бы ся ті плюца не запалили. Студена є.

ЕВА: О нї, тоты ся уж не запалять. Тоты уж нї. То був острый ніж.

ПЕРШЫЙ ВАЛАХ: Ёй, страшні острый, сама-сь го принесла.

АНДРІЙ: (*на колінах*) Ево, нашто-сь то зробила?

ЕВА: Почекай, добрі я зробила.

МІШО: Ево моя, хто ті то порадив? (*Розсвивать ся. Зозуля кукать*).

ЕВА: Так, так... видите... сповнило ся мі... зозуля кукать... ёй! де то вшытко навколо утікать... добрі мі... як легко ся умерать, уж не чую руки... уж ня ніч не болить... уж не віджу... прошу... прошу... любте мі мої діточки... теперь ня уж обидвами... маєте... ах... ёй... (*Умерать. Зозулі кукають. Выходить сонце*).

АНДРІЙ: Ой, лісе, преукрутный лісе, але есь ня привитав.

МЫРНЧО:

Понесуть тя із салаша до дедіны¹⁴,
плакать будуть вшиткы вершкы і долины.

(к о н е ц ь)

14 Дедіна (од словац. dedina) – валал, село.

Дюра Папгаргаї

**Агафія –
старого попа
дівка**

Драма в шістьох образах

Переклад

із войводиnorусинського языка:

Ярослав Сысак

Премєра у ТАДі:

12. юна 1993 року

ДЮРА ПАПГАРГАЇ (1)

1936 – 2008

Агафия – старого попа дзивка

Драма у VI сликох

(1988)

Дюра Папгаргаї – єден із найвызначнішых представителїв русиньской літературы помежи войводиньскы Русины. Народив ся у Руськім Керестурї, жыв і творив у Новім Садї (регіон Войводина, даколишня Югославія, днесь – Сербія). (Войводина – регіон історічного бываня карпатських Русинів у Сербії, заселяли го Русины од середини 18. столітя).

«Агафия – старого попа дзивка» – друга часть русиньской драматичной трілогії Д. Папгаргаї «Образи на скори» (1988), де ся вказує живот першых переселенців із Карпат до Войводини, майконкретно – до Керестура. Песа «Агафия – старого попа дзивка» є драматизацієв оповіданя Гавріїла Костельника той же назвы.

У році 1992 Ярослав Сысак як режисер інсценував пєсу Д. Папгаргаї «Агафия – старого попа дзивка» на сценї Руського Народного Театру «Дядя» у Руськім Керестурї.

ОСОБЫ:

АГАФІЯ, старого попа дівка

МИТРО ПОПОВІЧ, старший піп

МАРЧА, служниця

ЮСТА, мати Марчі

ОСИФ, молодий піп

ДАВІД, жид, обходник

ПАЛЄНКАШ, дяк, учитель

ВАСИЛЬ, церьковник

МИХАЛ, валальський биров

ЯНКО, маєтний ґазда

ЛАЦКАНЬ, старый хлоп

ПЕТРО, молодый хлоп

ЕРЖА, качмарька

ЯКОВ, гудак

*Діє ся в Руськім Керестурі у другій половині XVIII. ст.,
недовго по заселіню валалу.*

I.

*Перед фаров. Додж переставать. Люде в чорнім,
чекають отця духовного Митра.*

ЯНКО: Не видно го?

ПЕТРО: Як кедь бы го хмара однесла. Ани слїду.

МИХАЛ: Та де ся пустить чоловік по такім доджу?! Видите, яка за-
гыбель.

ПЕТРО: Думаєте, же і так не змокне?

ЯНКО: Залежить од того, выдкы хмара занесе.

ПЕТРО: Тадь гей. Кедь задує з бабиного кута, буде го чути за ягода-
чов, а кедь затягне з Косцелиска, за церьковачов.

ЛАЦКАНЬ: Проклятый був тот, што го так научів, і тот, што го по-
слав меджі нас.

ВАСИЛЬ: Господь Бог най му поможе. Слабости ёго най му переба-
чить.

ЛАЦКАНЬ: Кедь я го исповідам, бодай бы го, на тім і на тамтім світі!

ПЕТРО: Видите, яка слота. Конї, може, дагде залїзли у мочарѣх.

ЛАЦКАНЬ: Што мі ты ту політізуєш! Залїзли... Залїз він до Видичо-
вой корчмы. Запив ся з даякым схізмати́ком, нянько му дю-
лайский. Лем най мі бабу поховать, та му я оберну дышель.

ВАСИЛЬ: Не соблазней, Лацкань. Чом бы із схізмати́ком?

ЛАЦКАНЬ: А ты хвостик му заношаш, а не знаєш чом, га?

МИХАЛ: Охаб чоловіка на покою. Што ті він виноватый, же ті баба
під грядов лежить?

ЛАЦКАНЬ: Тігать ня за язык. А з попом ведно «Іже херовімы» спі-
вають.

ЯНКО: Співаме і мы.

МИХАЛ: Тадь гей.

ПЕТРО: Співаме... Што є у тім злого?

ЛАЦКАНЬ: Што? Не чуєте, же він на першім приношіню при «Іже херовімы» не патріарха, але патріархів выпоминать?

ЯНКО: Та, може, то так треба.

ЛАЦКАНЬ: Треба єдного по нашім. Лем восточна неспоєна схізматична церьков їх має веце.

МИХАЛ: Іштеном!¹ Може то так в книжках записане.

ЛАЦКАНЬ: Е, мій пане бирове! Гварю ті я, вшытко то політика. В книжках записане, істо. Але не в наших уніятських.

МИХАЛ: Може, му ся такы до рук дістали.

ЯНКО: Бог єден. Хто хоче віровати, буде віровати, хоць кілько їх там буде у книжкох записане.

ПЕТРО: Книжка мудріша, як піп.

МИХАЛ: Книжка наймудріша.

ЛАЦКАНЬ: Михале, не політізуй. Ты з ня знаєш порцію здерти і без книжки. Тримаш коло Митра. Добрый ті є, бо тя тамтот отець духовный за пархы натїгав, з палицїв ті на голові гырї навыбивав, за аспостату тя выголосив... А з Митром бысь ведно ай бандуркы садив...

МИХАЛ: Мерькуй ты, Лацкань, што бісїдуєш! Зо мнов фіглі нем сабат², знаєш!

ЛАЦКАНЬ: Добрї, Михале, не пасовав єсь ся з попом Митром в церькви на третій день Русаля перед великов службов?

МИХАЛ: Та... Уразив ня. Я му: церьков бы сьте могли, отче, чістіше тримати, терня із цінтеря выкорчовати, а він мі: «Дарьмо ты, Михале, валальський биров, кедь я руський Кралєвіч Марко...

ЛАЦКАНЬ: І?

МИХАЛ: Хопив ня коло пасу і звалив до крыласы.

ЯНКО: А вы му не хотїли довжный зістати, гейже, вуйку Михале?

МИХАЛ: Та чій лем не дам із собов перед людьми посеред церькви набивати, анціаша му ёго, та му ёго!

ЛАЦКАНЬ: Гей, гей. Креніцканя мусила цілу службу божу на ногах

1 **Іштеном!** (мадяр. Istenem!) – Боже мій!

2 **Нем сабат** (мадяр. nem szabat) – не мож.

одстояти, бо съте ей крыласу поламали. А Митро у службі з лівов руков благословив, бо з правов притримовав хусточку на спухнутім оці.

ЯНКО: Е, най! Най знає, же і наш биров не з оціны.

ПЕТРО: Най видить, што то перша валальска рука.

МИХАЛ: Але наляло. З пивніць до тыждня не мож буде воду вытїгати.

ЯНКО: Долины ся выляляли. Як худобу на пашу выженеме?

ЛАЦКАНЬ: Та ці мі до худобы? Што я з бабов буду? З бабов што? Бодай бы го отець дялайський, та бы го...

ВАСИЛЬ: Не соблазною, Лацкань!

ЛАЦКАНЬ: «Не соблазною, Лацкань, не соблазною, Лацкань!» Принесу вам мертволу ту на фару, та і потім ховайте, хочь по Сятій вечері, кедь хочете! Бабу мі уж знесло. Лежить од пятниці рана упокоена, а отця духовного нїт із Кулы уж два дні. А ты мі: «Не соблазною та не соблазною»...

ЯНКО: Може ся чоловікови наїсто дашто стало.

ЛАЦКАНЬ: Гей. Може быти, же натрафив на підле вино. А підле вино на добру палінку не йде.

ПЕТРО: І тото політіка, вуйку Лацкань?

ЛАЦКАНЬ: Заткай пыск. Зелений єсь іщі.

ЯНКО: Тобі, Лацкань, вшытко з чорным обтягнуте. Чей на уречіня? Чоловік – живый твір, вшытко ся стати може.

ЛАЦКАНЬ: Знаю. Але чом ся тото все ёму стане, Бога му ёго...

ВАСИЛЬ: Прийде він. Не грїш душу. Бабі уж, Лацкань, не поможеш, уж їй вшытко єдно.

ЛАЦКАНЬ: Але мі не вшытко єдно, розумієш, Василю? Мі не вшытко єдно! Чути ї, чути! Розумиш? Знаєш, як то чути, кедь здує мертвого, га? Знаєш? Не був, хто послїдне помазаня, грїхы не був, хто одпустити... Хыжа ся мі ціла засмерділа... Нїт, хто поховати, а ты мі: не соблазною, Лацкань, та соблазною, Лацкань! (*Шмарить калапом до землі*).

ЯНКО: (*по павзі*) Перед пятнадцятёма роками, хлопчіском був, якось сьме ся праві пристяговали, тыж так. Лягти не переставало скоро до Вілїї. Із відрами сьме воду по

тыжднёви черпали а все нова надходила. Худобі не было што дати. У хыжі вода, у стайні вода. По воді сьме ходили, до воды ховали... Е, а видиш, ту сьме.

ЛАЦКАНЬ: А тобі, Янку, лежала зношена баба під грядов?

ЯНКО: Е, моя іщі сама выламле свій ферталь. Рука ей ту аде грубша, як твоє стегно.

ЛАЦКАНЬ: Бог ня покарав. Та чом не умерла, покы ся палінка не варила.

МИХАЛ: Влагойте ся, Лацкань. Не мож проти вітру...

ЛАЦКАНЬ: Лем політізуй! Не мож протів вітру, не мож протів влады, не мож протів попа... А завісити ся мож, Михале, га?

ПЕТРО: На такій хвілі, Лацкань?

МИХАЛ: Не выдумуй. Тадь ани бабу ті не є хто поховати.

ПЕТРО: А вам бы ани дзвонити не поволив, а не іщі ховати!

ЯНКО: Перед храмом божым сьме, люде! Не соблазняйте! Нашто нам нараз два гріхы на карх! Влагой ся, Лацкань. Із латём собі не поможеш.

ЛАЦКАНЬ: Волів ем хоць сербского із Пиньвіц закликати. Было бы то кус дорожше, але бы-м був чістый і перед бабов, і перед Всевышнім.

ВАСИЛЬ: Перед собов бы-сь не був.

ЛАЦКАНЬ: Зато і страшу ту. Своїй віры ся тримам, а она ня аде а...
(Бє ся по гудзіці!)

ПЕТРО: Політіка...

ВАСИЛЬ: Вшытко то про хвілю. Пса бы гріх было выгнати до такого, а не іщі чоловіка.

ЛАЦКАНЬ: Віджу, віджу... Не тяжко вдовцёви залізти і по шумній хвілі, а де іщі по такім. Слухай, Василю... кедь піп до рана не стигне, ховайте ей ты і дяк.

ВАСИЛЬ: Я? Штось, при собі? Люде божы, як я можу лем так хрещену душу на другый світ одправити? Не выдумуй, Лацкань!!

ПЕТРО: Вуйку, Василю, А чом бы не? Та кільки раз сьте уж утріню і вечурню намісто отця духовного одспівали?

ЯНКО: Исто, чом бы не, Василю?

ВАСИЛЬ: Та майте розум, люде! Утріня, то утріня. Робітний день і

так нікого у церкві нїт. Але де же я можу погріб одправити, бабу розгрішити, усопшого на другий світ загнати. А я! Тото уже не! То попова робота.

МИХАЛ: Але попа нїт! Хто буде ховати, кедь єго нїт?

ВАСИЛЬ: Най то рїшить Владыка.

ЯНКО: Е, докы ты стигнеш до владыкы, може знесе іщі тринадцять баб.

МИХАЛ: Бістош!³ Не є ту што одкладати. Мы ті дали суглас.

ПЕТРО: Видите, што же ся боїте, кедь і валальска влада каже. Чій лем не хочете, же бы сьме закликали пиньвіцького?

ВАСИЛЬ: Е, не, е... Бирова і церковна, то дві розлічны влады. Таку я тяжобу на свою душу нияк не возьму. Гріх од Бога і подумати.

ЛАЦКАНЬ: А не грїх гнити наверх землі, Василю?

ВШЫТКЫ: Ты то покінчіш. Мусиш, Василю, послухай. Другого виходу нїт. Поховай і... *(із фари виходить Агафія, за нїв Марча)*.

ВАСИЛЬ: Не, не... Кішасонько⁴, повіджете їм, же я то не можу... Же я не смію таке дашто. Повіджете їм, кішасонько. *(Агафія приходить на середину. Хлопи обступують)*.

ЛАЦКАНЬ: Говорили сьте, же вам отець прийде о годину. Де же є?

ПЕТРО: Не дость нам ганьбы на цілый валал, та іщі тото!

МИХАЛ: Ей не, ей не... То уж веце не будеме терпіти. Валалу потрібный честный отець духовный.

ПЕТРО: Од мене не достанете веце ани корець ярця, высокоблагородна.

ЛАЦКАНЬ: Ани форінт, ани ґрайцарь веце на церков не дам.

ЯНКО: Самы собі підете робити, панство мое, кедь так.

ПЕТРО: Роковину одпиште.

ЯНКО: Мотыкы собі поклепте, а до кендеріці!

ЛАЦКАНЬ: До горнця дзвінок положте!

МАРЧА: Не кричте! Не кричте! Што вам кішасонька виновата?

3 **Бістош** (мадяр. *biztos*) – вірно, правда.

4 **Кішасонька** (мадяр. *kisasszony*) – паніка.

Што? (*Лацканёви*) Вам, Лацкань, теперь таке, а ей все. Што она може, же ся їй отець не вернув, што? Якы вы то люде! Може ей тяжше, як вам вшыткым, же отець духовный мае такы чудны звыкы. Може їй криж легший од ваших? Може їй ганьба менша, як ваша? Як бы вы знали, аж як ей тяжко! А вы ту кричіте і лаєте... Не ганьбите ся?! (*Тихо. Люде помалы одступили од Агафії. Агафія стоїть на середині. Слызы в очах. Гырмить, Марча Лацканёви*) Кедь сьте такый мудрый, требало вам іщі на полудне поупрігати коні і піти до Кулы по отца духовного. Уж бы вам баба была похована. Тадь знаєте, якы мае звыкы.

ЛАЦКАНЬ: Звыкам я го не учів. Але одучіти бы-м го знав. І одучу. Валал потребує інакшого духовного. Не пяницю.

МАРЧА: Но лем учіт! Тот інакший бы вам одспівав, як розбитый горнець. Наш пан мае дакус чудны звыкы, але який голос мае! Він кедь заспівать, та так, як кедь бы дзвоны дзвонили. Такого співака у штирѣх хотарѣх не найдете. А вы ту: треба другого, треба інакшого... Не ганьбите ся, Лацкань? Старый чоловік, а таке ту блюзгать...

МИХАЛ: Та, гей. То баба виновата, на такій хвілі умерти, одуріти мож!

МАРЧА: Лем вы, Михале, мерькуйте, же бы сьте на властны вилы не стали. Думаєте, же нихто не знає, кільки раз сьте го у картах обограла.

МИХАЛ: Што маєш, што не маєш, дівочко, але язык маєш добрі під-різаний.

МАРЧА: Лем ся вы вшыткы на себе добрі попозерайте, а аж потім попа судьте. (*Василёви*) Задзвоньте вы, вуйку Василю, на вечурню, най ся хлопи ідуть помолити. А до рана вшытко буде у порядку. (*Василь іде*).

ПЕТРО: Што піп, што сукня... Кажде по своїм. А нам што зіставать?

ЯНКО: Молитва.

ЛАЦКАНЬ: І баба. (*Чути дзвоны. Люде ся розходять. Остали лем Агафія і Марча*).

АГАФІЯ: (*Прибігла ку Марчі, обняла і поцілівала*). Дякую ті, Марчо. Ани не знаєш, як есь мі помогла.

МАРЧА: Добрі, же сьте ся до того не мішали. Знаю я, што на них платить.

АГАФІЯ: Мудра ты, мудра. Мудра і добра. Што бы я без тебе у тій пустынї, при таких людях. *(Заплаче)*. Умру од ганьбы, Марчо, умру...

МАРЧА: Не злы то люде, кішасонько. Добры они. На язык суть дакус острїшы. Жывот їх так научів. Але сердце мають добре.

АГАФІЯ: Мають они право. Видиш, який мій нянько.

МАРЧА: Добрый і він. Дакус є веселшый, як бы отець духовный мав быти, але має велике і добре сердце. І любить вас. Барз вас любить, панї моя...

АГАФІЯ: Знаю. Лемже дївці не дость лем нянькова любов, мила моя.

МАРЧА: Не дость... *(У бісїдї переходить на ганок)*.

АГАФІЯ: Ты, Марчо, не бануєш за Горницїв, за старым краєм?

МАРЧА: Ні, ани го не пам'ятам. Маленька-м была, як ся наші одстягвали. Што правда, то правда, ту довкола мочарь і болото. Зато ся многы назад вертають до старого краю. Але я інше ніч не знаю. І любить ся мі ту, а вам?

АГАФІЯ: Темниця. Жыю як у вигнаню, Бог ня покарав. Ани сердце, ани око ся не мають чому порадовати. Требало бы ся з другыма вернути там, де зелені лісы, смереки, буки до неба высокы, як свїчки просты... над каждым валалом дерева як зелена хмара... А ту божого деревця нїт. Стырчать лем чорны стрїхы, шашом прикриты. В осени болото, довкола вода... Чїста пустыня...

МАРЧА: Гей, панї моя... Але у тій пустынї наша віра, наша бісїда, наші люде... Наш дім.

АГАФІЯ: Про тебе гей. Ту – твоя колыска. Ту ті вічная пам'ять буде. Ты, Марчо, як голубка у голубнику меджі голубами. А я? Я ластівка, што лем на час ту має своє гніздо. *(Спів у церквї стихать)*.

МАРЧА: Ластівка приносить ярь, кішасонько.

АГАФІЯ: Ярь? Одлетїла моя ярь, Марчо, одлетїла. На довгу дорогу. І хто знає, ці їй тота дорога принесе жывот а ці смерть. І де найде смерть? Ластівкы, Марчо, не у гнізді умерають... *(навза)*. Донедавна-м думала, же ту зістанеме лем пару років. Докы ся нянько не змінить, а потім зясь до старого краю. А видиш, роки летять... Летять ластівкы...

МАРЧА: Але вы ся можете і ту оддати, кішасонько.

АГАФІЯ: Ту? За Мадяра, за Шваба, за Серба?

МАРЧА: Тадь гей, вам пару тяжко найти, бо нашы парібці просты.
(по павзі) Ці вас, може, там дахто не чекать?

АГАФІЯ: Мудра ты, Марчо, мудра... (павза) Тяжка то дорога ластів-
кы. Днеська ту, як говориш, кішасонька. А завтра?

МАРЧА: Завтра?

АГАФІЯ: Завтра може буду служніця. Або кедь нянько так дале буде,
та обое по жобраню.

МАРЧА: Не треба думати на того найгірше.

АГАФІЯ: Вера. Уж два разы отцёви од владыкы прийшло, же му за-
каже служыти, кедь ся не змінить. А видиш, же є по старім.
Видиш ты, Марчо, якы то мої дівочькы суботы?

ЛАЦКАНЬ: (прибігать) Не є го?

АГАФІЯ: Лем будьте спокійный, Лацкань. Встигне він. Знає він, знає
він, што го чекать. Одслужыв куратор вечурню?

ЛАЦКАНЬ: Із дяком. У половині сuty. Але я забігнув...

МАРЧА: Не дасть вам діавол покоя.

ЛАЦКАНЬ: Не дасть мі покоя тот злодій і пняція. Богу-м ся пішов
помолити, а до неба го лаю, Бога му... І ёго, і цілый вівтарь до
мочіла вымечу, кедь мі бабу до завтра не поховать. Влады-
кови ся скаржыти буду...

АГАФІЯ: Не берте гріх на душу, чоловіче.

ЛАЦКАНЬ: Ты чіт! Не політізуй. І ты ня учіти будеш! Кебы-сь была
валушна, уж бы-сь мала кого учіти. Не дочекала бы-сь ся
сивой косы.

МАРЧА: Лацкань!

ЛАЦКАНЬ: Іщі вам Лацкань оберне дышель там, одкы сьте прий-
шли. (Выходить. Чути дзвонь. Агафія стоїть, як скамян-
їта. Марча ся ку ній притулить. Павза).

МАРЧА: Додж уж цалком перестав, кішасонька. Як зачав падати,
думала-м, же не перестане до Святого Вечера. Слухай-
те, як красно дзвоняць дзвонь по доджу. Чуєте? Нашы
дзвонь...

АГАФІЯ: (по павзі) Нашы дзвонь...

(Затемніня)

II.

*Парохія. Дзвоньы тихнуть і переливаюць ся до граня скрипкы.
Выходьць піп Митро, за ним Яков із гусялямі.*

МИТРО: *(співать:)*

«Ко те не би, винце пио;
Не би добар юнак био...»

(Донесе вина, Крімарице, румене као твое лице...).

(Давідови) Теперь ты.

ДАВІД: *(стойць у дверёх із коршовом)*

«...Винце румено...»

МИТРО: Іщі раз:

«Ко те не би...»

(Указує пальцями на Давіда).

ДАВІД: Дость уж было, отче Митре. Вшиткых побудиме.

МИТРО: Співай!

ДАВІД, ЯКОВ:

«Винце румено...»

МИТРО: О, теперь дость. Пст! *(благословить їх)*. Мір най меджі нами панує, мілы мої! *(Якову)* Слухай, Яковчу, добрі знаєш грати. І співати, і грати. Добрі, брате мій. Дай ті боже здравя. А тепер ся верний назад меджі людей, до корчмы. *(Яков знімає із головы калап і натягне руку проти Митра)*.

МИТРО: Помолю ся за тя, грішний сыну.

ЯКОВ: *(і дале тримать калап)* Семеро дітей маю, отче Митре...

МИТРО: Най ті будуть жывы і здравы. А на Різдво най прийдуть по колядї.

ЯКОВ: Сім голодных ротів... А жена мі у зимі умерла...

МИТРО: Вічная памяць, одслужу за ню службу. *(Бере Якова за плече і веде вон)*. Лем гайда. «Дому, шугай, дому, каждый ку своєму...» *(Яков неохотно пішов)*.

ДАВІД: Научіла ся худоба на даремство.

МИТРО: Вшиткы мы у нуждї, Давіде. І нам не падать манна з неба. Оле, подь дале, сядь. Не стій, як свічка.

ДАВІД: Не знаю, ці ся свідчіть, отче Митре. Ночна година...

МИТРО: Сідай у мірі божім. У моїм єсь домі.

ДАВІД: Зясь лем, якось незручно. Іщі ся дізнають вірники. Што велё, то велё.

МИТРО: Велё, кедь бють, златый мій Давіде. А я, най ті правду повім, і радый єм, же-сь прийшов зо мноу. Што же хочеш? Ісус Христос хто був? Га? Хто?

ДАВІД: Жыд.

МИТРО: Но, видиш. А був сятый. І терпів. На хресті терпів.

ДАВІД: Терпів.

МИТРО: А мы не? Мы днеська не терпиме? Нам легко, га? У Видича зле вино, у Паньській корчмі – зле вино, у Олеярні...

ДАВІД: Зле... Але мое, што съме го на возі пили, не можете повісти.

МИТРО: Е, з того Давіде, беру на святе причащаня. Тому ганы нїт. Кров Христова од жыдиска, до попового черевиська. Перелїеме мы го. Оле... *(бере од Давіда коршов)* Пийте і ядіте, сія єсть кров моя нового завіта... Пійте од нея... *(Пе, Давід помалы хоче втечі)*. Стій! Не втікай! Іщі ся пасовати маеме.

ДАВІД: Майте розум, отче, майте розум. Де же я вам партнер до пасованя. Вы як кралёвіч, Марко, а я, посмотьте: кість і скоро.

МИТРО: Е, потім сидь, у мірі божім. Кедь ся пасовати не хочеш, потім сидь зо мноу. *(співать)*:

«Ко те не би, винце пио...».

ДАВІД: Потихше, отче Митре. Взбудите вашу дівку.

МИТРО: Гафку? Гафка добра дівка. Знаєш ты, Давіде, як я ей люблю?

ДАВІД: Знаю, отче.

МИТРО: Ага! А ты?

ДАВІД: Отче?! Што я?

МИТРО: Ты ей не любиш?

ДАВІД: Та што съте, отче духовный! Каждый то любить свое. Ваша є.

МИТРО: Моя є. То правда. А кедь бы была і твоя...

ДАВІД: Дайте покій, отче. Перестаньте з такыма речами. Подьме мы уж спати, бо дораз когуты зачнуть співати, а уж з вас і вино забісідовало.

МИТРО: Ін віно верітас. У вині є правда. Тоты стары латиняны мудро говорили. Знаєш, Давіде, я ся по латиньскы не учів, а позерай, як єм того скоро і легко запам'ятав. Велика мудрость. Ін віно верітас! (не) Любить ся ті?

ДАВІД: Ліпше є сто раз, як того у олеярні.

МИТРО: Гафка, Гафка, не вино, Давіде. Моя Агафійка ся ті не любить?

ДАВІД: О, ваша дівка красна, така, як зелена яличка.

МИТРО: І вшытко має. Вшытко. А нещастлива є. А знаєш чом, Давіде? Знаєш чом? Пару, пару не має, але я їй найду. Хоць і під чорнов землєв... (не) Слухай, Давіде, чом же бы ты не міг быти мій зять? Га? Перебач, я так з моста до проста, але чом бы ні?

ДАВІД: (встає) Отче, думайте, што бісїдуєте.

МИТРО: (кричить) Агафіє! (Давід пішов, виходить Марча).

МАРЧА: Не кричте, отче! Цїлый Керестур взбудите.

МИТРО: Не тебе. Свою дівку кличу. Гафко?

МАРЧА: Кішасонька ся уж помолила а пішла спати. Ёй, отче, отче, як сьте ся залємпали. Дайте гет тоты чїжмы. Всягды саме болото (стягує му чїжмы).

МИТРО: За болото ся порція не платить. Лем ёго єдного маєме вещь, як грїхів... Марчо, знаєш ты тоту? (Тихо співають «Кто те не би, винце пио...»).

АГАФІЯ: (входить) Ой, няню, няню, як сьте ся лем дорядили. Пішо сьте йшли, же сьте саме болото? Де сьте лем залїзли?

МИТРО: Здаю ся. Вздавам ся, Гафко, лем не стрілай! Та яке там пішо. На возі. З чоловіком. Аж домів ня привіз. Гейже, Давіде? (обзерать ся) Де же є? Тадь ту був. А, добрі. Коршов зістав.

АГАФІЯ: Тату, з жыдом сьте ся спрягли?! Ёй, тату, тату, што валал повість? До пекла, на самый спід до пекла підеме.

МИТРО: Глубше, як єм, уж не мож, дівко моя. (Взяв єй за руку). Уже сьме в нїм. Цїлых пять років. Што є іщі дагде більше пекло, як того бачваньске? (Павза. Митро гладить дівку). Але твій отець тебе міцно любить, дівко моя...

АГАФІЯ: Грїшны сьме няню, грїшны...

МИТРО: Грїшны сьме... (співають) «Окропіши мя ісопом і очіщу

ся...». Грішны сьме. Остра есь, Гафко, остра. Чісты тато. Оле, дайте даяку вечерю, од вчєра рана ніч теплоґо-м в устах не мав... *(бере галбу і декламує)* «Вино пїє Кралєвичу Марко, вино пїє тры бїела дана...» *(Марча приносить їдло і односить коршов з вином)*.

МАРЧА: Як і вы, отче духовный.

МИТРО: Е, я міняв. Раз вино, раз палінку. Палінка на фрыштык, вино на обїд.

МАРЧА: І на вечерю!

МИТРО: Маєш правду, так было. І на вечерю...

АГАФІЯ: *(остро)* А теперь на вечерю, маєте обїд од вчєра!

МИТРО: Но, но, но! Лем не стрїляй! Здав єм ся ті, Гафко. Я люблю і підгрїту страву... Здравша є на жалудок... *(Агафія ся розплакала)*. Но, но, но. Што же то? Но што теперь слызы? Чом плачеш? Не дав ті покій Лацкань?

АГАФІЯ: Ганьблю ся. Ганьблю ся, няню, перед людьми, перед світом... Як сьте лем так могли... Грозить, же і вас, і цілый олтарь вонка вымече...

МИТРО: Шалєняк! Хотїв бы што найскорше выпрятати бабу спїд гряды. Збыти ся єй. Лем ці ты го видиш! Не плач. Вшытко даме завтра до порядку. Завтра недїля, Лацкань ся іщі тїшыти буде, же ся веце народу на погрїб зыйде. А із вечурнєв, што?

АГАФІЯ: Одкінчив церьковник із дяком – як знали.

МИТРО: Лем най ся учать. Най ся учать. І я був 15 рокїв дяком, докы ня владыка на священника высятив. І кїлько раз єм і вечурню, і утрїню одслужыв без попа. Де же тот коршов, Марчо!

АГАФІЯ: Няню!

МИТРО: Марчо, вино!

МАРЧА: Одложила-м го до коморы. Треба буде на причащаня.

МИТРО: А Бога му ёго! І ты мі будеш заказовати!

АГАФІЯ: Може даколи бы сьте могли і воды.

МИТРО: Я тоту бачваньску гноївку пити не буду. Вода про жабы, а не про кралєвіча Марка. У водї буду гнити, покы буду у гробї, а теперь: вина хочу! *(Марча принесе коршов)*. Чудо, же ся ціла Бачка не зліє з Дунаєм до моря! Яка земля? Закопеш на

аршів, а оно вода. Закопеш на пів – а там сама вода. Та як я то можу пити, дітино моя, як? То не старый край, Горниця.

АГАФІЯ: І там сьте пили вино, а не воду.

МИТРО: Е, але кедь там і вино ліпше. Там, Гафко... А, не розумиш ты тому... Вшытко то буде добрі... Вшытко. Никого ся не бою!

АГАФІЯ: Тото якраз і зле.

МИТРО: Никого. Оле, налій же мі, най не пю з такой великой бочки.

АГАФІЯ: Лацкань грозив, же ся на вас скаржыти буде.

МИТРО: На мене? А кому?

АГАФІЯ: Владыкови.

МИТРО: Што мені може мадыарскый владыка? Я над собов не маю владыкы! Я сам владыка. А Лацкань бы ся скаржыв. Най ся скаржыть.

АГАФІЯ: Няню, вы знаєте, як вас потребу.

МИТРО: Лем будь спокійна, Гафко. Лем спокійно. Вшытко добрі буде. Знаєш, я ся то лем днесь так розвеселив – про тебе...

АГАФІЯ: Про мене сьте ся опили?

МИТРО: Не хочу, же бы моя найшумніша квітка у тім бачваньскім болоті зопріла. Глядав ем ті молодого...

АГАФІЯ: Першый раз...

МИТРО: Прийшов час на оддаваня, Гафко. А чоловік і пів! І має, і мудрый є. І по мадыарскы, і сербскы бісідовати знає, як кедь бы ся у двойні народив, а не є ани Мадыар, ани Серб, ани не Руснак... Юй, а кільки має доброго вина, Гафко... Вина кільки має доброго... *(заспить на столі)*.

АГАФІЯ: Зістала, няню, моя оддаванка у старім краю... *(гасить свічку)*.

(Затемніня)

III.

Корчма. Хлопи і Ержа, што їх обслугує.

ЯНКО: Слухай, кедь ты спід нёго столець не вытягнеш, пушу я ся до того сам.

ЛАЦКАНЬ: Та што столець! Давіда запрягну і най го везе аж до Кіж-лейты. Чій лем собі не даме од єдного п'яниці Керестур горі ногами перевернути.

ПАЛЕНКАШ: Найдалше дойдеме із красным. Треба з ним побісідovati.

ЛАЦКАНЬ: З палицёв. Так як він із Сіткарьков перед церьковными дверями.

ЕРЖА: На мою правду, баба два тыждні у постелі стукала – а про ніч за ніч.

ЛАЦКАНЬ: Не, лем му повіла, же бы їй по ночах не выстойковав під виглядами. Він – із палицёв, а мадістер бы – із красным.

ПАЛЕНКАШ: Дакус є веселшый, але доброй дякы.

ЯНКО: Слухай, мадістре. Будь при нїм, брань го, заставай ся го. Бечалуйте ся. А мы другого, валушного, священика до валалу приведеме. І людей, і жены, і самого бирова уж поуражав. Не, нїт уж ту што чекати. Ці не так, Михале?

МИХАЛ: Бістош! Скаржити ся прямо владыкови, котрый го ту по-слав.

ЯНКО: Так є.

ЛАЦКАНЬ: Присудив бы я ёму і без владыкы.

МИХАЛ: Кедь він не знає, мы порядок самы зробиме, уж нас є веще як тісяч тристо душ. Потрібный нам порядный священик.

ПАЛЕНКАШ: А ці нам владыка не пошле іщі гіршого? Годен нам по-слати даякого, што нас іщі тяжшым камінём привалить. До-брї знаєте, же ту долов найгіршых посылають. Зберанину. Тот, новий, нас годен од вшыткого обібрати.

ЯНКО: Што він, што качмарька.

ЕРЖА: Не мішайте тоты дві вещи, корчму огваряти не дам.

МИХАЛ: Сесі землі дістав. Землю му валал обраблять. Платиме по-ловину, каждая хыжа корець жыта. А і штола му немалый хосен приносить.

ЯНКО: Вшытко то келчик.

МИХАЛ: Лем попозерайте, за хованя бере два форінты, хрестины – маріяш, служба божа – сімнадцять грайцарїв, вовідкы – пятдесят, надгробна казень – над пятьдесят. Лем послїдне

помазаня – форінт. А од вінчання, до дзвінка, на крижы? Пе, бо має зашто, мій ішколамештре⁵.

ПАЛЄНКАШ: Кедь штат не дасть на церьков ани ґрайцарь.

ЛАЦКАНЬ: Ёму не мож ніч. А мы кедь не хочеме платити рештанцію, бы выганяв.

ПЕТРО: Так, і за дзвони наперед му мусили платити.

ЛАЦКАНЬ: Кедь добре вино велё стоїть. Чом не пе палінку як худоба. Од нёго бы ся овелё тугше і скорше міг опити.

МИХАЛ: Робить, што сам хоче.

ЯНКО: Спомянув я му, же бы даякий одбор, даякий штатут. А він! «Я тій парохії і одбор, і штатут». Жебы му, говорить, не розказовали хыбны люде і хоцьякы мозґопийці.

ЛАЦКАНЬ: А вы, пан учітель, жыйте з 26 форінтів рочно.

ПАЛЄНКАШ: Менї стачіть. Як попови, не знаю.

ЛАЦКАНЬ: Піп не має олію до вічного світла перед вівтарём, але у коморі коршов все повный вина. Так мій учітелю, як ты гвариш. За трест нам лем посылають зберанину.

ПАЛЄНКАШ: Хочеш повісти, же то і я? Тото хочеш повісти? Тадь недавно і мені говорив, же-м мозґопийця.

ЯНКО: Наісто єсь му не хотів заплатити. Так і народ, кедь не платить, та є і непросвіщений і нецерьковного духа. А хто їх у тім валалі просвітить, жебы были церьковного духа? Хто? Прошу ся тя? Піп Митро?!

ПАЛЄНКАШ: Чом же сьте сына не послали на науку, вуйку Янку. Вы холем маєте з чого.

ЯНКО: Кедь маю з чого, маю і про кого. Капітал най ся мі распотрошить, а він най ходить, як ты і піп Митро. Та фігу!

МИХАЛ: Видиш, ґазда о школу не дбає, а худобный не має з чого. За што сьме ся сполігали на попа і на тебе, мій ішколамештре. А дітиська не мож охабити на такого, як піп Митро, не мож. Нем легет⁶. А дале як, га?

ВШЫТКЫ: Скаржыти ся. Скаржыти. Стяжность написати.

5 **Ішколамештер** (мадар. iskolamester) – учитель.

6 **Нем легет** (мадар. nem lehet) – не мож.

МИХАЛ: Ержо, ноле тинту і пірко. Послухай ты, учітелю, сиву голову та пиш. Вдариме мы скаргу прямо духовному столу, та най видить. Берь і пиш. (*діктує*) Генералному викарєви. Архієпіскопской конзісторії калочаньській. Цїлуєме посвячени руки і ноги пречести вашій і приходиме із найсміреннішов просьбов. Отець духовный Димітрій Поповіч є душпастырь у Великім Керестурі, і не по правді жыє, меджі народом розброї робить, і опитый ся з людьми у самій церькви вадить. Бе їх, та і мене, што і панству, так і окресу, так і нашому валалу честно і вірно служу...

ЯНКО: Не мусиш вуйку, і тото, же тя бе. Што повість владыка? Якый то биров, што го піп бе?

МИХАЛ: Што? Уже ня три раз хотїв. І vykріковав, же-м апостата і лав! «Те биро, те кутя мінте теремтете»⁷...

ЛАЦКАНЬ: Та напиш му з моста до проста, де тя послав.

ЯНКО: Та не будь же дурный. Зясь лем, то писмо владыкови.

МИХАЛ: Пиш лем так, як я говорю. Мы, жытелі керестурьскы, про нелюдське їднання із народом, про неперестайне пянство і про ёго цїлкове незнання, што ся тыкать святих тайн, просиме од вас другого, просвіщеного...

ЯНКО: А терезвого...

МИХАЛ: І терезвого отця духовного, бо з тым далше не можеме...!

ВШЫТККЫ: Не можеме! Не можеме...

МИХАЛ: Молиме вашу пречестну ексцеленцію, же бы сьте прийшли нашу парохію повізітіровати і пересвідчіти ся о вшыткім уведженім на властны очі. А о тім жебы сьте сповістили королївске намістництво.

ЯНКО: Е, так.

ЛАЦКАНЬ: Напиш му, же нас тігать на схізму. Же нам дівкы Сербы, Швабы і Румуны з ёго благословом однимають.

ПЕТРО: Же од худобы сокыры, ланцы, і стопы выціганив, же то буде на оправу церькви, а потім тото вшытко пропив.

ЯНКО: Же ся нихто у валалі сповідати не хоче, бо святи сповіді докола прозраджує.

7 **Те биро, те кутя, мінте теремтете** (*мадар.* Te bíró, te kutya, mint teremtette) – Бирове, собача ты потвора.

ЕРЖА: Же пе на бург, а не платить.

МИХАЛ: О вшыткім му до оч побісїдуєме...

ЛАЦКАНЬ: А кедь не прийде?

МИХАЛ: Підеме мы. Так, так. Што сьте очі повытріщовали? Мы штирѐме. Бістош! Прямо до Калочі. Нїт ту веце што чекати. Дость сьме ся го напросили. Не допустиме веце, жебы паплюжав нашу віру і нашу честь, і, намість од грїху, наших дїтей на грїх наводив.

ЛАЦКАНЬ: На явный блуд, крадеж, на розбїйство...

ПАЛЄНКАШ: Слухай, не приписуй му того, што не ёго. Бабу ті пред-са лем поховав, як ся слушить і патрить.

ЛАЦКАНЬ: Поховать він і мене, і тебе, і Ержу, мій мадістре, лем ты ся ёго тримай.

ЕРЖА: Лем мене нїгде не мішайте. І так маю велику порцію.

МАРЧА: *(прибігне)* Вуйку Янку, отця духовного сьте не видїли?

ЯНКО: Нїт, днеська ту не був.

ЛАЦКАНЬ: У жыда є на забіячці. Глашенку робить *(сміх)*.

МАРЧА: Ей, Лацкань, Лацкань! Вам бы лем фіглєвати, а нам понад голову нещастя.

МИХАЛ: О, іштеном! Што зясь?

ЛАЦКАНЬ: Ці кішасонька ногу не зламала? *(сміх)*.

МАРЧА: Же ся не ганьбите. І турня бы впасти могла, а вам до фіглїв. *(Выбігла вон)*.

ПАЛЄНКАШ: Штось ся лем стало, бо є якась застарана.

ЛАЦКАНЬ: Політика! То лем знак, же у валалі нїт ниякого шору.

МИХАЛ: Но! Но! Штось ся важне мусило стати.

ЯКОВ: *(Приходить із кута, де дотеперь сидїв)*. Стало ся.

ЛАЦКАНЬ: Што ты знаєш? Як?

ЯКОВ: Знаю, як знаю.

ЛАЦКАНЬ: Знає, правда же знає. Тадь він грекокатолицькому попови на ухо грає, а покрадьмі, як злодій, ся до Бодяк молити і сповідати ходить. Гнида схізматична!

ЯКОВ: *(Хопить Лацканя за галір і двигать із стільця)*. На семеро моїх

дїтей, Лацкань, присягам, забю тя як патканя, кедь іщі раз пыск отвориш!

ЛАЦКАНЬ: Ты? Голодранцю! Не брудній мі галір. Ты мі будеш розказовати, отця ті, твоєго ціганьского...

ЯКОВ: *(Дрылив го із стілиця)*. Я! Я ті буду розказовати! Про таких, як ты, мій нянько копав підземны дїры на Варадиньській твердыні. Укажу ті я, хто ціганьска гнида!

МИХАЛ: *(ростягує їх)* Мір, мір, хлопи! Едь меґа фене⁸... Найшли сьте місця, де ся правотити. *(Одведе Якова набік)*. Помірь ся, Якове. Видиш, лизнув дакус веце, а знаєш го. Уж нам ту лем шандарї хыблять. *(Лацканёви)*. А тобі бы ся داشто стало, кедь бы-сь го за язык не потягнув.

ЛАЦКАНЬ: Він мі буде політізовати, репiк Поповічiв. Дав ся догромады з Майхером, Лацком і Матяшом, та з попом ведно банду бють. Думаш, же нихто не знає. Хотіли бы церьков православну, попа православного... А тото бы сьте не хотіли? *(Указує)*.

ПЕТРО: Дайте покій, Лацкань. При палінці сьме вшиткы одной віры. Не так, вуйку Янку?

ЯНКО: Маєш правду. Ноле, Ержо, дай нам іщі по єднім жыдлику. І Яковови. *(Іде ку нёму)*. А чом то, говориш, Марча бігать за отцём духовным?

ЯКОВ: Най ня гевтот голодранець не называють гнидов і нянька най мі не рушать.

ЯНКО: Не буде веце. Вышмыкло ся му. Гейже, Лацкань, же му веце ллати не будеш?

ЛАЦКАНЬ: *(через зубы)* Не, лем бити...

МИХАЛ: *(до Якова)* Но, то што то за новина?

ЯНКО: Прозрадь. Оле, черкнийме собі. Ержо, принесь му щі єдну. Но?

ЯКОВ: *(Выпив два погарикы, єден за другим)*. Марча ішла од матери, а Стеранканя з долины поза хыжы выносила мертву дїтину.

ВШЫТКЫ: Што, мертву дїтину?

ЯКОВ: Задушене, лем што народжене.

8 Едь меґа фене *(мадяр. еґує меґ а фене)* – фрас бы вас трафив.

МИХАЛ: Коли?

ЯКОВ: Рано, як попіль выношала. Хтось го в ночі підшмарив.

МИХАЛ: О, іштеном! Туй ті, Михале. Мало нас жерли заплавы, су-хоты і попова ганьба, а теперь іщі того.

ЯКОВ: Стеранканя го принесла на фару. Попа Митра нїт, а дївка не знає, што робити.

ЯНКО: (*бировови*) Гварив я ті, Михале: най уряд вечурки закаже, не доволь ся по газдынєх сходити, оддавай дївкы у шістнад-цать і выганяй гет з валалу вшытко, што не нашої віры...

ПЕТРО: Перед тым нам крали конї, потім дївкы а теперь, ага, што нам з честєв роблять.

МИХАЛ: Та хто лем нам міг таке выпаратити?

ЯНКО: Та хто го знає?

ЛАЦКАНЬ: Я.

МИХАЛ: Ты? Што ты? Што знаєш?

ЛАЦКАНЬ: Знаю, хто то зробив.

ВШЫТКЫ: Ты? Як? Як знаєш? Одкы?

ПАЛЄНКАШ: Мерькуй, Лацкань, што говориш. То небеспечна вец. З тым ся не загравай.

МИХАЛ: Але наїсто знаєш?

ЛАЦКАНЬ: (*попозерав на Якова*) Знаю.

(*Затемніня*)

IV.

Парохія. Отець Митро і отець Осиф.

МИТРО: То вы мені грозите, молодой чоловіче?

ОСИФ: Я лем повню свою повинность.

МИТРО: І поводите ся так, як кедь бы мене придїлили за каплана до вас, а не вас до мене.

ОСИФ: Мушу вам повісти, отче Митре, же вы ничій ани піп, ани каплан. Сімпліцітер.

МИТРО: Овва! А то што значить?

ОСИФ: Знаете вы добрі што.

МИТРО: Зато сьте мі ключ од церькви взяли?

ОСИФ: Порядок дахто мусить зробити.

МИТРО: А вы тот спаситель, што порядок робить. Искупитель.
У церькви ня перед людьми бесчестите, дома мі на стороч-
ну матір выкрикуете...

ОСИФ: Што выкрикую?

МИТРО: Же я уже не піп, але вы. На другый валал ня выганяете.

ОСИФ: І сам знаєте, який приказ владыкы. Субпена індіспенсабілі-
тер діктанта. Зробити під страхом кары.

МИТРО: О, як ем ся настрашыв! Я руський душпастырь. Приказы
мадярьского владыкы най выповнюють мадярьскы ду-
шпастырі.

ОСИФ: Руський душпастырь! Цінтерь зароснутый, ниякой матрі-
кулы, нїт книги народжених, нїт книги усопшых, нияких
зазнамів нїт.

МИТРО: А одколи вы прийшли, та суть?

ОСИФ: Будуть.

МИТРО: Зато сьте ня кликали?

ОСИФ: Не, зато не. (*Указує му папірь*). Приказ владыкы. Мушу вам
го прочитати. (*Читать*). Отця духовного, Дімітрія Попові-
ча, котрый до Великого Керестура був посланий лем дочас-
но справовати тамту парохію, і котрый був веце раз про
чаще заходжіня до корчмы і про неумірне питя, про ёго аб-
солютне незнання, што ся тыче святих тайн і вопросів віры,
котры спадають до душпастырства... Ін спірітуа лібус... А і
ёго препохыбне єднання із народом, о чім сьме ся при візі-
тації парохії пересвідчили, як і то, же він є корінь вшиткых
непокоїв і нещастя, того із Керестурской парохії вышма-
рюеме; і заказує ся му, жебы у будучну у Керестурі кончів
святую літургію...

МИТРО: (*перерушує го*) А тото вшытко мадярьскый владыка по
руськы написав?

ОСИФ: Написав по латиньскы, але вы по латиньскы не розумієте.
Парохус Керестурі енціс ремоветур!

МИТРО: Ремоветур! Красно! Іщі там є дашто?

ОСИФ: Є. То тверда воля королівны. Зато ся приказує Дімітрієви Поповічови, жебы ся чім скорше выселив із фари а до Михала жебы одышов із Великого Керестура... Підписаний: Архієпископ калочаньской конзісторії. Осиф де Батян.

МИТРО: Інакше повіджене: Выганяєме отця духовного з выгнаньства. Што вы на то, молодой чоловіче?

ОСИФ: Сімпліцітер діктум. Моя повинность владыків приказ выповнити. (*Выходить з купеля*).

МИТРО: За помочі тамтых штирѣх, што на ня у владыкы набрехали і вас за нового попа привели...

ОСИФ: Отче Митре, і перед тым вас велёраз наминали.

МИТРО: А чім то я перед вами согрѣшив, же і вы на ня скаргу написали?!

ОСИФ: Іщі ся просите чім? Што чім? Пробога вас прошу! Румун-схизматик Русначку-уніятку хоче взяти за жену, я їх не дам вінчати, але вы їх повінчаєте. Од Сербів, што ся заручіли із нашыма дівчатами, дары сьте прияли, а кедь я ся ім побрати заказав, вы дары вернути не хотіли... Не украли нам на фашенгы байшане Серафку Лацкову?

МИТРО: Любили ся діти.

ОСИФ: Могла собі Серафка і у валалі найти пару.

МИТРО: Понагляло ся їм.

ОСИФ: То друга бісіда, отче Митре, чом ся їм понагляло. Соблазны, пияцтво, явный блуд і злодійство не прийшли самы до валалу. То уж і вы мусите узнати. Чому у долинах поза хыжы находиме підшмарены, лем што народжены, мертвы діточкы?

МИТРО: Вы ся ня так просите, як кедь бы то я го там шмарив.

ОСИФ: Таку ганьбу на валал сьте допустити не сміли. А вы што? То не моя старость. Не стало ся, же на святого Миколая і на Свічки сьте у корчмі танцёвали із качмарьскым слугом?

МИТРО: Милосердія двері отверзі нам! Тадь святе свято было. А слуга церьковный чоловік, хоць у жыда служить.

ОСИФ: А кедь ся з вами пасовати не хотїв, до крови сьте го збили а ніч сьте на сіні у Лацковій стайні переспали...

МИТРО: У яслях, як Ісус Христос...

ОСИФ: А потім сьте, іщі п'яний, у великій службі казань «О Кралёвічови Маркови» тримали...

МИТРО: А іщі-м што?

ОСИФ: Тото о споминаню веце патріархів вже знає і владыка.

МИТРО: Так тото вас болить! Маєте іщі дашто?

ОСИФ: Маю. Кедь уж маєте такый звык, же мусити пити, пийте дома, і то коло свого каганця або у тмі. Не крадьте мі свічки з олтаря.

МИТРО: Теперь же знаю, чом сьте мі ключ од церкви взяли, но а теперь ся я вас дашто попрошу. Чому як раз вам Петряшканя на смертельній постели охабила сімдесять форінтів? Га? Церкви і старому попови ани грайцарь, а молодому отцю духовному аж сімдесять форінтів. А іщі сьте з них ани за дзвін не хотіли платити.

ОСИФ: Дзвони мі на очі не вымітуйте. Тот, четвертый, ем наперед, на сто років виплатив.

МИТРО: Самы сьте так хотіли. Зо мнов сьте ся не радили.

ОСИФ: Чом ся вам Петрашканя сповідати не хотіла, ці валал знає, не за ню, але приповідку о дзвоні уж і діти знають. Церковный душпастырь, а такы фіглі выстроює, як даякый комедіант. Порушайте кус мозгом у тій сивій голові.

МИТРО: Уж ем. Уж ем порушав. Не може шутый проти рогатого. *(навза)* Світ ся перевернув горі ногами. Колись старшы молодых научали, а теперь надышов якысь грішний час. Ей, старость – не радість. *(навза)* Із фары ся вам выступлю, бо віджу, же нам двом тісно. Але з валалу – ні. Запам'ятайте. Доки буде живый отець духовный Дімітрій Поповіч, доты буде попом керестурьскым. Не забудьте: мене ту поставив мукачевський а не мадярьський владыка. *(Наглі одходить, Осиф одкладає писма. Прибігає церковник Василь).*

ВАСИЛЬ: Отче Осифе! Перебачте, забыв ем ся вклонити. Слава Ісусу Христу!

ОСИФ: Што ся стало?

ВАСИЛЬ: Не добрі.

ОСИФ: Што зясь, Василю?

ВАСИЛЬ: Отче, отець Митро ся стік. Ошалів. Хоче вывалити церьковны двері. Бухать по них пястєв і, най мі панбіг одпустить, лає. Шкаредо лає і грозить...

ОСИФ: Кому?

ВАСИЛЬ: Вам, отче... Гварить, же вас із Керестура вышмарить.

ОСИФ: Таке на нёго пришло. Перейде го то. То не першый раз. *(Дає церьковникови ключ)*. Однесьте му ключ, най одомкне і най ся помолить. І, прошу вас, вуйку Василю, закличете мі Агафію... *(Церьковник одходить)*. Бухать з пястєв і лає. Спірітус убі вулт флат... Так як кедь бы не знав, чом я ту намісто нёго досаджений...

АГАФІЯ: *(входить)* Кликали съте ня, отче Осифе?

ОСИФ: З няньком вам, паночко, не добрі. А може іщі і гірше быти.

АГАФІЯ: Вшитко-м уже пробовала. Ніч не помагать. Такой є натуры.

ОСИФ: Вшитки сьме грішны, згрішине, але ся покаяме. А він, не лем же по церькви і по валалі комедії робить, але і перед людьми, і перед божым храмом лає і соблазнять. Двері на божім храмі вывалює.

АГАФІЯ: Отче Осифе, я сама виджу, же є все гіршый. Доки ся не стало того... Тото із мертвов дітинов, то не лав. Быв веселый, але лати не лав. Ку мі є добрый. Не слухать ня, але є добрый. Тадь і я-м дістала.

ОСИФ: Вы? Чом вы?

АГАФІЯ: Же-м на фару мертву дітину прияла. А што-м мала робити? Ёго два дні не было. Марча го із Стеранканёв принесли, што-м мала робити? Шмарити го назад до долины? *(навза)* Тайні го в ночі поховав, але од того часу не мож з ним вийти на єдну дорогу. Даколи собі думам, же од розума одйду, так мі тяжко...

ОСИФ: Вернийте ся на Горнякы, нагварьте го.

АГАФІЯ: Ани чути не хоче. А ту як будеме? Што робити? З чого будеме жыти? Ці по жобраню, отче Осифе?

ОСИФ: Іщі даяке вінчання або хрест можу му перепустити. Але довго то так не піде. *(Дає ёй до рук писмо)*. Він уже не є керестурьскым попом.

АГАФІЯ: (*через слызы*) Ой, няню, няню, якый тяжкый криж сьте на ня положили...

ОСИФ: Валал розваджений. А кедь вам нянё добрї хоче, єдина вам дорога – назад на Горнякы.

ВАСИЛЬ: (*Прибіг, дає ключ Осифови*). Лем влетїв дну і взяв свої ризы.

ОСИФ: Помолив ся?

ВАСИЛЬ: Та де! Побіг просто до корчмы.

(*Затемніня*)

V.

Корчма. Сміх, галайк, хлопи.

ЛАЦКАНЬ: А тото з кобылов, Янку, як ся скінчіло?

ЯНКО: Е, та то іщі суд буде мати роботу.

ЕРЖА: З попом ся судити? Маєте вы розум?

ЯНКО: А ты што думаш, же я кобылу на дорозі нашов? Нач ся бавів на гавалїра??!

ЕРЖА: На гавалїра?

ЯНКО: А іщі на якого!

ЕРЖА: А чом?

ЯНКО: Чом? Оле, Ержо, налій. Молодый отець духовный Осиф купив у Варадині четвертый дзвін. Митро ся нагнівав, же то зробив а з ним ся не порадив...

ЛАЦКАНЬ: Оле, оле, Янку, як то потім допало?

ЯНКО: Е, допало то так. Запряг ті я три конї до воза, взяв єм і слугу, най ідуть дзвін привезти. Вшытко приправлене а Митро на віз не сяде. Говорить: хто купив, най го тот і привезе. Ледво сьме го якось упросили. Оле, Ержо, дай нам іщі по єднім. Было то на Петра і Павла по вечурні. Митро мав у собі уж дось, назбирало ся через день, лем што посїдали до воза, зачав выскати і штухати до мого слугы, жебы конї гнав до скоку, а не дав ся нікому одступити із тых, што ся вертали із ярмарку... Е, лем што стигли до Коцура, Митро перше не на фару, але...

ПЕТРО: До корчмы.

ЯНКО: А якже. І запросить собі отець духовный Митро нараз пять галб вина. Дармо го Осиф молив, же бы то не робив. Не могло. Осиф сидів на возі, докы Митро вино не выпив.

МИХАЛ: А за тым не треба было довго чекати.

ЯНКО: Та де там. Е, пустили ся они із Коцура до Кіру. Отець духовный Митро взяв од слугы ліцї і батіг, чмыгать і кричить, же він кралёвіч Марко, котрый Турка наганять. А наганять скоком. І так стигнуть они до Кіру.

ПЕТРО: А у Кіры до корчмы.

ЯНКО: Веру так. І не мож го было із нёй выгнати, а сонце же зачало заходити.

ЕРЖА: Та як потім?

ЯНКО: Е, а якже, у тебе кедь і по три дні домів не одходить!

ЕРЖА: Та ту холем дім має недалеко, стигне, коли хоче. А Кір не на загороді. Я му розказати не можу.

ЯНКО: Е, і там му розказати не могли. Але Осиф і мій слуга го взяли під пазуху і на віз го...

ЛАЦКАНЬ: Вшытко то політіка. Видиш, Ержо, ты го даколи не пробовала під пазуху?

ЕРЖА: Ідьте до фраса, Лацкань, же ся не ганьбите!

ПЕТРО: Но, а як то дале было?

ЯНКО: Як. Змеркло ся а они іщі не стигли до валалу, де мали переночовати. Уже была тма а на проти ішли якись возы. Два ся выступили, а третій не хотів, та з дышлём моїй кобылі бух до грудей...

ЕРЖА: Господи, забив ей?

ЯНКО: Не здохла. Е, але, як ся вернули, прісям богу, я ей таку поранену не хотів... Нашто мі кобыла-каліка?!

ЕРЖА: А якже съте ся доїднали, вуйку Янку?

ЯНКО: Е, як. Нияк! Хто ся з ним коли доїднав? Просив ем од нёго пінязі за шкоду.

ПЕТРО: Не дав? *(Входить Митро, стоїть у отвореных дверях).*

ЯНКО: Спочатку обіцяв штири форінты, а теперь ани чути не хоче.

Говорить, же такый богатый газда про єдну кобылу не схудобніє.

ЛАЦКАНЬ: Говорю вам, вшытко то політика. Мусить ся старати о свою дівку. Не годен о людську кобылу.

ЕРЖА: Та дайте покій. І ёму не легко. Гафка уж і сивіти зачала а пару собі на найшла.

ЛАЦКАНЬ: Што не найшла, найшов ей він.

ЕРЖА: Ёй, боже мій, та кого?

ЛАЦКАНЬ: Не вірили бы сьте. Наборговав у жыда. Довг заплатити не годен, та жыдови понукать Агафію.

ЕРЖА: Господи Боже, не берьте гріх на душу, Лацкань, не гріште! Кішасоньку за жыда. Та де жебы.

ЛАЦКАНЬ: На властны очі-м видів, як ся Давід ночнов годиниов коло фары мотать... *(Митро тріснув із дверьми. Вишытки ся обертають на нёго. Тихота).*

МИТРО: Бреш, Лацкань, бреш! Кусай! Дадуть ті кість газдове... *(навза)* А чом же сьте стихли? Лем дале, робте шор у валалї. Чім веце людей назад одженете, довгшы вашы гоны будуть. Лем сміло. *(Іде ку учітелёви, што сидить сам у куті).* І ты з нима.

ПАЛЄНКАШ: Я сам із собов.

МИТРО: Але скаргу-сь на ня пристав писати, ці ні?

ПАЛЄНКАШ: Писав тот, хто писменный.

МИТРО: Звербовали тя. А ці знаєш, же Осиф хоче і тебе зошмарити? За мадістра брата хоче до валалу привести. Лем ты їм вір. *(бировови)* Ей, Михале, Михале, а добрый ем ті був і у сухотах, і у вшыткых гріхах, добрый доты, докы-сь ся не розшырив. А теперь есь собі нашов молодшого попа, жебы ся твої стары гріхы чім скорше забыли.

МИХАЛ: Отче Митре, валал так хотів.

МИТРО: Валал. Як кедь бы я не знав, хто у Керестурї валал. Ержо! По повній галбі, вшыткым доокола.

МИХАЛ: Мы палінку пеме.

ЛАЦКАНЬ: За свої.

МИТРО: Ержо, їм палінку а нам двом вино. *(Михал їм дає знак, же не).*

ЕРЖА: Перебачте отче, але на бург вже не можу.

МИТРО: Заплачу. Вшитко выровнам. Ани філер ті довжен не зістану. Ллій!

ЕРЖА: Велё ся уж довгів назбирало...

МИТРО: Боїш ся. Боїш ся, же піду з валалу, а довгы ті не виплачу. Не бій ся, Ержо, отець духовный Митро з того валалу нігде не піде, а довгы повертатъ. (*Шмарить спід пазухы ризы*). Ту маєш залогу!

ЕРЖА: (*хрестить ся*). Господи, не! Што то робите? (*Кладе ризы на стіл*).

ЯНКО: Отче!

МИХАЛ: Што з вами, отче?

МИТРО: Добрї-м вам у них служыв. Діти-м вам хрестив, молодеж вінчав, родичів вам на другый світ выпроваджав. Тоты ризы были мій хлїб. Вы мі го з рук взяли, берьте і ризы. Ллій, Ержо!

ПАЛЄНКАШ: Принесь, я заплачу. (*Митрови*) Успокойте ся, отче, што з вами? Такой кралёвіч Марко ся так легко не вздавать. (*Бере ризы, кладе їх ку Митрови*).

МИТРО: Не вздам ся я нікому. Аж теперь зачну стрїляти. Маю і я патроны. (*Выбератъ із кешені папірь*). Оле, перечитай. Най видять, же і піп Митро не у буряні найджений.

ПАЛЄНКАШ: Смутны нашы нещастя із слызами мусиме предъявити...

ЛАЦКАНЬ: Знову якась політіка.

МИТРО: Лем чітай наголос!

ПАЛЄНКАШ: (*чітатъ*) «Четверо людей із кламством фалошні привели молодого попа, але цілый валал го не хотїв. Він теперь за ніч не тримать і бесчестить у вшиткім нашого старого попа, котрый вже на пятый рік у нас вірно, честно і праведно служить...»

ЛАЦКАНЬ: Говорю вам! Чіста політіка.

МИХАЛ: Цыт, Лацкань! Дай покій.

ПАЛЄНКАШ: (*чітатъ*) Старший піп є положений владыком мукачевским і приділений за душпастьєра керестурського, а молодый піп не є положений до Керестура од владыкы.

ЛАЦКАНЬ: Гей, з Відічовой корчмы го привели.

ЯНКО: Из жыдовой коморы...

МИТРО: Тихо, слухайте!

ПАЛЄНКАШ: (*читать*) «Молодый піп най іде одты. Мы хочеме нашого старого. Єдноголосно твердиме, же не хочеме стратити старого, але молодого. Тот най іде і най ся іщі учіть, што то закон божый...»

МИХАЛ: А хто же то тоты «мы», отче Митре?

МИТРО: (*бере папірь і указує го Михалови*) Попозерай.

МИХАЛ: Майхер Данко, Колошня Матяш, Надь Михал, Гербут Лацько, Папуга Георгіус, Нота Шандор... Вшытко підписане з крижиками.

МИТРО: Таяк кедь бы ваша скарга не была з крижиками. Та кедь бы не было аде о мадістра, та бы сьте і ани написати не знали... Іщі мы увидиме, хто з валалу піде.

ПЕТРО: Піде тот, хто валал розділює і людей підкуплює.

МИТРО: З чім, з чім підкуплює?!

ЛАЦКАНЬ: Правду говорить чоловік. З чім, кедь му вже лем реверенда зістала.

ПЕТРО: Вшыткы они купены за добре вино.

ЯНКО: За што? Одкы?

ЛАЦКАНЬ: Є у жыда.

МИТРО: (*бере ризы*) Слухай, Лацкань! Не знаю, хто ті язык так на-тягнув, але знаю, хто ті го скоротить. Бабам бы то іщі пасовало як-так, але хлопови – нияк. Лем бреш і кусай, лемже памнятай: батіг на кінці пукать. Гнидо! Тьфу! (*Плюне на нёго і одыйде*).

ЛАЦКАНЬ: (*Утерать тварь. Через зубы*). Укажу я ті. (*Наголос*). На-перед кобылу запласть, а потім на другого харкай свій гріх! Прийдеш ты мі іщі під руку.

ЯНКО: Дай покій, улагой ся. Видиш, же є цалком не при собі.

МИХАЛ: Скаргу на нас і на нового попа написав. Людей підкупив, довгы ризами хоче виплатити... О, іштеном! Та який му діавол.

ПЕТРО: З чортом ся докопы дав.

ПАЛЄНКАШ: Покараный є. А тяжко то переносить. А все новы про-
блемы на карх. Іде жедлярити, сторочна мати лежить, дівка
зістала не оддата а довгів понад голову. Іщі і суд перед ним.
Цалком го дотовкло того ночне хованя той найдженой мер-
твой дітинки.

МИХАЛ: Чом же того на Горнякох, у старім краю, не было?

ЕРЖА: Дівки треба в шістнадцятѣх оддавати, та і ту того не буде.

ПЕТРО: Е, дай покій. Дівка, кедь на ню прийде, зробить грїх і під
дзвоницѣв. Думаєте, же тоты соблазны з болота выросли?
Говорю вам, діавол у тім палці має...

МИХАЛ: Хто лем нам таку ганьбу міг зробити?

ЕРЖА: Лацкань говорить, же знає, чіє є.

ЛАЦКАНЬ: А веру, же знаю.

ВШЫТКЫ: Чіє? Чіє?

ЛАЦКАНЬ: Жыдівча.

ВШЫТКЫ: Што? Што говориш? Не плеть, што плетеш? Што ты мо-
жеш знати?

ЛАЦКАНЬ: Знаю, хто нам тоту ганьбу наробив.

ВШЫТКЫ: Хто, хто??

ЛАЦКАНЬ: Агафія – старого попа дівка.

(Затемнїня)

VI.

Фара. Юста, Агафія.

ЮСТА: Ой, Боже мій, Боже, як вас сану, же мусите таке терпіти.
Тадь гей, но. Але оберне ся то на ліпше. Панбіг поможе. По-
зерайте, ага, і у Коцурї все веце Руснаків. А їх піп усе веце
хворіє...

АГАФІЯ: Лем най він собі жыє...

ЮСТА: Тадь я ніч, най жыє, про мене хоць і сто років... Але панбіг,
кедь надумать дакого ку собі закликати, потім знаєте як то.
А чула-м, же коцурці бы отця Митра хотіли...

АГАФІЯ: Тето Юсто, мы з Керестура нігде не підеме...

ЮСТА: Тадь я ніч, най каждый робить по своїм а гей же... Ага, як вы, кішасонько, роки йдуть, а хоць сьте і красна, як зелена сосна, у валалі са бісїдує, же не можете навікы быти при нянькови, но гей же... Тадь чула-м, же ся будете оддавати. Поголоска пішла по валалі...

АГАФІЯ: Гей, оддавам ся.

ЮСТА: Но та гейже, радую ся. Ёй, як ся радую. А як ся аж Марча радовати буде, тадь знаєте, як то. Доки у вас служыла, та все лем о вас бісїдовала... Но, могла іщі у вас служыти зістати, але знаєте, якы люде... Всяке бісїдовати зачали. Спочатку на ню, а потім... Самы знаєте... Та де бы вы таке зробили. А іщі Марча надойшла на Стеранканю із тов дітинов. Та ці Стеранканя мусила з дітинов такой на фару! Видите, як то... Гей... А знаєте, чом я до вас прийшла?

АГАФІЯ: Повіджте.

ЮСТА: Прийшла-м вас на хрест кликати.

АГАФІЯ: Марча уж породила?

ЮСТА: Веру гей, Марча бы вас за куму хотїла.

АГАФІЯ: За куму мене? *(навза)* Піду. Поздравте Марчу, най буде здрава, же піду.

ЮСТА: Ой, як ся зарадує. Іщі як ся зарадує, як ся дочує, же і вы ся будете оддавати... Веру, веру... Но, тадь, і вам вже треба а гейже... Тадь вы – пані. Не будете все лем жедлярити. Но ні? А, тото... Він... тот істый, ваш молодый... Він даякый учітель ці писарь?

АГАФІЯ: Качмарь. Тето Юсто... Мій молодый – качмарь...

ЮСТА: Но та... Добрї... А гейже. Добрї і так... Тадь у Кулі корчмы паньскішы, як наша... Ержа вдовіця – та бы могла ліпший порядок тримати. А ей корчма веце на стайню, як на корчму подобна... Зато і хлопи найчастїше до жыда, до коморы, потайні ідуть пити. Тадь гей... Він їм, гунцут еден, знає, як зробити ліпше як Ержа. Битанг жыд. *(Нараз ся заставила, як кедь бы дашто перелыла)*. Кішасонько, чій лем не...?

АГАФІЯ: Гей.

ЮСТА: *(перехрестить ся)* Но та гейже... Я уж іду домів... А вы...

тото... у у... як знаєте. Та, здоровы будьте і поздравте пана превелебного...

АГАФІЯ: Ходьте здоровы, тето Юсто. *(Юста одходить, чути дзвін. Агафія іде ку зеркалу. Обзерать ся. Бере з лады вінець. Клёп-каня на двері. Сховать вінець).*

АГАФІЯ: Далє...

ДАВІД: *(у дверёх)* Дай Боже, отець Митро не дома?

АГАФІЯ: У валалі є. Говорив, же ся скоро верне. Сідайте, почекайте.

ДАВІД: Обход мі так зістав. Я му лем коршов приніс. Забыв го вчера взяти.

АГАФІЯ: Забыв го? Або го не владав принести?

ДАВІД: Та... дакус був веселшый... Обіцяв, же по нёго пошле церьковника, і тому-м одказав а він...

АГАФІЯ: Він?

ДАВІД: Та, же ёму вышмареный піп розказовати не буде. А я взяв, замкнув обход тай приніс сам. Може же му треба.

АГАФІЯ: Тадь гей. Та лем сідайте. Дораз ту буде.

ДАВІД: Не хотів бы-м ани вас, ани себе стримовати.

АГАФІЯ: То ніч, то ніч. Я і так ся вас хочу дашто попросити. *(навза)* Вы чули, што ся по валалі бісїдує? *(навза)* Чули сьте? Ці ні?

ДАВІД: Не давам я за валальскы плетки ани ґрайцарь. Ніґда.

АГАФІЯ: А днесь? Лем про вино сьте прийшли ку нянєви?

ДАВІД: Знаю, же завтра ся одстяговати одты маєте... Отцєви Митрови прийшов-им поміч понукнути. Не маю того велё, але дашто бы-м міг...

АГАФІЯ: А яка бы была ціна за вашу поміч, Давіде?

ДАВІД: Не я вашого нянька пити научів.

АГАФІЯ: Знаєте вы добрї, на што думам.

ДАВІД: Валал може гучати, кілько лем хоче, панно Агафіє. Таких підпіховачів, як Лацкань, што брешуть, докы не выкусають все, было дость... Але мы знаєме, же то вшытко на ніч.

АГАФІЯ: І думаете, же то того дость?

ДАВІД: Я думам, же кедь чоловік перед собов чістый, не має чого ся бояти. Ани грїх, ани честь, віру не выбирають.

МИТРО: А, вітай, Давіде, што ты ту понесло? Ага. Оле нам, Гафко, по єдній галбі.

ДАВІД: Дякую. Вінко-м приніс, отче. Здравы будьте. Я лем забігнув. Робота мі стоїть та мушу іти. Другый раз...

МИТРО: Розумлю, розумлю. Уж ани ты зо мнов выпити не хочеш. До корчмы зайду, люде за другый стіл сїдають. До тебе зайду з коморы – через ґанок одходять. А уж ани ту у властнім домі зо мнов ніхто не хоче...

АГАФІЯ: У властнім домі?

МИТРО: Днесь то є іщі мій дїм! Кедь уж так, наллїй мі самому. А дві галбы. Най маю з чїм почеркати.

ДАВІД: Не майте мі за зле, але обход єм замкнув, мушу іти. Здравы зіставайте.

МИТРО: Розумлю, розумлю. Гріш мусить капкати. *(Давід одходить.)*

АГАФІЯ: Дакому – гріш, а дакому – вино.

МИТРО: Но, но, Гафко. Не стрїляй, не стрїляй. Оле, наллїй. Добрый чоловік, тот Давід, ірод бы го!

АГАФІЯ: Вам добрый каждый, хто з коршовом приходить. Прошу вас, няню, уж бы сьте з ним мали перестати. Видите, якы о нас плетки.

МИТРО: Криж? Плеткы? Я ся нікого не бою... Маю я своїх людей... Увідять і биров, і Лацкань, і ґазда Янко, што іщі Митро може.

АГАФІЯ: Маєте своїх людей. Тото і не добрі. Вы маєте своїх, отець Осиф своїх. Цїлый валал сьте подїлили на своїх...

МИТРО: Вшыткых я їх зламлю.

АГАФІЯ: Так, як сьте ай мене?

МИТРО: Потерпий, Гафко... Вшытко ся направить. Вшыткы они на мій бік перейдуть. Вшыткы до єдного.

АГАФІЯ: А як вшыткы перейдуть на другый бік? Зістанете сам.

МИТРО: Сам не зістану, покы тебе маю.

АГАФІЯ: А кедь і я піду?

МИТРО: На їх бік?

АГАФІЯ: На свій, няню.

МИТРО: А, тото! Та може ся там і про старого нянька найде даяка коморка, даяка кісточка... Слухай, час ті же...

АГАФІЯ: Няню, чій лем ня не думаєте досправды?

МИТРО: Што?

АГАФІЯ: За жыда...

МИТРО: Тадь видиш, же нашого не є. А жид – чоловік маєтний. Статочный. Не нашої є віры, але видиш, што з нами по-робили тоты, што суть нашої... Правда, дакус є од тя стар-ший, але Гафко, і ты уж не першой молодости...

АГАФІЯ: І вы, няню! І вы! Перше мі Марчіна мати на очі вышмарила. Теперь зясь вы! Та ці то я виновата, же-м ту до того болота посивіти прийшла? Няню, ці то я так хотіла, же бы вас ту служыти послали, а теперь вас і одты выганяють... Намі-тують з нами, як кедь бы сьме одпали з даякого підріза-ного стебла. Та ці то про мене, няню, теперь на вас плюють? Ці то про мене плетки? Ці то про мене гріх? Про мене тот край – пустыня, тот дом – гарешт... А люде з отця духовного зробили сатану... *(Плаче)*.

МИТРО: Лем спокійно, Гафко... Спокійно... Чом сатану?

АГАФІЯ: Не лем, же сьте ся з жыдом до громады дали, але іщі му і дівку до постели пхаєте, лем жебы сьте про свої гріхы на жебрацьку паліцю не зыйшли... Не стараєте ся, же вам з дів-кы розбойника і блудніцю зробили...

МИТРО: Лацкань! Лацкань мі зато дорого заплатить! Вшытко тота валальска гнида выдумала, лем жебы ня з валалу выкусала, укажу я му!

АГАФІЯ: А я маю быти офера за вашу ганьбу і за вашу помсту...

МИТРО: За ганьбу, за ганьбу. За правду! За правду до гробу! За твою честь, Гафко. І тобі на радість.

АГАФІЯ: Мені на радість? Также ся за жыда буду отдавати?

МИТРО: Гафко... Твій нянько раз умерти мусить. То божый закон. А потім што? Зістанеш сама? Уж кедь єсь ниякой молодости не мала, холем староба най ті веселша буде, як нянькова. Аж до гробу.

АГАФІЯ: Мене сьте уж поховали.

МИТРО: Нянькови не віриш?

АГАФІЯ: Тото як раз зле, же вірю, няньку мій.

МИТРО: *(сам собі наливать)* Агафія, лем не стріляй. Знаєш, же ты про ня – вшитко. «Окропіші мя ісопом і очіщу ся...». Лем не плач, не плач, Гафко. Співати, а не плакати нам треба. Завтра ся стягуєме. Свята сятити уж в другім домі будеме. Оле, Гафко! Оле і ты раз із своїм няньком, кедь нихто другый не хоче. Подь. Добре винко, попробуй. Посилнить тя.

АГАФІЯ: Няню, знаєте, же я нігда ани не покоштовала.

МИТРО: Нігда то – минулось. А яка про нас была. Плюнути на ню треба. Днесь вечур зачінають другый живот. За нёго і за тебе, Гафко.

АГАФІЯ: За тот, другый, живот, татку мій! *(Выте до дна і вибігне)*.

МИТРО: На здоровя, дівко моя! За сесь дом! *(Выте галбу і поспіває)*. «Винко, винко, винко червене. Хто тя буде винко пити, кедь я мушу одты іти...». Они ня виганяти будуть. Зберанина. Як кедь бы Митро не знав, одкы вітор дує. До Коцура бы ня хотіли... О! В тім болоті буду жыти, в тім болоті хочу згнити. *(Входить під Осиф)*.

ОСИФ: Витайте, отче Митре!

МИТРО: Витайте вы, отче Осифе! То іщі все мій дім. Стяговати сьте ня прийшли?

ОСИФ: Выпровадити. Я не із своєї дякы до валалу прийшов, то ани на фару ся не стягу.

МИТРО: Но, кедь сьте ня выпровадити, а не стяговати прийшли, потім сьте мій гость. Сідайте. Гафко, гостя маєме. Оле, налій нам. Ніт ей... Десь вийшла. Ніч то, обслужиме ся самы.

ОСИФ: Знаєте, же я вино лем на причашчаню. Але не одречу вам.

МИТРО: Так веру. Кедь до моїх років дойдете, увидите, што сьте вшитко запізнали. Але єдно вам признати мушу: добрі сьте ня спораїли.

ОСИФ: Писали сьте скаргу і вы на мене, отче Митре, та сьме квіт. На здоровя. *(Раз лыгне)*. Добре винко. Де сьте го дітали?

МИТРО: У жыда.

ОСИФ: *(Оддрылить од себе галбу)*. Отче Митре, то правда, же Гафку за нёго...

МИТРО: А вы бы хотіли, же бы вам на фарі за служніцю зістала? Гей? Гафка за служніцю а я під церьков жебрати. То бы сьте хотіли?

ОСИФ: Не прийшов ем ся з вами вадити. Лен знайте, же іщі тяжший криж на ся берете.

МИТРО: Слухайте, отче. Не слушыть ся, бо сьте мій гость. Але буду вам мусити отворити двері скорше, неж свою галбу допиете. Владыків розказ ем послухав, але вы мі до властного дому пазуры не пхайте.

ОСИФ: Цілий валал сьте проти собі обернули. Кричать, же бы сьте йшли гет. Ани роковину, ани на штолу платити не хочуть. Не даме, говорять, докы го не выженеме. Не нобіс популум седукат.

МИТРО: Популум, популум. Што ся все так із тым латиньским вытягуєте! Вже кедь ня выганяте, выженьте ня по руськы.

ОСИФ: Мав ем повинность іщі раз вам припомянуги. Там, у краю, бы сьте были мірнішый. Загоїло бы ся.

МИТРО: І я вам: роблю по своїм. Така воля божа.

ОСИФ: Не гріште, чоловіче. Така може быти лем воля нечистого.
(Чути дзвін).

МИТРО: *(наглі встав. Отворив двері)* Отче Осифе, вон! Вон з мого дому!

ОСИФ: Отче Митре.

ВАСИЛЬ: *(чути здалека)* Отче Митре! Отче Митре! *(Вбігають церьковник Василь)*. Отче Митре, скоро! Недорбі... Зле є... Швидко біжте там.

МИТРО: Што ся стало, Василю?

ВАСИЛЬ: Біжте скоро ку дзвонім. Скоро...

МИТРО: О, хмару вам небесну, який вам чорт днеська! *(Одходить)*.

ОСИФ: Што ся стало, Василю?! *(Василь указує пальцем на двір так, як кедь бы му реч одняло)*. Говорьте, што ся стало?!

ВАСИЛЬ: Гафка. Панна Гафка ся...

ОСИФ: *(несподівано)* Што? Чій лем не..?

ВАСИЛЬ: Гей. На мотуз од нового дзвону...

ОСИФ: Есне креатура дей! Отче наш, іже есі на небесі... Сатана! Сатана! (*Хрестить ся і молить... Чути дзвін*). Хто то дзвонить?

ВАСИЛЬ: (*з отворених дверей*). Отець Митро. Стримайте го, отче. Стримайте го! Не дайте дзвонити сатаньському ділу. Не дайте!

ОСИФ: Господи, одпусть му. Не знає, што робить. (*Вбігає Михал, Лацкань, Петро*).

ЯНКО: Отче, што ся стало? Чом дзвоняць?

МИХАЛ: Чом із вшыткыма дзвонами у ночну годину?

ПЕТРО: Хто то дзвонить?

ОСИФ: Отець Митро.

ЛАЦКАНЬ: Кому? Кому теперь в ночі?

ОСИФ: Дзвоняць самому собі.

(*Дзвін. Затемніня*).

(*к о н е ц ь*)

Дюра Папгаргаї

Два листкы до Єрусалима

Трактат о вышынутім часі

Переклад

із войводиnorусиньского языка:

Ярослав Сысак

Премєра в ТАДі:

9. марца 2002 року

ДЮРА ПАПГАРГАЇ (2)

1936 – 2008

Два карти за Єрусалим

(2000; 2004)

Войводинорусинський письменник Дюра Папгаргаї охопив слід скоро у вшитких жанрах – поезії, прозі, драмі, публіцистиці. Написав два десятки пес. Песу «Два карти за Єрусалим» автор докончив, видав, у році 2000. Акурат у тому році сам автор інсценовав її як режисер на сцені Руського Народного Театру «Дядя» у Руськім Керестурі.

ОСОБЫ:

ВІН, хлоп, што собі сам пере

ОНА, жена му, а варить і добру каву

ЕРНЕ, одборник на лївы крыла

ГОРНЯК, хлоп, што му крадуть жену

БРУНДЗА, хлоп із затерпнутов ногов

БРУНДЗАНЯ, ёго 7. жена, невінчана

Одбываць ся у єднім кварталю.

1.

*Хыжа у єднім кварталю. З транзістора чути репортаж
з футболу. У коші випране прадло чекать на вішаня.
ВІН чітаць новинкы. Дзвоняць. Входить ОНА.*

ОНА: (стишує транзістор) Горнячка з шіснадцятого штоку пересідила цілу ніч у вытягу. Сегініця. Минуле їй перетік бойлер, вчера їй перегоріла рула, а днеська, ага, вытяг¹. Намойправду, не мать жена щастя. (Пауза) Говорю, Горнячка ся зась заглобила² у вытягу.

ВІН: А я што? Гівер³ на выглоблёваня? Французський ключ?

ОНА: Лем без цінізму, прошу тя. Праві ся жена вернула з купелів а у бітї⁴ нашла озеро, потопу. Перський коберець⁵ їй накыснув, як на дріджах, а іщі ани пожычку на нёго не сплатила. А теперь, ага, і тото з вытягом. Бісідують, же кедь рано пришов майстер із сервісу, такой замліла.

ВІН: А чом же не замліла, кедь одходила до купелів?

ОНА: Холем кобы-сь быв слушний. При такім псіхічнім стресі ся могла жена навсе одпросити з того світу. Сегініця.

ВІН: А я што, заглобёный овелё ниже, як Горнячка?

ВОНА: Ей, кобы-сь быв дістав квартал на першім штоку, не мусили бы сьме жыти у хмарах.

ВІН: Жыти? Ты повіла жыти?

ОНА: Гей, а што?

ВІН: Так мы двое жыєме?

1 **Вытяг** (од словац. výťah) – ліфт.

2 **Заглобити** (од словац. zahlobiť) – застряти.

3 **Гівер і гевер** (од німец. der Heber) – інструмент на здвиганя, підниманя.

4 **Біт** (од словац. byt) – квартал.

5 **Коберець** (од словац. koberec) – покровець.

ОНА: Добрі, не жыме. Жывотиме, пережывае,м, бідуюме, бідачіме, звіринариме. Называй то, як лем хочеш. Та ці я виновата, Палацко за выміну жадае доплатак 30 000 марок, а Грубенячка за іщі недокончаны просіть чісты талярї, кеш, на дерево. А без центрального вытапляня. (*Мече му новинкы*). Попозерай, ці є днеська дашто.

ВІН: (*Бере новинкы, отваряе їх, ОНА іде ку кошу з выжмыканым прадлом, бере кош, іде. ВІН їй выторгне кош*).

ВІН: Стоп, стоп, стоп! Тото ні! Не мож. Прадло мое. Договорили сьме ся: каждый райбае свое. Доки тырвать, няй тырвать, але не пхай палці меджі мої гачі. Ясно?

ОНА: Няй буде воля твоя.

ВІН: І не воведи нас во іскушеніе.

ОНА: Но ізбави нас... Знаеш од кого!

ВІН: Дізнав ем ся, дізнав, хоць і з малым запізнінём.

ОНА: То ніч. У влаку і у посліднім вагоні дійдеш там, де і тоты у першім.

ВІН: А кеде влак рушыть наспак?

ОНА: Скорше стигнеш. (*Бере джезvu, хоче поставити на каву*). Будеш солодку або гіркішу?

ВІН: Буду – нияку.

ОНА: Не бій ся, не отравлю тя.

ВІН: Вірю. (*Бере кош і транзістор*). Маеш ты ефектївнїшы методы. (*Выходіть*).

ОНА: (*крїчіть за ним*) Щіпці у сачку⁶ у ладїчці з ябками!

ВІН: Ненавіджу ябка!

ОНА: І тото про ня не новина.

(*Дзвоніть телефон. ОНА бере слухатко*).

6 Сачок (од чеськ. sáček) – поліетіленовый мішочок.

2.

ОНА сама. Телефонує.

ОНА: Гей, міняме, міняме, ний ся любить. Якы? Кухня одділена. Окреме є. Плус їдалня. І лоджія: сім на еден. До сонця. Гей. Дві хыжы, каждая із окремым входом. На бойлері сьме вымінили котел. Вытяг? Робить, іде. Як іде? На електрику, пане, як інакше. А, ні. Барз рідко. Важні, барз рідко. Ани не пам'ятам, коли-м послідній раз ішла горі пішо. Гей. Думам, же є іщі у заруці. Гей. Чом міняме? Та... тото... Стягуєме ся⁷. Гей. На другый світ. Прошу? О, та тото ні. Мы не приправлены на підплачання. Гей, пугуєме, але каждый платить свій листок сам. Гей. Лем чесно, інакше ся тяжко добісїдуєме. Што? Ага! Та на тото будете мусити поглядати даякых мафіянів. Гей. Добрі, і я тебе! Барабо! *(Зложить слухатко)*. Безочівець. Обходовав бы з людським нещастєм. *(Бере до рук новинкы, але чути дзвонїня. ОНА двигать слухатко)*. Не чули сьте, што-м говорила? БАРАБО! *(Похопить, же то дзвонять при дверях. Отваряють двері. На дверях вифешачений ЕРНЕ)*.

3.

ОНА і ЕРНЕ

ЕРНЕ: Дай боже! Митровы?

ОНА: Ні. Марковы.

ЕРНЕ: Препачте, на дверях написане...

ОНА: Змінив ся правопис.

ЕРНЕ: А квартира? Двойізбовый за два меншы?

ОНА: А, тот ся іщі не змінив. На жаль. Іщі ні. Подьте дале, ний ся любить. Знате, тота меновка на дверях – історія, музей.

ЕРНЕ: Гей? Знате, пані, мене зась лем веце інтересують живы люде. Віта про темпоре.

ОНА: Про темпоре?

ЕРНЕ: В часі, як говорять стары Латиняне.

⁷ Стяговати ся (од словац. *sťahovať sa*) – переселяти ся.

ОНА: А, так? Но, лем ний ся любить, чуйте ся як дома. Доволите, поможу Вам. (*Хоче му притримати плащ при зобліканю*).

ЕРНЕ: Е, та тото ні, пані. Дякую красно. Барз съте любезна, але, пані, я належу до старой школы, де ся хлопи зоблікають самы.

ОНА: Но, такой видно, як мало днесь інвестуєме до школства.

ЕРНЕ: Прошу?

ОНА: Ніч, ніч. Спомнянула-м собі на одну стару поговорку. Гавалірьску.

ЕРНЕ: А, добре ся нігда не забывать, пані моя. Нігда. Але, гавалірство нам, на жаль, помалы вымерать. Квантітатівно, ніт помочі.

ОНА: Регіструю я то, регіструю, пане.

ЕРНЕ: Прошу? Препачте, я на ліве ухо дакус, тото... Розумите. Іщі ня по нім мій бывший учитель латиньского фауловав, та є дакус у офсайдї. Не дасть ся ніч робити, час своє лыгать, пані моя. Омнія темпус габент, як говорили тоты...

ОНА: Стары Латиняне.

ЕРНЕ: Так, так. Як говорю: ухо дакус тото, но... Але зато око соколяче. А ніс, што вам буду говорити – компас, бузола, радар. Розумите?

ОНА: Не цалком.

ЕРНЕ: (*пахать*) Кава вам збігла, пані.

ОНА: Ой, препачте, цалком ем порозуміла. Лем вы сидьте, я такой. (*Выбігла до кухні*). Омнія темпус!

4.

ЕРНЕ, сам

ЕРНЕ: (*крічить до кухні*) Без цукрю, прошу. Без цукрю!

ОНА: (*з кухні*) Буде подля вашой дякы, пане.

ЕРНЕ: (*оцінює квартиру*) Так, значить, то бы было тото. Гмм, тапеты уж лем до контейнеру. Паркеты выдуты. Ролеты хыблять. Двері не прилігають. Повала, як терло... Але гавч... вызерать доста мягкий. Сімпліцітер. (*Скушать гавч*). Ого-го, ого-го...

5.

ОНА і ЕРНЕ

ОНА: (*приносить каву*) Няй ся любить, пане. Натурална. Я ей сама, особні змолола. Про... Про...

ЕРНЕ: Про темпоре, панї моя, про темпоре.

ОНА: Гей, про темпоре, про темпоре...

ЕРНЕ: Так, так. А, говорили съте Митровы?

ОНА: Марковы, пане. Марковы. Митро мій муж. Точніше, іщі дакус та мій бывший і муж. Розумите?

ЕРНЕ: Гей. Думам, же розумлю. (*Сідать*).

ОНА: Каждый піде своїм боком. По догодї, розумно. Не здали сьме ся на бісїду! Не зышли сьме ся характерами. Мій... то єсть він – бывший, звыкнув повісти: скінчіла нам заручна доба. Як конзерві. А я говорю: воля Божа.

ЕРНЕ: Гей, чудны суть діла твої.

ОНА: Ведно сьме, але зато і міняме тоту конзерву... то єсть квартал, жебы сьме веце ведно не были. Як ся говорить: праскло, пане, пра-скло...

ЕРНЕ: Гей. Діктум фактум.

ОНА: Діктум фактум?

ЕРНЕ: Повіджене – зробене. (*Пє каву*). Так... А він тот Марко... то єсть...

ОНА: Митро.

ЕРНЕ: Гей. Но та він з тым согласный?

ОНА: Тадь він, з пробачінєм, і дав тот інзерат до новинок. Ніч вы не похыбуйте. Ага, я го такой заклічу. Оле, подь днука. Пришов ту єден пан...

ЕРНЕ: Ерне! Др. Ерне.

ОНА: Пан Ерне! Др.! На твій інзерат пришов.

6.

ВІН, ОНА і ЕРНЕ.

*ВІН входить. Їсть ябко. Приніс транзистор,
з якого чути репортаж з фотбалу.*

ВІН: Витайте, пане.

ЕРНЕ: Здравы будьте, газдо! Перебачте, же Вас вирушую у роботі,
але я за квартелём. Віджу в новинках ознамія та, реку, піду
увідіти.

ВІН: Гей?

ЕРНЕ: Гей.

ВІН: І?

ЕРНЕ: Што і?

ВІН: Што повісте?

ЕРНЕ: Што повім – треба пообзерати. Няй видиме. Провізорно. Ін
проксіма.

ОНА: Ін проксіма.

ВІН: Ці проксі мать, або не мать, мені вшытко єдно. (*Выпинать
транзистор*).

ЕРНЕ: Не гасьте го, прошу вас. Він нам не заваджать. Наopak.

ВІН: Гей? Няй буде. (*Запинать транзистор*). Но та позерайте, ту є
тото... Обывачка. Інакше її хыжа. (*Ерне пробує гавч*). Тамта
друга при купелці – моя. Пятыдесят шість квадратных ме-
трів плус лоджія сім. Выходить, цірка⁸, шістыдесят і три. У
купелці німецькы обкладачкы⁹. Брат мі привіз із Мніхова,
як возив гуманітарну поміч на Україну. Власныма руками-м
їх ліпив, бо моя жена, то єсть...

ЕРНЕ: Уж знам, пані мі высвітлила.

ВІН: Значіть, моя бывша жена барз хотіла обкладачкы з довозу,
бо же такы мають і сусіды Габоровы. Та, ага, то вам тото.
Хыжы оддвоєны. Кухня і їдальня два на сім. Намонтована

8 **Цірка** (од словац. сірка) – приближні, скоро, около.

9 **Обкладачка** (од словац. obkładačka) – матеріал з порцелану на декоратівне
або функчне обкладованя стіны.

умывачка ряду¹⁰. З обывачкы выгляд на ріку. З той другой – на семафоры.

(У транзисторї вырівнаваючий гол).

ЕРНЕ: Хто вырівнав?

ВІН: Піксі. З єденастки.

ЕРНЕ: А кілько іщі до конця?

ВІН: Дас пять минут, кедь судця не продовжить. Де-м ся то заставив?

ЕРНЕ: На семафорах.

ВІН: Ага, гей. Під нами самообслуга, через дорогу бутік. Віджу, же сьте чоловік із вкусом, видите выгоды, котры ся не одшма-рюють. Дві автобусовы заставки: єдна до центра, а друга рівно на Новый цінтерь. Потім є ту такой апатыка, фабрика на výroбу поісток, а на плаж є лем дас вісемдесят метрів крижом. Воздушна чара, і ріка, як Дунай. Што вам іщі по-вісти...

ОНА: Придаме Вам дакус цукрю, пане?

ЕРНЕ: Дякую, пані. Я люблю вшытко природне. Натура максіма.

ОНА: Тото-м похопила.

ЕРНЕ: Тішить ня. (ЁМУ) А як го дав: з лівов ці з правов?

ВІН: З головов. До верхнёго рогу. Бранкарь ся з міста ани не гнув.

ЕРНЕ: Як, пеналту з головов?

ВІН: Одразила ся од тычки. А він ей плеск горі до рогу!

ЕРНЕ: (позерать горі) А там ся вам, горі у рогу, штось оддуло. (Указує на плафон). Не промокать вам?

ВІН: О, тото! У сусідів была така мала гаварія. Праскла рула, та ся сусіда дакус купала.

ЕРНЕ: (позерать горі) Ага. Та говорите, плаж недалеко. Воздушна чара.

ВІН: Гей.

ЕРНЕ: А шпайз?

ВІН: Шпайз? Шпайзы днеська, пане, не в мовді. Теперь будують у стїні такы выкленкы місто шпайзу. Тото днесь у мовді.

10 Умывачка ряду (од словац. umývačka riadu) – строй на мытя гратя, посуды.

ЕРНЕ: Квартель то не бутік, панї. Знате, шпайз, то зась лем шпайз. Видите Вы, яки днеська цїны на пляцу? О, нї, нї. У животї, ін віво, вшитко ніч без власной бочечкы з квашенов капустов. Та дручок із шуночков, дручок з кобасков, дручок із солонинков... Нї, нї... Лем не говорьте, же квартель без шпайзу то тота справна вец¹¹.

ВІН: Не мате дручок, пане, але мате вигляд на ріку, як на Дунай, автобусову заставку на цінтерь. Та тото про вас ніч?

ЕРНЕ: Дунай? Хто ся вам днеська іщі хвалить із Штраусовым валчіком, пане мій. Днеська зась у мовді фолклор. (*Співать*):
«Шалена я була...»

ОНА: Як говорять стары Латиняне.

ВІН: О квартелю бісїдуєме.

ЕРНЕ: Гей, гей. Праві-м, дакус скорше, говорив Вашій панї Митра... пардон, Марканї: поезія мертва. Ін морто! Надышов час квашеной капусты, а їй місто, узнайте, зась лем не у кадї, але у бочечці а іщі затяжений. Ад Узум!

ОНА: Ад узум?

ЕРНЕ: Такой звык. Такой звык наших предків, з пробачінём.

ОНА: То правда, ставать ся і таке. Звыкли люде на помыткы. Безсмертний фолклор.

ВІН: Ты собі їдь за свойов роботов. Квартель міняють Митровы а не Марковы.

ОНА: (*одходить*) Ад узум... Ад узум... Про темпоре...

7.

ВІН і ЕРНЕ

ЕРНЕ: Не хочу ся мішати до ваших родинных дестінацій, а найвеце до тых, ін футуро, але не видить ся Вам, же сьте дакус... же сьте дакус ку даній особі тото, но, розумите?

ВІН: Пане, она іщі все моя жена. А жена «да убоїт ся мужа свого».

ЕРНЕ: Гей?

¹¹ **Вец** (од *словац.* *ves*) – річ, предмет.

ВІН: Так ся присягало. А Вы женатый, пане Ерне?

ЕРНЕ: Я?

ВІН: Гей, Вы.

ЕРНЕ: Быв ём.

ВІН: І то вшытко?

ЕРНЕ: Было вшытко. Сімпліцітер. Плусквамперфект.

ВІН: І вы ся розышли тихо-мірно? Як розумны люде?

ЕРНЕ: Ні... Охабила ня.

ВІН: Гей? Значіть проразила звукову бар'єру?

ЕРНЕ: І бар'єрісту. Якыйсь інжінір. Архітектор. З кізёв бородков, а молодшый од мене дас о десять років. Одвів ёй раз на якесь ставениско указати ёй перспективу з горы і нігда веце долов не зышла. Лем мі одказала, же мі перепущать ужывательске право на квартиру. І то ё ціла моя Атлантида, мій пане. Приповідка курта, поучна, але...

ВІН: Выслідок тот самы.

ЕРНЕ: Говорили сьте: еден – еден?

ВІН: Гей. (*Кус слухать транзістор*) Вызерать, же так і остане. Последня минута. Каждому по еден.

ЕРНЕ: А Вам бы так пасовало?

ВІН: В прінціпі. Але дость то залежыть і од вонкашніх факторів.

8.

ВІН, ЕРНЕ і ОНА.

ОНА приходить з порожнім кошом на прадло.

ЕРНЕ: Добрі. Хыбы ніт. Я, правда, не архітектор, але іщі ся найдуть даякы шансы і про нас, гуманітарных працowników. (*Шацуе пані домашню*) Мате едну цігаретлю, кедь ся ту сміе.

ОНА: (*подавать му шкатулку*) У нас ся дашто і сміе. Няй ся любіть, обслужте ся.

ЕРНЕ: Дякую красні. (*Шматре по кешенях*). Тя..., вызерать, же-м запалёвач охабив у Горнячкы.

ОНА: Вы были у Горнячкы на чотырнадцятім?

ЕРНЕ: Гей, пані.

ОНА: Пішо?

ЕРНЕ: Пішо, пані, а што? Я старый алпініста, горолізець. Што то про здорового чоловіка. Знате, ходжіня пішо по гарадічах посилює плюцну капаціту, зліпшує ціркуляцію крови у мозгу, освіжує кровный обіг, знищує тригліцеріды. Шкода, же ваш квартал не є холем на шістнадцятім. Та потім хоць бы і шпайз не мав.

ВІН: Е, не бісідуйте так, пане, прошу Вас. Зась лем десяты то дашто інше. То Вам якась злата середина. Наконець, кедь ся говорить о посиленню плюцной капаціты і тригліцерідах, вы все можете дашто долов, на першім штоку, охабити, а потім ся такой по тото вернути. І так етапу входжіня до біту повторите двараз, а можете і трираз.

ЕРНЕ: Е, зась лем то не тото.

ВІН: А то чом?

ЕРНЕ: Вытворить ся монотонность. Гей, гей. То вам буде, пане мій, як біганя десять тісяч метрів, або десять кілометрів довкола на штадіоні. Гей. Все тоты істы кривулї, тоты істы лайны, тоты істы хрыбты, тоты істы ксіхты... Нї, то не тото.

ВІН: Но, кому ся што любить. *(Встає)*. Няй ся любить, подьте, пообзерайте і другу хыжу.

ЕРНЕ: Не треба. Тото істе рішїня як і у Горнячкы, або нї?

ВІН: Та так.

ЕРНЕ: Видите, як на штадіоні. Монотонность. То тоты тіпізованы квартаелі. Лізуть вам на нервы. Вшытко єднаке. *(Діскретно)* Лем Горняк не хоче ніч рішати, докы ся му жена не верне.

ОНА: *(підслухала)* Прошу?

ВІН: Як, докы ся му жена не верне?

ЕРНЕ: Так, єднодухо. Рано вышла з вытягу, ліпше повіджене, вытягли ей з вытягу, покы Горняк іщі спокійно спав. І ани з оком не кліпнув, а она збалила куфер і – адію Горнякови. Бо... бо она не буде веце ночовати у хмарах.

ОНА: І?

ЕРНЕ: Пішла до дівкы на валал. Горняк мі дав чісло ей мобілу. Я мам єдну інтересну комбінацію, але то вец дакус довшого

выбавлѣваня. Знате, оно, про добру стратегію, потрібный і добрый тренінг. *(Мала пауза, бо слухать транзистор)*. Ніч нового. Тактична хыба. *(До домашнёго)* А кільки бы вы?

ВІН: Та ходем о єден гол розділ, же бы сьме з лігы не выпали.

ЕРНЕ: Думам... Зась лем... ту іде о два кварталі. Без доплачіня бы то тяжко ішло, без огляду на квадратуру і на Штрауса.

ВІН: А, вы на тото думате. Повім вам по правді, ани сам не знам. Я ся визнаю у водоводных батеріях, заходовых мисках, септичних ямах... Тото наісто не моя паркета¹².

ЕРНЕ: Значить, не розгоднута?

ВІН: З вонка то якось так вызерать. Але треба до того войти глубше. А Ваши якы?

ЕРНЕ: Супер. Єден на третім, такой над штадіоном.

ВІН: А мать централне?

ЕРНЕ: Мав. Вышмарив єм го. Сушить воздух. Ніч умеле, пане мій. Пріє ня сонце. Через окно. Соларне. Автоматік.

ВІН: Но, оно то, радіатор є радіатор, а окно лем – окно.

ЕРНЕ: Мылите ся. Мылите ся, пане мій. Є окно і ОКНО. Гей, гей. Мое є напроти сонця, мое є напроти роговой заставкы. Лівый бік... Я нігда не плачу листок на фотбал. Розтягну фіргангы і віджу цілый лівый бік штадіону. Вонка мінус сім, грачі у гачох дрындають за лоптов а я, у піжамах на окні, у сукромній ложі, як принц з Монака. І ани єден запас не выхаблю. Я бы міг вести академічну дебату на тему: «Наше ліве крыло у другім півчасї». То бы, екс катедра, ішло як по маслі. Я бы міг упозорнити і на правый бік, але я вам, пане мій, генетічно определений на пробиваня ся з ліва. Признайте і сам: бок то є лем бок. Але кедь ся повість – ліве крыло, о, за тото ся давать чіста десятка. Ад вербум: рецепчна аналітика фотбального академіка. Гей, гей. А, што сьме то бісїдовали: кільки?

ВІН: Што кільки?

ЕРНЕ: Слухай, не підє... Думам... знате о чім є реч.

ВІН: Знате, пан Ерне, ваше высвітління было дость... тото... Думам, то шумні, же видно часть штадіону...

12 **Паркета** (од *словац.* parketa) – сфера, область, в котрій ся дахто добрі розуміє.

ЕРНЕ: Цілий лівый бік. Повідам вам: нефалшована фотболова резиденція.

ВІН: І з шпайзом?

ЕРНЕ: Бочку з капустов тримам у атомовім крыті. Луксус, але ніч не стоїть. Стражник власный брат того інжінїра з кізїв бородков. Сват, з пробачінєм.

ВІН: А тамто?

ЕРНЕ: Котре, тамто?

ВІН: Тамто, што вісить на дручку. Шуночка, кобаска, солонинка...

ЕРНЕ: Смерть. Чістый холестерол. Од того треба втікати, як чорт од крижа.

ВІН: Розумлю, розумлю. Квашена капуста на безпечнім місті. Не є ту што. А другый?

ЕРНЕ: Што другый?

ВІН: Другый кварталъ.

ЕРНЕ: Нїт.

ВІН: Як нїт?

ЕРНЕ: Красні. Нїт.

ВІН: Але, прошу Вас, пан дохтор, я дав інзерат, же міням свій бівший двойізбовый кварталъ, за два меншы едноізбовы.

ЕРНЕ: Знам. Зато-м і пришов.

ВІН: Але говорите, же другого нїт.

ЕРНЕ: Іщі го нїт. Але буде. Нуда верітас.

ВІН: Нуда, нуда... А што то значить?

ЕРНЕ: Нуда верітас, то вам по латиньскы, іста правда, або – гола правда.

ВІН: Але мене інтересує другый кварталъ, а не хто є голый.

ЕРНЕ: Няй ся Вас дашто попрошу. Думате, же Горнячка хромого мужа про вытяг? Не будьте наївный, пане мій. А гесло: «На окні ся найшумніше в парї», га? То вам ніч не говорить? Тактика, мій пане. Дріблінг з пятов і куртый пас з лівого боку, локоть під бороду і... ту мате порожній кварталъ. Гол без офсайду. Уж ся вам прояснило?

ВІН: Та так, з публікы. Барз і з вонка.

ЕРНЕ: Пане Боже. Дну ся все входить з вонка. І на нещастя предпо-
вїдям, мож і наopak. Але зась лем, міцне манжельске споїня,
то тото справне споїня. «...І не будет конца». Оно, лем раз
ся жыє на світі.

ОНА: З пробачінём.

ЕРНЕ: Гей, з пробачінём.

ОНА: Як видите, мы то уж маме за собов. І з днука, і з вонка. І «будет
конца». Бо про нас манжелство – музей.

ВІН: Фосілія.

ОНА: Было і – амінь.

ВІН: Давно бы сьме уж тото порїшыли, кобы не тота конзерва. Нияк
не можеме найти дашто выгодне, же бы сьме поставили де-
фінітівный криж.

ОНА: Понуки, правда, суть. Але все прийде дашто лїве. Нігда нияк
тото праве.

ЕРНЕ: Гей, гей. А вы потім так: одділено, але ведно. Як дві крыла.
Єдно мужство, але два рогы.

ВІН: Лем веднобываючі.

ЕРНЕ: Розумлю, розумлю. Значіть: соціологія рефлексів повязана з
абсолютнов слободов простору. Міст родинной дісгармонії
над білов точков чістой пеналты. Ці не так?

ВІН: Пане, вас інтересує біт, або ні?

ЕРНЕ: Е, молодый чоловіче. Днесь біт основна і конечна формула
родини. Гей, гей. А што сьте говорили. Кілько дасте?

ВІН: А кілько вам други нукають?

ЕРНЕ: Та адвокат Гуляш дає двадцять. У канадських талярях. Дох-
тор Габорчік із урології бы дав пятнадцять плус новий ГЛС.
Мать набіганых лем десять тісяч, новы «мішелінкы». Плус
безплатне снимкованя покруток, міхыря, простаты і того
коло нёй. Квартално, кажды три місяці. Рентген, ультразвук.
А інжінїр Пашо таку істу квадратуру, плус німецьку тefло-
нову палачінтовку і на пять років до переду, по тридцять
днів, у зимі, літованя в ёго хаті. Бока Которьска. Посудьте
самы.

ВІН: А вы одступили і од простаты і од Боки Которьской?

ЕРНЕ: Вшытко то іщі у їднаню. Глядаме найвыгодніший варіант.

ВІН: Я, златый мій, лем обычайный водоінсталатер. Вашы условія не на мою кишеню. Што велё, то велё.

ЕРНЕ: Не говорьте так, прошу вас. Западна трібуна вам днесь, пане, стоїть найменше три стовкы. Запасы суперлігы ся грають двараз до тыжня. А потім прийде погар, меджінародны запасы, потім приятельскы. Тренінгы ані не рахую. Шмарьте то до калкулачкы і увидите, кілько то робить за рік.

ВІН: А чомже не шмарили Гуляш і Габорчік?

ЕРНЕ: А, Гуляш любить оперу, а Габорчік збожнює преферанс.

ОНА: А тамтот третій: Бока Которьска?

ЕРНЕ: Пашо? Ех, ту сьме были найближше, але налетіла на нёго моторова лодька, як ся купав з єднов голов Німков. Та так: пішла долов водов і Бока, і тefлонова Вока.

ВІН: Пан Ерне, з вашого окна, зась лем, видно лем єдну половину штадіону, та видно лем половину мужства.

ЕРНЕ: Точно, але по півчасі ся боки міняють.

ОНА: Знате што, розгоднийте Вы ся радше про Гуляша або Габорчіка. Як видите, мы не маме шпайз.

ЕРНЕ: Слухайте, тадь вы бы сьте могли з Горнячков.

ВІН: Прошу?

ЕРНЕ: Пребачте, я думав на тот другый квартал. А пан бы міг піти до мого... Або кедь хочете, попробуйме з трояков вымінов. Мам і такый варіант. Позерайте: Ліве крыло з рогу награвать спойці на шіснастку, перша тычка. Спойка робить фінту з тілом, тонкый дріблінг і низький пас...

ВІН: Ні, ні. Ниякы низькы пасы. Є мі жаль, але так не мож. Наісто мі жаль.

ЕРНЕ: Но, жаль і мі. *(Встає)*. Я не інсистую. Наконець, Вы дали інзерат до новинок, а не я. Прошу, прошу. Терен оставать ровніший... *(При телефоні)* Я бы на минутку зателефоновав, кедь доволите.

ВІН: Няй ся любить, але лем так на швидко. Телефонны учты у тім обыстю плачу я.

ЕРНЕ: Регіструеме то, пане мій, ін футуро. *(Крутить числа)*. Кікі, сервус. Голошу ся ті з вырочной сходзы. Гей. Охаб то так. Хочуть ня выбрати за чесного председа, а ты знаєш, же я

орьєнтований на заграничну туристіку, та скушам єден дипломатичний варіант. Гей. Слухай: на вінці двигний ціны о двадцять процент, евро днесь смердить хлором. Гей. По урокы прийду особні. Такой теперь. Адіо! Вертать телефон. (ЁМУ) Но, видите, ани не боліло. Так. (ЙЙ) Пані, кава была на єдинку. (*Выберать візитки і роздавать*). Няй ся любить. На каждый припад, кедь собі дакотре з вас роздумать. (ЁМУ) Не забудьте, у суботу зась бавиме дома. До свіданя. (*Заставив ся*) Кілько сьте говорили, же было на кінци? (*Выберать з кешені ставковий тікет*).

ВІН: Зістало єден–єден.

ЕРНЕ: (*контролює тікет*) Ін суспензо, значіть.

ОНА: Ін суспензо...

ЕРНЕ: А я всяды фіксовав двойку. Поджубав ня Піксі... З пробачінєм, пані. Омнія темпус габент. Але то так, кедь чоловік іде на фіксне. До свіданя. (*Іде вон*).

ВІН: Мантель, пане!

ЕРНЕ: (*заставив ся*) Мантель?

ОНА: Сімпліцітер.

ЕРНЕ: А, гей. Мантель. Сімпліцітер. З пробачінєм. Гей. (*Бере плащ, іде, у дверёх*): Кедь собі роздумате (*указує візитку*) Ерне. Др. Ерне... (*Виходить*).

9.

ВІН і ОНА

ВІН: (*крічить за ним*) Уж сьме собі передумали! Ідь до сто фрасів. Тот тіп визерать, як кедь бы праві утік з псіхіатрії.

ОНА: Мафіян. Але тримать фазону.

ВІН: Тримам і я фазону. (*Бере їй з рук порожній кош на прадло*). Говорив єм ті: руки гет од моїх гач. Каждый свої. Сам.

ОНА: І у вытягу?

ВІН: І ты бы ся радо заглобила?

ОНА: А мож іщі гірше, як єм є?

ВІН: Не бій ся. Одглобить тя даякый Ерне.

ОНА: Пан Ерне. Др.

ВІН: Гей др. І іщі дашто.

ОНА: Прошу тя, женить ся з Горнячков, при живім мужови.

ВІН: А она – замліла у вытягу і такой передріблєвала ліве крыло.

ОНА: Господи, чудны суть діла твої.

ВІН: Не чудны, ани кус. То наданя, способность, вынаходливость.
Думаш, же то ся каждый буде натяговати до скончання віка
про еден, з пробачінєм, квартелёчок. Ба, фігу, міла моя.

ОНА: *(несподівана)* Ты повів – міла моя?

ВІН: Фраза. То я так, образно.

ОНА: Але і так, повів єсь.

ВІН: Та што. Тлачова хыба. Беру слово назад.

ОНА: Підхопене. Чуте і підхопене.. *(Обзерать візітку)* Ты лем ся по-
позерай – велике звіря. Др. Ерне. ВКВ. Пензіста. Агентура
«Новый Єрусалим».

ВІН: *(співать)* «Світи ся, світи ся новый Єрусалиме...» А, нйя му
чорты світять. Попозерай, ці не є дашто у днешніх.

ОНА: *(бере новинки і чітать)* Суперкомфортный на першім штоку.
WC одділены. Два фалаткы. Тихый раён. Выгляд на цімен-
тарню. Два вытягы. Вгодный про пензістів.

ВІН: Премія. Квартель на першім штоку а два вытягы і два бударї.

ОНА: Одділены.

ВІН: Єдным словом комфорт. Не понукать то тыж даякый Др. ВКВ?

ОНА: Похоп! Важне не тото, хто понукать, але як понукать. Розу-
миш? Ту важна форма. А не як ты: тільки і тільки квадрат-
ных метрів, вигляд на апатыку і автобус, на Новый цінтерь...

ВІН: Гей, тото з виглядом на ціментарню овелё луксусніше. Цело-
фанчік. А же обкладачкы з Німецька, тото не споминаш, га?

ОНА: Є то дость тоненька полива опроти тым лакотинкам. Спам-
нятай ся: другы пишуть есеї, поемы, романсы, выдають ві-
зіткы... А ты што? Рекламуєш погрібы. *(Чути дзвонїня при
дверёх. ОНА іде ку дверям)*.

ВІН: Кедь ВКВ, не отваряй!

ОНА: Ховай ся слущні. Стїны тонкы.

ВІН: Та влізе тото і через мур.

ОНА: А може то даяка добра нагода.

ВІН: Добре на тоты двері іщі не вошло.

(ОНА отворяють двері. На дверях ГОРНЯК).

10.

ВІН, ОНА і ГОРНЯК

ГОРНЯК: У вас є?

ОНА: Хто?

ГОРНЯК: Тот темпус із візітками.

ОНА: Быв тай пішов.

ГОРНЯК: Матірь му, одколи уж за ним снорю, а нияк го поїмати не можу. Кобы-м знав, у котрім є теперь кварталю?

ОНА: Лем подьте дале, сусіде, ний ся любить.

ГОРНЯК: Бараба. Паскуда. Укажу я му, лем ний го стрічу. Не перейде му то лем так легко. Добрый день, ці вечур, з пробачінём.

ВІН: І Вам, сусіде, і Вам. Лем ся заспокойте, уклюднийте¹³ ся. Подьте дале, сідайте.

ОНА: Ний ся любить, сусіде.

ГОРНЯК: Він з мене буде сомара робити, вуша корава. Гівно накрохмалене.

ОНА: Лем ся уклюднийте, пане Горняк. Сідайте. Такой буде кава.

11.

ВІН і ГОРНЯК

ГОРНЯК: Выжер мі пять повных леднічок, вычістив шпайз, обскуб ня о нашпорене та теперь бы мі хотів і вінчану жену згаматати, матірь му злодійску!

ВІН: Уклунийте ся, вшытко буде в порядку. Никого іщі своє не обышло, та не обыйде ани ёго.

¹³ **Уклюднийте** (ся) (од *чеськ.* klid) – покій; успокойте (ся).

ГОРНЯК: І Вам охабив візітку?

ВІН: Хто?

ГОРНЯК: Тот маніяк. Темпус.

ВІН: А, думате... Ерне? Охабив, охабив.

ГОРНЯК: Дорого він мі за то заплатить. Не скінчить ся то лем так легко. Подумайте собі: уж цілы три роки ходить ку нам скоро каждый день. А теперь мі таке вывести.

ВІН: Говорите, три роки?

ГОРНЯК: І три місяці. Перший рік ходив лем раз місячно. Інкасовав членське од пенсістів, а потім на червень криж. Другый рік зачав каждый тыждень, нібы зберать добровольны дары про голодаючих у Африці. Та і мене заангажовав, та-м зберав на єднім сідліску¹⁴, а він за тот час сидів коло моєї жены і коло леднічки. На третій рік зачав ходити каждый день. Рихтовав академію на МДЖ, у старобінцю, та мусив робити пробы. Знате, моя співачка. И так пробовав, пробовав, доки ей комплетні не...

ВІН: Выпробовав.

ГОРНЯК: І скомплетізовав.

ВІН: Як? Тадь рано ся сама заглобила у вытягу.

ГОРНЯК: Жыван! Пovyкручовав вшыткы поісткы. Умыселні. Вытяг застане, а він, при вході, продавать свічки і батеркы. Він ей і посадив до вытягу. Потребує алібі на свої міморозинны махінації. Мафіян! Гей. Зберав він добровольны часткы і на новий міст, а потім із тых пінязей друковав візітки і спонзоровав телевізний шот «Любме Єрусалим». Гей, гей. Зберав і на автоматічний вытяг.

ВІН: Але він твердить, же він горолізець, же ёму вытяг абсолютно непотребный.

ГОРНЯК: Тадь гей. Перийде два штокы, та зайде до найближшой хыжы одпочіти. Представить ся як музейник, або поліцейный іншпектор, або проповідник Нового завіту, туристичный проводник до Єрусалима, продавач каменя з Хрістоого

14 Сідліско (од *словац.* sídlisko) – квартал, раён міста.

обу, а то, нарештє – обычайны брылки із ріней¹⁵... А што у вас робив?

ВІН: Міняв квартиру.

ГОРНЯК: Міняв квартиру?

ОНА: Гей. Дали сьме інзерат до новинок, та говорить, же ся інтересує.

ГОРНЯК: Та який квартиру, прошу вас. Тадь він свій давно програв у картах, а теперь ноче на залізничній станції¹⁶, під мостом, у голубнику. Де го ніч застигне. Єрусалимський штось. Бараба погубена. Ей, найду я го, матірь му фраїрську... Найду темпуса, найду... (*Нагло одходить*).

12.

ВІН і ОНА

ОНА: (*з кухні*) Сусїде, солодку ці гіркішу? (*ЁМУ*) Што, одышов?

ВІН: Гей. Выбрав гіркішу.

ОНА: Та ту досправды шалений дїм.

ВІН: Пекло.

ОНА: А може лем мытарство.

ВІН: Лем не споминай тото трете.

ОНА: Але господарь буде мочи ся позерати на лїве крыло.

ВІН: А господиня прямо на Ісусів грїб.

ОНА: Та кедь могла Горнячка, то чом бы-м не могла і я.

ВІН: Підслуховала-сь, га?

ОНА: Інакше ся не дало. Было вас чути аж на шїстнадцате. Хлопска коншпірація, як бубен.

ВІН: А женьска, як труба.

ОНА: Як гварив мій тато, тихо не все злато!

(При дверях дзвонять).

15 **Ріни** – шутровиско.

16 **Станція** (од *словац.* stanica) – станція.

ОНА: Господи, чей лем не зась тот темпус?

ВІН: *(приходить ку дверям)* Но, та тот листок му я заплачу. Нашы вшыткы дома! Ідьте до...

(У дверях ся зявили БРУНДЗА і БРУНДЗАНЯ).

13.

ВІН, ОНА, БРУНДЗА і БРУНДЗАНЯ

БРУНДЗАНЯ: *(задыхано)* Слава Ісусу... Хрісту... Ці, добрый вечур.

ВІН: Навікы му добрый. Вы?

БРУНДЗАНЯ: Мы на... на тот інзерат... Дали сьте до новинок... *(Вызувать ся).*

ВІН: Гей, дали сьме. Лем подьте дале, у нас ся не вызувать.

БРУНДЗАНЯ: Мушу. Ногы мі спухли... Як ступкы... Ага, позерайте... *(Двигать сукню).*

ВІН: Добрї, добрї. Лем нйя ся любить.

*(БРУНДЗАНЯ з топанками в руках сїдаєть,
БРУНДЗА стоїть у дверях).*

ВІН: Подьте і Вы. Нйя ся любить.

БРУНДЗА: Не можу. Нога.

ВІН: Што нога?

БРУНДЗА: Корч. Затерьпла. Ніч їй не чую. Ёй, і ледва дыхам... І серце мам... слабе...

БРУНДЗАНЯ: Мусили сьме пішо. Вытяг вам не робить.

ВІН: Як не робить? Лем што сьме вышмарили смітя.

ОНА: Через окно.

БРУНДЗАНЯ: Та гей, кедь так насерають, та нйя собі мають. Перебачте, то народна поговорка. *(Бере мужа під руку).* Гайде, мацку, до переду. Помалы. Перше з лївов... Гайде. Так. Таперь дай праву. Так. *(ЁМУ)* Пробога, чоловіче, майте дакус серця, поможе мі і Вы. Не видите, же мі хлоп інвалід.

ВІН. Войновый?

БРУНДЗАНЯ: Іщі тяжший. Мать і визнаменаня.

ВІН: Гей? Но, та то потім треба так по воєнськы. Ноле ня пусьте: ліва, права, ліва, права. Походом! Раз, два, раз, два... О? Теперь на гавч. Так. Но, видите, лем треба мочі і хотіти...

БРУНДЗА: Не треба ня волочіти.

ВІН: Як говорили нашы предкы: скоро лячі, вчасно встати.

БРУНДЗА: Не мусиш підджубовати.

БРУНДЗАНЯ: Препачте, мій зберать народны поговоркы. Фолклор, як ся тому говорить. Вы ніч не зберате?

ВІН: Блыхы.

БРУНДЗАНЯ: Но тадь гей. Каждый дашто маме. А не мате, може, даякий мянкий заголовчок під голову. Знате, він мать сердце, то есть...

ОНА: Такой, такой буде. *(Подавать їй заголовок)*. Ага, ний ся любить.

БРУНДЗАНЯ: Він алергічний на сінтетіку. Не нашов бы ся даякий з природным пірём?

ОНА: Але то піря.

БРУНДЗАНЯ: Гей? А чіє?

ВІН: Од Ноя. Довоз з Єрусалима. Гібы же так. *(Мужови)* Ноле медведику, натягний ся. Так. Уклюдний ся і глубоко дыхай. *(До-машнім)* Знате, він мать розшырену ліву комору, та є задыхливый.

ОНА: Принести Вам, пане, погар воды?

БРУНДЗА: Віскі, кедь є.

ВІН: А може коняк?

БРУНДЗА: Фрациский?

ВІН: Гей, гей, він.

БРУНДЗА: Кедь французский, потім мож єден.

БРУНДЗАНЯ: Два, будьте добры. На дезінфекцію.

ВІН: Гей, десь єм читав, же алкоголь полокать кровны судины.

БРУНДЗАНЯ: І зрак, пане. І зрак.

ОНА: Дате собі кавочку?

БРУНДЗАНЯ: Каву не пє. Проблемы з тлаком. Мені дупловану, і зо сметаночков.

ВІН: (*наливають коняк*) Курваазія. Орігінал, з безцолной¹⁷ зони. Остатня памятка на родинне путованя, так повісти. Єдине, што ся не додерло.

БРУНДЗА: (*выпив погар нараз*) Добрый. Верабоже добрый. Оле, плюснийте мі іщі єден наперсток. До той другой коморы. Такой мі одлегло. Што повіш, медведику?

БРУНДЗАНЯ: З ледом бы то было іщі ефективніше. Але як говорять у народі: «яку мала – таку дала». Так то уже ходить. Каждый носиме свій криж. Ноле, плюснийте і мі іщі єден. Няй буде до пары.

ВІН: (*наливають*) Няй ся любить. Вірьте мі. Орігінал все найсмачнійший. Лед бы лем розрідив коняк.

БРУНДЗА: Но, та кедь так, та на здравя домашніх! Будьте нам здравы і щастливы!

ОНА: На ваше здоровя. Хвала богу, же Вам помогло. А не роздумали сьте ся іщі на єдну кавочку?

БРУНДЗА: Ани за світ. Кава – неприятьє серця чісло єден. У здоровім тілі – здоровый дух. (*БРУНДЗАНИ*) Кедь хочеш, выпий ты, медведику, тоту єдну за мене, кедь уж пані така любезна. Не будеме спростяци.

БРУНДЗАНЯ: Як ты повіш, злато. (*ІЙ*) Тоту другу дакус солодшу. І коцку цукрю наведе.

ОНА: Як собі розкажете. (*БРУНДЗОВИ*) А Вы, пане, лем одпочивайте. А Вы, кедь хочете, попозерайте квартиру. Няй ся любить.

БРУНДЗАНЯ: Не єм собі іста, ці ся то оплатить. Ці то має даякий змысел входить до такого проекту. Бо, знате, мы не горолізці. Думам, же розумите. Оно, хлоп мі був у молодших роках прекажкар¹⁸, але у наших роках пішо на десяте, то лем зась іде за рамки легкой атлетики. Ку тому, є ту іщі нога і серце, і плохы ногы...

ОНА: Але іщі ся добрі тримать.

БРУНДЗАНЯ: Тадь має і медайлу.

ВІН: А за што же ей дістав?

17 **Безцолный** (од *словац.* bez + colný) – безмытний.

18 **Прекажкар** (од *словац.* prekažkar) – спортсмен із бігу на препони.

БРУНДЗАНЯ: За хабзовый мед. Він був пчоляръ.

ВІН: Гей? Потім не чудо, же любить солодке.

БРУНДЗА: Медайлу-м дістав. Але крыла – ні.

ВІН: А, вы думате на вытяг. Та то ніч. Буде оправеный, не стигнете ани оком кліпнути. Увидите. Маме доброго майстра.

БРУНДЗАНЯ: Майстер може быти добрый. Але вытяг вам стоїть.

ВІН: Піде він, панї, піде. Ани ся не обачіте, коли.

БРУНДЗА: Ідь, медведику, ідь сконтролюй, кедь панство просить, же бы собі не думали, же сьме ся ту выпендрили про, не дай Боже, дашто інше. Пообзерай, пощацуй. Я твому вкусу цалком довірям.

ОНА: Лем ный ся любить, панї.

(ОНА і БРУНДЗАНЯ виходять).

БРУНДЗАНЯ: Та кедь про порядок, но, та підеме. Ный же буде добрый час, як у людей...

14.

ВІН і БРУНДЗА

БРУНДЗА: Не будете мі мати за зле, пане, кедь попрошу іщі еден наперсточок, з пробачінём. До той затерпнутой ноги. Так, як кедь бы мі поволёвала. Тота ваша «Курваазія» ефективніша, як вшиткы інъекції, та так ай легше найдеме сполочный язык.

ВІН: А, пребачте, пан...

БРУНДЗА: Брундза. Михаїла Брундза. Мерькуйте, не Михал, не Мішо, не Мішко, не Мікі, не Мішел. Але: МИХАЇЛА. З «І». Правда, отець мі був Михал. Але таке мено про бочкорашів, про замішкарїв і гохманчарїв¹⁹. А мы, панове, пеме «Курваазію». Послїдню памятку...

ВІН: Із безцолной зоны. Фрі-шоп.

БРУНДЗА: Шуп... шоп.

ВІН: Добрї, пан Михаїла, добрї. А якы вашы?

¹⁹ **Гохманчарь** – тот, што пе гохманьскы капкы.

БРУНДЗА: Што?

ВІН: Квартелі.

БРУНДЗА: А, тоты. Супер. Єден такой у сутерені. Знате, што то сутерен?

ВІН: Знам. Пивніця.

БРУНДЗА: Е, не підцінюйте, прошу вас. Ани капка мокроты. Стопроцентна апатыка. Стала температура. Не треба вам ниякы аркандийшен, то є тото... знате... акліматізація..., ани леднічку, ани ролеты. Вшытко автоматік. А выгляд. Океночко прямо на ярду²⁰, на ходник. Про вас як створене. Йо-йо-йой! Якы там, вселіякы лабкы видно, через тото океночко, хлопе златый! Красота божа. А так з яри, кедь ся носять гулагопкы²¹. Та што вам буду бісідовати. То вам тота найвыкрічаніша цукраня...

ВІН: Але я не міням квартал за кремешы²².

БРУНДЗА: Хочете повісти, же гулагопкы не про вашы очі?

ВІН: Дайте вы покій гулагопкам! Мене бываня інтересує. А же бы-м правду повів, пивніця ня нігда не надхынала, хоць бы мала, як вы говорите, окенко – прямо під поділок²³.

БРУНДЗА: Розумлю, розумлю. У ваших роках тото іщі не потрібне. Думам, же вы іщі годны так, нажыво. Гей. Але є ту іщі тота друга алтернатіва.

ВІН: А то?

БРУНДЗА: Другый квартал.

ВІН: А тот другый якый?

БРУНДЗА: Резіденція. Та ани тота му не ровень. Оле, подайте мі тоту фляшку. (*Сам собі наливать*). Дякую. Говорю вам. На фантастичнім місті. Перший шток. Окно позерать прямо на стіну жыдівской церкви. Сятыня. А кедь з яри поливачі покроплять траву, вы отворите окно, та вам вдарить до хыжы

20 **Ярда** (арх.) – міський ходник.

21 **Гулагопкы** (од серб. hulahopke) – сілонкы, пунчошкы.

22 **Кремеш** (од словац. kremeš) – колач, шутемені.

23 **Поділок** – женьска сорочка.

такый запах, як кедр бы сьте были дагде у гецеманьскій за-
городі... Знате де то?

ВІН: Там де Юда продав Хріста.

БРУНДЗА: Но, але суть там і інакшы лакотинки.

ВІН: Гей, окно з виглядом на мур. Божа благодать.

БРУНДЗА: Е, мылите ся, пане, мылите ся, бо то не вшытко. Оке-
ночко у купелці позерать просто на семафоры крижоваткы
при обходнім²⁴ домі. Гей, гей. Я, такой з рана іду до купел-
кы, стану на заходову миску з лівов, а на умывадло з пра-
вов ногів і – позерам ся. Господи, чоловічку, якы там авта
перебігують! А семафоры – трифазовы: червена, жовта, зе-
лена... Авта заставують, гамують, штартують, пневматікы
скріплять, пискають, выють, вію-вію, вію-вію... Настояще
кіно. А думате, же вшыткы собі важать сігналы? Ні! Кіль-
ко раз, якраз тоты найлюксуснішы, перейдуть на жовту і на
червену. А я, што роблю? Знате?

ВІН: Міняйте ноги. Ліву на умывадло, а праву на заходову миску.

БРУНДЗА: Та лампаш. Ніт коли, златый мій, страчати час. Я (*запи-
сать на піщалку*) і записую. Нотес до рук і записую числа.
Ага, уж єм сім нотесів записав.

ВІН: А дале што?

БРУНДЗА: Одніс єм їх на поліцію. Повідам, хочу быти хосенный.
Хочу помагати републіці.

ВІН: А што она?

БРУНДЗА: Републіка?

ВІН: Поліція.

БРУНДЗА: Хотіла ня бити.

ВІН: Але, ні?

БРУНДЗА: Верабоже. Крічали, же їм хліб однимам, же шпіонаж є за-
коном заказана. Та ту то мате, мій пане. Місто того, же бы-м
дістав іщі бівшу медайлу – дістав єм по пыску. На щастя,
нашов ся єден розумный, што ня верейні похвалив, же-м

24 **Обходный** (дом) (од словац. obchod) – торговый.

лоялно і доброволні повнив повинности за тях, што у робочім часі сидять коло келнерок²⁵ по кавярнях.

ВІН: А то їм був даякий шеф?

БРУНДЗА: Інспектор. Інспектор Ерне. Др. Шеф, што мать на старости доправны делікты. Дав мі і візітку. А обіцяв мі і задарьмо туристику до Єрусалима. Має свою власну агентуру. *(Наливать собі)*. Дате собі і вы?

ВІН: Дякую. Моя комора здрава.

БРУНДЗА: Фіглюєте, пане. Піддзубуєте. Люблю веселых людей. Слухайте, а вы того... Думам із женов... Перебачте, вы того, не зышли сьте ся з характерами, або што? Не здали сьте ся на бісїду?

ВІН: Не гнівайте ся. Але тоту капітолу бы-м не рад отваряв.

БРУНДЗА: Ні, ні, лем отворьте. По хлопскы побісїдуєме. Стара я вам лишка у тім одборї. Можу вам добрі поради. Тота, моя, є мі – сема. А вшыткых сім – лем так, на віру, без вівтаря і без матрикаря. А што мі хыбить? Златый мій, історію бы я міг написати. Та што історію. Дізертацію. Любов то бізнїс. Няй жые любов! *(Танцює)*. Вы думате, же мі наїсто однимать ногу? Чорта старого. Але, охабила бы ня. А так, думать собі, же я онедовго натягну копыта, а їй вшытко остане. Наслїдство! Зато ня она попід руку, та «медведику», та «золотко мое»... А што собі думать, та то лем я знаю. Так, веру так. Слухайте, тадь вы бы могли у єднім бывати, а до другого піднаємників. Дакус бы сьте ся постискали, але бы до буделяря капкало. Капка по капці, капка по капці, так ся і погар наповнить. Гей, гей. А кільки бы вы дали?

ВІН: Што дали?

БРУНДЗА: Я думам на доплачованя. Мусите признати, зась лем за єден дістанете два. Без доплачіня то буде барз тяжко.

ВІН: Но, наконець, то діло догоды. Мусили бы сьме іщі вашы пообзерати. З прінципу. Ці ні?

(При дверях дзвоняць).

25 **Келнерка** (од німец. Kellner) – чашнічка.

15.

Тоты істы і ГОРНЯК

ВІН: Перебачте, то хтось забыв, кільки годин. (*Іде ку дверям*) Заперто. Робочій час ся скінчив. Інвентура.

ГОРНЯК: (*пхать ся дну*) Та яка інвентура, сусід. Пусть ня, ный застрілю дичіну. Одмірям я му крокы. (*БРУНДЗОВИ*) А, ты ту, голубе!

БРУНДЗА: (*вставаць*) Ту-м.

ГОРНЯК: (*годнотить го*) Слухай, то ты, або твій брат?

БРУНДЗА: Мій брат.

ГОРНЯК: А ты? Де же ты?

БРУНДЗА: Я зістав у Леополдові.

ГОРНЯК: А якого дябла там робиш?

БРУНДЗА: Пасу, пчолкы. Камінный цвіт.

ГОРНЯК: Е, підджубуєш.

БРУНДЗА: Я ні. То мій брат.

ГОРНЯК: Басам му і тот новый календарь. Каждый другый день Преображіня. Вчера-сь інакше вызерав.

БРУНДЗА: Може ты інакше позерав.

ГОРНЯК: Чекай, чекай... Продаваш іщі камінчата з Христового гробу?

БРУНДЗА: Я свої похрустав у Леополдові. (*Указує медайлу*). Видиш, што я мам?

ГОРНЯК: (*вытягує піштолъ*) А ты видиш, што я мам?

ВІН: (*ставать меджі них*) Хлопи, хлопи, не могли бы съте собі поуказовати там, вонка, під гарадічами? Моя хыжа не кіно.

ГОРНЯК: А што кедь выкрутить поїсткы?

ВІН: Та вы ся змылили, сусід. Дашто ся вам шкареде приснило.

ГОРНЯК: Та як ся мі могло приснити, кедь я по ночах уж цалком не сплю. Снорю за тым Єрусалимским патканём. Гей, за тым, што мі жену окуповав.

БРУНДЗА: Мой, то ты про жену робиш такый ціркус? Хочеш мою?

ГОРНЯК: А яка твоя. Думам, минулось?

БРУНДЗА: Е, мій прилад не про новинки. Але кедь хочеш, порадити ті можу.

ВІН: Хлопи, будьте такы добры, рады собі охабте на іншый термін. Знате, же на світі екзистують люде, што ніч пробують выужыти на спаня?

ГОРНЯК: Чудні, сусід, чудні. Але розумлю. Розумлю і одхаджам. Добровольно. (БРУНДЗОВИ) Але, слухай, кедьже ты наісто не ты, скоро обернеме діла нарубы. Ясно?

БРУНДЗА: Та так, з одступу²⁶.

ГОРНЯК: Но, та так з одступу ся майте добрі. І давайте позор²⁷, як торгуєте. Той ночі евро падать! (Одходить).

ВІН: Падать не лем евро. (Сідать унавлений).

БРУНДЗА: Вшытко падать. Реґалы переповнены, а нихто ся не просить, кільки стоїть честь і страчений час. (Підпалює і мече медалу). Ага, серу на заслугы, газдо!

(По експлозії БРУНДЗА зверещіть,
ВІН з новинками ся мече на медалу).

БРУНДЗА: Ёй, нога!

16.

ВІН, ОНА, БРУНДЗА, БРУНДЗАНЯ

БРУНДЗАНЯ: (зверещіть) Ёй, бойлер вам експлодовав.

ЕРУНДЗА: Нога, нога!

БРУНДЗАНЯ: Де тя стрілять? (ЁМУ) А вы што, пане, мышы їмате?

ВІН: Ні. Луцу крижовку.

БРУНДЗАНЯ: А што вам не ясне?

ВІН: Вертікално: Гость, што ся не зберать домів. На сім.

БРУНДЗАНЯ: Та – родина!

БРУНДЗА: Гей, кум.

²⁶ **Одступ** (од словац. odstup) – стримані.

²⁷ **Позор** (од словац. pozor) – уважайте.

БРУНДЗАНЯ: Але то лем на три буквы.

БРУНДЗА: І кума. Кум і кума.

ВІН: Точно. Як калкулачка. Сім плус. (*Вставать*).

БРУНДЗАНЯ: Плус, а підлога вам як мінове поле. (*БРУНДЗОВИ*)
Умывадло їм обите, окна слабо прилігають, купелка без
вентіляції, шпайз жаден. Вытяг радше ани не споминам. То
вам діти так пописали стїны на ходбі?

ОНА: Мы діти не маме. То мій муж, власні, мій бывший муж, шпорт-
куе, выписуе шпорткы, і зазначуе выслідкы запасів. З лївого
боку наша, а з правого таліаньска ліга.

БРУНДЗАНЯ: Но, та холем дашто з експорту.

ВІН: І кахлічкы в купелці з експорту, панї.

ОНА: І коняк.

БРУНДЗАНЯ: Мож. Мож іщі єден. На щастя у шпорткованю.

ОНА: (*наливать*) Та іщі як бы ся нам зышло, кобы сьме выграли.
Бытовый проблем бы був вирішений.

БРУНДЗА: Жадам, жебы ся выслідкы з тапет не стерали. (*БРУНДЗА-
НИ*) Медведику, може быти, же ся і нам придадуть. (*ЁМУ*) А
як ся вам, у практиці, дарило?

ВІН: Мав єм три раз десятку. Але, што то платне, кедь ся все нашов
дахто з цілов дванастков.

БРУНДЗА: Тай пішла сметанка?

ВІН: І цмар. Зістала лем бодинка²⁸.

БРУНДЗА: Вы лем не тратьте терпезливость. Треба быти упертым.
Надія ніч не стоїть. Што бы сьте повіли на то, кобы сьме
попробовали ведно? Тімово.

ВІН: Я уж мам по шыю тімовых гаварій! Зато іду соло. Вшытко сам.
Став ся з ня тоталный індівідуаліста. Сам собі газда, сам
собі майстер.

БРУНДЗАНЯ: Майстер. А з когутиків над умывадлом капкать.

ВІН: Капкать, панї, капкать. Але і тече. А там, де тече, мож умыти
свою тварь.

БРУНДЗАНЯ: Але вам ани німецькы кахлічкы не барз ідуть ку

²⁸ **Бодинка** – посуда на výroбу масла.

помаранчовому плафону. Боже, якы тоты Німці без вкусу. Ні, ні. Купелку вам нияк не можу похвалити. Знаєте, же мы у нашій купелці маеме крісталёвый лустер? З пуцульками, з дзиндзиками. (*Чкає*) Пардон!

ВІН: Пані, мы іщі не у тых роках, же бы сьме на заході сиділи про пуцульки на лустрі. Гайзел то не опера.

ОНА: Не хочете, ачей, повісти, же ся вам не любить і положіня квар-телю? Ага, тото окно обернуте прямо на ріку. Видно з нёго на рыбарїв. А тамтот у другій хыжі, з тамтого видно главну крижоватку, вшыткы семафоры.

БРУНДЗА: (*выскочить, як обарений*) Што сьте повідали? Вы мате хыжу з окном на семафоры?

ВІН: Аж з двома. Тройкрыловыма.

БРУНДЗА: Так чом сьте то такой не повіли. Яке умывадло, якы кахлічкы! Медведику, подай мі кукер. Скоро. (*Бере далеко-гляд*). Говорите, з другой хыжы. А видно їх з обидвох облаків. Тройкрыловых. Та то чіста дванастка! (*Выбігать, імітуючі сірени*): Ві-ю-ю!

17.

ВІН, ОНА і БРУНДЗАНЯ

ОНА: Вызерать, же ваш пан досправды великий любитель природы.

БРУНДЗАНЯ: Пчолярь. Тото має в генах.

ОНА: Пийте, кава вам цалком выхолodne.

БРУНДЗАНЯ: А, теперь то уж вшытко єдно.

ОНА: А то чом, пані?

БРУНДЗАНЯ: Републіку бы дав за хыжу з таким виглядом, а не квартиру. Розумієте?

ОНА: Не цалком.

БРУНДЗАНЯ: Наслідницький рефлекс. Генетичный код.

ВІН: Та теперь што?

БРУНДЗАНЯ: Конець світа, златый мій. Потопа. (*Чкає*) Пардон.

ОНА: Може екзістує даяка шыфра, даяка соломка.

БРУНДЗАНЯ: Тяжкий прилад. Делікатний. (*Вставать, бере фляшку*). Але, подьме, выкушає єдну соломку. Мольте ся Богу небесному, ний нас учує і одпустить нам грїхы нашы... (*Выходить з фляшкова*).

18.

ВІН і ОНА.

Сидять, як остовпілы.

Під їх діалогом час од часу чути піщалку.

ОНА: А што теперь?

ВІН: Чула-сь. Моль ся.

ОНА: Ты му осолодив кахлічкы.

ВІН: А ты – семафору.

ОНА: Хто бы собі подумав, же перебігне на червену. Забыв і на тлак а на ногу.

ВІН: Але не на «Курвуазію».

ОНА: Остатня пам'ятка на наше манжелске путованя.

ВІН: Мір памяткам.

ОНА: Мір нам. Хто знать, докы то потырвать. (*Чути, як заставив вытяг*).

ВІН: Вытяг фунгує.

ОНА: Ін віво.

ВІН: Значіть, же майстер був пресный²⁹.

ОНА: Ін проксіма.

ВІН: Што єсь тым хотїла повісти?

ОНА: Ніч. Ты маш головне слово.

ВІН: Маю быти тихо?

ОНА: Тихо – тайна мудрости.

ВІН: Гей. Ясно. Омнія темпус.

ОНА: Тот ся веце за нашу склянку не поїмать.

²⁹ **Пресный** (од *словац.* *presný*) – точный, пунктуальный.

ВІН: Та вопхать ся тот і через ключову дірку, через когутик, через заходову миску... Через стїну ся, як клинець, перетисне, із землі ся прибе.

ОНА: Про темпоре.

ВІН: Як скоро єсь похапала науку.

ОНА: Добра школа дорожша, як злато.

ВІН: А учитель?

ОНА: Висвідчїня ся аж на кінцю вписує.

ВІН: Гей? Та потім їдь попозерай, што то ся там робить.

ОНА: Мам ті робити поштового голуба?

ВІН: Леть, бо зачну співати!

ОНА: *(вставать)* Діктум фактум. *(ОНА виходить)*.

ВІН *(зачінає співати)*: «А як на шыфу сїдала...» *(Крутить ся по хыжі. Нервозный. ОНА ся вертать)*.

ОНА: Не вздавать ся.

ВІН: Але?

ОНА: Руйнує нас. Грам по грамі.

ВІН: Як?

ОНА: Позерать через далекогляд на семафори і діктує їй регістрач-ны чїсла авт, а тота їх записує до нотеса.

ВІН: Та то не буде на грамы, але на метры, на вагоны. Розумиш? Або ті то повісти по латиньскы?

ОНА: Тому розумлю і по руснацькы.

ВІН: Бога му сятого, та што він собі думать, же моя хыжа стражніця, шпіонажна вежа, поліцайна станіця, або што!

ОНА: Тихо. Тихше. Чоловік мать слабе серце. Іщі може у нас натягнути копыта.

ВІН: Зато тамта наказала, же бы сьме ся молили?

ОНА: Што я знам. Обидвое суть розкокошены, розложены, як кедь бы были у першій лінії фронту.

ВІН: Але чом не воює на своїх граніцях?

ОНА: Якбач обсаджує нову лінію.

ВІН: Шпігун! Агресор! Возьму го за галір та через окно – прямо на семафори. Барз ня болить і ёго серце, і ёго мед, і ёго гудзіця!

(На кінцю ёго реплікы ся з'явить БРУНДЗАНЯ з фляшков у руках).

19.

ВІН, ОНА, БРУНДЗАНЯ і БРУНДЗА

БРУНДЗАНЯ: Перебачте, не вирушую?

ВІН: А вам ся як видить?

БРУНДЗАНЯ: Тадь чую, же іщі не спите, а мій ня нагнав, жебы ём му асітовала при роботі. Уж мі рука затерьпла. Ледва-м выжобрала паузу на єдну цїгаретлю. *(Сїдає)* Мате шваблик?

ВІН: *(давать їй швабликы)* Нйя ся любить.

БРУНДЗАНЯ: І єдну цїгаретлю, кедь мате. З філтром.

ВІН: *(давать їй цїгаретлі)* Обслужте ся. То гуманітарны.

БРУНДЗАНЯ: Гей? О, та потім возьму дві, же бы-м вас зась не рушыла. Ага, тару вертам. *(Охабляє фляшку на столі).*

ВІН: Пані Брундзова, тот ваш «разведчік»... Хочу повісти, тот ваш хлоп, буде іщі довго так, думам, через далекогляд?

БРУНДЗАНЯ: То ся нігда не знать. У нёго то хронічне. Третья комора. До теперь записовав авта, што перешли на червену, а теперь уж зачав і пішых. Посылав ня, жебы-м од них просила чісла обчаньских, але устражив ня сам ангел хранитель. Не довіряє вытягам.

ВІН: А повіджете вы мі, пані, вы то часто таке практикуєте?

БРУНДЗАНЯ: *(чкає)* Пардон! На што вы думате, пане?

ВІН: На преступкы думам.

БРУНДЗАНЯ: А, тото? Ні. Не часто. Не маме условія.

ВІН: Як то, пані?

БРУНДЗАНЯ: Велё нас є.

ВІН: Але ні...

БРУНДЗАНЯ: Гей, пане. Понад сто душ.

ОНА: Така сьте велика фамилія?

БРУНДЗАНЯ: Дало бы ся то так повісти, хоць не вшыткы ся здрав-
каме.

ВІН: Гей? А де то?

БРУНДЗАНЯ: У старобінцю.

ОНА: У старобінцю?

ВІН: У старобінцю?

БРУНДЗАНЯ: А то ганьба бывати у старобінцю?

ВІН: То вы міняте квартиру старобінця?

ОНА: Вы тото серьёзно?

ВІН: У ваших роках такы дурноты, пані?

БРУНДЗАНЯ: Е, панство моє. Про дурноты вага заирджавіла. Ста-
рость – не радість, як бы мій повів. Праскла вага. Так то
оно. Спати не можеме, робити не можеме, родини нас за-
недбали, унава нас все веце забивать. Жре нас, стинаць.
Каждый з нас несе свій криж. І так. Нам ся видить, же ро-
биме людём хосен.

ВІН: Та який людём хосен? Перекрочіли сьте вшыткы граніці, пані!

БРУНДЗАНЯ: Та не бісідуйте так, пане. Мы днесь барз мягкого
серця. *(Чкає)* Пардон! *(Наливать до погара)*. Ага, выпийте
собі. Полегшать вам. Увидите. До каждого замку є ключ.

ОНА: Але замок ся даколи і затинаць.

ВІН: Кедь мате на увазі нашы родинны проблемы, мы нашли свій
ключік.

БРУНДЗАНЯ: Знаме мы то, паночку, знаме. І хто сьте, і одкы сьте.

ВІН: Як? Што?

БРУНДЗАНЯ: Ідьте, не выдумуйте, прошу вас. Мы не вчерашні.

ВІН: Вчерашні, пані, вчерашні. Од вчера. І когуты вас у нас заста-
нуть. І то чом? Про семафоры.

БРУНДЗАНЯ: Точно. Але про тоты самы семафоры вы двоє пере-
были ніч ведно, у єдній хыжі. Мій бы повів: выиграли сьте
зелену карту. А то на зачаток не мало, або ні? *(Вставать)*.
Но, та я буду мусити теперь піти. Чую, же вытяг уж фунгує.
Треба прийти начас на фрыштик. *(Крічить до другой хыжы)*.
Медведику, ідеме, запрагає! Вытяг оправеный. Ідеме!

(Домашинім) Но, та добру ніч вам. Пані, кава была на єдинку. У нікого сьме днесь таку добру не пили. А «Курваазія», як сячений. Верабоже! (Чкає) Няй вам Господь Бог за вшытко заплатить. Добрі было. Добрі... Добру ніч вам, пані. Добру ніч, пане. Файронт, медведику. За мнов.

БРУНДЗА: (з'явив ся) Пан капітан, дім в порядку. (Салутує). Згорїв компас, маестро! Здохла бузола. Вольно! (Одходить із співом):
«А як на шыфу сідала...»

ВІН: Вольно! Кархы ламаючі...

20.

ВІН і ОНА

ВІН: Матірь му, якбач і тото чудо мі настяговав тот Єрусалимський корназ Ерне. Оскалпую го, лем няй ся мі до рук дістане. (Тихо, зламано співають):

«А як на шыфу сідала...»

ОНА: Будь клядний. Тот веце не прийде. Дозерай собі серце. А може то і мы перешли на червену.

ВІН: То чомже не выбив поїстки?

ОНА: Найголовніше, же конечні одышли. Хочеш, же бы-м ті уварила єдну гіркішу?

ВІН: Уварь мі єдну з гадячов отровов (поспіває):

«Білов хусточков...»

(Чути, як дзвонять при дверях).

ОНА: Та то хто зась, теперь над раном?

ВІН: (выскочить) Пусть ня. Кедь то Ерне, розторгам го власныма зубами! (На дверях БРУНДЗАНЯ).

21.

ВІН, ОНА і БРУНДЗАНЯ

БРУНДЗАНЯ: Перебачте, вытяг ся показив, а мій зістав у нім. Хотіли сьме пувовати як даколи, каждый сам, та він зістав дну. Але то ніч. Не треба кликати майстра. Ні. Лем, кедь бы, нагодов,

ся ту об'явив пан Ерне, будьте любезны, повідajte му, няй ня поглядать на фрыштику. Не забудьте – пан Ерне!

22.

ВІН і ОНА

ВІН: Жено, кінець світа! Горить Голгота! Потоп! Камінь на гріб!
(Навалює на двері гавч і кресла, операть ся на них, як на барикаду). До твоїх рук одкладам дух свій.

ОНА: (сидить на стіліці з погаром у руках) Образно, або досправды?

ВІН: Няй буде воля твоя.

ОНА: (бере фляшку) Няй буде. (Наливають собі). І не воведи нас во іскушеніє.

ВІН: Но ізбави нас од... Ернея!

ОНА: (встає) І во вікы віков!

23.

ЕРНЕ: (переходить через стїну) Амінь!

(ОНА випустить фляшку і склягать ся з погаром на столець).

ЕРНЕ: Два листкы до Єрусалима!

(ЕРНЕ имаряють листкы на два боки. Музика. Танго.
ЕРНЕ зошмаряють калап, бере од НЁГО погар,
выпе го і имаряють через плече. Хопить газдыню до танцю
і по дакількох тактах охабить ёй при ногах мужа,
сам іде на рампу, соло, і выгваряють текст).

ЕРНЕ: ACTA EST FABULA!

(к о н е ц ь)

Дюра Папгаргаї

Сконана кавалерія

Драма на дві дії

Переклад

із войводинорусинського языка:

Ярослав Сысак

Премєра у ТАДї:

17. юна 2011 року

ДЮРА ПАПГАРГАЇ (3)

1936 – 2008

Вистата конїца

Лирска драма

(1973)

Дюра Папгаргаї – єден із найвызначнішых представителїв карпаторусиньской драматургії. Ёго лірічна мелодрама «Вистата конїца» означує імпресіоністичны начала у літературі Русинів Войводини. Тота песа під назвов «Сконана кавалерія» стала ёго третєв драмов на сцені Театру Александра Духновіча у Пряшові.

ОСОБЫ:

ЕМІЛ ОЧЕНАШ

ЕМА, ёго жена

ДІЯ ПЕРША

Сцена – подля того, як розоставлений бутор, є то і обывачка, і працювня, і хоцьшто інше. На єднім боці – ідаленьський стіл, коло нёго гомбаче кресло, а на другім – писачій стіл. Під стінов – поліця на книжкы і велике глядило. На централнім місті челной стіны завішена велика зарамована фотографія; на ній гусарь сідлать коня, під нёв вісить шабля у стріберній пошві. На бочных стінах – барометер, великий настінный календарь і зарамований бік якихсь новинок. У куті – деревяный дїтський коник. Подля того видно, же ту жыють люде, што на найліпшы рокы жывота вже лем споминають. На окнах і дверях завішены тяжкы завісы, зато на сцені є недостаток світла і зато бівший час дїї бутор і реквізіты суть у полутмі.

(Сцена порожня – іде діалог).

ЕМА: (за сценов) Еміле!

ЕМІЛ: (за сценов) Гов!

ЕМА: Выпусть Марка!

ЕМІЛ: Кого?

ЕМА: Коцура, выпусть... най ся...

ЕМІЛ: Ага... а я думав...

ЕМА: (По павзі выходить на сцену, розкладають шаховы фігуры).
Емілку!..

ЕМІЛ: (за сценов) Што бы-сь рада, Емушко?

ЕМА: Гачі...

ЕМІЛ: Якы гачі?..

ЕМА: Чісты... возмий на ся.

ЕМІЛ: Добрі, злато моє, добрї... (приходить на сцену, посвистує собі, в руках папірь, якбач з росписанов шаховов партієв. Ходить навколо Емы, штудує шахове поле).

ЕМА: *(Подрылила фігуру).*

ЕМІЛ: Так... А мы коня на Е-7...

ЕМА: Марко! Марко! *(міло)* Емілку, де же є нам Марко?

ЕМІЛ: Пустила єсь го вон.

ЕМА: Я го пустила?

ЕМІЛ: Ні? То, якбач, мій лауфер. Ани двері єсь порядні не заперла.
Забе ня тот цуг...

ЕМА: А, бодай тя!.. Ей, не хоче твоя Ема, же бы єсь упав мімо боёвого поля. Ідь, заприй їх.

ЕМІЛ: Я?

ЕМА: Будь гавалір, Емілку...

ЕМІЛ: Добрі, буду... *(іде, посніває).* Запру я двері за любов твою, запру... ой, вера запру...

ЕМА: *(Як Еміл одыйде, возьме коня із Е-7 і завісить го на ялічку).* Запер єсь? Бо є ту якись цуг...

ЕМІЛ: *(входить)* То не цуг, то я собі пискам тріумфалный марш...
(Позерать на шаховніцю). Емо, ты ту штось помінила...

ЕМА: Нич єм не помінила.

ЕМІЛ: Але, гей! Помінила. Де мі є білый кінь? Де мі є кінь із Е-7?

ЕМА: Якбач го цуг вытяг. *(Пискать собі).*

ЕМІЛ: *(звышеним тоном)* Емо! Де є мій білый коник?

ЕМА: Там, на стіні *(указує на зарамовану фотографію).*

ЕМІЛ: На деревяного коня ся прошу.

ЕМА: А я деревяному говорю.

ЕМІЛ: Та потім най тя... деревяный...

ЕМА: О! Слушно! Ніт што говорити... Віденяцька школа!

ЕМІЛ: Най тя дяблы возьмуть. Зась ня, такой зрана, вымітуєш із сидла...

ЕМА: Лем ниякы взрушіня, голубку мій любый. Звышыть ті то тлак.
Знаєш діагнозу – нагромаджены роки, астма, склероза, як чінський мур. Знаєш, што ті доктор одказав.

ЕМІЛ: Одказав што?

ЕМА: (з притиском) Кедь на тій звап'янілій гебулі збачіте даяку зміну, такой нам дайте знати...

ЕМІЛ: То значіть, подля тебе, же кедь коцур не хоче выйти на двері, то прічіна, жебы ургентно кликати доктора?

ЕМА: Коцур не може выйти через замкнуты двері, Еміле!

ЕМІЛ: Але што тото має сполочне із склерозов?

ЕМА: Має, Еміле, має...

ЕМІЛ: Што, прошу тя, што?

ЕМА: На піжамі маєш роскапчаний распорок од божого рана.

ЕМІЛ: (*закапчує ся*) А, тото?! Яр, міла моя, ярь приходить! Гей, гей... скоро прилетить!

ЕМА: Досправды? Гей, о три місяці, кедь ня не циганяць окулярї і настінный календарь. Але я радше чую яр, як прилетять першы ластівкы, а не по роскапчанім распорку на піжамі гусарьского капітана без пензії.

ЕМІЛ: Е, што поробиш... З роками ся у чоловіка і смакы міняють, панї Оченашова.

ЕМА: Вы, пане, може чекаєте, же до нас яр стигне телеграфічно?

ЕМІЛ: Подля боцанів ї, наісто, не чекам. Але, міла моя, дахто ї цілый живот чекать, а ся ей не дочекать, а дакого хопить під руку за каждым рогом (*поспівує*):

«В єдну суботу на танцю,
покы тихо гудаци грали,
дівчатко в куті стояло,
у руках ружу тримало...»

ЕМА: Еміле, взяв єсь на ся чісты ґачі?

ЕМІЛ: ...Я ся ей прошу, чом листкы...

ЕМА: (*остро*) А я ся тебе прошу, взяв єсь на ся чісты ґачі?!

ЕМІЛ: Тото-сь ся ня просила вже перед тыжднєм.

ЕМА: А то значіть?

ЕМІЛ: А то значіть, же старый добрый вояк ся не сміє так легко зречі своєї гусарьской заставы. Тым скорше – у першій лінії, на нашім домашнім боєвім полю. Быв бы-м рад, кобы сьте собі тото памнятали. Шах!

ЕМА: Кедь на ся такой не возьмеш чісты ґачі, легко ся може стати,

же будеш перевелений, з той своєї першої лінії до інтендантської служби. В перших боєвих лініях мусить бути чіста застава.

ЕМІЛ: А знаєш ты, што про вояка значить біла застава?

ЕМА: Не говориме о білій, говориме о чистій.

ЕМІЛ: А традиція?

ЕМА: Традиція є на боці експлоатованых, а не експлоататорів, пане капітане. Мат!

ЕМІЛ: Значить, перевеління?

ЕМА: Выберь собі сам: або чісту заставу, або інтендантська служба – помыти горнці од раняёк.

ЕМІЛ: *(салутує)* Гусаре умерають шістьножмо! *(Одходить парадным кроком)*.

ЕМА: *(кричить за ним)* Маєш їх у спідній шуфладці, під валендов. А мерькуй, жебы єсь на ся не вытяг дашто мое, а потім ся хвалиш, же ты в децембру носиш плавкы!.. *(іде до писачого столу, перезерать папіря, єден возьме, чітатъ)* ...Ціцар, єднокопытник, як сомар, мула або мазга. Має 40 зубів, по котрых ся спознать ёго вік. Має аж барз велике черево...

ЕМІЛ: *(Входить)*. Емо, кільки раз єм тя просив, жебы єсь ся не шпортали у моім писачім столі. Маю, може, і я право на свої маленькы тайны.

ЕМА: Тайны? Зрадник!

ЕМІЛ: Геле, позерай ся на то чісто із професіонального боку. Мала професіонална слабость, розумиш?

ЕМА: Не розумлю! Слабость не розумлю. А хлопску слабость – вже нияк не можу порозуміти. Што то є? Одповідж мі.

ЕМІЛ: *(по куртій павзі)* Добрі... Кедь вже так барз хочеш знати, приznam ся. *(заганьбено)* Пишу мемоары.

ЕМА: *(нечекано)* «Ціцар, копытник, як сомар, з великым сліпым черевом?» Красный біографічний матеріал до мемоарів єдного куршмідського помічника без пензії.

ЕМІЛ: Але, міла моя, то лем ескіз, начерк... так повісти – ставебный матеріал...

ЕМА: *(Перерушыть го)*. Не высвітлюй мі, прошу тя. Од высвітлёваня

ся мі двигать цукерь. (*Збыхне*). Но, добрі. Знає собі і твоя жена важыти хлопску отвореность, особливо, кедь іде о факты. Але і так, Емілку, 40 зубів... у твоім віку... Што велё, то велё...

ЕМІЛ: Говорю ті, же то лем познамкы, од звірєлікаря Ферка. (*Бере папірь*). Добрі слухай: «Высокий коло 160 центиметрів выникнув крижінём повнокровного англонорманьского вайцака і шпанельских кобыл ліпіцаньской і макленбургьской расы. Кличе ся НОНИЮС!»

ЕМА: (*нагли*) Ноніус? То значить, же вже не хочеш быти Яношік?

ЕМІЛ: (*уражено*) Емо!

ЕМА: (*Так, як кедь бы го не чула*) Жаль. Я собі вже так звыкла на Яношіка, а ты теперь хочеш єдным махом збуряти вшытку минулость... і то про єдного потомка англїцького вайцака.

ЕМІЛ: Слухай, Емо, теперь ты не іде ани о Яношіка, ани о мене...

ЕМА: (*перерушить го*) Так же йде о Ферка? Яке має Ферко право войти до твоїх мемоарів? Ты захранёвав здуты ялівкы, пытав куркы, мішковав корназів а за тот час пан куршмід, у голича напомадованый, чітав «Вечерник».

ЕМІЛ: Говорив ем, же Ферко мі предложыв лем підклады.

ЕМА: А я? Я ті їх не могла предложыти?

ЕМІЛ: (*шаує ї*) Но, кедь ты так чоловік кус ошацує, може бы єсь і могла. Лемже, што было у твоїх силах, ты вже предложыла.

(*Довга, неприємна павза*).

ЕМА: Еміле, хочу ся ты попросити на єдну вец таку, особну. Хочу, жебы єсь мі правдиво, отворено одповів.

ЕМІЛ: Слухам.

ЕМА: Ці єсь передо мнов даяку, думам, даяке дівча...тото... розу-миш?

ЕМІЛ: Любив?

ЕМА: Но, добрі, може і тото. Але я думам... думам на тото...

ЕМІЛ: На што, на тото?

ЕМА: Але, на тото... (*Укаже*). Ці єсь...

ЕМІЛ: На тото єсь ся ня нігда не просила... чому теперь?

ЕМА: Но, лікы ся обычайні беруть по їдлі.

ЕМІЛ: А, гей, гей... (*Бере лік*). Дякую, же єсь мі припомнянула.

ЕМА: То значить, же єсь?

ЕМІЛ: Гей, єм. По геройскы, без воды.

ЕМА: Не аспірін, але ТОТО!

ЕМІЛ: Так... Уразиш ся, або ні, але кедь так налігаш... – ТОТО єм НІ.

ЕМА: Ани як вояк?

ЕМІЛ: Ёй! Та то были такы парібскы выломенины. Наївна фраїри-на.

ЕМА: Як? На лавочці на цінтерї, на траві?

ЕМІЛ: Е... ні. Аж так далеко то не зашло. Так – за руку, по корзі, по парку, до кіна.

ЕМА: Но, та то буде барз інтересне мемоарове читаня: «Тримали ся за руки в кінї»! Думаш, же то днесь буде дахто читати?

ЕМІЛ: Увидиме. Час – найсправедливіший судця, Емушко.

ЕМА: Гей, час. Стара пісня.

ЕМІЛ: (*нечекано*) Што? Спомнянула єсь собі. Злата моя. Говорю я, же твоя памнять іщі не патрить до старого желїза. О, кобы ты днесь не было, цалком бы-м забыв занести до мемоарів мій верш. (*Бере папірь і церузу*).

ЕМА: (*декламує*) Ябло мое хробачне, як бы-м ты смачно жрав, кобы мі ты дахто, із того строму одорвав...

ЕМІЛ: Браво! Браво! Прекрасно!..

ЕМА: (*цалком спокійні*) Сомар був тот, што ты наговорив на писаня, і тот, што ті того надруковав.

ЕМІЛ: Емушко, тадь Єфрем був нелем редактором Ветерінарного гласника. Він був і нашим кумом, дружбом вінчаним.

ЕМА: Кум – гев, кум – там; я зіставам на своїм. І як доказовый матерїял прикладам оригінал славного писателя, котрый, зато же написав і надруковав еден-єдиний вершик у своїй писательській карьєрі, пише мемоары.

ЕМІЛ: Могла бы ты знати, же і Черчіл писав свої мемоары.

ЕМА: Гей. Але не писав їх про порохняве ябло і 40 зубів. Подь, укаж мі, прошу ты, де єсь видїв поета з пушков на чалї колоны.

ЕМІЛ: Забываш, міла моя, забываш. А тото є што? (*Указує на велику фотографію, на котрій Еміл, у гусарській уніформі, сидить коня*). Еміл Оченаш. Шестий гусарський регімент. Капітан... (*закашлав ся*) той класу. Цілы три роки сідлав представителя расы, котра была одхована перед тристо роками крижінём шпанельской і таліянської расы. Высокий карк, свалнаты, міцны ногы, силны кости, тверды копыта... Настоящий, выставный – ліпіцанер!

ЕМА: Но і што?

ЕМІЛ: Як, што? Ліпіцанер і шабля. Шабля в руці героя, на чалі колони! (*бере із стіны шаблю*). Регімент, смірно!

ЕМА: Слухай, не верещ. Перестрашыш Марка.

ЕМІЛ: Гей, гей, міла моя! (*указує на фотографію*) Ліпіцанер, чістокровный. То суть факты. Блищача грива, напнутый карк, висока акція ніг, хвіст, як застава...

ЕМА: А тот другый?

ЕМІЛ: Який – другый?

ЕМА: Тот з грубым сліпым черевом?

ЕМІЛ: (*По навзі*). Тот ся обявить у твоїй часті біографії.

ЕМА: (*уражено*) Еміле, так тото ні! Мої родичі, штоправда, были із валалу, але я нігда не ішла меджі людей у твоїх гачох.

ЕМІЛ: Ага, попозерайте ся на ню! Йоанка Орлеанська зась атакує особу, котра ся не ганьбить указати сонцю найінтімнішы часті своєї спідньої гардеробы!

ЕМА: Атакую або не атакую, але я ся нігда перед людьми не хвалила, же в децембру ношу плавкы. А была єм великодушна, Емілку, кедь єм із своїх зашпорованых пінязей дала немалу суму за твою преграту ставку, кедь ся хлопство пересвідчіло, же ты собі облік спідню часть од моїх бікінок.

ЕМІЛ: А горі? На грудях? Медайла, медайла, міла моя! Ага, із стріберным гусарським зубадлом.

ЕМА: Фалзіфікат. Добрі знаєш, же-м ті ей купила на бляшак – як дарунок на нашу злату свадьбу.

ЕМІЛ: А шабля? А уніформа? Хочеш повісти, же і тото суть фалзіфікаты?

ЕМА: Ні. Шаблю єсь вымінив за шунку, што сьме ті загнали з мамов на Великдень до касарень. А уніформу мі радше не споминай. Добрі знаєш, же то моє наслідство по небіжчикови дїдови.

ЕМІЛ: То значіть, подля тебе, я ту не маю нич властне?

ЕМА: Маєш, ганьбу. І гачі... Кедь єсь ся і теперь не змылив при обліканю.

ЕМІЛ: Тото є пониження, то є огваряня... Тото є плювання на мої боєвы заслугы... *(Злостні)*. Ей, не дістанеш ты веце коло шахів фора. Ани пешку! Зрадників позапераєме, повяжеме, не даме пити, не даме їсти! Так, так!..

ЕМА: Ани мы. Покры не помыеє ґраты.

ЕМІЛ: То значіть, перевелїня? Перевелїня велителя, гей?

ЕМА: Называй то, як хочеш, але днесь ся варити не буде. Барз мі стрікати у клубох. Мушу йти на візиту. *(Одходить)*.

ЕМІЛ: На рапорт, не на візиту. На рапорт! Саботаж у властных рядах. Іщі мы увидиме, хто є Ноніус, а хто ліпіцанер! *(Підходить до столу, штось записує. Позерать на мапу, кус послухать і нараз прийде до барометру)*. Гм... Тлак ся нараз знижив. То значіть, же ся мінять... буде буря *(Чути спляхования заходу)*. Ого! Выголошую боєвий поплах. Не дам ся я в спаню поїмати. *(Бере шаблю, шермує, потім сам собі завелить)*. Рерімент, смірно! Шаблі – горі! Вперед! Раз-два, раз-два... Рамп-па-па, рамп-па-па... *(Сідать на гойдачого коня і гомбать ся в ритмі Радецького маршу)*.

ЕМА: *(Входить, як кедь бы не видїла, што робить)*. Еміле, ідь выпустити коцура.

ЕМІЛ: А ты то не можеш зробити?

ЕМА: Я не велитель. Не маю зубадло.

ЕМІЛ: *(В боєвій наладі)*. Тлак ся знижив, Емо!

ЕМА: То істо од вчерашнёго часку. Лем, прошу тя, лыгай цілы зубкы, бо смердить за тобов цілый квартал, як за тхорём.

ЕМІЛ: Я не говорю о своїм тлаку, але о атмосферічнім. *(Встає з коня іщі все в боєвій наладі, походує по кварталю, мурмоче Радецького марш)*.

ЕМА: Полож конечні тото шаблисько на своє місце, пробога ты про-
шу. Зась хочеш розбити даяку вазу?

ЕМІЛ: Дакус домашній гімнастики – ани тобі бы не зашкодило.

ЕМА: Ні. Я хочу йогу. Намісто обіду.

ЕМІЛ: То значить піст. За трест?

ЕМА: Ні. Я не буду кормити езуїтів, жебы ня на рожен надівали...

ЕМІЛ: Уразила есь ся?

ЕМА: Ні. Ты ес ня уразив!

ЕМІЛ: Значить, піст.

ЕМА: Кедь ся ті то не любить, накладь огонь і пригрій голубкы од
неділі.

ЕМІЛ: Нашто класти огонь, тадь екзістує електрична рура.

ЕМА: Екзістує і електричне кресло, але на твій трест то дорогой
шпас. Наконець, як хочеш. Я днесь на діеті.

ЕМІЛ: Ага! Штрайк з голодовков. Та таке ту іщі не было (*записує*)
«У обыстю Оченашовых ся зачинать голодовка на хосен...»

ЕМА: Стабілізації... Реформной.

ЕМІЛ: Так тото собі заслужить узнання.

ЕМА: І запиш до мемоарів, же узнання собі заслужить 50 процентів
Оченашів, але нащастя тых ліпшых 50 процентів.

ЕМІЛ: Тото підтягну грубов лінієв. Бо то перше шпорованя за
52 рокы нашого плаваня ведно... (*пише*) Прошу ся, прошу
ся...

ЕМА: Лем ся прось. По твоїй смерти і так тото вшытко спалю.

ЕМІЛ: Ага! Зась підпалюєш ватру, жебы-м здуднів, як тот твій Янко
Гунар, ці Гуска, ці як ся кликав.

ЕМА: Гус ся кликав. Гус, а не Оченаш. Пане Боже, як скоро забываш.
Тадь лем тамту неділю ем ті о нїм читала. Вапно, Еміле, вап-
но.

ЕМІЛ: О-ва! Тамту неділю. Тамту неділю був красный сонячный
час. А днесь – што із той красы зістало?

ЕМА: Голубкы.

ЕМІЛ: Панї, вояк мусить быти все готовый воєвати. Жебы воєвав,
мусить жыти, а жебы жив, мусить їсти!

ЕМА: *(спокійно)* А жебы ів, мусить пригрїти голубкы од недїлі.

ЕМІЛ: *(указує на барометер)*. Тлак нагло падать... Ближыть ся бурь-ка.

ЕМА: Гей? То ідь впускь Марка, най не змокне.

ЕМІЛ: То є розказ?

ЕМА: Теперь то зроб як добровольник.

ЕМІЛ: *(гордо)*. Гусаре гынуть шістьножмо! *(Одходить мымраючі)*.
Прошу ся, прошу ся, што то є доброволник...

ЕМА: А на што ся я маю попросити? Ей-га, досправды ня стрїкать у крижох. Видно, же досправды надходить якась плюта. *(кричить)* Зайшов?

ЕМІЛ: Ні, утік на сусїдову стрїху.

ЕМА: А має дашто на танїрику?

ЕМІЛ: Має. *(входить)* Голубкы, од недїлі.

ЕМА: Што? Ты ся оповажыв дати коцурови капусту, што я ї цілу ніч рихтовала? Громы пекелны! А што мы будеме їсти? Што? Як вам войсько зістане живе, прошу ся: як, пане капітане?

ЕМІЛ: Я му дав лем твою порцію. Ты зачала голодовку або ні?

ЕМА: Розумлю. Мою часть єдноткы плануєш випустити на пашу! Тото не є гусарська варіанта, тото є піратська варіанта, пане Оченашу. *(Глубоко вздыхне)*. На кождім кроці ня обмеджуєш...

ЕМІЛ: Е-е... Не обмеджую тя. Я тя одмінюю. Одмінюю путованєм до вшиткых чортів. Най ся любить, мадам, шыфа приправена... *(Указує на гомбаче кресло)*. Ужывай спокійно. Попутного вітру!

ЕМА: Моя шыфа вже давно сидить на холоднім дні. Ниякий вітор ї не оберне.

ЕМІЛ: Подь... *(Веде ї до гомбачого кресла)*.... не хотїв єм тя уразити. Сидь, подрим собі дакус, одпочінь собі. Дожыч собі спанок. А я... уварю ті добру каву...

ЕМА: Дякую, ні.

ЕМІЛ: А єден джус?

ЕМА: Дякую, не хочу.

ЕМІЛ: Перебач... я забув, же в джусі є велё цукрю. А што так – горня молока?

ЕМА: Молоко бы-м могла. Лемже го не маєме.

ЕМІЛ: Скочу до самообслужы...

ЕМА: А вже ся веце не вернеш!..

ЕМІЛ: Емо!

ЕМА: Мене не окламеш. Кілько їх так скочіло і вже їх нігда ніхто не видів, Еміле? Або ні?

ЕМІЛ: Переганяш. (*Змірливо*). Знаєш, же я все був за добросусідьскы одношіня.

ЕМА: Зато в інтересі добросусідьскых одношінь пан капітан будуть той ночі спати у задній хыжі.

ЕМІЛ: Емо, што ті перескочіло? Тадь там ся вже три зими не топило!

ЕМА: Але пан капітан там буде близше до першой лінії. Особный приклад барз позітивно впливать на войнову рать.

ЕМІЛ: А не могли бы мы тоту операцію переложыти на апріль?

ЕМА: Пане капітане, вы твердите, же ваша ярь вже пришла. А на-конець, ани Ганібал, ани Наполеон, докінця ани Гітлер не выберали про свої операції час, кедь розцвітають оргонина. Ідь, ідь, гусаріку мій.

ЕМІЛ: Гітлера мі не споминай!

ЕМА: Чом? Говорив есь, же і кінь, што есь го сідлав, ся кликав Гітлер...

ЕМІЛ: Адолф, Адолф ся кликав.

ЕМА: Мено, або прызвіско – вшытко едно. Еміл, або Оченаш, вшытко едно. Основа, суть є в особі в цілім (*указує на фотографію*). Ту, ту ті є доказ. Докінця, ся мі видить, же ся му і подобаш.

ЕМІЛ: Емо, чому все зарываш про тоту фотографію?

ЕМА: Чому? Маю ті повісти, чому? Чому під грядов у свата Митра вісить фотографія з тым самым конём, з тым істым гусарём, в такій істій уніформі, в такій істій позі, але з іншов головов, Митровов. І обидвоми сідлаєте того істого коня, в тій істій уніформі? Та і я собі довкола повторюю: прошу ся, прошу ся...

ЕМІЛ: (*не знає, што повісти*) Но, так... на тото ся попрось Митра.

ЕМА: Просила єм ся.

ЕМІЛ: Но і?

ЕМА: Мене не ошалиш, Еміле. У того істого фотографа съте ся фотографовали. Якись, Гартнер. На великім полотнії мав на-малёваного вороного і гусаря. Треба было лем, споза полот-на, штурити до вирізаной діры живу голову – і так з мого Еміла ся став гусарь.

(Неприємна павза).

ЕМІЛ: Емо, дам ті половину з моєї порції капусти.

ЕМА: (стрясла ся). Якось похолоділо. Могли бы сьме заграти єдну партію.

ЕМІЛ: Згода! Згода! Я граю з білыма.

ЕМА: О нї, мілий мій. Ты кедь граєш з білыма, та так выскаш, як кедь бы-сь нараз сідлав Адолфа і Сокола. Білы – мої. Най собі і я раз погусарю, на ліпіцeroх. А вы, пане капітане, най ся любить, запраїгайте ноніюсів, ціцарів, єднокопытарів... Білы – мої.

ЕМІЛ: Но, добрі, най ті буде. Не буду першым мужом в історії, кот-рый про жену підняв руку на самого себе.

ЕМА: Буде ся вам любити дамский гамбіт, карокан або королівска оборона?

ЕМІЛ: Буде ся мі любити, кедь сама собі даш мат. Автомат.

ЕМА: (рушила з фігуров). Е, гайда, бйо, Адолф!

ЕМІЛ: А я подрылю пешку на Ц-4.

ЕМА: Но, ясно, ясно. Пан капітан посылає до першой лінії піхотин-ців, а сам з кралём у тылі буде позерати, як змобілізований народ гине за ёго коруну. (З другов фігуров) Бйо, Сокол!

ЕМІЛ: А мы теперь... з правого флангу – гайда на Д-4.

ЕМА: Зась із піхотов, га? Чом же ноніюсів не запраїгнеш?

ЕМІЛ: Холем у шаху можу запраїгнути, кого хочу...

ЕМА: Так мы теперь із кралёвнов – гоп.

ЕМІЛ: Не мож, не мож із кралёвнов через піхоту...

ЕМА: У вашій армаді, може, не мож, але забываш, мілий мій, же днесь білым верховодить Орлеанка! Я своїм командую, як сама хочу. Кралёвну такой до першых ліній...

ЕМІЛ: Протестую, што то за партія?

ЕМА: Емин гамбіт, Еміле, Емин гамбіт. Бйю, Сокол! (*Бере пішака*).
Кавалерія, вперед!

ЕМІЛ: Але я іщі не рушив із своїма...

ЕМА: А нашто чекаш? Лем ты дримай, а я тя обыйду з королівського
крыла. Бйю, на ноніюсів. Най жыє кавалерія!

ЕМІЛ: (*сердитый, хопить кралёвну*). Бум до Орлеанкы! (*Дрылять
фігуры*). Бум до Адолфа! Бум до Гітлера, бум до Бісмарка!
Бум! Бум! Бум!

ЕМА: (*режоче ся*). Ха-ха-ха-ха... І Гітлера сьте забили, пане капітане...
А де же ваша самовражда?

ЕМІЛ: Не забывай, же Гітлер у своїм бункрі перше скінчів з Евов.
(*Валять фігуры*). Не граю веце з тобов! Не бавлю. Маю
дость твоёй орлеаньской капусты. Провокаторко, окупант-
ко, далтоністка!

ЕМА: Я – далтоністка? Я ем далтоністка? Я іщі все розознам біле од
чорного. Знаю, як ся із ліпіцанера стає ноніюс.

ЕМІЛ: Але я не суглашу з таков реформов.

ЕМА: Што, може зась хочеш быти Яношіком?

ЕМІЛ: І то є ліпше, як Гусак.

ЕМА: Гус, Еміле, Гус!..

ЕМІЛ: А веце у тім обыстю не ділю з никым нич! Ани живот, ани
смерть.

ЕМА: Ани постіль у теплій хыжі?

ЕМІЛ: Ани постіль, ани столець, ани вішак, ани... нич. Нич! А за твое
днешне узурпаторсво, карам тя невылічімов самотов. (*Наг-
ло одходить*).

ЕМА: (*кричить*) Попозерай, ці Марко зьїв капусту. (*Бере іглиці на
штрікованя, кричить*). А шмарь на ся дашто, жебы-сь пок-
руткы не перехолодив.

(*Звонка чути клавірну музику. Павза выповнена тым,
же Ема ся краде ку окну і хоче одгорнути завес на окні.
Так ї застане Еміл*).

ЕМІЛ: Зожрав коцур і мою капусту. Теперь можеме ділити вшытко
наполы.

ЕМА: Запиш тото до мемоарів.

ЕМІЛ: Запишу. Най зістане на вічну памнять.

ЕМА: Кому?

ЕМІЛ: Потомкам.

(Німа павза. Чути тиху музику).

ЕМА: *(сидить, плете. По довгій павзі).* Гей, потомкам... Еміле, вже давно єсь мі не читав Андрієве писмо. Подь, перечитай мі го. Што говорить, коли стигнуть? Коли прийдуть?

ЕМІЛ: На Новый рік. Вже бы єсь собі могла запамнятати.

ЕМА: Мой, гей, гей... На Новый рік. *(Павза).* Еміле, оле мі перемитай свій стишок. Вже ем го двараз не чула. Перечитай мі го... з любви. *(Еміл ся робить, же не чує її просьбу, шпортать ся у писачім столі. Ема помалы підыйде ку нёму, погладить го по волосю).* Не гнівай ся, мілий. Подь, сповний мі тото днешне желаня. *(Нагло го поцілує).*

ЕМІЛ: *(грає неінтерес).* Там ті є, на стїні, сама собі го перечитай. Не раз єсь мі говорила, же ем мав радше рянду на боканчі зарамовати, як тот зажовтнутый фалат «Ветерінарных новинок».

ЕМА: Фіглєвала ем, Еміл. Перечитай мі го, знаєш, же го найрадше чую з твоїх уст. *(Здойме із стїны зарамованы новинки і подає їх Емілови).* Подь, прошу тя... *(Поцілує го на друге лице, сідать до гомбачого кресла, чекать).*

ЕМІЛ: *(як кедь бы ся му не хотїло, встає, йде до середини сцени, зарамованы новинки в руках. Декламує наспамнять).*

Ябко

Ябко мое, румяне,
Так смачно бы-м тя жрав,
Кобы мі тя дахто
Із росквітнутой загороды украв.

Ябко не брызкане,
Про тебе бы-м із неба звїзды крав
І твою красу румяну,
Дакому од сердця даровав...

(Еміл скінчив декламацію і театрално ся поклонив).

ЕМА: Не видить ся ті, же ту штось не пасує?

ЕМІЛ: Де?

ЕМА: Перед тым єсь декламовав, же ябко было хробачне, а тепер ся нараз змінило на румяне.

ЕМІЛ: То ня піджубнув твій любимый кум. Сто раз єм ті вже повідав, же про тот коректорський лапсус з Єфремом вже 10 років не бісідую.

ЕМА: О, то вже 10 років минуло, як Єфрем умер? Боже, як тот час летить. А знаєш, жебы мі теперь добрі впало єдно румяне ябко. Не брызкане.

ЕМІЛ: Та отворьме компот.

ЕМА: Ні, ні. Компот отвориме, аж кедь прийде Андрій.

ЕМІЛ: *(по куртишій павзі)* А што, кедь зась не прийде.

ЕМА: Як не прийде? У писмі ті ясно написав, же прийдуть обидвое і приведуть Яніка і Марьку. Не годна-м ся дочекати, коли вже увіджу внучата. Наісто вже підросли...

ЕМІЛ: А теперь што бы єсь?..

ЕМА: Та, холем ябко. Румяне... не брызкане... *(Звонка чути клавір, теперь вже овелё голоснійше)*. Мендельсон! Слухай, Еміле... Гей, Мендельсон.

«Пісня без слов». Слухай. Цілый світ ся колыше, гойдять... гіяцінты пахнуть... а по парку ся прохаджають мої ровеснічки... накрохмалены блюзкы, гунцут-вітрик хоче їх роздвоїти... *(Встає, як кедь бы о 50 років омолоділа, зошмарила жупан, лем в ночній кошулі, бере шлаєр з вінцём, кладе на голову)*. ...гладить їх груди... і під сукні ся хоче дістати... *(Біжыть, стане до корыта-ваны і пустить на ся спырху)*. Додж!.. Еміле, жывотодарный, маёвый додж!.. *(Нараз клавір ся показить, перестане ґрати. З ваны выйде Ема, мокра, сорочка приліпена на тіло, вінець із шлаєром в спущеных руках. Еміл возьме жупан, облікає Ему)*.

ЕМІЛ: Емо, вонка децембер, снігу по коліна, поледовіця, ховзанка а твої ровеснічки, кедь ся іщі одважать выйти на улицю, уже лежать з ногами в садрі.

ЕМА: *(переоблекла ся)*. Ах ты, хробачне ябко! Тадь ты не маєш ани за мак чувства про тоты трепечущі Мендельсоновы акорды!

Тадь тоты такты стирають і зиму, і сніг, і поледовіцію. Склеротику ветеринарський.

ЕМІЛ: Іщі тя раз міцно будуть мерзити тоты твої уражки. Померзять тя, Емо. Одбочу я на другу ярду.

ЕМА: Не одбочіш, Еміле. Жебы ся одбочіло, наперед треба двері отворити. А то барз небеспечне. Або ні? Бо кедь ся отворять двері, неприятель спознать позицію гусарського капітана з Гартнеровой мазанины. То зато я веце як 10 років сиджу за затягнутыма драперіями, по домі на пальцях ходжу, з барометра ся дізнаю, яка вонка погода. Холем драперії бы было треба даколи ростягнути, або холем еден кінець підняти. Жыєме ту, як у шахті, як на Ноєвім кораблю. Ани лучік сонця, ани лучік місяця. Не знаєме ани што, ани де, ани доколи... Тадь, ліпше бы было старіти коло отвореных облаків.

ЕМІЛ: Я не хочу старіти.

(Знову чути клавір. Ема підійде до драперії, приложыть ухо, слухать музику і сама зачне наспівовати).

ЕМА: Еміле, памняташ, як я співала на стужковій. Першый раз сьме ся увиділи у моїй школі. Памняташ ся?

ЕМІЛ: Ні. Я тя спознав, як єсь была Дід Мороз.

ЕМА: Еміле, на тій вечерінці ты робив Діда Мороза *(нагло встає, сама собі командує)*. Смірно! Кроком руш! *(іде смішным воєньським кроком)*. Выміна стражы. *(Выходить)*.

ЕМІЛ: *(ляпкать)* Браво! Браво! Тото собі заслужыть узнаня. Тото мусиме зазначіти. *(Сідать за стіл, пише)*.

ЕМА: *(входить)* Еміле, повідж мі, чомусь голубкы высыпав до заходу?

ЕМІЛ: Не смаковали мі.

ЕМА: Гей? То чім теперь змірниш гусарську гастритіду?

ЕМІЛ: А то о провіянтї мусить роздумовати лем велитель армады?

ЕМА: Потім, най роздумує Дід Мороз.

(Зась чути клавір).

ЕМІЛ: Тот Мендельсон але вытырвало трепле до того клавіру. Доки го буде оправляти?

ЕМА: Я розумлю, пане капітане, же вы бы радше слухали погробный марш, але нащастя, суть іщі на світі люде, котры розпознають настоящу музику од гасічской дыховкы. (*поспіває*) Ла-ла-ла...

ЕМІЛ: Теперь бы боднув компот. Отворьме го.

ЕМА: (*категорічно*) Аж як прийде Андрій!

ЕМІЛ: (*підлизує ся*) Емушко, перечітам ті свій стишок про ябко...

ЕМА: Божехрань!

ЕМІЛ: Так ті іщі раз перечітам Андрієве писмо.

ЕМА: Писмо? Писмо можеш. Но, зачний, читай.

ЕМІЛ: (*бере папірь, читать*) «Дорогы тату і мамо. Мы ся вам часто не озываеме зато, же маеме велё роботы... але того не таке важне... ага ту... я цілый день у інституті, Амалія в ательєрі. О тыждень отворять выставку у Паріжу, потім такой летить до Лондону. Я якраз днесь докінчую єден тайный проєкт про воєньскы потреби. (*Далше читать помалы*). Яні і Марька ся добрі учать. Не можуть ся дочекати Нового року, тішать ся, же вас увидять. Цілує вас ваш сын з женов і внуками. (*Довгша павза. Звучить клавірна музика*). А тот Мендельсон іщі все поправлять клавір.

ЕМА: (*по куртшій павзі*) Якбач, наісто прийдуть.

ЕМІЛ: Прийдуть. Видиш – пише чоловік. Мають велё роботы, не годны часто, але на Новый рік істо прийдуть.

ЕМА: Яку торту їм маю зробити?

ЕМІЛ: Не споминай торту, жено! Тото мі все звышыть жалудочны щавы.

ЕМА: Тоты щавы із собов волочіш іщі од своїх боёвых днів... А ці ті было тяжко воєнчіти, Еміле, у стайні на соломі?

ЕМІЛ: Але, зохабме то так, жено божя! Яка стайня, яка солома? То была воєньска дісціпліна, воєньскый закон.

ЕМА: Ай Ґартнерова голова?

ЕМІЛ: (*злий*) Голова была моя! Похоп то конечні. Голова была моя! І перестань з тым Ґартнером. Дость было. (*Бере лік*).

ЕМА: Так потім я одступую.

ЕМІЛ: Одступуй. До кухні.

ЕМА: Одступлю там, де я буду хотіти. А кедь говориш, дость было, потім досправды, дость было. Дефінітивно. (*Бере куфер і балить ся*). Охаблям тя. Вертам ся ку своїй мамі. Маю вже дость і планок, і ліпіцанів, і мемоарів, і Ферків, і Єфрема, і Яношіка... Наплювам на Гартнера – і квіт.

ЕМІЛ: (*помагать їй балити*) Наплюй... наплюй – і квіт. Ідь до своєї мамы. І поздрав ї. Повідж їй, же ї буду до смерти вдячний, же тя взяла назад до себе.

ЕМА: Не уражай мою маму. Ани діравый цент іщі єсь не дав за ню на службу... задушну.

ЕМІЛ: Почекам і дам за вас обидві. При єднім келчіку.

ЕМА: Еміле, слухай... Як єм тя минуле охабляла, не був єсь такый противный.

ЕМІЛ: Якбач, єсь ня охабляла не на голодный жалудок.

ЕМА: (*одшмарить куфер*). О, нї, дякую, нї! Тото нї. Орлеанка так габнебно не цувне перед інквізітором.

ЕМІЛ: Потім мусиш стати під мою заставу.

ЕМА: Е, почекай, покы што оставам під своєв. (*Сідать на куфер*).

ЕМІЛ: Добрі, добрі. Настав час змінити варіант. (*Одходить*).

ЕМА: Настав час выпрати брудне прадло, пане капітане! Дефінітивно.

ЕМІЛ: (*входить з натягнутов руков, у ній ябко*). Най ся любить. То про вас, мілостива панї...

ЕМА: (*зачудована*) Ябко?!

ЕМІЛ: Про тебе, Емушко.

ЕМА: Умеле?

ЕМІЛ: Натуралне, найнатуралніше. Не фалшоване, не брызкане.

ЕМА: Одкы-сь го маєш, Еміле? Де єсь го ховав?

ЕМІЛ: Під матрацом. На чорны дні.

ЕМА: То значить, же приходять. Кедь то так, остаю на позиціях.

ЕМІЛ: Конечні розумна бісіда. (*Указує на гомбаче кресло*). Орлеанко з Арку, сідайте на своє місто. Лодь пририхтована на нове плавання. Попутный вітор, наморнику мій!

ЕМА: Я з того куфра не встаю, Еміле.

ЕМІЛ: А то чом?

ЕМА: Міням войско. Переходжу до кавалерії.

ЕМІЛ: То значить, же посилюємо наші ряди. Тото треба ославити. Тото треба ославити! *(Бігать по хыжі)*. Давайте фанфары, салвы, огнестрої! Орлеанка воскресать! Встає із мертвых! Музика! Дайте бляшану гудбу, трубы, фанфары! *(Еміл біжить за сцену. Чути клавірну музику. Ема, як соха, сидить на куфрі. Еміл по короткій павзі ся вертать із пирём в руках)*. Емо! Емо! Телеграм.

ЕМА: Якбач моє перевеління ку кавалерії.

ЕМІЛ: Ні. Андрій! Андрій го заганять.

ЕМА: Андрій? А хто то, Емілку?

ЕМІЛ: Емо, то наш сын, сын. Твій і мій...

ЕМА: Еміле, попоїв бы-сь компоту?

ЕМІЛ: Лем слухай, прошу тя. Послухай. *(Читать)*. Прийдемо вшыткы вечерным влаком. Дідкови і бабці щастливый Новый рік!

ЕМА і ЕМІЛ: *(зачудовано)* Щастливый Новый рік?

ЕМІЛ: *(читать)*. Гей, щастливый Новый рік... *(сторгне ся)* Почекай, секунду почекай... *(підыйде до настінного каландаря)*. Емо, Емушко, тадь днесь є послідный децембровый день. Сілвестер прийшов.

ЕМА: Сілвестер. Але мы му дали мено Андрій.

ЕМІЛ: Емо, не мішай час з потомством. Главні, же прийдуть. Вшыткы прийдуть... вечур. Дотримали слово... Я знав, Емушко, знав. Кров не водиця. На родичів ся не забывать. *(Бере із стіны шаблю)*. Смірно! Наша застава нам іщі затрепоче!

ЕМА: *(ани ся не гне)* Моя днесь зістане на пів жерді.

ДІЯ ДРУГА

Вечур, в тот істый день. Тот істый простор. Еміл сам на сцені, святоч-но облечений, приберать ялічку, прикрашує ї із шаховыма фігурками, выстригнутыма із папіря.

(Чути клавірну музику).

ЕМІЛ: Ех, зась Новый рочок. Мінить ся світ... мінить ся світ. Перед тым ся знало і коли має прыіти, і коли має одыйти. А днесь – ту скок, там скочок – і вже є ту Новый рочок. *(Кричить)*. Емо! Емушко, принесь мі даякы прыкарасы. Емо, чуеш? Кому мі принесь, чуеш?

ЕМА: *(за сценов)* Не чую!

ЕМІЛ: Добрі. Думаш собі, же кедь єсь на ся вытягла новы гачкы, та же ся вже будеме грати на глухы пошты. *(Кричить)*. Емо, звізду мі принесь... Чуеш!?

ЕМА: *(входить)* Говорила єм ті, же не чую. Не бісідую з тобов.

ЕМІЛ: Нов проблем. Добрі буде і так. Тадь Менделёвці не мають ани ялічку.

ЕМА: Як знаеш? Ростяговав єсь драперії на выгляді?

ЕМІЛ: Але, де жебы. Обычайна прогностічна інтуїція. Цалком просто. Кобы сусід прибирав новорічну ялічку, не мав бы часу цілый божый день знасилнёвати тоту музикалну січкарную.

ЕМА: Зась ті заваджать Мендельсон? Запамнятай собі раз і навікы – ты собі не заслужыш, жебы Мендельсон був твоім сусідом. Ани ёго мено высловити собі не заслужыш, ты, антислухисто. Пан Фелікс був композітор, дірігент, музикалный дїректор у Дуселдорфі, дїректор лейпцігських фестівалів, романтик. Але найвеце го знають як майстра гуслёвых і фортеп'янных концертів. А найвеце, фортеп'янных, Емілку.

ЕМІЛ: Добрі, добрі. А поправлять тот майстер і окулярї?

ЕМА: Еміле, Мендельсом був музикант, не оптік.

ЕМІЛ: *(іронічно)* Музикант! Музикант! Тоты наймузиканты были Бісмарк, Навуходоносор, Кантакузін, Яношік, Наполеон...

ЕМА: Адолф...

ЕМІЛ: Конї не мішай. Конїм дай покій. Надавай на Бога, на мене, на штат, на отчїзну, але до конїв не шпортай. Конї захоронили світ перед катаклїзмом. Кобы їх не было, не было бы ани нас.

ЕМА: Кедь ся не мылю, по потопі Ной із свого корабля першых выпустив голубів...

ЕМІЛ: То зато, же тогды іщі не было теперішніх конїв. Теперішні конї выникли...

ЕМА: Знаю. Перед тристо роками, крижінём шпанельской і таліаньско́й расы. Задумай ся над тым, што бы ся стало, кобы Ной чекав на шестый кавалерійскый регімент.

ЕМІЛ: Компот іщі не отворений?

ЕМА: Почекаєте собі, пане капітане, по́кы гості не прийдуть.

ЕМІЛ: Пережы́еме. Кедь сьме пережыли під тым ярьмом тільки ро́ків, пережы́еме і то́то.

ЕМА: Емі́ле, сам есь говорив, же внучатам треба дашто пририхтова́ти. І Андрі́я треба з да́чім понукну́ти.

ЕМІЛ: Андрі́й не пе́.

ЕМА: Ани джус?

ЕМІЛ: Ани вино, ани пиво, ани джус, ани кров.

ЕМА: Потім ся не вда́в на ня́нька.

ЕМІЛ: Ні́, вда́в ся на Ма́гнусона.

ЕМА: Види́ть ся, же ге́й. Призна́й, же Андрі́й ве́ще собі ці́нить кла́вірны концерты, як тво́ї мемоа́ры.

ЕМІЛ: По перше і по перше. Кедь клаві́р жере нервы ня́нькови, то жере нервы і сы́нови. А кедь ні́ – потім є дезертер. А мемоа́ры ся пишуть не на е́ден де́нь, ани на е́ден рі́к. То є то́то дру́ге, што бы-сь собі ма́ла запам'я́тати, бо, якба́ч, вже есь поза́была, же лю́дьску че́сть треба пова́жати хо́лем так, як собі ва́жыш сво́ї окуля́рі. Кедь не про че́сть, то хо́лем про лі́тературны ці́нності мемоа́рів.

ЕМА: Котры бу́дуть іщі ці́ннішы, кедь зі́стануть не на́писаны.

ЕМІЛ: Но, так на то́то ся вну́ків по́просиш.

ЕМА: Та́дь, ге́й. Они і так уже в се́мій класі зна́ють ве́ще, як їх ба́бка в п'я́тьдеся́тці.

ЕМІЛ: Хочеш по́вісти: як їх ба́бка в ші́стьдеся́тці?

ЕМА: То говори́ш о зна́нях або о вну́ках?

ЕМІЛ: То гово́рю о ті́м, же перед вну́ками не треба фалзіфі́ковати вла́стну істо́рію.

ЕМА: О, та́дь Яні́ вже да́вно гра́є на гу́слях, а Марча́ вже три раз ви́ступила як співа́чка у ра́дію.

ЕМІЛ: Ге́й, у шко́лскім хо́рї. І то ле́м зато, бо перед нё́в то́т шко́льскый Ма́гнусон ці́ Фергусон гро́зив па́лічко́в.

ЕМА: Подля тебе бы дірігент мав діріговати з батогом.

ЕМІЛ: Істинный порядный дірігент дірігує з шаблєв. А тым дірігентом буде мій внук. Аж на плуковника то дотягне, также на стары коліна не буде мусити оправлєвати клавіры по валалї. *(Чути клавір)*. А, бога му, Ноёвого...

ЕМА: Еміле, не прикликуй потопу. Конечно, міг бы-сь ся дізнати, ці влак не пізнить. Дораз буде північ, а їх все не є.

ЕМІЛ: Тото є росказ або просьба?

ЕМА: Росказ.

ЕМІЛ: О, таку тя жеру! Такой буде сповнений. Вперьєд! *(Выходить)*.

ЕМА: *(встає, іде до ялічкы, поправлять прикрасы, поспівує собі)* Як лем навішав тоты бомбулиск. Ноніюс. Ани мацінькый мак смаку, як кедь бы прикрашав березову мітлу.

ЕМІЛ: *(входить)*. Влак пізнить годину і 60 минут.

ЕМА: Гей? Та што теперь буде?

ЕМІЛ: Телефоновав єм їм. Андрій з Амалов прийдуть погратуловати аж коло півночі, а діти позаспавали. А Андрій одказує, лем начнийте студенину...

ЕМА: *(спокійно)* Студенину начнеме, як прийдуть. А як там вонка?

ЕМІЛ: Красні, тепло.

ЕМА: То чом же твій тепломер указує мінус десять?

ЕМІЛ: Зато, бо так указовав вчара, влони і перед 52-вома роками. Але, як видиш, Еміл Оченаш і при такій низкій теплоті ся прославив.

ЕМА: Гей, як і Адолф під Москов.

ЕМІЛ: Конї холем днесь охаб на покою, міла моя. Отворьме компот.

ЕМА: *(крутить головов)* Е... е...!

ЕМІЛ: Бога богового! Што? Я не маю ани на тот святы вечур право на еліксір?

ЕМА: Можеш кляти на Бога, на мене, на отчізну, але компот отвори-ме, аж як прийде Андрій. А як прийдуть?

ЕМІЛ: На таксіку. Коло дванадцятой. Так Андрій обіцяв. Великий сніг, ани влакы не ходять, та вирішыли, же прийдуть на таксіку.

ЕМА: Добрі. Найголовніше, же прийдуть.

ЕМІЛ: Гей, гей... Емо, могли бы сьме єдну партію... подарую ті обидвох конів.

ЕМА: І кедь бы-сь мі подаровав 20 років жывота. Сокол і Адолф у тім обыстю не будуть ерджати.

ЕМІЛ: Потім ся даяк інакше грайме.

ЕМА: Інакше? Но, та тото вже веце підвышує моралку. Із тым... ся найефектніше полокаты совість пораженых гусарських стратегів.

ЕМІЛ: Прошу, Емушко...

ЕМА: Жанна д Арк, гордо стоїть на своїй історичній резолюції. Хоць знає, же аж по своїй смерти ся стане народнов мученицёв.

ЕМІЛ: Попри народных мучениках екзістує і народна мудрость, а она голосить: мудріший одступить.

ЕМА: Екзістує і народна правда: де, коли і до чого уступить. (*Павза*). Ех, уже є ту Новый рік. Еміле, а ці ся памняташ, же мы ся колись перед Новым роком брали. Памняташ? Снігу было по пас. Мороз щіпав за вуха... А мы тримаєме ся за руки і крачаєме до нового жывота...

ЕМІЛ: І Гітлер скраховав під Москов, при мінус 20...

ЕМА: Еміле, уречеш Адолфа...

ЕМІЛ: Вытримка – дітя традиції, Емушко.

ЕМА: Ех, герою мій, ці бы єсь свою вытримку даровав і даякій другій.

ЕМІЛ: Як то думаеш, другій?

ЕМА: Нормално. Не быти тогды у школі Діда Мороза, стрітив бы єсь даяку другу.

ЕМІЛ: Стрітив єм тебе.

ЕМА: (*вытырвало*) То значить, же я ті была перша?

ЕМІЛ: То значить, же єсь мі была послідня... Гей, гей, біжать дні, утікають roky... утікаты живот... (*задумано*). Емо, што будеш робити, кедь я умру скорше, як ты?

ЕМА: (*без роздумованя*). Положу вінець на гріб незнамого героя.

ЕМІЛ: То досправды я про тя такой незнамый? Емо, Емо... (*Одходить із спущенов головов*).

ЕМА: Все одступить якраз тогды, кедь му припомняну наше зознаміня... Ех, минувше, вже ся не навернеш... (*Задумала ся*). Досправды, што я буду робити, кедь він умре скорше, як я? Він іщі днесь о свадьбі говорить, але не спомнянув ани раз за 52 роки, же єм з ним утекла і же ниякой свадьбы не было... Поет, романтик, зачаровав ня як Дід Мороз своїм стишком о червенім ябку. Але має він правду, што я буду робити, кедь він умре скорше, як я? (*кричить*) Еміле, Еміле!.. (*Еміл приходить*). Не гнівай ся, Емілку, я тя не хотіла уразити. Не положу вінець, не... (*Клавір грає валчік*). Еміле, чуєш тот прекрасный валчік?... (*Крутить ся в такті валчіку*). Прекрасный танець! Чаровны такты вічної молодости. (*Поспіває*). Тра-ла-ла-ла... (*Еміл пише. Ема перестає танцювати*). Де жебы то могла чути згырджавена, глуха фігура!

ЕМІЛ: (*пише далє*) Лем уражай, уражай. З того ся дань не платить.

ЕМА: Дань ся платить за живот з тобов.

ЕМІЛ: Платить ся лем зато, же мі живот підсунув фалошного інкасанта.

ЕМА: Нашто єсь ня собі брав, кедь єм про тебе такый гіркий фалаток.

ЕМІЛ: Не брав єм тя. Сама-сь прийшла.

ЕМА: Але ты ня наговорив, жебы-м утекла, жебы Оченашовці ся не мусили кельтовати на свадьбу. Теперь плачу за тоту школу.

ЕМІЛ: Але што є платне, кедь за 52 роки не можеш зложити репарат.

ЕМА: (*по павзі*) Емілку, а што кедь начнеме кочанину...

ЕМІЛ: А Бог, а отчізна, а я? (*Зась грає клавір*).

ЕМА: Слухай музику, Емілку.

ЕМІЛ: Погробный марш?

ЕМА: То – новорічний валчік, Емілку. Памняташ: зеркална сала, навколо позолочены свічники, а орхестер тихо грає «На краснім синім Дунаю».

ЕМІЛ: Фергусон?

ЕМА: Штраус, Емілку, Штраус...

ЕМІЛ: Што, конкуренція?

ЕМА: (*взбыхла*) Ні, то чоловік із той істой країны, де были выселектованы найшувнішы ліпцанеры. «Віденьска кров».

ЕМІЛ: Так, потім ся оплатить... Минуту слухати.

ЕМА: Ех, Штраус! «Віденьська кров», «Приповідкы із Віденьского ліса...»

ЕМІЛ: Віденьська кров, віденьський ліс... Ліпший бы був віденьський шніцель.

ЕМА: *(Бере вінець із шлаєром, поспівує собі, позерать до глядила. Бере фляшочку, жебы ся напарфіновала, але фляшочка порожня).*
Еміле, де є моя «Чорна мачка»?

ЕМІЛ: На Мендельсоновій стрісі.

ЕМА: На вонявку ся прошу, Еміле.

ЕМІЛ: На яку?

ЕМА: На тоту, што іщі вчера была у тій фляшочці, а днесь вже ту не є.

ЕМІЛ: Выпарила ся... якбач.

ЕМА: Коло мінус десять? *(приходить до нёго)*. Вылѣгав єсь ї.

ЕМІЛ: Я? Емушко, ты знаєш, же я пю лем біле столове.

ЕМА: Теперь єсь выжрав біле засувкове. Дыхний на ня!

ЕМІЛ: Дай покій, знаєш, же мі смердить із діравого зуба.

ЕМА: Отвори рот!

ЕМІЛ: Просьба або розказ?

ЕМА: Розказ. Дуплѣванный!

ЕМІЛ: Е, най буде, што буде *(дыхать на ню)*. Ху!

ЕМА: О, оченаш, іже есі на набесіх..., який чаровный запах. Кров мі в жылах скупіла, Еміле. Хочу танцѣвати. *(Тігать го до танцю)*. До танцю, до танцю... Подьме, подьме... Подь, вонявка моя. Зачінають наш великий, новорочный валчік.

ЕМІЛ: Радше піду, випущу Марка.

ЕМА: Дай покій теперь коцурови. Їмай мачку! Танцѣвати хочу, пане капітане. Танцѣвати хочу. О, «Віденьська кров». Подь, Еміле, як колись...

ЕМІЛ: Просьба або розказ?

ЕМА: Теперь найщіріша просьба, Емілку.

ЕМІЛ: Но, так потім ся треба на таку нагоду добрі приготувити.
(Бере верхню часть гусарьской уніформы з яковсь медайлов,

припасує шаблю). В моїм регіменті ся добрі знало, коли є на шорі манеж, коли рапорт, а коли валчік. Еміл Оченаш, холем покы йде о традицію, не може ани єден такт охабити на нагоду. Вшытко перераховати, вшытко расплановати і аж потім танцёвати.

ЕМА: Але наісто ся ліпше планує і танцює, кедь ся біле засувкове сконзумує.

ЕМІЛ: *(обзерать ся у глядильї)*. Плес. Военьський танець то – поезія. То і почитный марш, і боёвый клич, і неспознана розкош. *(Кланять ся Емі)*. Смію вас позвати на пару тактів, мілости-ва пані?

ЕМА: *(подає му руку)*. Кедь вам то зробить радість, пане капітане...

ЕМІЛ: *(бере ї до танцю. Лем што зроблять пару кроків, музика перестане)*. До фраса. Тот Мендоза зась погубив клавір.

ЕМА: Який Мендоза? Та тот твій віденяк, Штраус.

ЕМІЛ: Шмаус. Відень. Тот не видів ліпіцанера в животї, ани на фотці. То істо даякий здвигач куль у ціркусі, на пензії, котрый ся на стары колїна дав на двиганя високого тлаку. Віденяк і пів.

ЕМА: Нараз ся ті зажадало того Віденяка!..

ЕМІЛ: Може быти. Я і так чекам, же мі на грїб напишуть: умер на несповнены сны...

(Затрубїло авто. Обоє стоять без слова).

ЕМА: Они... Можу ся попозерати? Лем кущіцько.

ЕМІЛ: Знають они і самы, де нашы дверї *(чути крокы на сходах)*.

ЕМА: Еміле, то они. То суть они, Еміле!

(Обоє стоять у великім очекаваню).

Крокы ся помалы страчають).

ЕМІЛ: До сусїдів. Нашы іщі не прийшли *(позерать на години)*. Іщі не є 12.

ЕМА: Андрій говорив, же пресні о дванадцятій прийдуть?

ЕМІЛ: Говорив – коло дванадцятій. То значить, же іщі є час.

ЕМА: Ох, як мі дуркать серце, Емілку. Зажадало ся мі видїти їх. Знаеш, што? Могли бы сьме порихтовати даяке погощїня. Леть!

ЕМІЛ: Чому?

ЕМА: Бо твій сын не композитор, але конструктор военных летатель.

ЕМІЛ: То значить – розпростерти крыла. Добре. Прошу собі ключ од шпайзу.

ЕМА: (*вытягує ключ з помеджі грудей*) Най ся любить. Але леквар охаб на покою.

ЕМІЛ: Розумлю. (*Одходить*).

ЕМА: Од коріння ся змінив чоловік, як му запахло, же може прийти ку ключу од шпайзу. І є в нїм штось, што ня притягує, пси бы го облизовали. Хоць і ноги має, як кобылины. Гусарь з вирізанов головов! (*Перед Еміловов фотографієв*) Ех, Емушко, може, єсь взяла до рук не того весло. Може, же в других руках бы плавання у тїм Ноєвім кораблю было о велє успішніше. (*Чути звук розбитого скла*). Еміле, што там за трїскання?

ЕМІЛ: (*входить*) Пустив єм коцура.

ЕМА: Вон?

ЕМІЛ: Ні, до шпайзу.

ЕМА: І?

ЕМІЛ: Спочів, маніак, на поліцію.

ЕМА: І?

ЕМІЛ: Пішов і Віньяк, і леквар.

ЕМА: І, што він на то?

ЕМІЛ: Хто?

ЕМА: Ты, коцуре? старый, ты! Наросли ті баюсы од леквару. І смрад ся з тебе ширить, як з гордова. Дыхний на ня!

ЕМІЛ: Зась мі не віриш?

ЕМА: Тобі вірю. Не вірю коцурови.

ЕМІЛ: Потім, най на тя він дыхне. Ціць, ціць...

ЕМА: Дыхай!

ЕМІЛ: (*дыхатъ на ню*) Ху...

ЕМА: Господи Боже! Гірше, як у стайні. З котрой пляшкы єсь пив?

ЕМІЛ: Із зеленой, літровою.

ЕМА: Выпив есь фірнайз, Емілку!

ЕМІЛ: А чом есь не повіла, же фірнайз у зеленій фляшці? Емо, отрую ся скорше, як дванадцять одобе. Отрую ся. Доктора, доктора клич!

ЕМА: А не потребовав есь доктора, кедь есь «Чорну мачку» выпив?

ЕМІЛ: Кедь маеш холем фалаток сердця, кедь есь ня холем тільки, кільки є за нохтём чорного, любила, клич доктора. Во імя нашой любви клич (*падать до кресла*). Ой, зле мі, замлівам. Умерам... Зачало ся. Пече, кипить... розожерать ня... Доктора!

ЕМА: Добрі, добрі. Уклюдний ся. Не стало ся нич катастрофального. В зеленій фляшці був олій на волося.

ЕМІЛ: Говорила есь, же там був фірнайз.

ЕМА: Фірнайз есь іщі тамтого року выпив. Зато, ага, рамы на окнах не нафарбены. До нас треба маляря кликати, а не доктора.

ЕМІЛ: (*нагло встає*) Та так то є? Циганиш, шалиш, підводжаш. На роком наливаны до фляшок фірнайз, вшеліякы смердячіны, жебы есь ся ня скорше стрясла. Зато есь мі і ключ од шпайзу дала. Вдовов бы есь чім скорше хотіла быти, гей? Признай ся. Травлячко!

ЕМА: Признавам лем того, же до фляшок наливам того, што там патрить. А ты перед тым, як дашто выпеш, перечітай, што напанане на етікеті.

ЕМІЛ: На тій ся пише «мараска цоре», а не паннятам, жебы ся так звав даякый олій на волося.

ЕМА: Ясно, же ся не панняташ, бо есь вже давно забыв, што ся з таким олієм робить.

ЕМІЛ: Але етікета, Емо, етікета. О етікеті є бісіда.

ЕМА: Не я ї там приліпила. Але кедь ті не заваджала етікета «Чорна мачка», то чом же ті заваджать «мараска цоре»?

ЕМІЛ: Но, так того є вже істый терор. Того є біологічна война. Боже, як мі закручать у жалудку. Пане Боже!.. (*хопить ся за жалудок і утікать за сцену*). Огень! Огень! Горить! Горить!

ЕМА: Потім треба кликати гасічів, не доктора. (*Кричить*). Стражете собі гусарську заставу, пане капітане! (*Іде до писачого стола*). А вызерать то так, же по 52-ох роках вирішыв написати

свій другий стишок, жебы собі забезпечив місто в історії світової літератури. (*Бере до рук заперту обалку*). Ого, што то є? Пан капітан собі з даким пишуть? (*Отворять обалку, чітають*). Што, што? Што говорить? ...а гусарську уніформу і з шуйташков першому фіякристови, што повезе мої остатки, шаблю охаблям Дому войнових інвалідів у Паріжу. Зарамовану фотографію гусаря святочно одовздати галерії гусарів, котры, місто за отчизну, упали під папучу. Плавкы дати Еминому Мендельсонови. Мемоары зохаблям моїй вірній супрузі Емілії під умовієм, же їх выдасть по моїй смерті... Так!? Значить, вірній супрузі Емілії – мемоары. Ноніус, єднокопытарь... Ту ти є Емушко, твоя вірна до гробу любов. (*Кладе назад папірь до обалкы, кричить*). Еміле! Еміле!

ЕМІЛ: (*Входить. Ема тримає обалку в руці*). Што? Андрій загнав новий телеграм?

ЕМА: Ні. Іщі го ніхто не загнав. Лем го написав. Еміле, што є у тій обалці?

ЕМІЛ: Хочеш ня преквапити, гейже?

ЕМА: Хочу знати, што є дну.

ЕМІЛ: У тій?.. Запечатовав єм тяг.

ЕМА: Якый?

ЕМІЛ: Дізнаш ся, як прийде час отворити го.

ЕМА: Тот час уже прийшов, Еміл.

ЕМІЛ: Ты?! Ты без повоління отворяш чужді обалкы?! Што то за хворобна звездавость? Твоя діагноза – веред, а не шпіонаж.

ЕМА: Говорив єсь мі, же пишеш новий стишок.

ЕМІЛ: І ты ї отворила?

ЕМА: Бо єм хотіла...

ЕМІЛ: Стишок, як стишок... Думам собі, же текст є о велё ліпший, як у тім першім. Гей... Уже єм го забалив до обалкы, хочу го загнати Єфремови.

ЕМА: (*спокойні*) Єфрем вже десять років під землёв.

ЕМІЛ: Боже, Емо, може суть на світі і другы Єфремове. Не він єдиний. А што ту маю таїти... Дістав єм зась крыла, ожив єм ведно з інспірацієв і положыв єм свої найгорячішы

чутства на папірь. Ага, дай, перечеітам ті... (*хоче взяти обалку*).

ЕМА: Не дам! Новы крыла, гей? Шаблю Дому войновых інвалідів у Паріжу, а медайлу із стріберным зубадлом і мемоары любімій супрузі – Емілії. Подареныі стишок, гейже? Лемже ся не барз рімує із моїма заслугами.

ЕМІЛ: (*по павзі. Хоче обяснити*) Послухай, Емушко... В жывоті приходять такы моменты, же чоловік мусить збіланцовати свою роботу, зраховати, вирівняти ся сам із собов...

ЕМА: ...купачі гачі – Мендельсонови...

ЕМІЛ: Но, видиш, дуксеровы тобі остають. Видиш, тадь я твої річі ани не споминам. Ага, за тот златый ланцок своїй мамі можеш охабити, повіджме, гулагопкы.

ЕМА: (*по куртій павзі*) Еміл Оченашів, ты ня не любиш.

ЕМІЛ: Про тоту обалку?

ЕМА: Про того, што у тій обалці. (*Поторгала обалку*). Повідж, повідж мі, чом есь вшытко не охабив своїй вірній супрузі?

ЕМІЛ: Отворено?

ЕМА: Отворено.

ЕМІЛ: Досправды отворено?

ЕМА: Досправды, отворено.

ЕМІЛ: Но, думам собі, же ты з тов своєв цукровков і гастрітідов умреш скорше, як я. То, нашто ті штось охабляти.

ЕМА: А мемоары? Нашто мі їх охабляш.

ЕМІЛ: Заджубав єм ся. Але за тот грїх єднозначно винный твій отравный Мендельсон.

ЕМА: Адолф Оченаш! Дакотры грїхы і із самого гробу проговорять.
(*Чути трубіня авта*).

ЕМА: Чуєш? Трубить авто.

ЕМІЛ: Ты дакого чекаш?

ЕМА: Того, што і ты.

ЕМІЛ: Тот, кого ты чекаш, істо не прийде.

ЕМА: А Андрій?

ЕМІЛ: Андрій?

ЕМА: Гей.

ЕМІЛ: Андрій спить.

ЕМА: Ні, ні, ні! Не хочу так. Він не спить! Він мусить прийти! Сам єсь говорив, же до телефону ті повів, же вшеляк прийде, на таксіку... Андрій прийде... Прийде... Він хоче прийти...

ЕМІЛ: *(по павзі, спокійно)* Прийде, Емушко, мусить прийти... *(Павза)*. А як то із компотом?

ЕМА: Тот отворю аж у тестаменті.

(Грає клавір, валчік).

ЕМІЛ: Емушко, подь, затанцюєме собі!

ЕМА: Компот не отворю!

ЕМІЛ: Но, так собі сидь! Дримай, штрікуй, вышивай, стій на голові... Але танець, мі вже в животі не споминай. *(Іде за стіл, хоче писати).*

(Павза, чути музику. Обоє сидять задумань, негыбны).

ЕМА: Як думаш, Еміл, прийдуть они?

ЕМІЛ: Што ся таке просиш, Емо, прошу тя. Є ту писмо, є ту телеграм, телефонный розговор. Прийдуть, самособов, же прийдуть. Мусять прийти. Кедь Андрій досправды не заспить *(трубить авто)*. Пришли, ту суть. Говорив єм ті...

ЕМА: Пришли. Ту суть. Андрій прийшов!

ЕМІЛ: Вірив єм, же прийдуть. Верабоже, нянько ся нігда не мылить. Ту суть. Не заспали.

ЕМА: Не заспали!

*(Выбігають за сцену. Клавір грає.
Кроки ся приближують і оддаляють.
Вертають ся із смутныма тварями).*

ЕМІЛ: Вызерать то так, же того року їх досправды снігом задуло. Але, іщі можуть прийти, іщі не є північ. Іщі все можуть стигнути. Почекаєме.

ЕМА: Почекаєме, почекаєме... Гей, іщі почекаєме. *(Павза выповнена клавірнов музиков)*. Емілку, на тот Новый рік не маю про тя ниякый дарунок.

ЕМІЛ: Дарунок? Ой, видиш. Купив єм ті, купив. *(Бере шаблю)*.

ЕМА: Ты то іщі перед двома роками говорив, же єсь мі купив.

ЕМІЛ: А хто говорив, же єм ті того істе купив і того року? Хочу ся лем святочно устроїти, жебы єм церемонію передаваня дарунку зробив подля вшитких протоколарных правил ветерінарных офіцірів. *(Бере спід стола балик, перев'язаний з машлєв)*. Панї Оченашова, заприйте на даякый час очі. *(Взяв на себе маску Діда Мороза)*.

ЕМА: Заперла єм очі. Умерам од звездавости.

ЕМІЛ: Ема Оченашова, за неоцінимы заслуги при дотримованю вашого орлеанського темпераменту і за честну, геройску службу у перших лініях нашого брачного супружеского фронту позвольте передати вам того оцінїня. Най ся любить... *(Дає їй баличок)*. ... заслужили сьте собі.

ЕМА: Еміле, та ты ня не шалиш? Теперь то є досправды дарунок про мене? А што є дну під тов стугов, Емілку?

ЕМІЛ: Попозерай... Попозерайте ся самы, панї Оченашова.

ЕМА: *(розбалує дарунок)*. Ах, ружова гадвабна стуга. Припоминать мі перше выроча нашої свадьбы. Емілку, ты досправды чудесный муж. Настоящий гусарський генерал. *(Розбалила балик і вытягла ночник. Стоїть, як скамінїта. Позерать дость довго на дарунок, потім на Еміла)*. Шерблик...

ЕМІЛ: Про тебе, Емушко. *(Знимать маску Діда Мороза. Ема, спочатку виведена з міры таков рецесієв, не годна прийти ку слову, але потім ся обидвоє зачнуть реготати)*.

ЕМА: Так того треба ославити, дідику мій. Маю я і про тебе преквапіня. *(Ема одходить. Грає клавір)*.

ЕМІЛ: Тот Мендельсон хоче у старім році рострїскати вшиткы споминаня. Кретен! *(Не знати, ці то адресує Мендельсонови або собі; вішає маску Діда Мороза на ялічку)*.

ЕМА: *(приходить із сервіровачім возиком, на тацкі два погары і шампаньске)*. Пане капітане, ту є ваш так довго чеканий компот. Най ся любить, бургундське шампаньске. На вашу почесть, генерал!

ЕМІЛ: Шампаньске! Так у тім обыстю і таке маєме. Істинне шампаньске!?

ЕМА: Дотримуй етикет, коцурику мій. На здоров'я! На многая літа!

ЕМІЛ: На многая літа!

*(Піднимають чаши як заставу. Години одбивають 12 годин.
Північ. Стоять, як скаменіть. По дванадцятім ударі,
чаши їм падають на землю).*

ЕМА: Не прийшли.

ЕМІЛ: Не прийшли. Ани того року не прийшли...

ЕМІЛ: *(збыхнув)* Прийдуть они іщі. Стигнуть. Они лем заспали.
Емушко, іщі маєме надію...

ЕМА: Мертва наша надія, Еміле... Не є Андрія...

ЕМІЛ: А чом, Емо?

ЕМА: Зато, же го нігда ани не было... Не было писем, не было телеграмів, не было телефонатів... Вшытко то лем самоклам, Еміле. Коло наших выдуманных сілуєт ани коцур не екзістує у тім пустім обыстю... Ах, який болячий самоклам. Не годна-м дале жыти з выдумок, з циганства, з гіркого самой себе кламаня. Є конєць солодкым приповідкам і фалошным надіям. Конєць! Подля мене, подля мене, Емілку, двері нашого дому такы узкы, же через них ся не не годно переслизнути ани тото найтонше щастя. Про мене они нігда не прийдуть, Еміле... *(плаче. Чути сентіменталну, клавірну музику).*

ЕМІЛ: *(серьёзно)* Слухай, Мендельсон. Чаровны акорды «Пісні без слов»... Досправды, прекрасна музика. Бессмертний романтик Мендельсон. *(Одтягує драперію на окні і нараз цілу сцену заліє місячне світло).* Не треба плакати, Емушко. Жывот слызы не любить. Позерай, який прекрасный місячок. Як ся обімає з ночнов тмов. Отворю і двері, най зайде до нашого гнізда холем єдна-єдина звіздочка. Жывот не циганство і не клам. Жывот – то найдосправдысенька краса. І про нас, Емушко. *(Підыйде до нёй, ніжно ї обійме. Цілу сцену заліє ясне блискуче світло і Мендельсонова музика).* Запрягнеме мы іщі наших вороных, Емушко.

ЕМА: *(притулила ся до нёго, збыхла)* Сконала ся наша кавалерія, зморила ся, Емілку.

(к о н е ц ь)

Петер Ковачік

**Словацька
рапсодія,
або**

Корчма під зеленим стромом

Трагедія у двох частих

*Переклад
із словацького языка:
Ярослав Сысак*

*Премєра у ТАДі:
20. мая 2016 року*

PETER KOVÁČIK

* 1936

Krčma pod zeleným stromom

Slovenská rapsódia

(1976)

Петер Ковачік – словацький прозаїк, драматик і сценаріста. Родився 6. юнія 1936 року в Черні Балог (Čierny Balog, окрес Брезно, Бансько-быстрицький край, Чехословакія, днесь Словакія) у родині лісного роботака. Скончів Універзітет економікы у Братіславі. Робив редактором Чехословацькой телевізії, учітелём у Скаліці, редактором Чехословацького радія у Банський Быстріці.

У році 1964 дебютовав як писатель; од 1970-х років провказав себе як драматург. «Krčma pod zeleným stromom» стала ёго першов песов, з котров дебютовав на сцені братіславского Театру Павла Осага Гвездослава (1976). У песі дія ся одбывать почас господарьской крізы 30-х років 20. столітя.

ОСОБЫ:

СЛІПЕ ДІВЧА

СУПЛІНГЕРКА (БОРДЕЛ МАНАЖЕРКА)

ДЁЛДЁ – єднорукий запасник

КАЧМАРЬ

РЕПАНЬ, пияк

КОВАЛЬ

ТОВАРИШ, называють го – Шкрофляк

АМЕРИКАН

ЕЛЕГАН, сын містного збогатлика

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ

ІНШПЕКТОР

РЕЧНИК

МАЙСТЕР на пилі

МНЯСАРОШ

РОБІТНИЦИ

ЧАСТЬ ПЕРША

ОБРАЗ ПЕРШЫЙ

Корчма з року 1933

То такый порядніший вычап на периферії міста, до котрого ходять валалчане, але і жытелі міста: інтер'єр обычайный: вычапный пулт, столы, стілиці, взад у біліардовий стіл, на стінах – добовы фіремны рекламы.

ЯВЛІНЯ 1.

*ДЁЛДЁ, КАЧМАРЬ, КОВАЛЬ, ТОВАРИШ, АМЕРИКАН,
дакілько зведавых¹ робітників*

Коло першого стола запасяць² в перетисканню рук. На єднім боці завалитый, сильный Коваль у скорянім шуцу, на другім боці двадцятьпятьрочный паробок, скромно облеченый. Запасяць з лівыма руками. Якбач запасяць вже довшє, бо на Ковалёви видно, же є змученый. Гості, але і Качмарь у білім шуцу, напято сліднують скривлены руки. Велику радость має Качмарь. (Кривать – быв зраненый в легіях, за што і дістав ліценцію на корчму). Ока-то натримує парібкови і болесно пережываць кажде ёго заколысаня. Ковалів Товариш, котрого нелестно называють «Шкрофляк», пана майстра наливать палінков (але все собі лыгне і сам) і голосно му фандить³.

1 **Зведавый** (од словац. zvedavý) – тот, што ся інтересує.

2 **Запасити** (од словац. zápasit) – пасоватися, мати перемаганкы.

3 **Фандити** (од англ./нім. Fan) – фанушик, фанат.

ТОВАРИШ: Пане майстре, зауточте⁴.

*(Коваль як кобы послухав, натисне і парібокова рука
ся выхилить із рівновагы).*

КАЧМАРЬ: Дёлдэ, вытримай!

*(Дёлдэвырівняють і натисне. Ковалёва рука падаць на стіл.
Ожывліня, выкрикы надшіня: Браво, Дёлдэ! Ёсь порядный
хлоп! Про Дёлдя – півдецо! Коваль ся потив, як когут в
поливці! Дёлдэви дві півдеца! Коваль встане і йде ку свому
столу. Як пес, за ним – Товариш).*

ТОВАРИШ: *(хоче ся підлизати).* Пане майстре, ваш Йожко бы му
зломив руку, як прутик. *(Одопе з Ковалёвой фляшки).*

КОВАЛЬ: *(хопить го за пархы)* Іщі мі раз спомнянеш Йожка, та ті
голову одкручу. Тот злодій пішов на вандры і вже не є моім
сыном!

ТОВАРИШ: Я вам лем хотів повісти, же сьте были добрый, пан май-
стер *(одопе з Ковалёвой фляшки. Коваль пустить му пархы
і із злостёв му выторгне фляшку і напе ся).*

АМЕРИКАН: *(так го называють, бо даякый час був в Америці за
роботов, Качмарёви) Дёлдэви, віскі!*

КАЧМАРЬ: Дёлдэ, у мене маеш вечерю.

ЕЛЕГАН: Жебы ей мав чім запити, начапуй му пиво, на мое конто.

КАЧМАРЬ: Добрї, пане Роберте. *(Одходить до вычапного пулту).*

ЕЛЕГАН: Пане майстре, вы од теперь можете підбивати боканчі. *(Ко-
валь ся на Елегана із злостёв попозерать, але не повість ани
слово. Елеган бере таго і грає біліард).*

ТОВАРИШ: *(підлизаво)* Вже мав руку на столї, не розумлю, як ся міг
з того дістати.

КОВАЛЬ: Вышкіряв ся мі до твари, а я з того зослаб.

ТОВАРИШ: Гей, тото была главна причіна.

АМЕРИКАН: *(сідать на Ковалёве місто і наставить руку на сило-
ваня. Дёлдэ ей такой хопить і полегкы ї положыть на стіл.
Американ собі масірує стиснуту долонь і зачудовано позе-
рать на Дёлдя). Дёлдэ, ты єсь кінг. Жебы-сь жив у Америці,
я бы твою руку перемінив на голд!*

4 Зауточіти (од словац. zaútočiť) – атаковати.

ДЁЛДЁ: *(не розумить)* На што?

АМЕРИКАН: Платили бы ты златом. Але і ты ся дасть зарабляти.
Ручу ті, же будеш богатый!

КАЧМАРЬ: *(приніс обіднаны погарыкі)* Не плеть му голову.

АМЕРИКАН: Научу го зарабляти, а тото не є плетіня головы, але поміч. Ёму, але і тобі, бо попри Дёлдэві ся зможеш і ты. Тота блювня не мае ані лем латрину, обсікуе стіны. А кедь Дёлдэ зграбне бівшу суму, дасть поставити клозет. Потягнеш за ланцужок і вода вшытко змые. Валалчане будуть платити лем зато, жебы віділи тото чудо.

ДЁЛДЁ: *(наівно)* Досправды?

КАЧМАРЬ: Не слухай го. Ты было велё таких, што наобіцяли рай на землі а потім повтікали. *(Одходить ку вычапному пулту)*.

АМЕРИКАН: Дёлдэ, зрайтовав єм цілу Америку і знам, як ся зараблять. Такой розкрутимо бізнiс. Розхырю, же єсь выграв над Ковалём і зачнеме выберати⁵. Вшыткы обходници, ремеселници, доконця іщі і жобраци, што мають у тім раёні штанд, будуть од днесь платити.

ДЁЛДЁ: За што?

АМЕРИКАН: Зато, же їх не зобеш.

ДЁЛДЁ: Так тото нї. Я ся буду жывити чесно.

АМЕРИКАН: Ёрінгол, зеленач! Честно можеш жыти аж потім, як нагребеш капітал, але на тото треба точно цілити, швыдко утікати або мати міцну руку...

ЕЛЕГАН: *(дограє, положить таго і закрічить на Американа)* Американе, граєш! *(Іде ку вычапу)*.

АМЕРИКАН: Я ты научу, як ей спіняжыти. *(Одходить ку біліардовому столу і грає)*.

ЯВЛІНЯ 2.

Тоты, што перед тым, і РЕПАНЬ

РЕПАНЬ: *(выйде, є то дас пятьдесятьрочный пиячиско, вандрак без властного гнізда, але ся ку тому не признавать, якбач і*

5 **Выберати** (од. *словац.* *vyberať*) – брати гроші.

теперь спав десь під мостом, або в шопі, є терезвий і тварить ся, же має добру наладу. Глуcho і весело ся з каждым поздравить. Вишиткы го знають, найвеце Качмарь. Є меджі нима тайне путо камаратства). Здравствуй, легіонарю!

КАЧМАРЬ: *(одповідь кивнутём руки).*

РЕПАНЬ: Гуд бай, Американе.

АМЕРИКАН: *(одповідь справні, але Репаня не зареєструє)* Гуд афтынун.

РЕПАНЬ: *(Ковалёви)* Наздар⁶, пане майстре.

КОВАЛЬ: Дай мі покій!

РЕПАНЬ: Чом так солодко? *(Іде ку Дёлдєви).* Агой, Дёлдю. Зміг єсь го, што?

ДЁЛДЁ: Пан майстер не був у формі.

РЕПАНЬ: Пан майстер бы мав зачати ходити на грибы.

КОВАЛЬ: *(злый)* Не провокуй.

РЕПАНЬ: *(жаждучо позерать на погарикы)* Я не провокую. Як єм мав зранены руки, найрадше єм ходив на грибы, але все єм дашто стратив; раз ножик, а даколи камарата. Нераз єм ся і сам стратив. Даколи ня нашли в корчмі «Під Кленовским Вепрём».

ДЁЛДЁ: *(видить, як Репанёви течуть слины)* Понукнийте ся.

РЕПАНЬ: *(в моменті вхопить і переверне до ся погарик. Бере другый)* Роблю то лем зато, жебы ты ся не згумплёвав *(выпе)*. В першій шваром лінії...

КАЧМАРЬ: *(оправить го)* Шварм-лінії!

РЕПАНЬ: Мы то называли «шваром лінія».

КАЧМАРЬ: Справно є: «шварм-лінія».

РЕПАНЬ: Не залежыть на тім, як є справно, але ці тому розумлять! Стала ся така пригода, же єден професор в корчмі собі попросив ометету... Позамітали з ним цілу корчму. Кебы був повів, же хоче яшніцю, міг ся наїсти! У першій шваром лінії сьме мали оберста, а тот повів, же алкогол нічіть покруткы, печінку а, доконця, же і нервы. Быв такый неприятель

6 Наздар (од. чеськ. nazdar) – Добрий день! Серус! Привіт!

пиятыкы, же нам перед штурмом заказав порцію руму. Одступили сьме десять кілометрів. Были бы сьме і веце, але Таліане за нами не бировали утікати. Потім пришов капітан із Тренчіна. Мав таке мено, як я, але то не був я, тот повів, же мужству треба вшытко вынагородити, а так сьме дістали три порції руму. Так сьме ся зрубали, же нам дзвонило в ухах. І капітан ся стяв і выдав розказ, же бы сьме добили світ. Може бы сьме го і добили, але пішли сьме на другый бік, тай сьме заблудили. Три дні сьме не знали, што сьме добили а потім сьме мали великы оплітачкы... Так ці так, але з алкоголом все суть лем проблемы... (Пе).

КОВАЛЬ: Цілый час ся мі вышкіряв до очей, а як ем зослабнув, зогнув мі руку, як дротик.

ТОВАРИШ: То бы не мало быти платне, бо сьте мали на верх. Все мав руку над столом... Захранило го лем тото вышкіряня. Іробіан єден!

ЕЛЕ҃АН: (з погариком в руці прийде ку Дёлдёви) Дёлдю, кебы ту ходили бабы, днесь бы ся о тя поторгали. Лола бы тя наісто унесла.

ДЁЛДЁ: Лола?

ЕЛЕ҃АН: Не знаєш Лолу? А якже, не знаєш. Я ї мав тамтого літа. В яри. В літі ем мав Лінду. Хочеш радше Лінду?

ДЁЛДЁ: (ганьбливо, як кедь бы ся сановав) Пане Роберте, знате, який ем.

ЕЛЕ҃АН: Єсь силак, а Лінда бы тя досправды хотіла. Два роки штудовала у Паріжу і знає по французькы, по анґліцькы ай по німецькы. Береш?

ДЁЛДЁ: (не) Не беру.

ЕЛЕ҃АН: Не любиш жены, што знають по французькы, по анґліцькы, по німецькы?

ДЁЛДЁ: Така жена... не буде зо мнов бісїдовати... ани по словеньскы.

ЕЛЕ҃АН: Та то ся мылиш! Лінду ем дістав на луці. Была там копа мурванїв, коників і позерав ся на нас чорный коцур.

ДЁЛДЁ: Не протестовала?

ЕЛЕ҃АН: Протестовала, але як коцур пішов гет, та вже ні. Інтересніше то было з Лолов. Бавили сьме ся на коменарїв.

ДЁЛДЁ: Мастили сьте ся сажов?

ЕЛЕ҃ГАН: Носив ем їй щастя... до постелї. Котру хочеш?

ДЁЛДЁ: Я іщі не мав жену.

ЕЛЕ҃ГАН: Вірили бы сьте тому? Я зачінав п'ятнадцятьрочный. За пів рока ем зопсув вшиткы дівчата з улїці.

ДЁЛДЁ: Я бы з єднов вытримав цілый живот. Бог не справодливый!

ЕЛЕ҃ГАН: Якый Бог?

ДЁЛДЁ: Бог, што сотворив чоловіка.

ЕЛЕ҃ГАН: Чоловік выник із матерії, енергії і нагоды.

ДЁЛДЁ: Тогды ани небо не екзістує?

ЕЛЕ҃ГАН: Ани небо.

ДЁЛДЁ: То не правда. Моя мати ся зодрала, а кебы не было неба, нігда бы ся не дочекала одплаты.

АМЕРИКАН: *(одкладать таго)* Пане Роберте, програєте! *(Елеган іде к біліардовому столу. Американ ся верне ку Дёлдёви)*. Кебы сьме зачали выберати, постарав бы есь ся о матірь. Поста-вив бы-сь їй помник.

ТОВАРИШ: *(попозерать на смутного Ковалю)* Не трапте ся, пане майстре, тадь выграв нечестно.

КОВАЛЬ: Гей, окламав ня! *(Встає)*.

ДЁЛДЁ: *(Товаришови)*. Хто окламав?

ТОВАРИШ: *(ховать ся за Ковалю)* Ты.

РЕПАНЬ: *(бере столець, жене ся на Товариша)* Повідж то іщі раз!

КОВАЛЬ: А тобі што до того?

РЕПАНЬ: Ём Дёлдів правный заступця, знам, яку має душу.

ДЁЛДЁ: Никого в животї ем нігда не окламав.

ТОВАРИШ: *(споза Ковалю)* Окламав!

РЕПАНЬ: *(хопить го за галір)* Як окламав?

ТОВАРИШ: *(із страхом)* Тискав міцніше, як пан майстер.

ЕЛЕ҃ГАН: *(ся наголос розосміє)* Пан майстер тискав до гачей.

КОВАЛЬ: *(здичавіло позерать на Елегана)* Ты, ты...

ЕЛЕ҃ГАН: Одколи мы собі тыкаме, пане майстре?

КОВАЛЬ: *(вхопить фляшку)* Ты куревник, дарьможрач, циганів сын.
Твій отець найбівший злодій на світі!

ЕЛЕґАН: Тото є уражка на чести. За тото будете одповідати!

КОВАЛЬ: *(Дико ся торгать, тримають го Качмарь, Американ, Дёл-дёл і Репань, але і так переверне стіл)*: У вашій родині нихто не мав чести! Твій нянько розбогатів так, же знав, кого має підплатити, а кого загнати на другый світ!

КАЧМАРЬ: *(кедь переверне стіл)* Тото ту, не твоя шмыкня! *(Елеґанови)*:
Не гнівайте ся, пане Роберте, але ліпше буде, кедь підете гет.

КОВАЛЬ: Вшиткы знаєте, який є злодій, він і ёго отець.

ЕЛЕґАН: Стрїтимо ся на судї! *(Одходить)*.

ЯВЛІННЯ 2.

Тоты, што перед тым, без ЕЛЕґАНА

ДЁЛДЁ: *(із змыслом про справодливість)* Не треба было так, пане майстре.

КОВАЛЬ: Не мав єсь кламати!

ДЁЛДЁ: Вас положу хоцьколи... і без кламаня!

КОВАЛЬ: Ніґда.

ДЁЛДЁ: І о півночі.

КОВАЛЬ: *(назлощено)* Подь, але з правов. *(Настане неприятне тихо. Американ, Репань, Качмарь, Товариш позерають на Дёлдя і чекають, што буде дале)*.

ДЁЛДЁ: *(на око спокійно позерають на Ковалю. В ёго очах видно і самосанованя, і жаль, але і злость. Нараз перелыгне слину і крачать ку столу, коло котрого ся силовали. Сяде, дакус роздумує, одразу з кешені вытягне праву руку – котра є зморщена і вызерать, як дітяча – бо Дёлдёл каліка, практично лем єднорукий. Поставить ёй на стіл і Ковалю провертать очіма)*. Подьте. *(Лыгне палїнкы, жебы собі направив голос)*. Но подьте!

КОВАЛЬ: *(попозерають на кыптик і выкročить ку вычану, возьме фляшку і поставить ёй коло кыптика)*. Выграв єсь... Не гнівай ся...

(Настане увольніня, вшиткы ся вертають на свої міста).

КАЧМАРЬ: Дакотрый запас чоловік выграць, але в подакотрім мусить собі признати, же програв.

КОВАЛЬ: *(Товарішови)* Ідеме! *(Качмарёви)*: Запиш мі то!

КАЧМАРЬ: А не міг бы-сь дашто уж теперь?

КОВАЛЬ: До Бога, легіонарю, знаєш, же фурмане платять лем першого!

КАЧМАРЬ: Потім, вшытко в порядку... А Йожо ся ті вже вернув?

КОВАЛЬ: *(злосно)* Легіонарю, кедь мі іщі раз спомнянеш тото мено, так ся ту вже не укажу... Як ем собі думав, же буду мати шыкового помічника, та пішов світами. Злодійиско єден! Лінивець!

КАЧМАРЬ: Твій сын не був лінивець.

КОВАЛЬ: Я вже не мам сына! Не хочу го в животі відіти. Уж лем зато нї, же ся мушу каждый день позерати на тото... *(Укаже на Товаріша)* Приглупле рыло. *(Вхопить го)*: До шмыкні, гівняку! *(Товаріш выбігне, а Коваль выкочить за ним. Приходить Речник)*.

ЯВЛІНЯ 4.

*Тоты, што перед тым, без КОВАЛЯ і ТОВАРІША,
але з РЕЧНИКОМ.*

Речник зайде, здравить кывнутём руки, робітників – із затятов п'ястёв, не є ту барз витаний. Речник в їх очах – чоловік, што всяды приносить неспокій, непорядок, ненависть і неприємности. Іде ку столу і сяде собі.

КАЧМАРЬ: *(підійде ку нёму)* Совду?

РЕЧНИК: Коняк і єдногубку, але ты не знаєш, што то єдногубка, та лем коняк.

КАЧМАРЬ: Позерайме ся, товаріш пролетарь буде пити коняк. Чом не водку або віскі?

РЕЧНИК: Бо ем звикнутый на коняк... Што проти мі маєш?

КАЧМАРЬ: Сере ня, же бунтошиш тых голодных бідаків. Кедь їм повіш: вшытко буде всёровно, підуть і проти бодаків, але вы, з трибуны, ся будете з далека позерати, як тече кров, а потім, як будуть до арешту давати, здупкаєте до Руська або

до Америки. Подля того, хто вас платить, товариш Сталін або стрыко Сем.

РЕЧНИК: Я сидів у басі.

КАЧМАРЬ: Але до целы ті носили коняк і страву з готелу, а твое конто в банці росло (*положить перед нього коняк*). Выпий і страть ся!

РЕЧНИК: Я хочу лем, жебы ся робітници організовали, жебы їх них-то не експлоатовав, жебы жыли ліпше...

РЕПАНЬ: (*што їх слухав*) Товарішови пролетарєви цілого світа йде о благо робочой класы.

РЕЧНИК: Так, як говориш, Репань.

РЕПАНЬ: Друса, єдну рунду на товарішове конто.

РЕЧНИК: А то уж чом?

РЕПАНЬ: Тадь ту йде о благо робочой класы.

РЕЧНИК: Штамперлик руму і ніч веце! (*Возьме коняк і йде собі сісти*).

АМЕРИКАН: (*грає біліард, закрічить на Качмаря*) Віскі!

КАЧМАРЬ: (*наперед наліє Репанёви і занесе му ку біліардовому столу. Одразу збачить, як Дёлдё наголос плаче*). Што ся стало, Дёлдю?

ДЁЛДЁ: Кедь не є небо, моя мати ся надарьмо зодрала.

КАЧМАРЬ: Як надарьмо? Дала ті живот.

ДЁЛДЁ: Ты добрі знаєш, же мій живот є давно програный запас.

КАЧМАРЬ: Оно, барз важне є знати програвати.

АМЕРИКАН: (*одоє*) Найважніше є выгравати! Світ патрить тым, котры выиграють, і покы собі тото не втовчете до головы, будете голодны, цундравы, вшолавы і без стріхы над головов.

РЕЧНИК: Гей, мусиме ся поставити до єдного шору і вдарити на тых, котры собі привластнюють веце, як можуть минути. Вшыткы маєме єднакы горла, єднакы жалудкы...

АМЕРИКАН: Не лябдай дурноты!

РЕЧНИК: Але я говорю так, як і ты.

АМЕРИКАН: Не говориш так, як і я, бо тебе послали босове з

Москвы робити світову пролетарську революцію, а я признаю лем властну революцію. (*Звышеним голосом*): Все будуть худобны і богаты, голодны і сыты. Так вирішив Бог, кедь нас наділив вселіякыма даностями.

ДЁЛДЁ: Якыма даностями?

АМЕРИКАН: Єден має точне око, другый знає робити бізнiс, ты знаєш міцно вдарити. Нашов повинностёв є того выужыти і быти богатыма.

КАЧМАРЬ: Ты ся о того вселіякыма способами снажиш і ниякый гній ті не заваджать.

АМЕРИКАН: Тобі заваджать..., але і так гноїш. Говорять, же єсь по войні носив пеленкы.

КАЧМАРЬ: (*холодно попозерать на Американа*) Гей, даякый час єм носив пеленкы, бо-м на фронті стратив нервы. Не міг єм собі выберати: або стратити нервы, або не жыти. Властні, ани о єднім я не вирішовав. Чоловік може рїшыти лем того: ці зістане честный, або нечестный.

ЯВЛІНЯ 5.

Тоты, што перед тым, ІНШПЕКТОР, ЕЛЕГАН

ІНШПЕКТОР: (*ведно з Елеганом вкочить. Настане напьяте тихо. Очіма перейде по корчмі, прийде ку вычану*). Наздар, камарате!

КАЧМАРЬ: (*без слова му наліє*).

ІНШПЕКТОР: Не гнівай ся, камарате, але маю ту повинность... Де є?

КАЧМАРЬ: Хто?

ІНШПЕКТОР: Коваль.

КАЧМАРЬ: (*Елегана ігнорує*) Што з ним маєш?

ЕЛЕГАН: Уражав ня. Мене і моїх родіців. Окрім того ня і фізічно напав!

КАЧМАРЬ: Днесь ту іщі не був.

ІНШПЕКТОР: (*оберне ся на хлопів в корчмі*) Хто відів Коваля? (*по павзі*) Американ?

АМЕРИКАН: *(перестане грати біліард і зачудовано позерать на Інспектора)*.

ІНШПЕКТОР: Прошу ся на Ковалья?!

АМЕРЕКАН: *(грає ся на дурака. На голос роздумує)*. Сміс? Сміс? О, май гот. Гу іс іт?

ІНШПЕКТОР: *(затне п'ясти, але ся переможе, викрочить ку Речникови)* Де є Коваль?

РЕЧНИК: То – буржуазный елемент, а мене такы люде не інересують.
(Вытягне устну гармонію і грає Інтернаціоналу. Репань не знає, што то за співанка і танцює на мелодію).

ІНШПЕКТОР: *(подыйде к Репанёви)* Репань, а вы го віділи?

РЕПАНЬ: Мене в корчмі інтересує лем іскуство.

ЕЛЕ҃ГАН: Циганите! Вшиткы циганите! Перед пару минутами ня напав!

ІНШПЕКТОР: *(верне ся ку пулту і выпє. Попозереть на Качмаря)*
Роблю собі лем свою повинность.

ЕЛЕ҃ГАН: *(жебы взяв ситуацію до своїх рук, іде ку Дёлдёви)* Дёлдю, ани ты го не відів?

ДЁЛДЁ: *(выкручать ся)* Я ся до никого не мішам.

ЕЛЕ҃ГАН: *(нрудко)* Так єсь го відів, або ні?!

ДЁЛДЁ: Пане Роберте, кедь не екзітує небо, та єм го не відів.

ЕЛЕ҃ГАН: *(пробує купити свідка, оберне ся на Качмаря)* Пане чопнарю, Дёлдёви пиво з румом.

ДЁЛДЁ: *(одопє із свого погарика)* Я не пю.

ЕЛЕ҃ГАН: *(зачудований)* Зо мнов?

ДЁЛДЁ: Пане Роберте, вы – мудрый чоловік, такой вшитко одгаднете.

ІНШПЕКТОР: *(укаже головов на Речника)* Не вадить ті, же пришов бунтошыти?

КАЧМАРЬ: Ні.

ІНШПЕКТОР: Шкода, камарате.

КАЧМАРЬ: Вже ня не кліч камаратом.

ІНШПЕКТОР: Што ся з тобов робить?

КАЧМАРЬ: Ніч, лем єм тя пожадав, жебы єсь ня не кликав камаратом.

ІНШПЕКТОР: Тадь мы ся не знаєме од вчера. Дашто сьме ведно перескакали...

КАЧМАРЬ: Войну, першу шварм-лінію, закопы, страх, але тогды сьме были єдно мужство, єднак нас мучів голод, жрали нас вушы, обсіли сверблячки. Їли сьме того істе свинство і проти нам были тоты істы офіцеры. Теперь не сьме того істе мужство, а зато ня не кліч камаратом.

ІНШПЕКТОР: Каждый маєме даяку роботу. Я охоранюю закони.

КАЧМАРЬ: Чії закони?

ІНШПЕКТОР: Нашы закони.

КАЧМАРЬ: Кедь ті закон прикаже заперти, та ня запреш.

ІНШПЕКТОР: Тогды бы єм то зробив.

КАЧМАРЬ: А кедь бы тот закон був недобрый?

ІНШПЕКТОР: Ты єсь буріч, буріч або маєш злу наладу. (*Допе, встане, Елеганови*): Пане Роберте, де не є жалобця, нїт ани судцю.

ЕЛЕґАН: Я жалобця.

ІНШПЕКТОР: Гей, але потребуєте свідка!

ЕЛЕґАН: Менї не вірите?

ІНШПЕКТОР: Вірю, але без свідка ся не дасть ніч робити. (*Одходить*). Наздар, камарате.

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, без ІНШПЕКТОРА

ЕЛЕґАН: Іщі нигде єм не відїв докопы тільки циганів.

РЕПАНЬ: (*перестане танцювати, стане перед Елегана*) Пане Роберте, вы або любите фіглювати, або абсолютно не знаєте, о чім говорите!

ЕЛЕґАН: А што має бути?

РЕПАНЬ: Хто ту є циган?

ЕЛЕ҃АН: (*із страхом*) Прєбачте, кєдь єм вас уразив. (*Качмарєви*):
Коняк про вшиткых!

РЕПАНЬ: Видите, же знаєте і мудро говорити.

КАЧМАРЬ: (*каждому наліє, кєдь прийде ку Американови, тот ся розосміє*).

АМЕРИКАН: Таке іщі не было у чаптавого легіонаря.

КАЧМАРЬ: Тото заряджіня ся зве «Корчма під зеленым стромом».

АМЕРИКАН: А де же ту маєш зеленый стром!

КАЧМАРЬ: Перед входом стояля зелена липа. Люде в єй тїни одпочивали. А як зацвила, дыхали єй запах і живот ся їм відїв знашанливіший.

РЕПАНЬ: На конарєх сидїли птахи і...

АМЕРИКАН: Срали до пива.

РЕПАНЬ: Спївали.

АМЕРИКАН: По десятєх румах не чуєте ани дыховку.

РЕПАНЬ: Кєдь спївали птахи, я нїгда не пив... У тїй корчмі лем два-раз было так тихо, же сьме чули властне дыхання. Раз на липу сїв соловей і зачав спївати... Ани дылї не скріпили.

АМЕРИКАН: А другый раз?

РЕПАНЬ: То было кус інакше.

АМЕРИКАН: А як?

РЕЧНИК: По войнї, вже за републікы – у вісемнадцятім – пришов хтось повісти, же фабрику ідуть демонтовати, же про невыгодне положїня... Зачув єм дурканя сердца, не было то мое сердце... Зачали ся блискати ножы, Рєпань не мав коло себе штуряк та принїс од мнясароша пилку на кости.

РЕПАНЬ: Тот свинарь ся бояв неприємностей та вшитко позамыкав.

КАЧМАРЬ: Збунтошыв єсь вшиткых пиячискїв, але фабрику і так демонтовали.

РЕЧНИК: Бо подакотры люде не знали, што то солідарїта.⁷

КАЧМАРЬ: Тому качмарєви тогды одобрали ліценцію.

⁷ **Солідарїта** (од *словац.* solidarita) – солідарность.

РЕЧНИК: Тобі лем корчма на розумі. Як кедь бы-сь жыв лем сам на світі.

КАЧМАРЬ: Ты ся не мусиш о ніч бояти, бо кедь зманіпулуєш робітників, станеш ся посланцём. А кедь ся ті то не подарить, цезнеш. Але мав бы єсь то зробити такой.

РЕЧНИК: *(ігнорує Качмаря, а того то назлостить)*.

КАЧМАРЬ: *(хопить погар)* Або іщі все хочеш тоту єдногубку?

РЕЧНИК: *(порозумить о што йде, одходить, заставить ся коло Репаня)*. Репань, тота мелодія, на яку сьте танцёвали, то гімна. А коло такой ся не танцює, але стоїть як солений стовп! *(Подає му гармонію)*. Научте то і остатніх! *(Одходить)*.

ЯВЛІНЯ 7.

Тоты, што пред тым, без РЕЧНИКА

РЕПАНЬ: *(заграє на гармонії і такой ей сховать)* В тот день під липов речнив писатель. Писателі інакшы, як остатні.

АМЕРИКАН: Ніт розділу.

РЕПАНЬ: Як же ніт?! Писатель повість: Ніч умерать, зобуджать ся день. Обычайный чоловік забурмоче: Уж ся розсвивать, треба вставати, Бога ёго. *(Выє)*. Быв спитый, як дюгов, спадовали му ногавіці і надавав нам до дураків. Лябдав, же сьме тупы, як десять вагонів помый.

АМЕРИКАН: А вы сьте то терпіли?

РЕПАНЬ: Пилков на свинячі гнаты єм му одрізав шпіці з боканчат!

АМЕРИКАН: А інше ніч?

РЕПАНЬ: Быв бы єм му одрізав і челенки, але любив липу і написав о ній стишок. *(Скоро, як у сні)*: Шувнішу липу єм не відів... І дашто єм порозумів.

АМЕРИКАН: Было то давно.

КАЧМАРЬ: Давно, але люде не забыли на тот стром.

АМЕРИКАН: Раз забудуть... *(Допе, несе порожній погарик ку вычану і наподобнює Качмарёве ходжіня)*. А потім собі спомнянуть на тебе.

ДЁЛДЁ: *(хопить фляшку і поставить ся Американови)* Перестань!

АМЕРИКАН: А што має бути?

ДЁЛДЁ: Повів єм, же маєш перестати!

КАЧМАРЬ: Охаб го... *(Американови)*: Може маєш правду, може забудуть на липу, што їх хранила перед сонцём а тото ту назвуть «Корчма у чаптавого легіонаря». Але спомнянуть собі ай на тото, же єм був честный чоловік! Може, же і на тебе собі спомнянуть.

АМЕРИКАН: Може ся ті на мі дашто не видить?

КАЧМАРЬ: Знаю, чім ся заобераш.

АМЕРИКАН: Бізнісом!

КАЧМАРЬ: Засобуєш борделі!

АМЕРИКАН: Я за каждый бізніс, лем не за тот, котрый ты споминаш. Дівчатам з валалів помагам найти службу. Дома голодують і жеруть їх вушы.

ЯВЛІНЯ 8.

Тоты, што перед тым, СУПЛІНГЕРКА і сліпе ДІВЧА.

Розлетять ся двері і в них ся зявить велика жена з красным сліпым дівчатём. Збачить Американа і пустиць ся до нёго.

СУПЛІНГЕРКА: Хотів єсь ня окламати, злодію-злодійский. *(Дрылить му дівча)*. Є сліпа, бери собі єй назад!

АМЕРИКАН: Што то лябдаш?

СУПЛІНГЕРКА: *(із злостёв)* Та ты то не знаєш?

АМЕРИКАН: Ні! *(Підыйде ку дівчатю)*: Досправды не видиш?

ДІВЧА: Не віджу.

АМЕРИКАН: Цалком ніч?

ДІВЧА: Цалком ніч.

АМЕРИКАН: Тото-м не знав.

СУПЛІНГЕРКА: Не выкручай ся.

АМЕРИКАН: Быв єм спитый, як сніп.

СУПЛІНГЕРКА: Пінязі.

АМЕРИКАН: *(выцягне балик пінязей і шмарить на стіл)* Ани мі то на розум не пришло.

СУПЛІНГЕРКА: *(з копкы пінязей собі одрахує адекватну частку, остатні пінязі положыть перед Американа і йде ку вычাপному пулту)* Агой, стара войно! Налій.

ЕЛЕГАН: *(вшытко з інтересом позоровав)* Тото буде інтересовати іншпектора. *(Пустить ся ку дверям, Репань му стане до дороги)*. Доволю собі упозорнити вас, же обмеджуєте мою особну слободу.

РЕПАНЬ: Не будьте такой ємноцітний⁸!

ЕЛЕГАН: *(кедь не годен перейти)* Репань, тото ся про вас може зле скончіти.

РЕПАНЬ: Вшытко залежыть од сітуації.

ЕЛЕГАН: Як то думаете?

РЕПАНЬ: Знав єм єдного ємноцітного. Перзьскый коберець був про нёго колячий, але як го наганяв злостный буюк, утікав босый по жытній стернянці.

ЕЛЕГАН: Не розумлю, што сьте тым хотіли повісти.

РЕПАНЬ: Жебы сьте собі рачіли гачкати. *(Даякый час ся спокійно позерать на Елегана, а кедь тот ся не гне, назлостить ся)*. Порозумів єсь, копыляку?!

ЕЛЕГАН: Добрі... *(Выкročить ку біліардовому столу)*. Але на тот момент собі будете довго памнятати.

РЕПАНЬ: Може. Чоловік нігда не знає, як допаде. Знав єм єдного рітьмайстра...

КАЧМАРЬ: Говорить ся «рітмайстер».

РЕПАНЬ: Мы го звали «рітьмайстер».

КАЧМАРЬ: Але літературно має быти «рітмайстер»!

РЕПАНЬ: Єден професор мав натуру, як ты – каждого оправлєвав...

КАЧМАРЬ: Не міг слухати, як комолите рітмайстра.

РЕПАНЬ: Не йшло о рітьмайстра. Регрут з Балога твердив, же наслідник трону Франц Фердінанд є француз, кедь ся кліче

8 **Ємноцітний** (із словац. jemnocitný) – чутливый, причутливый.

Франц, а тот професор му повів, же є дурный як Татры, та дістав по пыщиску.

ЕЛЕ҃АН: Хотіли сьте мі дашто назначіти в споїню з тым рітмай-стром.

РЕПАНЬ: Быв надуманый, як ты! Мав обычайну капавку, але надумовав собі, же має сіфіліс. Як му дохтор повів, же лем обычайны філцкы, пішов за єднов стопроцентнов і сіфіліс досправды хопив.

АМЕРИКАН: *(позерать на сліпе дівча)* Де маєш родічів?

ДІВЧА: Не мам родічів.

АМЕРИКАН: А сестры або братів?

ДІВЧА: Не мам ани сестры, ани братів.

АМЕРИКАН: Дакого мусиш мати.

ДІВЧА: Не мам никого.

АМЕРИКАН: Коло кого-сь была?

ДІВЧА: Коло никого.

АМЕРИКАН: Дагде єсь мусила бывати.

ДІВЧА: Ходила єм з дому до дому.

АМЕРИКАН: *(нещастный ся хопить за голову)*.

ЯВЛІНЯ 9.

Тоты, што перед тым, ТОВАРИШ

ТОВАРИШ: *(шепче)* Легіонарю, є ту іщі іншпектор? Загнав ня пан майстер дізнати ся...

КАЧМАРЬ: Одкаж му, жебы ся ту днесь не указовав.

ТОВАРИШ: *(хоче одыйти, але збачить Дівча, зачне ся на нёго жалостиво позерати)* Попозерайме ся, яка красавіця... Попозерайме...

КАЧМАРЬ: Сліпа є.

ТОВАРИШ: *(ближше пообзерать Дівча)* Сліпа? Досправды. *(Тляпне ї по гудзіці)* Але інше вшытко має... *(шкірить ся)*. Має.

(Репань, але особливо Дёлдёл на Товариша зо злостёв позерають. Дівча му было од початку сімпатічне).

АМЕРИКАН: *(встав, колыше ся ку Суплінгерці, котра випила вже третій погарик)* Прошу тя, найдий про ню дашто.

СУПЛІНГЕРКА: На того не мам сумління.

АМЕРИКАН: Попозерай на ню, красна, молода і розумна. Даяка служба ся про ню найде.

СУПЛІНГЕРКА: Яка служба?

АМЕРИКАН: Тадь тоты дівчата...

КАЧМАРЬ: Суть у куплераєх.

АМЕРИКАН: Не піджубуй, чаптош! *(Суплінгерці)*: Можеш мі то пояснити?

СУПЛІНГЕРКА: Што?

АМЕРИКАН: Де роблять тоты дівчата?

СУПЛІНГЕРКА: *(допила)* Є кріза. О служкы не був інтерес. Та-м му-сила змінити бізніс. *(Одходить)*.

АМЕРИКАН: *(біжить за нёв)* Але того єсь мі не повіла, не повіла. *(Коло дверей застане, нещасный ся вертає ку столу, нає ся і з винов ся попозерає на качмаря)*. Не знав єм... Вірь мі, легіонарю!

ЯВЛІННЯ 10.

Тоты, што перед тым, без СУПЛІНГЕРКЫ

ТОВАРИШ: *(кружить коло дівчати, не дає їй покоя, того ся без успіху одбиває)* Міцна є... Тверда, як орїх...

ДЁЛДЁ: *(Товаришови)* Шкрофляку, не дотыкай ся єй.

ТОВАРИШ: Не одпаде з нёй. Ставлю ся, же то іщі не попробовала. Повідж, уж єсь то пробовала?

ДЁЛДЁ: Шкорфляк, дай їй покій.

ТОВАРИШ: *(на Дёлдя не реагує)* Наісто єсь іщі неначата, а яка то є файна добротка... Найфайніша з вшиткых доброт.

ДЁЛДЁ: *(прудко прибігне ку Товаришови, лівов руков го міцно стисне і дрыляє ку дверём)* Повів єм ті...

ТОВАРИШ: *(перестрашено крічить)* Забє ня! Забє!

ЯВЛІНЯ 11.

Тоты, што перед тым, без ТОВАРІША

ДЁЛДЁ: *(вышмарить Товаріша, верне ся ку Сліпій і ніжно і ганьбливо хопить ї за руку і веде ку столу). Подь собі сїсти. (Як собі сяде):* Будеш пити?

ДІВЧА: Ні... Я нігда не пила.

ДЁЛДЁ: Але наісто єсь голодна.

ДІВЧА: Не маю пінязі.

ДЁЛДЁ: То ніч... *(хоче фігльвати)*. Маю ту отвореный учет. *(Встане, іде ку Качмарёви, дашто му шепче і Качмарь му дає танір із саламов і хлібом. Дёлдє ся верне ку Дівчатю).* Ёдж.

ДІВЧА: *(несміло їсть. Было якбач барз голодне)*.

ДЁЛДЁ: Не видиш ани світло?

ДІВЧА: Ани світло.

ДЁЛДЁ: Ани сонце?

ДІВЧА: Ани сонце.

ДЁЛДЁ: Ани тогды, кедь пече, як горячій углик?

ДІВЧА: Ани тогды, але видить ся мі же знаю де є, бо тягать мі за ним тварь.

ДЁЛДЁ: Ай бандурчане быля ся тягать за сонцём... Ани оно не видить. Не відіти, то мусить быти страшне. Чоловік мусить все сидіти дома.

ДІВЧА: Не мусить.

ДЁЛДЁ: Як то, же не мусить?

ДІВЧА: Знаю каміня на дорозі і тото ня веде.

ДЁЛДЁ: Але і так є то нещастя. Не видиш ани фалаток світла. Мусить ся ті відіти, же ходиш попід землю або в тунелі; никого не видиш, лем чуєш, але не знаєш, який є.

ДІВЧА: Тото знаю.

ДЁЛДЁ: Як можеш тото знати?

ДІВЧА: Спознаю по голосі.

ДЁЛДЁ: Позерайме ся, по голосі. То говориш лем так!

ДІВЧА: Іщі-м ся не окламала.

ДЁЛДЁ: Же не окламала. То попробуй одгадати, який єм я.

ДІВЧА: Ты тот найліпшы чоловік на світі.

ДЁЛДЁ: *(із силенов грубостёв)* Шаленячка. Єсь шалена, кедь таке говориш.

ДІВЧА: Єсь міцный а наісто і красный.

ДЁЛДЁ: Вже знаєш, што єсь. Докы ся чоловік не пересвідчить, не може ніч твердити. *(ганьбливо)* Кебы-сь даколи дашто по-требовала... хоць што... стачить закликати. Зо мнов можеш все раховати.

ЕЛЕГАН: *(вже довше позорує Дёлдя і Дівча)* Каждому коняк!

АМЕРИКАН: Віскі!

КАЧМАРЬ: *(наливають віскі).*

ЕЛЕГАН: *(уразено)* Де єсь ся научів пити віскі?

КАЧМАРЬ: Быв у Америці.

ЕЛЕГАН: Знаме. Думаєм в якій партії?

АМЕРИКАН: В приставі, з курвами!

ЕЛЕГАН: Так потім гей! В слухній партії пють віскі із совдов і ледом.

РЕПАНЬ: Наш оберст пив з пуцаком.

АМЕРИКАН: І в приставі-м пив із совдов і ледом, але легіонарям лед до віскі не пасує, хлопи го рубають у двадцятьступнівім морозі. На руках не мають ани рянду, та руки собі гріють конёви під хвостом. Лед од того смердить конячками. Правда, нобл-партіі⁹ то не вадить.

РЕПАНЬ: Знав єм того пуцака. Коцкы леду собі пуцав до гач, а потім хопив гузер і тридцять острых. Оберст пришов нато, же му тоты істы коцкы давав до погара.

(Дёлдё нукать віскі Дівчатю. Тото затято не хоче, але є спокійне, майже щастливе. Елеган їм несе коняк).

ЕЛЕГАН: *(пхає Дівчатю погарик)* Тото є, прошу, коняк. Найліпша пиятыка, яку ту мож дістати.

ДЁЛДЁ: *(роздражджено)* Не пє!

ЕЛЕГАН: Є і німа? *(Хопить Дівча за бороду, обзерать го).* Шумна...

9 **Нобл** (од словац. *nóbl*) – панський, благородний, елегантний.

ДЁЛДЁ: Охабте ей, пане Роберте!

ЕЛЕ҃ГАН: А то чом бы-м ей мав охабити?

ДЁЛДЁ: Бо то не є Лола, ани Лінда!

ЕЛЕ҃ГАН: Попозерайме ся, наш запасник є залюбеный. Горить, як розпалений шпаргет.

АМЕРИКАН: Легіонарю, рянду!

КАЧМАРЬ: Треба дашто повтерати?

АМЕРИКАН: Запхати уста!

ЕЛЕ҃ГАН: *(подає погарик Репанёви)* Выпийте, Репань.

РЕПАНЬ: Дякую.

ЕЛЕ҃ГАН: Репань, тадь то є коняк! А як вас знаю, выпете і політуру.

РЕПАНЬ: То правда, пане Роберте, політуру гей, ай деревянку, але ваш коняк не буду.

ЕЛЕ҃ГАН: Повісте мі, чом?

РЕПАНЬ: То дакус компліковане.

ЕЛЕ҃ГАН: Од коняку вам зле на жалудку?

РЕПАНЬ: Я звикнутый на політуру, деревянку або на віскі без леду і совды, і моя жена о тім знає. Лем што ся дізнать, же-м пив выберанішу пиятыку, мушу блювати до шафлика з січков.

ЕЛЕ҃ГАН: Чоловікови є єдно де блює, ні?

РЕПАНЬ: Мені гей, але кедь по коняку блюєш до січки, та то так, як кедь бы-сь ей помастив, а кедь потім корові подаш суху солону, та не хоче жерти.

ЕЛЕ҃ГАН: *(позерать на Дёлдя, Дівча і Американа)* Повім вам єдну пригоду.

АМЕРИКАН: Не намагайте ся, пане Роберте.

ЕЛЕ҃ГАН: З каждой пригоды ся мож поучіти.

АМЕРИКАН: Поучте ся сам.

ЕЛЕ҃ГАН: *(укаже на Дёлдя і Дівча)* Позерайте, як ся цукрюють...

АМЕРИКАН: Уж ем вам повідав, жебы сьте їм дали покій.

ЕЛЕ҃ГАН: Чом ся їх так застаєш? Грызе тя сумління за тых, што суть в куплераю?

АМЕРИКАН: *(бере фляшку і жене ся на Еле҃гана, притисне го ку*

стіні, вже ся видить, же го ударить, але в посліднім моменті собі то роздумать. Захрипить) Ты мі не маєш што вытыкати. (Направить собі голос і продовжує розважніше):
 Говорили сьте, же маєте добру выхову.

ЕЛЕГАН: То маю.

АМЕРИКАН: Та мі не тыкайте!

ЕЛЕГАН: Чому ся їх так застаєте?

АМЕРИКАН: *(вхопить Сліпе дівча і одходить, коло Елегана ся при-
 ставить):* Бо то суть найліпшы люде на тім свиньскім світі!

(Выйдуть. Репань вытягне гармонію і грає).

(Затемніня)

ОБРАЗ ДРУГЫЙ

*Є пізний вечур, а в корчмі лем Дёлдэ з Качмарём. Стра-
 пены, найвеце Качмарь, сидять коло стола, якраз вече-
 ряють, одрізують собі з хліба і саламы і запивають па-
 лінков.*

ЯВЛІНЯ 1.

ДЁЛДЁ, КАЧМАРЬ

КАЧМАРЬ: Боже, та то був день.

ДЁЛДЁ: Красный.

КАЧМАРЬ: *(попозерать на заснитого Дёлдя)* Попозерай на мою
 ногу, є спухнута: тота здрава і тота є хвора – привіджать ся
 мі, так як кедь бы ей одрізовали. А іншпектор мі дав знати,
 же ня чекають неприємности...

ДЁЛДЁ: Якы ты можеш мати неприємности? Ты-сь честный чоловік
 і вшыткы тя люблять. А тото є з вшыткого найважніше.

КАЧМАРЬ: Што є найважніше?

ДЁЛДЁ: Характер, чістота і любов. Любов...

КАЧМАРЬ: Тото не є з твоєю головы.

ДЁЛДЁ: Повів мі то пан превелебный. А я ся о тім пересвідчив. Є то
 правда.

КАЧМАРЬ: Циганство! А ты дурак, же то слухаш. Найважніше є все лем того, што ты живить.

ДЁЛДЁ: А то є што?

КАЧМАРЬ: Пінязі!

ДЁЛДЁ: Пінязі то грішна мамона.

КАЧМАРЬ: Чом ся я з таким сомаром камарачу?

ДЁЛДЁ: *(уражено)* Знаю, же ня кормиш, але вже веце не будеш. *(Іде ку дверям)*.

КАЧМАРЬ: Кедь єсь не збачів, же тя люблю, як сына, та-сь найбівший больван на світі і йдий, де хочеш!

(Дёлдё остане, помалы ся вертають ку столу).

КАЧМАРЬ: Тота куча стояла порядный балик пінязей. Не стигам сплачати, а тепер тоты, што мі пожычили, ня можуть знищити.

ДЁЛДЁ: Та скоро верний довг. Такой завтра!

КАЧМАРЬ: Буду ся молити, жебы ся стало чудо і болото ся перемінило на злато. Істійший бы був горб. Знав ем єдного горбала, а тот розшырив, же ёго горб приносить щастя. Каждый, ся го хотів дотулити, та горбань з того надобыв фабрику на фурикы.

ДЁЛДЁ: Я маю інакший напад. Зачнеме выберати! Будеме мати тільки пінязей, же поставиме і клозет.

КАЧМАРЬ: Дёлдё, ту не Америка, вышмарь собі того з головы.

ДЁЛДЁ: Але кедь так зле стоїш, мусиме дашто выдумати. Тадь ай того дівча ся зогріє лем у тебе. Говорь, што мам робити?

КАЧМАРЬ: Найістіше бы было, кебы єсь зачав запасити. То не є ани трестне. Перед корчму даме рекламу, же хто над тобов выграть, дістане тісячку... Нажене то тільки звездавців, же не будеме стигати чаповати а підеме на процента¹⁰.

ДЁЛДЁ: Я ніч не хочу, лем жебы ся того дівча могло ту наїсти і загрїти.

КАЧМАРЬ: Добісїдоване. Тепер уж лем зогнати тісячку. За такы

10 Піти на процента – дати ся наспул.

пінязі днесь поставиш хыжу... Видиш, вшытко ся крутить коло пінязей.

ДЁЛДЁ: Велё того ся крутить коло пінязей, але не вшытко. Кобы Шкрофляк мав пінязі, а я ні, кого бы собі выбрала?

КАЧМАРЬ: Хто?

ДЁЛДЁ: Тото дівча.

КАЧМАРЬ: Сліпа?

ДЁЛДЁ: Повів єм, тото дівча! Повідж, кого?

КАЧМАРЬ: У нашім валалі было єдно барз шумне дівча. Быв там великий голод, хліб пекли по ночах, жебы ся о тім не дізнали сусіды. Я дашто мав у шпоркасі. Родічам того дівчати єм одказав, же ся о них постарам. Тото дівча єм хотів, ани собі не знаеш уявити, як барз. Кажду ніч ся мі о ній сніло. Віділо ся мі, же горю, а же од того нигде не втечу. А потім пришли родічі із тым дівчатём... *(гірке споминання, заливають го палінков)*.

ДЁЛЬДЬ: Мав єсь пінязі, а і так тя не хотіло.

КАЧМАРЬ: Хотіло! Лемже я відів, же єм їй противный. Не хотів єм їй скомпліковати живот, та єм їм поміг і без того.

ДЁЛДЁ: Любов є любов.

КАЧМАРЬ: Яка любов? Оддала ся за того горбатого, што має фабрику на фуриky! *(по паузі)* Дёлдё, живот то лем того, што з нёго стигнеш ухопити.

ДЁЛДЁ: Но, ты з того велё не ухопив.

КАЧМАРЬ: Я вже така натура. Не знаю циганити. Ани себе, ани других. Раз єм хотів до ромплика з румом наляти воду. Розтрясли ся мі руки і коліна. Рум єм розляв. Чіста шкода. Забралям лем філерикы.

ДЁЛДЁ: Корчма – то не про тебе.

КАЧМАРЬ: Ніч не є про мене. Шрапнель мі взяв довіру в себе. Од тогды ся мі вшытко противить. І властный живот. Всяды окрадають, зато ся мі не хоче жыти.

ДЁЛДЁ: Чоловік бы мав мати даякы ідеалы.

КАЧМАРЬ: Я нігда не мав ниякы ідеалы. Холем ся на то не памнятам... *(Буханя на двері, хтось ся добивать)*. Хто там?

ЯВЛІННЯ 2.

Тоты, што перед тым, РЕПАНЬ

РЕПАНЬ: *(споза дверей)* Я!

КАЧМАРЬ: *(одомкне двері, впустиць Репаня)* Не міг есь прыйти не-
скорше?

РЕПАНЬ: *(як кедь бы не чув вычітку)* Наздар, пайташе! *(Попозерать на Дёлдя)*. Наздар, Дёлдю! Мам ужасну жену і было бы свин-
ство будити ей із сpany!

КАЧМАРЬ: Сідай!

РЕПАНЬ: Радше бы ем собі ліг.

КАЧМАРЬ: *(іде до кухні, прынесе старый кожух, деку і положыць на вольный стіл)*.

РЕПАНЬ: *(постелить собі)* Наісто ня чекала з вечэрёв. Таку жену ем
собі не заслужыв. Вшыткы мі ей завідяць. Але оно вже так
бываць, же найбівшы жыване дістануть найліпшы жены.
Мав ем превелике щастя.

ДЁЛДЁ: Робите сомарину, же не йдете домів. Буде ся о вас незаслу-
жено страховати.

РЕПАНЬ: Є то добра жена і не заслужыць собі, жебы-м ей будив.
Цілыі день была на ногах.

КАЧМАРЬ: *(роздумує, нараз собі на дашто спомняне)* Барз ем собі
желав!

ДЁЛДЁ: Што?

КАЧМАРЬ: Млинарь оддавав дівку. Была то найбогатша свадьба у
валалі. Голодный ем позерав, як ся гостяць. Одразу вышов
млинарь з величезным кошом і зачав роздавати закускы.

ДЁЛДЁ: Як Миколай.

РЕПАНЬ: Слечна Жужі! Бывала в сусіднім дворі, ай зо сучков. Суч-
ку-м добрі не знав, але слечну Жужі гей. Говорили, же кра-
де, але мала добре сердце, каждому давала. Воякам і бідакам
здарьмо.

ДЁЛДЁ: Псула діти?

РЕПАНЬ: Дітём давала цукерники і ся могли бавити з сучков. Знала
зробити стойку і просити. Слечна Жужі не знала просити,
але знала клясти. Як зачала і Бога ем сановав... Вшытко роз-

дала і себе... На ей погробі були лем двома п'яци і сучка.

ДЁЛДЁ: *(як ся Репань укладать спати)* Репань, мати таку жену, як вы, нігда бы-м не ночовав у корчмі. Я бы ку ній утікав і в ночну годину.

РЕПАНЬ: *(встане)* Уж ем ті говорив, же собі не заслужить, жебы ем ей будив. Цілый день робила. Ты высиджуеш на гудзіці і хлясташ.

ДЁЛДЁ: Чом мі то говорите?

РЕПАНЬ: *(провокативно)* Бо есь поваляч!

ДЁЛДЁ: Каждый день ходжу, нукам ся до работы, але всягды ня одо-бють, же маю лем єдну руку.

РЕПАНЬ: Выкручаш ся! Занюхав есь палінку і есь лінґарь!

ДЁЛДЁ: Уближуєте мі.

РЕПАНЬ: І курвы ті ходять по розумі!

ДЁЛДЁ: Тото не є правда!

РЕПАНЬ: Віджу ті то на очах. Есь хлипник, як пан Роберт, зопсуеш каждую жену, што ся ті дістане до той слутой руки! Не вадять ті ани діти!

ДЁЛДЁ: Перестаньте!

РЕПАНЬ: Зато есь слутый, бо ани мати не знала, з кым ся скопылила.

ДЁЛДЁ: *(натягне ся за ножом)* Повів ем вам, же маєте перестати.

РЕПАНЬ: Была курва!

*(Дёлдё з ножом в руці ся верже на Репаня,
але засягне Качмарь).*

КАЧМАРЬ: Охаб го!

ДЁЛДЁ: Чув есь, што повів.

РЕПАНЬ: Єсь скурвы сын!

ДЁЛДЁ: *(торгне ся на Репаня)* Я го забю!

КАЧМАРЬ: Вже три роки глядять такого, што бы то забив. Знаеш, як то є з ёго женов?

РЕПАНЬ: *(хоче Качмарёви запхати рот)* Не говорь, прошу тя.

КАЧМАРЬ: Зопсула ся. *(Оддрылить Репаня).*

РЕПАНЬ: *(плаче)* То не правда, то не правда.

КАЧМАРЬ: Быв на войні, а до валалу пришов дротарь, і ёго жена го притулила...

РЕПАНЬ: То не правда...

КАЧМАРЬ: Притулила дословно... Дротаря пристигнув у постелі.

РЕПАНЬ: Быв то честный чоловік.

КАЧМАРЬ: Честный і робітный. Зробив му двое дітей, а потім го вышуповав.

РЕПАНЬ: Дротарь ні... Дротарь ня хотів выплатити.

КАЧМАРЬ: Дротарь му хотів дати свою крошню. (*Посміваючыся*): Плааатааатиин, дрооотооовааатиин, горнці, миски і шерпінкы...

РЕПАНЬ: (*смуточно*) Не мав єсь мі тото зроби́ти. Ты єсь мі быв близкий.

КАЧМАРЬ: Чом єсь му хотів зопсути жывот?

РЕПАНЬ: Лем він єдиный то міг зроби́ти... Із вшыткых є найміцнішы́й. (*попозерать на Дёльда*): Забудьме на то.

КАЧМАРЬ: Мав єсь забити дротаря!

РЕПАНЬ: Хотів єм, але то не таке легке.

КАЧМАРЬ: Зопсув ті жену.

РЕПАНЬ: Терезвый єм не мав одвагы. Опив єм ся і стратив єм бодак. (*Зачне ся істерічно сміяти*). Дротарь мі го помагав глядяти. Як сьме го нашли, од радости сьме ся стяли, як мотыкы, а потім сьме собі потыкали... (*Сміє ся, дістав захват*).

КАЧМАРЬ: Мусиш ся выспати... (*Уложыть го і закрыве кожухом*). Выспиш ся і вшытко буде в порядку.

РЕПАНЬ: Повідж, друся, не было бы смішне забити того, з кым собі потыкаш?

КАЧМАРЬ: Было бы то смішне... Спий.

РЕПАНЬ: (*сервёзно*) Легіонарю, ты мій старый друся, знаєш чом єм пришов?

КАЧМАРЬ: Была ті зима під мостом і спомнянув єсь собі на камарата.

РЕПАНЬ: Ідуть по тобі. Чув єм, же-сь не заплатив сплатку. Мають тя в жмені.

КАЧМАРЬ: Тото єсь мі пришов повісти?

РЕПАНЬ: Друся, робітници з пили зачали штрайковати. Гонять їх. Хочуть ся у тебе стрїтити. Думають собі, же ты під охранов іншпектора. Таке дашто тя знищіть.

КАЧМАРЬ: Што маю робити?

РЕПАНЬ: Мусиш заплатити сплатку на корчму.

КАЧМАРЬ: Вже сьме о тім бісїдовали і з Дєлдєм... буде запасити о тісяч корун.

РЕПАНЬ: І тото є дашто... Буду ходити з рекламов. (*Прикрыє ся з кожухом і такої заспить*).

КАЧМАРЬ: Колись був цалком нормальный... Теперь ся му не дарить.

ДЄЛДЄ: Дашто бы мав попробовати. Не може лем лінґарити.

КАЧМАРЬ: Кедь ся дакому не дарить, то не лінґарія.

ДЄЛДЄ: Нияк не можу порозуміти, чом ся з ним камаратиш?

КАЧМАРЬ: Чоловікови є легше з такыма, як є сам. (*Качмарь наліє*).

ДЄЛДЄ: Як єсь знав, же тя не хоче?

КАЧМАРЬ: Хто?

ДЄЛДЄ: Тота красавиця.

КАЧМАРЬ: Відїв єм то на ей очах. Брыдив єм ся їй.

ДЄЛДЄ: Думаш, же я ся їй не брыджу?

КАЧМАРЬ: Кому?

ДЄЛДЄ: Тому дівчату.

КАЧМАРЬ: Сліпій?

ДЄЛДЄ: Повів єм: тому дівчату.

КАЧМАРЬ: Є сліпа, або нї?

ДЄЛДЄ: Може ся дасть з тым дашто робити.

РЕПАНЬ: (*выгребе ся спід кожуха, іде ку столу*) Не дасть! (*Одоє з Дєлдєвого погарика*). Тото дівча уж не буде відіти.

ДЄЛДЄ: Як то можеш знати?

РЕПАНЬ: Знаю ї... Мала сверблячкы, або дашто таке. Баба порадила матери, жебы ей выкупала у нафті... Выжерла їй очі.

ДЄЛДЄ: Стають ся і чуда. Отець духовный мі повідав, же Спаситель

уздравив сліпого од народжіня. Наплював на порох і боло-
том му потер очі і повів: Ідь до рыбника Сілає і умый ся. Він
ся там умыв і провідїв.

РЕПАНЬ: Не буде відіти.

ДЁЛДЁ: Хрістос уздравив слинами.

РЕПАНЬ: Хріста розпяли, а од тогды нихто не знає, де ся дїв.

ДЁЛДЁ: Є у небі.

РЕПАНЬ: Чом собі думаш, же екзістує небо?

ДЁЛДЁ: Чоловік ся народить, цілый живот терпить, а потім умре.
Смертєв ся має вшытко скончіти?

РЕПАНЬ: (*одопе і доліє*) Не скончіть, народять ся далшы.

ДЁЛДЁ: Ай тоты умруть!

РЕПАНЬ: Прийдуть далшы.

ДЁЛДЁ: А што потім?

РЕПАНЬ: (*выпе*) Потім ся то зась повторить.

ДЁЛДЁ: Наліє, выпе і так навколо... Без роботи!

РЕПАНЬ: Як то думаш?

ДЁЛДЁ: Чом не робите?

РЕПАНЬ: (*є тихо*).

ДЁЛДЁ: Чоловік ся народить зато, жебы дашто робив!

РЕПАНЬ: Ай ноги маме на то, жебы ходили, а кедь собі дакотру зло-
миш, боїш ся наступити і довго не ходиш.

ДЁЛДЁ: Што то має з роботов?

РЕПАНЬ: Кедь тя нигде не хочуть, не можеш робити.

ДЁЛДЁ: Мали бы сьте холем спробовати.

РЕПАНЬ: Пробую.

ДЁЛДЁ: Што?

РЕПАНЬ: Жыти без роботи.

ДЁЛДЁ: Небо мусить екзістовати. Холем про тых, што ся зодруть!

КАЧМАРЬ: Екзістує... Є там твоя мати.

ДЁЛДЁ: (*вдячно ся попозерать на Качмаря*) Гей, є на небі... Зодрала
ся, руки мала вытяганы од ношіня міхів. Заслужыла го собі

і зато, же ня трісла дрывном, кедь увіділа, же цілый живот
буду каліка.

РЕПАНЬ: *(підойме погарик)* На твоє небо, Дёлдє.

(Затемніня)

ОБРАЗ ТРЕТІЙ

*На другый день рано. В корчмі вишитко чісте, порядок,
Качмарь чістить погары, за столом сидить Дёлдє, без
налады, роздумує. Репань вже в ружовій наладі, підскакує
навколо Дёлдя і співають.*

ЯВЛІНЯ 1.

РЕПАНЬ, ДЁЛДЁ, КАЧМАРЬ

РЕПАНЬ:

Мам я жену,
Якой не є,
Ліпша ся мі не присниє.
До рукава вшиткых сховать,
Говорить мі ніжны слова:

*(Торгне Дёлдя, тягать го до танцю, Дёлдє не хоче,
Репань бере столець і танцює, співають виразніше).*

Мілый, мілый, любовь моя!
Ранный усмів на убочі!
Твої уста, твої очі
Завидить мі цілый валал,
Мілый, мілый, моя хвала!

*(Положыть столець і зась тягать Дёлдя, наконець ся
му подарить поставити на ноги і ся крутить коло нёго).*

Мам я жену ангелика,
Любов мою превелику...

ДЁЛДЁ: *(нещастно)*. Кедь собі подумам, жебы то так мало йти до
конця живота, зачінам ся бояти.

РЕПАНЬ: *(перестане танцювати, серйозно попозерать на Дєлдя)* Бояти ся не смієш! Страх гірший, як кулька.

ДЄЛДЄ: Як ты то можеш знати?

РЕПАНЬ: У Горній Адожі єм був у поправчій четі.

ДЄЛДЄ: Вы ся все даґде пришмайхлєвали.

РЕПАНЬ: За каждую поправу давали по флящі руму... Велителєм чєты був хлоп із Брезна. А то був наш чоловік! Выголосив, же задарьмо не будуть лєгати лєм Австріяци, але ний собі дашто ужують і Словаци, а до поправчой чєты выбрав лєм горєгронців... Раз сьме мали одбахнути Таліана.

ДЄЛДЄ: За што?

РЕПАНЬ: Бо єго жена мала меджі ногами огонь.

ДЄЛДЄ: А то є зле?

РЕПАНЬ: Тото не є зле, лємже тот огонь гасив ракусый офіцір.

ДЄЛДЄ: Но та што?

РЕПАНЬ: Таліанови ся то не любило і позвав офіціра на макарони... А потім го забив вилков.

ДЄЛДЄ: Боронив свою честь. Быв то одважный чоловік.

РЕПАНЬ: Не був цалком одважный. Лєм што му велитель завісив терч, зачав ся трясти, як оса на цукерлику. Штири раз сьме выстрілили, але сьме го не трафили... Потім сьме го поховали з вшиткыма почестями.

ДЄЛДЄ: Як, кєдь сьте го не трафили?

РЕПАНЬ: Як сьме на нєго заміряли пятый раз, трафив го шляк. Скоро і велителя.

ДЄЛДЄ: І на нєго сьте мірили?

РЕПАНЬ: Не мірили, але кєдь сьме не могли трафити Таліана, так ся зачав розьїдати, же му пришло зле. Потім ся нам уж нихто не хотів дати поправити. *(Вытє, веселише)*. Найрадше сьме стріляли на летадла. Ніґда сьме не трафили. Ани сьме ся не мусили бояти, же дакому ублизиме.

ЯВЛІННЯ 2.

Тоты, што перед тым, АМЕРИКАН

АМЕРИКАН: *(вийде)* Гуд монінг! *(Качмарёви)*: Віскі, про вшыткых.
(Возьме погарик і занесе Дёлдёви). Дёлдю, все говорить лем
о тобі.

ДЁЛДЁ: Як ся має?

АМЕРИКАН: Співать.

ДЁЛДЁ: Досправды?

КАЧМАРЬ: То зато, же ніч не видить... Мала бы і оглухнути.

РЕПАНЬ: *(черькаты собі з Американом)* В Капоретті сьме Таліанам
порядні наложили. Єден санітарь все співав, як ніс мертво-
го. Дахто співають, жебы одогнав страх.

АМЕРИКАН: Суть і інакшы співы.

РЕПАНЬ: Єдного єм чув співати перед смертёв. Але не знав, же умре.

АМЕРИКАН: Она співають і є щастлива. Почаровав єсь їй.

РЕПАНЬ: Єден Таліан любив співати на бударі, але перед смертёв не
співав, хоць мав і шумный голос.

АМЕРИКАН: І мені є до співу.

РЕПАНЬ: Хочеш іти до заходу?

АМЕРИКАН: Не до співу, як Таліанови, але тому, што співав перед
смертёв.

РЕПАНЬ: То быв тыж Таліан. Словаці бы ся перед смертёв найрад-
ше опили.

ДЁЛДЁ: Моя мама ся молила.

РЕПАНЬ: Я бы ся тыж молив... меджі питём. Кедь єм терезвый, стра-
чам реч.

АМЕРИКАН: Ани пити мі не смакує, з вашой бісіды.

РЕПАНЬ: Мали сьме єдного фрайтера. Тот як зістив, же му не смакує
пиятыка, взяв і завісив ся.

АМЕРИКАН: *(оберне ся і одходить)*.

КАЧМАРЬ: Американ!

АМЕРИКАН: *(заставить ся)*.

КАЧМАРЬ: Потребую твою поміч.

АМЕРИКАН: Говорь.

КАЧМАРЬ: Мушу позганяти тісячку. Ты, кедь ся в банці завяжеш, дадуть мі пожычку.

АМЕРИКАН: Думаш?

КАЧМАРЬ: Раз єм тя відів з директором банкы... Не буде то на довго... Дёлдє буде запасити о тісяч корун, жебы сьме зогнали заказників.

АМЕРИКАН: Зачнийте выберати, то істіше.

КАЧМАРЬ: Потребую зогнати пінязі честным способом. Поможеш?

АМЕРИКАН: Можу з директором говорити у твоім мені?

КАЧМАР: Маєш мою повну міць.

АМЕРИКАН: *(махнутём руки поздравить і вийде)* Окей!

ЯВЛІНЯ 3.

Тоты, што перед тым, без АМЕРИКАНА

РЕПАНЬ: Моя жена все говорила, же пити треба з міров. Є то прекрасне створїня. *(Попозерать на шкїрячого ся Дёлдя)*. Ты не віриш?

ДЁЛДЁ: Од вчера не вірю.

РЕПАНЬ: *(скоро терезво)* Кедь ей іщі раз спомняну, та ня трїсний по пыщиску.

ЯВЛІНЯ 4.

Тоты, што перед тым, ЕЛЕГАН

ЕЛЕГАН: *(вийде)* Наздар!

РЕПАНЬ: *(їде му напроти)* Но нї! Мали сьме єдного лойтенанта. Кликали сьме го солотрінкер, бо му нихто не був добрый, а до корчмы ходив сам. Все ся дорядив, як свиня. Каждому був противный. До касарень го носили цїгане на дочках, як мертвого.

ЕЛЕГАН: Нашто мі то говорите?

РЕПАНЬ: Бо вы тыж солотрінкер. Лемже вы ся нігда не дорядите, як свиня, а тото є ваше щастя.

ЕЛЕ҃ГАН: Чом тото є мое щастя?

РЕПАНЬ: Бо вас бы цигане не несли і штири дочки бы про вас не нашли.

ЕЛЕ҃ГАН: Про вас то не буде таке компліковане. Вас не мають, де однести. (*Выкрочить ку Дёлдёви*). Вчера то было нешумне...

ДЁЛДЁ: (*є тихо*).

ЕЛЕ҃ГАН: Знаєш, з кым єм був в ночі?

ДЁЛДЁ: Не знаю, пане Роберте.

ЕЛЕ҃ГАН: З Ержіков. Є то дівка предности берного уряду¹¹. Приссала ся, як півка. Можу ті ей дошмарити. Хочеш?

ДЁЛДЁ: Не хочу.

ЕЛЕ҃ГАН: Перебач, забыв єм, же ты маєш сліпу... А уж єсь ей...

ДЁЛДЁ: Охабте то так, пане Роберте.

ЕЛЕ҃ГАН: Як то робить?

ДЁЛДЁ: (*грозить*) Пане Роберте!

ЕЛЕ҃ГАН: Не мусиш такой выскаковати.

ДЁЛДЁ: Не любить ся мі, кедь ся о ній говорить таким тоном.

ЕЛЕ҃ГАН: Розповім ті одну пригоду, з котрой ся можеш поучіти. Єден пекарь мав прекрасну жену. Молив ся на ню, як на святу, але як ся ожобрачів, продавав ей у фурманьскім куплераю.

ДЁЛДЁ: І яке з того плыне понаучіня?

ЕЛЕ҃ГАН: Чув єм, же сліпа не має ани на мыдло. Руки мыє у потоці піском.

ДЁЛДЁ: Не потырвать довго і буде мати вшытко. А постараєм ся і о тоту корчму. Поставиме заходы, стіны выбілимє і купимє нове заряджіня. Вже то не буде обычайна блювня, але першокласна рештаврація. І вы, пане Роберте, ся ту будете по людьскы справовати.

ЕЛЕ҃ГАН: А де возьмете пінязі? Умер вам стрыко в Америці?

ДЁЛЬДЁ: Ні.

11 Предности берного уряду – начальник данёвого уряду

ЕЛЕГАН: Тогды де?

ДЁЛДЁ: Буду запасити о тисяч корун.

ЕЛЕГАН: *(розосміє ся, але потім серьёзно)* Зато, же сьме камаратя, постарам ся ті о противника.

ДЁЛДЁ: Досправды?

ЕЛЕГАН: Гей, честне слово. *(Возьме таго і йде грати)*.

ЯВЛІННЯ 5.

Тоты, што перед тым, КОВАЛЬ, ТОВАРІШ, без ЕЛЕГАНА

КОВАЛЬ: *(вийде)* Наздар, легіонарю! *(Увидить Елегана і такой ку нёму выкочить. За ёго хырбетом боязливо йде Товариш. Елеган пустить таго, помалы сувать ку дверём, нараз ся оберне і выбігне вон)*.

ТОВАРІШ: *(споза Ковалю)* Але ся ня настрашив.

КОВАЛЬ: *(Качмарёви)* Пришов ём тя попросити, ці бы-сь мі іщі почекав. Налій.

КАЧМАРЬ: *(роздумує)* Што ся стало?

КОВАЛЬ: Одказали, же принесуть пінязі завтра. Такой прийду вирізнати довг. Знаєш ня, ні?

КАЧМАРЬ: *(помалы, помалы наліє до децового погара і до штамперлика)*.

КОВАЛЬ: *(штамперлик подать Товаришови)* Ідь собі выпити ку дворям! *(Товариш із погариком іде ку Дёлдёви. Коваль головов укаже на Репаня)*. Вже є зась налятый?

КАЧМАРЬ: Іщі не вытерезвів.

КОВАЛЬ: Од вчера?

КАЧМАРЬ: Сперед пятёх років.

КОВАЛЬ: *(збачить Дёлдя)* Легіонарю, налій і Дёлдёви.

КАЧМАРЬ: Дёлдё вже не пє... Потребує мати силу, буде запасити.

ТОВАРІШ: За пінязі?

КАЧМАРЬ: За швабликы.

ТОВАРІШ: *(Дёлдёви)* А што сліпа? Уж єсь ю перетягнув?

ДЁЛДЁ: Охаб то.

ТОВАРИШ: Была почлива, што? (*Дёлдэ, назлощений, ніч не говорить*). Не была. Я такой знав, же то вже робила.

ДЁЛДЁ: Шкрофляку, вже раз єм тя вышмарив!

КОВАЛЬ: (*строго попозерать на Товариша*) Ідь до шмыкні! Не розумиш?!

ТОВАРИШ: (*выпе, а погарик сховать до кешені, по дорозі ку дверём*) Чоловік ся не може вже ани попросити, ці собі задзігав.

КОВАЛЬ: (*доне*) Іду за ним, бо прийде дахто до шмыкні, та зась дашто попсує. Тот годен корову обути кіньсков підковов. Смердячка. Жебы тя шляк трафив.

КАЧМАРЬ: Зашто го так страшно лаєш?

КОВАЛЬ: То патрило тому, што ня примусив взяти того здохляка до шмыкні. Міг дома сидіти на гудзіці... (*одходить*).

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, без КОВАЛЯ І ТОВАРИША, РЕЧНИК, робітники, майстер на пилі.

Розлетяць ся двері, дну ся горнуть робітници. Назлощены, глуcho сідаяць за столы. Стихнуть аж тогды, як ся поставить Речник. Качмарь ся на нёго од початку з неволёв позерать.

РЕЧНИК: (*бухать по столі*) Товаришы! Товаришы! Судругове! (*Як стихнуть*): Товаришы, штрайковый комітет вирішив выголосити штрайк! (*Реакція згоды*).

КАЧМАРЬ: (*із злостёв, Речникови*) Так дость. Вже єм ті повідав, же ся ту не смієш указовати!

РЕЧНИК: Думає єм собі, же єсь ведно холем з людми із властного раёну.

КАЧМАРЬ: Я ся з никым не спрігам.

РЕЧНИК: Та потім запхай собі уха.

КАЧМАРЬ: Кедь собі дахто буде мусити запхати уха і пыск, та то будеш ты! Тото є моя корчма!

РЕЧНИК: Іщі єсь ей не выплатив.

КАЧМАРЬ: Тебе ся то не тыкать.

РЕЧНИК: І тыкать, і ні. Як розшырю, же-сь пархавый пес, та ту невкрочіть ани нога, а ты здохнеш з голоду.

КАЧМАРЬ: *(мірніше, але із злостёв)* Всяды приносиш непокій і нещастя. Чом тільки бунтошыш?

РЕЧНИК: Ты ся од вшыткого одтягуеш, бо єсь боягуз.

КАЧМАРЬ: Поученый! У пятнадцятім – на таліаньскім фронті – нам дали знати, жебы сьме о півночі співали «Гей, Славяне» і перебігли на другый бік. Вышли сьме зо закопів та спустили по нас пальбу. Трёми камаратя впали. А потім розмітовали паперикы, же ся розпала монархія, жебы сьме не боёвали за чужі інтересы. Перебіг єм і дістав єм ся на Сібір. Каждый день мі заходило за нохті, але тоты, што нас до того дістали, ся опалёвали коло моря. Політику роблять найчастіше тоты, што ся хотять прославити і збогатіти. Кебы єм то був знав тогды, та бы-м у закопі вылизовав ешус і ховав ся перед кульками, і домів єм ся міг вернути зо здоровыма ногами.

РЕЧНИК: Окламали тя, бо єсь був простый чоловік, але теперь доглянеме, жебы ся розділёвало справодно.

КАЧМАРЬ: О якім то розділёваню говориш?

РЕЧНИК: У войні, але і в нормалнім животі все йде о розділёваня, але на робітників ся все забуде. Але мы тому зробиме конець. Робітник мусить мати тільки, жебы ужывив свою родину, як і остатні люде! *(Оберне ся на робітників)*: Товаришы, штрайковати будеме доты, докы пан Вайс не зрушыть выповіді наших камаратів і докы робота на пилі не буде в такім розсягу і при таких умовах, як перед выповідями. *(Реакція згоды)*.

МАЙСТЕР: Хлопи, хочу вам обяснити, як ся діла, досправды, мають...

РЕЧНИК: Ты не єсь робітник.

МАЙСТЕР: Єм майстер на пилі, але єм і робітник. Зачінав єм од самого зачатку. Тринадцятьрочный єм вже носив одрізки, потім єм робив, коло фурманів, коло вагонарів, коло гатру, пізніше, як другый помічник, перший; а аж потім єм ся став пилярським майстром. Я єм такий робітник, як і вы.

РЕЧНИК: Не єсь, як они, бо єсь слуга пана Вайса.

МАЙСТЕР: Не єм ничій слуга! І хочу вам лем добрі. Пан Вайс проявив добру волю...

ВЫКРИКЫ: Пропустив наших камаратів!

МАЙСТЕР: Не мушу вам припоминати, же є світова господарська кріза. Нашы виробкы мы выважали за граніцю, а велё сьме робили і про целулозкы. Кедь целулозка в Ружомберку перестала робити і мы мусили знижыти виробу. Пана Вайса тото найвеце мерзило і пропустив лем слободных і бездіт-ных...

РЕЧНИК: Завтра може вшыткых!

МАЙСТЕР: Кедь вам можу поради, вернийте ся до работы. Пропущеным поможеме тым, же заложыме підпорну робіт-ницьку касу... *(Писканя, крік)*.

РЕЧНИК: Тихо, товаришы! *(Як стихнуть)*: Пан майстер нам розпо-вів, о сітуації на пилі. Пан Вайс рахує з тым, же зломить нашу єдність і примусить нас танцёвати так, як він буде грати... Кедь бы ся му то подарило, то робочі договори, што з вами підписав, бы были лем фалатком папіря, а тото бы было вашим найбівшым нещастём!

РЕПАНЬ: *(зобудив ся, заспато ся позерать на Речника, зле му розу-мів)* Нашым найбівшым нещастём суть лютераны!

РЕЧНИК: Перестань!

РЕПАНЬ: Вера так. Быв єм ся понукнути в камінёломі і перше ся ня попросили, ці єм католик. Як єм прикывнув, указали мі двері. Далшым нещастём суть католици! У цігелні єм повів, же єм лютеран, та ня копли до гудзіці.

РЕЧНИК: Перестань!

РЕПАНЬ: Далшым нашим нещастём суть Жыди. Панови Вайсови єм повів, же єм Жыд а жадав єм роботу під пилов. Хотів єм однашати одрізки! Повів мі, же не єм Жыд, кедь хочу ро-бити таку свиньску роботу. А нашим найбівшым нещастём суть нашы прапрародічі. Были сомары!

РЕЧНИК: Одведьте го!

*(Двоми робітници встануть і одваджають Репаня.
Тот ся сперать, коло дверей ся му подарить
выторгнути, оберне ся на Речника і крічить).*

РЕПАНЬ: І так были сомары! Кебы были, як Габешане і зграбли пляц дагде коло моря, могли сьме мати Словеньске море, Сло-веньський океан, або два словеньскы океаны, і не мусили

бы сьме робити, але посидьковати на березі і їмати рыбы!
(Робітники го хоплять і виводять з дверей. Речник зась ся
обертать на робітників, але ту ся розлетять двері і з поро-
гу крічить Репань): Але они, дураци, ся усадили під Татрами,
і маєме гівно! (Робітники дефінітивно виводять Репаня).

ЯВЛІНЯ 7.

Тоты, што перед тым, без РЕПАНЯ і двох робітників

РЕЧНИК: Нашым найбівшым нещастєм є, же кедь нам капіталісты
серуть на голову, не отвориме уста! Але тото вже перестало!
Мы знаєме, што то солідарность! Товарішы, делегація піде
до пана Вайса з нашыма пожадавками. Кедь їх не выповнить
до буквы, зачнеме штрайковати! (Реакція згоды, робітники
ся розходять. Речник ся заставить коло пулту. Платить):
Теперь Вайса хопиме під карк і попросиме ся го, ці доброво-
льні прийме назад робітників до работы. (Одходить).

ЯВЛІНЯ 8.

ДЁЛДЁ і КАЧМАРЬ

ДЁЛДЁ: (позерать ся за Речником) Легіонарю, так ся мі видить, же
тото ся добрі не скончіть.

КАЧМАРЬ: Не думай на тото... Ідь за Американом, ці выбавыв по-
жычку. Мы ся утримлем лем так, же будеш запасити.

ДЁЛДЁ: (іщі все задуманий) Поставлять їх на коліна.

КАЧМАРЬ: Може добють пушками, але на коліна їх не поставлять.
Они підуть зась. Шаленяци.

ДЁЛДЁ: Неуступны. Мене кедь дагде збили, веце єм там не ішов.

КАЧМАРЬ: Наговорив їм, же змінять світ, а они тому увірили. Але
вже ідь!

ДЁЛДЁ: (по дорозі ку дверям) Змінити світ... То так, як кедь бы мою
руку хотїли вылічити... Не змїниш єдного чоловіка. Но,
спробуй такого Шкрофляка! Не змїниш! (Выйде).

(Затемніня)

(к о н е ц ь п е р ш о й ч а с т и)

ЧАСТЬ ДРУГА

ОБРАЗ ЧЕТВЕРТЫЙ

Інтер'єр, як у першім образі

ЯВЛІННЯ 1.

КАЧМАРЬ, ДЁЛДЁ, СЛІПЕ ДІВЧА, РЕПАНЬ, КОВАЛЬ,
ТОВАРИШ, МНЯСАРОШ, ЕЛЕГАН, пару звездаців.

*Рихтує ся запас у перетискованю о тісяч корун. Великий
Мнясарош уже чекає на противника. ЕЛЕГАН му масі-
рує руку.*

ДІВЧА: (Дёлдёви) Буду ся за тебе молити.

ДЁЛДЁ: Наісто выграм... Прошу тя, ідь уже.

ДІВЧА: Чом не хочеш, жебы єм зістала?

ДЁЛДЁ: Не знаю ті повісти, але думам собі, жебы єм сі не був істий.

РЕПАНЬ: Ангелику, він бы ся позерав лем на тебе.

КАЧМАРЬ: Кедь выграш, дістанеш дваasto корун.

ДІВЧА: (хопить Дёлдёву руку) Буду ся за тебе молити... (Репань одве-
де Дівча ку дверям).

ЯВЛІННЯ 2.

Тоты, што перед тым, без ДІВЧАТИ.

ДЁЛДЁ: (Качмарёви) Выграм.

КАЧМАРЬ: Я ті вірю. Лем єм ті хотів припомнянути, же йде о тісяч
корун. Кедь програш, сьме жобраци.

ДЁЛДЁ: Повів єм, же выграм.

КАЧМАРЬ: Тісячка про мене велё пінязей.

ДЁЛДЁ: Знаю.

КАЧМАРЬ: Думаєш на того, як будеш запасити.

ДЁЛДЁ: Зломлю му руку, як соломку.

КАЧМАРЬ: Так потім вшитко в порядку.

ТОВАРИШ: Маєте повны гачі?

КАЧМАРЬ: Ты ся посереш, кедь тя копну до гудзіці.

ТОВАРИШ: А з чім? (*сміх, оживіня*).

КОВАЛЬ: Оберний ся!

ТОВАРИШ: Чом, пане майстре?

КОВАЛЬ: Оберний ся!

ТОВАРИШ: (*боязливо ся обертать*).

КОВАЛЬ: Зогний ся.

ТОВАРИШ: (*боязливо підставить гудзіцю*).

КОВАЛЬ: (*із злостёв го копне*) Все ся дахто найде, што тя годен копути до гудзіці! А теперь біж до шмыкні.

ТОВАРИШ: Пане майстре, тадь не маєме роботу.

КОВАЛЬ: Ходем ніч не попсуєш. Біж! (*За Товаришом*): А кедь прийде даякый заказник, такой прибігний!

ЯВЛІННЯ 3.

Тоты, што перед тым, без ТОВАРИША

ДЁЛДЁ: (*сяде ку Мнясарошови і на стіл положить руку*) Можеме.

МНЯСАРОШ: (*попозерать на Елегана*) Є вшытко в порядку?

ЕЛЕГАН: Гей, пінязі суть коло мене.

(*Мнясарош з Дёлдём собі скрижать руки і запасяють. Мнясарош вызерать істійшый. Вшыткы напято на них позерають*).

КАЧМАРЬ: (*нервозно собі тре руки*) Боже, скороть тот час і дожычу выграти.

МНЯСАРОШ: (*Елеганови*) Сіварь, пане Роберте.

ЕЛЕГАН: (*Мнясарошови запалює сіварь*).

МНЯСАРОШ: (*покурює, сіварь посуне до кутика рота*) Гайст!

ЕЛЕГАН: (*іде ку вычану, наливать до погарика, потримать сіварь і дає му выпити шпірітус*).

ДЁЛДЁ: Зелену.

(*Репань іде ку вычану, возьме промінцлёвку і наливать до уст Дёлдёви. Дёлдёва рука ся выхылить із рівновагы. Мнясарош на-*

перать. Уж ся видить, же Дёлдє програть. Качмарь ся перехрестить і запре очі. Штось шепче. Дёлдє вирівнують. Суть у рівновазі).

РЕПАНЬ: *(утерать собі заросене чало. Запас переживать барз інтензивно)* Пречіста діво, тот хлопець мусить виграти. Уж ходем про тото сліпе дівча. Є чісте, як і ты... *(Мнясарош зась наперать, Дёлдє з великим напружінєм вирівнує до водоровного положія).* Дякую ті Пречіста Діво... *(Дёлдєви):* Мусиш го положити!

МНЯСАРОШ: Гайст!

ДЁЛДЁ: Зелену.

(Обидвами ся посиляють. Теперь Дёлдє натисне. Мнясарошова рука ся выхылить. Качмарь і Репань ся раду-ють, але тото не тырвать довго. Мнясарош вирівнує. Сам зачінають натискати. Дёлдєва рука падають на стіл. Програє. Выкрікы, овації. Качмарь однаде на столець із спущеныма руками).

РЕПАНЬ: Вже ніт Бога! *(Попозерать горі):* Де єсь, кедь єсь тото допустив?!

ЕЛЕ҃ГАН: *(дає Мнясарошови пінязі).*

МНЯСАРОШ: Дошмарили съте мі добрый джоб.

ЕЛЕ҃ГАН: Хотіли противника.

МНЯСАРОШ: *(сховать пінязі і позерать на нещастного Дёлдя)* Хлопче, мати ня годовала пацячов кровлєв... Рано, вечур пацячов кровлєв, інше не мала. Прятала битунок і домів носила пацячу кров. Потім єм служыв у Кленовці і пацячу кров замінили битка і голод. Але не голодовав єм довго, каждую ніч єм ссав із коровлячіх ціцок. *(Встане і выпне ся).* Сформовала ня пацяча кров, молоко з ціцок, битка і злость. *(З порозумінєм):* Програв єсь, бо не є в тобі злости. *(Прудко):* Ненавіджу каждого. І тебе єм зненавідїв, а кебы єсь выграв, та тя заглушу. *(З великов злостєв):* Найбрыдша є сорова пацяча кров! Кедь хочеш жыти, мусиш собі ї спротивити і зненавідіти цілый тот свиньскый світ! *(Шмарить Дёлдєви пару дрібных і одходить. За ним выкочіть Елеган і дакілько звездавців. Качмарь ся спамнятать і стримує звездавців).*

ЯВЛІННЯ 4.

Тоты, што перед тым, без МНЯСАРОША, ЕЛЕГІАНА і зведавіцў

КАЧМАРЬ: Панове, маю барз добре пиво. Ускладнюю го в найліпшій пивніці в містї. Цілыі рік ся в ній утримує лед. Моє пиво порядно холоджене і мае піну. Можу понукнути вшыткы значкы шнапсу. Яка ся вам любить? Маєте хуть на даяке їдло? Вшытко маю. Вшытко! (*Склесло позерать за тыма, што одходять*). Вшытко...

КОВАЛЬ: (*крічить*) Дай мі фляшку ґайсту!

КАЧМАРЬ: (*натїшено хопить фляшку, але такой ся загачить*) Але маеш даякы пінязі?

КОВАЛЬ: (*крутить головов*) Фурмане не принесли.

КАЧМАРЬ: (*одкладать фляшку на місто*) Потім не можу, не гнівай ся... Теперь про мене каждый філерик велё... Наперед выривнай довжобу.

КОВАЛЬ: (*встає*) Якбач ня будеш мусити дати на суд, фурмане всягды перестали робити. Сїно возять на босых копытах. Попсують собі худобу, але вышмарити пару корун за обутия видить ся їм велё...

ЯВЛІННЯ 5.

Тоты, што перед тым, ТОВАРІШ

ТОВАРІШ: (*вбігне, із страхом*) Пане майстре, не знаю ці вам то повісти.

КОВАЛЬ: Пришов дахто?

ТОВАРІШ: Гей... Гей, але бою ся вам то повісти, зась мі єдну тріснете.

КОВАЛЬ: Хто?

ТОВАРІШ: Ваш Ёжо.

КОВАЛЬ: Тот ный ся мі не указує на очі! Кебы був зістав, могли сьме мати тоту найліпшу шмыкню і не мусили сьме быти в такій мізерії. Ідь му повісти, жебы ся стратив!

КАЧМАРЬ: (*стримать Товаріша, возьме фляшку і поставить перед Ковалю*) Є то твій блудный сын і мусиш го прияти, хоць бы ся вернув, як тот найбівший каліка...

КОВАЛЬ: *(восьме фляшку і жаждучо ся напє).*

КАЧМАРЬ: Ідь.

КОВАЛЬ: *(із злостєв) Не радь мі! (Встане і одходить).*

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, без КОВАЛЯ

ТОВАРИШ: *(розосміє ся).* В Йожовій скорї бы-м теперь не хотїв быти. Легіонарю, налій.

КАЧМАРЬ: *(наліє до штамперлика, Товариш хоче взяти погарик) Пі-нязі!*

ТОВАРИШ: На майстрове конто.

КАЧМАРЬ: На майстрове конто ті можу стрілити поза уха. *(Переливать з штамперлика до фляшки. Товариш жаждучо позерать, наконець ся оберне ку дверям. Одходить).*

ЯВЛІНЯ 7.

Тоты, што перед тым, без ТОВАРИША

КАЧМАРЬ: *(прийде ку посмутнілому Дєлдєви і положить му руку на плече).*

ДЄЛДЄ: *(попозерать на Качмаря) Робив єм вшытко, што было в моїх силах.*

КАЧМАРЬ: Знаю.

ДЄЛДЄ: Руку мі стиснув, як до варштака. Маю порядну лабу, але кедь мі ю стиснув, не був єм собі істый.

КАЧМАРЬ: Не маєш в собі дость злости.

ДЄЛДЄ: Робив єм вшытко, што было в моїх силах.

КАЧМАРЬ: Знаю.

ДЄЛДЄ: Што будеме робити?

КАЧМАРЬ: Теперь ся мі сповнить сон. *(Зачне ся реготати).*

ДЄЛДЄ: Ты-сь зошалїв.

КАЧМАРЬ: Буду ходити з кошом і роздавати колачі.

ДЁЛДЁ: Зошалів!

РЕПАНЬ: Друся!

КАЧМАРЬ: Будуть голодно хватати, а потім ся ім буде о мі снити.

РАПАНЬ: Друся, зобудь ся!

КАЧМАРЬ: *(перестане ся сміяти і як кедь бы з пробуженыма очами позерать на Репаня)* Дёлдё собі думав, же ем ся зошалів... Репань, ты есь хотів дашто досягнути?

РЕПАНЬ: Як то думаш?

КАЧМАРЬ: Ці есь хотів быти богатый?

РЕПАНЬ: Хотів. Раз ем ся доконця выбрав до Америки глядяти діаманты.

КАЧМАРЬ: Діаманты глядять в Африці.

РЕПАНЬ: Я думав, же в Америці. Уж ем був у банці пожычіти пінязі на шіфкарту. Там ем ся стрітив з копачом діамантів, та тот ня одгварив.

КАЧМАРЬ: Ніч не нашов, што?

РЕПАНЬ: Нашов, але робив про фірму та го пролыгнув. Потім го зренгеновали а збили. Домів ся вернув з гначков. Тоту дістав од биткы, або ренгенованя. До теперь ся ей не годен збавити. Але вже собі звикнув. Чоловік собі звикне, доконця, і на гначку, але я, якбач, ні, та ем не ішов радше глядати діаманты.

ЯВЛІНЯ 8.

Тоты, што перед тым, тото дівча, котре привів ЕЛЕГАН

ДІВЧА: Дёлдё!

ДЁЛДЁ: Пришла есь...

ДІВЧА: Не знала ем ся дочекати... Выграв есь?

ДЁЛДЁ: *(тихо)*.

ДІВЧА: Выграв?

ЕЛЕГАН: *(шкодорадісно ся сміє)*.

РЕПАНЬ: *(з злостёв ся попозерать на Елегана, потім ласкаво на Дівча, іде ку нёму)* Выграв.

ДІВЧА: *(хопить Делдєву руку)* Повідж!

ДЕЛДЄ: *(на Репанєве прикывнутя)* Гей, виграв.

ДІВЧА: Цілий час ем ся за тя молила. Бог ня выслухав. Пожыч мі пінязі, што есь виграв.

ДЕЛДЄ: Нашто ті будуть?

ДІВЧА: Американ пе од страху, же програш. Мушу го пересвідчити, же есь виграв, та перестане пити.

ЕЛЕГАН: *(наголос ся розрегоче)*.

ДІВЧА: Чом ся смієте, пане Роберте?

ЕЛЕГАН: Не знаю, ці ті звірить тільки пінязі.

ДІВЧА: Ты мі не віриш?

ДЕЛДЄ: Вірю, але...

ДІВЧА: Та мі їх пожыч.

ДЬЛЬДЄ: *(выкручать ся)* Знаєш, то є...

ДІВЧА: Делдє, прошу тя. Американ собі може дашто зробити...

РЕПАНЬ: *(по часі напнятого тиха розкапчать кошулю і вытягне мішок, в яким ся носить дуган. Дає го Дівчатю)* Ту суть, анге-
лику.

ДІВЧА: *(отворить мішок і палцями рахує пінязі, натїшена)* Кілько їх є?

РЕПАНЬ: *(із стягнутым горлом)* Двасто шістнадцять корун і пять-десять філерів.

ДІВЧА: Тільки есь дістав од легіонаря? Тільки пінязей? Американ те-перь увірить.

РЕПАНЬ: Теперь наісто... *(Выпровадить Дівча ку дверям, спровад-жать їх Елеганів сміх. Репань ся такой верне і зо злостєв позерать на Елегана)*.

ЯВЛІНЯ 9.

Тоты, што перед тым, без ДІВЧАТИ

ЕЛЕГАН: То были папірки на цігаретлі?

РЕПАНЬ: Было там дваство шіснадцять корун і пятьдесят філерів.

ЕЛЕҒАН: А чії были?

РЕПАНЬ: Были то мої пінязі!

ЕЛЕҒАН: Чом ся знервознюєте? Хто бы ту мав быти нервозный, є легіонарь. Не заплатив сплатку.

КАЧМАРЬ: *(холодно)*. Ани дань. А наросла мі дальша довжоба.

ЕЛЕҒАН: Так тото є вже гірше. Можеш ся дістати на бубен. *(Іронічно)*. Маєте іщі надію – і ты, і Дёлдё. Мусите ся такой богато оженити. Обидвоме сьте слободны, та то буде без проблему. Возмийте собі міліонарькы, тай будете мати по проблемах. А кедь вам можу поради́ти, капітал не інвестуйте до корчм в худобных раёнах, але поставте собі бріндзарню або фабрику на лопаты. Слушно ся дасть жыти і з ренты...

КАЧМАРЬ: В першій шварм-лінії дістали сьме ся до барз делікатной сітуації. З каждого боку нас обстрілёвали, і не могли нам привезти мінаж. Два тыждні сьме голодовали. Тогды єден фіглярь розповідав рецепты найліпшых страв. Двоми з того зошаліли. Потім того посмішкаря застрілили за деморалізацію.

ЕЛЕҒАН: А чому то мені говориш?

КАЧМАРЬ: Свого часу сьте говорили, же з каждой історії ся мож поучіти.

ЕЛЕҒАН: А яке поучіня є з той історії?

КАЧМАРЬ: Тото заряджіня вам не пасує.

ЕЛЕҒАН: Маю то розуміти так, же ня хочеш вышуповати?

КАЧМАРЬ: Гей. *(При погляді на арогантного Елегана загорить зло-стёв. Вхопить фляшку і жене ся на Елегана)*. Повідав єм ті, же маєш выпасти! *(Елеган боязливо утікать, Качмарь крик-вать за ним ку дверям, ту ся хопить за сердце, пришло му зле)*.

ЯВЛІНЯ 10.

Тоты, што перед тым, без ЕЛЕҒАНА

ДЁЛДЁ: *(із страхом прибігне ку Качмарёви)*. Легіонарь!

КАЧМАРЬ: Воду...

ДЁЛДЁ: (принесе).

КАЧМАРЬ: Дякую... Не мав бы-м ся розчулёвати.

ДЁЛДЁ: Легіонарю, што то є деморалізація?

КАЧМАРЬ: Деморалізація є, кедь нам двом дахто радить, жебы сьме собі взяли міліонарькы, або в тій сітуації радить, де інвестувати пінязі.

ДЁЛДЁ: Не мав єм запасити.

КАЧМАРЬ: Я уж перед тым скраховав. Скраховав єм цалком на зачатку, кедь єм ся народив. Быв єм дванадцятый, а нянько обычайный углярь. Мати не стигала печі налисники, хватали сьме їх горячі із шпаргета – нянё радив, жебы їх охабила пригоріти, же тільки не зьїме. Потім єм скраховав, як мі шрапнель докалічів коліно. Одтогды єм перестав вірити, же можу мати щастя. А тото є найбівше скрахованя.

ДЁЛДЁ: Кедь чоловік не вірить, же може мати щастя?

КАЧМАРЬ: То так, як кедь бы-сь го рівно одганяв.

ЯВЛІНЯ 11.

Тоты, што перед тым, АМЕРИКАН

АМЕРИКАН: (вийде, прибїгне ку Дёлдёви, обїйме го) Дёлдё, ты єсь выграв над тым врагом свинь?

ДЁЛДЁ: Програв єм.

АМЕРИКАН: Фіглюєш. (Указує мішок з пінязьми). Двасто шіснадцять корун!

РЕПАНЬ: Двасто шіснадцять і пятьдесят філерів.

АМЕРИКАН: (Дёлдёви) Де єсь взяв тільки пінязей?

РЕПАНЬ: Тільки стоїть погріб худобного чоловіка. Двасто шіснадцять корун і пятьдесят філерів.

АМЕРИКАН: Што ту мішаєте?

РЕПАНЬ: Тото суть мої пінязі.

АМЕРИКАН: Вашы? Вшытко сьте пустили долов горлом.

РЕПАНЬ: Скоро вшытко, але тоты пінязі єм собі одложыв на погріб про маму.

АМЕРИКАН: То правда?

ДЁЛДЁ: Гей...

АМЕРИКАН: *(дає мішок з пінязми Репанёви)* Та тото бы єм не повів. *(Посмутніє і йде ку Качмарёви)*. Дашто ті мушу прозрадити. Тоту тісячку єм зогнав лем так, же ї вернеш іщі днесь, а кедь ні, прирахують ті ей ку старій довжобі а потім приїде – банкрот!

КАЧМАРЬ: Ні!

АМЕРИКАН: Вшытко ті выдражать. Вже то є на іншпекторовім столі. Дораз го будеш мати на шыї... Легіонарю, перебач, але...

КАЧМАРЬ: Значіть, нияка надія?

АМЕРИКАН: Все є даяка надія... Знаю о єднім сейфі, повнім пінязей. Лем го отворити.

КАЧМАРЬ: Де є тот сейф?

АМЕРИКАН: У банці... Потребую зогнати менший канон, динаміт і шыковного помічника. Того вже єм собі выбрав.

КАЧМАРЬ: Піду я.

АМЕРИКАН: Дёлдёл. Може буде треба утікати.

КАЧМАРЬ: Ні! За такую ціну, ні! То бы не было честне.

АМЕРИКАН: Легіонарю, вже мусиш змінити філософію. Найтяжше є зогнати перший міліон, а потім ся остатны самы прикотуляють. А кедь їх будеме мати дакілько, зачнеме быти честны і будеме варити поливку про худобных. Тадь мы, доконця, маємо добрый умысел, нашым цілём є помагати людём. *(Попозерать на Дёлдя)*: Дёлдёл, подь! *(Выкочатъ ку дверям, а тогды вкочитъ Товариш з Выселенецём. Товариш укаже на Американа. Выселенець го такой спознатъ)*.

ЯВЛІНЯ 12.

Тоты, што перед тым, ВЫСЕЛЕНЕЦЬ, ТОВАРИШ

АМЕРИКАН: Матё!

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: *(не проявлять нияку радость, зошмарить гатіжак і острым голосом розкаже)* Сідай!

АМЕРИКАН: *(такой сяде)* Легіонарю, принесь віскі, фляшку, то мій

найліпший камарат. (*Оберне ся на Выселенця*): Матё, повідж! Так повідж!

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Перестань!

АМЕРИКАН: Зрайтовали сьме цілу Америку! Тото є мій найліпший камарат.

ТОВАРИШ: (*голосно ся регоче*).

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Што ті таке смішне?

ТОВАРИШ: Як ся вытягує, же єсь му найліпший камарат.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: (*выбухне*) Корчовали сьме ведно праліс і захранив ня од каскабелы. (*З злостёв Товаришови*) Знаєш, што є каскабела?! То є двадцятьметровый гад, їдоватый а порадиць собі і з ягуаром! (*По дальшим погарику*): А потім сьме забивали на битунку...

ТОВАРИШ: (*выпырскне*). Американ колов свині!

РЕПАНЬ: А што є на тім таке смішне?

ТОВАРИШ: Перед конячками крутить носом, а потім ся з нёго выклює свинёбійця.

РЕПАНЬ: (*Товаришови*) Знав єм єдного барз nobл-чоловіка. Быв міцно чістотный. Найменше пять раз на день мыв руку. Чістив собі і нохті, а раз тріснув по засвиненім рылі.

ТОВАРИШ: Поросячці?

РЕПАНЬ: Свині. Такій, як ты!

АМЕРИКАН: (*Выселенцёви*) Матё, я му не трісну. (*Товаришови*): Забивали сьме буяків...

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Буяків, розумиш? Хотіли сьме собі скоро заробити на дорогу домів, та сьме ся приголосили, же будеме забивати буяків... Чеканом з малым шпіцятым гротом. Кедь єсь го трафив меджі роги, буяк ся скоцябнув на бетонову підлогу. Ціла ся затрясла, бо то были десятьметровы фалатки. Але кедь єсь не трафив, та то была самовражда. Раз єм забивав сліпого на єдно око, не зареаговав так, як єм чекав, і тріснув єм го по рогах. В тім моменті ся на ня шмарив. Вшыткы повыскаковали на гаки і чігы, лем мій камарат... (*укаже на Американца*).... ся поставив буякови.

АМЕРИКАН: На здравя, Матё!

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Пішов на десятиметрового буяка з таким, ага, мня-сарським ножом!

РЕПАНЬ: Нігда то не споминав.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Нігда?

РЕПАНЬ: Нігда.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Чом єсь їм то не повів?

АМЕРИКАН: Даяк єм на то забыв.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Двараз мі захранив живот. Любив єм го, як брата.
Было і так, же сьме не мали ани фалаток хліба. Кедь было
найгірше, та сьме собі заспівали:

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Знаєш, чому-м пришов?

АМЕРИКАН: Знаю.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Чом єсь не одовздав пінязі?

АМЕРИКАН: Пропив єм їх.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Тільки пінязей?

АМЕРИКАН: Не было їх аж так велё.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Тісяч дваство талярів! Моїх пятеро дітей голодовало.

АМЕРИКАН: Кедь маєш перед собов здичавітого буяка а в руках
мнасарський ніж, маєш шанцу, же го забєш. Але кедь по
десятєх роках прийдєш домів а в кєшенї маєш тісяч дваство
талярів а не найдєш роботу, тоты талярикы сѧ барз скоро
розкагуляють. Два раз єм споїв цілый валал.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Мої діти голодовали!

АМЕРИКАН: Велё дітей голодовало.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Просив єм тя.

АМЕРИКАН: Не знав єм, же маю таке мнягке сердце.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Мнягке сердце! (*Вопхатъ руку під герок*): Подь!

АМЕРИКАН: Мушу дати до порядку послїдні діла. (*Прийде ку Кач-марёви*). Гуд лак.

КАЧМАРЬ: Што?

АМЕРИКАН: Шкода... З той акції ніч не будє. Мерзить ня то.
Вжє є лєм єден чоловік, што ті може помочі: іншпєктор.

(Потляпкать го по плечу): Факт, барз ня то мерзить. (Прийде ку Дёлдєви): Одпутую.

ДЁЛДЁ: На довго?

АМЕРИКАН: На довго... Хотів ем ті повісти, же тото дівча од теперь вже має лем тебе. Знаєш, што то значить?

ДЁЛДЁ: Постарам ся о ню.

АМЕРИКАН: Присягай.

ДЁЛДЁ: Присягам!

АМЕРИКАН: Рад бы-м вам дашто охабив, але ніч не маю. Цалком ніч.

ДЁЛДЁ: Не треба.

АМЕРИКАН: Дёлдє, тото дівча ся в ночі ходить до потічка мыти. Страж го!

ДЁЛДЁ: Обіцям.

АМЕРИКАН: (даякий час роздумує, потім му дає ключ) Дёлдє, ту є ключ од її хыжы. Дёлдє, кедь ей любиш, мораль теперь приказує лем едно: постарати ся ей о їдло і стріху над головов.

ДЁЛДЁ: Зроблю вшытко, жебы не голодовала.

АМЕРИКАН: (подає му руку) Дякую ті, теперь ся мі піде легше... Ідь за нєв. (Дёлдє одходить, Американ ся верне ку Выселеницєви).

ЯВЛІНЯ 13.

Тоты, што перед тым, без ДЁЛДЯ

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: (нетерпезливо). Ідеме.

АМЕРИКАН: Іщі дашто... Маєш пятеро дітей.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Семеро.

АМЕРИКАН: Говорив єсь, же пятеро.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Пятеро моїх. Не мала іншой можливости.

АМЕРИКАН: Тільки дітей треба годовати.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Тото охаб на мене.

АМЕРИКАН: Хочу ті помочи.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Ты?

АМЕРИКАН: Были сьме найліпшы камаратя.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Были.

АМЕРИКАН: Двараз ем ті захранив живот.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: А потім мої діти охабив без хліба.

АМЕРИКАН: Зроблю то за тебе.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Хочеш ня добігнути.

АМЕРИКАН: Ні!

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Я знаю, же хочеш вылизнути, як рыба із сіті.

АМЕРИКАН: Ні! (*выпе*). Кедь ся так міцно понагляш, подь! Знаеш, чому ем то хотів зробити за тебе?

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Не знаю.

АМЕРИКАН: У тій країні є велё шандарів і може ся стати, же тя выслідять... І зась бы ся не мав хто постарати о твої діти.

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: (*уступчівіше*). Быв есь мій найліпший камарат.

АМЕРИКАН: Двараз ем ті захранив живот. А теперь то буде третій раз. (*Выселенецьви вытягне з боцной кешені піштолю і сховать до своёй. Попозерать ся по корчмі*). Джентыльены, тішыла ня ваша сполочность, фервел¹². (*Заставить ся коло Репаня*). Репань, чом зрубали липу?

РЕПАНЬ: Єден пиячиско ся на ній завісив.

АМЕРИКАН: Сомарина, вішати ся на такый красный стром.

РЕПАНЬ: Два дні ем плакав.

АМЕРИКАН: Вы плакали? Репань, зачудовали сьте ня. Рік пю з чоловіком і цалком го не знаю. Якбач вы єдиный плакали за тым пияком.

РЕПАНЬ: Не за пияком, за липов...

АМЕРИКАН: (*якысь час непритомно позерать на Репаня, є смутный, наконець підойме руку*). Гудбай! (*Выйде*).

12 **Фервел** (од *англ.* farewell) – Збогом, розлучка.

ЯВЛІНЯ 14.

Тоты, што перед тым, без АМЕРИКАНА

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Быв то мій найліпшыі камарат. Зароблялі сьме ведно... Чудовали бы сьте ся, што мы вшытко робили. Їмали сьме паткані.

РЕПАНЬ: Нашто вам были?

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Рознашали тіфус і жовтячку. За єдного платили вісемдесят центів... шторааз тяжше было їміти патканя, та сьме їх самы ховали... Заробив ем на тім тісяч двасто талярів.

РЕПАНЬ: А на кільки тя за тото одсудили?

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: На три роки, але дітём ем послав тісяч двасто талярів.

(Чути выстріл з піштолї, вшыткы хочуть біжти ку дверям, але Выселенець їх заставить).

ВЫСЕЛЕНЕЦЬ: Стійте! *(По павзі, із слызами в очах):* Быв то мій найліпшыі камарат... Трираз мі захранив живот. Три раз! Лем я му можу затулити очі! *(Одходить).*

(Затемніня)

ОБРАЗ ПЯТЫЙ

Інтерьер, як у першім образі, на другый день рано. Качмарь чістить погары, Дёлдё хропить в єднім куті, Репань у другім. Выйде Інспектор і йде рівно ку Качмарёви. Тот такой возьме фляшку і наліє му.

ЯВЛІНЯ 1.

КАЧМАРЬ, ДЁЛДЁ, РЕПАНЬ, ІНШПЕКТОР

ІНШПЕКТОР: Наздар.

КАЧМАРЬ: *(положить перед нёго погарик)* Витаі!

ІНШПЕКТОР: *(погарика ся ани не дотулить)* Пришов ем з блomboв. Маю ту вшытко запечатити. Завтра буде дражба¹³!

¹³ **Дражба** (од. *словац.* dražba) – лецітація, публічны тóргы.

КАЧМАРЬ: Господи Воже! Камарате, оддаль тот час...

ІНШПЕКТОР: Тепер ьм ті камарат, што? А як ьм ті радив, же бы ьсь ся збавив тых (*укаже на Репаня і Дёлдя*) дарьмоїдів, та ьсь ня не послухав. Повів ьсь, же не твориме єдну команду.

КАЧМАРЬ: (*холодно*) Кедь не можеш помочи, та ся дай до работы.

ІНШПЕКТОР: Корчму ті вже не захраню, але... (*Підыйде ку Дёлдєви, переверне го на землю, потім таксамо Репаня*). Вставайте, дарьмоїды! Зоженьте даякый возик! (*Качмарєви*): Скоро поодвожуй вшитко, што ся дасть.

КАЧМАРЬ: Маю красти із свого?

ІНШПЕКТОР: Захраниш собі холем пару корун, жебы ьсь в найближших днєх не мусив спати під мостом!
(*Войдуть робітници і Товариш*).

ЯВЛІНЯ 2.

Тоты што перед тым, робітници, ТОВАРИШ

ІНШПЕКТОР: Щезнийте, одты!

КАЧМАРЬ: Ні! Іщі днесь то моя корчма. Подьте дале, посїдайте собі.

ІНШПЕКТОР: Шаленяк.

КАЧМАРЬ: (*розношує фляшкы*) Пийте, днесь ся ту чапує задарьмо.

ДЁЛДЁ: Легіонарю, ты потратив розум.

КАЧМАРЬ: Ні, лем ся мі сповнив сон і будеме славити. Раз ай в худобнім раєні може быти гостина.

РЕПАНЬ: Зошалїв ьсь...

ТОВАРИШ: Легіонарю, што ся ті приснило?

КАЧМАРЬ: Лучу ся з тов корчмов. Конечні собі одпочіну. Вже ьм не бировав стояти цілый день на ногах і обслуговати. Днесь ся ту пе задарьмо, жебы сьте не забыли на легіонаря!

ТОВАРИШ: (*попозерать на Репаня*) Што ославлює?

РЕПАНЬ: Жобрачу паліцю.

КАЧМАРЬ: (*подає фляшку Репанєви*) І ты собі спомянь, Репань!

РЕПАНЬ: Боже, тото є конєць світа. (*Одзаткує фляшку і пе. Выйде Майстер на пилі, за ним Речник. Якбач го слїдовав і йде за*

ним. Майстер стане коло Інспектора, а Речник ся замішатъ меджі робітників).

ЯВЛІНЯ 3.

Тоты, што перед тым, МАЙСТЕР, РЕЧНИК

КАЧМАРЬ: Пийте, кільки ся вам змістить до горла. Домів потрафите. Каждый чоловік має ангела хранителя.

ІНШПЕКТОР: *(нещастливо)* Ты маєш чорта!

КАЧМАРЬ: Чом чорта?

ІНШПЕКТОР: Ходиш по небезпечных містах, якбач ся го хочеш страсти.

КАЧМАРЬ: Ліпший добрый чорт, як злый ангел... *(Положить перед Інспектора фляшку)*. Напий ся...

ІНШПЕКТОР: *(мірно)* Чом то робиш?

КАЧМАРЬ: Жебы не забули.

ІНШПЕКТОР: Забудуть.

КАЧМАРЬ: Колись ту стояла липа. Люде любили одпочівати в ей холодку. Липу зрубали, але все то ту звать «Корчма під зеленым строом». На доброту строуму не забули.

ІНШПЕКТОР: Хотів ем ті помочі, але тобі ся не дасть помочі.

КАЧМАРЬ: Не мусиш мі помагати, я ся о себе постарав.

ІНШПЕКТОР: Як єсь ся о себе постарав?!

КАЧМАРЬ: Заслужыв ем ся о республіку, та достану ліценцію на жобраня!

МАЙСТЕР: *(штовсь ся просить Інспектора, тот прикывне головов)* Тихо, прошу! Тихооо! *(Бісіда помалы стихне)*. Камаратя! Робітници од пана Вайса незаконно одышли з роботи...

КАЧМАРЬ: Як одышли? Они штрафкують?

МАЙСТЕР: Мож то і так назвати, але є то незаконне!

КАЧМАРЬ: Хочуть, жебы сьте назад взяли їх камаратів.

РЕЧНИК: Так є, легіонарю!

МАЙСТЕР: *(зо злостёв попозерать на Речника, потім на Качмаря)* Радили ся о тім у «Корчмі під зеленым строом».

КАЧМАРЬ: Не залежыть на тім, де ся радили. Іде лем о того, ці є то справодливе.

МАЙСТЕР: Приятелі, знаєме, хто їх нагваряв... *(укаже на Речника)*. Тото, што роблять, незаконне. Таким способом ніч не досягнуть. Шкодять самы собі. А найвеце своїм родинам. Приятелі, пан Вайс дістав міморядну обіднавку зо загранича. Хто з вас ся верне до работы, заробить штири коруны на годину, а ку тому іщі депутатське дерево. Два метры за одробеный тыждень. Хто ся голосить?

*(Тихо, вишиткы спустили очі і суть тихо.
Але понука аж барз притяжлива, але усвідомлюють
собі і того, жебы были штрайкоказами).*

РЕЧНИК: Никого не дістанете, бо днешня робоча класа вже знає, што хоче, але і як то досягнути.

ІНШПЕКТОР: Ты будь тихо!

МАЙСТЕР: Ѓатрісты і першы помічники зароблять по сім корун на годину, приводжовачі і сортировачі – по шість. Остатні по пять і депутатське дерево.

РЕПАНЬ: Од тых, што штрайкують, по пыску.

МАЙСТЕР: Вы ся до того не мішайте!

РЕПАНЬ: Знав єм єдного шпекуланта. Тот діавол ходив по валалох, же вымірює желізницю. Люде хотіли захранити своє поле та шпекуланта підплачали. Єден бідняк не мав ани філера, а кедь тот шпекулант не попустив, забив го мотыков.

МАЙСТЕР: Што то ту до того плетете? *(Остатнім)*: Маєте послідню можливість. Хто собі хоче заробити? *(По павзі)*: Нихто? Тогды піду глядати охотніших... *(Одходить)*.

ДЁЛДЁ: Пане майстре!

МАЙСТЕР: Што хочеш?

ДЁЛДЁ: Возьмийте мене?

МАЙСТЕР: А чом бы ні, есь шыковный хлоп. Подь!

ДЁЛДЁ: *(выкочить)*.

КАЧМАРЬ: Дёлдё, тото не смієш!

ДЁЛДЁ: Ты не мусиш. Дістанеш ліценцію на жобраня. Але, што я? Маю вмерти з голоду?

КАЧМАРЬ: Чоловік може вмерти з голоду, але не сміє ся нікому за-
продати.

ДЁЛДЁ: Я можу і не їсти. Але, што она? Дав ем слово, же ся о ню по-
старам. А на то потребу ю пінязі.

КАЧМАРЬ: Найважніша вещь характер!

ДЁЛДЁ: Іщі вчера єсь говорив, же пінязі.

МАЙСТЕР: Так уже подь.

ДЁЛДЁ: *(выкочить за Майстром)*.

КАЧМАРЬ: *(біжить за ним)* Дёлдэ, то не смієш, не смієш!

ЯВЛІНЯ 4.

Тоты, што перед тым, без ДЁЛДЯ і МАЙСТРА

РЕЧНИК: Товарішы, здали сьте экзамен із солідарности. Згнитый
капіталізм спіє ку свому концю. Приходить ера робочой
класы! За прикладом Великой октовбровой революції і мы
ухопиме владу і вытвориме сістему, што перетворить нашу
країну на ружовый сад.

РЕПАНЬ: Та то буде зле, коровы не будуть мати, што жерти.

РЕЧНИК: *(як кедь бы го не чув)* Товарішы, мусиме вытримати до пе-
реможного конця!

ІНШПЕКТОР: *(скоро пняный)* Перестань.

РЕЧНИК: *(ігнорує Інспектора)* Мы не йдеме сліпов улічков, ани ту-
нелом без конця. Мы вызброєны научным учінєм Маркса,
Енгелса, Леніна, Сталіна. На концю нашого снажіння є без-
класова сп....

ІНШПЕКТОР: *(злий, вже ся не стримує, вытягне піштолю)* Повів ем
ті, перестань, бо зроблю з тебе решето.

РЕПАНЬ: *(позерать ся на націлену піштолю і рйшучого Інспектора)*
З моєв проблемов бы ем ся мав обернути на вас. Вы бы сьте
мі наісто помогли.

ІНШПЕКТОР: *(сховать піштолю)* В якім ділі?

КАЧМАРЬ: *(наливать Інспекторови)* Хотів ся дати одстрілити.

ІНШПЕКТОР: *(строго)* Щезний!

КАЧМАРЬ: Репань був тыж на Піяві.

ІНШПЕКТОР: *(выпе, Репанёви укаже на столець, жебы собі присів. Тот то такой зробить)* Як есь ся з того дістав?

РЕПАНЬ: Здупкав ем.

ІНШПЕКТОР: Не говорить ся тому «здупкав», але «тактичне одступліня». *(Одопе)*. А де есь ся ухопив?

РЕПАНЬ: Робив ем дверника.

ІНШПЕКТОР: А то є зась што?

РЕПАНЬ: Отваряв ем двері на фіякрах і автах, а до готелу ем носив куфры. Быв то такый нобл-готел, ходили там великы панове. Раз ем відів фабриканта. Пришов на такім елегантнім авті. Называло ся буйк. Фабрикант був шкаредый, малый, брїхатый і лысый. Не знаю, як ся кликав. На носі мав бородавку. Я думав, же му там сїв шыршень, та ем го хотїв здути. Фабрикант мі стрїлив по пыщиску і розказав мі однести куфры... Чумів ем на нёго, як віл з гаку.

ІНШПЕКТОР: Мав есь ся хопити куфрїв.

РЕПАНЬ: Ниякы не мав! Тоты новы збогатлици думают, же кедь ся набалили, можуть собі з каждого робити вола.

ІНШПЕКТОР: Глядав есь добрі?

РЕПАН: Попозерав ем і під авто.

ІНШПЕКТОР: Мав есь му повісти, же робити з дакого шаленяка – на тото є тыж параграф.

РЕПАНЬ: Худобного чоловіка параграф не охранюе.

ІНШПЕКТОР: *(підпито і серьёзно)* Повідж мі, што есь тогды зробив?

РЕПАНЬ: Спочатку-м не знав, як ся з того вымотам а потім ем собі подумав, же малых понижують зато, жебы тоты найменшы ся чули бівшы, хопила ня страшна злость. Кедь довго лябдав, жебы ем приніс куфры, одорвав ем блатник з авта.

ІНШПЕКТОР: Што ті повів?

РЕПАНЬ: Просив ся, же чом ем му приніс блатник. Повів ем, же хладіч був іщі горячий. Хотїв мі зась єдну вліпити, але я затяв пясть і повів ем му, же має шыршня на носі, а можу го забити. Не віровав бы-сь, який став мірненький. Тогды ем пришов на то, же як хочеш мати покій, мусять собі о тобі думати, же можеш і враждити.

ІНШПЕКТОР: Єсь великий сомар, же з таков животнов філософієв єсь ся дав на пиятыку. Тадь ты знаєш слухати, міг єсь быти добрый тайный. Знаєш, што то є? *(Вытягне одзнак)*. Кедь тото укажу і повім: «поліція», кождому ся стягне гудзіця. Ты єсь собі пропив карьеру. *(Укаже на Качмаря)*. І він! Вы сьте незодповідны люде!

КАЧМАРЬ: Чом ту є так смутно? Співайте.

РЕЧНИК: Гей, співайме, выиграли сьме. Репань, грай нашу гімну! *(Затягне)*: Повстаньте гнаны і голодны...

(Репань вытягне гармонію і грає іншу мелодію. Качмарь зачне співати, спочатку співають вєдно – дві інакшы мелодії – але Речник нарештє резігнує).

КАЧМАРЬ:

Ні, то правда не є,
Же зимный вітор вые,
Же смутить цілый край...
Грай мі музико, грай!

ВШЫТКЫ: *(співають)*.

ЯВЛІНЯ 5.

Тоты, што перед тым, вторгне натїшений КОВАЛЬ

КОВАЛЬ: *(має новий аницуг. Давно го не мав на собі, є в нїм обтягнутый, праскаты на нїм)*. Гей, легіонарю, ту є довжоба... І налій вшыткым. *(Укаже на Речника)*: Ёму нї, він бурить людей проти властників.

КАЧМАРЬ: *(зачудовано позерать на пінязі)* Ты єсь дістав наслідство?

КОВАЛЬ: Тото є моя найщастливіша година. *(Закрічить)*: Маю найліпшого сына на світі!

КАЧМАРЬ: Де ся блукав?

КАВАЛЬ: Не блукав. Дер в белгіцкых майнах і нагромадив собі капітал. Знаєш, што мі повів? Няню, за тоты пінязі купиме бухарь, жебы єсь собі полегшав роботу. Одтеперь буде коло мене і будеме робити підкови у великім...

ТОВАРИШ: На здравя, пане майстре.

КОВАЛЬ: Ты пий у куті! Легіонарю, а Шкрофлякови налій до мало-го. Ту вже не буде шмыкня, але ділля і над входом завіси-ме фіремну таблу: «Лопушный няне і сын». Будеме робити тунє і велє, як Батя. Знищіме вшитку конкуренцію в жупі.

РЕПАНЬ: Як умреш, вшитки ковалі ті підуть на погріб босы.

КОВАЛЬ: Чом босы?

РЕПАНЬ: Жебы єсь ся не збудив.

КОВАЛЬ: В конкуренції выиграють тоты найліпшы, на того ся не сміє ніхто гнівати. Мы іщі прикупиме машину на вырабляня підковаків...

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, МАЙСТЕР

МАЙСТЕР: *(несе в руці закрывавену Дєлдєву сорочку. Перевісить єй на Дєлдів столець)*. Чом сьте мі не повіли, же є слутый?

КАЧМАРЬ: Де є?

МАЙСТЕР: В трупарні.

КАЧМАРЬ: *(болесно выкрікне і плаче)* Дєлдє!

МАЙСТЕР: Накладав гряды на вагон. Не захопив і упав. Кебы-м був знав, же має лем єдну руку, не взяв бы єм го.

РЕПАНЬ: *(з плачом ся оберне на Іншпектора)* Як єм собі міг покака-ти карьеру, кедь ани Бог не є на моім боці?

ІНШПЕКТОР: Быв, кедь ся ті подарило здупкати з Піявы.

РЕПАНЬ: Жадав єм го, жебы єм умер, а він собі взяв Дєлдя. Вшитко попутав.

ІНШПЕКТОР: Дав ті задачу.

РЕПАНЬ: Яку?

ІНШПЕКТОР: Же мусиш жыти.

РЕПАНЬ: Чом каже жыти найслабшым?

ІНШПЕКТОР: Бо лем они собі годны помочі.

РЕЧНИК: *(встане)* Товарішы, не жычів єм му смерть, але така кара стигне каждого, хто зрадить робочу класу...

ІНШПЕКТОР: *(із злості)* Повів єм ті, же маєш бути тихо, але ты не знаєш, што є тримати язык за зубами.

*(Інспектор ся розбігне за Речником, тот утікать.
Інспектор го перенаслідує. Лем што выбігнуть на уліцю,
до корчмы войде Дівча).*

ЯВЛІНЯ 7.

Тоты, што перед тым, ДІВЧА, без РЕЧНИКА і ІНШПЕКТОРА
ДІВЧА: Легіонарю!

КАЧМАРЬ: *(утерать слезы)* Ту єм, ангелик.

ДІВЧА: Ты плакав?

КАЧМАРЬ: Плакав? Де на того ходиш?

ДІВЧА: Маєш такий голос... Дёлдё програв, што?

КАЧМАРЬ: Выграв, ангелик.

ДІВЧА: Не мусиш мі циганити. Хочу, жебы ся про мене не трапив.
Дашто зароблю і я, правда, кедь мі поможеш.

КАЧМАРЬ: Як ті можу допомогти?

ДІВЧА: Знаю співати... Могла бы єм у твоїй корчмі. Дакотры гості
заплатять...

КАЧМАРЬ: Гей, але...

ДІВЧА: Ты мі не віриш?

КАЧМАРЬ: Вірю, але...

ДІВЧА: Не віриш. Слухай:

РЕПАНЬ: *(долятий, вытягне гармонію, прийде ку Дівчатю)* Ягнятко,
будеме выступовати ведно... *(Зачне грати, Дівча танцює
навколо стільця, на котрім перевішена Дёлдёва закрывавена
сорочка, а потім співають рефрен).*

ЯВЛІНЯ 8.

Тоты, што перед тым, Елеган

ЕЛЕГАН: *(вступить, є о вишитім інформований, а як увидить*

Дівча танцювати, на голос ся розосміє) Такы веселы комах-
ні я іщі не відів.

ДІВЧА: *(перестане танцювати)* Якы комахні?

ТОВАРИШ: Будь тихо!

ЕЛЕГАН: Перед тобов, тихо? А пропо: Коли мы собі потыкали?

ТОВАРИШ: *(злий, але переможе ся)*.

ЕЛЕГАН: *(оберне ся на остатніх)* Чом їй не повісте правду? Раз ся то
мусить дізнати. *(Прийде ку Дівчатю)*. Маленька...

ТОВАРИШ: Не одваж ся писнути.

ЕЛЕГАН: Я ї то повім.

ДІВЧА: Повіджете, пане Роберте.

ТОВАРИШ: Будь тихо!

ЕЛЕГАН: Є то круте... немілосердне, але...

ТОВАРИШ: *(вытягне діку)* Свинярю! *(Жене ся на Елегана, тот ся в
моменті розбіг ку дверём. Товариш выбігнув за ним)*.

ЯВЛІННЯ 9.

Тоты, што перед тым, без ЕЛЕГАНА і ТОВАРИША

ДІВЧА: Пане Роберте!

РЕПАНЬ: Одышов.

ДІВЧА: Што мі хотів повісти?

РЕПАНЬ: Плеткы, ангелику.

ДІВЧА: Што?

РЕПАНЬ: Же ты не знаєш танцювати.

ДІВЧА: Знаю танцювати.

РЕПАНЬ: Правда, же знаєш.

ДІВЧА: Але я досправды знаю. Репань, грайте.

(Репань грає, Дівча танцює).

ЯВЛІНЯ 10.

Тоты, што перед тым, ТОВАРІШ

ТОВАРІШ: *(вертаць ся нешчасны з діков в руці).*

КОВАЛЬ: Забив есь го?

ТОВАРІШ: *(смутно крутить головов, назлощенный, же ся му то не подарило)* Ні, стратив ся мі меджі людми.

КОВАЛЬ: *(подає му свій погарик)* Уж ем думава, же з тя не буде чоло-вік.

(Репань грає, Дівча танцює, змерькаць ся, тихо).

(к о н е ц ь г р ы)

Алфред Жаррі

Краль Убу

Гротескна драма на пять дій

*Подля чеського перекладу
із французького языка
на русиньський язык переклав:
Ярослав Сысак*

*Премєра у ТАДі:
27. октобра 2017 року*

ALFRED JARRY

1873 – 1907

Ubu Roi

(1894)

Алфред Жаррі – французський поет, письменник і драматург. Народився у містечку Лаваль (префектура Майєнн), Франція. Як сімнадцятирічний прийшов жити і навчатися до Парижа, айбо не побіравав вступні екзаменів до Сорбонни; залишався без вищої освіти. Меж тим у Парижі А. Жаррі дуже добре ся вело: за нього ся багато говорило у літературних колах, у салоні впливової письменниці Рашильд у році 1894 по перший раз була прочитана його гротескна бабкова драма «Ubu Roi», а відомий режисер Орельєн Люньє-По у році 1896 поставив цю п'єсу на сцені. По прем'єрі той драми до А. Жаррі прийшла істинна слава: дикий, абсурдний гумор п'єси розшибив французьких театралів натілько, що ся вчинив публічний скандал. Письменник мав 23 роки.

ОСОБЫ:

НЯНЬКО УБУ
МАМКА УБУ
КАПІТАН ОБРУБА
КРАЛЬ ВАЦЛАВ
КРАЛЁВНА РОЗАМУНДА
БОЛЕСЛАВ
ЛАДІСЛАВ
ГРОМОСЛАВ
ГЕНЕРАЛЬ ЛАССИ
СТАНІСЛАВ ЛЕЩІНСЬКИЙ
ЯН СОБЄСКИЙ
МИКОЛАЙ РЕНЬСКИЙ
ЦАРЬ АЛЕКСЕЙ
КЛИН
СЛОВП
ТЫЧКА
ПІДБУРЁВАЧІ і ВОЯЦИ
НАРОД
МИХАЇЛ ФЁДОРОВІЧ
ШЛЯХТІЧІ
УРЯДНИЦИ
ТІНИ ПРЕДКІВ
ПОРАДЦЁВЕ
ФІНАНЧНИЦИ
ФІНАНЧНЫ МАХІНАТОРЫ
ГАЗДОВЕ
ЦІЛЕ РУСЬКЕ ВОЙСКО
ЦІЛЕ ПОЛЬСКЕ ВОЙСКО
ОХРАНКА МАМКЫ УБУ
КАПІТАН
МЕДВІДЬ
ФІНАНЧНЫЙ КІНЬ
МАШЫНА НА ОДБЕРАНЯ МОЗГІВ
ПОСАДКА
КАПІТАН

ДІЯ ПЕРША

ЯВЛІННЯ 1.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ

НЯНЬКО УБУ: Гівняк!

МАМКА УБУ: Вы сьте порядный свинярь, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: Я вас раз приблю, мамко Убу!

МАМКА УБУ: Прибити треба дакого другого, няньку Убу, а не мене.
Няньку Убу, ачей вы спокійны із своїм положінём?

НЯНЬКО УБУ: На мого зеленого птаха, на гівно... досправды, панї, же ем спокійный. Капітан драгунів, побочник краля Вацлава, вызнаменаний орденом червеного орла польского, бывший краль Арагонїї, што бы сьте іщі веце хотіли?

МАМКА УБУ: Маєте правду! Были сьте кралём Арагонїї, а тепер сьте спокійный з тым, же водите на преглядки пятьдесят крикльонів з шабельками, хоць бы на вашій гебулі могла сидіти коруна польска?

НЯНЬКО УБУ: На мого зеленого птаха, краль Вацлав є дотепер аж барз живый, а на конець, має копу дітиск.

МАМКА УБУ: А хто ті заваджать, выкыножыти цілу родину і за-сїсти на ей місце?

НЯНЬКО УБУ: Мамко Убу, будете ся моментално варити у кыпячій смолї!

МАМКА УБУ: Міг бы єсь ненормально збогатїти, прекрасно ся переїдати гурками і проганяти ся у кочу по містї.

НЯНЬКО УБУ: Кебы ем був кралём, дав бы ем собі змайстровати високу прїлбу¹, таку як ем мав у Арагонїї.

МАМКА УБУ: Міг бы єсь собі задоважыти і амбрелу.

НЯНЬКО УБУ: О, бере ня покушіня. Перун до бударю, бударь до перуна! Але нї, я – і забити польского краля? Радше вмерти!

¹ **Прїлба** (од *словац.* prilba) – гелма, шлем.

Присягам на мого зеленого птаха, радше зістану худобный,
як выхуднута церьковна мыш, як бы-м мав быти богатый,
як противна перетучніта мачка.

МАМКА УБУ: А што прілба? Што амбрела?

НЯНЬКО УБУ: Но і што? (*Одыйде і бухне дверями*).

МАМКА УБУ: Гівняк та гівняк. Дякуючі Богу і мі самій, до тыждня
може буду польсков кралёвнов.

ЯВЛІНЯ 2.

Містность у домі НЯНЬКА УБУ – є накрытый богатый стіл.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ

МАМКА УБУ: Нашы гості дають собі на час.

НЯНЬКО УБУ: Веру гей, на мого зеленого птаха. Умерам од голоду.
Мамко Убу, ты єсь днесь нескучночно шкареда. То зато, же
чекаме гостів?

МАМКА УБУ: (*мыкне плечами*) Гівняку!

НЯНЬКО УБУ: (*бере із стола печене куря*) Голоден єм. Закушу ся до
того птаха. Є то якбач куря, видить ся мі.

МАМКА УБУ: А што будуть їсти нашы гості?

НЯНЬКО УБУ: Уж ся нічого ани не дотулю. Мамко Убу, попозерай ся
з окна, ці не ідуть нашы гості.

МАМКА УБУ: (*іде ку окну*) Не віджу никого. (*Меджітым нянько
украде телячу різку*). А, вже іде капітан Обруба із своєв пар-
тієв. Што то зась жуєш, няньку Убу? Він зожер телятину!

НЯНЬКО УБУ: Присягам на свого зеленого птаха, же ті вышкрябу очі.

ЯВЛІНЯ 3.

*НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, КАПІТАН ОБРУБА
і єго партія*

МАМКА УБУ: Добрый день, панове, не годны сьме ся вас дочекати.

КАПІТАН ОБРУБА: Добрый день, пані. Добрый день, няньку Убу.
Посідайте собі, хлопці. (*Вишыткы сїдають*).

НЯНЬКО УБУ: Ёй. Лем кус, та бы єм поламав столець. Чорты бы то
взяли, якбач єм дость тучный.

КАПІТАН ОБРУБА: Но, мамко Убу, што доброго съте нам пририх-
товали?

МАМКА УБУ: Ту є їдалный листок. Польска поливка, котлеты із со-
марів, телятина, куря, пся пащека, пулячі гудзічкы, шлягач-
ка з пішкотами...

НЯНЬКО УБУ: Думам, же уж того є дость.

МАМКА УБУ: Змерзлинова бомба, шалат, ябка, грушкы, закускы,
каша, топінамбуры, карфієл в гівначім тісточку.

НЯНЬКО УБУ: Што єм даякый падішаг, же бы єм ся міг так розмі-
товати?

МАМКА УБУ: Не слухайте го, він дурный. Зачний їсти, няньку Убу,
ту маш польску.

НЯНЬКО УБУ: До перуна, та тота є на го... вбі!

КАПІТАН ОБРУБА: Досправды, не є то добре.

МАМКА УБУ: Вы! Копо ненажранців!

НЯНЬКО УБУ: Ага, дашто ня напало (*Одыйде*).

МАМКА УБУ: Панове, покоштуєме телятину.

КАПІТАН ОБРУБА: О, тота є барз добра, того бы і стачіло.

МАМКА УБУ: А теперь ся пустиме до пулячіх гудзічок.

ВШЫТКЫ: Няй жые мамка Убу!

НЯНЬКО УБУ: (*вертать ся*) А скоро будете кричати: Няй жые
нянько Убу! (*Тримать у руках брудну мітлу і шмарить ей
на стіл*).

МАМКА УБУ: Свинярю єден, што то робиш?

НЯНЬКО УБУ: Покоштуйте дакус.

(*Дакотры коштують і падають отравены*).

НЯНЬКО УБУ: Капітане Обрубо, мушу вам дашто повісти. Вшыткы
вон!

ОСТАТНІ: Але мы іщі ніч не їли!

НЯНЬКО УБУ: Вшыткы вон! Обрубо, вы останьте!

(*Нихто ся ани не гне*).

НЯНЬКО УБУ: Та ви іщі не вонка? Присягам на свого зеленого птаха, я вас покалічу сомарьскыма ребрами. (*Зачінає на них метати*). Говняці! Говняці! Вон! Роблю, што єм обіцяв.

ВШЫТКЫ: Тот злодійиско, нянько Убу!

НЯНЬКО УБУ: Фуй, конечні мі полегшало, але барз недобрі єм ся наїв. Подьте, Обрубо.

ЯВЛІНЯ 4.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, КАПІТАН ОБРУБА

НЯНЬКО УБУ: Так, капітане, як вам смаковало?

КАПІТАН ОБРУБА: Прекрасно, пане, аж на тоты грибы смердячкы.

НЯНЬКО УБУ: О, смердячкы тыж ся дали їсти. Капітане Обрубо, вирішив єм, же вас назначу воєводом литовськым.

КАПІТАН ОБРУБА: Што же? Тадь вы сьє на жобрачій паліці, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: Залежыть од вас, ці ся за пару днів стану владцєм Польска.

КАПІТАН ОБРУБА: Хотите забити Вацлава?

НЯНЬКО УБУ: Не є дурный. Думать му то.

КАПІТАН ОБРУБА: Я єм за. Він є мій найбівшыи неприятель, а за своїх хлопців ручу.

НЯНЬКО УБУ: Ёй, Обрубо, як я вас міцно люблю!

КАПІТАН ОБРУБА: Што, вы ся ачей нігда не мыєте?

НЯНЬКО УБУ: Рідко.

МАМКА УБУ: Нігда.

НЯНЬКО УБУ: Копну тя до кістки.

МАМКА УБУ: Ты, тучный гівняку!

НЯНЬКО УБУ: Присягам на мого зеленого птаха, ту коло мамки Убу, же з вас зроблю воєводу литовского.

МАМКА УБУ: Але...

НЯНЬКО УБУ: Тримай пыск, медовнічку мій...

ЯВЛІННЯ 5.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, ПОСОЛ

НЯНЬКО УБУ: Щезнийте і не отравлюйте ня, пане!

ПОСОЛ: Маєте ся голосити у краля. (*Одыйде*).

НЯНЬКО УБУ: О, до гудзіці, з моїм зеленым птахом, прозрадили ня, прийду о голову! О, дашто ня напало: повім, же то зробили мамка Убу з Обрубом.

МАМКА УБУ: Кедь то повіш, ты, свинё выкормлена... дам ті гурочку.

НЯНЬКО УБУ: Гівнячко! Же бы єсь знала: ты єсь гурочка, але порядна!

ЯВЛІННЯ 6.

Кралёвскы палаты.

*КРАЛЬ ВАЦЛАВ, обклопений ОФІЦІРАМИ,
ОБРУБА, БОЛЕСЛАВ, ЛАДІСЛАВ, ГРОМОСЛАВ, потім УБУ*

НЯНЬКО УБУ: (*войде*) Жебы сьте знали, то не я, то мамка Убу і Обруба.

КРАЛЬ: Што ся ті робить, няньку Убу?

КАПІТАН ОБРУБА: Велё пив.

КРАЛЬ: Так як і я, рано. Няньку Убу, хочу тя нагородити і одвдячіти ся за великы службы, што єсь мі зробив як капітан драгунів, і меную тя грофом сандомірским. Прийдий завтра на велику переглядку.

НЯНЬКО УБУ: Буду там. А теперь ся страчу, як камфор. (*Як ся оберне, впаде*). Ёй! О, поміч! О, мій зелений птаху, поторгав єм собі черева і проразив міхырь.

ГРОМОСЛАВ: Та то є але дурак, тот нянько Убу!

КРАЛЬ: (*двигать нянька*) Няньку Убу, стало ся вам дашто?

НЯНЬКО УБУ: Гыну, я досправды гыну. Што буде без мене бідній мамці Убу?

КРАЛЬ: Постарам ся їй о добру пензію.

НЯНЬКО УБУ: О, який сте добротивый. (*Одходить*). Але і так прийдеш о голову.

ЯВЛІНЯ 7.

Дім НЯНЬКА УБУ.

*КЛИН, СТОВП, ТЫЧКА, НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ,
ПІДБУРЁВАЧІ і ВОЯЦИ, КАПІТАН ОБРУБА*

НЯНЬКО УБУ: Я думаю, же буде найліпше, кедь краля найпростіше отрувимо так, же му насыплеме до фрыштика арзену. Як ся зачне напыхати, натягне ся мертвый, і так я ся стану кралём.

ВШЫТКЫ: Фуї, бабраку.

НЯНЬКО УБУ: Што? Тото ся вам не любить?

КАПІТАН ОБРУБА: Я бы го порядно промастив мечом і розрубав бы ем го од головы аж по пас.

ВШЫТКЫ: Гей, тото є достойне і храбре!

НЯНЬКО УБУ: А што, кедь вас копне? Якбач бы ем вас найрадше удав, жебы ем ся вытяг із той шкаредой брудной сітуації, думам, жебы мі за тото іщі і заплатив.

МАМКА УБУ: О ты, зраднику і боягузе, ты противный скупендарю!

ВШЫТКЫ: Выкашлийме ся на нянька Убу!

НЯНЬКО УБУ: Слушайте, панове, лем спокійно. Почекайте. Я го копну до кістки, він буде протестовати, я му повім: гівняку, і на тото знаміня вы ся ня нёго шмарите.

МАМКА УБУ: Гей, а ты потім вхопиш коруну і жезло.

КАПІТАН ОБРУБА: А я із своїм мужством буду перенаслідувати кралёвску родину.

НЯНЬКО УБУ: Не забудь ся постарати найвеце о молодого Громо-слава. Присягаєте, же порядно замордуєте краля?

ВШЫТКЫ: Присягаємо! Няй жыє нянько Убу!

ДІЯ ДРУГА

ЯВЛІНЯ І

Кралёвскы палаты.

ВАЦЛАВ, КРАЛЁВНА РОЗАМУНДА, БОЛЕСЛАВ,
ЛАДІСЛАВ, ГРОМОСЛАВ

КРАЛЬ: Пане Громославе, поведив сьте ся днесь рано ку панови Убу барз дерзко. Зато не будете притомный на днешній параді.

КРАЛЁВНА: Вацлаве, якраз ціла ваша родина бы вас найліпше охранила.

КРАЛЬ: Панї, я не одкличу нігда, што єм раз повів.

ГРОМОСЛАВ: Підволюю ся, пане отче.

КРАЛЁВНА: Сіре, вы і так підете на тоту параду. Та ці єм го у сні не віділа, як вас тріснув кыянков, і шмарив вас до Віслы, і як му орел, подобный орлови на польскім ербі, посадив на голову коруну?

КРАЛЬ: Кому?

КРАЛЁВНА: Нянькови Убу.

КРАЛЬ: Пан Убу знаменитый гавалірь і дав бы ся за мене розторгати на фалаткы.

КРАЛЁВНА І ГРОМОСЛАВ: Велика хыба!

КРАЛЬ: Жебы сьте знали, же ся го не бою, піду на параду без зброї і без мечу.

КРАЛЁВНА: Уж вас не увіджу живого. Громославе, подьте зо мнов до каплічкы помолити ся за свого отця і за своїх братів.

ЯВЛІНЯ 2.

Місце парады.

ПОЛЬСКА АРМАДА, КРАЛЬ, БОЛЕСЛАВ,
ЛАДІСЛАВ, НЯНЬКО УБУ, КАПІТАН ОБРУБА
із своєв партієв, КЛИН, СТОВП, ТЫЧКА

КРАЛЬ: Благородный няньку Убу, зачнеме параду.

НЯНЬКО УБУ: Вшиткы смірно. *(До краля):* Вже ся то зачінають, пане, вже ся то зачінають. *(Мужство Нянька Убу оточує краля).*

КРАЛЬ: Намойверу, то барз красны парібці.

НЯНЬКО УБУ: Мені ся відять мізерны. (*Ку воякови*): Як довго єсь ся не мыв, одпорне створіня?

КРАЛЬ: Але тот вояк є цалком чістый. Што ся з вами робить, няньку Убу?

НЯНЬКО УБУ: Ту маєш! (*Копне го до кістки*).

КРАЛЬ: Свинярю!

НЯНЬКО УБУ: Гівняку!

КАПІТАН ОБРУБА: Гурра! Вперед! (*Вишиткы ся шмаряць на краля, настане гургай*).

КРАЛЬ: Ёй, поміч! Пресвята діво, я єм мертвый.

НЯНЬКО УБУ: Коруна – моя! А теперька – на остатніх!

(*Кралёвы сынове втікають, вишиткы їх перенаслідують*).

ЯВЛІНЯ 3.

КРАЛЁВНА, ГРОМОСЛАВ

КРАЛЁВНА: Конечно єм дакус спокійніша.

ГРОМОСЛАВ: Не маєте причіну ся бояти. (*Звонка чути страшний крик*). Нянько Убу і ёго вояци перенаслідують моїх братів!

КРАЛЁВНА: Ёй, боже мій!

ГРОМОСЛАВ: Ціла армада іде за няньком Убу. Ужас!

КРАЛЁВНА: Болеслав мертвый, застрілили го! А Ладіслава Обруба теперь перерубав як шпекачку².

ГРОМОСЛАВ: Тот нянько Убу! Такой злодій і зрадник, кебы єм го дістав до рук...

ЯВЛІНЯ 4.

Тоты, што перед тым НЯНЬКО УБУ, вояк.

Двері суть вывалены, нянько Убу і злостници войдуть днука.

НЯНЬКО УБУ: Но, Громославе, што то ся мі збераш зробити?

2 **Шпекачка** – удженный выробок з м'яса, ковбаса.

ГРОМОСЛАВ: Хто зробить крок, буде сином смерти!

НЯНЬКО УБУ: Ёй, я ся бою, Обрубо. Пусьте ня вон!

ВОЯК: *(ближыть ся)* Вздай ся, Громославе!

ГРОМОСЛАВ: Ту маєш, мерзавцю! *(Розрубать му череп)*.

КРАЛЁВНА: Тримай ся, Громославе! Тримай ся!

(Махне дакілько раз мечом і запрічинить різаницю).

НЯНЬКО УБУ: Видить ся мі, же му треба дати понаучіня!

ГРОМОСЛАВ: Мамко, втікните тайныма сходами.

НЯНЬКО УБУ: Поїмайте кралёвну. А, втекла. Ах, ты, непотріб еден...

ГРОМОСЛАВ: Присягам перед Всевышнім! Ту є моя помста! *(Розпоре му плащ страшным махнутём меча)*. Мамко, йду за тобов! *(Щезне тайныма сходами)*.

ЯВЛІНЯ 5.

Яскыня в горах.

ГРОМОСЛАВ, КРАЛЁВНА

ГРОМОСЛАВ: Ту нас нихто не найде. Ох, што ті є, мамо?

КРАЛЁВНА: *(упаде до снігу)* Я єм барз хвора.

ГРОМОСЛАВ: Штоже? Ачей есь ся нахолила?

КРАЛЁВНА: Як можу витримати тільки ран судьбы? Краль забитый, наша найблагодородніша родина знищена, а ты мусиш втікати до ліса, як даякий пашерак.

ГРОМОСЛАВ: А хто тото вшытко завинив? Якыйсь придурковатый нянько Убу, шкаредый розпусник, одпорный паскудник, пиячисько. Што ті є? Блідне, поміч! О, боже мій! Дальша жертва нянька Убу! Яке є то смутне, остати сам з тяжобов страшной помсты!

(Меджі тым душы Вацлава, Болеслава, Ладіслава і Розамунды вкочать до яскыні, їх предки йдуть за нима і заповнять яскыню. Найстаршыи ся приближыть ку Громославови і ніжно го пробуджаты).

ГРОМОСЛАВ: Чудо? Ціла моя родина, мої предки...

ТІНЬ: Знай, Громославе, же за свого живота єм був Матіяш з Кралёв-

ця, перший краль і основатель роду. Мусиш нас помстити. (Подає му великий меч). Няй тот меч, што ті го передавам, не найде покою, поky не принесе смерть узурпаторови трону! (Вшиткы щезнуть. Громослав в екстатичній позі).

ЯВЛІНЯ 6.

Кралёвскы палаты.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, КАПІТАН ОБРУБА

НЯНЬКО УБУ: Так тото не доволю. Хотите ня про тых ненажранців привести на жобрачу паліцю?

МАМКА УБУ: Кедь не хочеш роздавати мнясо і пінязі, до двох годин тя звергнуть.

НЯНЬКО УБУ: Мнясо гей! Пінязі ні! Дайте забити трёх старых конів, тото буде про тых гробіяннів аж велё.

МАМКА УБУ: Пане Боже, до кого єсь то душу вдыхнув!

НЯНЬКО УБУ: Повів єм вам, же хочу збогатнути, не утрачу вже ани філер.

КАПІТАН ОБРУБА: Але, няньку Убу, кедь не хочеш розділити дары, люде не будуть хотіти платити дані.

НЯНЬКО УБУ: Говорить правду?

МАМКА УБУ: Правду, чісту правду.

НЯНЬКО УБУ: Потім єм згодный із вшиткым. Принесьте три міліоны, упечте сто пятьдесят волів і баранів. Дашто з того буде і про мене.

ЯВЛІНЯ 7.

Двері у палатах, повны народу.

НЯНЬКО УБУ з корунов на голові, МАМКА УБУ,
КАПІТАН ОБРУБА, СЛУГОВЕ носять мнясо

НАРІД: Няй жые краль! Гура!

НЯНЬКО УБУ: (мече їм злато) Берьте. Але холем мі обіцяйте, же будете рядні платити дані.

ВШИТКЫ: Будеме, будеме!

КАПТАН ОБРУБА: Позерайте ся, мамко Убу, як ся грызуть про тото злато.

МАМКА УБУ: Досправды страшне, нелюдське.

НЯНЬКО УБУ: Радость ся на тото позерати! Приньсьте далше злато!

КАПТАН ОБРУБА: Што кебы сьме zorganizовали перебігання...

НЯНЬКО УБУ: Гей, геніална ідея! (*Народу*): Камаратя, видите тоту ладу, повну злата. Є в ній тристо тисяч золотых. Хто ся хоче перебігати, най собі стане на кінець двору. А хто добігне перший, дістане ладу.

ВШЫТКЫ: Няй жыє нянько Убу! То добрый краль! За часів крале Вацлава таке ся не робило!

НЯНЬКО УБУ: (*радостно мамці Убу*) Чуєш їх? Сыте готовы? Вперед! (*Вшыткы ся розбігнуть, дрыляють до себе. Гургай і хаос*).

ВШЫТКЫ: Няй жыє Михайл Фёдоровіч! Няй жыє Михайл Фёдоровіч!

МИХАЙЛ ФЁДОРОВІЧ: Сіре, досправды не знаю, як подяковати вашому велічеству.

НЯНЬКО УБУ: Але, дорогой приятелю, не є за што. Однесь собі тоту ладу, Михале. А теперь, камаратя, поzywам вас на обід. Отварям вам днесь браны палаца, превкажете честь моєму столу, погостийте ся зо мнов!

НАРІД: Подьме, подьме! Няй жыє нянько Убу!

(*Заходять до палат. Чути гургай оргії*).

ДІЯ ТРЕТЯ

ЯВЛІННЯ 1.

Палаты.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ

НЯНЬКО УБУ: На мого зеленого птаха, так теперь єм краль той землі. Вже ня зачав з того брїх болїти, та мусять мі принести мою велику прїлбу.

МАМКА УБУ: Мали бы сьме подяковати воєводи литовському.

НЯНЬКО УБУ: Кому, кому?

МАМКА УБУ: Но, капітанови Обрубови.

НЯНЬКО УБУ: Мамко Убу, прошу тя. Теперь го вже не потребуєме.
Повтерать собі пыск, жадне воєводство не дістане.

МАМКА УБУ: Не робиш добрі, няньку Убу, оберне ся проти тобі.

НЯНЬКО УБУ: Позерай ся, тото убоге телятко мі може ціловати єдно місце, так само, як і Громослав.

МАМКА УБУ: Говорю ті, намагай ся дістати Громослава на свій бік добрыма ділами.

НЯНЬКО УБУ: Тиск на фінанції! Зась маю роздавати пінязі? Вже єм вашов винов розшмаряв добрых двадцять два міліони.
Прощу тя, што мі тото четвернадцятьрічне хлопа може зробити?

МАМКА УБУ: Говорю ті іщі раз, же право є на ёго боці.

НЯНЬКО УБУ: Слухай, шпортаку, та ці безправа є гірше, як право?
Іщі ты ня будеш отравовати, мамко Убу? Трим тламайзню³, бо тя по ній мазну! Розторгам тя на фалатки, як жабу!
(Мамка Убу втікать, перенаслідована няньком Убу).

ЯВЛІННЯ 2.

Велика сала в палатах.

*НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, ДОСТОЙНИЦИ і ВОЯЦИ:
КЛИН, СТОВП, ТЫЧКА, ПОВ'ЯЗАНА ШЛЯХТА,
ФІНАНЧНИЦИ, УРЯДНИЦТВО, ПИСАРІ*

НЯНЬКО УБУ: Принесьте ладу на шляхту і гак на шляхту, і ніж на шляхту, і книгу на шляхту!

МАМКА УБУ: Прощу тя, няньку Убу, мірний ся.

НЯНЬКО УБУ: Жебы єм збогатив кралёвство, выгублю вшитых шляхтичів і заберу їх маетки. Тых, што будуть одсуджены на смерть, зажену до голодоморні, відтам упадуть до одділіня свиноморні і до шестаковой ордінації, де їм выоперують мозоґ. (До шляхты): Приведьте першого шляхтича і подайте мі гак на шляхту. Хто єсь, дурняку?

3 Тламайзня (вулг., из чеськ.) – пысок.

ШЛЯХТІЧ: Гроф Вітебський.

НЯНЬКО УБУ: А кілька винашають твої маєтки?

ШЛЯХТІЧ: Три міліони ріцдалів.

НЯНЬКО УБУ: Одсуджений! (*Ухопить го заком і штурить до діри*).

МАМКА УБУ: Звіряча крутость!

НЯНЬКО УБУ: Другий шляхтічу, а ты хто? (*Шляхтіч є тихо*). Повіш мі, хто єсь, спростяку?

ШЛЯХТІЧ: Великовоевода Познаньський.

НЯНЬКО УБУ: Прекрасно! Прекрасно! Вшитко мі є ясне. До діри. Третій шляхтічу, а хто ты? Же ся не ганьбиш. З таким шкаредым рылом!

ШЛЯХТІЧ: Воевода Куроньський, міста Ріґа, Ревелу і Мітавы.

НЯНЬКО УБУ: А веце ніч не властниш?

ШЛЯХТІЧ: Ні.

НЯНЬКО УБУ: Тогды до діри. Четвертый шляхтічу, ты хто?

ШЛЯХТІЧ: Князь Подольський.

НЯНЬКО УБУ: Якы маєш маєтки?

ШЛЯХТІЧ: Жадны. Худобный єм, як церковна мыш.

НЯНЬКО УБУ: За таке неподобство марш до діри. Што ся ті зась не любить, мамко Убу?

МАМКА УБУ: Єсь аж барз укрутный, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: Не дасть ся ніч робити. Богатну. Дам собі прочітати список своїх маєтків. Писарю, перечитай список моїх маєтків.

ПИСАРЬ: Князівство Подольске, великоеводство Познаньске, воеводство Куроньске, грофство Сандомірске, грофство Вітебске.

НЯНЬКО УБУ: Но, дале, дале...

ПИСАРЬ: Далє вже ніч. Тото є вшитко.

НЯНЬКО УБУ: Як то вшитко? Но, добрі. Зато, же хочу все богатнути, дам выкантрить вшитких шляхтіців. Такой напхати вшитких до діри: Теперь! (*Шляхтічі суть напхаты до діри*). А теперь хочу робити закони.

ДАКОТРЫ УРЯДНИЦИ: Протестуєме проти хоцьяким змінам.

НЯНЬКО УБУ: Пердеше! По перше, урядници вже не будуть плачены.

УРЯДНИЦИ: А з чого будеме жыти?

НЯНЬКО УБУ: Із покут, што будете укладати, і маєтків одсуджених на смерть.

ВШЫТКЫ: Проголошуєме, же за такой сітуації не будеме судити.

НЯНЬКО УБУ: До діры з урядниками! (*Урядници ся марно всперають*).

МАМКА УБУ: Але, што то робиш, няньку Убу? Хто теперь буде вершыти справодливість?

НЯНЬКО УБУ: Хто? Я! Кібіц, трим тламайзню. Увидиш, як то піде. Ноже, панове, приступиме теперь к фінанціям.

ФІНАНЧНИЦИ: Ту не потребны ниякы зміны.

НЯНЬКО УБУ: Што? Я хочу вшытко змінити. По перше, хочу про себе половину даней.

ФІНАНЧНИЦИ: Є скромный!

НЯНЬКО УБУ: Панове, дань з маєтку буде десять процент, друга дань буде за обход і за výroбу, третя за свадьбы, а четверта за умертя, каждая по пятнадцять франків.

ФІНАНЧНИЦИ: Але то є глупота, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: Робите з мене сомара! До діры з фінанчниками! (*Фінанчників напхають до діры*).

МАМКА УБУ: Няньку Убу, тадь вшыткых выкыножиш. Де є справодливість і де суть фінанції?

НЯНЬКО УБУ: Не бій ся, медовнічку мій, піду сам од валалу до валалу і буду властноручно выберати дані.

ЯВЛІНЯ 3.

Валальска хыжа, недалеко Варшавы.

Група дакількох газдів

ГАЗДА: Послухайте велику новину. Краль є мертвый а прінцове тыж, молодой Громослав втік із своєв мамов до лісів. Нянько Убу засїв на трон.

ДРУГЫЙ ГАЗДА: Я знаю того веце. Іду із Кракова, а там єм відїв, як однашали трупы веце як тристо шляхтіців і пятьсто побитых урядників. Дані будуть іщі раз такы, а нянько Убу їх прийде сам выберати.

ВШЫТКЫ: Господи Боже, што то лем з нами буде? Нянько Убу то страшный розбійник.

ГОЛОС: (звонка) Хріста вам наганям! Отворьте, бо вас напхам до бударя, присягам на святого Яна, Петра і Миколая! Отворьте свої бугелярї, душу вам, іду собі по данї!

(Ворота выламаны).

ЯВЛІНЯ 4.

НЯНЬКО УБУ: Як ті мено?

ГАЗДА: Станїслав Лещіньскый.

НЯНЬКО УБУ: Та мене, перун ті до души, добрі слухай. Но та будеш ня вже конечні слухати?

СТАНІСЛАВ: Але ваша мілость іщі ніч не повіла.

НЯНЬКО УБУ: Што? Пришов єм ті повісти, же маєш приголосити а такой ту предложити вшыткы свої пінязі, інакше тя дам завісити. Вы, гівняци од фінанцій, притягнийте ту тот фінанц фурик.

(Притягнуть фурик).

СТАНІСЛАВ: Ваша мілость, выміряли нам лем сто пятьдесят ріцдалів, а тоты сьме вже сплатили.

НЯНЬКО УБУ: Може быти, може быти, лемже я змінив режим. Вшыткы данї ся будуть платити два раз, а тоты, што можу додаточні завести, три раз. Таков реформов такой збогатну, потім вшыткых позабивам і піду собі дале.

ГАЗДОВЕ: Молиме вас, няньку Убу, змилуйте ся над нами, мы художны газдове.

НЯНЬКО УБУ: На тото вам кашлю. Платьте! Інакше вас замордую одторгнутём головы од шыї. Хмарника вашого, тадь єм дажкый краль!

ВШЫТКЫ: До збранї! Няй жые Громослав, з Божой мілости краль польскый і литовскый!

НЯНЬКО УБУ: Вперед фінанцмайстрове.

(Зачне ся битка, дім розобють, лем старый Станіслав втече до поля. Убу зістане і выберать фінанції).

ЯВЛІННЯ 5.

Цела на туриньскім граді.

ОБРУБА звязаны, НЯНЬКО УБУ

НЯНЬКО УБУ: Так, так то вшытко вызерать. Зато, же єм ті не дав тото, што єм ті обіцяв, ты ся збунтовав, зосновав єсь бунт, а теперь дуркаш в басі. Круціфінанц, добрі ті так!

КАПІТАН ОБРУБА: Уважайте на ся, няньку Убу! За тых пару днів, што сьте кралём, забили сьте тільки людей, же ани вшыткы святы вам не допоможуть. Кров краля і шляхтиців жадають помсты.

НЯНЬКО УБУ: Но, пыскы маєте на справнім місті, дорогенький. Лемже торуньскы казематы іщі нігда никого не выпустили. Зато вам жычу добру ніч і приємне спання на ушку, хоць ту танцюють паткані дость порядный чардаш.

ЯВЛІННЯ 6.

Палаты в Москві.

ЦАРЬ АЛЕКСЕЇ І ЁГО ДВОРЯНЕ, ОБРУБА

ЦАРЬ АЛЕКСЕЇ: Та то вы, што сьте быв притомный при замордованню нашого братранця Вацлава?

КАПІТАН ОБРУБА: Сіре, одпустьте мі, я був до того зятягнутый няньком Убу насилу. Запер ня до каземату, же єм зорганізовав бунт. Подарило ся мі втечі і гнав єм ся пять днів на коню по безконечній степі, жебы єм міг попросити о ваше мілосердя.

АЛЕКСЕЇ: А што буде заруков вашой вірности?

КАПІТАН ОБРУБА: Мій меч вояка і точный план міста Торунь.

АЛЕКСЕЇ: Меч приімам. Тот план спальте, не хочу досягнути віязство зрадов.

КАПІТАН ОБРУБА: Єден сын Вацлава, Громослав, дотеперь жые, і я зроблю вшытко, жебы ся став кралём.

АЛЕКСЕЇ: Тогды добрі, назначу тя підпоручіком десятого плуку козаків, але знай, зрадиш, буде з тобов зле. А теперь щезний мі з очей.

(Капітан Обруба одходить).

ЯВЛІНЯ 7.

Засідалня НЯНЬКА УБУ.

НЯНЬКО УБУ, МАМКА УБУ, ФІНАНЧНЫ РАДЦІ

НЯНЬКО УБУ: Перша в нашій програмі стаття фінанчна, потім собі поговориме о єдній такій машині, што я ей выдумав, і з котров ся дасть прикликати красну погоду і загнати ніч.

МАМКА УБУ: Дурак на квадрат!

НЯНЬКО УБУ: Пані гудзиці моёй, тримайте пыск, бо я не стерплю вашы дурачіны. Повім вам, панове, же сітуація з фінанціями є нормална. На вшыткы бокры видно спалены домы і людей, як ся горблять під тяжобов наших фінанцій.

РАДЦЯ: А што новы дані, уяли ся?

МАМКА УБУ: Нияк ся не уяли. Свадьбяна дань вынесла покы што коруну шісьдесят, а то іщі нянько Убу перенаслідуе людей і примушуе їх, жебы ся женили.

НЯНЬКО УБУ: До пекла з вами – Убу...! Я маю уха на то, жебы єм говорив, а вы зась пыск, жебы сьте ня слухала. *(Выбухне сміх)*. Або властно ні. Вы можете зато, же єм ся перерік, вы прічіна моёй глупоты! *(Вступить посол)*. Щезний бамбулё, бо тя вопхам до кешені, одкручу ті голову і поламлю гнаты. *(Мамці Убу)*: Прочітай, што там!

МАМКА УБУ: Обруба пише, же царь го прияв барз ласкаво і вторгне до твоёй землі, жебы посадив на трон Громослава а ты, же будеш забитый.

НЯНЬКО УБУ: Я ся бою! О, я нещастный! Тот злый чоловік ня забє. Вшыткы святы, мольте ся за мене, дам вам даяку фінанцію і буду за вас палити свічки. *(Плаче, аж ся заходить)*.

МАМКА УБУ: Оставать уж лем єдина можность, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: Яка, любов моя?

МАМКА УБУ: Война!!

ВШЫТКЫ: Тото є достойне. Подьме такой організовати армаду. І позганяти провіант. І приготовити каноны і певности. І взяти пінязі про войско.

НЯНЬКО УБУ: Забив бы-м тя. Я був плачений за воєваня, а теперь бы ся мало воєвати на мої утраты. Присягам на мого зеленого птаха, воюйме, але не скельтуйме ани грайцарь.

ВШЫТКЫ: Най жые война!

ЯВЛІНЯ 8.

Войновий табір під Варшавов.

НЯНЬКО УБУ: Дораз буду мати на собі того тільки, же ся не гну з міста. Вже мі зась падать тота засрана шабля, а фінанчний гак не хоче тримати!!! Нігда не буду готовый, а Руси поступують і забють ня.

ВОЯК: Сіре Убу, зопріли вам масковачі лопухы, найновша збрань.

НЯНЬКО УБУ: Проколю тя говнячими вилами і доріжу папулятым ножом! Панове, приведьте мі фінанчну кобылу.

МАМКА УБУ: Няньку Убу, твоя кобыла тя не понесе, три дні ніч не жерла, вже дыхать на ладан.

НЯНЬКО УБУ: Каждый день на тоту здохлину плачу коруну шістьдесят а она, же ня не понесе. Робите з ня дурака – Убу-чубко! Няй мі потім принесуть інакше звірятко, але напішо не підуд! *(Приводять обровского коня. Кінь виразить)*. Ёй, стримайте того звіря, великий Боже, упаду і буду мертвый! Присягам сам собі, уж ем напів мертвый! Ніч то, вышитых побю, штурю до кешені по выкручіню носів і зубів, а потім зачну з екстракціев языка.

МАМКА УБУ: Велё успіху, пане Убу!

НЯНЬКО УБУ: Забыв ем ті повісти, же ті передавам кралёваня. Але барз зле бы ся ті вело, кебы есь ня обокрала.

МАМКА УБУ: Збогом, няньку Убу. Забий царя, але порядно.

НЯНЬКО УБУ: А якже, а якже!

(Армада одходить за звуків фанфар).

МАМКА УБУ: Теперь, кедь тот бріхатый сомар одышов, чім скорше мусиме вирішыти свої плани, забити Громослава і забрати поклад.

ДІЯ ЧЕТВЕРТА

ЯВЛІНЯ 1.

Гробка старых польских кралів у катедралі у Варшаві.

МАМКА УБУ: Ани една коцка не є дута. Раховала ем, до чорта, добрі, тринадцять камінів од гробу Ладіслава Великого, а ніч.

Ага, тот камінь звучить дудо! До роботи, мамко Убу! Так! Ту є злато меджі остатками кралів. Возьмема вшитко. Што там зась, якесь шурушаня. Остатне злато собі возьму другыраз.

ГОЛОС: *(выходить із гробу Яна Зігмунда)* Нігда, мамко Убу! *(Мамка Убу, перестрашена, утікати з украдженым златом тайныма дверями).*

ЯВЛІНЯ 2.

Варшавске намістя.

ГРОМОСЛАВ І ЁГО ПРИХЫЛЬНИКЫ, НАРОД І ВОЯЦИ,
нескорше МАМКА УБУ І КЛИН

ГРОМОСЛАВ: Няй жыє Вацлав і Польско! Старый розбійник, нянько Убу, ся стратив, остала вже лем тота стара стріга мамка Убу із своїм підскоком.

ВШИТКЫ: Няй жыє Громослав!

ГРОМОСЛАВ: І зрушимо вшиткы дані, што на вас увалив укрутны нянько Убу!

ВШИТКЫ: Гура!

МАМКА УБУ: Што хочете, панове? Ёй, та то Громослав!

(Дав, шмаряють каміня).

СТРАЖЦІ: Вшиткы окна повыбивали. Присягам на сятого Георгія, ем заморочений! Перун бы до того стрілив, умерам.

ВОЄВОДА КЛИН: Га! Так то є! *(Вытягне меч, вергне ся до боя, запричинить страшну різаницю).*

ГРОМОСЛАВ: То подь! Брань ся, боязлива трясоріцко! *(Бють ся).*

КЛИН: Уж є по мі!

ГРОМОСЛАВ: Перемога, приятелі! Грр на мамку Убу!

(Звучать фанфары. Мамка Убу втікає, перенаслідована Поляками, вистрілами і камінєм).

ЯВЛІНЯ 3.

Польска армада походує на Україну.

НЯНЬКО УБУ: Тісяч перунів, Хрїстова ного, при телячій голові! Загынема, зато же умераме од жажды, та і я барз мучений.

Пан вояк, будьте такый ласкавый і несьте нашу фінанчну гелму, а вы, пан копійник, зтяжте ся тьма засраныма вилами і фізікальным кыяком. Сітуація наших фінанцій нам не доволює мати возы на нашу міру, на наше нещастя. Але аж ся вернеме до Польска, выдумаеме, дякуючі нашому знанню фізікы, вітряный віз, котрый буде служыти на возіня цілого войська.

ТЫЧКА: Там біжить Миколай Реньский.

РЕНЬСКИЙ: Вшытко є страчене. Сіре, Поляци ся збунтовали, Кли-на забили, а мамка Убу втікати до лісів.

НЯНЬКО УБУ: Высранцю мій прелюбезный, маеш веце піря, як моз-гу і приснили ся ті даякы дурачіны. Біж ку переднім патру-лям, хлопче. Руси недалеко і скоро будеме мати можность зауточіти нашыма засраныма збраниями, так само як і фі-нанчныма і фізікальнымы.

ГЕНЕРАЛЬ ЛАССІ: Няньку Убу, не видите там, на ровині, Русів?

НЯНЬКО УБУ: Та то єм в порядній каші. Кебы сьме могли холем даяк здупкати.

АРМАДА: Руси! Неприятель!

НЯНЬКО УБУ: Так, панове, пішых інфантерістів поставиме під тым бережком, жебы привитали Русів і дакус їх позабивали; ка-валерію поставиме позаду, жебы ся вергла до баламуты, а канонірів розмістиме коло ту стоячого вітряного млина, жебы до того палили. А што ся нас тыкать, мы ся схове-ме до вітряного млина і выдтам будеме стріляти з фінанчных піштолів з окна. До дверей поставиме фізікальне кыячисько, а хто попробує ся там дістати, зознамить ся із засраныма вилами.

ДОСТОЙНИЦИ: Ваши розказы, сіре, будуть выповнены!

НЯНЬКО УБУ: А тепер ся наобідуеме, бо Рус не зачне уточіти перед обідом. Повіджте воякам, пане генералю, жебы сіли до бу-дарів і заспівали фінанчну гімну. *(Лассі одходить)*.

ВОЯЦИ І ВОЄВОДЫ: Няй жые нянько Убу, наш великий фінанц-майстер!

НЯНЬКО УБУ: Ах, тот прекрасный народ, збожнюю го! *(Прилетить руська куля і розобє крыло на млині)*. Ёй, я ся бою, Господи Боже, то є мій конець! Але якбач ні... ні, ніч ся мі не стало.

ЯВЛІННЯ 4.

Тоты, што перед тым, пізніше РУСЬКА АРМАДА

КАПТАН: *(приходить)* Сіре Убу, Руси уточать.

НЯНЬКО УБУ: Но, а што маю робити? Я їм то, гівнякам, не порадив.

ГЕНЕРАЛЬ ЛАССІ: Друга куля!

НЯНЬКО УБУ: Я ту, доконця, не мушу бути! Могли бы сьме собі пошкодити нашу дорогоцінну персону.

(Битва якраз зачала. Вишиткы ся стратяць у хмарі дыму на вершку).

РУС: *(бє навколо себе)*. За Бога і царя!

РЕНЬСКИЙ: Ёй, вмерам!

НЯНЬКО УБУ: Вперед! А тебе, пане, як ухоплю, зато же єсь до ня дрылив, чуєш? Ты, коргелю з тов пукалков, што не стрілять!

РУС: Што? Же не стрілять? Лем ся попозерайте! *(Стрілить на нєго з револверу)*.

НЯНЬКО УБУ: Ах, ёй, о-ё-ёй, єм продїравлений, єм переверчений, єм похований. Ага, уж тя мам! *(Розторгать го)*. Ту маєш!

РУСЬКА КАВАЛЕРІЯ: Гураа! Пляц про царя!

(Приходить царь, в допроводі переоблеченого Обрубы).

ПОЛЯЦИ: Захрañ ся, хто можеш! Боже на небі! Переходять пре-
кажку! Тот анціяшник поручік побив штирєх, єдного за другим!

КАПТАН ОБРУБА: Ту маєш, Янку Собеский, тото твоя порція!
(проколе го). А тепер на остатніх! *(Забивать Поляків)*.

НЯНЬКО УБУ: Поїмайте го, злодія! Розрубайте го на гуляш!

КАПТАН ОБРУБА: Святий Георгію, падам!

НЯНЬКО УБУ: *(спознавать го)* Ай-ай, мілий приятелю, уґрилюю собі тя на мірнім огнику. Панове од фінанців, розложте огонь. До діры! *(Вергне ся на нєго і розторгать го)*.

ГЕНЕРАЛЬ ЛАССІ: Поступуєме на вшиткых боках, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: До роботи! Обосрана шаблє і вы, фінанчны вилы, виконуйте свою повинность! Розпороти і зужытковати руського правителя! Вперед, наш пане фінанчний коню! *(Жене ся на царя)*. Ту маш! О, ау! Але почекайте! Ой, пане,

пробачте, дайте мі покій. Ёй, пане, то не було нароком! (втікать, царь го перенаслідує). Што єм поробив, великий Боже? (*Перескочить прекажку, царь до нёй впаде*).

ЦАРЬ: Так, а тепер єм у тім... у пасти!

НЯНЬКО УБУ: Аж ся бою пообзерати! Є в пасти. Вшитки на нёго! Нашы предповіді ся наповнили, фізікална кыянка робила досправды чуда, я бы го, анціяшника, дочіста замордовав, кебы непояснительный страх не стримовав проявы нашої храбрости. За своє спасіня дякую лем своєму уміню тримати ся кінської гривы. Тото вшитко є барз красне, але ниhto ня не слухать.

(Руськы драгуны вытягнуть царя).

ГЕНЕРАЛЬ ЛАССІ: Но, а тепер вже вшиткому кінець.

НЯНЬКО УБУ: Ёй, конечно є нагода взяти ноги на плечі! Так тогды, панове Поляци, взад!

ПОЛЯК: Захрань ся, хто годен!

НЯНЬКО УБУ: Но так, рушайме! Як ся з того дістану? Ага, вже ту не є, счезнийме, помы ся Лассі не позерать.

(Одыйде, потім прийде царь і руська армада, перенаслідує Поляків).

ЯВЛІННЯ 5.

Яскыня в Литві. Падать сніг.

НЯНЬКО УБУ, СТОВП, ТЫЧКА

НЯНЬКО УБУ: Та тото є пся погода. Персона великомаистра фінанцій рахує шкоды.

СТОВП: Велькоможный пан Убу, вже ся опамятали з того страху і бігання?

НЯНЬКО УБУ: Гей! Страх ня перешов, але бігання нї, каждую секунду бігам до бударя!

ТЫЧКА: (*на бік*) Та то є фалат пацяти!

НЯНЬКО УБУ: А, пане Тычко, як ваше ухо, вже му є ліпше?

ТЫЧКА: Найліпше, як лем може быти...

НЯНЬКО УБУ: Што ся мене тыкать, проявив єм найбівшу храбрость,

ани єм ся не мусив выставляти небезпеченству, побив єм властноручно чотырѣх неприятелїв, не рахую тых, што вже были мертвы і котрых сьме добили.

СТОВП і ТЫЧКА: Ха, велькоможный пане!

ЕХО: Ха – ха – ха!

СТОВП: Што то? Пририхтуйме собі фанфары.

НЯНЬКО УБУ: То наісто зась Руси! Уж того мам дость! А на конець, то цалком проста річ. Кедь ня поімають, штурю їх до кешенї.

ЯВЛІНЯ 6.

Тоты, што перед тым, вкročить Медвідь

ТЫЧКА: Ге... гей, фінанцвелькоможный пане!

НЯНЬКО УБУ: Ага, попозерайте ся, псичок. Тот є красный!

СТОВП: Мерькуйте! О, такой величезный медведиско! Де маме патроны?

НЯНЬКО УБУ: Медвідь! Господи Боже, прикрий ня своїм омофом, йде на мене! Ні, хопив Тычку. Та то єм собі выдыхнув!

*(Медвідь ся верже на Тычку, Стовп го нападе ножом.
Убу утече на скалу).*

ТЫЧКА: Ку мі, Стовпе! Ку мі! Поможьте, велькоможный пане, Убу!

НЯНЬКО УБУ: Та як бы ні, помож собі сам, приятелю. Я ся покы што помолю Отче наш. Sanctificetur nomen tuum⁴.

ТЫЧКА: Засранный боягузе!

СТОВП: Ёй, кусать ня.

НЯНЬКО УБУ: Fiat voluntas tua.

ТЫЧКА: Подарило ся мі до нѣго ніж вдарити!

СТОВП: Гура, вже з нѣго кров лїє.

НЯНЬКО УБУ: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.

СТОВП: Забив єсь го? Я уж не можу.

4 **Sanctificetur nomen tuum** (латиньск.) – Святит ся имня твоє. Туй і дале шорики молитвы Отченаш.

НЯНЬКО УБУ: Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.

(Прозвучить выбух і медвідь упаде мертвый).

СТОВП і ТЫЧКА: Слава!

НЯНЬКО УБУ: Sed libera nos a malo. Amen. Та што, можу злізти з той скалы?

СТОВП: *(з гордостёв)* Няй ся любить.

НЯНЬКО УБУ: За свою захрану вдячіте великодушности велемайстра фінанцій, котрый до розторганя тіла, до послідніх сил, до захрипнута сыпав отченашы і тримав духовный меч молитвы з таков храбростёв, як вы тримали світський меч. Ба што веце, мы не роздумуючі выступили на високу скалу, жебы нашы молитвы были близше ку небу.

СТОВП: Одпорне сомарське рыло!

НЯНЬКО УБУ: Дякуючі мені, маєте вечерю. То го буду їсти сорового?

СТОВП: А што, не маеме кресала в пушках?

НЯНЬКО УБУ: Видить ся мі, же недалеко є лісик, де буде даяке ріджа. Ідь го назберати, пане Тычко. *(Тычка одыйде по снігу).*

СТОВП: А теперь, пане Убу, розпорьте медвідя.

НЯНЬКО УБУ: О, та тото ні. Може іщі не є цалком мертвый. Можеш то зробити ты, кедь есь уж і так на половину зо-жертый. *(Стовп здерать скору з медвідя).* Мерькуй, порушав ся.

СТОВП: Але, пане Убу, тадь вже цалком выхолонув.

НЯНЬКО УБУ: Та то шкода. Мали сьме го зїсти теплого.

СТОВП: Поможте мі дакус, пане Убу.

НЯНЬКО УБУ: Ні, я не роблю ніч! Я барз змучений!

ТЫЧКА: *(вертатъ ся)* Та там є снігу, камаратя. Попонагляйме ся, поковы дакус видно.

НЯНЬКО УБУ: Гей, гей, робте обидвومه! Ём голоден.

СТОВП: Та ту вже перестає вшытко! Або будеш робити, або не дістанеш ніч, розумиш, пажравцю?

НЯНЬКО УБУ: Я го можу зїсти і сорового. А на конець, хоче ся мі спати.

ТЫЧКА: Што ся дасть робити, Стовпе? Зробме собі вечерю самы.

СТОВП: Слава! Огень ся розгорїв.

НЯНЬКО УБУ: Теперь буде файно, тепленько. Боже, то было втіка-
ня! (*Заспить*).

ТЫЧКА: Рад бы-м знати, ці Реньський повідав правду, як говорив, же
мамку Убу звергли. Ани бы єм ся не чудовав.

СТОВП: То є правда. Охабиме нянька Убу або зістанеме з ним?

ТЫЧКА: Рано мудріше од вечура. Выспийме ся на то, а потім уви-
диме.

СТОВП: Ні, ліпше буде выужыти ніч і щезнути.

ТЫЧКА: Та што чекаме? (*Одходять*).

ДІЯ ПЯТА

ЯВЛІНЯ 1.

*Ніч. НЯНЬКО УБУ спить. Приходить МАМКА УБУ.
Не видить го. Є цалком темно.*

МАМКА УБУ: Конечні ся не мушу нічого бояти. Вшыткы нещастя
ся на мене зосыпали нараз. Лем што тот выпасений сомар
одыйде, понаглям ся збогатнути до кріпты. Гнедь нато, ско-
ро бы ня укаменёвав Громослав із своїма розбійниками.
Прийду о свого каваліра воеводу Клина, котрый був до
моїх достоїнств так залюбений, же омлівав і тогды, кедь ня
не відїв, а то вже є вершына любви. А потім зачну втікати
перед тов роззуренов бандов. Наконець, по чотырѣх днях
втіканя по снігу, прийду ту. Ох, умерам од унавы і од зими.
Але хотїла бы-м знати, што ся стало з моїм бріхатым цірку-
сантом. Але єм му урвала пінязей! А єго фінанчний кінь за
тот час здыхав од голоду. Та тото є забавна історія! Але, на
жаль, пришла єм о поклад.

НЯНЬКО УБУ: (*зачінають ся зобуджати*) Хопте мамку Убу, одріжте
їй уха!

МАМКА УБУ: Дякуючі Богу, Убу сіре, ту віджу ваше мастне рыло.
Так што, бобалько моя, як єсь ся мі выпав?

НЯНЬКО УБУ: Не добрі. З тым медвідєм было велѣ роботы. Бой мня-
сочерців і грубокожців. Чуєте, благородны воеводы?

МАМКА УБУ: Він іщі дурніший, як був перед тым.

НЯНЬКО УБУ: Тычко, Стовпе, одповіджте мі конечні! Ёй, я ся бою!
Хто то бісїдує? Вірю, же не медвідь? Гівновал!

МАМКА УБУ: *(зміненим голосом)* Гей, пане Убу, то голос святого Гавриїла, а тот все добрі радить.

НЯНЬКО УБУ: Хыбаль же так.

МАМКА УБУ: Не скачте мі до речі, бо вас охаблю так і маєте по хлібі.

НЯНЬКО УБУ: Вже єм тихо. Продовжуйте, панї страшковита.

МАМКА УБУ: Тримайте вже конечні пыскы, чортове говниско!

НЯНЬКО УБУ: Ого, але ангелы не грїшать!

МАМКА УБУ: *(на бік)* Гівняк! *(Продовжує)*: Вы женатый, пане Убу?

НЯНЬКО УБУ: А іщі як. З незвычайнов потворов.

МАМКА УБУ: Хочете повісти: женов незвычайной красы?

НЯНЬКО УБУ: Страшок, што до вшиткого пхає пазуры.

МАМКА УБУ: *(на бік)* Теперь скоро, покы ся розвиднить. *(До Нянька)*: Пан Убу, ваша жена прекрасна і розкошна, не має ани маленьку хыбу. Вірна вам.

НЯНЬКО УБУ: Интересовало бы ня, хто бы ся до нїй залюбив. До страшной гарпії.

МАМКА УБУ: Она нїгда не пе.

НЯНЬКО УБУ: Може од тогды, як єм перед нїв сховав ключі од пивніці.

МАМКА УБУ: Не спроневірила ани грайцарь!

НЯНЬКО УБУ: Свідок, наш благородный фінанчний осел, што не дістав жерты цілы три місяці, і мусили сьме го в часї анабазы волочіти за узду через цілу Україну. Та так бідак і здох. Моя жена є охехуля, зато вы сьте порядна пердуля!

МАМКО: Мерькуйте на себе, пане Убу!

НЯНЬКО УБУ: Ох, маєте правду, забыв єм з кым говорю.

МАМКА УБУ: Забили сьте Вацлава.

НЯНЬКО УБУ: То не моя вина. Так хотїла мамка Убу.

МАМКА УБУ: Дали сьте замордовати Болеслава і Ладїслава.

НЯНЬКО УБУ: Хотїли мі ублизыти.

МАМКА УБУ: Не выповнили сьте своє обіцяня Обрубови, а потім сьте го замордовали.

НЯНЬКО УБУ: Няй радше паную в Литві я сам, як він. Поки што не панує ани єден, ани другый. Так видите, же я чістый.

МАМКА УБУ: Є лем єден способ, як дістати одпущіня.

НЯНЬКО УБУ: Я цалком согласный стати ся святым. Хочу быти епископом і відіти своє мено в календарю.

МАМКА УБУ: Мусите одпустити мамці Убу, же спроневірила дакус пінязей.

НЯНЬКО УБУ: Одпущу їй, кедь мі вшитко верне, кедь ей порядні вытріскам, а аж кедь воскресить мого фінанчного сомара.

МАМКА УБУ: Залюбив ся до свого сомара. Ёй, вже ся зачинать розвідняти.

НЯНЬКО УБУ: Я докінця знаю точно, же ня моя дорогенька окрадала. Повіли мі то вірогодны інформаторы. А панї од страшків воды до рота набрала. Ага, вже ся розвіднять! Присягам на свого фінанчного коня! Тадь то мамка Убу! О, ты фрайло шалена, што ту, до чорта, робиш?

МАМКА УБУ: Клин є мертвый, а Поляци ня выгнали.

НЯНЬКО УБУ: Мене зась выгнали Руси: благородны души ся стрічають.

МАМКА УБУ: Повідж радше, же благородна душа стрітила сомара.

НЯНЬКО УБУ: Думаеш? Так значить, теперь стрітить сибіряка плохогого (шмарить на ню медвідя).

МАМКА УБУ: *(падать під вагов медвідя)* Ёй, Боже мій, нещастя! Вже ня кусать, вже ня тровить!

НЯНЬКО УБУ: Тадь є мертвый, страхопуде! Хоць може ани не є. Ёй, ні. Пане Боже, не є мертвый, втікайме! *(Вылізе на скалу)*. Pater noster gui es... Так є тот медвідь вже мертвый?

МАМКА УБУ: Исто же є, ты сомаре дурный, тадь є студений.

НЯНЬКО УБУ: Ага. Хотів зожерти Стовпа і Тычку, але я го забив Отченашом.

МАМКА УБУ: Намойдушу грішну фінанчну, капкать му на карбід. Порозповідай мі о своїй анабазі, няньку Убу.

НЯНЬКО УБУ: То бы было барз довго! Вшитко, што знаю, та лем

тото, же і через мою безгранічну удачність забили Реньського.

МАМКА УБУ: Мені то є єдно! Знаєш, же Громослав забив воєводу Клина?

НЯНЬКО УБУ: То мі є єдно! Тыж забили бідака Лассія.

МАМКА УБУ: То мі є єдно!

НЯНЬКО УБУ: Послухай, здохлино! (*Поставить єй на коліна*). Будеш страшно потрестана.

МАМКА УБУ: О, о, пан Убу!

НЯНЬКО УБУ: Зачінам: кручіня носу, торганя волося, заведжіня трісок до ух, екстракція мозгу пятами. Розторганя пердозаду, часточне або цілкове одстраніня або выссаня хребтового мозга, не говорячі вже о однятю мочового міхыря і на конець велике, обновлене Стятя головы на способ святого Іоана Хрестителя, тото вшытко подля святого писма, выліпшене і здоконалене ту притомным велемайстром фінанцій. (*Лізе на ню*).

МАМКА УБУ: Помілуйте, пане Убу!

ЯВЛІНЯ 2.

Тоты, што перед тым. ГРОМОСЛАВ вторгне до яскыні із своїм войском

ГРОМОСЛАВ: Вперед, камаратя! Няй жые Польско!

НЯНЬКО УБУ: Полагодьте дакус, пане пшакрев, покы не скончу із мадам, своёв половинков.

ГРОМОСЛАВ: (*ударить го*) Ту маєш боягузе, дураку, гробіане, шкаредёшу, скупердяго, безбожнику!

НЯНЬКО УБУ: (*бранить ся*) На, ту маєш! Пшакреваку вушавый, каліко, сомаре, бузеранте, засранцю, погане, хулігане!

МАМКА УБУ: (*бє го тыж*) Ту маєш, больване, свиняку, бубаку...

(*Вояцы ся горнуть на Убовых, котры ся бранять, як можуть*).

НЯНЬКО УБУ: Та тото є парада, тото є битка! Ёй, кебы єм ту мав свого фінанчного сомара!

ГОЛОСЫ З ВОНКА: Няй жые нянько Убу, наш великий фінанчник!

НЯНЬКО УБУ: Гура, ту суть Убуїсты! Потребуєме вас, панове од Фінанцій!

(Вкочать воєводи).

ТЫЧКА: Гет з Поляками!

СТОВП: Гов-гов, знову ся стрічаєме, велькоможный фінанцмайстер. Пробийте ся ку дверям. Можеме взяти ноги на плечі.

НЯНЬКО УБУ: В тім я майстер світа.

ГРОМОСЛАВ: Господи Боже, я ранений.

СОБЕСКИЙ: Бийте, бийте дале, тоты наподобія вже коло дверей.

ТЫЧКА: Вера, вже сьме ту.

СТОВП: Одвагу, сіре Убу!

НЯНЬКО УБУ: Гей, маю повны гачі! Вперед, чорты бы вас пекли! Кольте, ріжте, молотьте, забивайте! За Убу! *(Заморочіть їх медвідём)*. Єден і другый. А єм вонка!

ЯВЛІННЯ 3.

*Сцена представлять Лівонію під снігом,
НЯНЬКО УБУ і ёго жена втікають*

НЯНЬКО УБУ: Думам собі, же вже нас не перенаслідують.

МАМКА УБУ: Исто, Громослав пішов ся дати коруновати.

НЯНЬКО УБУ: Я му тоту коруну не завиджу.

МАМКА УБУ: Маєш правду, няньку Убу.

(Щезають в далці).

ЯВЛІННЯ 4.

*Палуба шыфы, што плавають по Балтійскім морю.
На палубі НЯНЬКО УБУ із своєв бандов.*

НЯНЬКО УБУ: Робиме холем міліон узлів за годину, а тоты узлы мають таку выгоду, же кедь ся раз завяжуть, та уж ся нігда не розвяжуть. *(Прийде порыв вітру, шыфа ся силно нагне)*. Ёй! Ой! Теперь ся перевернеме.

КАПІТАН: Пару на задній ход, притягнути плахты наповно!

НЯНЬКО УБУ: Што? Жадну пару на задній ход, іде ся домів! Я ся, хмары вашы, барз понаглям! То твоя вина, ты сомаре капітанський, же іщі сьме там не пришли. Почекайте, буду командовати сам. Чалом до задку! На повну пару! Панбіг з нами і вшыткы святы: теперь! Закотвити над вітром, закотвити під вітром! Змотайте плахты, напнийте плахты, кормань допереду, кормань до заду, кормань набік. Но видите, же то йде. Плавайте крижом через волны і вшытко буде в напростім порядку. *(Вшыткы ся регочуть, вітор росте).*

КАПІТАН: Ідьте по косатку⁵ і стягнийте ей до рагна⁶!

НЯНЬКО УБУ: Чуєте, пан Команда, маєте йти по посадку і останьте там до рана! *(Через палубу ся перевалить волна).* Сіре чашнику, принесьте нам дашто выпити.

(Вшыткы сідають і пють).

МАМКА УБУ: Яка то радість, же занедовго зась увидиме солодку Францію старых камаратів і наш каштель в Мандрагоні!

НЯНЬКО УБУ: Гей, такой там будеме.

СТОВП: Зась увіджу свою дорогу Іспанію.

ТЫЧКА: Заморочіме своїх краянів приповідками о наших чудодійных пригодах.

НЯНЬКО УБУ: А я ся дам выголосити Велемайстром Фінанцій у Паріжі. Ех, панове, але Польщі ся то не вирівнать. Кебы не было Польщі, не было бы Поляків!

(к о н е ц ь)

5 **Косатка** (од словац. *kosatka*) – плахта трикутничового твару на плахетніцях.

6 **Рагно** (од словац. *ražno*) – жердка на лоднім стержні (рея).

Олексій Коломієць

Фараони

Комедія на дві дії

Переклад
із українського языка:
Ярослав Сысак

Прем'єра у ТВДі:
14. октября 2016 року

ОЛЕКСІЙ КОЛОМІЄЦЬ

1919 – 1994

Фараони

(1959)

Олексій Коломієць – український письменник і драматург доби соціалістичного реалізму. Родився у валаалі Харківці (Полтавська область, Українська Радянська Соціалістична Республіка, днесь – Україна) у родині бідного селянина як шестий дитина. Закінчив факультет історії Харківської університету і довгі роки працював як комуністичний функціонер, далі – як журналіст. У літературу прийшов як сорокарічний. Написав дві десятки п'єс. Уже перша п'єса – комедія «Фараони» (інша назва: «Хто в домі господар») – принесла йому широку популярність. У році 1962 п'єсу мали у своєму репертуарі вже як 70 театрів Радянського Союзу, а той же прямицький УНТ (режисер М. С. Гойда, прем'єра: 07. 04. 1962).

ОСОБЫ:

ТАРАН, podnikateľ* з польногосподарських техніків

ОДАРКА, його жона

ОНИСЬКО, podnikateľ з потравами**

УЛЯ, його жона

АРИСТАРХ, аудитор

ГАНЯ, його жона

ОВЕРКО, газда на курниках

КОРНИЙ, варташ***

ПАВЛИК, скоро хлопчиско

* **Подникатель** (од словац. podnikateľ) – фіременик.

** **Потравины** (од словац. potraviny) – продукты.

*** **Варташ** – стражник.

ПЕРША КАРТИНА

АРИСТАРХ: Што не бісідуйте, хлопи, але нас щастя не обходить.

ОНИСЬКО: Не обходить, прямо попід ручки з нами ходить. Жыёме, як пацята в жыті.

АРИСТАРХ: Як пацята в жыті.

ОНИСЬКО: Як пацята в жыті!

ОВЕРКО: Як тоты пироги, што в маслі плаваюць...

АРИСТАРХ: Каждый у ведучій функції!

ОНИСЬКО: У ведучій функції.

ОВЕРКО: На мерцедесах ся возиме.

ТАРАН: Возиме!

АРИСТАРХ: Люде собі нас вазать!

ВШЫТКЫ: Вазать. Дівчата!!!!

ОВЕРКО: І началство собі нас важить!

АРИСТАРХ: Говорять, же механізація нам «не барз фунгуе» (*Роблять сміхы з Тарана*).

ТАРАН: Не мож ся все лем на техніку сполігати. А жывы люде суть нашто? На жены притиснеме.

ОНИСЬКО: Жены хоцьяку механіку замянять.

ТАРАН: Та іщі як замянять! Жены – то така механіка, же не познать ани амортизацію, ани наградны ділы не потребуе, ани генералну оправу...

ОВЕРКО: Выбрана сполочность! Так ся мі видить, же у жен мусиме зарядити пятау скорость! (*Вшыткы ся регочуть*).

АРИСТАРХ: Мудру голову носиш на плечох, сусіде!

ОНИСЬКО: Подьте, хлопці, од радости заспівайме. Затягуй, Арістарху! (*Сміються і аплавдують*).

АРИСТАРХ: (*уразив ся, бо не знає співати*) Не можу. Спати ся мі хоче. Одшпаціруеме, Оверку, домів!

ОВЕРКО: Одшпаціруємо! Добру ніч! Дасть Бог день...

АРИСТАРХ: Дасть бог і півдецы... (Пішли).

ОНИСЬКО: І мы до хыжы або може...? (Указує выпити).

ТАРАН: Добрі тобі, Ониську! Прийдеш домів, шмариш до ся фінджу росолу на поправку, натягнеш ся під грушку, жена без слова тя вызує, заголовок під голову підложить – і спий собі на здравя! А ту... (безнадійно махнув руков).

ОНИСЬКО: На себе надавай! Учіти бабу треба...! Моя тыж така была, а теперь хоць на хліб мастити. А ты – ліберал!

ТАРАН: Я ліберал! (Біжить ку Ониськови). Я ліберал?! Ні, братку! Уже-м ся твердо розгоднув – стачить...! (таємно) Охаблю я свою Одарку! Не пасує мі. Як дівка іщі як-так ку світу была, а теперь – опустила ся, постаріла, теплого слова од нёй не учуеш. Все лем «гыр» та «гыр». Ани в домі нїт порядку і до роботы не ходить. Р-р-розведу ся...!

ОНИСЬКО: Розвести ся то не проблем. Лемже старостей до чорта... (провокує го).

ТАРАН: Якы старости?

ОНИСЬКО: (подумав) Я чув, і наш председа¹ тыж ся з женов не знашать і роздумує, же ся розведе.

ТАРАН: (з радостёв) Но, видиш! Хто скорше, хто пізніше – вышты там будеме! То ті не старый режім...!

ОНИСЬКО: Може і так быти...

ТАРАН: Кобы ся нам жыло зле, та кріч собі на здравя! А то... Хыжу-м поставив, як каштель. І солонина є, і до солонины... Айфоны, айпады. Дітей од интернету не одтягнеш. (Выпив, стрясло го). Чмуляня ніч не мішать до той бетегы? Штось мі якось... (гесто).

ОНИСЬКО: Гріх Чмуляню огваряти. Все од нёй купую – а ліпшу сливовіцю про здравя не найдеш...

ТАРАН: (крічить до хыжы) То, якбач, од нервозіты. Добрі ся жыло егіпцьскым фараонам... (Онисько ся захыцнув палінков). Я десь чув, же жены їм każde рано ногы мыли і ціловали...

ОНИСЬКО: Фараоны, брате, знали свої жены у руках тримати.

1 **Председа** (од словац. predseda) – председатель, председник.

ТАРАН: Хлопи, як треба, були фараони! *(Выпили)*.

ОНИСЬКО: Штось і мені, як кедь бы желізом ся одригує. Якбач Чмуня новы трубки наіншталавала... Псст...! Так, як кедь бы дахто ішов... Сховаме ся? Ці не твоя жена?

ТАРАН: Зла-презлостна! Зжерать ня та зжерать, хоць і выпю даколи. Але мы без причіны не пеме? Ні! Но, наприклад, днесь сьме выпили. Чом?

ОНИСЬКО: Чом?

ТАРАН: Та чом? Трактор сьме купили! Не був трактор, а теперь є трактор. Із радости сьме выпили. Але жены того не похоплять!

ОНИСЬКО: Прімітивны бабы. Што од них хочеш? Може іщі по капці того... *(гесто)*.

ТАРАН: Не хочу... *(З лампаиом, паліцёв і мішком іде Корній)*.

КОРНІЙ: Хто ту! Признавай ся! Што я вам, якись хлопчиско? *(Бе паліцёв Ониська)*.

ТАРАН: Ты што, жартам не розумиш...? *(Корній бе і ёго)*.

КОРНІЙ: Добру ніч вам дай Боже... *(Іде, де ся пустив)*.

ТАРАН: Вартовати йдеш?

КОРНІЙ: А де же – на дискотеку?

ОНИСЬКО: Може там од складів лем смрад зістав, а ты йдеш так пізно.

КОРНІЙ: Чуджі не прийдуть, а свої велё не возьмуть!

ТАРАН: А ты, як віджу, і цїдило взяв із собов?

КОРНІЙ: Твої тракторы ся до цїдила не змістять, не бій ся! Майте ся!

ОНИСЬКО: Корній – страшно міцный чоловік. Перед трёма днями спав під копов сїна, якбач тыж вартовав. Як ту пришов бычок і приступив му ногу... *(Шепче до уха Таранови, обидвоми ся сміють)*. Корній як ся зорве, як свисне быкови поза вуха, так бідна худобина так ся і звезла на землю.

ТАРАН: Та тото сила!

ОНИСЬКО: Ледва быка дали до порядку. До теперь, як заморочений. То з нічого ніч зачне головов мотати, як кедь бы го овады кусали, або стане посеред пути і выє, як шалений. А як увидить Корнія – до ліса утікать, нещастный.

ТАРАН: Та то і не чудо, же Корній такий здоровий, - шестий рік варташа робить. В ночі у роботі спить, а через день – дома.

ОНИСЬКО: *(уцягує собі з Тарана)* А жену має порядну.

ТАРАН: *(уразив ся, бере Ониська і випроваджує)* Кедь жена порядна – може быти і здоровий! Май ся! На спаня ня тягне.

ОНИСЬКО: А може – заспівайме? Співати ся мі хоче.

ТАРАН: Мене з женов чекать співаня. Не жычу ани найбівшому неприятелёви таке співаня.

ОНИСЬКО: Май ся. Жаль мі тя! Але сам есь на вині – ліберал! *(Утікать)*.

ТАРАН: Тфу! І задре таке противне слово – ліберал! Чорт го знає што... *(Закукурікав когут)*. А здох бысь та бысь здох, проклятий, розкрічав ся...! *(Приходить Одарка)*.

ОДАРКА: Зась есь ся розкрічав у ночі?

ТАРАН: Коли вже того когута заріжеж? Кілько раз ті треба припоминати?

ОДАРКА: Што есь ся так упер на того когута? Чом ті так заваджать?

ТАРАН: То не когут, а діавол з гомбічков. Лем отвориш бранку, такой вырвусь.

ОДАРКА: Північ, та кукурікать.

ТАРАН: А чомже сусідський є тихо?

ОДАРКА: Сусіды не мають когута.

ТАРАН: І нам го не треба! *(Далеко по валалі ся несе кукуріканя)*.

ОДАРКА: Чуєш? Всяды співають.

ТАРАН: До чужжіх когутів ся не мішам, але свому я газда! Повів єм – заріж!

ОДАРКА: Уклюдний ся, люде учують.

ТАРАН: Няй чують, яку маю жену. В роботі-сь не была?

ОДАРКА: Ні.

ТАРАН: Лінюхуєш...? Або мі робиш ганьбу перед людми!

ОДАРКА: Дома той роботи про трёх. Хліб єм пекла, шматя выпрала, Наталці сукню ушыла, в домі порядок зробила...

ТАРАН: *(скаче до речі)* Та-та-та! Спустила! Переробила ся! Знаю – у холодку есь выліговала! Гомбала-сь ся у моім лежаку. Купив

ем го, дурак, на свою голову! Кобы єсь ся холем дакус при-
прападила... придапарила... припадаррр... *(не годен випові-
сти слово)* ...холем ся умый.

ОДАРКА: Покрутив бысь ся так, як я, та попробовав припара-
дженом у холодку вылежовати...увіділа бы я, на кого бы єсь
ся подобав... кобы ты був на моім місці. *(Йде)*.

ТАРАН: *(сміє ся)* На твоім місці? Настрашила ня! Та кобы я був на
твоім місці, вшитко бы коло ня кыпіло, а я лежав і посви-
стовав. Придумала, што повісти. *(Лігати)*. На моім місці...
(сміє ся) Говориш, кедь бы-м побыв... хе-хе... *(через сон)* На...
твоім... місці..!

Затемніня.

С О Н

ОНИСЬКО: Миколо! Миколо! Миколо! Та зобудь ся, голово бляша-
на.

ТАРАН: Не тряси зо мнов.

ОНИСЬКО: Ты, конечні, можеш продерти очі і выслухати мої тра-
гічны sprawy?

ТАРАН: Не можу. Голова! А в голові – карбуратор ся крутить на-
порожнє, свічки одвогли, запалёваня не фунгує – потребує
генералну оправу. *(Встає з фляшков в руках)*.

ОНИСЬКО: *(выторгне му фляшку)* Вскоп ся, теперь не до того... *(По-
нюхав)*. А потім – то олій!

ТАРАН: Так, што ся стало?

ОНИСЬКО: Абсолютный бунт...!

ТАРАН: Якый бунт?

ОНИСЬКО: Або дахто анонім написав, або нас поогваряв. Єдным
словом – біда. На скоро рано скликують вшитких, презі-
дентів порадца пришов, і ся зачало...

ТАРАН: Бунт, біда, порадца... бісідуй по людьскы!

ОНИСЬКО: Повіли так: хлопи од теперь будуть бабами, а бабы –
хлопами. Так!

ТАРАН: (*прикладать му рушник на голову*) Білы мышы, брате, зле то є. Але не будь смутный, перейде!

ОНИСЬКО: Не потребуую твої рушники! Повідж ясно, што робити будеме?

ТАРАН: Уклюдний ся! Зо мнов тыж таке было по выберовім конаню, памняташ? Тогды сьме порядно ославили. Пришов єм до-мів, ліг, позерам – по вшыткых закутях сидять чортенята і орїхы луцать. Тогды-м ся так настрашив, же єм скоро зачав выти. Также сидь тихо, мусить перейти.

ОНИСЬКО: Я не зошалїв, хочеш – перевірь. Маю 750 гектарів землі, 130 заместнанців, штири тракторы, у двох ся розтопили кулічковы ложіска...

ТАРАН: Та говориш, як нормальный. Але як то, же мы будеме баба-ми?

ОНИСЬКО: Та не бабами, а єднодухо: де были мы – там будуть они, де были они – там будеме мы.

ТАРАН: Хто они?

ОНИСЬКО: Бабы!

ТАРАН: Бабы? Як?

ОНИСЬКО: Та так: председава жена вже ся стала председом.

ТАРАН: А він?

ОНИСЬКО: Дома буде сидіти...

ТАРАН: Та чом му буде зле?

ОНИСЬКО: Ёму – ні. А іншым? Корній, наприклад, буде ріпу поло-ти, а Корнійканя – варташом.

ТАРАН: (*розреготався*) Та то є добре! Давно так треба было!

ОНИСЬКО: Лем ся барз не смій, іщі єм не о вшыткых повів. Аудіто-ром буде Арістарханя а Арістарх буде кучікы і свині обчі-щати.

ТАРАН: (*іщі веце ся рогоче*) Арістарх...? коло свинь...? Та тото є до-бре. Тадь він ся не може зогнути. З ёго фігуров вшыткы свині переполошать.

ОНИСЬКО: Феце – учтовник, переряджений на інкубатор.

ТАРАН: Чекай, чекай! Учтовниці?

ОНИСЬКО: Бабы!

ТАРАН: Варташе?

ОНИСЬКО: Бабы!

ТАРАН: Актів? Ведуче зложіня²? Началство?

ОНИСЬКО: Бабы!

ТАРАН: (*сміє ся*) Фіглюєш.

ОНИСЬКО: (*сердито*) Смієш ся, але мені не до фіглів. Думаш, же мі легко буде тима руками vymня коровам выкручовати?

ТАРАН: Намісто своєї жены Улі?

ОНИСЬКО: Гей! Уля теперь podnikатель.

ТАРАН: Та то комедія! Одарко! Оле подь ту, послухай, што Онисько розповідать. Одарко!

ОНИСЬКО: Кріч силніше!

ТАРАН: Одарко-о! Де-єсь ся там запропастила? Та то проклятя тота баба, якбач спить?!

ОНИСЬКО: Она вже давно ходить по валалі, як пава. Як-не-як – маїтелька механізації!

ТАРАН: Моя Одарка?

ОНИСЬКО: Твоя, твоя...

ТАРАН: А я...?

ОНИСЬКО: Ты будеш на вселіяких роботах – де тя заженуть. Берь, чоловіче мотыку – і до поля!

ТАРАН: Я?

ОНИСЬКО: Ты!

ТАРАН: Мотыку?

ОНИСЬКО: Мотыку!

ТАРАН: А ты нагодов не тото... Не по опіці! Присідай! (*Біжыть за кулісы, приносить папірь*). На, чітай, што там она пише.

ОНИСЬКО: (*бере папірь, чітать*) «Миколцю... Ага, яка ласкава стала. ...На фрыштик зроб омелету, на обід – борщ. За-рїж тоту рябу курку, вна ся не несе. Іріс з молоком наварь. А не забудь накормити паця. Про корову накось травы на

2 Ведуче зложіня (од словац. vedúci + zloženie) – урядництво, адміністратива.

луці. Куркам насып шроту, качатам змішай сыр з вареныма бандурками. Поки Наталка спить, загородку переполь, бо буряном заросла. Як будеш Наталку вести до школки, умый, зачеш, косы позаплітай. Попонагляй ся, жебы есь до роботи не пришов пізно».

ТАРАН: Та она, што...?

ОНИСЬКО: Ех, патлате племя! Слухай, што дале пише: «Забігний до Ониська, збудь го! Бо то такый лайдак, же до обіду буде спати і ку коровам прийде пізно».

ТАРАН: А то кільки теперь годин?

ОНИСЬКО: Пів десятой.

ТАРАН: *(хопить ся за голову)* Што же маю робити? *(Мырчить корова)*.

ОНИСЬКО: Час корову доїти.

ТАРАН: Говориш, доїти треба? Добрі, Одарко моя, попозераме, вечор, яку заспіваш! Увидиме, хто верьх возьме...! А мені... Доїти, так доїти! *(Хопить ведро, хоче біжти)*.

ОНИСЬКО: *(бере го під руку)* Почекай!

ТАРАН: Чом?

ОНИСЬКО: Дыхний!

ТАРАН: *(дыхать)* Што?

ОНИСЬКО: *(морицить ся)* Ани не думай так ку корові йти. *(Нахылив голову)*. Попыцяй!

ТАРАН: *(пыцять)* Гуля! Од чого?

ОНИСЬКО: Тыж ем пробовав доїти. Намісто жены. Думам собі, то не така вже комплікована робота. Пришов ем ку тарчулі. Може знаєш, рекордманка наша?

ТАРАН: Но?

ОНИСЬКО: Лем што-м присів ку ній, обернула на ня свої ніздрі, позерать ся... а я їй так ласкаво: «Што очі вытріщаш?» А она, як трісла ратицєв по моїй голові! Аж мі в голові свічки за-світили. Спамнятав ем ся дакус – до другой. І тотя ня по-частовала, ку третій – тото істе. «Што ся сполошали?» – думам собі. А потім мі Настя высвітлила. «Худоба смрад од палінкы не знашать!» Порозумів есь? Тобі ани близко ку корові підходити не мож, тягне од тя, як із гордова...

ТАРАН: Досправды. Та што робити? Ага! (*Біжить до хыжы, вертаць ся з фляшочков вонявки*). Зараз перебеме чортів смрад! (*Одпиваць*). Смердить страшно, але на смак цалком добре.

ОНИСЬКО: Дай попахам. Шанель. (*Пе*). Г-у-у-у! Смачне!

ТАРАН: Іщі дакус выпю, корова мае ніздрі великы – учує. (*Пе*).

ОНИСЬКО: Приємно, кедь чоловік пахне Шанелёв! (*Пе*).

ТАРАН: Дость! (*Бере фляшку*). Зістало лем кус на дні! (*Подумав*).
Має высахнути. (*Допиваць*).

ОНИСЬКО: Як видно, Шанель мож і до середины апліковати?!

ТАРАН: Лемже малы фляшочки робляць. Оно то...

ОНИСЬКО: Што?

ТАРАН: На шпірітусі. Но, доіти, так доіти. (*Прибігаць Павлик*).

ПАВЛИК : (*задыхчаны*) Уйку Ониську! Ху-у-у! Бігом на фарму. Бо там на вас уж надавають. Говорять, же вас поштрофають!

ОНИСЬКО: Лечу...! (*Нигде не йде*).

ПАВЛИК: (*Таранови*) А ваше дівчатко сидить там коло млакы, колачкы з болота робить.

ТАРАН: Таке нещастя!

ПАВЛИК: Днесь вшыткы хлопи сердиты, вшыткы крічать: таке нещастя. Я побіг. Шатуйте, уйку, прийдете нескоро! (*Выбігаць*).

(*Приходить Корній з косов у руках*).

КОРНІЙ: Дай вам Боже здравя.

ТАРАН і ОНИСЬКО: Дай Боже і тобі!

КОРНІЙ: Слухай, не маєш ослу?!

ТАРАН: (*подає му ослу*) Берь!

КОРНІЙ: Підострити треба, бо тупа, як талпа.

ТАРАН: А што то буде?

КОРНІЙ: Ніч. Подумаш, напудили. Што, я собі з косов не пораджу? Глупоты! (*Люто острить косу*). Мы ім іщі укажеме!

ОНИСЬКО: Хто то там іде, ці не Арістарх?

ОНИСЬКО: І на бріхатого шор пришов?

ТАРАН: Бріхаты, по твому, не люде?

(*Входить Арістарх, в плащу, з вилами*).

АРИСТАРХ: Та то спекота... Агойте!

ТАРАН: Агой!

КОРНІЙ: Здоров!

ТАРАН: Де же-сь ся выбрав?

АРИСТАРХ: Меджі свині!

ОНИСЬКО: О, а який плащ...

(Входить Оверко).

ОВЕРКО: *(весело)* Выбераній сполочности глибоко ся кланям!

АРИСТАРХ: Што світиш, як великодне яйце?

ОВЕРКО: З обходу утікам. На шматя дівчатам ем купив. Жена ся до того догаждовала, же діти, як бездомовці ходять.

ОНИСЬКО: А хто ушыє?

ОВЕРКО: Сам. Не таке то компліковане.

ТАРАН: Тыж правда.

АРИСТАРХ: Тяжко нам, хлопи, буде!

ТАРАН: Ніч то, хлопці! О три дні на колінах будуть просити, жебы сьме ся поміняли... Фігу борову!

ОНИСЬКО: А попросять?

ТАРАН: Увидиш. Але потрестати³ їх треба. Договор, камаратя, такый: з нічим не согласити, як кедь бы то было не наше діло! Знач-ку тримати! Ясно?

ОВЕРКО: Жебы їх не кортіло на наше місце!

ОНИСЬКО: А кедь не попросять?

ТАРАН: Дурный ты, Ониську! Корову каждый подоїть, але начальник мусить з головов быти.

АРИСТАРХ: Та оно то так, але... *(крутить головов)*. Там, меджі свинями, запах цалком інакшый, як у канцеларні...

КОРНІЙ: А од того паху ся обєм зменшує.

АРИСТАРХ: «Зменшує»! Увидиме, як ты будеш одвыкати спати по двадцять годин денно.

ТАРАН: Хлопи, нам ся не гадати треба, але ведно ся тримати – помагати єден другому.

3 Потрестати (од *словац.* potrestat') – покарати.

АРИСТАРХ: Попробуємо...

ОВЕРКО: А каждую роботу треба з піснїв зачинати. Жебы бабам од зависти у носї свербіло!

АРИСТАРХ: То яку зачнеме співати?

ОНИСЬКО: Крячок лелієвий...

ОВЕРКО: Ні! Ні! Таку живішу треба! Жебы радість было видно!

ТАРАН: Корнію, затягуй!

КОРНІЙ: (*затїгать*) «Червена ружа трояка...» (*співають вишитки*).

ТАРАН: Як бабы учують пісню і будуть просити, же ся хочуть вернути на свої місця, мы ся зробиме, же не чуєме.

ОВЕРКО: Поглухли сьме.

ТАРАН: Як другый раз попросять, а мы іщі голосніше.

ОВЕРКО: А вже кедь третій раз попросять...

ТАРАН: На колїнах!

ОВЕРКО: Повіме, добрі.

КОРНІЙ: Але повіме: сидьте і не квакайте веце!

ОНИСЬКО: А што, кедь ай они зачнуть співати?

ТАРАН: Не зачнуть! Увидиш! Но, братя, підкачайте рукавы. Увидиме, чій тромф буде высший! (*російськ.*) Вперёд!

Затемніня.

На дворї у Тарана. Таран місить тісто у мисці.

ТАРАН: Господи, за які грїхы такы муку?! Ці то мука не добра, або ем не так замісив?

ОНИСЬКО: (*приходить з хустков на голові*) Видно, же Миколка палачінки пік, бо бранка од тіста.

ТАРАН: Досправды, од тіста? Будь камарат – повтерай!

ОНИСЬКО: Нашто? Псы злижуть. Я вчера тыж замісив. Всяды было: і на бранї, і на порозї, і на плотї. А днесь ани слїду не зїстало. То куркы подзївбали, то псы повилизovali.

ТАРАН: Віриш, дві години з ним ся траплю. Рідке было, підсыпав ем

муки та тепер єм не годен руки одорвати. А ты чом хустку завязав?

ОНИСЬКО: Жебы ся коровы не бояли, най собі думаютъ, же то Уля.

ТАРАН: Ага! Тогды возмий там, Одаркину, і мені завяж.

ОНИСЬКО: А тобі як завязати? До заду, ці під бороду?

ТАРАН: Давай під бороду. Мухы кусають, а одганяти-м не годен.

ОНИСЬКО: (*зав'язує хустку*) Та ты, голубе, і баюсы маєш од тіста!

ТАРАН: До дябла! Одріж їх. Най ідуть до пекла!

ОНИСЬКО: Зошалів єсь, ці што? Ты сам колись говорив, же вшитка краса хлопа у баюсах!

ТАРАН: А на якого дябла теперь потребуу тоту красу?

ОНИСЬКО: Підлій воды!

ТАРАН: Ніт де.

ОНИСЬКО: Та місь ріхліше⁴!

ТАРАН: Руки потерпли .(*Насилу выторгне руку з миски*). Будь кама-рат, дай мі цігаретлю, бо вже уха попухли.

ОНИСЬКО: Сам бы єм рад закурив, але не можу.

ТАРАН: Чом?

ОНИСЬКО: Палці єм не годен дати доведна. Пятнадцять коров поштири ціцькы – то шістьдесят?! І каждую треба выдоїти. Не будеш віровати, в ночі ся мі снило таке вымя, як стайня, а ціцькы, як каністры, а я маленький, як комарик, приссав єм ся на ціцьку і гомбам ся. Гойдили – гойдили. Зобудив-єм ся од жениного штуханя. Крічіть на ня: «Не зачінай, дураку! Мене голова болить...» Я був тихо. Што повіш?

ТАРАН: Зле є з нами, Ониську!

ОНИСЬКО: Ой, вера, вера! Пришов єм тя попросити, ці бы єсь мі не пожычів холем маленький підпалочок, як упечеш.

ТАРАН: Тадь ты вчара пік!

ОНИСЬКО: (*махнув руков*) Пік, але недопик...не подарило ся.

ТАРАН: (*указує миску*) Хочу пирогів напечі. Захотіло ся Одарці го-стів привести. А хліб у пецу, дораз буду выберати.

4 **Ріхліше** (од словац. rýchlo) – скорше, быстрее.

ОНИСЬКО: Та вибери, може ся ті якраз подарив.

ТАРАН: Постій ту, жебы, не дай боже, вороблі до тіста не нас... не насвинили.

ОНИСЬКО: *(позерать до миски, шось виберать, обзерать)* Циганив, бетяриско! Кутив, ага і шпак ту. *(Позерать до горниця)*. І гріз варив. Мушу і я таку страву практиковати. Єднодуха. Насыплеш крупіцу до молока няй собі кыпить.

(Приходить Таран, в руках не підпалок і не локша).

ТАРАН: Што то властно є? *(подає Ониську)*.

ОНИСЬКО: *(бере, обзерать)* Підпалок не підпалок і локша не локша... а ты, што хотів печі?

ТАРАН: Хліб!

ОНИСЬКО: *(нюхать)* Но, хлібом дакус пахне... Не будь смутный! Як будеш носити на стіл, наріж на маленькы фалаткы. Та не будуть знати, яку мав форму.

ТАРАН: Дякую ті, єсь камарат. Захранив єсь ня!

ОНИСЬКО: Вынаходливость у нашій ситуації – найважніша. Варив єм вчера борщ. Позерам на нёго, а він якись страшный: білий, квасный і пригорітым смердить. А ту жена на обід має прийти. Та што робити? Не довго єм думав, выляв єм до нёго дас літер сметанкы, на верх пів кіла цукрю, перемішав і сервірую. Жена ся просить: «Што то є?» Борщ, говорю. «Який же то борщ?» Европский. Я, говорю, всалякы стравы знаю варити.

ТАРАН: А, што – їла?

ОНИСЬКО: Аж іскры літали, лем з очей слезы текли, і дыхала тяжко.

ТАРАН: Не біла?

ОНИСЬКО: Ні, лем лала. *(Мырчаня коров)*. То за мнов! Біжу-у!

ТАРАН: Чортів сын, всяды ся выкрутить. А я, што повім, же єм по турецькы хліб пік? *(Выходить. Кодкодаканя куток. Входить Оверко)*.

ОВЕРКО: *(крічить)* Миколо! А-гов!

ТАРАН: *(выходить, цілий од піря)* Што єсь ся розкрічав?!

ОВЕРКО: Люде в літі вівці стрижуть, а ты, што, куркы скубаш?

ТАРАН: Повыздыхали бы, жебы я їх скуб! Слухай, Оверку, як ся дізнати, котра курка з яйцём, а котра ні?

ОВЕРКО: Єднодуха вец! Кедь ся знесла, то значіть, же тогды є без яйця, і наopak...

ТАРАН: Але, як ся то дізнати? Нашы, жебы поздыхали, ся до єдного гнізда несуть.

ОВЕРКО: М-гу! Потім мусиш попыцяти.

ТАРАН: Три дні пыцям, а выслідку ниякого. Будь камарат, попыцай! Як не як, ты шеф курників!

ОВЕРКО: Ты думаеш, же я там куркы пыцяв? Там было кого попыцяти. А ты не роздумуй, ріж, яку есь поїмав!

ТАРАН: Але Одарка розказала, же лем тоту, што ся не несе.

ОВЕРКО: Тогды ріж когута! Він ся істо не несе.

ТАРАН: Не можу, голубе. Мій когут ученый. Як Одарка пізно приїде, лем што бранку отворить, він мі сігналізує. Радше козову заріжу, як когута.

ОВЕРКО: Но, як знаєш. Ты газда. А я ся поради́ти пришов. Выстригнув ем дівчатам шаты, а на рукавы полотна не зістало. Што теперь выдумати?

ТАРАН: Та ту ніт што выдумовати. Теперь літо, тепло... Ушый їм без рукавів. Будуть ходити, як моделкы.

ОВЕРКО: Досправды! Злату голову маєш! Біжу!

ТАРАН: Іщі дашто?

ОВЕРКО: Слухай, твоя Одарка (*робить гесто*) тото...

ТАРАН: Скоро каждый вечор з бабами.

ОВЕРКО: Што з нима робити? Як їх од той пиятыкы одучіти?

ТАРАН: Гей, одучіш...

ОВЕРКО: Я чув од людей, же полынча⁵ помагать. Напоїти три раз, рано, покы сонце выйде – же як руков здоyme.

ТАРАН: Але они сплять до обїду.

ОВЕРКО: Збудити, а лем што рот оворить – раз і уляти лікы.

ТАРАН: Они таке пють, же лем полынчом запивати.

5 **По́лынча** (лат. *Artemisia*) – рослина палина.

ОВЕРКО: Твоя ся іщі не просила на старе місце?

ТАРАН: Та де там. Так, як кедь бы цілый живот ведучу робила.

ОВЕРКО: І моя тыж. (*Прибігають Павлик*).

ПАВЛИК: Уйку Таран! Ваша жена вам одказує, жебы сьте ішли цеглу робити.

ТАРАН: Та што она, зошаліла? Мушу ходем єден день дома побыти – бо ту роботы, як на церкви.

ПАВЛИК: Ідьте, бо барз злы были.

ТАРАН: Што таке повіла?

ПАВЛИК: «Кедь тот лайдачиско...»

ТАРАН: Хто лайдачиско? Я?

ПАВЛИК: Не скачте мі до речі, бо забуду, што вам маю повісти.
«Кедь тот...»

ТАРАН: Што...?

ПАВЛИК: Скачете мі до речі, та єм забыв! (*Думать*). Не спомняну собі, але штось барз категоричне.

ТАРАН: Што?

ПАВЛИК: До лайдачиска-м запам'ятав, а дале єм забыв.

ТАРАН: Забыв бы єсь, де ложку нести! Страть ся!

ПАВЛИК: Піду, дізнам ся, што по лайдачискови і ся верну (*выбігають*).

ОВЕРКО: А мені дають покій. Дохтор мі дав мародку⁶.

ТАРАН: Як ся ті то подарило?

ОВЕРКО: Выражка мі выскочіла... Я до дохтора. Він ся попозерав і ня выписав на три дні.

ТАРАН: Якбач, молодого дохтора ку нам послали?

ОВЕРКО: Не у тім проблем. Хлопчиско не зле. Але выросло у місті, такой по школі на медицину – живу выражку нігда не віділо.

ТАРАН: А я, ага, ани назнаку на выражку.

ОВЕРКО: Посидь на дачім студенім.

ТАРАН: Де ты найдеш студене місце в такій спекоті?

6 **Мародка** (од *словац. говор. maródka*) – час роботонеспособности.

ОВЕРКО: Коло студні – там бетон. Посидь дас годину...!

ТАРАН: Годину? Та я ту минуты вольной не маю. Май ся! Бо ту роботы... Не знаю, чого ся хопити!

ОВЕРКО: Мені тыж іщі треба шаты шыти. Май ся! А ты чом не співаш, як сьме ся договорили? Бабы собі можуть подумати, же нам тяжко, та ся зачнуть сміяти...

ТАРАН: Яке там співаня! Гірко плакати ся мі хоче!

ОВЕРКО: Але, што значка?

ТАРАН: Не провокуй, Оверку, бо як ся назлощу і повім, як...

ОВЕРКО: Ясно. *(Одходить. Приходить Арістарх)*.

АРИСТАРХ: *(дуркаты)* Господи Боже, помож мі...!

ТАРАН: Іщі тебе чорты принесли... Ту цілый день, як хлопска порадня. Не тот, то другый прийде – робити нїт часу *(пригнухав)*

АРИСТАРХ: Сам есь на винї. Поставив есь хыжу на крижоватці – зато нихто не обыйде, хоць бы і хотїв. Одпочіти мож?

ТАРАН: Повідж скоро, чому есь пришов? Видиш, пироги ся зберам печі.

АРИСТАРХ: Пирогы...?

ТАРАН: Не приближуй ся...! Цілый есь насякнутый... тым...

АРИСТАРХ: Не ружы пестую, а свинї. Не лем смерджу, скоро хрюнькати зачну. Сїсти можу?

ТАРАН: Сїдай, але чім далше...

АРИСТАРХ: Кучікы выбудовали із цеглы, навікы! Але якому дяблови такы потребны, кедь в них ани дыхати, ани обернути ся нїт де?

ТАРАН: А хто будовав?

АРИСТАРХ: Мы з тобов... Думали сьме, як найліпше... Телевізія, новинарї ходили...

ТАРАН: Сам есь крічав, жебы ся на вшитых телевізних каналах о тім говорило!

АРИСТАРХ: Каю ся, крічав ем... Але, ага, за тыждень ем о двадцять кіла схуднув. Пришов тя попросити, ці даякы асентрагы не маеш, бо іщі день – і ногавіці буду в зубах носити.

ТАРАН: Я сам вже шесту дірку на реміню зробив, а не помагають. Закапчую ногавиці на гомбичку на сорочці (указує) Ага, так. Помагають...

АРИСТАРХ: Гірка наша доля хлопска, така гірка, же... (Помалы пішов).

ТАРАН: (місить тісто, попозерав на дорогу) Зась когось дябли несуть! Но, не дадуть тісто домісити! Та то нещастя! Ці хыжу перенести, або даякого злого псиска зогнати. (Пригнухався). Господи, горять!!! Пропали мої пироги! Што пироги – хлопска гордость гине!

Затемніня.

Таран накрыває стіл. Приходить Оверко, весело поспіває.

ОВЕРКО: Добрий вечур! Гостів чекаш?

ТАРАН: Та якы там гості – обычайне пиянство! Прийдий о годину – увидиш.

ОВЕРКО: Не пробовав єсь полынча давати?

ТАРАН: Та їм хоць смолы налій, і так будуть пити!

ОВЕРКО: Така наша доля: бабам хлястати, а нам слызы проливати! Пришов ем зась за тобов поради́ти ся...

ТАРАН: Штось хочеш шыти?

ОВЕРКО: Та, ага, выкроїв ем на двої шаты – не подарило ся... Перекроїв ем на безрукавки – видять мі ся курты... Што порадиш?

ТАРАН: А што ту радити? Теперь в мовді мінісукні, та будуть модерны.

ОВЕРКО: Та я пняк! Чом ем скорше... Дякую, ты камарат. (Іщі штось хоче повісти). Не хотїв ем ті говорити але...

ТАРАН: Што там зась?

ОВЕРКО: А не повіш нікому, же то я ті повів?

ТАРАН: Добрї, добрї...

ОВЕРКО: Люде говорять, же твоя Одарка... коло Івана ся крутить.

ТАРАН: Так ем собі і думав... Чом Івана назад до канцеларні вернули?

ОВЕРКО: Ты ідь і му облакы порозбивай...! Няй знає, як за чуждіма женами ходити! *(Одходить)*.

ТАРАН: З Іваном... Тыж ліпшого похопила!

(Приходять Одарка, Уля, за нима Ганя).

ГАНЯ: Агой, гавалірь!

ТАРАН: *(злий)* Ты бы лем срандовала! *(Пішов)*.

ГАНЯ: *(Одарці)* Што такый, як кедь бы го з ланцка пустили?

ОДАРКА: Коло погарика побісїдуєме. Забавиме ся, камараткы мої, хлопам на злость, выпєме, заспїваєме...

УЛЯ: *(через сміх)* Няй ся позерають!

(Входить Таран).

ГАНЯ: Налїєме і газдови?

ОДАРКА: Він у мене абстїнент!

ГАНЯ: Мій тыж, ани до рота не возьме.

УЛЯ: Та за што выпєме, камараткы мої, той вовчой слызы, попопреной?

ОДАРКА: За вічне щастя в роботї, і дома!

ГАНЯ: Якраз! За вічне і безконечне!

ВШЫТКЫ: Дай Боже!

УЛЯ: Дай Боже здравя! *(Пють)*. Ой, добра є, сятила бы ся!

ОДАРКА: Выскушана⁷!

УЛЯ: На здравя ліпший лік не выдумаш.

ГАНЯ: Говорять, же од нїй жены молодїють.

(Приходить Онисько).

ОНИСЬКО: Добрый вечур!

ГАНЯ: Дай Боже, гавалїре!

ОНИСЬКО: Няй вам смакує!

ГАНЯ: Дякуєме!

УЛЯ: Уж лем ты нам ту хыбовав... Чом єсь пришов?

ОНИСЬКО: Совды пожычіти.

7 **Выскушана** (од словац. *vyskúšať*) – провірена.

УЛЯ: Знаємо, яка совда! За мнов слідиш?!

ОНИСЬКО: Бог з тобов, Улько, нашто бы-м слідив? (*Утік*).

ОДАРКА: О! Він у тя послушний.

УЛЯ: Выховала єм го! А спочатку був такий, же кривого слова му не повіч.

ГАНЯ: Говорять, же на фармі добрі робить.

УЛЯ: Звыкнув. Лем в ночі із сна говорить і мене вселякыма коровячіма менами называть.

ОДАРКА: Може холем з нёго люде будуть. Позерай, Ганё, і твоя любов на палцёх ся прикрадує...

ГАНЯ: (*встала*) Што зась хочеш!

АРИСТАРХ: Я лем на минутку... пожычу пахнячого листка – і назад домів... (*Щезнув у дворі*).

УЛЯ: Но, теперь, кедь нашы ся посходили, затыгнеме пісню. Най їх у носі засвербить.

(*Співають, прибігають Павлик*).

ПАВЛИК: Тето, Одарко! Там ся штось у моторі показило, техника не нашла та за вами послали.

ОДАРКА: Што ся показило?

ПАВЛИК : Не знаю.

ОДАРКА: Дізнаш ся, потім прибігнеш!

ПАВЛИК : Выконам! (*Выбігають*).

ОДАРКА: (*Таранови*) Што то за огуркы єсь нам приніс? Якысь зопрїты.

ТАРАН: Якы суть, такы єм приніс. Може єсь у Івана ліпшы їла, та ідий до нёго!

ОДАРКА: А што Іван з тым має?

ТАРАН: Ты ліпше знаєш!

ГАНЯ: Вже хтось накаркав?

УЛЯ: Оверко. Тот ніч не робить, лем плітки по валалї розносить. То ніч, я го ку коням заділю, такой стихне!

ОДАРКА: Так має бути! (*Таранови*) Як плітки выслуховати, радше бы-сь подумав, што на стіл принести... жені... Ани фалатка мняса, як кедь бы сьме даякы бідны были...

ТАРАН: Не буду каждый день курку різати.

ОДАРКА: Ріж когута!

ТАРАН: Зась когут!

ОДАРКА: Повіла-м – значить, ріж! Ниякого спасіння од того когута нїт, як кедь бы зошалїв! Лем што прийдеш домів, отвориш бранку – такой рычіть.

ТАРАН: Не вертай ся о півночі!

ОДАРКА: Тебе-м ся забыла попросити, коли ся мам вертати! (*Мырчить корова*). Корова чом рычіть?

ТАРАН: Ідь ся ей попросити!

УЛЯ: Підрізаний язык має.

ОДАРКА: Слово не мож повісти. Ага, лем кус веце выпю, одповім му на вшиткы вопросы!

УЛЯ: (*тихо*) А ты што, з Іваном курізовала?

ОДАРКА: Та якось коло канцеларні раз сьме ся обїмали, а ту Оверка чорт принїс. Увідїв і понїс по валалї. Теперь мій мі буде вытыкати до самой смерти.

ГАНЯ: (*наголос*) Вшиткы они такы!

УЛЯ: А ты чом ся із своїм днеська зїдала? Тыж, якбач...

ГАНЯ: Але нї... зачало ся з того, же пеме часто. Розкрїчав ся!

ОДАРКА: А ты была тихо?

ГАНЯ: Я лем трїсла по столї, а він ся розплакав! Велє собі доволюють!!!

ТАРАН: Бо то правда!

ОДАРКА: Не мішай ся до того, чому не розумиш! Парадїчки принесь!

ГАНЯ: Видите? Ты їм добрі роб, а они іщі підскакують!

ОДАРКА: Якбач сьме їм нагнали страху, ний їх дяблы беруть! (*Наливать пива*). Освіжме ся!

ТАРАН: (*приносить миску з парадїчками*) При таких порціях – добрі заїдайте! Тото вам не шампаньске...

ОДАРКА: Не уч нас! Пирогы несь! На здоровя!

ПАВЛИК: (*прибігує*) Тето, Одарко! Говорять, же ся штось у моторї поламало....

ОДАРКА: А што?

ПАВЛИК: Не знаю.

ОДАРКА: Та чом бігаш? Дізнай ся!

ПАВЛИК: Ясно! (*Выбігать*).

УЛЯ: Ани поспівати не дадуть... (*Заспівує*).

(*Жены позаспавали*).

ОНИСЬКО: Теперь будуть спати до півночі, а потім муч ся з нима дома.

ТАРАН: Якы твої муку?

ОНИСЬКО: Дай покій, куме. Прийде домів, та такой зачне співати. Та співай собі сама, ний тя дяблы беруть! Та нї, і мене нутить підтяговати.

АРИСТАРХ: А, што – підтягуєш?

ОНИСЬКО: Хто? Я? Та я їй... підтягую дакус, але фалошні. У Майка – доброта.

АРИСТАРХ: Хлопці, хлопці! Бодай бы ся ніхто не дочекав такой доброти.

ТАРАН: Та што так бідакаш? Ты іщі жыти можеш...

АРИСТАРХ: Ех, «жыти можеш»!

ОНИСЬКО: Я вже думав, же ся розведу із своєв, про тото співаня, але діти...

АРИСТАРХ: В тім то і проблема...

ТАРАН: Звязали нам руку, де ся подієш...?

КОРНИЙ: (*приходить*) Дай Боже щастя, руководителі!

АРИСТАРХ: А ты, Корнію, може на гостині був, же з дзбанком і зайдков?

КОРНИЙ: Яка там гостина... Бігав єм, до своєї преподобной варташки.

ТАРАН: Смутно ті было?

КОРНИЙ: Одказала, жебы єм перевареного молока приніс. Біг єм ледва-м не здох і... спізнив єм ся, они вже задримали, перехотіло ся, а може, іншого молока ся напила.

ОВЕРКО: Чмуляні капут. Моя сусіда. А я маю нюх добрый, нюхам: сливки кыснуть, на другый день веце смердить, на третій – іщі веце. Зателефоновав єм де треба, говорю їм, вечур основный процес пробігне...

КОРНИЙ: І я телефоновав.

ТАРАН: І што, одгалили⁸?

ОВЕРКО: Іщі перша варка капкала, як застали. А в пивніці пятьдесят літрів самогонкы нашли. Чмуляні капут.

ТАРАН: Слава тобі Господи! Так їй треба. Жебы наших жен не спивала!

КОРНІЙ: Давайте, хлопці, з радости по шкварковнику зїджме, бо я іщі днесь ніч в роті не мав. *(Жують, прячут ся до хыжы. Жены ся збудили).*

ОДАРКА: А нам ся досправды не зле жыє. І пінязі, і хліб, і ку хлібу. Скоро каждая має авто...

ГАНЯ: Жыти мож! Але мож і ліпше!

ОДАРКА: То ніч! На хлопів натиснеме – і зажыєме. Тым скорше, же хлопи то така техніка, же жадна амортизація, наградны ділы не потребує, ани генералны оправы.

УЛЯ: Треба натиснути!

ГАНЯ: Стопроцентно!

ПАВЛИК: *(прибігать)* Говорять, тето, же в середині мотора ся штось показило, але не знають што...

ОДАРКА: Они не знають, а я ту мушу знати...

УЛЯ: Повідж, же має неодкладну роботу!

ГАНЯ: Обговорює опатрїня⁹ економічного росту...

ПАВЛИК: Выконам!

ОДАРКА: А теперь, камараткы мої, попробуєме іщі шампанське, на охолоджія! Таранчіку! *(Таран прибігать)*. Будь такый ласкавый, отворь нам того з золотов головок...! Підставляйте погары, камараткы мої. Стріляй! Та бігом якусь веселеньку музику нам запний, чуєш?

*(Таран отварять, наливать, выбігує.
Музыка грає. Жены женуть хлопів із хыжы).*

ГАНЯ: Чом стали, носы повісили? Ану, танцюйте, голодранці!

(Хлопи танцюють, падають).

8 **Одгалити** (од словац. odhalit') – одкрити; туй у значеню: «имити».

9 **Опатрїня** (од словац. oopatrenie) – крокы, міра.

ОДАРКА: Теперь полежете і подумайте.

ГАНЯ: А мы іщі підеме пофламовати!

УЛЯ: Ясно? (*Вишиткы три наскоро одходять*).

ТАРАН: Так ся мі видить, камаратя мої, же ниже впасти вже не мож!

КОРНІЙ: Дыхаш? (*Подає руку*). Не тискай мі палці, про Бога тя прошу, то не твої ціцькы...!

ОНИСЬКО: Професіонална деформація, брате! Через день пять тиссяч раз мушу так робити... Теперь бы-м у боксі хоць кого поразив!

КОРНІЙ: А мені, лем бог сятый знає, де ся сила діла. Не увіриш, выпрямити ся не можу, так ня крижы болять. Гектар і пів ріпы, три гектары кендеріці, і вшитко того треба на чотырех перейти! І не раз! Ой!

ОНИСЬКО: Зато твоя жена ся заокруглила, поружовіла!

КОРНІЙ: Бодай бы ся не заокруглєвала. Вечур бере заголовок і йде спати під сыпанець. Варташ! Прийде рано домів, нафрыштує ся і зась до постелі... (*вздыхать*).

ОНИСЬКО: (*збыхнув*) Женам ся добрі жые!

ТАРАН: Не бійте ся, хлопці! Мы їх научіме, як ся над нами збыткова-ти! До президента дійдеме!

ОНИСЬКО: А наш президент, нагодов, не жена?

ТАРАН: Хвала Богу, ні. Стяжность напишеме! Там нас порозумлять! Дость сьме ся натерпіли! Мы тыж люде! Мы – тыж – лю – де – еє...!

Затемніня.

ПРОБУДЖІНЯ

Скоро рано. Вбігує Онисько, одлечений, як в першім образі.

ТАРАН: Дость сьме ся натерпіли! Мы – тыж люде!

ОНИСЬКО: Што то треплеш? Зобудь ся.

ТАРАН: (*схоплює ся*) Што...? Де...? Га...?

ОНИСЬКО: Вставай! Доки мож спати, вже десять годин!

ТАРАН: (*перестрашений*) Десять? Боже мій, та я іщі корову не подоїв! Корову не подоїв! Фрыштик не наварив! Загородку не прополов! Ой, дістану я од Одарки!

ОНИСЬКО: Спамнятай ся! Што то треплеш?

ТАРАН: І тісто якбач перекисло... іщі вчера-м го замісив.

ОНИСЬКО: (*кладе му мокрый рушник на голову*) Білы мышы, брате, то не добрі! Якбач єсь перебрав! (*Выберать фляшку*). То ніч, перейде. На, поправ ся...

ТАРАН: Не указуй мі фляшку, бо...

ОНИСЬКО: Ге, брате, так ся нервознити не мож!

ТАРАН: Ты вже коровы подоїв?

ОНИСЬКО: Якы коровы? Ты, што, зошалів? Якбач Арістарх йде. Гей! Оле зайдий ту...!

ТАРАН: Чому ся ту шпацірує? Або днесь неділя, або кучіки позаперали?

ОНИСЬКО: Якраз сьме і не велё выпили... Брали сьме порції і страшнішы...

АРИСТАРХ: (*приходить*) Добрый день желаю!

ОНИСЬКО: (*шепче*) Ты з ним спокійніше бісідуй. Він штось... (*гесто*).

АРИСТАРХ: Агой, камарате.

ТАРАН: Як там твої пацята ся тримають?

АРИСТАРХ: Думаш, заместнанці¹⁰?

ТАРАН: (*крічить*) Пацята!

АРИСТАРХ: (*Ониськови*) Досправды... Што робити? Я – аудітор. Аудітор я...

ТАРАН: Аудітор... А ты?

ОНИСЬКО: Подникатель з потравинами.

ТАРАН: А я хто?

АРИСТАРХ: Подникатель з польногосподарьсков техніков...

ТАРАН: Чекайте, чекайте, вы штось попутали. Мы – зістали хлопами?

10 Заместнанець (од словац. zamestnanec) – робітник.

ОНИСЬКО: Самособов. А кым же маеме быти?

ТАРАН: А жены суть жены?

АРИСТАРХ: Самособов...

ТАРАН: Присягай!

ОНИСЬКО: Присягам!

ТАРАН: Повідajte мi, брата, по правдi, хто я?

ОНИСЬКО: (*ласкаво*) Хлоп!!!

ТАРАН: Та то був лем страшный сон! Кобы вы знали, што ся мi при-
снило...

ОНИСЬКО: Перебач, камарате, я вже думав, же есь перебрав навікы.
Треба на каждый припад перейти на купчу палінку. Бо
може, досправды, Чмуляня даяке зіля до той бетегы мішать.

ТАРАН: А Чмуляня іщі у валалі? Оверко ей шандарям нагласив...

ОНИСЬКО: Нигде він ей не нагласив. І тепер до ній зашов... по-
фрыштиковати...

АРИСТАРХ: А кобы у нас жены были як жены, то выпалили бы по
пару літрів каждая, достачіло бы на цілый тыждень, але лі-
нивы...

ТАРАН: Не оповаж ся коло мене так говорити о женах! На них моли-
ти ся треба. Я такой зачну з вашим вихованєм, почекайте!

ОНИСЬКО: Як віджу з ним ся досправды дашто поробило... А што з
фараонами буде?

ТАРАН: (*встав*) Якы фараоны...? Ты... рыло буяче! Ты в якій епосі
жыєш? То не пхай мi під ніс фараонів, бо... Розумиш!? (*При-
ходить Одарка*). Одарко моя!

ОДАРКА: Не гнівай ся, фрыштик вже готовый. Лем вару з пивніці
принесу.

ТАРАН: Гнівати ся на тебе? Та нігда в животі!

ОДАРКА: Ты вчера розказав когута зарізати, я не встигла, та завтра
заріжу.

ТАРАН: Нашто різати, най собі кукурікать.

ОНИСЬКО: Пропав хлоп.

АРИСТАРХ: Быв – тай нїт го.

ТАРАН: Родна моя, любима! (*Цілує*).

ОДАРКА: Што ся з тобов поробило. Рокы єсь ня не ціловав, а нараз єсь ся надумав. Май ганьбу. Ага, люде ся позерають.

ТАРАН: Най ся позерають! Най знають, як свої жены любити і бечаловати треба.

(к о н е ц ь)

Йозеф Грегор
Таёвський

Обіцянки

Песа на єдну дію

Переклад
із словацького языка:
Ярослав Сысак

Прем'єра у ТАДі:
5. октября 2018 року

JOZEF GREGOR TAJOVSKÝ

1874 –1940

Sľuby

(1898)

Йозеф Грегор Таєвський (істинне ім'я – Jozef Gregor) – словацький прозаїк, поет, драматург, педагог, політик. Родився у селі Таєв в часі Австро-Угорської імперії (днесь: Банськобыстрицький край, Словаччина). Скончив Учительський інститут у Кашторі під Знієвом. Робив учителем (1893–1904). Скончив Торгову академію у Празі (1900) і став банківським урядником. Дописовав до новинки «Ludové poviny». У Празі зближився із чеськими реалістами. Є засновником реалістичної драматургії у словацькій літературі.

ОСОБЫ:

ЗУЗА (ЗУЗАНА) Яворова, 45-рочна вдовіця

АНІЧКА, ей 17-рочна дівка

ЯНКО Довгий, старый углярь в пензії

МАРЯ, ёго жена і старша сестра Зузаны

МІШКО, їх 23-рочный сын і реґрут

ДЮРКО, 14-15-рочный пастырь у Яворовых

НОВТАРІШ

ПЕРШЫЙ РЕҢРУТ

ДРУГЫЙ РЕҢРУТ

ТРЕТІЙ РЕҢРУТ

ЧЕТВЕРТЫЙ РЕҢРУТ

(На сцені, просторна хыжа у Яворів. На заднім плані двері, на ліво до публіки пец, на нім шырокі кахлі. На право – касня, а на ній поліця з горницями. Навколо кахлів, як і направо коло стіны, лавка. На ліво такой од кахлів двері до малой коморкы, дале постіль і лада. Протів лады на право стіл закритый обрусом, під ним стілці. Над постілів і ладов жердь з перинами і шматём. На стінах явлінны сятых. На правій стіні два выгляды, над нима фінджі на рамі. Вліво коло лады годинкы. Коло выгляда глядило).

ЯВЛІНЯ 1.

АНІЧКА: *(сама у хижі; у сяточнім крою, привязує пантлик на косу. Позерать ся до глядила і тихонько, тужобні співають і якбы у танцю перекрочує з ногы на ногу):*

*«Прийдь шугайку премілений, прийдь ку нам,
Я ті за калапчок пірко дам,
Червену ружічку, розмаринок зелений;
Прийдь шугайку мілений».*

*(возьме з выгляду у горнятку намочены квіткы,
попахать їх, кладе назад і повторює):*

*«Червену ружічку, розмаринок зелений;
Прийдь шугайку мілений».*

(Перешмарить косу на хырбет, попозерать на годинкы). Ёй, вже вісем годин, а іщі не йде. Вечур мі обіцяв, же прийде о пів восьмой а (остро) о восьмій іщі го нїт. (Жалостно): Боже, што кедь ня вже не хоче... А то якбач зато, же ем му обіцяла... але я не винна. Міг ня такыма медовыма речами не кламати. Слызы му в очах грали. То як ем ся могла стримати? Та ці ем му мала повісти, же го не хочу, кедь го тыж радо віджу... Боже, што теперь буду робити? Та ный – кедь єсь такый! – я ся радше до воды шмарю, кедь він не прийде, жебы собі з мене нихто смішкы не робив. (Попозерать до выгляду; по малій павзі повтерать собі очі шурцом). Ні, вже ся не шмарю! Іде, вже іде мій Мішко! (Лякать, сушить собі очі шурцом, позерать до окна). Ёй, є якыйсь такый смутный, біднятко. Мушу го розвесилити! Але як? Кедь і я маю плач на носі. (До публікы) Гей, то бы нихто не повірив, як то ту (укаже на сердце) болить і ту (на горло). Ани выповісти...

Але не дам на собі знати, же мі го жаль; бо бы єм сама мусила плакати. А мама, так тота бы мі косу выскубала, кобы нас ту нашла обидвох, треба ся хмурити. Ёй, але як...? *(побігне ку дверям і зістане тихо стояти)*. Псст, іщі собі ніс *(укаже, же утерать)*.

ЯВЛІНЯ 2.

АНІЧКА, МІШКО

АНІЧКА: *(як Мішко отворить двері, вытягне руки, закрічить)* Медвідь!

МІШКО: *(у святочнім облечіню, высміяный з палічков у руці, у дверях)* Якбач, лишочка. *(Войде)*.

АНІЧКА: *(з доганяньм)* Зась? *(Крутить головов)*. Я не фалошна. *(Ідуть до переду)*.

МІШКО: Та я не досправды. Я лем так, же што ты на то – Слава Ісусу Хрісту. *(Надойме калап і дає ей руку)*.

АНІЧКА: *(подає руку)*. Гей – Слава і во вікы – лем так. А кілько раз єсь мі вже...

МІШКО: *(серьёзніше)* Яка-сь лем ты, Анько – хоць за што ся назлоштиш. Та мені бы єсь хоць што повіла, я бы ся не погнівав.

АНІЧКА: *(лукаво)* Бо знаєш, же я ті таке не повім.

МІШКО: Но, та ани я тобі вже веце не повім. Але теперь о іншим говориме.

АНІЧКА: О чім, Мішку?

МІШКО: *(не знає, як то повісти. Серьёзным голосом)*. Но, так... Анічко, но, же, як єсь мі, наприклад, спала?

АНІЧКА: *(скочить до речі)* Як, же єм што?

МІШКО: *(продовжує)* Што ся ті сніло?

АНІЧКА: А тобі што?

МІШКО: Мені ся ніч, бо єм не міг спати.

АНІЧКА: *(наївно і тихше)*. Ани мі, досправды. Вже ня хотіла мама з постели здрылити, бо єм ся лем перевертала. А то лем про тебе, знаєш! Тільки єсь мі вчера того наговорив, же єм потім, од тых великих думок, ани око не заджмурила. Все

лем ты мі був перед очіма. Але почекай, раз ті і я тільки набалакам! Гей (*грози́ть му палице́м*), аж ся ті буде з голови дымити!

МІШКО: (*высміяный*) Уж теперь єм зведавый¹, што то буде. Не повіш мі, Анїчка? (*хоче їй за руку хопити*).

АНІЧКА: (*не дасть ся*). Теперь ніч, потім, потім, знаєш...

МІШКО: (*сміє ся, прикивує головов; хопить їй за руку і, як она, фіглярськы*): Коли?

АНІЧКА: Ой-ой, але бы хотів дахто знати. Ай так не повім. Тадь ты вже потім (*вывалить на нёго очі*) будеш знати, коли!

МІШКО: Потім мі уж вшытко єдно (*до уха*), кедь вже будеш моя жіночка. (*Анїчка собі затулять руков ухо, до котрого Мішко говорить*). Я і до млакы скочу, кедь мі розкажеш.

АНІЧКА: (*скочіть до речі*) Але лем кедь не буде глубока, гейже?

МІШКО: Та, што єсь, Анько, та де же до глубокой. Стиг бы єм ся затопити, но де бы єсь потім такого доброго мужічка нашла, як я ті буду?

АНІЧКА: Ой-ой-ой, а же іщі «мужічка». Мужа! Вера, гей! (*вытягне обидві руки*). Ай на каждый палець єдного. Лем кобы єм хотіла! (*оберне ся на запятку. Але увидить, же Мішкови ся то не любить. Хоче то направити*). Лем не думай собі, Мішку, же я то досправды (*положить му руки на плечі, завісить ся на нёго*). Бо і ты маєш пуляка на носі. Ай теперь (*дзобне му палице́м до носа*), ай теперь ся лем так, на око, усміваш, гейже! А же «ся не назлощу».

МІШКО: (*взбыхне*) Гей, але не зато.

АНІЧКА: (*перестрашена пустить ся го*) А за што?

МІШКО: (*серьёзно*) Знаєш, што ня чекать і година ся мі вже ближить. Ку тому тільки неїстота (*Здвигне руки*). Гей, поразило бы тых панів..., што ня за вояка взяли! Кобы мі був тот нянє, радше руку...

АНІЧКА: (*скочіть му до речі*) Мішку! Ні, не гріш, бій ся Бога. Іщі ся ті, досправды, дашто стане. Я ся бою, кедь так бісїдуєш.

МІШКО: Ани бы єм не дбав. Холем бы мі не было смутно за вами і тыма пінязми, што їх нянє надарьмо утратив.

1 Єм зведавый (од. словац. zvedavý) – интересує ня.

АНІЧКА: Та так ні, Мішку. Надій ся на Господа Бога. Я лем кус за-
дримала той ночі а... (*думать*), а в тоту минуту єм тя віділа
із войска дома (*трясе головов, наївно*). Ай тоты писма єм
вшыткы віділа. Досправды! Так были (*перейде руков понад
стіл*) розложены до єдного на тім самім столі. Іщі ай тот
підпис пана цісаря...

МІШКО: Бодай бы то радше правда была а не сон; але я уж не вірю.
А кобы ай. А кобы ай, ці ты знаєш, яка одповідь прийде?
Новтаріш мі недавно говорив, же наїсто. Кобы він там був –
хоць што бы єм дав! – ей (*махне руков*), не зробить тот ніч.

АНІЧКА: А не знаю, ці го там ай знають.

МІШКО: (*усміхне ся*) Але, радше мати надію, як жыти без нёй. Є така
пословіця!

АНІЧКА: А я, як буду потім жыти? Сердце бы мі пукло од жалю.
Мама мі вже теперь говорять: «Ты єсь дівча, як трава: што
же ті є? Не маш ты даякы тайности?» – но та потім, яка же
буду, кедь ня ани ты не потішыш, але якраз засмучуєш!

МІШКО: Анько, а нашто ті буду інакше говорити, як ся може стати?
Ту мусиме і на того найгірше думати; я знаю, же каждый день
про нас роком буде; але дарьмо, ту ніч інше не помагать...

АНІЧКА: Лем што, Мішку?

МІШКО: Лем сята терпеливость.

АНІЧКА: «Сята терпеливость», а іщі што, Мішку?

МІШКО: Дотримати слово.

АНІЧКА: А уж веце ніч?

МІШКО: І Господь Бог, на самый перед.

АНІЧКА: Тото мі не треба припоминати.

МІШКО: Гей, і кедь бы єм три роки мав (*Анічка собі закрывє очі*)
служыти, і тоты ся скоро поминуть, лем кедь будеш терпез-
лива і дотримаш, штось мі обіцяла. А іншак о мене ся не бій.
Бо хоць три роки і довгий час, веце собі ніч не жадам, лем
жебы мі так (*підойме калап*) Господь Бог помагав, як я на
тебе думати буду і тобі вірным остану – лем мі іщі повідж,
Анічко...

АНІЧКА: Што, Мішку?

МІШКО: Тото, же кобы ты так пришов даякий...

АНІЧКА: (з плачем, *скочить до речі*) Што, може бы єм му сердце вы-
ложила...

МІШКО: Ні, тото не жадам. Лам мі іщі повідж, же кедь бы так родина...

АНІЧКА: (як *перед тым*). Нихто! Ани властна ма... (положить до-
лонь на уста). Іщі ня панбіг покарать із тобов.

МІШКО: Но, та ний вже буде, як Він хоче. Лем вже не плач тільки
(*єднов рукой ей обойме*). Не розжаль іщі мене веце, як єм.
Панбіг є і буде і потім лем тот, што був, я ся верну, тай бу-
деме свої (*притисне ей ку собі*).

АНІЧКА: (*все іщі жалостні*) Вернеш, але коли?

МІШКО: Та і мене лем тото мучить, же не знаю коли. Може, же за
тыждень, а може, же аж о три роки. То уж лем Тот (*укаже*
руков горі) знає і панове, што ня в руках мають.

АНІЧКА: (*заломить руками*) Боже, три роки, за тот час ня поховають.

МІШКО: Прошу тя, Анько, не бісідуй таке. Подумай ай о тім, же о
тыждень ся могу вернути.

АНІЧКА: (*повтерать очі*) Та тільки уж лем почекам, жебы мама не
спознала, бо она бы ня потім цалком доконала, жебы ся діз-
нала, чом ся так мучу.

МІШКО: Но, та зато не плач. Бо спознать мати і теперь.

АНІЧКА: (*скоро ся поутерать*) Іщі на мі видно? Барз?

МІШКО: (*фіглярськи*) Іщі ту маш слызочку, подь, я ті поутерам
(*вытягне хусточку з лайбика, хопить Анічку коло боків і*
поцілує на лічко).

АНІЧКА: (*ся му вымкне, утерать собі лице*) То ся не патрить, Мішку.
Я ся потім назлощу. (*Одходить*).

МІШКО: (*біжить за нёв, хопить ей*) Но, тадь єм ті не ублизыв, не
гнівай ся. То вже, знаєш... на тото... на розлучку. Засмій ся
мі, сердечко мое.

АНІЧКА: (*торгать ся му з рук*) А то як... ай так ні. Я ся гнівам.

МІШКО: (*підлизаво*) Але говорять, же гнів шкодить красі.

АНІЧКА: Я і так не красна. Пусть ня! Буду крічати. Заклічу маму.
Дома є.

МІШКО: Кріч, ний прийде. Але я тя не пущу, покы ся не засмієш.

АНІЧКА: (*до твари му*) Но хахаха.

МІШКО: Но, та тепер ты вже... ідь. (*Пустить ей*).

АНІЧКА: (*біжить вон*) Ай іду! (*Одходить*).

ЯВЛІНЯ 3.

МІШКО сам.

МІШКО: (*2-3 крокы йде за Анічков, грозить за нёв а потім співать*):

«Анічко, Анічко, ты єсь труцовита
Кобись была моя, та бы-сь была бита».

(*Оберне ся і йде до переду*). Ах, не барз мі є до співу, кедь подумам, што ня чекать. Днесь єм іщі ту, дома, а завтра лем Бог знає, де буду. Але, як ся розыйдеме? (*Думать*). Хоць як буде, але в такій неістоті не можу одыйти. Вже, як бы не было, мушу ся дізнати, ці ся ей тримати, або може забути і на тоту хыжу, – ей, кобы ся дало. Она ня любить, обіцять мі вшытко, але ці буде годна одогнати, як я одыйду, каждого допитого? Кобы єм холем знав, на коли я ся маю обіцяти? А ці ей тета не буде силовати, кедь прийде даякый, што ся ей полюбить. Тото, холем, кобы єм знав, такой бы ся мі легше одходило! Она ня, тета, як родину, радо видить, але ці бы тыж, кобы ся дізнала о наших тайных обіцянках? Не знам, ці бы ті, Мішку мій, не указала, де мурник діру охабив. Я ся мушу хоць як, іщі днесь з нёв договорити (*позерать на го-дины*). А вже ани часу не маю назбыт. Я ей то прозраджу та-кой, як двері отворить, што маю на сердцю. Лем, як ся осмі-лити. Але мушу зайти так надалеко, з боку, кобы єм міг...

ЯВЛІНЯ 4.

МІШКО, ЗУЗА, АНІЧКА

ЗУЗА: (*у домашнім одлечіню, файна, тучна жена. Утерать собі руки до шуриу і через двері говорить*). Ани ся чоловік одлечі не стигать, як ся патрить, про тоту роботу, іщі ани в неділю. (*Ку Мішкови*). Ага, витай у нас, Мішку.

МІШКО: (*смутный*) Слава Ісусу Хрісту.

ЗУЗА: Слава на вікы.

МІШКО: Як съте одпочівали, тето, што ся вам приснило?

ЗУЗА: *(назлощено)* Ніч, ніч, Мішку мій. Ани єм... лем дакус єм заспала, ай то, як ся розвидняло. А тота *(на Анїчку)* лем ся коло ня перевертала, та ани я не могла про ню спати. Аж бы єм ей выфляскала. А уж і мало хыбило, же бы єм ей до хыжы не выдрыляла.

АНІЧКА: Тадь сьте ня могли...

ЗУЗА: Оле будь тихо, бо іщі теперь можеш дістати.

АНІЧКА: А што я можу зато, кедь єм не могла заспати?

ЗУЗА: А то чом ты уж не можеш заспати. Ці ты маєш даяке трапіня? Ці што? Нияке! *(ку Мішкови)* Потім вже якось ся перестала вертїти коло мене, та єм якось заспала, та спали сьме – вже скоро день був. Зато єм іщі така, ага, неуправлена а скоро і до церкви треба йти. Але я вже знаю, же не піду, бо лем недавно єм варити поставила, а кедь собі не навариш, та ся ани не наїш. *(Ласкаво)*. А што ты, ачей уже на тоту войну?

МІШКО: Вера там. Завтра о шестій мусиме там быти.

ЗУЗА: *(сяде на лавку коло стола)*. Гей, гей, о шестій... *(Спамнятать ся)*. Ёй, Господи, я собі сіла... *(Анїці)*. А чом же ани столець не подаш Мішкови? *(Анїчка побігне)*.

МІШКО: *(бере ей столець з руки)* Ні, не роб собі старости, Анїчко. Не буду сидїти. Шак єм не зуновав² а і так вже не можу довше бісїдовати, *(собі)* а тільки бы єм вам того хотїв іщі повісти.

ЗУЗА: Вшытко єдно. Як же, я вже стара, але она мусить знати, што ся патрить³, кедь дахто до дому прийде. Тадь вже не мала дітина.

АНІЧКА: *(боком Мішкови)* Гм, ту маєш, вже не єм дітина. *(Наголос)*: Я му нукала, але кедь не сяде, што, на силу го посаджу? Но повідж... *(джмурькать на нёго)*.

МІШКО: *(Зузі)* Гей, гей, тето, нукала; але камаратя тыж вже чекають *(сяде)*.

ЗУЗА: Але де бы сьте так скоро ішли? *(Попозерать на годинкы)*. Є іщі лем пів восьмой, а насїдати будете може аж на полїдне. *(Анїчка меджі тым одыйде до коморкы)*.

2 **Зуновати** – устати, змучіти ся, набрыднути.

3 **Што ся патрить** – што треба (робити).

МІШКО: О три ферталі на дванадцяті. Але година і півдругою ся мине, покій зыйдеме долов, до міста. А ліпше скорше...

ЗУЗА: Так, вера, так. Але ты ся радше стримай дакус у нас, бо лем панбіг знає, коли зась ку нам прийдеш. Бо я не думам, же ті прийде тот лекрамація⁴. Нескоро сьте з тым зачали рушати. Лем як ты вже одобрили. Та вже по тім... (*махне руков*).

МІШКО: Тадь гей. Але хто бы собі був подумав, же мене тепер за вояка возьмуть. Ани я сам, кедь ня дотепер не взяли.

ЗУЗА: Видиш, тоты не позарають на тото, ці ты дома потребуєть, лем подь, кедь єсь валушний. Так то захопило і тебе. Лем панбіг знає, коли ся одтам вымоташ, а іщі кедь сьте з тым так нескоро зачали.

МІШКО: Тадь няне хотіли іщі перед асентірков, але я їх одговорив, же чей лем ня не возьмуть вже з третей.

ЗУЗА: Я ся ті чудую, же єсь такый мудрый, а такую дурноту єсь зробив. Кедь вже отець хотів выналожити, мав єсь го охабити. Тепер єсь собі сам на вині, а не знаю, ці вас то і веце не буде стояти.

МІШКО: А ці ня потім іщі пустять?

ЗУЗА: Та тото є найгірше, што інше. Вірю, же отець бы не сановав і корову продати. Но але дав бы Господь Бог, жебы вас ани тільки не стояло а жебы єсь і домів пришов. Я бы ті то од серця вінчовала. Як собі порадить тот отець, без тебе? І мати тыж не барз годна. Жебы сьте мали мати уж даяку поміч у домі, та іщі і тебе беруть гет. Таки ту суть уж законы!

МІШО: (*вздыхне*) Гей!

ЗУЗА: Але – вшытко в Божых руках. Кедь є ті так суджене, дарьмо вже, така воля Божа. Кедь ся будеш добрі тримати, і выдтам, ага, яки хлопи пришли і тепер, як буки, выпасены. А їдак єсь не такый, жебы єсь ся не знав насытити, та там з голоду, думам, вмерати не будеш. Та і мати ся о ты постарать, тай мы тыж, што будеме мочі – тадь сьме, думам, не чужді. І не маме кому посылати.

МІШКО: Та тото нї, голоду ся не бою.

ЗУЗА: Но, та зато. Лем ты ся в іншим добрі тримай, жебы єсь ся не злайдачив, та і там, як говорю, ті добрі буде, як собі звик-

4 Лекрамація – хибной выгваряня слова «рекламація».

неш. А кедь будеш снаживый, вшытко будеш тримати в порядку, не на дурноты будеш думати, дурнішы, як ты, ішли, а пришли домів і по пять, шість фрчок выслужыли. А што то теперь – три рокры, не як даколи, як (з плачом) мій муж, твій уйко розповідав: і по 12 років служыли а выслужыли ай дві капітулації подакотры. Ой-ей, панбіг поможе, лем го не забывай. А можеш іщі і домів прийти. (*Встає*). А мати, як? Плаче?

МІШКО: Та якже, лем плаче. А вже бы тільки не мусила. З тым мі і так не поможе, лем што мі іщі бівшу тяжобу на сердце кладе.

ЗУЗА: (*стойть*) Вера, як каждая мати. Я бы ся тыж, вера, не стримала, а вже лем маю інакше сердце, як она (*в тім Анічка з коморкы у шуриу принесла ябка*). Што же то там маш, Анічко?

АНІЧКА: Даскілько яблок ем выбрала, кедь бы ся хотіло, ага ту, Мішкови.

МІШКО: Кедь ся так стараш, Анічко. Дякую.

ЗУЗА: Не выдумуй, хто бы теперь ябка їв? Але кедь ся ті хоче, Мішку, та коштуй. Подай ай ніж, Анічко. (*Анічка йде по ніж, Зуза бере з поліці танір і вилкы. Говорить веце про себе*). Але почекай, я дашто інше принесу, кедь уж... (*Одыйде*).

ЯВЛІНЯ 5.

АНІЧКА і МІШКО

АНІЧКА: (*положить ніж на стіл, Мішкови розгорне шури*) Няй ся ті любить, Мішку.

МІШКО: (*возьме*) Возьму собі, бо такой бы есь ся... (*Надує на ню ліца*).

АНІЧКА: (*мыкне головов*) Лемже я не ем ты. (*Оберне ся, іде до коморкы*).

МІШКО: (*встане і йде за нёв*) Но, ці не говорю? Попозерай, Анічко, Анічко! (*побігне за нёв, хопить ей*). Анічка ту має якраз слызочку... мушу ей повтерати. (*Хоче Анічку поціловати*).

АНІЧКА: (*мыкать ся*) Оле, дай мі покій! Пусть ня. Буду на тя мамі жаловати (*вымкне ся му і розсыпле ябка*). Ага, теперь собі позберай. (*Мішо зберать. Анічка шкодорадосні*). Ёй, кобы теперь пришла! (*Ляпкать руками*).

МІШКО: Тадь мі помож. (*Назбераны ябка положить ей до шуриу*).

АНІЧКА: Ани ня не нападе, ний тя видить, а іщі ся буду жаловати, жебы есь знав...!

МІШКО: *(позберать остатні, встане)* Нашто ся їй будеш...?

АНІЧКА: Ты добрі знаєш нашто. Уж єм і теперь хотіла, вже мі ту... на концю языка было. *(Одбігне до коморкы і такой ся верне без яблук)*.

МІШКО: Тадь есь могла, кедь есь хотіла. Я бы тыж дашто доложыв.

АНІЧКА: А што бы есь доложыв? Не маєш што, того я ся не бою.

МІШКО: А я ся бою, кедь ты ні.

АНІЧКА: А што бы есь доложыв? Повідж мі то. Але скоро, бо приїде...

МІШКО: *(серьёзно)* Повім ті прямо.

АНІЧКА: *(неспокійно)*. Но, но, та мі вже повіч...

МІШКО: *(возьме ей за руку)* Будь спокійна, Анічко, тобі я вірю, але ті повім, чом єм не міг заспати.

АНІЧКА: Чом, Мішку?

МІШКО: Том... я в такій неістоті не можу... не годен єм одыйти. Ний ся вирішить меджі нами. І ты будеш спокійніша, і я буду знати, чого ся маю тримати.

АНІЧКА: Я не розумлю, о чім ты бісїдуєш.

МІШКО: О тім, же єм той ночі вирішив, буде, што буде, повісти твоїй мамі, што є меджі нами.

АНІЧКА: *(запхатъ му уста долонёв)* Ёй ні-ні, Мішку. Тадь она ня заб... *(Біжыть вон)*.

ЯВЛІНЯ 6.

МІШКО і ЗУЗА

ЗУЗА: *(холом дакус веце управлена. Як отворить двері, Анічка выбігне. Зуза несе на танїрі м'ясо, фляшку з палїнков і хлїб. Анїцїї)* Де летиш? Што ся шалиш? Ці есь ей ты дашто... Мішку?

МІШКО: *(рїшучо)* Я! Што, што? Ні, она... же ся йде до церкви прихтовати.

ЗУЗА: *(положыть на стіл)* Вже ся могла давно. А то лем парады на

себе вішать. (*Тихше, але гордо*) Властна мати єм їй, але не радила бы єм ті даколи таку жену. То лем жебы такий пришов, што буде мати маєтки і тісячі.

МІШКО: (*як перед тым*) Но, а я вам якраз теперь... хочу повісти, же ці... бы сьте... жебы сьте ся не трапили.

ЗУЗА: А, ай так вже є натрапене. Лем ний ся ті любить, Мішку, на дорогу, фалаток. Може є дакус тверде, але ты маєш добры зубы. (*Положить і йде до каснічкы по погарик*).

МІШКО: Дякую, тето, мені і так теперь не до їджіня, вже скоро третій день. Так мі якось тот цілый жаль ту... на жалудку.

ЗУЗА: (*принесе і наливать*) Та што єсь такий, на мнягко! Ты, як видно, не маєш воєньске сердце, мене бы мали там взяти, я го маю, як камінь. (*Сяде*).

МІШКО: (*про себе*) Ей, кобы так было з масла! (*На голос*). Тадь оно бы і вам змнякло, кобы сьте были у моїй скорі.

ЗУЗА: Ех, а нашто бы єсь ся бояв, як даякого турка! Лем собі сядь ближше, не дай ся нукати, як на свадьбі. (*Понукне му повный погарик*).

МІШКО: (*він бы хотів на того дашто повісти, але Зуза го перебігне*).

ЗУЗА: Тадь не єсьме даякы чужді. Лем собі ты заїдж і з того женьского, лем собі берь. Одлож тот калап і паліцію – дай гев. (*Возьме му калап і паліцію, одложить*). Ай з того мняска ті наріжу (2-3 фалаткы му одріже, потім му пхає погарик). Тадь выпий. Ёй, так ся даш нукати.

МІШКО: (*Мішко возьме погарик до руки, обзерать ся*) Та што бы-м ся дав... але позерам за даяким погариком, же собі черькнеме, тето, іщі на послідок.

ЗУЗА: (*іде по погарик. По дорозі*): Я бы не мала, но але про тебе, кедь вже так хочеш, но та мі ту капку чвірькний. (*Мішо наливать*). Дость уж, дость. (*Двигне погарик, Мішо тыж, встануть*). Но, та ний панбіг помагать, дасть ті здравя доброго, щастя і гойно Божого благословіня, і вшытко, што лем собі од нёго жадаш (*черкнуть собі*).

МІШКО: Дай Боже! (*Пють, але не допили*).

ЯВЛІНЯ 7.

Тоты, што перед тым, і ДЮРКО

ДЮРКО: *(днука, про себе)* Але тоты собі давають до рыпаків! *(На голос)* Тютко, вже ем пригнав.

ЗУЗА: Оле, не выдумуй, тадь лем недавно єсь выгнав. Тоты ся не могли ани попасти.

ДЮРКО: *(про себе)* Няй поздыхають, я і так молоко не пю. *(Наголос)* Та якось ся напасли, але знаєте, яка теперь паша.

ЗУЗА: Тадь гей, та што вже поробиме, кедь пашы нїт. *(Наліє до погарика)*. Но, подь ту, Дюрку, завінчуй Мішкови, іде на войну, вже днесь.

ДЮРКО: *(скочить на бік)* Та што вже я знаю вінчовати.

ЗУЗА: *(подасть му погарик)* Та як бы єсь не знав, дашто му лем завінчуй.

ДЮРКО: *(погарик при устах)* Так, няй ті Господь Бог помагать і на тій войні, дай ті Боже здравя, жебы єсь мі іщі даколи, кедь ту буду служыти, і даякым газдом міг быти.

МІШКО: *(із сміхом)* Та тото тото, дай Боже. *(Черькнуть собі, выпють, Дюрко іде ку кахлям)*.

ЗУЗА: *(меджі тым, высміяна)* Што, што ту хлопче спліташ? Анїчка за Міша? Не буде з того жыта мука. Лем Бог знає, коли Мішо прийде, та мати му даяку богату выбере. Гейже, Мішку?

МІШКО: *(твердо)* Нігда, тето! Я собі лем тоту возьму, котра ся мені любить! Та тото вже нї.

ЗУЗА: Добрі думаш, сыну мій, што тя там по пінязёх. Кедь будеш мати добру і робітну жену, пінязі все будуть. *(Дюркови)*: А ты бы єсь, думам собі і вже, дашто під зуб дав.

ДЮРКО: Вера гей, бо ем ся порядні выбігав за коровами од рана. *(Одходить на бік, коло огня, охабить двері отворены)*.

ЗУЗА: *(при одході)* Іду ті дашто дати. А ты собі доты заїдж, Мішку, і налій собі іщі. А де же є тота? Іщі ся все не може выпарадити? Хыбаль, же ся тя ганьбить, ці ся, може, малює.

МІШО: *(через зубы)* Шувна є тота і без малёваня.

ЗУЗА: Што уж знає там так довго робити? *(Одходить)*.

ЯВЛІННЯ 8.

МІШКО сам

МІШКО: (*встане од стола*) Гей, ганьбить ся. Вас ся боїть, бо ани чути не хочете о нічім такім, і мені ся тыж якось язык заплітатъ. Але є то і оповажливость, лем так, тобі ніч, мені ніч, з таким выруковати. Но але вже мушу, кедь єм так вирішив. Не годен єм лем так одыйти. Мусив бы єм ся вернути. Але достъ, не буду довше ся коло того крутити, як мача коло горячой кашы. Дасть Бог, же ня лем так не вышмарять... тот Дюрко, тот бы мі уж скоро зачав. Ёй, шкода, же єм все не повів. (*Чути спів*).

«Іщі раз ся пообзерам
На кордіцкы загорды...»

Ага, Анїчка собі вже співать. (*Слухатъ, обзерать ся*). Хотїв бы єм знати, што буде робити, кедь мене ту не увидить. Бо і так ся може стати, же я ся буду за ню бити, а она, кедь на ню мати притисне, повість, же она лем так фігльєвала, та што я потім? Згорю од ганьбы... почекай, вже знаю, што... (*возьме калап і палицю і сховать ся за касню*). А, вже йде.

ЯВЛІННЯ 9.

АНІЧКА: (*не видить никого, кедь войде до хыжы, заломить руками*) Боже, де же ся дїв? Кедь він досправды повів дашто мамі? Она ня заглушить, а він мі ани на погріб не прийде. Мішку, Мішку, чом єм ті не затыкала рот? А ты і так мусив прозрадити і мене, і себе. (*Мішко на пальцях выйде споза касні і стане за Анїчку*). Як же ся я теперь мамі на очі укажу? Теперь все мі повідять: Мішко, твій Мішко, идь собі за Мішком, закліч собі Міша! Ой, Мішку мій любый, будеш ся ты мати од моєї матери, ведно зо мноу. Ці єм ті не співала іщі вчера? (*Співать*):

«Любуй, любуй, лемже тайно,
Тайна любов міцно файна...»

МІШКО: (*співать, Анїчка ся сторгне*):

«Солоденька, як ягода,
Лемже сердце смуток глодатель».

(*Мішко возьме Анїчку за руку. Ведно співають*):

«Солоденька, як ягода,
Лемже сердце смуток глодять».

АНІЧКА: Ёй, як єм ся настрашыла, Мішку. Я, же єсь одышов.

МІШКО: Ні, покы не дам веци до порядку, не одыйду.

АНІЧКА: Але, мамі єсь іщі не повів?

МІШКО: Та іщі ні, але як отворять двері, такой їм повім. *(Рішучо):*
Я ся вже хочу дізнати, як то буде з нами.

АНІЧКА: Я ся бою.

МІШКО: Кого? Анічко, іщі єм ту, ні?

АНІЧКА: Сять, сять, сять! То бы было інакше, кобы єсь не мусив,
гет. Але так, но де ся подію, кедь ня выжене? А же ня выже-
не, тото знаю до переду.

МІШКО: Можеш іти і до нас, начас.

АНІЧКА: Гей, а што бы люде повіли? А, потім, кедь бы ня і твоя мама
тыж выгнала.

МІШКО: Та тото уж ні, тадь она тя радше видить, як твоя властна.
І вчера, кедь єм тя спомнянув, же што она на то, повіла, же
она не проти, так повіла, а нянє, та тот бы тя, якбач, і на ру-
ках носив, бо же єсь слухна, почлива.

АНІЧКА: Ачей досправды, Мішку?

МІШКО: Та то мі вірь! Або, кобы і ні, же про огваряня, та підеш до
даякой порядной службы, покышто. Трафить ся ті даяка од
Вшитых сятых.

АНІЧКА: А кедь мі шматы не дадуть?

МІШКО: Не бій ся, я ті дам і на трої. Ай такой, ага, ту маю... *(Іде руков
до кешені, выкручать із хусточки).*

АНІЧКА: Ёй, кобы-м ся я не бояла, же ня мама заглушать *(Думать).*
Та нйя, кедь ты так хочеш, нйя так буде, я не дбам. Пінязі
мі іщі не давай, але мамі вже конечні повіч, як то думаеш.
Тадь будеме утікати, кедь нас будуть хотіти бити, а косу собі
не охаблю долов, на хырбеті. Псст, Мішко, і так вже йде. А,
маю ту остати?

МІШКО: Ту!

АНІЧКА: *(гунцутьскы)* Ні, я ся сховам до коморкы. Одтам буду
чути, што буде говорити *(Одбігне).*

МІШКО: І я бы собі мав, якбач, вигляд отворити. (*Рішучо*): Ёй, што, нашто? Ём вояк, а до вояка не мають права (*Сяде собі*).

ЯВЛІННЯ 10.

МІШКО, ЗУЗА, пізніше АНІЧКА, ДЮРКО

ЗУЗА: (*войде дну, Мішко встане*) Та не вставай, Мішку! З того мняска іщі собі заїдж і (*з притиском*) выпий!

МІШКО: (*стоїть, про себе*) То, то на тоту смілость іщі. (*На голос*): Дякую барз шумні, тето моя. Вже єм і їв, і пив. Вже бы-м міг і піти, кобы єм ся вам, тето моя добра, не мав ку дачому признати, кедь бы сьте хотіли мою і вашой Анічки невелику просьбочку выслухати.

ЗУЗА: (*зачудована*) Вашу просьбочку? А то што таке, што то за просьбочка? Лем так, потаємні, кедь маєш, Мішку, дашто на сердцю. Не бій ся, мені можеш повісти, у мене, як кедь бы єсь поховав.

МІШКО: (*ганьбливо*) Але, кедь я ся якраз вам бою повісти, тето.

ЗУЗА: Ёй, Господи, то што то таке?

МІШО: Та, тето моя добра, не гнівайте ся, але я. Я бы... (*скороговорков*) я бы вашу Анічку...

ЗУЗА: (*скочить до речі*) Хотів із собов одвести, ці што?

МІШО: Ні, тето, лем ся не назлостьте. Боже хрань із собов!

ЗУЗА: Та потім што з моїм дівчатиском? Я ся бою, же то вже добрі не буде, кедь сьте дотеперь ніч не повіли.

МІШКО: Та вже ці так, або як, будете крічати, мы уж собі дали обіцянки.

ЗУЗА: (*назлощена*) Та ці не говорю, же то не барз добрі?! Ёй! (*Заломить руками*). Як сьте ся оповажили, без нашого довоління? Дашто таке... (*скочить*) а де є тота!? Голову ей одкручу, як качці (*хоче вон*).

АНІЧКА: (*у коморі*) Сять, сять, сять!

МІШКО: (*стримать Зузу*). Ні, тето, про Бога вас прошу, она не винна. То я ей на того наговорив, мене бийте.

ЗУЗА: (*выторгне ся му*). Та і ты єсь не порядный! Та ці не видиш, же то іщі дітина, же ті приобіцять, што лем собі зажадаш? Ёй,

Мішку, Мішку, та тото єм собі о тобі не думала. (*Отворить і крічить*): Гань! Ганє! (*Анічка вийде з комори, коса запхата за весту, руки на очах*).

МІШКО: Ту є Анічка.

ЗУЗА: (*зла, торгне їй за руку*) Де єсь была?!

АНІЧКА: (*закрыє собі очі*) В ко-мо-рї. (*Дюрко зазре до хыжы*).

ЗУЗА: Чом? Га?! (*Двигать руку, же вдарить*).

АНІЧКА: Кедь я... ся вас... бо-я-ла.

ДЮРКО: (*через двері*) А іщі кобы я прозрадив, як ся ту облизовали, аде, недавно.

ЗУЗА: Гей? Теперь єсь ся ня бояла, але тогды, кедь сьте ведно... тогды єсь ся не бояла! Што было меджі вами?! Повідж, повідж, бо тя досправды... (*двигать руку*).

МІШКО: Ніч, тето. Бог видить моє сумлїня.

ДЮРКО: (*через двері*) Лем їх по голові, жебы не храмали.

ЗУЗА: (*мірніше. Оддрылить Анічку, тота плаче*) Ідь мі з очі! Кобы не была божа неділя, та бы єм тя, досправды, змарнила. Але не хочу взяти грїх на душу. Ай ты, Мішку. Я не потребу, жебы ты моє дівчатиско на такы стежки зводив (*оберне ся*). Што повідять твої нянє і мати? Кедь ся они тото дізнають. А я ся їм буду скаржыти іщі днесь. Жебы знали, якого сына мають. (*Хоче одыйти*).

МІШКО: (*іде за нєв*) Тетко моя, шувні вас прошу. (*Зуза ся заста-вить*). Кобы сьте і вы так повіли, як они, не мусило ся стати, што ся стало. Они, вірьте мі, не проти. Я їм вже вшытко побісїдовав. Лем ся, прошу вас красно, і вы успокойте.

ЗУЗА: (*мірніше*) Но, тадь я ся позвідам; але біда вам, кедь циганиш (*обидвом грозить*). Нігда мі до мого дому не вкročіш; бо я не хочу іщі і з роудинов до гніву ся дістати, маю дость іншого трапіня на своїй бідній голові.

МІШКО: (*просебно*) А кедь вам так повідять, як я вам говорю, ці вы тыж поволите?

ЗУЗА: А іщі што! Но, кобы ай, та лем аж потім, як од войска прийдеш. Але теперь ніч, ани мак. Та як бы ні! Што ты знаєш, докы ты там стримають? Та як інакше. Інше ани робити не будете, лем собі выписовати. В тім вам розкажемо мы, родічі. (*Аніч-*

ці): А ты ся уж тільки не хмурь, бо тя такой вытріскам, як єм ті вже обіцяла.

МІШКО: (*сміє ся*) Та няй буде, я не плачу, але она, лем ей порядні, тето, і зо мною.

ЗУЗА: Тадь гей, мітлов бы єм вас мала обидвох і то з тым грубшым концём. (*Чути спів*).

(*Спів*).

МІШКО: (*высміяный*) Я вже знаю, же ні. Тадь вы така добра, тето, як мед. (*Зуза сяде*).

ЗУЗА: Добра, покы добра; але як ся назлощу, та єм, як три фурії...

ЯВЛІННЯ 11.

Тоты, што перед тым, і трёме РЕГРУТЫ.

(Спів перестане, силне клёпканя на двері).

ЗУЗА: (*встане*) Вольно! (*Отворять ся двері, в них регруты*). Няй ся вам лем любить!

РЕГРУТ: (*у дверёх*). Не можеме, маєме ся понагляти. (*Ку Мішкови*): Оле подь, брате, на слово.

МІШКО: Што ся робить? (*Возьме калап і йде. З дверей*). Такой прийду, не гнівайте ся. (*Одыйде*).

ЯВЛІННЯ 12.

ЗУЗА, АНІЧКА

ЗУЗА: (*сяде за стіл, тихше говорить і часто ся обзирать на двері*) Но, подумай, дівко моя. Лем жебы єсь тот свій поступок ай не обановала. Лем тільки ті повім. Але потім ся мі не будеш вышкіряти, же то я тя навела, кедь тя охабить.

АНІЧКА: (*стойть оперта о лад*) Не гнівайте ся, мамко. Нігда ся то не стане. Я го люблю.

ЗУЗА: Але што ты іщі о тім можеш знати. Ці ты знаєш, што суть три роки? Думаеш собі, же ся ті теперь скорше минуть? Ага. Почекаш собі.

АНІЧКА: Та вже мушу, кедь єм обіцяла.

ЗУЗА: *(махне руков)* Та што там обіцянки; обіцянки ся обіцяють, як хліб ся їсть.

АНІЧКА: Але у мене то не так... *(крутить головов)*.

ЗУЗА: *(з чувством)* Тадь гей, маєш правду. Вже як ты собі дашто возьмеш до той своєї гебулі дурной...

АНІЧКА: Але, мамо. До якої дурной, тадь єм девять років до школы ходила.

ЗУЗА: То єсь ся, якбач, там тым дурнотам научіла, што з них, ай так ніч не буде.

АНІЧКА: Буде, увидите, мамко, же буде. Мішко не такый.

ЗУЗА: Но лем, но; як каждый. Іщі єсь ніч не перескочіла.

ЯВЛІНЯ 13.

Тоты, што перед тым, МАРЯ, пізніше МІШКО

ЗУЗА: *(як Маря отворить двері, назлощена)* Но лем подь, подь, сестро моя, маю ся з тобов подогваряти.

АНІЧКА: Витайте у нас, тето. *(Іде вон)*.

ЗУЗА: Што то ты доволила...

МАРЯ: *(худа жена, сяточно облечена на дорогу. Із жалём)* Але, дай мі холем выдыхнути, сестро моя. Ани поздравити мі не даш. Слава Ісусу Хрісту

ЗУЗА: Слава і навікы. *(Мішко войде)*.

МАРЯ: *(ку Мішкови)* Вже на тя чекають. Ага, мене выдурили, жебы-м ішла по тебе.

МІШКО: *(не знає, што повісти)* Іду, іду... вже.. *(Ходить по хыжі, як кедь бы дашто глядав)*.

ЗУЗА: *(ку Марі)* Та мене ани не слухаш, сестро?

МАРЯ: *(сідать на лавку під пец)* Но, та вже лем повідай, што хочеш од мене.

ЗУЗА: *(Мішкови)* Почекай, Мішку, жебы єсь потім не повів, же єм тото або інше придала. *(Ку Марі)*: Но та... та так, сестро моя. Не любить ся мі тото ани од тебе, ани од твого мужа..

МАРЯ: Але, што ся ті не любить, наперед мі повідж.

ЗУЗА: Же таке доволюєте, ту, ага, вашому сынови. *(З жалём у голосі)*:

А маєш лем того єдного. Жебы єсь знала, я ті то повім з моста до проста, як добра сестра. Знаєш... (*оберне ся*).

МАРЯ: (*плаче*) Єдного, а ани тот вже не є мій. (*Ку Мішкови*): То што же мы ті, сыну мій, таке довелили, же ся того, ту, ага, теті не любить. Мішку, та вже лем мі повідж. Бо я не знаю, што бы то могло быти.

ЗУЗА: (*назлощена*) Видиш, гавалірю!

МІШКО: Но, мам, та того, што сьме вчера бісідовали, і з няньком.

ЗУЗА: Гей, я не знаю, ці сьте бісідовали або ні, але, намоіверу, не знаю, де сьте розум поділи, кедь сьте, нібы, же сьте довелили вашому сынови, ту ага, Мішкови, жебы собі з моєв дівочков обіцянки давали.

МАРЯ: Та ці мы го на того нагваряли? Но, повідж, кедь єсь ту, теперь, до очей.

МІШКО: Не нагваряли; але сьте мі повіли...

МАРЯ: (*скочіть до речі*) Што же сьме ті повіли? Я лем тільки повіла, кедь єсь вже так налігав, же кедь прийдеш од войска, а Анічка ся доты (*Зуза прикывує*) не оддасть а буде тя хотіти, і ей мати тыж доволить, же мы, кедь вже так хочеш, не проти, хочь ся і поберете. Што? Ці єм веце повіла?

ЗУЗА: (*граным гнівом*) Видиш, видиш, Мішку, який ты, кедь вже мушу повісти, круцман, і великий.

МІШКО: Ні, тето.

ЗУЗА: Але гей, тадь чуєш, што мати говорить, а она не буде циганити.

МАРЯ: Ні, намоіверу, як є панбіг на небі; не годна єм го ани спомнянути, кедь мы холем слово веце...

ЗУЗА: (*ку Мішкови*) Но та чуєш! То, якбач, лем у твоім молодім розумі ся могло зародити, так мі дівчатиско збаламутити. Ей, нодем повідж ты мі, Мішку (*хопить ся за боки*), так наприклад, а кедь ся ті дівча, помы там будеш, знелюбить, то ей потім так охабиш? Та я бы тя кыпятком обляля! Жебы ся мое дівча про твій нерозум не оддало або собі іщі сердце грызло. Ту ті повідам, до очі, перед твоєм матірєв і моєв сестров.

МІШО: Ні, тето, того ся нігда не стане!

ЗУЗА: Нодем но, якбы ні, стає ся.

МАРЯ: Та і я му того істе говорю, же ся му за тот час може і натура змінити. (*Жалостно*): Та ці ты знаєш, коли тя одтам пустять?

ЗУЗА: Так, так сестро моя, правду гвариш. (*Ку Мішкови*): Мы дві не вчешні. Велё мы того віділи. Ту, ага, котрый то... Янко Клубиків, тыж так обіцяв, а потім дівчатиско ся з того змарнило, про того розбійника, кедь вже мушу таке забрехати.

МАРЯ: Ани собі ей не заслужив.

МІШКО: Але я такий не буду, Господь бы ня покарав.

ЗУЗА: Та і того іщі кара не мине. Ой, ні.

МАРЯ: Божічко ся на вшытко позерать, а зато, кобы ай того мало так скончіти, ний ся іщі теперь, поky людє не знають, скончіть. (*Ку Мішкови*) Бо ся мі і той ночі, о тобі, недобре приснило, лем єм тя не хотіла засмутити.

МІШКО: (*просебно*) Мамко, про Бога вас прошу, не зачінайте! Я так не зроблю, як тамтот.

МАРЯ: Але нянё, думам собі, тыж бы мав о тім знати. (*Веце ку Зузі*): Тадь бы єм при нім не вытримала, бо є теперь даякий вселіякий, сам на себе назлощений, же му ты беруть із дому.

ЗУЗА: Та правда, же мусить... зажену по нёго... (*Встає*).

МІШКО: Ні, тето. Я сам зайду по них. (*Одыйде*).

МАРЯ: Я не проти, приведь собі го, што ті повість.

ЯВЛІНЯ 14.

МАРЯ, ЗУЗА

МАРЯ: (*ганьбливо, по павзі*) Но, а што же ты теперь на того, сестро?

ЗУЗА: Та сядь собі близше, ний ся подогваряме, та што уж теперь, кедь нам таке вывели.

МАРЯ: (*іде ку столу і говорить*) Та кедь уж лем... (*махне руков і закрывє собі тварь*).

ЗУЗА: Тадь і я не знам, што собі почати... та вже бы і я, кедь ся так стало... лем того мі не дає покоя, же нихто не знає, коли го пустять. Тадь дівча іщі молоде, має іщі часу, але і так.

МАРЯ: Мої слова. Та ці я бы му про інше боронила? Гріх бы єм мала, кобы єм дашто недобре на твоє дівчатиско повіла. Та то вже ні! Та ний бы ся Господи...

ЗУЗА: Ёй, та Боже хрaнь, я тыж ніч не маю проти твого Мішка. Я ся лем того бою, што і ты, і каждая друга мати бы ся бояла. *(Прийде їй на розум)*: А, досправды, твій Яно, шовгор, што на то?

МАРЯ: Та як ті то маю повісти, душо моя..., же він ся му до того не старать, жебы даколи, кобы ся дашто стало, на нёго вину не валяв... Но але, говорю му, єсь му якийсь нянё... Маєш правду, повідать, і мені бы мілше было, кобы собі теперь знамость не робив, бо іщі му може вшитко з головы выфуніти. Так мі повів...

ЗУЗА: Та ёму ся, якбач, не любить мое дівча? Так єм порозуміла з твоєї бісіды.

МАРЯ: Та яке там, не любить, чом? Але і він ся боїть, же наш Мішко іщі молодый на то, жебы собі мав вшитко передумати. Ты му мати, та то май на старости, повів мі. Но, а кедь є то так, як говорю, гріх бы єм мала, кобы єм даяке шкареде слово з уст выпустила. Тадь ся добрі знаме, сестры сьме, а кров тыж не водічка.

ЗУЗА: *(доята)* Веру, сестры, можу повісти, же мало є таких під сонцём. Та ці мы ся даколи... Ні, нігда мы меджі собов ніч злого не мали. Ай мій, *(жалостно)* ний му буде земля легка, нігда шкаредого слова о вас не повів. Нігда! Кедь ай, даколи, коло ділїня того сїна, але і так лем коло палінкы, тадь знаєш, же ся коло кошїня все дакус веце выпило, але при здоровім розумі, веру, нігда.

МАРЯ: Та ці я го не знала, ці што?

ЗУЗА: Тадь зато. Не мушу ті повідати. Ний одпочівать на покою.

МАРЯ: Барз шувно мы ся знашали. Шкода го там, у гробі гнити.

ЗУЗА: Ой вера, шкода, і велика шкода. І теперь він бы найліпше розсудив. Ліпше, як мы. Спросты бабы.

МАРЯ: Но, та вже лем не плач, сестро моя. Буде, як Бог дасть. Холем даколи, як ся мы поминеме, не будуть мусити на фалаткы торгати, што ведно маєме. Зістане тому, чіє было.

ЗУЗА: Тадь і я бы собі желала, жебы так Господь дав.

ЯВЛІННЯ 15.

Тоты, што перед тым, ЯНКО, МІШКО, АНІЧКА

ЯНКО: *(у сяточнім крою. Стара выголена тварь, доўге волосья, рэмінь, верьбіці а т. д.). Слава Ісусу... (Мішко за руку веде Анічку, тота ганьбливо входить).*

ЗУЗА, МАРЯ: *(вёдно) Слава навікы. (Зуза встане). Витай, шовігре, сьдай. (Одцягне стілець од стала).*

ЯНКО: *(сідать, одложіць калап і піпку на край стала) Дякую. Голу маю, як бочку. У нас сядять тоты жываны, рэгруты. Та вереску там, аж ня уха боляць. Но а тот прывішоў по ня, же штось ё междзі вамі. (Возьме піпку до рукы).*

ЗУЗА: Та вжэ вшытко ёдно. Ту ёсь. Мішку, павідж свому нянёві, што ёсь выпаратыв. Ты то знаеш найліпшэ, та павідж.

МАРЯ: Так будэ найліпшэ, няй лем сам павісь, што мае на сэрцыю.

МІШКО: *(зайде од Анічкі ку отцові) Няню, няньку мій дарогый!*

ЯНКО: *(повтэраць собі очі рукавом шырокай сорочки) Лем бісьдуй, сыну мій, ачэй лем ёсь дакого не забыв?*

ЗУЗА, МАРЯ: *(нараз) Та вжэ лем тото бы хыбыло!*

МІШКО: Та дэ там, заваруй Боже; але памятаеце, о чім сьме вчэра гаворылі, а вы павілі, же проті тому не будэце, кедь я собі Анічку возьму.

ЯНКО: Та про мэнэ – за мэнэ собі ёй бэрь, з паном Богом. А же ёсь дашто іншэ вывів...

МАРЯ: Та веражэ і іншэ. Обіцянкі собі далі. Та як тоты. Обіцянкі.

ЯНКО: *(спокійно) Обіцянкі? То што вжэ я тэперь? Кедь не сьць да-якы цыгане, то іх і дотрымають, а кедь нї, я іх не поспрїгам. Уж лем даяк заплаціме тоту дїшпензацію⁵, кедь бы ту, ага, твоя тэта, не была проті тому.*

ЗУЗА: А чом бы ём была? Лем кобы собі тоты обіцянкі не былі далі. Знаеш добрї, шовігре мій, вселіяке ся можа статі. А кедь іх не сповняць?

МІШКО, АНІЧКА: *(вёдно) Сповніме.*

ЗУЗА: *(высміяна) Лем ся на нїх попозэрайце, якы сьць поблазнены, ёдно до другога.*

5 Дішпензація – ослобожіння од воёнської повинности.

ЯНКО: Кедь ся вже так стало, нйя їм тогды Бог отець небесный пома-
гать! Жебы тото, што собі обіцяли, і колись – неколи і спов-
нити могли. *(Анічка і Мішко біжать ку Янкови і стискають
му руки).*

МАРЯ, ЗУЗА: *(вєдно)* Дай Господи Боже!

АНІЧКА: *(як шалена, скочить ку Зузі і Марі, цілує їх)* Мамко моя,
мамулько моя. *(Мішко цілує їм руки).*

ЗУЗА: *(меджі тым)* Діти, нашы діти. *(Маря собі утерать очі).* Но,
а теперь, кедь вже так, нйя ся вам любить, посідайте собі.
Анічко, оле дай ножы, вилкы, што треба. *(Анічка выско-
чить, носить на стіл. Зуза позерать до шкатулки, як кобы
дашто глядала).*

МАРЯ: *(встане)* Не трап ся, сестро моя, нам вже треба іти. Камаратя
му вже і так одышли.

ЗУЗА: *(возьме миску)* Но, та веру нї, жебы мы вас лем так пустили. Та
тото мі ани не назначуй. Лем собі сідайте. *(Одходить).*

МІШКО: *(весело)* Нйя собі йдуть, што мі до них.

ЯНКО: Не одышли, тадь вам говорю, же мі мають хыжу переверну-
ти. У нас суть, чекають.

АНІЧКА: *(перед каждого положила танір і вилку)* Нйя ся вам любить,
уйку. *(Тискать перед нєго танір з мнясом. Янко кывать з
головов, же не буде).* І вам, тето, а подьте собі ближше сісти.
(Одтягує стілиці). Мішку! *(Кывне му головов).*

МАРЯ: Я вера, дякую, дівко моя. Не годна-м. Знаєш, я кедь ся так
розжалю, потім не можу...

МІШКО: *(приступить ку столу, возьме на вилку фалаток мняса)*
Ей, тадь я вже можу!

МАРЯ: Позерай, то лем про тебе. *(Засміє ся).* Кобы єсь ся радше дів-
чатєм народив.

АНІЧКА: А я хлопчиском. Ха-ха-ха-ха. *(Мішкови):* Но, та нйя ся ті
любить, не тримай...

МІШКО: Може бы і ты хотїла. На, кедь ся ті змістить *(Несе їй вилку з
мясом до рота).* Але не вшытко.

АНІЧКА: Але я не маю таку капуру! *(Вхопить, што єй Мішко ну-
касть, потім возьме танір і нукать Мішкови).*

МІШКО: *(бере на вилку)* Видиш, скоро єсь мі і з носом! *(Янко пхає до
піпкы, посміхує ся, Маря тыж).*

ЗУЗА: *(войде. Несе фляшку з палінков і м'ясо у мисці. Ку Анїцї)*
А, чом єсь не наляла. Та ты вже лем знаєш дакого почаство-
вати. *(Анїчка скочить і хоче наливати)*.

ЯНКО: Видно, же не звикне пити.

ЗУЗА: Лем ты будь спокійна, я знаю, што роблю.

МАРЯ: Кедь ты ся так стараш, сестро.

МІШКО: Гей, гей, гей, тето, вы знаєте. Ёй! На співаня ня тягне! *(Хо-
пить Анїчку за руку)*:

«Ой, Анїчко, што же то, же маш лічко побито!»

АНІЧКА:

«Мамка мі го побила, же-м ся з тобов сходила».

*(По співі Мішко выкрутить Анїчку. Зуза наливає, нукать.
Маря собі возьме, Янко кивать головов, указує на піпку.
Але взате выпе і він)*.

ЗУЗА: *(по співі зась наливає)* Оле, не дайте ся нукати! І вы, діти,
Мішко... *(Мішко возьме два погарикы, єден подасть Анїч-
цї, черькають собі, Мішко выпе, Анїчка одложить. З вонка
чути спів і гармоніку)*.

СПІВ:

«Кедь смутный завтра нарукую,
кому я зохаблю мілу мою...»

МІШКО: *(пообзерать ся навколо)*. Вже суть ту *(ходить по хыжі, як
кобы дашто глядав, і наконець возьме до руки калап і па-
лічку. Маря собі закрыє тварь. Вшыткы стихнуть. Анїчка
смутна стоить)*.

ЯНКО: *(по малій павзі)* То, якбач... по тебе. Довго їм є і вылєгали, як-
бач, вшытко, теперь ідуть, ці бы ту іщі нашли даякий ромп-
лик на лучіня.

ЯВЛІНЯ 16.

*Тоты, што перед тым, 6-8 регрутів з покрейдами, паріб-
ци, дівчата, діти, Дюрко. Вшыткы войдуть дну із кри-
ком і сміхом. Двері остануть отворены. В сїнях сміх і
выкрикы. Але! Ёй! Не йдеш? Тихо! Діти!*

*Регруты подають руки, все іщі співають, выкручають
Анїчку і дівчат затягнуть до хыжы, співають, тан-*

цюють. Домаїні їх нукають. Подакотры ідять, другы пють, або обоє. Дюрко тыж хопить єдно мале дівча коло дверей і выкручать го. Тото крічіть:. Пусть ня! мааа... я тя укушу, мааа...! Зуза бігать, зношать, нукать. Янко собі покурює і черькать з реґрутами. Маря все собі по-утерать очі, все ся засміє і по капиці не і хлібом закусує. Анічка выкрутить Мішка. Кедь спів і гармоніка дакус стихне, озве ся.

ПЕРШЫЙ РЕҖРУТ: Хлопці, час!

ДРУГЫЙ РЕҖРУТ: Ідеме, камаратя!

ТРЕТІЙ РЕҖРУТ: Мішку, зберай ся!

ЧЕТВЕРТЫЙ РЕҖРУТ: Без тебе не йдеме.

МІШКО: Йду, вже йду! (Анічка прискочить ку нёму, возьме му калап і запхає му покрейду за калап. Мішко заты зайде за Янком і обімають го коло шыї. Обидвоми собі утерають очі. Маря тыж плаче, німо подає реґрутім руку, тоты говорять: З Богом! Здравы оставайте!).

ЗУЗА: (тыж подає руку реґрутім і дякує) З Богом, з Богом, здравы будьте. Няй вам Господь Бог помагать!

АНІЧКА: (плаче, тримать в руках Мішків калап і потайні собі утерать слызы).

(Тото вишитко збігне барз скоро. А кедь чуджі вже вышли і з вонка зась чути спів, ближить ся новтаріш. Спів помали стихне і молодеж ся вертають або оставать стояти – дакотры на сцені, дакотры на порозі. Звонка чути голос: Новтаріш, пан новтаріш! Мішко пустить Янка).

АНІЧКА: (од вигляду) Пан новтаріш ідуть!

МАРЯ: (встане і зопне руки) Боже! Мати Божа, Старогорьска, потіште ня!

МІШКО, ЯНКО, ЗУЗА: Де є? Іде! До нас? (Сцена ся зась заповнить людми).

ЯВЛІНЯ 17.

(Новтаріш войде дну, перейде до переду, в єдній руці папірі, калап і паліця, другов утерать пот із чала).

ПАРОБОК: Мішку, Мішку, то ку тобі!

МІШКО, ЗУЗА, ЯНКО, МАРЯ: Дав бы Бог!

НОВТАРІШ: *(пришов ку Янкови)* Тот вже дав! Воєньскы панове загнали, а я вам передаю *(подає папірі Янкови, вишиткы ся зачудовали)*.

ЯНКО: Мішку. Што, што там, пан новтаріш?

НОВТАРІШ: *(Янкови)* Ту суть папірі, видите, днесь рано пришли, же вам сын од воєнчіны⁶ ослободжений.

(Вишиткы ся зачудовали).

МІШКО: *(ку новтарішови)* Не мушу ани наруковати?

НОВТАРІШ: Ні, лем на ярь на вісем тыжднів.

РЕГРУТЫ: *(з высміхом)* Та то гей. На вісем тыжднів.

ЯНКО: *(двигне очі до неба)* Старых людей і дітей все Господь Бог выслухать. *(Подасть новтарішови руку)*: Дякую, пане новтарішу, пак ся порахуєме.

МІШКО: І я вам якнайпокорніше подякую.

МАРЯ: *(хоче руку ціловати)* І я як мати, новтарішку наш добрый.

(Плаче).

(Новтаріш одтягне Янка на бісїду).

ПЕРШЫЙ РЕГРУТ: Ех, а мы подьме!

ДРУГЫЙ РЕГРУТ: Подьме! Тогды з Богом, Мішку!

МІШКО: Почекайте, камаратя! Іщі ся дакус забавте. *(Ку Зузі)*: Мам, што хочуть, їм дайте!

ЗУЗА: З великов охотов. Нукайте ся. Іщі вам принесу!

АНІЧКА: Няй ся вам любить, є поналиване.

МІШКО: Заграй, Йожку! *(Йожко заграє на гармоніці)*. Анїчко *(обойме єй коло боків)* Теперь вже вірю...

АНІЧКА: *(перерве го)* ...же я твоя!

(Спів, танець. І Маря танцює).

(к о н е ц ь)

6 **Воєнчіна** – воєньска служба.

Михал Валчак

Пісковиско

Песа в шістёх образах

Переклад

із польського языка:

Ярослав Сысак

Премєра у ТАДі:

17. мая 2019 року

MICHAŁ WALCZAK

* 1979

Piaskownica

(2002)

Михал Валчак репрезентує молоду генерацію писателів у сучасній польській літературі. Драматург ся родив і скончив середню школу у Сяноку (Польща). Іщі у школі учув інтерес до літературной творчости і такой туй, у Сяноку, по першый раз був оцінений у рамках 5. Літературного конкурзу ім. Грігорія із Сянока за ліпше оповідання («Burza», 1995). У році 1998 прийшов жити до Варшавы, де скончив режисерське оддіління Театралной академії (2008). У році 2002 дебютовав як драматург акурат драмов «Piaskownica». Оpubліковав іщі ряд драматічных текстів (главно на сторонах часопису «Dialog»). Песа «Piaskownica» стала доста популярнов не лем у Польщі, але тыж у Словакії (під назвов «Pískoviště»). Была інсценізована у словацькім языку: у році 2003 (Высока школа сценічного умілства у Братіславі – VŠMU, у режії Яна Компіша), у році 2007 (т.н. Асоціація незалежного театра «Stromy» – Združenie pre nezávislé divadlo Stromy, у режії Яна Штырбака), у 2014 році на малій сцені пряшівского ТАДу (актеры пряшівской Пріватной конзерваторії Дезідерія Кардоша).

ОСОБЫ:

ВН

ОНА

ОБРАЗ І.

Пісковиско. Він ся бавить.

Грачки: автічко, бабка хлопчика, Бетмен.

ВІН: (занурений до гри) Брзззз... вррррр... а потім авто бац. Падають до пропасти і потім якраз вибухне, зссспрззз... а Бетмен ся позерать на того згоры, міг бы ся шмарити долов, а лем позерать, як авто... вуджжж...зачінають горіти в тій пропасти, і повість: добрі єсь з собов вы...бабрав, сучій сыну, так бы єм ті єдну припасав ррррвджззз... а ту наоколо лем така прерія, ці штось таке, лем така прерія, з нивыдкы ся помочі не дочекаш. І Бетмен повість: базмеґ¹, тепло тоту зиму у Варшаві, пот мі стікать під масков, а тым часом авто зачінають горіти вфффсджззз... Бетмен знає, же авто дораз вибухне, дым ся двигать горі а потім Бетмен повість іщі раз: до біды, што за горючавы той яри, позерать долов, ге, ге, повість, а там хтось у тім авті припертый, пробує – до біды! – вылізти, крічіть галооо, гелп, гелп. До гудзіці джззс! Джззс! Бухать до дых дверей, што ся при паданю до той проклятої пропасти зашпайцовали... вітор зачав дути од прерії сззззс-сс.... і тогды Бетмен полетів, базмеґ, долов, як даякий орел, віууууджсс...!

(Приходить ОНА, з бабіков² в руках, ближыть ся ку пісковиску).

ВІН: Бджсссффффф... Бетмен вытягне піштолю³, на каждый припад, базмеґ, джзздж! Одѣїстить⁴ таку суперпіштолю, таку тісячразову, базмеґ, подобну на карабін, што точно стрілять давками, з такыма малыма кульками, іщі і отравленыма, дістанеш єдну таку кульку і вже старый – до біды! – не жыєш, такы суть бетменовы кулькы, памятай, хлопче...

1 **Базмеґ** (од маляр. вулгар. bazdmeg) – Бля!, До чорта!, (англ.) Fuck off!

2 **Бабіка** (од словац. babka) – бабка, попка, кукла.

3 **Піштоля** (од словац. pištoľ) – пістолет.

4 **Одѣїстити** (пушку) (од словац. odistiť) – издойняти з беспечника.

(ОНА, *вызуе топанкы, положить на мурик, войде до пісковиска, співаць собі попід ніс, зачне ся бавити, несміло, з бабіками на другім боці пісковиска*).

ВІН: Крокы Бетмена скріплять по піску у тій, покаканій пропас-ти, хрррржжж, хрррржжжж, як підходить ку тому авту, ко-тре, дословно, за п'ятнадцять секунд выбухне, кашлю на то, повість, вытягне супербухачку, намірить на авто, але до гудзіці, не охабить хлопика, што бухать до дверей бух, бух, бух! Бетмен знає, што зробити, єдным погыбом руки выторгне двері, бере хлопика і вытягне го, авто має выбухнути за три секунды, ні, і тогды ся Бетмен засміє і летить з тым хлопиком горі на верх той пропасти, де був перед тым, і в тім самім моменті фффууууххх! Джзззфффввпссс! Авто выбухне, того хлопика...пісок вылітує дос высоко сзззсзс! А Бетмен з тым хлопиком, порядно докаліченим, прилітатъ на край пропасти, знехучено го пустить на землю, така мянгокта, до гудзіці, кров му тече з носа, якраз замлів. Бетмен го копне до черева і повість: як ті мено⁵?

ОНА: Мілка.

ВІН: ...А хлопик ся двигнув, дакус ся спамнятав, ні, і так позератъ на Бетмена, але осліплює го заходяче сонце у Варшаві і говорить таким тоненьким захрипнутым голосом гівняка: робить в нуклеарній лабораторії НАСА, же в авті остали най-важнішы тайны цілосвітової науки і зась замлів, базмеґ, а Бетмен ся розрегоче сердечно, ні, і повість: га, га, а мені што до твоїх тайн, до біды? Але видить, же хлопик замлів, ні, та зась копне до нёго, базмеґ, до черева, і говорить: та як же ті мено?..

ОНА: Мілка.

ВІН: ...а тот хлопик ся зась звиватъ од болести, підойме голову – до біды! – позератъ так на Бетмена, зорьентовав ся, же то Бетмен, базмеґ, ...і захарчав, ні... Джон... ні, Джон тот... Джон

5 Мено (од словац. meno) – имя.

Джонсон, ці як... Ні – до біды! – ціла гра попсута! Я не годен!
В тім найважнішій моменті! Доджубала⁶ єсь мі цілу гру!

ОНА: Я?

ВІН: Но, а хто? Може я, ні?

ОНА: Я думала, же...

ВІН: Боже, што за ідіотка!

ОНА: Думала єм...

ВІН: А што мі, до гудзіці, до того, што єсь собі думала. Што мені до того?

ОНА: Перебач...

ВІН: Ясно, ясно, перебачам.

ОНА: *(скоро плаче)* Я не хотіла...

ВІН: Лем мі ту, базмеґ, не рыч на моім пісковиску.

ОНА: На твоім пісковиску?

ВІН: На моім, а што?

ОНА: Ніч. Я думала, же то пісковиско верейне⁷.

ВІН: А што мені до того, што ты собі думала? До біды, так файно ся вшытко зачінало. Але і так мусиш ня шувні попросити, кедь ся хочеш грати на тім пісковиску.

ОНА: Попросити?

ВІН: А якже. І то барз красно попросити.

ОНА: Робиш собі жарты?

ВІН: Дораз увидиме, ці собі роблю жарты. Рахую до десяти. Кедь не попросиш. То...

ОНА: То што, што?

ВІН: Та ті... зубы повыбивам.

ОНА: Што? Та тото є добре. Што маєш за вихованя, гівняку?

ВІН: Єден, два.

ОНА: Ёго пісковиско! Зазнайко єден.

6 **Доджубати** (из словац. шаріш. діалектн. džubať) – показити штось.

7 **Верейный** (од словац. verejný) – публічний.

ВІН: *(встає, отрепле ся)* Три, штири...

ОНА: *(співать собі попід ніс)*

ВІН: Пять. Шість, сім. Вісем.

ОНА: Кретен.

ВІН: Девять. Десять. *(Шмарить ся на ню, выкрутить ей руки)*. Попрось!

ОНА: Нігда!

ВІН: Попрось!

ОНА: Ауау!

ВІН: Прось! Чуєш?

ОНА: Добрі! Добрі! Прошу, ці мі доволиш грати ся на твоім... повторям – на твоім пісковиску?

ВІН: Повіла єсь, же ся хочеш грати на моім пісковиску?

ОНА: Гей, барз ся мі жадать бавити ся на твоім пісковиску.

ВІН: Но, сам не знаю... мушу подумати. Пороздумую...

ОНА: Лем не довго думай.

ВІН: Поволюю.

ОНА: Нарконець.

ВІН: ... але під єдним условієм.

ОНА: Під яким?

ВІН: Будеме ся бавити каждый сам.

ОНА: Добрі. Ани ня не напало бавити ся з тобов.

ОН: *(встає)* Я ся грам сам.

ОНА: *(встає)* Через тебе єм ціла од піску.

ВІН: Все лем сам. Чуєш?

ОНА: Гей, гей.

ВІН: А, як ті мено?

ОНА: Мілка.

ВІН: Ага.

ОНА: А ты?

ВІН: Што, я?

ОНА: До біди, доконця і у волосю маю пісок.

382

ВІН: І говорить Бетменови нормално: дїду, быстро їздиш. А Бетмен ся засміяв од серця, нормално, нї, і хопив хлопика за ґалїр нормално і повів: дашто ся ті, фраїрику, не любить? Даяк скоро єсь днесь пришла.

ОНА: То зато, бо з дому вынашають бутор, та єм ся мусила даґде спрятати.

ВІН: Ага.

ОНА: А іщі вчера мі порядні вынадали, же єм пришла ціла од піску.

ВІН: А мі што до того? Тот хлопик цілий выстрашений, нї, Боже, пусть ня, бо ся, до гудзіці, задушу, а на тото Бетмен погордливо повість, потримам тя іщі дакус, жебы єсь спознав, што то біль живота... А, што менї до того?

ОНА: Ніч. Так про себе говорю.

ВІН: Слухай, высвітлєвав єм ті, же твоя половина пісковиска там. Кобы єсь была така ласкава...

ОНА: Там? Думала єм, же тото іщі моя часть.

ВІН: Ні, твоя часть зачінає одты.

ОНА: Одты?

ВІН: Маю ті намалєвати чару? Прошу. (*Ногов робить чару*). Тото є твоя половина, а тото є моя половина, добрі?

ОНА: Твоя половина є на половину бівша, як моя половина.

ВІН: Слухай, сердиш ня. Тото є моє пісковиско, мала бы єсь быти рада, же ся ту можеш грати, розумієш?

ОНА: А якже, самособов. Тільки ласкавость.

ВІН: Хоць, поправді, теперь мі жаль.

ОНА: Та я, може, радше піду.

ВІН: Ні, слухай, о тото ту не йде. Просто... Дотримуйме відповідны пропорції.

ОНА: Знаєш, я радше піду, не буду ті заваджати, кедь єсь ся так зажалїв...

ВІН: Ясно, позбераш грачки і підеш, гейже. Лем бы ня інтересовало, де ся подієш.

ОНА: Піду на інше пісковиско.

ВІН: Але ту, наоколо, нїт іншого пісковиска. Вшитки зліквідовали, моє –остатнє.

ОНА: За тамтым блоком є іщі єдно.

ВІН: За тамтым блоком? Робиш собі сранды. Вшитки пси там ходять срати.

ОНА: Не дасть ся ніч робити.

ВІН: І ніхто ся там не грає.

ОНА: Неправда, грає ся там єден хлопець. І барз красне мено має. Карол.

ВІН: Карол? Тадь то чістокровный кретен!

ОНА: Сам єсь кретен.

ВІН: А ты... ясно, йдий собі! І так тя не люблю. *(ОНА одходить)*. Господи, перестань робити форы. Можеш ту зістати, досправды. Лем... не заваджай мі, розумиш? Гей? Можеш остати, чула єсь? Мілка! Ідь бідо єдна. Парада. Конечні покій. Мож ся спокійно пограти. І тот хлопик вже ледва піщїть, а на то Бетмен го пуцать з погордливым сміхом і повість: щезний, дурачку. А тот хлопик такой летить, як наятий і іщі, базмеґ, верещїть на цілу уліцю: хлопе, та ты ненормалный! І на то Бетмен ся засміє погордливо і повість хлопикови: дякую за комплімент, і вибухне, нї, погордливым сміхом на цілу, базмеґ, уліцю так голосно, же нормалні скла на окнах зачінають праскати, і тот хлопик од страху утікать, бо ся боїть, нї... *(ОНА ся вертать з бабіков, вийде на пісковиско, вызує топаньки)* ...і Бетмен іщі довго ся заходить сміхом на цілу уліцю а тоты скла, базмеґ праскають, пукають, праскають нормално, джзсссссс-спхх, а Бетмен ся сміє іщі голосніше, ха, ха, ха... регоче ся погордливо. Потім насїдають, нї, до того свого суперавта, нашартує супермеґамотор, вуууджжж і там з выфуку такой огонь, бо то мотор ракетовый... *(ОНА ся грає з бабіками на своїй половинї, поспівує)*. І сміє ся погордливо і повість собі: іщі тя поїмам засранцю, почекай, гра іщі не скончіла, о, нї, ты собі ня запамняташ, круціфікс, і выстрілить ріхлостєв, як даяка ракета, нормално.

ОНА: Слухай.

ВІН: І нараз ся на тім авті обявлять якбы крыла, котры доволюють Бетменови їздити іщі скоріше і тыж літати, але Бетмен не хоче теперь літати, хоче лем того хлопика поїмати; іщі ся порухуєме, – повість погордливо Бетмен... Што зась?

ОНА: Виджу, же ся бавиш.

ВІН: Што?

ОНА: Говорю, же виджу, же ся добрі бавиш.

ВІН: Што тым хочеш повісти?

ОНА: Та, же міг бы єсь ся бавити дакус тихше.

ВІН: А што, вадить ті то?

ОНА: Вадить. Не можу ся зосередити на свою забаву.

ВІН: А, што мені до того? (*Верне ся ку грї. ОНА тыж ся зачне за-оберати бабіками, поспівуючі*). Бетмен гонить хлопика, нормално, блискавично, такой за рогом ся тот хлопик сховав, скорчив ся, ні... Каждый ся грає так, як знає, ні? І Бетмен повість: теперь ті наладує до твоєї засраной гудзіці, і бере того хлопика на мушку, ні, і наладує до нього свої суперкулі, што не приводять до автоматічної смерти, але розложать ся по цілім організмі, по вшитках органах, і цілий тыждень їх ліквідують, нормално єден за другим і запричінують тоту найбівшу болєсть на світі і такы тортури, нормално, то хлопик є выряджений... пррррвджзз... ладує до нього тоты давкы і хлопик аааааа! Одшмарить го нормално на десять кілометрів, бах! (*Одшмарить паначіка, тот допаде на границі єго теріторії*). Бетмен, пайцо, выступує з суперавта і так позерать, позерать на хлопика, котрый ся там, десь десять кілометрів звивать, так позерать і регоче ся своїм славным погордливым сміхом, ха, ха, ха... (*ОНА поспівуючі встає, дрындать собі з бабіков, понорена до gry*) ...і тот Бетменів регот зась, базмеґ, будить вшитких людей у цілій Варшаві, а они так позерають з виглядів, а Бетмен повість...

ОНА: Аууа. (*Стала на паначіка*).

ВІН: ...а Бетмен повість: маю вас, базмеґ, вшитких в ріці¹⁰ ...тихо!

ОНА: (*звивать ся од болєсти*) Аууу...

10 **Рігь** (од словац. *rit'*, *do ríci*) – вулгар. задніця, гудзіця.

ВІН: Што ти є?

ОНА: (плаче) Нога...

ВІН: О, пиндо! Розбила єсь мі паначіка! (ОНА сіла на мурик, плаче).
Знищіла єсь мі паначіка! Мого облюбеного паначіка. Купиш
мі нового! (ОНА плаче од болести). Мій облюбений пана-
чік... я знав, же ся то так скончіть... будь тихо! Перестань
рычати, чуєш? Што ся ті стало? Докалічіла єсь ся? Де? Та
будь вже тихо... Укаж. Ой, боже, така маленька ранка, а ты
рычіш... На якого Бога єсь ся вызувала?

ОНА: (з плачем) Мама мі наказала...

ВІН: Та вже не плач. Дораз ей вычистиме од піску і ніч ті не буде.
(ОНА схлипує). Мусиш, до пинды, давати позор, як ся
граєш.

ОНА: А ты давай позор, де шмаряш дурны грачкы!

ВІН: Не треба было перекрочати граніцію!

ОНА: Не перекрочіла-м!

ВІН: Перешла!

ОНА: А ты... ты дурак!

ВІН: Што єсь повіла?

ОНА: Же єсь дурак!

ВІН: Я тя... сердулё... нормално... одклич то!

ОНА: (з плачем) Дурак.

ВІН: Одкліч то. Такої! Чуєш!

ОНА: Пусть ня!

ВІН: Одкліч! Чуєш! Одкліч!

ОНА: (з плачем) Одкликую...

ВІН: Перестань, до біды, рычати... сама-сь собі на вині... нігда, прені-
гда не говорь зо мнов таким способом, розумиш? Розумиш?

ОНА: Гей, та.. ня пусть...

ВІН: Но... і перестань соплі пущати... на капесник... укаж іщі тоту
ногу... видиш, піску ани за мак. В ранці го ніт. Дай капес-
ник, но, обвяжеме, обуєме топанку і вже тя не буде болі-
ти... добрі?

ОНА: (схлипує) Добрі...

ВІН: Готово. То, што, дале болить? Мілка... болить?

ОНА: Куцїнько...

ВІН: Но видиш... не треба было так... плакати... О, базмеґ! (*Іде на свою половину*).

ОНА: Што?

ВІН: Ніч, ніч.

ОНА: Ні, ні, о што ті йде?

ВІН: (*зачінає ся грати*) О ніч, досправды.

ОНА: Повідж. Ганьбиш ся?

ВІН: Ні, што єсь... лемже... Боже, ты там ніч не маєш!

ОНА: Де?

ВІН: Та... під сукнїв...

ОНА: Якто, ніч не мам?

ВІН: Просто ніч, абсолютно ніч.

ОНА: Не розумлю.

ВІН: Вшиткы там дашто мають.

ОНА: Што то треплеш?

ВІН: Мусиш іти ку докторови.

ОНА: Знаєш што, ты єсь досправды даякый чудный.

ВІН: Але то абсолютно ненормалне, ніч, порожнє...

ОНА: Ола там тыж ніч не має, кеґ о того іде.

ВІН: То потім обидві мусите ку докторови. А хто то Ола?

ОНА: Мушу іти. Май ся.

ВІН: Чекай!.. чом вже йдеш?

ОНА: Мушу. Дораз обідую.

ВІН: Забыла єсь бабіку.

ОНА: О, дікі¹¹. Но, та па.

ВІН: Гей. Па. Слухай!

11 Дікі (од чеськ. díki) – дякую.

ОНА: Што?

ВІН: Слухай... але ніч.

(ОНА одійде, ВІН ся вертатъ ку своїй грі).

ОБРАЗ ІІІ.

*Перед ёй дверями. ВІН поправлять фрізуру.
Дзвонить. ОНА по часі отворить.*

ВІН: Агой.

ОНА: Агой.

ВІН: Што нового?

ОНА: В порядку. А ты як?

ВІН: Тыж добрі. Як нога?

ОНА: Яка нога?

ВІН: Но... поранила єсь ся.

ОНА: А, нога. Добрі, добрі.

ВІН: Не болить?

ОНА: Ні, ні.

ВІН: Ага.

ОНА: Што хочеш?

ВІН: Ніч, ніч. Лем так єм забігнув.

ОНА: Як там пісковиско?

ВІН: Добрі, добрі...

ОНА: Знаєш што, теперь не маю часу, міг бы єсь... А, чекай, маю ту
дашто про тебе.

ВІН: Про мене?

ОНА: Тримай. Є такый істый, гейже?

ВІН: Е-е, не треба было куповати, што ты...

ОНА: Але говорив єсь, же бы-м купила.

ВІН: Я лем... фіглёвав, Мілка, досправды не треба...

ОНА: На, бeрь, была то моя вина, вошла єм на твою половину.

ВІН: Але не мусила єсь, сер'єзн...

ОНА: Но, май ся.

ВІН: Ні, почекай...

ОНА: Боже, што зась?

ВІН: Хотів єм ті повісти, же... добрі визераш.

ОНА: Як визерам?

ВІН: Но... по бетменьскы.

ОНА: Ага.

ВІН: Слухай, хотів єм...

ОНА: Та выкоктай ся вже, пайцо.

ВІН: Хотів єм тя позвати!

ОНА: Позвати? Де?

ВІН: Но, на пісковиско.

ОНА: На пісковиско? Што ті, джубе?

ВІН: Бо... або нї... май ся...

ОНА: Почекай! На пісковиско?

ВІН: Но... бо...

ОНА: Але чому ня позываш, я кедь буду хотіти, та прийду сама.

ВІН: Исто, исто...

ОНА: Теперь?

ВІН: Ыгы.

ОНА: Сама не знаю... добрі, почекай дакус. Як там на дворї, тепло?
(Одыйде).

ВІН: Гей, гей, барз тепло.

ОНА: (выходить з бабіков) Но, то што? Ідеме?

ВІН: Ідеме. Дай, понесу ті бабіку.

ОНА: Бабіку? А нашто?

ВІН: Но... жебы ті было легше.

ОНА: Не треба. Не є ті дашто?

ВІН: Што? Ні. Чом бы мі мало дашто быти?

ОНА: Не знаю. Даякый есь блідый.

ВІН: А, то... бріх ня дакус болить.

ОНА: Ага.

(Приходять на пісковиско).

ВІН: Лем памнятай, не перекрочуй граніцю.

ОНА: Ясно.

ВІН: Я ся граю сам. (*Зачінають ся грати, каждый із своїма грачка-ми*). Бетмен, собі, базмеґ, спить, так спить нормално, на сві-жім воздусі, на якісь прерії, і ту нараз зачує, же ся хтось ближыть, якесь нормалне шелестїня незвычайне про нор-мальных людей, лемже Бетмен має надприроджений слух, такой, же вшытко чує, нормално, і позерать, а ту зась тот хлопик ся приплянтав, што був братом того, котрого Бетмен позавчара так супер положыв давков отровеных смертельно куль... Мілка!

ОНА: Што?

ВІН: Знаєш, так роздумую, як ты можеш... як ся можеш бавити з ба-біками? Тадь то мусить быти, до біды, нескучотно нудне.

ОНА: То моя проблема. Про мене автічка і паначікы нудны.

ВІН: Но, не знаю. Але думам собі, же на світі є велє інтереснішых речей, як бавія ся з бабіками. Подля мене, тото тя одрывать од... реалности. Просто, базмеґ, замыкаш ся у властнім світі і не видиш, што ся дїє навколо.

ОНА: Слухай, то моя проблема. Я ті не раджу, як ся маєш грати.

ВІН: Ясно, ясно. Вже ніч веце не повім. Але не мусила бы есь быти така... горіноска. (*Вертає ся ку своїй грї*). А Бетмен нор-мално видить, же брат того хлопика, то значіть брат двій-няк, бо є нормално ідентічний, такой істый, пришов, жебы ся міг помстити, нї, і Бетмен потихы встане і повість та до-брї, та ся дораз з хлопиком порахуєме, і нормално вытягне бухачку на стріберны набої – шпеціално на выбавлїня таких хлопиків, што ся хотять мстити, бо Бетмен має на каждую жертву шпеціалны набої, так на жены іншы, на дїтей іншы, на жобраків іншы, докінця і на уфонів, базмеґ, має такы шпеціалны, якысь лазеровы набої, нї...

ОНА: Овва!

ВІН: Што?

ОНА: Червик.

ВІН: Де?

ОНА: Подь скоро, увидиш.

ВІН: *(підходить)* Та што єсь? То не червик, але доджівка.

ОНА: Доджівка – то червик.

ВІН: Ні. Доджівка то є тота... глиста.

ОНА: Фуй! Одпорна¹².

ВІН: Одпорна? Чом? Красна! Чудесна!

ОНА: Брыдь!

ВІН: Мм, мням, мням, шувна, тучненька... Аж мі в брісі курчіть.

ОНА: Чудаку.

ВІН: Кедь хочеш, можу ї зісти. Што, не зім? Не зім? Та позерай! *(Лыгне доджівку)*. Ммм. Полагода. Мнямкы. Хочеш фалаток?

ОНА: *(сідать на мурик, бавить ся з бабіков)* Ідіот.

ВІН: Ааа, ммням... мням...

ОНА: поспівує собі під носом.

ВІН: Но... а як там нога?

ОНА: Добрї. Вже єсь ся просив.

ВІН: Укаж.

ОНА: Нашто?

ВІН: Хочу ся пересвідчити... ці єсь зась не забруднила рану піском...
но, укаж. Ні, добрї ся гоїть, памняташ, а так єсь плакала.
(пауза) Слухай, Мілко...

ОНА: Што хочеш?

ВІН: Чом ты ня нияк не обдівлюєш¹³?

ОНА: А за што бы єм тя мала обдївовати.

ВІН: Ачей собі не думаєш, же мі тота доджівка досправды смаковала.
То я про тебе...

12 **Одпорный** (од словац. odporný) – неприємный, протівный.

13 **Обдївовати** (од словац. obdivovať) – надхынати, збожнёвати.

ОНА: Не розумлю, о што ті йде?

ВІН: О ніч. О ніч. Я лем дакус посиджу на твоїй половині, добрі? Не
же бы ем ся хотів з тобов грати, але... ту у тебе є сонце.

ОНА: На твоїм боці тыж є сонце.

ВІН: Гей, але... там слабше гріє.

ОНА: Ага.

ВІН: Мілко...

ОНА: Што?

ВІН: Так ем роздумовав... знаєш. Мені то досправды не вадить, же
ты там ніч не маєш.

ОНА: Де?

ВІН: Но. Під сукнёв. Досправды мі не вадить. Можеш быти така, яка
хочеш. То значить, же не мусиш такой іти до дохтора.

ОНА: Дякую.

ВІН: Розумиш, я тя акцептую таку, яка єсь. Але признай, є то дакус
чудне, же там ніч не маєш.

ОНА: Не знам.

ВІН: Наісто ліпше бы было, кобы єсь там дашто мала, але кедь єсь
ся вже така народила, то ніч великого, до конця, ся не дїє.
Лем же ся абсолютно не можеме ведно грати, то є вылучене,
розумиш?

ОНА: Ясно.

ВІН: Досправды, я бы ся барз хотів з тобов грати, але про тото... сама
розумиш... Гніваш ся!

ОНА: Ні, чому.

ВІН: Та што, договорили сьме ся?

ОНА: Договорили. Вже ня пусть.

ВІН: *(вытягне цїгаретлю)* Закуриш!

ОНА: Дякую, не курю. Властно, мама мі не доволює.

ВІН: Але, закурь, нихто не видить. *(ОНА бере цїгаретлю, ВІН при-
палює).*

ОНА: Слухай...

ВІН: Што?

ОНА: Як думаш, чом зліквідовали вшиткы пісковиска?

ВІН: Не знаю. Люде ся вже не хочуть грати на пісковисках, або што?

ОНА: Чому?

ВІН: Може ся боять червів.

ОНА: Ага. Наісто ся боять доджівок.

ОБРАЗ IV.

Пісковиско. ВІН ся грає з своїма грачками.

ВІН: Ведззззссцзз... іде, пайцо, авто Бетмена по прерії, ты пайцо, а тото авто украв тот хлопик подводник і заяв Бетмена, звязав го такыма лазеровыма ланами, нормално, та Бетмен стратив свою силу, нормално, і тот хлопик жене собі на Бетменовім авті на шпеціалне поправиско, а Бетмен думать, базмеґ, же ся дав так глупо поїмати тому хлопикови... і теперь ся тот хлопик сміє таким погордливым сміхом. Ха-ха! Нормално, на повный голос. А Бетмен говорить тому хлопикови: тримай пыск, ты, трулє, а тот хлопик нормално розіджений копать Бетмена до брїха, нормално vzdзжжж! І Бетмен ся звивать од болести, а тот хлопик повість: не будеш мі ты, гівняку, говорити, што маю робити! Теперь я ем на верьху... *(приходить ОНА)* Агой.

ОНА: *(входить на пісковиско, зачінає ся грати на своїм боці)*. Агой.

ВІН: Што чути?

ОНА: Залежыть од того, де ухо приложыш.

ВІН: Што ті, чорна мачка перешла дорогу?

ОНА: До того ті ніч.

ВІН: ... і тот хлопик так нормално, цілов силов, пайцо, копать Бетмена до брїха. Бах! Бах! Бах! А Бетменови аж нормално ся ліє кров з гамбы! А хлопик розлючений крічіть: «Ты, гівняку, то за мого брата!»

ВІН: Ага. А потім тот хлопик нормално, з цілой силы вліпить Бетменови по пыску, аж нормално му кров ся ліє з оч, так нормално з цілов силов, бах!.. Не выпала єсь ся?

ОНА: Лем три години ем спала.

ВІН: А што єсь робила цілу ніч.

ОНА: Ніч. Помагала ем робити порядок у хыжі.

ВІН: Ага. Помагала єсь робити порядок. І Бетмен нормално, пайцо, замліє, а тот хлопик ся сміє погордливим сміхом ха, ха, ха!
На повный голос ... ха, ха!

ОНА: Слухай.

ВІН: Што?

ОНА: То все, кедь ся граєш, мусиш сам зо собов говорити?

ВІН: А што? Не роздумовав ем о тім. Якбач мушу. Створює то атмосферу.

ОНА: Мені ся видить, же то свідчить о даяких комплексах.

ВІН: Скорше о заангажованю.

ОНА: Моя мама мала правду.

ВІН: Гей? А што повідала?

ОНА: Жебы ем ся з тобов не бавила, бо єсь... чудный.

ВІН: Та ся не бав. Ідь ку Каролови, до ёго обосратого пісковиска...

ОНА: Жебы єсь знав, же піду.

ВІН: Ідь. Ясно, грай ся з ним. Так, як тамтой ночі, гейже?

ОНА: Сомар... слідуєш ня. На конець, што мі до того. Можеш ня слідовати, кедь ся ті то любить. Я ся буду грати, з кым буду хотіти.

ВІН: Ясно, ясно. Будеш ся грати з ідіотом в обосратім пісковиску.

ОНА: Не знам, што сі о собі надумуєш. Тадь мы ся лем бавиме на еднім пісковиску, гей?

ВІН: Исто.

ОНА: То лем гра, розумиш?

ВІН: А як інакше. Лем гра.

ОНА: Каролко є барз... інтелігентный... чутливый. І граєме ся ведно, досправды ведно, розумиш? Він не має жадны граніці, моя бабіка говорить з ёго паначіками і так... в цілім...

ВІН: Знаєш што, ты єсь така...

ОНА: Но, лем повідж, повідж, слухам.

ВІН: Така жено-дітина. Цалком здівачена. Думаш, же я бы ся не знав грати з твоєв бабіков?

ОНА: Ні, ты не знаш.

ВІН: Дай бабіку.

ОНА: Выпадний.

ВІН: Дай мі. Дораз ті укажу, як ся знам грати.

ОНА: Перекрочів єсь граніцю.

ВІН: Дай мі!

ОНА: Не дам ті! Ошалів єсь! (*ВІН выторгне бабіку*). Цалком ті перескочіло!

ВІН: Гей? Та позерай, як ся буду красно грати.

ОНА: Ідіот.

ВІН: Позерай, позерай. А тот хлопик, базмеґ, привозить Бетмена на якесь поправиско, вытігать замлітого зязаного Бетмена лазеровыма мотузами і го так нормално вывалить на якесь безлюдне місце в прерії і повість, теперь ся, курва фікс, порахуєме.

ОНА: Перестань лати!

ВІН: Будь тихо і позерай! І кладе Бетмена на такый нормалный стіл на мучіня, нї, і вытігать такы супернастрої на мучіня, нормално такы ножы, лазеровы на мучіня і стрікачкы з суперболячім пліном на мучіня, бо тот хлопик был супершпеціаліста на мучіня, нї, і вбрызкує Бетменови, котрый ся праві зобудив, тот плін і говорить, теперь, братику, будеш, пайцо, помалы умерати, а на тото Бетмен выбухнув до погордливого сміху, ха, ха, ха! Не зламлеш ня, гівняку, мене никто не зломить, чуєш! І вже Бетмен ся змірив з думков, же умре так глупо, лає на ся в думках, а тот хлопик ся радує, нї... а ту з нічого ніч ся зявить дівка, така обычайна туристка на тій прерії, лем так собі ішла, пайцо, і видить, нї, же Бетмена мучить тот хлопик, а Бетмен ей колись захранив живот, нї, та она вытягує бухачку, таку, што осамочены туристки носять з собов і джзззззззззррр, ладує до того хлопика, што мучить Бетмена, цілу давку, бах, бах бах! А тот хлопик нормално ся трясє і так стрілять до тых настроїв на мучіня, аж го нормално одшмарить, вывалює окалі на тоту дівку і бах! Падать мертвый на прерії, падать десь там до пропасти

фіюююююююджжж! Бетмен собі видихнув, полегшало му, ууффф! Подумав собі, іщі єм, базмеґ, не умер і говорить тій дівці, розвяж ня до фраса з тых лазеровых ниток, бо дораз здохну. А тота дівка, котрій колись Бетмен захранив живот, та она од тогды была до нёго залюбена і по тій прерії ходила, жебы го нашла, ні, і підходить самособов і скоро одв'язує Бетмена, а він повість, думав єм, базмеґ, же то вже кінець. А она говорить, ні то не кінець, я знала, же тя захраню, бо тя... бо тя тото...

ОНА: Бо тя, што?

ВІН: Бо тя, но, тото... люблю, потім він скоро встає і говорить пайцо, добрі же єсь пришла, сердечна вдяка і так подобні, ні, а она говорить, ні, поцілуй ня. А Бетмен ся, базмеґ, зачудовав і говорить, ні, порозумій, я маю свої прінципы, же тото роблю сам, все сам, розумиш? А она тото... посмутніла... і Бетменові нормално ей стало жаль і повів собі, але што там, кашлю на то і поціловав ей, ні...

ОНА: Знаєш што, ты єсь досправды, якись ненормальный.

ВІН: Не любить ся ті моя гра?

ОНА: Верний бабіку.

ВІН: Што? Ні, ні, почекай, то іщі не кінець.

ОНА: Верний! Пусть, но!

ВІН: Повів єм, же іщі єм не скончів. Позерай, чуєш? Теперь прийде найліпший момент. І так ся цілують, ні, нормално так ся цілують, так, так... тот, страстно, же гібы ся вшытко добрі скончіть, ні... і нараз тот хлопик, што був якбы забитый, ся будить, бо ся указало, же він не був забитый, бо мав такий суперлайбічок, кулёодражач, ні, окрім того він був нескертелный, тот хлопик, бо вынашов такий еліксир, супереліксир нескертелности нормално і встає, ні, і вытігать таку абсолутно суперпіштолю і палить. Пфу! Пфу! До Бетмена цілу давку наладує, аж Бетмен нормално одлетить десь до космосу, а тота дівка є нормално в ужасі, бо она думала, же ся вшытко добрі скончіть, ні, одвертать ся і зачінають нормално верещати, ааааааааааааааааа! Нормално. А тот хлопик выбухне погордливым сміхом ха, ха, ха! І на то она вытягне свою, базмеґ, піштольку і зачінають стріляти

до того хлопика, котрый при тім є нестерпный, нї, але ту ей ся скінчила муніція, нї, а тот хлопик ся перестає сміяти і горне ся на бабу, нї, а она зачинать нормално утікати, а хлопик крічить: ниякий Бетмен ті вже не поможе, дівчатко! І хопить ей на таке лазерове ласо і кладе ей на мучареньський стіл і бере тоты свої суперножы і лем так, нормално розпоре, розпоре і кышкы ся вывалюють, нї...

ОНА: Што то робиш?

ВІН: І так ей поре, пах, пах, пфух, чох!

ОНА: (*ся розплаче*) Зошалів єсь?! Перестань! Перестань!

ВІН: А тот хлопик поре тоту бабіку тума лазеровыма ножами, нормално фух! Фах. Аж ей розчетвертовав нормално на маленькы фалаткы! І потім ся зачав реготати ха-ха-ха! Та-кым погордливым сміхом, ха, ха!

ОНА: Боже! Боже! Што єсь то поробив!

ВІН: Мілко, тадь то была лем гра.

ОНА: Моя облюбена бабіка.

ВІН: То ніч. Зашыє ся і ніч не буде видно.

ОНА: Я не хочу таку ты... ты..., пайцо!

ВІН: Або, кедь хочеш, можу ті купити. Тоту собі охаблю. Придасть ся мі така бабка. Придасть ся мі в моїх забавах.

ОНА: (*з плачем одходить*) Вже нігда, нігда ся ку тобі не озву! Псіхопате!

ВІН: Мілко! Куплю ті нову! Чуєш? А як виросту, выбудую огромне пісковиско, про мене і про тебе. Мілко, чуєш? Одышла, біда єдна. А тот хлопик, нї, іде ку Бетменови, котрый ледва дыхатъ десь там, нї, і повість: і так бы ті, колего, тот дівка не помогла, тот смертоносный плін, котрый єм ті встрікнув, нї, тя буде забивати в найукрутнішых муках... цілый тыждень, нї... можеш собі позберати тоту свою залюбену, охаблям тя умерати помалы, нї... і выбухне сміхом... тот бабіка є факт добра. Приносить до гры штось нове...

ОБРАЗ V.

*Перед дверями її хыжы. ВІН з букетом руж, дзвонить.
ОНА отворяць.*

ВІН: Агой.

ОНА: Агой.

ВІН: Слухай... то про тебе.

ОНА: Чом мі даеш квітки?

ВІН: Но... хочу тя перепросити... Мілко...

ОНА: За што?

ВІН: Но... за вчашне...

ОНА: Не є за што.

ВІН: Но, берь, не гнівай ся.

ОНА: Не хочу од тебе квітки.

ВІН: Ага... слухай, ту єм ті купив бабіку, няй ся любить. Така іста?

ОНА: Ні, не така іста.

ВІН: Як не така іста? Точно така іста.

ОНА: Тамта мала бівшы очі. Не хочу.

ВІН: Но т..., возмий холем квітки.

ОНА: Повіла єм ті, же не возьму. Меджі нами є конець.

ВІН: Мілко, але... слухай... то не прийдеш веце на пісковиско?

ОНА: Ні.

ВІН: Мілко, але я... оправдам ся. Досправды... не хотів єм... лем...

ОНА: Іщі мі хочеш дашто повісти?

ВІН: Хочеш, та ся будеме од теперь грати ведно, хочеш? Не буде никакой граніці, Мілко, но, од днесь то буде тыж твое пісковиско.

ОНА: Не хочу твое пісковиско. Наконєць, мама говорить, же вже єм на то стара, жебы єм ся грала в пісковиску, знаеш... вже не требую бабікы.

ВІН: Та што єсь, тадь ты не єсь іщі стара... Але не говорь, же вже веце ся не будеш грати... Мілко, ошаліла єсь? Тадь...

ОНА: Ой, хлопче, дай мі вже конечно покій. Скінчме тоту комедію.

ВІН: Гей... маєш правду, скінчме тоту комедію... Слухай, а чом єсь, властно, тогды пришла, што?

ОНА: Як то чом? Бо ся мі хотіло.

ВІН: Ага, бо ся ті захотіло. А збалила єсь ня, бо ся ті захотіло?

ОНА: Хлопче, што то ту треплеш...

ВІН: Або-єсь ня не збалила? Пайцо, чоловік ся сам спокійно бавив на пісковиску, вшиткы забавкы были пріма, розумиш? А одколи ты ся обявила, ніч ся не дарить, ніч не виходить, розумиш?

ОНА: А што, мене то обходить? То твоя проблема. Нашто мі тото говориш? Все, як ся граєш, мусиш говорити?

ВІН: Як? Также...

ОНА: Также од тепер ся можеш грати, як перед тым, также нїт никакой проблемы.

ВІН: Также, вже нїгда...

ОНА: Нїгда.

ВІН: Слухай...

ОНА: Ту ани не о тебе йде...

ВІН: А о кого? О того кретена, котрому там...

ОНА: Ні, дурный єсь? Завтра ся стягуєме.

ВІН: Што? Стягуєте ся? Де?

ОНА: Не важно... до Жаліборжу.

ВІН: До пинды... Та што я маю теперь робити.

ОНА: Не знам.

ВІН: То не хочеш квітя?

ОНА: Ні.

ВІН: Ани бабіку?

ОНА: Ні.

ВІН: Є така іста, говорю ті. Но майже така...

ОНА: Слухай, мушу вже йти...

ВІН: Но так...

ОНА: Май ся.

ВІН: Ні, чекай, Мілко!.. я...

ОНА: Боже, што зась?

ВІН: Я... ні ніч, ніч. Но, та май ся.

ОБРАЗ VI.

ВІН сам на пісковиску, грає ся.

ВІН: І... так... пайцо... но тот... Бетмен, так нормално собі йде, ні, по тій прерії... ні. Няй то шляк трафить! І так нормално... йде тот Бетмен цілий такый закрывавений... ні... бо тот хлопик го порядні дорядив... ні, і так іде, іде... і думать, ні... До пинды! Не можу... І тот Бетмен іде цілий закрывавений, ні, на тото поправиско, де го перед тым тот хлопик мучів, ні, а потім пришла тота дівка нормално і го захранила і так собі Бетмен думать, же была цалком файна тота дівка і интересно, ці іщі жыє, ні, і так собі думать і нараз приходить з послідніх сил на тото місто мучіня, ні, страшного нормального мучіня і видить, як тота дівка, ціла розчетвертвована, ні і, базмеґ, Бетменови так смутно стало, ні... (*пауза*). І так собі думать, ні..., же ся наконець до того дівчатиска тото... може аж залюбив нормално, наконець захранила му живот, ні, конець конців, але і так все, ні... і так позерать нормално на тоты розчетвертёваны остаткы, ні... і так собі думать, ні... думать собі, ні, же шкода, же тото... она не жыє... і припомнянув собі, пайцо, же і він мусить за недовга умерти, про тот смертоносный плін, ні... нормално...

Але ту нараз, нормално, собі спомнянув, тот Бетмен, же нормално є десь на світі такый, пайцо, супер-мега-чародій, ні, котрый є старым Бетменовым компаньёном, ні, і тот – до біды! – чародій має нормално тоты протияды на вшытко! Повторям, на вшытко! Нормалны хворобы, ці даякы раны і так дале, ні... і тыж собі Бетмен в посліднім моменті спомнянув нормално, же тот корінь, тот супер-чародій, ці штось у тім змыслі, знає тыж поскладати людське тіло із таких четвертин нормално, ні, та Бетмен ся нормално потішив, ні, значіть, же може поскладати і тоту дівку, жебы зась была жыва, ні... та Бетмен ся потішив, же тот чародій

го може вилічити, ні, жебы міг допасти тамтого гівняка і же тото дівчатиско зась ожые, а і зась вшытко буде окей... нормално... *(пауза)*. Так є, ты – до біды! – подумав собі Бетмен, так є! І Бетмен возьме і зберать нормално вшиткы, дословно, вшиткы фалаткы тіла той дівкы, ні, котру тамтот дурак розчетвертовав, ні, до такого шпеціального мішка, ні... *(пауза)*. А кедь поскладав вшиткы фалаткы до мішка і тот послідній, подумав собі, ні, мушу теперь найти тот корінь, котрый є супер-чародієм нормално. Мушу го найти, того чародія.

(к о н е ц ь)

Ілья Ільф
Євгеній Петров

12 стілців

Драма на п'ять дій

Переклад
із російського языка:
Ярослав Сысак

Прем'єра у ТАДі:
23. октября 2021 року

ИЛЬЯ ИЛЬФ

1897 – 1937

ЕВГЕНИЙ ПЕТРОВ

1902 – 1942

Двенадцать стульев

(1928)

Илья Ильф і Євгеній Петров – советські письменники доби соціалістичного реалізму. Обидва ся родили в Одесі (днесь – Україна). Скоро десять років свої твори писали вєдно (до смерти І. Ільфа). Оубліковали у соавторстві два сатіричні романи і читаве число повістей, новел, кіносценаріїв, фельєтонів. Роман «Двенадцать стульев» а тиж єго продовжіня – роман «Золотой телёнок» (1931) – ці не найпопулярнішы у Советьскім Союзі літературны твори! Тота ділогія «великого комбінатора» Остапа Бендера выдержала десятки перевидань на многих языках і у многих державах. Романы вєце раз были екранізованы і драматізованы.

ОСОБЫ:

НАТАША НИКОЛАЄВНА

ІПОЛІТ/ ІПОЛІТ МАТВЕСВІЧ ВОРОБЯНІІНОВ

ПІП ФЁДОР

ОСТАП БЕНДЕР

ТІХОН

НИКОЛАЙ СЕСТРІН

КЛАВДІЯ ІВАНОВНА

Копа малых ролей

ЛЕНІН: Товаришы! Война в Європі шаліє вже веце як вісемнадцять місяців. І як каждый місяць, як плыне каждый день войны, про масы трудящих є все ясніше, же маніфест высловив правду, як выголосив, же фразы про «защиту родины» ніч інше як капіталістичне кламство. Каждый день є все ясніше, же то є война меджі капіталістами, меджі великыма розбійниками, котры ся друк за маеток і каждый з них хоче урвати найбівший фалаток, найвеце обкрадженых країн і найвеце народів захопити і підкорити.

Може то звучить про дакого неправдоподобно, особливо про швейцарських товаришів, але і наперек тому є правда, же в Росії нелем кырвае царство, нелем капіталісты, але і часть такзваных ці бывших соціалістів говорить, же Росія веде «войну защиты», же Росія воює лем проти німецькій інвазії. Але цілый світ знає, же царізм цілы десятьроча гнобив веце як сто міліонів людей, што належали ку іншым націоналностям, же Росія цілы десятьроча поужывать дику політику проти Китаю, Перзії, Арменії і Галічі. Ани Росія, ани Німецько, ани нияка друга зверх-держава не має право твердити, же веде «войну защиты». Вшыткы зверх-державы ведуть імперіалістичну, капіталістичну войну, дику войну, жебы підкорити малы і чужді народы, войну за збогачіня капіталістів, котры дістають богатство в міліярдах з людського страданя мас, з кырви пролетаріату.

Теперь видиме, же у вшыткых країнах світу соціалістичны і робочі організації суть розділены на два таборы. Менша часть – ведучі, функціонарі і урядници – зрадили соціалізм і перешли на бік влад. Далша секція, до котрой належить маса класово думаючих робітників, дале зберать свої силы, воює проти войні і за пролетарську революцію.

Товаришы! Вы послушали речі заступців вселяких країн, котры вам повіли о револючнім бою проти войны. Хочу одцітовати єден далший приклад з той великой і богатой країны, Споєных штатів америцьких. Капіталісты той країны теперь із той войны европской выдолують необычай-

ний зіск. А тыж агітують за войну. Говорять, же Америка ся мусить приготувати і на участь у войні, мусять з людей выжмыкати стовкы міліонів талярів на новы збрані, на вызброєваня без конця. І в Америці тыж часть соціалістів повторює тоты фалошны криміналны крикы.

ДІЯ ПЕРША

ЯВЛІНЯ І.

БЕЗЕНЧУК: Добре ранко, наш дорогой гостю!

ПОЛІТ: Добре рано.

ТРЁМИ од НІМФЫ: Як ся має ваша свекрочка?

ПОЛІТ: Здрава, здрава.

(Приходять молодоженачі).

ДІВКА: Товариш... Де мы, ся ту годны... гм...

МОЛОДЫЙ: Зареєстровати!

ПОЛІТ: Народжіня, смерть?

МОЛОДЫЙ: Од-да-ти-ся.

ПОЛІТ: Імня?

ДІВКА: Наташа Крупска і Александер Бланк.

ПОЛІТ: Два рублі. Мілы молодожены, довольте мі, жебы єм вам по-гратуловав, як ся колись повідало – к заключіню законного слюбу. Є потішінєм відіти вас, молодых людей, як крачаєте ведно ку досягнутю вічних ідеалів.

(Войде Безенчук).

БЕЗЕНЧУК: Нияка фірма, ани у самій Твері, не могла конкурувати їх брокату, хмара бы го прикрыла. Але теперь повім отворено: не найдете ліпший товар, як мій. Ани не глядайте.

ПОЛІТ: Што, перескочило ті?

БЕЗЕНЧУК: Пущу вам го за тридцять рубликів.

ТРЁМЕ од НІМФЫ: Можеме дати на пожычку.

ЯВЛІНЯ II.

(У домі старої дами. Іполіт Воробянінов і піп Фёдор ся стрітять у дверях дому, де піп висповідав бывшу дворянку і понаглять ся гет, аж перелетить через бранку. Іполіт ся понаглять, жебы выслухав послідні слова старої дами).

НАТАША НИКОЛАЄВНА: *(ледва дыхатъ)* Іду. Заклічте священика. Найдийте мого зятя! Попонагляйте ся! Мушу з ним поговорити. Є ту дашто. Мушу му то повісти скорше, як умру.

КЛАВДІЯ ІВАНОВНА: Боже мій. Теперъ вшытко в твоїх руках. Вшытко, што мы годны зробити, то лем ся молити. Дякую, же сьте пришли, отче.

ППП ФЁДОР: З великов радостѣв. Ідь ку ній. Ідь ку ній, дітя мое. Утіш ей. Потребує тя. Одвагу. Одвагу.

ПОЛІТ: Отче Фё... Ох! – Доре...

ППП ФЁДОР: Є днука. Не робте собі старости. Я, ох... Одвагу. *(Застряне в плоті, як выбігне)*. Ох, ох.

(Приходить Іполіт).

ПОЛІТ: Ёй, мій дорогий сусід. Я міцно радый, же ты ту.

ППП ФЁДОР: Кличе тя.

ПОЛІТ: Лем што єм увідів сященика. Віділо ся мі, же ся міцно понагляв. Быв даякый чудный.

КЛАВДІЯ: Барз чудный.

ПОЛІТ: Як ся має?

КЛАВДІЯ: Дарить ся їй барз добрі. Доктор говорить, же о тыждень буде на ногах.

ПОЛІТ: До рана буде мертва.

КЛАВДІЯ: Вызерать страшно.

ПОЛІТ: Радше піду дну.

НАТАША: Іполіте, то ты. Пришов єсь?

ПОЛІТ: Гей. Ту єм. То я.

НАТАША: Ох, хвала Богу. Іполіте... Памняташ собі на нашу їдалню?

ПОЛІТ: Їдалню?

НАТАША: У великім домі в Старгороді. Перед революцієв.

ПОЛІТ: Гей, та як бы ні. Красный буторь. Од фірмы Гембс оф Лондон.

НАТАША: Іполіте, мої дорогоцінності... Мої діаманти. Зашыла єм їх до єдного із стілців.

ПОЛІТ: Што?

НАТАША: Мої діаманти. Мої дорогоцінності... Зашыла єм їх до єдного із стілців. Моя прекрасна діамантова діадема.

ПОЛІТ: (зачне снити).

НАТАША: Мої красны перловы заушніці.

ПОЛІТ: (шепче) Перлы.

НАТАША: Моя брошня із смарагдів.

ПОЛІТ: Брошня.

НАТАША: Моє діамантове кольє¹.

ПОЛІТ: Діамант.

НАТАША: Мала злата мачка, з рубіновыма очами, вложеныма до...

ПОЛІТ: Як єсь могла штось таке зробити? Чому єсь їх мені не дала?

НАТАША: Як єм могла зробити штось таке, кедь єсь вже розтрынькав половину маєтку моєї дівкы...

ПОЛІТ: А чом єсь їх не выбрала? Чом єсь їх там охабила?

НАТАША: Не было часу! Як наскоро сьме утікали. Зістали в стілці.

ПОЛІТ: Господи боже. Господи боже мій. Лем бог знає, хто тепер сидить на тім стілці! І є то іщі все стілець? Тепер то вже можуть быти дрыва на топіня. Як єсь могла штось таке зробити?

НАТАША: Іполіте, я знаю, же єм зробила хыбу, але... прошу тя, одпусть мі.

ПОЛІТ: Самособов, самособов, маман, одпущам ті.

НАТАША: Дякую. Тепер можу спокійно умерти.

1 Кольє – (од. *француз.* *collier*) – нагырделник.

ЯВЛІНЯ ІІІ.

ЄКАТЕРІНА АЛЕКСАНДРОВНА: Што єсь такий росчувствований?
Подь їсти. Зробила-м зайця.

ППП ФЁДОР: Дай мі скоро ножычкы.

ЄКАТЕРІНА АЛЕКСАНДРОВНА: А з вечерёв што?

ППП ФЁДОР: Вечеря почекаць. Подь мі помочі. Непораджу собі з волосиском. Ту ріжу якось накриво.

ЄКАТЕРІНА АЛЕКСАНДРОВНА: Господи Боже, Феденка! Ачей не переходиш ку тым, обновленцям?

ППП ФЁДОР: А чому бы ні? Што, они не люде?

ЄКАТЕРІНА АЛЕКСАНДРОВНА: Гей, люде... Але попозерай, як вызераш.

ППП ФЁДОР: Ту маєш на домашні потреби, я іду лем на тыждень гет.

ЄКАТЕРІНА АЛЕКСАНДРОВНА: А то ня ту охабиш лем так, саму?

ППП ФЁДОР: Мам барз серьёзну роботу.

ЯВЛІНЯ ІV.

Представіня Бендера. Видиме го з женов в акції, на столі у кухні цілують ся і ту войде ей муж. Бендер ся робить, же ї лічить, выганяють з нёй нечісты силы.

БЕНДЕР: Дай! Отворь свое серце!

МОЛОДА ЖЕНА: Вдяка, пане. Дякую за вашы необычайны снажіня.

БЕНДЕР: Теперь то здраве дівчатко.

МОЛОДА ЖЕНА: Што можу повісти, отче? То чудо!

БЕНДЕР: Віджу.

МОЛОДА ЖЕНА: Знаю ходити. Любиш ня?

БЕНДЕР: Но, повіджме, же люблю з тобов быти.

(Входить муж).

МОЛОДА ЖЕНА: Господи Боже! Мій муж!

БЕНДЕР: Ваш муж? Вон іде злый воздух, днука іде добрый воздух.
Вон іде злый воздух...

МУЖ: Што ся робить? Ты хто? Тота баба – моя жена. Я ей газда.

БЕНДЕР: Такой коло дверей замліла. Даю їй умеле дыханя. А вы, як сьте ся оповажили доволити такому малому створіню носити такы тяжкы веци. Вже даколи замліла?

МУЖ: Нігда. Може раз. Не знаю.

БЕНДЕР: В порядку. Подь ту і запамнятай: Вон іде злий воздух...
днука йде добрый воздух.

ВЄДНО: Вон іде злий воздух, днука добрый воздух.

БЕНДЕР: Мав бы єм вас наголосити, але охабме то.

МУЖ: Дякую. Єсь барз мілий. Вже ся то нігда не стане. Обіцям. Нігда.

МОЛОДА ЖЕНА: Видиш, же то не так! Вон іде злий воздух, днука добрый воздух.
Вон іде добрый воздух,
днука йде злий воздух,
вон іде добрый воздух,
днука йде злий воздух.

ЯВЛІНЯ V.

ЄЛЕНА СТАНІСЛАВОВНА: Мушу вам допереду повісти, слечно, же найнижша ціна за сеансу є пятьдесят копійек.

ГРІЦАЦУЄВА: Добрі, але прошу вас і будущность.

ЄЛЕНА: Чекають вас великы і малы неприємности, є ту піковий король, з котрым ся камаратить пікова дама. Попозерам ся вам іщі на руку. Но, дожыете ся страшного суду. Вашы Венушины бережки обіцяють велё любованя і ласкы.

ГРІЦАЦУЄВА: Дякую вам барз красно, мадам. Якбач чую, хто тот піковий король.

ЯВЛІНЯ VI.

ТІХОН: (дуркаючий Тіхон) Ёй, хлопче.

БЕНДЕР: Якбач єсь упав.

ТІХОН: Дякую. А ты хто?

БЕНДЕР: Остап Бендер, ваш покорный слуга.

ТІХОН: Закуриш?

БЕНДЕР: Дякую. Повідж мі, товариш...

ТІХОН: «Товариш», «товариш». Вшитки мі говорять товариш. Вшитки в новім Советьскім союзі суть товаришы. Незнамы люде, чужинці. Вшитки говорять «товариш». Ех, хыбить мі Росія.

БЕНДЕР: Гмм... гей. А повідж мі, што ся діє у тім прекраснім домі.

ТІХОН: Найвеце умераютъ. То устав перестарілых, про зунованы² стары дамы.

БЕНДЕР: Ой, яка шкода. Видиш, я думав, же то був готел. Довго ем путовав, глядам дашто, де бы ем міг переночовати. Не найде ся даяка постіль?

ТІХОН: Ні, не маю про тебе постіль. Резервна постіль не є в цілій Росії. Люде сплять на громадї... а ты говориш о резервній постели. Слухай, дашто ті повім. Кедь мі купиш погарик..., можеш спати на землі.

БЕНДЕР: Договорили сьме ся. Подьме. Двоє Русы ся зопють, една радость.

ТІХОН: А што робиш у Старгороді? Вызераш, як московчан.

БЕНДЕР: Слухай, повідж мі. Хто ту бывав за старых часів?

ТІХОН: Ах, за старых часів був моїм газдом... Іполіт Матвеевіч Воробянінов. Представитель дворянства.

БЕНДЕР: Ага. А што ся стало з твоїм мілым паном?

ТІХОН: В одну ніч, десь перед десятёма роками, была якась вехтеліця. Падали бомбы, каноны стріляли і вояци стріляли. Было то страшне, страшне.

БЕНДЕР: То было.

ТІХОН: Думам, же ся тому говорило – революція. Гей, революція. Єсь мудрый, єсь красный. Єсь в порядку. Так, як так... вшитки утікають. Вызераме як опыты... двоє Русы можуть дістати за єден рубель. Любить ся мі того. (*Заходить Іполіт*). Приходить. Приходить. Маестро. Люблю го, люблю го.

2 Зунований (од. словац. unavený) – вычерпанный, высленный.

ПОЛІТ: На мене то барз велё. Тіхон, ты ідіот, мої рукавиці.

ТІХОН: Там, маестро. Люблю го, люблю го.

ПОЛІТ: Пеш водку?!

ТІХОН: Дакус ся веселиме. Знаєш, што можеме... робити. Маестро?

ПОЛІТ: То не є можлие! То не може быти! То не може быти! То не може быти!

ТІХОН: То він. То є він. Тото є мій пан.

ПОЛІТ: Ту маєш рубель. Куп собі водкы, а вже ся ани не вертай.

БЕНДЕР: Твій пан і я мусиме дішкурвати.

ПОЛІТ: Никому ани слово, же я ту. То є тайне.

ТІХОН: Не повім никому ани слово, же мій пан в Старгороді. То тайна. Мій пан мі прозрадив тайну.

БЕНДЕР: Преінтересно.

ПОЛІТ: Ты хто, же мусиш зо мнов дішкурвати? Я з тобов не веду ниякый бізнiс. Што хочеш?

БЕНДЕР: Ох, не знаю. Залежить на тім, што тайш. Може тото внесе до той сітуації дакус світла.

ПОЛІТ: Верний мі то. То мое!

БЕНДЕР: Ах, необычайно інтересно.

ПОЛІТ: Прошу вас, вернийте мі тот папірь. То мій особный маєток.

БЕНДЕР: Божічку, а ты не чув о тім? В Советьскім союзі не екзістує ниякый особный маєток. Вшитко патрить народу.

ПОЛІТ: Прошу, дай мі тот папірь! Тото моя властна проблема і я не можу о ній дішкурвати.

БЕНДЕР: А якже, а якже. Самособов.

ПОЛІТ: Не мало бы ся мішати до живота других. Ты ту. Теперь мушу іти гет.

БЕНДЕР: Де йдеш?

ПОЛІТ: Ага, вічний вопрос.

БЕНДЕР: Кво вадіс?

ПОЛІТ: Но, кедь вже мусиш знати, кшефтую з клебетами, з тайнов поліцієв.

БЕНДЕР: «Тайна поліція»?

ПОЛІТ: А, што мам робити, старый пняку? Як не як, я патріот, гражданин Советського союза. То моя сята повинность – наголосити тебе.

БЕНДЕР: Теперь, кебы есь не був таке еґоїстичне паця, могли бы сьме ведно подникати.

ПОЛІТ: Не можу, йду.

БЕНДЕР: Почекай.

ПОЛІТ: Нашто?

БЕНДЕР: Подьме собі подішкоровати.

ПОЛІТ: О чім?

БЕНДЕР: Што тото? Знаєш?

ПОЛІТ: Знаю, што?

БЕНДЕР: О чім говориме.

ПОЛІТ: Говориме о нічім. Іду.

БЕНДЕР: Не смієш.

ПОЛІТ: Мушу.

БЕНДЕР: Чому?

ПОЛІТ: Одмена.

БЕНДЕР: Яка одмена?

ПОЛІТ: Зато, же тя заглашу.

БЕНДЕР: Побісідуйме собі...

ПОЛІТ: О чім?

БЕНДЕР: О діамантах! Діаманты, діаманты!

ПОЛІТ: Діаманты.

БЕНДЕР: І бівша часть тых красот была купена... за ... коло 50 000 рублів, гм?

ПОЛІТ: Гей.

БЕНДЕР: То значіть, же днесь... бы стояли коло.. меджі сто пятьдесят аж двадо тисіач.

ПОЛІТ: Вже тільки?

БЕНДЕР: Ани о копійку менше. А може іщі веце. Но што, леды ся рушыли?

ПОЛІТ: Рушили.

(Тіхон ся вернув, п'яний).

ПОЛІТ: Тіхоне, подь ту.

БЕНДЕР: А, пролетарь духовной роботы! Жертва мітлы!

ТІХОН: Іду, маестро. Прийду, пане. Іду. Приходжу. Приходжу. Приходжу. Приходжу. Приходжу. Іду. Іду. Приходжу, маестро. Іду. Видиш? Я ту.

ПОЛІТ: Тіхоне, бутор. Што ся стало з бутором?

ТІХОН: Бутор.

ПОЛІТ: Гей, набіток. Што ся з ним стало?

ТІХОН: Набіток, бутор? *(Хропіня).*

ПОЛІТ: Тіхоне, Тіхоне! *(Хропіня).*

БЕНДЕР: Но, крижовый³ выслух свідка... треба буде одложити до завтра рана. Подьме і мы до постелі.

(Рано).

ТІХОН: Маестро.

ПОЛІТ: Гм.

ТІХОН: Ёй, пане, вы все...

БЕНДЕР: Пст.

ПОЛІТ: Де набіток?

ТІХОН: Набіток?

БЕНДЕР: Гей, Тіхоне.

ПОЛІТ: Стілці. В ідалні было 12 стілців... од фірмы Гембс оф Лондон. Были в чалунію із золотого бродату. Памняташ собі?

ТІХОН: 12 стілців. Орїх.

ПОЛІТ: Покрыты золотым бродатом.

ТІХОН: Гей! Гей!

БЕНДЕР: О них, о них є реч!

ТІХОН: Нїт їх... Вшыткы, окрем єдного.

ПОЛІТ: А де є?

3 Крижовый (од. словац. kréžový) – перекрестный.

ТІХОН: У коморі, коло кухні.

БЕНДЕР: Думаєш, горі в домі?

ТІХОН: Гей. Дакотры з них іщі цілы. Діван, заматовый тыж там. Теперь всяды непорядок.

БЕНДЕР: Добрі, а што ся стало? Де є тых остатніх 11 стілців?

ТІХОН: Раз рано пришла велика додавка⁴... з того уряду... на бываня, взяли вшытко.

ПОЛІТ: Державный уряд на бываня?

БЕНДЕР: Тихо! Тіхоне, теперь собі добрї роздумай, на якій уліці є тот уряд на бываня?

ТІХОН: Болить ня голова! Біль головы! Болить ня тота голова!

БЕНДЕР: То ніч. В порядку. Я то найду.

ПОЛІТ: Што думаєш тым: я то найду?

БЕНДЕР: Геле, мені єдно хто то найде.

ПОЛІТ: В порядку. Настав час пустити ся до работы.

БЕНДЕР: Підете горі і обсадите стілець номер єден... а я атакую канцеларні уряду на бываня.

ПОЛІТ: Не розумлю. Почекай. Што їм маю повісти?

БЕНДЕР: Же вы братранець Михаїл із Кієва, повіш їм, же вшыткы Воробяніновы мертвы.

ПОЛІТ: Я братранець Кієв з Воробянінова. Вшыткы Михаїловы мертвы.

ЯВЛІНЯ VII.

СЛУГА: Прощу? Што можу про вас зробити?

ПОЛІТ: Я братранець... стілець! Ёй! Такой мі го дай... хочу тот стілець!

СЛУГА: Перестаньте, бо заклічу поліцію!

ПОЛІТ: Поліція? Дай мі го! Дай мі го!

СЛУГА: Ні! Ні! Ні!

4 Додавка (од. словац. *dodávka*) – авто.

ППП ФЁДОР: Ага!

ПОЛІТ: Як ся маєш?

ППП ФЁДОР: Та тото є свиньство. Тото досправды не має обдобы.

ПОЛІТ: Не так швидко! Не так швидко! Тото, то мое кресло.

ППП ФЁДОР: Ага.

ПОЛІТ: Сятыи отче. Чекаете на оферу, гейже? Ту маєте дар.

ППП ФЁДОР: Дякую.

ПОЛІТ: Нашто потребуєш мій стілець?

ФЁДОР: Він не твій.

ПОЛІТ: А чий же?

ППП ФЁДОР: То знародненный маєток. Належить «трудящимся».

ПОЛІТ: Повіли сьте, «трудящимся»?

ППП ФЁДОР: Гей, працюючим.

ПОЛІТ: Може святыи отець быти членом комуністичной партіи?

ППП ФЁДОР: Може.

ПОЛІТ: Але партія про атеїстів. Як ся може священник стати членом?

ППП ФЁДОР: Церьков мусить крачати з епохов.

ПОЛІТ: Як єсь ся дізнав о дорогоцінностях?

ППП ФЁДОР: Люде бісідують.

ПОЛІТ: Знеужыли сьте тайну сповіді... На підтримку властных амбіцій!..

ППП ФЁДОР: Не так цалком.

ПОЛІТ: Ани плюнути на тебе ся мі не хоче! Щезний, страхопуде!
І тримай ся дале од моїх стілців!

ДІЯ ДРУГА

ЯВЛІННЯ І.

БЕНДЕР: Міг бы я побісідовати з обчаном Крамаріковим? Пришов єм ку вам з єдным проблемом. Вы робите в архіві комунальных служеб? А колись сьте робили на державнім уряді на бываня.

ДІДКО: Я робив всяды.

БЕНДЕР: Я сын Воробянїнова.

ДІДКО: Котрого Воробянїнова? Председы?

БЕНДЕР: Гей.

ДІДКО: А што ся з ним стало, жые?

БЕНДЕР: Умер, обчан Крамаріков. Выдыхнув.

ДІДКО: Жаль. Але так ся мі видить, же він не мав діти.

БЕНДЕР: Не мав.

ДІДКО: Та як...

БЕНДЕР: Нияк. Я з морганатічної фамилії.

ДІДКО: То вы, може, сыночок Єлены Станїславовны?

БЕНДЕР: Точно так.

ДІДКО: А як ся має?

БЕНДЕР: Мама давно лежить у гробі.

ДІДКО: Жаль. Каждый раз мусить умерти. Але з чім я вам годен помочи?

БЕНДЕР: Хотїв бы єм найти дашто з нянькового набїтку, же бы єм мав по нїм даяку памнятку. Не знаєте, де скончїв?

ДІДКО: Запутана ситуація. Міг бы ї розпутати лем чоловік, што діспонує достаточным капїталом... Менша сума...

БЕНДЕР: Ближше ку тїлу, як говорить Мопасан.

ДІДКО: Сїмдесят рублїв.

БЕНДЕР: *(ляпне ся по кешенї)* Хвала вам і слава. Потребую виміры.

ДІДКО: Ту є вшытко. А пінязі?

БЕНДЕР: Якы пінязі?

ДІДКО: За бутор, за виміры.

БЕНДЕР: Присягам на пам'ятку небіжчика нянька, од щірого серця бы єм вам дав, але кешені порожні, забыв єм вибрати з бежного рахунку.

ДІДКО: Але...

БЕНДЕР: Говорю вам нашим языком: Кедь завтра – то завтра. Леды ся рушили! Леды ся рушили, панове присяжны засідателі!

ЯВЛІНЯ II.

БЕНДЕР: Можу вам помочи?

ППП ФЁДОР: Я не знав, же ту дахто буде. Вошов єм і... я...

БЕНДЕР: Особы, котры глядають інформації, мусять чекати в зоні на чеканя, про них опрєдєленій. Інакше, маніпулованя з урядныма списками заказане законом.

ППП ФЁДОР: А якже, гей, про істоту.

БЕНДЕР: Здоймийте калап.

ППП ФЁДОР: Ёй.

БЕНДЕР: Як має быти. Теперь, як сьє в порядку, могли бы сьє, прошу вас, назвати область вашого бізнїсу?

ППП ФЁДОР: Стїлці. Їдалня, орїх, виробены фірмов Гембс..., што належать якомусь Іполїтові Матвієвічові Воробянїнові.

БЕНДЕР: Повїдж мї, товариш...

ППП ФЁДОР: Гей.

БЕНДЕР: Чому глядаєте якраз тот комплет стїлців?

ППП ФЁДОР: То... Ёй, То є моє.

БЕНДЕР: Нияка інформація.

ППП ФЁДОР: Нияка інформація.

БЕНДЕР: Нормално.

ППП ФЁДОР: Нормално. Вшытко ті повім. Я сын Воробянїнова. Ёго першороджений. Быв про мене, як нянько.

БЕНДЕР: Ага... также ты сын Воробянїнова.

ППП ФЁДОР: Гей, першороджений.

БЕНДЕР: А кільки то маєш років?

ППП ФЁДОР: Штиридцять шість. Штиридцять штири.

БЕНДЕР: Кілько?

ППП ФЁДОР: Штиридцять два. Маю штиридцять два.

БЕНДЕР: Подля наших записів, Воробянінов має 53. То виходить, же кедь вы ся народили, твій татко був..., ходив під стіл! Вы ся намагаєте підплатити советського урядника?

ППП ФЁДОР: Ёй, ні, ні, ні! Я хотів, як найліпше.

БЕНДЕР: Так, зато же єсь першороджений і єдиний сын Воробянінова... Увіджу, што ся дасть робити.

ППП ФЁДОР: Дякую.

БЕНДЕР: А теперь ся одлучу. Верну ся о пару минут.

ППП ФЁДОР: Окей. Дякую.

БЕНДЕР: Туцет... 12 Гембсовых стілців, маєток генерала Полякова.

ППП ФЁДОР: Ага.

БЕНДЕР: Доконця 11. Послане якомусь інжінірови Брунсови, Іркутськ... Сібір.

ППП ФЁДОР: Ага.

БЕНДЕР: Ту маєте обіднавку на перевежіня.

ППП ФЁДОР: Ага. Ёй. Ага.

БЕНДЕР: Іщі моментик.

ППП ФЁДОР: Пребачте мі.

БЕНДЕР: Выконання.

ППП ФЁДОР: Уг-гух.

БЕНДЕР: Надію ся, же найдете ваши стілці. Ага. Єденадцять стілців. Вшытко.

ППП ФЁДОР: Дякую. Дякую. (Одыйде).

ЯВЛІНЯ ІІІ.

ГАВРІЛІН: Товаришы! А тым одкрывам святочну маніфестацію з нагоды експлоатації старгородської електрички (*звучить інтернаціонала*). А тепер даю слово товаришови Гаврілінови, котрый повість свою проповідь.

ПРІНЦ ДАНЬСКИЙ-ІНЕРЦІЯ: (записує собі). «Святочна маніфестація ся зачала прословом директора старгородських комунальних подників т. Гавріліна. Маса напято слухала».

ГАВРІЛІН: Пустити електрички, то не тото, што купити сомара. Недумайте собі, товаришы, же наші траті мож порівнати із западныма, они неже механічно модернішы, але іщі советьскы, а што є советьске, є найліпше на цілім світі.

МОСКОВСКИЙ ГОСТЬ: Речник найліпше намалёвав меджінародну ситуацію нашого Союзу...

ГАВРІЛІН: Товаришы, але хто має на тім заслугу, же мы спустили тоту електричку, котра дораз выйде з депа? Самособов вы, товаришы, вы «трудящіся», што сьте ся трудили чесно і... товаришы.

НОВИНАРЬ: Бурливе тляпканя, переходяче до овацій... (*обзирать ся і потім вычаркне переходяче до овацій*).

ГАВРІЛІН: А тепер привिताйме інжініра Троюхова! Ты повідж дашто, бо я, кедь ся то так возьме, догромады, ніч не повів.

ТРОЮХОВ: Товаришы! Наша меджінародна ситуація... гмм... наша меджінародна ситуація, наші електрички. Буржоазны медії, тоты шакалы... мы лем дристраєме до вітру, ліпше бы было, кебы мы ніч, абсолютно ніч, не ... не говорили... (*вечур з членами родин, буфет*).

(*Приходять філмарі*).

РЕЖІСЕР: Мерькуйте! Коля! Постав рефлексор!

ТРОЮХОВ: Вы філмарі? А чом сьте не пришли через день?

РЕЖІСЕР: А о котрій мало быти отворіня?

ТРОЮХОВ: Вже давно скончіло.

РЕЖІСЕР: Гей, гей, дакус мы ся запізнали. Натрафили сьме на прекрасный забер. Копа роботы. Сонце заходило! Але мы собі і так даме рады. Коля, світло! Крутяче ся колесо! Детайл! Крачаючі ногы масы – детайл! Люда! Сердце мое! Попро-

менадуйте ся перед камеров! Коля, зачінаєме! Початок. Йдеме! Ідьте, ідьте, дость, стачіть. Дякую. Тепер забер з будователём. Товариш Троюхов? Будьте такый ласкавый. Нї, нї, не так. Дакус оригіналніше, на фонї електрички... Коля, зачінаєме! Повіджете дашто!..

ТРОЮХОВ: Та то якыйсь ціркус!..

РЕЖИСЕР: Прекрасно!.. Файно!.. Іщі бісідуйте!.. Тепер бісідуете з першов пасажірков... Люда! Влізьте до обектіву. Так. Дыхайте з глибока, сьте росчувствована!.. Коля!.. Детайл на ноги!... Зачінаєме!.. Так, так... Дякую барз красно... Стоп! Коля! Гев! Прекрасно! Робітник! Везе ся на електричці! (*Гаврілінови*). Сьте росчувствований. Першый раз ся везете в електричці. Зачінаме! Дыхайте! Прекрасно!.. Душо моя!.. Подь ту! «Привіт» комсомольскій організації! Дыхайте з глибока. Сьте росчувствована... Так... Прекрасно! Коля, можеш то збалити.

ТРОЮХОВ: А електричку не будете філмовати?

ЯВЛІНЯ ІV.

ПОЛІТ: Боже, як сьте ся змінили!

ЄЛЕНА СТАНІСЛАВОВНА: Дякую вам, знаю, як ріскуєте, же сьте пришли за мнов. Все сьте єднакый великодушный рыцарь.

БЕНДЕР: Мы з колегом пришли із Берліна, але не говорьте о тім наго-лос. А тепер діяти, діяти, діяти! Мы щастливы, же у вашій особі стрічаєме... Цалком тайно! Штатне таємство! (*указує на Воробянінова*). Як думаете, хто тот дідо? Не говорьте, вы то не можете знати. То гігант мысли, отець руськой демокрації, особа, близка царёви. Єлена Станіславовна, з вашов помочов хочеме надвязати споїня з найліпшыма людьми у місті, котрых нежычлива судьба загнала до ілегаліты. Кого можете позвати ку собі?

ЄЛЕНА: Може Максима Петровіча з женов? То бывший член містської думы, котрый, лем богзнає, як ся став урядником советьской штатной справы.

БЕНДЕР: Без жены. Кого іщі?

ЄЛЕНА: Нікеш і Володя, молоды і сполягливы.

БЕНДЕР: Тогды їх позвийте, але під присягов прісного таємства.

(Єлена одыйде).

ПОЛІТ: Што тото вшытко значіть?

БЕНДЕР: Кілько маєте пінязей?

ПОЛІТ: Якых пінязей?

БЕНДЕР: Вшитых. Стріберных і мідяных.

ПОЛІТ: Тридцять пять рублів.

БЕНДЕР: І з тима пінязми хочете покрити вшитки видавки нашого проблему. На даякий час ся мусите стати гігантом мысли і особов приближенов монархови.

ПОЛІТ: Нашто?

БЕНДЕР: Зато, же потребуєме капітал.

ПОЛІТ: Але то... злодійство.

БЕНДЕР: Хто то повів? Іроф Толстой? Або Дарвін? Ні. Головно, будь-те тихо і надувайте гамбы.

(Приходять Чарушніков і двома хлопи).

БЕНДЕР: Вы шляхтіч?

ЧАРУШНІКОВ: Гей. Быв єм.

БЕНДЕР: Надію ся, же вы ним і дотеперь. Взмужте ся. Потребуєме вашу поміч. Заграніча нам поможе. Теперь вшытко залежыть од думаня мас. Повне утаїня організації. А вы шляхтічі? Прекрасно. Запад нам поможе, взмужте ся. Тото є союз меча і плугу.

Жытелі? Жывот діктує свої законы. Не буду вам говорити о цілях нашої громады – цілі вам вшиткым ясны. То сяты цілі. Із вшитких боків чуєме стонаня. Мусиме подати помічну руку, і мы ї подаме. Єдны з вас мають роботу і їдять сендвічі з кавіаром. Лем малы діти, безпризорны діти не є хто дозерати. Тоты квіткы уліць, або як їх называють пролетарі душевной роботы, квіткы на асфалті, заслужать собі ліпшу судьбу, і мы їм поможеме, панове присяжны засідателі. Вызывам вас, жебы сьте такой теперь принесли дары на поміч дітєм – лем дітєм і нікому іншому. Подля віку і поставія. Зачнеме од поважного пана Максима Петровіча.

ЧАРУШНІКОВ: Як будуть ліпшы часы, дам веце!

БЕНДЕР: Мало, хлопці. Ліпше. Термін наступної поради вам даме знати. (*Інолітови*). Можу ся женити.

ЯВЛІННЯ V.

НОВИНАРЬ: Штатистика знає вшытко. Знає ся, кілько потравы з'їсть за рік обычайный жытель. Знає ся, кілько тот обычайный жытель выпе за рік водки, і з приближным выказом стро-веной закускы. Знає ся, кілько є в штаті полівників, бале-рін, револьверных точок, псів, дівчат, маяків і туалетного па-піря. Кілько живота, повного ентузіазму, страсти і думаня, позерать на нас із штатистичных выказів. Перед штатистіков ся не сховаш. Має точны інформації не лем о тім, кілько ту є зубарів, домовників, фільмовых режисерів, простітуток, вдо-віць, але і знає кілько є в штаті штатистів. Лем едно не знає, кілько є в Советьскім союзі стілців.

ПОЛІТ: Мої стілці стоять у музею. Нігда єм собі ани не подумав, же были такы цінны. Кебы лем знали.

БЕНДЕР: Бутор в штілі шік-модерн. Мусиме вшытко сістематічно пообзерати.

ЛІЗА: Добрый день.

БЕНДЕР: Добрый день.

ЛІЗА: Товариш Бендер, добрі, же єм вас нашла. Самій мі смутно. По-позераме музей ведно.

БЕНДЕР: А вы, што ту така сама? Ачей сьте ся повадили із своїм любимым?

ПОЛІТ: Я чув, же ту десь є набіток рук майстра Гембса.

БЕНДЕР: Вытримаєме. Набіток не втече, а вы не притискайте на тото дівчатко. Я жарливый, предсідателю.

ПОЛІТ: Вы зунована, мадмуазел, сядьте собі, а мы ту дакус походиме.

ЛІЗА: (*Інолітови*) А вы научный працовник?

ПОЛІТ: Дало бы ся так повісти.

ЛІЗА: А кілько маєте років, пребачте за індіскретность?

ПОЛІТ: Тридцять вісем.

ЛІЗА: Вызераєте овелё молодше.

ПОЛІТ: Коли ся можеме увідіти знову?

ЛІЗА: А де ся стратив товариш Бендер?

ПОЛІТ: То коли?

ЛІЗА: Но, я не знаю, коли хочете.

ПОЛІТ: Могли бы сьме днесь? Барз вас прошу.

ЛІЗА: Та добрі. Няй буде днесь.

БЕНДЕР: Препачте, мадмуазел, мусиме вас охабити про неодкладну ситуацію.

(Ліза одыйде).

ПОЛІТ: Спокійно. А што, кедь їх ту нїт? Як бы мы їх даколи наш-ли, гммм? Де бы сьме ся попозерали? Кого бы сьме ся попросили? Страчены суть, говорю ті. Страчены... Нігда єм не мав... Мої стилці! То мій набіток! Інтересовало бы ня, котрый то є.

БЕНДЕР: Не роб собі старости. Дізнаєме ся то скоро. Найдеме стилці, як запруть.

ПОЛІТ: Коли запруть! Коли запруть! Коли запруть! Што будеме робити?

БЕНДЕР: Почекай, поky тоты люде одыйдуть, потім підеш за мнов.

МУЗЕЙНИК: Мы ту. Возмийте тоты Гембс, їдаленскы стилці і положте їх на возик.

БЕНДЕР: Ш-ш-ш-ш, ш-ш-ш, ш-ш-ш-ш. Ани слово. Спокій. Спокій. За каждую ціну.

МУЗЕЙНИК: Ні, ні, ні, ні. Не берьте вшыткы. Охабте штири. Штири.

ПОЛІТ: Чому хочуть брати лем сім?

МУЗЕЙНИК: Береме лем сім... бо штири выстачать, жебы репрезентувати епоху.

БЕНДЕР: Зато. Добрі. Добрі. Теперь...

ПОЛІТ: Добрі.

БЕНДЕР: Знаєме точно, де йдуть. Кедь нас щастя не охабило, тоты далшы стилці, вже нігда не мусиме відіти.

ПОЛІТ: Дорогоцінності бы могли быти барз красно схованы... у єдній з них... штири красавіці.

БЕНДЕР: Што робиш?

ПОЛІТ: Може сьме на дашто забыли.

БЕНДЕР: Вызерать то так, же мы на дашто забыли?

ПОЛІТ: Стілці! Стілці!

БЕНДЕР: Я знаю, я знаю. Стихний! Репертоарный театар «Колумбус».

ПОЛІТ: Два... штири... шість... сім. Де є сім? Одходять!

БЕНДЕР: Вшытко в порядку. Знаєме, де їх везуть. Наш проблем: номер сім.

ПОЛІТ: Де є номер сім?

БЕНДЕР: Тото ся мусиме дізнати!

ЯВЛІНЯ VI.

ЛІЗА: А кады підеме на прогульку?

ПОЛІТ: Вы ня мусите вести, тота інакша Москва, яку я собі памнятам. Паріж шувніший, як Белокаменная, што вызерать як несіметрічно выбудований валал. Подьме до театру!

ЛІЗА: Радше до кіна. Кіно лацніше.

ПОЛІТ: Грошы ани не споминайте. Така чаровна ніч, не зопсуйме ей.

ЛІЗА: То подьме до рештаврації.

ПОЛІТ: Прага. Найліпший сервіс у Москві.
Прошу вас!

ЧАШНИК: Момент. Такой то буде!

ПОЛІТ: (*шомре*) Але, але. Теляча котлета – два рублі двадцять пять, філе два рублі, водка – пять рублів?

ЧАШНИК: За пять рублів великий канчів.

ПОЛІТ: Што собі закажете, мадмуазел?

ЛІЗА: Товаришу, не маєте дашто вегетаріянське?

ЧАШНИК: Вегетаріянскы їдла не тримаєме, прошу красно. Лем яшніцю із шунков.

ПОЛІТ: То знаєте што? Дайте нам паркы. Зьїсте паркы, Єлізавета Петровна?

ЛІЗА: З'їм.

ПОЛІТ: Потім, паркы і фляшку водкы.

ЧАШНИК: Сервіруєме лем в канчові. А што ку водці? Свіжий каві-ар? Лососа? Колачі?

ПОЛІТ: Не треба. Кілько стоять квашены огуркы? Так, добрі, дайте нам дві.

*(Культурный програм, при ній за столом дурацьке тихо.
Ліза не пє і хоче одыйти).*

ЛІЗА: Я вже піду. Вы зістаньте.

ПОЛІТ: Як шляхтіч, таке не можу допустити! Сенёр! Учет! Сви-нярі... Девять рублів двадцять копійк? А не хотіли бы вы ключ од кварталю, де ховам пінязі?

ЛІЗА: Товариш, час іти. Возьму вас до шатні. Гей! Слушайте, але ні!

ПОЛІТ: Подьме до готела!

(Од Лізы дістане по пыску).

ЯВЛІНЯ VII.

АУКЦІОН – ЛІЦІТАЦІЯ

ЛІЦІТАТОР: Сліпе правосудя із бронзу. Пять рублів!

ХЛОП: Шість!

ЛІЦІТАТОР: Шість! Сім! Девять рублів ззаду вправо. Стілець з палацу.

ПОЛІТ: Чому з палацу?

ЛІЦІТАТОР: Стілці оріховы, часів Александра другого. Скоро, як новы. Робота Гембсовой ділні. Вісемдесят рублів!

ПОЛІТ: То мої!

БЕНДЕР: Сядь собі і будь тихо, або знаєш што – ідь радше вон.

ЛІЦІТАТОР: 120 рублів ззаду. 135 ззаду. 140, 145 в пятім шорі вправо. По першый раз 145, по другый раз...

БЕНДЕР: 200!

ЛІЦІТАТОР: 200 першый раз, другый раз! Проданы!

ПОЛІТ: Нашы! Нашы! Стілчікы!

БЕНДЕР: Заплатьте.

ПОЛІТ: Але я не маю. Гмм. Стратив єм.

БЕНДЕР: Почекай ту. Ага вже їх однесли і продали. Спокійний?! Ты, любитель жен!

ЯВЛІНЯ VIII.

(Желізнiчна станiця: Иркутськ! Иркутськ! Сiбiр!)

БРУНС: Прошу?

ППП ФЁДОР: Глядам iнжiнiря Брунса.

БРУНС: Я iнжiнiр Брунс.

ППП ФЁДОР: *(дуркать)*.

БРУНС: Што хочеш? А тото што? Што робиш?

ППП ФЁДОР: *(дурканя i смiх)*.

БРУНС: Ольга!

ОЛЬГА: Што ся робить? Андрiю, чом тi тот хлоп цiлує колiно?

БРУНС: Не знаю.

ППП ФЁДОР: Дорога панi...

ОЛЬГА: Ёй! Ах!

ППП ФЁДОР: У вас одпочiвають вшиткi мої надiї.

ОЛЬГА: Ох! Ёй! Ах!

ППП ФЁДОР: У стiлцях...

ОЛЬГА: Нї, нї, нї. Нї.

ППП ФЁДОР: Маю перед вами лiзти на колiнах.

ОЛЬГА: Посадьте го на стiлець. *(Пiп лiзе до неї на колiнах)*. Нї-нї-нї.

БРУНС: Такой! Хто єсь i што хочеш?

ППП ФЁДОР: Хочу перед вами лiзти на колiнах. Мушу перед вами лiзти на колiнах.

БРУНС: Нияке лiзiня на колiнах. У тiм домi ниxто не буде лiзти на колiнах. Советська родина не допущать лiзiня на колiнах. Што хочеш?

ППП ФЁДОР: Гмм. Тоты стiлцi. Тоты стiлцi мушу мати.

ОЛЬГА: Хоче нашы стілці.

БРУНС: Може, же є обходник з набітком?

ОЛЬГА: Єсь обходник з набітком?

ППП ФЁДОР: Не про властну выгоду. Вірьте мі, не про властну выгоду. Мої мотивы не корыстны. Мої мотивы – тоты найліпшы мотивы.

БРУНС: Но, якы?

ППП ФЁДОР: Но, што якы?

БРУНС: Вашы мотивы. Не повіли сьте нам вашы інтересы.

ППП ФЁДОР: О, гей, гей. Мої мотивы. Мої мотивы. Но, думай, думай. Ага, мої мотивы! Стілці належали моїй жені і ей матері перед нёв... а теперь моя жена хвора. Міцно хвора. Умерать, умерать. Мертва. Умераюча. При животі ей тримать лем туга за ей стілцями. Про Бога вас прошу. Не можете одперти желаня умераючої жены.

БРУНС: Ольго, што будеме робити? Даме му стілці?

ОЛЬГА: Не будь смішний. Нихто мі не возьме стілці. Єсь шкаредый...

ППП ФЁДОР: Препачте.

БРУНС: Не годен єм ті доволити однести стілці. Не розумиш?

ППП ФЁДОР: Ніч не хочу чути. Не дішло до вас... Моя найдорожша пані, не розумиш? Мушу мати тоты стілці!

ОЛЬГА: Андрію!

ППП ФЁДОР: Про Бога вас прошу.

ОЛЬГА: Перестань! Андрію!

БРУНС: Вон!

ОЛЬГА: Выжень го з того дому, такой!

БРУНС: Пряч ся.

ППП ФЁДОР: Почекайте. Почекайте. Подіскутуйме, як дорослы людє! Не судьте книжку по баліню... Мементо. Памнятка на мою нащіву у вашім краснім домі.

ЯВЛІНЯ ІХ.

ЕЛЛОЧКА: Ого! Кедь ня хлопи увідять таку... затрясе нима, підуть за мнов на край світа!

ФІМКА: Попозерай ся! (*позерають часопис*).

ЕЛЛОЧКА: Ого! На тримай. Пришов пекелный хлоп.

ЕРНЕСТ: Агой, Єленочко! А тото є што?

ЕЛЛОЧКА: Видиш.

ЕРНЕСТ: Але сер'єзно!

ЕЛЛОЧКА: Сензація!

ЕРНЕСТ: Дахто їх тобі подаровав? Або, може, сама єсь купила? За якы грошы? Ачей не за...

ЕЛЛОЧКА: Не будь спростый!

ЕРНЕСТ: Не будеме мати за што жерти! Так дале не мож. Мусиме ся розыйти. Маєме розділны повагы. Я...

ЕЛЛОЧКА: Обезный і красный пацан.

ЕРНЕСТ: Кілько раз ем ті говорив, жебы єсь не называла пацаном!

ЕЛЛОЧКА: Не фіглюю.

ЕРНЕСТ: Будеш діставати сто рублів на місяць а я йду ку Іванови Алексеїчови. І беру собі стілець.

ЕЛЛОЧКА: Підеш на таксіку? Сензація!

ФІМКА: Думам, же ся будуть носити довгы і шыроky.

(*Войде Бендер*).

БЕНДЕР: Привіт! Урядні. Навщіва незнамого хлопа так зрана вас не зачудовала?

ЕЛЛОЧКА: Привіт!

БЕНДЕР: Але я пришов до вас, так бы повісти, в необычайнім ділі.

ЕЛЛОЧКА: Не робте собі жарты.

БЕНДЕР: Іду на вец. На аукціоні вам продали стілці, дам вам за них сім рублів.

ЕЛЛОЧКА: Пацане, не будь спростый.

БЕНДЕР: Понукам выміну.

ЕЛЛОЧКА: Ого-го-го!

БЕНДЕР: А другий стілець?

ЯВЛІНЯ Х.

Квартель Ернеста Щукіна

ЕРНЕСТ: О-о-о-о...

БЕНДЕР: Слухайте, а чому ту лієте воду? Купаєте ся?

ЕРНЕСТ: Ключ!

БЕНДЕР: Ключ?

ЕРНЕСТ: Од квартиру.

БЕНДЕР: А! Вы ся негодны дістати до біту? Але то не є ніч компліковане!

ЕРНЕСТ: Вы ня захранили. Ходив єм, як шалений!

БЕНДЕР: Так то вызерало.

ЕРНЕСТ: Дістав єм ся до страшной сітуації.

БЕНДЕР: В порядку, то ся може стати кождому. Але я ту пришов не вас ратовати перед затоплінням. Ваша жена ня попросила, жебы єм зашов до вас і приніс їй тот стілець. Говорила, же го потребує до пары. Она вам за нёго хоче послати кресло.

ЕРНЕСТ: Але, ний ся любить.

ЯВЛІНЯ ХІ.

ГРІЦАЦУЄВА: Котику! Коцурику! Товариш Бендер!

БЕНДЕР: О! І вы ту?

ГРІЦАЦУЄВА: Ту, ту. Обойми ня, постискай, так довго мы ся не віділи! Котик! Отворь двері!

БЕНДЕР: Тихо, дівчатко! Прикрасов жены є скромность. Нашто того підскакованя? Нашто таке потребує?

ГРІЦАЦУЄВА: Утік, а іщі ся просить!

БЕНДЕР: Повтерає очінатка, серце моє.

ГРІЦАЦУЄВА: А я чекала і чекала... Товариш Бендер. Зрадник!

БЕНДЕР: Мене все розпалёвали вашы пышны формы.

ГРІЦАЦУЄВА: Здох бысь! Пацеркы есь мі взяв. А стілець есь нашто взяв?

БЕНДЕР: Зачінам собі думати, же ся стаєте егоістков.

ГРІЦАЦУЄВА: Злодій!

БЕНДЕР: Кедь так, та ся мусиме розыйти. Збогом серце моє, розышлисьме ся, як кораблі на шырокім морю.

ЯВЛІНЯ XII.

(В Колумбовім театрі. Кікі і Бендер позерають алтернатівный театр).

ПРІНЦІПАЛ: Вы там, долов. Кедь неодплаваеме за 10 минут, запізі-
ниме прилив.

Почекайте, прошу. Іщі пару минут. Єден із моїх артiстiв хыбiть. Де є Гроньскый? Як, чорт бы го взяв, можу грати без Гроньского?

Севіцькый, як есь міг таке допустити? Ваша задача є, же артiсты будуть там, де мають быти... а не блукати ся десь по околиці, пяны.

СЕВІЦЬКИЙ: Але...

ПРІНЦІПАЛ: Будь тихо! Бісідуй, бісідуй, бісідуй, бісідуй. Господи Боже. Вызераеме страшно. Чому есь ніч не повів? Може бы знав заграти грофа.

БЕНДЕР: Маю грофа. Пребачте мі. Глядам продуцента комісарів театру Колумбус.

ПРІНЦІПАЛ: То я.

БЕНДЕР: Добрі, добрі. Стигнув єм.

ПРІНЦІПАЛ: А, што хочеш?

БЕНДЕР: Я якраз пришов од Гроньского. Попросив ня, жебы єм вас нашов.

ПРІНЦІПАЛ: А де є?

БЕНДЕР: Московска обща немоцніця⁵. Гей, дало бы ся повісти, же був дакус... Пробовав заставити електричку. Скончіло ся то поламаныма ногами і синяками.

ПРІНЦІПАЛ: А ты хто?

БЕНДЕР: Но я з унії умелців, дівізія театрїв. Маю вас допроваджати. Доволив єм собі выбавити заміну за Гроньского. Прекрасный артїста. Кедь доволите, приведу го на палубу. Момент. (Іполітови). Од теперь єсь герец.

ПРІНЦІПАЛ: Севіцький, де йдеш із тым самоваром?

СЕВІЦЬКИЙ: З яким самоваром?

ПРІНЦІПАЛ: З тым самоваром.

СЕВІЦЬКИЙ: А, з тым самоваром. Но, хотїв єм го выблискати... на вечерне представія.

ПРІНЦІПАЛ: Севіцький, як ты зась прихоплю, же пробуєш продати далшый фалат маєтку фірмы... На Сібір!..

СЕВІЦЬКИЙ: Хотїв єм го наблискати. Присягам! Присягам!

ПРІНЦІПАЛ: Ненавіджу людей, котрых не люблю.

ІПОЛІТ: Я то знав. Чувствовав єм. В кістях єм то чув. Щастливых сім. Мала щастлива седмічка. То є сім. Тото є вісем. Щастливых вісем. Отвори то, отвори го.

БЕНДЕР: Порожній.

ІПОЛІТ: Порожній.

БЕНДЕР: Дахто ся мусив дістати ку дорогоценностям перед нами. Ех, прикрасы нігда не были ту схованы. Тото было выложене виробником набітку... Єдна сада 12 стілців... «выробене про І. М. Воробянінова..., Хрістофер Гембс Лондон». Я досправды думав, же суть наші.

СЕВІЦЬКИЙ: Што ся ту робить?

БЕНДЕР: Мы – артїсты. Мы члены Колумбус Реперторі Театер. Як видите, золотый мій пане, дакотры з наших стілців поламаны. Зрепаруєме їх. Міжу, подай мі ногу.

ІПОЛІТ: Міжку.

5 Немоцніця – (од словац. nemocnica) – болница.

СЕВИЦЬКИЙ: Гмм. Но, кедь вы артисты, радше поставте корабель-
ный театр. Шоу ся зачінаць.

БЕНДЕР: А якже, самособов.

ПОЛІТ: Самособов.

БЕНДЕР: Подь, Міжу.

СЕВИЦЬКИЙ: Подьте. Подьте.

БЕНДЕР: Робоча класа неспокійна. Хочуть зробити революцію. Є
дашто правды на тій выдумці? «Повстаня гнаных і голод-
ных – газдів і робітників. Нігда єм не чув ніч таке абсурдне».
Тот другый має три стілці під палубов. Далшы три стілці під
палубов, на тобі залежыть, друже.

ПОЛІТ: Гмм? Кедь выйду на сцену, буду вызерати, як шалений...

БЕНДЕР: То лем забава.

ПОЛІТ: Ходив єм до театру і перед тым, знаєш.

АРТИСТА: Ага, Краков. Буде то ужасне зась увідіти грофа Кракова.

ЖЕНА: То гей. І мені хыбив.

АРТИСТА: Де є Краков? Ту мусить быти теперь гроф Краков.

БЕНДЕР: Ты на шорї.

ЖЕНА: Ага, гроф Краков.

(Аплавз. Публика рычить).

ПОЛІТ: Остапе. Возмий ня з собов.

БЕНДЕР: Ани напад.

ПОЛІТ: Остапе... *(Тяжко дыхать).*

БЕНДЕР: Ні, не хочу тя брати, іду влаком а стрічу ся із шыфов на
Ялті.

ПОЛІТ: Остапе! Остапе! Я не знаю плавати! Не знаю плавати! По-
міч! Поміч! Помозьте. Дякую. Ты добра душа, Бендер. Доб-
ра душа.

ДІЯ ТРЕТЯ

ЯВЛІННЯ І.

БРУНС: Мням! Тот борщ не має хыбы.

ОЛЬГА: Я найвеце люблю холодный!

БРУНС: То чом собі не робиме холодный?

ОЛЬГА: Як ем го могла зробити? Зима в Іркутську? Кобы мы не їли горячу страву, повмерали бы сьме там.

БРУНС: Чуеш тот воздух. Як вино.

ОЛЬГА: Знаю, знаю. Каждый вечур дякую Богу, же сьме пришли до Ялты. Думам, же там бы ем не пережила іщі одну зиму. Мій дорогой. Мій найдорожший дорогой.

(укаже ся ППП ФЁДОР).

БРУНС: Што? Я ніч не повів. Ольга?

ППП ФЁДОР: Досправды, то не треба было.

БРУНС: Прошу вас, одыйдитесь. Веце вас не хочу відіти.

ППП ФЁДОР: Ёй, мушу ся розлучіти з мадам Брунсовов. Не годен ем одыйти без розлучіня з мадам Брунсовов!

(Выкрикы).

ЯВЛІННЯ ІІ.

ПОЛІТ: Ні! Стілці. Не віджу стілці.

БЕНДЕР: Севіцький. Вызерать, як кобы був грубый. Мусиме ся дізнати, де одложить свою дітину. Ага, є то хлопець. Товариш Севіцький! Сьте запертый за продаваня маєтку штату.

СЕВІЦЬКИЙ: Блищаче. Маю то выблискане. Ёй, то ты... Ёроф Краков. Забавне... было то... Теперь, кедь вам то не буде вадити, піду.

БЕНДЕР: Почекай минуту. Радо бы ем з тобов перешмарив пару слов.

СЕВІЦЬКИЙ: Обходні?

БЕНДЕР: Гей. Інтересують ня даякы стілці. Три, жебы сьме были

конкретны. Находять ся в сучасній вашій продукції театру «Колумбус».

СЕВІЦЬКИЙ: Оо, гей. Орїх. Потягнуты златым баршаном. Бою ся, же вже суть, як ся говорить...

ПОЛІТ: Слухай, посеро! Хочу тоты стілці. Чуеш ня? Хочу тоты стілці!

СЕВІЦЬКИЙ: Не розумиш. Не можу. Обіцяв єм їх єдному чоловікови. Дає мі 10 рублів за єден.

ПОЛІТ: Продай му дашто інше. Я хочу тоты стілці.

БЕНДЕР: Не бій ся. Не прийдеш ани о копійку. Дістанеш своїх 30 рублів.

СЕВІЦЬКИЙ: Ёй, моє горло!

БЕНДЕР: Коли можете доручіти стілці?

СЕВІЦЬКИЙ: Днесь вечур. По представіню.

БЕНДЕР: Доручіш їх ту?

СЕВІЦЬКИЙ: Гей, доручу їх ту.

БЕНДЕР: В порядку. Теперь, Севіцький, прошу тя, не оклам нас. Бо кедь гей, бою ся, же ті буду мусити выкрутити карк. О півночі. Ту на тім місті.

СЕВІЦЬКИЙ: Принесете грошы, принесу стілці.

ПОЛІТ: Бендер, Бендер, 30 рублів?

ЯВЛІНЯ ІІІ.

ППП ФЁДОР: Дякую. Красный день на пікнік.

СЛУГА: Остатні бы мали прийти каждую минуту.

ППП ФЁДОР: Дякую. Дякую і досвіданя.

СЛУГА: З Богом.

ППП ФЁДОР: Красный день.

СЛУГА: З Богом.

ППП ФЁДОР: О, яке красне дерево. Якы ніжны деталы. Прекрасна робота. Яке прекрасне кресло! Ох, то не може быти (*мумро-че*). То не може быти! То не може быти! То не може быти! То

не може... То не може бути! Не хочу жыти! Не хочу жыти!
Не хочу жыти! Не хочу жыти!

ЯВЛІНЯ IV.

ПОЛІТ: Ох! Ау! ау! ау! Тридцять рублів!

БЕНДЕР: Тск! тск! тск! А якже! Самособов! Достоевський.

ПОЛІТ: Што?

БЕНДЕР: То ніч. Можеш перевернути очі?

ПОЛІТ: Вывалити очі?

БЕНДЕР: Гей, вываль очі!

ПОЛІТ: Не знаю.

БЕНДЕР: Попробуй. Так, безконкурентно. Народжений як... Теперь,
учіме ся сігнал...

ПОЛІТ: Перестань.

БЕНДЕР: Як я ті дам сігнал... упадеш із стільця на землю... а роб ся, же
маєш епілептичний захват. Вывалиш очі... будеш дыргати
руками і ногами... Просто, звивай ся так, же ся неконтролюєш.
Я буду указовати на тебе, як на каліку... і добросердечны
жытелі Ялты засыплють тя пінязьми.

ПОЛІТ: Ідіютьске представія. Нігда не было і нігда не буде... Во-
робянінов просить мілостыню! Паразіт! Паразіт! Паразіт!
Противный, безпомічний, несхопный... кырвежадный па-
разіт! Воробяніновы нігда не просять! Цілый живот єм
просив!

БЕНДЕР: А теперь слухай. Пыха – то такый луксус, же ани ты, ани
я собі не можеме доволити... на сучасній етапі нашого
жывота. Потребуєме 30 рублів, жебы ся наповнили нашы
сны. То, як плавати, або ся затопити. Выберам плавання. Те-
перь, просити або не просити? То вопрос! Маєш пять се-
кунд... виріш гей або ні.

ПОЛІТ: Гей! Гей, гей, гей! Теперь зроб, што треба.

БЕНДЕР: Прошу вас, дамы і панове! Попозерайте ся! Товариш, жы-
тель, людське створіня... Потребує вашу поміч! Епілепсія,
приятелі! Епілепсія. Така хворота постигла нашого люби-
мого Достоевского. Лем Бог знає, який ґеній, якы великы

літературны творіня можуть быти заперты... в мыслях того художного, убогого.. в ёго душі. Ох, тот бідак (*шепче*). Вывалюй очі! Гей, дайте! Дайте, дайте, жебы тото нещастне створіня... безпомічна жертва, могла дістати ходем даяку лікарську старостливість. Дай! Дайте, прошу! Отворьте свої серця. Дякую...
Цігаретлю?

ПОЛІТ: Ні, дякую.

БЕНДЕР: Єсь даякый насерджений?

ПОЛІТ: Як ся тото вшытко скончить... Вже тя нігда не хочу відіти.

БЕНДЕР: А, ты ту? Добрі.

СЕВИЦЬКИЙ: Гей. Перебач, же пізню. Мусив єм чекати, помы вшыткы не одышли з театру. Была ніч театру і рецепція, што ті маю повідати?

БЕНДЕР: Можеш мі повісти, чому єсь приніс лем два стільці. Договорилисьме ся на трьох.

СЕВИЦЬКИЙ: То, гей, я хотів, але...

ПОЛІТ: Де тот третій стілець? Де тот третій стілець? Ты знаєш, што єм мусив вытерьпіти, помысьме зогнали пінязі на тоты стільці?

БЕНДЕР: Птс. Подь. Вшытко попсуєш.

СЕВИЦЬКИЙ: Што ся робить, люде? Все кедь ся стрітимо, хопиш ня під карк.

БЕНДЕР: Што ся стало з третім стільцем?

СЕВИЦЬКИЙ: Злодій, у нашій компанії. Страшне. Продав стілець пілотови з Фінська за 10 рублів.

БЕНДЕР: Фінський пілот?

СЕВИЦЬКИЙ: Гей. Робить на пляцу за містом. Міг бы єм теперь дістати своїх 30 рублів?

ПОЛІТ: Двадцять!

СЕВИЦЬКИЙ: Ааа! Гей. Перебач. Двадцять! Двадцять! Двадцять!

БЕНДЕР: Тю-тю-тю-тю!

СЕВИЦЬКИЙ: Зась карк.

БЕНДЕР: На. Ту маєш свої грошы.

СЕВІЦЬКИЙ: Двадцять. Дякую. Але повідajte мi, чому такий iнтерес о тоты стiлцi?

ПОЛІТ: Стихни.

БЕНДЕР: Запам'ятай славне присловко: «Чiм довше голодуєш, тым страва смачнiша». На другiм боцi, Французы мають пословицу: Мерде!

ПОЛІТ: Не хочу жыти! Ёй, ё-ё-ё-ёй!

ЯВЛІНЯ V.

В циркусi

(Карневалова група).

ПОЛІТ: Стiлець! Злiзь долов, злодiю! Подь долов, такой! То мое кресло! Чуєш ня? Мiй стiлець! Слухай, ты! То мое кресло!

БЕНДЕР: Подь долов, шаленяку! Подь долов! Забеш нас обидвох!

ПОЛІТ: Хочу тот стiлець. Дай мi тот стiлець!

БЕНДЕР: Ой, Боже! Ой, Боже, твiй баранок пропав. Прошу вас, помозьте мi. Дякую. (Зявить ся *пiп Фёдор*).

ПОЛІТ: То мое! Чуєш? Мое! Мое! Мое! Мое! Мое! Мое!

БЕНДЕР: Прекрасно! Аж барз прекрасно, досправды. Партнер у фiрми... i утiкать з маєтком компанii!

ПОЛІТ: Хочеш ся бавити на коня, добрi?

ППП ФЁДОР: Мiй! Мiй! Мiй!

БЕНДЕР: Батюшка Фёдор! (*смих*). председа компанii.

ПОЛІТ: Де є? Аяаяаяяй!

БЕНДЕР: Ага, ненавiсть! Ненавiсть! Ненавiсть!

ППП ФЁДОР: Бог видить. Бог видить вшитко. Чом собi думаш, же мi дав силу... вылiзти там горi, на горьску стiну? Мусить быти даяка прiчина.

ПОЛІТ: Господи Боже, як го ненавiджу! Не смiє утечi! Не смiє утечi! Не смiє дiстати... Не смiє ся дiстати вон. Не смiє утечi гет!

БЕНДЕР: Не бiй ся, мiй дорогой представителью. Не втече. Досправ-

ды не годен утечі. Не є дороги долов. Подь, укажу ті. Подь. Видиш? Ниякой пути долов не є.

ПОЛІТ: Не є дороги долов. Не годен зыйти долов. Є запертый. Запертый. Так, а єсь у пасти!

БЕНДЕР: Ага. Перестало падати. Є барз тихо.

ПОЛІТ: Як думаш, што робить? Думаш, же нашов дорогоцінності?

БЕНДЕР: Ш-ш-ш-ш. За момент засідателі вынесуть вирок.

ППП ФЁДОР: Господи Боже, ты такой твердый! Ох!

БЕНДЕР: Тсс. Але послідній стілець стоїть у Москві.

ПОЛІТ: Лем 3000 верст далеко.

БЕНДЕР: Подь, приятелю. Підеме на прогулку.

ППП ФЁДОР: О, Господи! О, Господи, неісповідимы діла твої... Як єм ся ту дістав? Нїт пути долов. Треба мі велё помочі, жебы єм ся дістав долов. Гей, хлопці! Хлопці! Воробянінов! Я тя все любив. Ты то знаєш. Походиме з єдного валалу. 25 років я був твоїм сящеником. О, про Хріста Бога вас прошу, дайте ня долов! Здоймийте ня!

ЯВЛІНЯ VI.

ПОЛІТ: Нашли сьте го?

БЕНДЕР: Нашов. Є у желізничарьскім клубі. Подьме, укажу ті, де є. Тым маленьким виглядиком в ночі ся дістанеме до клубу.

ПОЛІТ: Подьме!

БЕНДЕР: Што єм теперь повів! Аж в ночі.

ПОЛІТ: Але я не вытримаю.

БЕНДЕР: Не бій ся, завтра будеш пити шампаньске і їсти кавіар. За твої вшыткы трапіня бы єм ті мав дати десять процент.

ПОЛІТ: Дясять процент?!

БЕНДЕР: Ты не маєш нияку фантазію. Што собі купиш? І так єсь старый, не потребуєш тільки пінязей. А знаєш што, може ті не дам ніч, а возьму тя за секретаря КІКІ, што повіш? Но, но, я лем жартую, дістанете три процента. До клубу підеме над раном, стражници будуть солодко спати, а теперь

собі одпочінь. Або за комор...камердінера! Страва, вшитко задарьмо. Фіглюю... Панове присяжны засідателі, леды ся рушили.

(Іполіт забє Бендера).

ПОЛІТ: Вшитко буде моє. Мої стілці! Тото нї! Тото не може бути! Нї! *(Розторгать послїдній стілець).*

СТРАЖНИК: Я ту вже десятий рік стражу. Мізерный клуб то був. Вера, вера. А теперь... не будете віровати, хотїв єм вышрубовать жаровку і підставив єм собі стілець, та єм ся провалив. Боже! Позерам: із стілця ся сыплють коралы, діаманты.

ПОЛІТ: А де суть?! Діаманты і коралы і...!

СТРАЖНИК: Як де? Ту.

ПОЛІТ: Де?

СТРАЖНИК: Ту суть. Клуб мы за них выбудовали.

(к о н е ц ь)

Леонід Андреєв

Любов до ближнього

Комічна сценка на одну дію

*Переклад
із російського языка:
Ярослав Сысак*

*Прем'єра у ТАДі:
25. фебруара 2022 року*

ЛЕОНИД АНДРЕЕВ

1871 – 1919

Любовь к ближнему

Шуточное представление
в одном действии

(1908)

Леонід Андреев – письменник і драматург, іскровий репрезентант доби Срібного віку російської літератури. Є зачинателем російського експресіонізму. Скончив правничку факульту Московської університету (1897), айбо адвокатське ремесло майже не практикував. У році 1897 зачав свою літературну кар'єру. Вдяка письменнику Максимі Горькому перший том його літературних творів вийшов великим тиражом. Їго оповідання і драми позитивно оцінили Максим Горький, Александер Блок, Ілья Рєпін, Ніколай Рєрїх, Антон Чехов і др.

ОСОБЫ:

ДАМА

ПЕРШЫЙ ОПИТЫЙ, муж Дама

ДІВЧАТКО Неллі, іх дівча

ДРУГЫЙ ОПИТЫЙ

ХЛОПЕЦЬ

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ

ДРУГЫЙ ПОЛІЦАЙТ

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКЫЙ ТУРІСТА

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКЫЙ ТУРІСТА

ПАНІЧКА

ТУРІСТА

БОЁВНА ДАМА

ТУРІСТЫ: ПЕРШЫЙ, ДРУГЫЙ

ПРОДАВАЧ ГРЕБІНІВ

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА, задыхчаны чоловік, отець Машы,
Каті, Сашы, Васі і Петя

Ёго дці:

ДІВЧА, з меном Маша

ДРУГЕ ДІВЧА, з меном Катя

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА, з меном Саша

ДРУГЫЙ ГІМНАЗІСТА, з меном Петё

ВЫСОКЫЙ ТУРІСТА З ВЫКРУЧЕННЫМА БАЮСАМИ

ДУШПАСТЫРЬ

КОРЕШПОНДЕНТ

ФОТОГРАФІСТЫ – ПЕРШЫЙ, ДРУГЫЙ, ТРЕТЇЙ

НЕЩАСТНИК

ХЛОПИК, тот же ШЕФ

Дикый горнатый край. На маленькім, ледва розпознатім вибіжку скалы, котрый ся скоро колмо¹ виперать над пропастьов, стоить в безнадійній позі якийсь чоловік. Тяжко пояснити, як ся там дістав; ани здолы, ани згоры ся там дістати не дасть, короткы драбинкы, мотузы і паліці говорять о тім, же спробы захранити незнамого ту якбач были, але неуспішны.

Нещастник, видить ся, же в тій неприємній ситуації є вже довшый час: долов ся вже зышла пестрофаревна маса людей. Суть там рознашачі напоїв, а доконця і маленький вычап, в котрім ся обертать вычапник, цілый спочений – сам не стигать обслуговати. Горі-долов бігають продавачі посткарток, пацерок, вселіяких подарунків і іншого гарабурдя; якийсь хлопик неодбитно нукать гребінь із корытнячой кости, котрый корытнячку ани не відів. Із вшиткых боків ся сходжують туристы, яких притягує фама о неминучій катастрофі: Англічане, Русы, Німці, Французы, Таліане і т. д., із своїма народныма шпеціфіками в характері, поводжіню і облечіню. Скоро вшиткы мають горолезецькы чеканы, далекогляды і фотоапараты. Вызвы у вселіяких языках, в інтересах читателів, приводиме в нашій материнській бісіді. Під скалов, на місці, де бы мав нещастник упасти, двома поліцайты одганяють хлопчиск і тонкым мотузком на коликах огранічують пространство. Люде бісідують, є весело.

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Щезний одты, живане! Што кедь ті впаде на голову, што повість твій нянє, мамка.

ХЛОПЕЦЬ: А то ту упаде?

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Ту.

ХЛОПЕЦЬ: А не дале?

1 **Колмо** (од *словац.* kolmo) – вертикальні, перпендікулярні.

ДРУГЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Хлопчиско має правду. Што кедь у тім стресі перелетить мотузок і уближить дакому з публіки? Важить найменше сто кіл.

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Гет! Гей, ты, смаркатый, де лізеш! То ваше дівчатко, пані злата? Такой ей собі спрячте: там падать молодой паробок.

ДАМА: Вже падать? Ёй, Боже! А мій муж ту не є!

ДІВЧАТКО: Є у вычапі, мам.

ДАМА: *(не знає, што робити)* А якже, все мусить быти там, де наливають! Закліч го, Неллі, повідж, же вже падать. Біж! Швыдко!

ГОЛОСЫ: Главный!

Чашник.

Обслуга!

Пиво!

Пиво ся скончіло.

Што? Як то? Што то за корчма?...

Дораз притягнуть.

Але чім скорше!

Главный!

Главный!

Чашник!

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Зась єсь там? Гей, смаркатый!

ХЛОПЕЦЬ: Я лем однесу тот камінь.

ПОЛІЦАЙТ: А нашто?

ХЛОПЕЦЬ: Жебы го так не боліло, як упаде.

ДРУГЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Має правду: каміня треба одпрятати і цалком треба вшытко пририхтовати. Не суть ту дагде пиловины, або пісок?

(Ближать ся двома туристы, Англічане. Обзирають далекоглядами нещастника, фіглюють).

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Молодой.

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Кілько?

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Двадцять вісем.

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Двадцять шість. Старший вызерать од страху.

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Ставме ся.

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Єден ку десятём. Пиште.

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: (*записує собі, просить ся поліцайта*) Прошу вас, а як ся там дістав? Чом го не знесуть долов?

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Вже пробовали, але дарьмо. Вшыткы драбины курты.

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Довго є там?

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Два дні.

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Ніфіга собі! До вечера упаде.

ДРУГЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: До двох годин. Єден ку єдній.

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Пиште. (*Крічить на нещастника*). Як ся чуєте, вы там! А! Не чую!

НЕЩАСТНИК: (*ледва го чути*) На мілу кедвеш.

ДАМА: Ісусе Хрісте, а мого ту нїт!

ДІВЧАТКО: (*прибігне*) Няне одказує, же прийде. Грає там з єдным уйком шахы.

ДАМА: Господи Боже! Повідж му, Неллі, же то мій розказ! Або... Прошу вас, пан сержант, вже скоро упаде? Ні, Неллі, і так, радше ідь ты, я обсаджу місце про няня.

(*Высока дама, небезпечно себеїста, пре ся о місце з якимсь туристом. Є то тихый муж, дрібный і генглявый, не годен одстояти своє право; зато дама атакує некомпромісно*).

ТУРІСТА: Але тото є мое місце, мілостива панї, я ту стою вже дві години.

БОЇВНА ДАМА: А менї што до того? Ту хочу стояти я, розумите? Одты буду ліпше відїти, розумите?

ТУРІСТА: (*тихо*) Але і я буду ліпше відїти.

БОЇВНА ДАМА: Та не говорьте! Може і вы шпеціаліста на паданя?

ТУРІСТА: Якый шпеціаліста? Одтам ся йде скопырцнути чоловік і то вшытко.

БОЇВНА ДАМА: (*з сарказмом*) Іде ся скопырцнути чоловік і то вшытко! Кедь ся можу попросити. Холем даколи вы відїли,

як падать чоловік? Ага? Ні? Я віділа трёх: двох акробатів, єдного, што ходидь по лані², і трёх аеронавтів.

ТУРИСТА: То до громады шість.

БОЄВНА ДАМА: (з *высміхом*) То до громады шість! Посмотрьте, який прекрасний математик! А віділи сьте вже тігра, як торгать у звиринці жену? Ага? Што? Та зато! А я віділа! То будьте такый ласкавий!

(Туріста одступлять, уражено торгать плечіма, а худа дама переможно засяде на одвоєваний камінь. Розкладать коло себе ташочку, хусточки, ментолкы, фляшочку з якимсь еліксіром; знимать рукавічки і протерать скла далекогогляду, з інтересом обзерать вишитко навколо. Приговорить ся ку дамі, што чекать на мужа з вычапу).

БОЄВНА ДАМА: (*благосклонно*) Не сьте выстата, душа моя? Сядьте собі.

ДАМА: А, ани ся не просьте! Ноги собі не чую.

БОЄВНА ДАМА: Днешні хлопи цалком не вихованы, ани то не встане, кедь увидить жену. А ментолкы сьте собі купили?

ДАМА: (*перестрашена*) Ні. А треба?

БОЄВНА ДАМА: Кедь довго чоловік позерать до горы, досправды ся му зробить зле. А чпавок³ маєте? Ні? Боже мій, яка легко- важность! Як вас будуть проберати, як ся скопырцне? Ани етер не маєте? А якже! Кедь сьте вже така, маєте холем дакого, што ся о вас постарать?

ДАМА: (*настрашена*) Повім мужови. Він у вычапі.

БОЄВНА ДАМА: Ваш муж – безхарактерный свинярь!

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: То чія ветровка? Хто там шмарив тоту рянду?

ХЛОПЕЦЬ: То я шмарив, жебы го так не боліло, як упаде.

ПЕРШЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Одпрятати!

(Дакілько турістів, вызброєны фотоапаратами, ся пруть о місце).

2 Лано (од словац. lano) – мотуз.

3 Чпавок (од словац. čpavok) – аміак.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Ту хотів стояти я.

ДРУГЫЙ ТУРІСТА: В порядку, але теперь ту стою я.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Вы іщі лем теперь пришли, а я ту стою вже два дні.

ДРУГЫЙ ТУРІСТА: Як сьте одышли, мали сьте ту охабити холем свою тїнь.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Не годен ем умерти од голоду, чорты бы то взяли!

ПРОДАВАЧ ГРЕБІНІВ: *(загадочно)* Із кости корытнячки.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Што?!

ПРОДАВАЧ ГРЕБІНІВ: Настояща корытнячка.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Ідь з тым до пекла!

ТРЕТІЙ ТУРІСТА-ФОТОГРАФІСТА: Мілостива пані, не гнівайте ся, але сидете мі на апараті.

ПАНІЧКА: Ёй, а де?

ТРЕТІЙ ТУРІСТА-ФОТОГРАФІСТА: Як де – під вами!

ПАНІЧКА: Але я вже така змучена! Фуй, який несимпатичный апарат! А мені было чудно, чому ся мі так недобрї сидить, а то був ваш апарат.

ТРЕТІЙ ТУРІСТА-ФОТОГРАФІСТА: *(резігновано)* Пані!

ПАНІЧКА: Представте собі, а я собі думала, же то камінь. А він то був ваш апарат. А могли бы сьте ня сфотографовати? Любила бы ем на фоні високих скал, якраз в такім окружіню.

ТРЕТІЙ ТУРІСТА-ФОТОГРАФІСТА: Але як, пані, кедь на нїм сидите?!

ПАНІЧКА: *(перестрашено вискочіть)* Досправды? Чом сьте мі не повіли! А то все фотографуєте?!

ГОЛОСЫ: Главный, пиво!

Чом не подаете вино?

Моментик!

Такой, такой!

Главный!

Главный!

Верхній!
Паратко!

(*Вступить тучный, задыхчанный туриста*).

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: (*крічить*) Маша! Саша! Петь! Де є Маша? Де є зась Маша, Господи?

ДІВЧА: Ту єм, татку.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Не віджу, де єсь?! (*Оберне ся*). Ага, ту! Чом стоїш за хырбетом? Тадь позерай, позерай! Де то чумиш, панно Марія!

ДІВЧА: (*тягаво*) Не знаю, татку.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Та тото є абсурдум. Тадь тота іщі ани блиснутя не віділа: вывалить окалі, як дві цибулі, і лем што ся заблискать, такой їх запре. Ани єдно заблискнутя не віділа! Маша, не спий! Позерай, там є!

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: Але она го видить, тату.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Дозерай ей. (*Нечекано зачне найжалоснішым голосом*): Ёй, такой молодой і досправды упаде? Позерайте діти, який є блідый; видите, як то небезпечно лозити кады-тады.

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: (*тягаво*) Днесь і так не упаде, тату.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Дурноты! Кто ті то повів?

ДРУГЕ ДІВЧА: Татку, Маша зась заперла очі.

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: Тату, я собі вже сяду. Намойправду, тот днеська не упаде... Вратник у готелі мі повів. Вже-м не го-ден! Од рана до вечура нас тягаш по вселіяких галеріях...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Што то має бути? А про кого то роблю? Га? Ты собі думаеш, же про мене радость ходити з таким немеглом, як ты?

ДРУГЕ ДІВЧА: Татку, Маші ся заперють очі.

ДРУГЫЙ ГІМНАЗІСТА: І я вже не го-ден. В ночі ся мі снять страшны сны. Той ночі, цілу ніч, ся мі снило о чашниках.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Але, Петрику!

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: Вже єм лем кість і скоро. Тату, я то вже довше не вытримам. Дай ня радше за пастыря, або пацята кор-мити...

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Але, Сашку!

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: Кобы ходем упав, але то лем фаму пусти-ли, а ты їм налетїв. І тот твій Бедекер. Швіндель, цілий тот твій Бедекер.

МАША: Тату, діти, ага, вже падать.

*(Нещастник штось з горы крічить. Настало оживія.
Голосы: «Позерайте, вже падать». Двигають ся дале-
когляды, фотографісты цвакають фотоапаратами;
полїцайты енергічно чістять місце, де має упасти).*

ПЕРШЫЙ ФОТОГРАФІСТА: До чорта! Нашто єм такой спушав...
Все ся попонаглям!

ДРУГЫЙ ФОТОГРАФІСТА: Пан колеґа, маєте закрытый обектів.

ПЕРШЫЙ ФОТОГРАФІСТА: До чорта!

ГОЛОСЫ: Тихо! вже зачне падати.
Та де там. То лем штось говорить.
Але штобы, вже падать!
Тихо!

НЕЩАСТНИК: *(тихим голосом)* Поміч!...

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Ёй, тот худачиско! Машо! Петю! Попозерайте на тоту трагедію: небо без хмаркы, погода прекрасна, а він якраз тепер мусить упасти і додрузґати ся насмерть. Розу-миш, Саша, яке то страшне?

ПЕРШЫЙ ГІМНАЗІСТА: *(смутно)* Розумлю.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: А ты, Маша, розумиш? Лем собі усвідом, там є небо, а там ся люди напыхають жанєм, вшитко є таке миле, а він мусить упасти. Яка трегедія! Петь, памняташ собі Гамлета?

ДРУГЕ ДІВЧА: *(шепче му)* Гамлет, прінц Даньський, в Елсінорї.

ПЕТЁ: *(захмурено)* В Гелсінґфорсї, ясно же гей. Што все лем мене ви-диш, тату?

МАША: *(тягаво)* Цїлу ніч ся му сніло з чашниками.

САШКА: Кобы єсь радше обїднав хлебїчки.

ПРОДАВАЧ ГРЕБІНІВ: *(загадочно)* Кість із корытнячкы. Нефалшо-вана.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: *(камаратьскы)* Украдженный товар?

ПРОДАВАЧ ГРЕБІНІВ: Та што сьте, пане.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: (*назлощено*) Як може бути настояща, кедь не є украджена?

БОЄВНА ДАМА: (*благосклонно*) Тоты, то вшитыкы вашы діти?

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Вера, вера, милостива. Няньківскы повинности. Але їм все мало, як можете відіти: одвічне протистояня родичів і дітей, милостива. Мы свідкы такой страшной трагедії, же мі аж серце пукать... Зась ті кліпкають очі, Маша?

БОЄВНА ДАМА: Маєте чісту правду: Дітей не мож розпещовати. Зато бы ем не говорила о такій страшній трагедії. З такой вышки вам упаде хоць який покрывач. Кілько то може бути? 30 - 40 метрів? А я віділа, як еден падав прямо з неба.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: (*заинтересовано*) Не повідайте! Саша, діти, слухайте! Прямо з неба!

БОЄВНА ДАМА: Намойправду. Аеронавт. Выплавав з хмар і тріск на бляшану стріху!

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Страшне!

БОЄВНА ДАМА: То гей, то є трагедія! Дві години го поливали стрікачками, докы не пришов ку собі. Скоро го затопили, дурняци! Од тогды ношу з собов чпавок.

(Ближыть ся група Таліанів – бродячих музикантів. Низкий, тучный тенор з рудов бородов і великыма водянистым ачмі; співають необычайно солодко; худый горбатый в джокейці співають гравчачім барітоном; бас – припоминать розбійника, повнить і функцію мандолініста; баба з гусями, очі так вывалены, же ей видно лем білky. Поставлять ся, співають).

Sul mare, lucido l'astro d'argento,
Placida e l'onda, prospero é il vento.
Venita all agile... Barchetta mia...
Santa Lucia... Santa Lucia...

МАША: (*тягаво*) Тату, діти, ага, вже ся розганяють руками.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Ачей на нёго так вплынула музика?

БОЄВНА ДАМА: Легко може бути. При таких акціях все собі

пущають музику. Лем жебы нам не упав скорше, як треба.
Гей, вы, музиканты, оле ся прячте одты, геш, геш!

*(Допроводжаний симпатизантами входить Высокий
туриста з викрученима баясками і запалено
гестікулює).*

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Та тото є шкандалозне!.. Чом го не здоймуть?
Панове, вшыткы сьте чули, як крічав: Захраньте ня?

ПУБЛИКА: Вера гей, точно так.

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Цалком ясно єм чув слова: захраньте ня. То
чом ніч не робите? Тото є шкандалозне! Поліція! Поліція!
Чом му не йдете на поміч? Што ту робите?

ДРУГЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Чіщу місце, де має упасти.

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Ага! Мудро. Але чом го не захраните? Мусите
го захранити! То ваша гуманна повинність! Кедь чоловік
просить, допоможте, мусите му даяк допомі. Не говорю прав-
ду, панове?

ПУБЛИКА: Правду, чісту правду!
Треба го захранити!

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: (з запалом) Тадь мы, досправды, не погане,
мы. хрістіане, мусиме любити свого ближнёго. Кедь про-
сить поміч, треба зробити вшыткы крокы, што має в ком-
петенції адміністрація. Пан поліцайт, зробили сьте вшыт-
кы крокы?

ДРУГЫЙ ПОЛІЦАЙТ: Вшыткы.

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Вшыткы до єдного? Панове, зробили ся
вшыткы крокы. Гало, молодый чоловіче, чуєте – зробили ся
вшыткы крокы, жебы вас захранити. Чуєте?

НЕЩАСТНИК: (ледво го чути) Поміч!..

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: (дожтый) Панове, чуєте: зась закрічав – по-
міч. Пан поліцайт, чули сьте?

ЄДЕН З ПУБЛІКЫ: (несміло) Я собі думам, же бы го мали захранити.

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Маєте правду. Я то вже говорю дві години.
Пан поліцайт, чули сьте? Тото є шкандал!

ТОТ ІСТЫЙ З ПУБЛІКЫ: (кус сміліше) Подля мене, треба ся оберну-
ти на высшы інштанції.

ОСТАТНІ: *(хором)*

Гей, треба ся скаржыти!

Тото є шкандал.

Штат не сміє охабити своїх жытелів в ниякій небезпечно-
сти!

Вшыткы платиме дані!

Треба го захранити.

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: А я што говорю? Ясно, треба ся іти скар-
жыти... Молодый чоловіче, слухайте, наёмне маєте заплаче-
не? Га? Не чую.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Петь, Кать, слухайте, яка трагедія! Ох, нещаст-
ный молодый чоловік! Кажду минуту ся може зорвати, а
они од него жадають наёмне!

КАТЯ: *(дівча в окулярѣх, учена)* А што, за тото ся платить наёмне,
тату? Понятя наёмне...

ПЕТЁ: *(уціпне єй)* Ёй, але ся вытягуеш!

МАША: *(тягаво)* Татку, діти, позерайте, зась зачинать падати.

*(Зась інциденты в масі, тоты істы выкрикы
і активностъ фотографістів).*

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Не страчайме ани минуту. Панове, мусиме го
захранити за каждую ціну! Хто йде за мнов?

ПУБЛИКА: Вшыткы, вшыткы!

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Пан поліцайт, чули сьте? Ідеме, панове.

*(Одхаджають, завзято гестікулюють. Голосы з выча-
пу силніють; чути черканя пивовых погарів і початок
різкой німецькой пісні. Цалком дезорьєнтований чаши-
ник одбігне набік, шмарить нещастный погляд на небе-
са і сервітков собі утерать спочену тварь. Назлощены
крикы: Главный! Главный!).*

НЕЩАСТНИК: *(голосніше)* Гей, главный, могли бы сьте мі принести
совду-воду?

*(Чашник ся мыкне, перестрашено позерать на небо, стр-
їтить ся поглядом з Нещастником і одыйде, якбы ніч не
чув, назлощены голоса: Главный, пиво).*

ЧАШНИК: Уно моменто, вже єм ту! Минутку!

(З вычапу ся приближать двома пяны).

ДАМА: Ох, вже є ту мій муж! Подь скоро, скоро!

БОЄВНА ДАМА: Якый свиняриско!

ПЕРШЫЙ ОПИТЫЙ: *(махне на ню руков)* Гей, вы там горі – не стоїть то за ніч, гейже?

НЕЩАСТНИК: *(голосніше)* Веру, вже мі то лізе горлом.

ПЕРШЫЙ ОПИТЫЙ: Ани выпити собі не можете.

НЕЩАСТНИК: Та де там!

ДРУГЫЙ ОПИТЫЙ: Што дришаш, як собі тот може выпити? Він іде умерти, а ты го мучиш пиятыков. Гало, послушайте, пеме все лем на ваше здоровя. Не вадить вам то?

ПЕРШЫЙ ОПИТЫЙ: Што треплеш, як му то може вадити. Тото го може лем повзбудити! Слушайте! Чесне слово, страшно нас мерзить, але не смієте собі припустити ку серцю: знайте, мы ся теперь вернеме до вычапу.

ДРУГЫЙ ОПИТЫЙ: Ага, позерай, кільки народа!

ПЕРШЫЙ ОПИТЫЙ: Подьме, бо як упаде, запруть нам вычап.

(Зявить ся нова група туристів, очолена кореспондентом із найбівишых европских новинок. Допроводжать го учтивый шепот – признак нефалишованого узнаня; многы прибігнуть з вычапу, жебы го віділи, і чашиник зробить малу піруету, шмарить на нёго блискавічний погляд і з щаслиов посмішков ся несе дале, розливать штось по дорозі).

ГОЛОСЫ: Корешпонтент!

Корешпонтент, позерайте!

ДАМА: Боже, а мужа зась не є!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Петя, Маша, Саша, Катя, Вася, позерайте – головный корешпонтент... Розумите, найголовніший: што напише, тото ся стане.

КАТЯ: Машка, зась позераш інде.

САШКА: Радше кобы єсь нам купив хлебічкы! Тату, я вже не годен. Чоловік ся потребує даколи і наїсти...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: *(в екстазі)* Яка трагедія! Катюша, золотце мое, яке то страшне: тота красна погода – і головный корешпонтент! Оле, выберь собі записник, выберь собі нотес!

ПЕТЯ: Кедь я го стратив, тату.

КОРЕШПОНДЕНТ: Де є?

ГОЛОСЫ: *(услужно)* Там є, там!

Дакус высье, іщі высье!

Дакус ниже!

Ні, высье!

КОРЕШПОНДЕНТ: Довольте, панове, довольте. Сам собі го найду.

Ага, там є! Но, прекрасна ситуація...

ТУРИСТА: Не сядете собі? Ту є стілчік.

КОРЕШПОНДЕНТ: Дякую. *(Сяде)*. Но, красна ситуація! Барз⁴ інтересно, барз інтересно. *(Вытягне блок; фотографістови ласкаво)* Вже маєте, панове?

ПЕРШЫЙ ФОТОГРАФІСТА: Самособов! Взяли сьме і цілкову панораму...

ДРУГЫЙ ФОТОГРАФІСТА: Трагічна ситуація молодого чоловіка...

КОРЕШПОНДЕНТ: Геей? Барз інтересно, барз інтересно.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Чуєш, Саша: головный корешпонтент є наісто мудрый чоловік, а говорить, яке є то інтересне. А ты все лем про свої хлебічки!.. Сомар!

САШКА: Може же є сытый...

КОРЕШПОНДЕНТ: Панове, попросив бы ем вас, жебы сьте были дакус тихше.

УСЛУЖНЫЙ ГОЛОС: Гей, вы там, у выпачі, оле тихше!

КОРЕШПОНДЕНТ: *(крічить догоры)* Кедь доволите – я головный корешпонтент европейских друкованных новинок, пришов ем на неплановану служобну дорогу. Хотів бы ем вам дати да-кілько вопросів, што ся тыкать вашей ситуації. Як вас зва-ти? Ваше мено, сполоченьский статус, позиція, вік.

(Нещастник штось замыре).

КОРЕШПОНДЕНТ: *(выведженный з міры)* Ніч не чую. То все так мыре?

ГОЛОСЫ: Все. Не розуміти му ани слово.

КОРЕШПОНДЕНТ: *(штось собі записує)* Прекрасно! Сьте слобод-

4 Барз (з польск. bardzo) – дуже, міцно.

ний? (*Нещастник щось мямляє*) Не чую! Женатий? Іщі раз!

ТУРІСТА: Же є слободный.

ІНШЫЙ ТУРІСТА: Але, де-же бы! Самособов, женатый.

КОРЕШПОНДЕНТ: (*без інтересу*) Думаєте? В порядку, женатый. Кілько маєте дітей? Што? Не чую. Видить ся мі, же повів три? Гм... Про істоту дам пять.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Ах, яка трагедія! Пять дітиск. Лем собі представте!

БОЁВНА ДАМА: Циганить!

КОРЕШПОНДЕНТ: (*крічить*) Як сьте ся там дістали? Што? Не чую, голосніше! Повторьте! (*людём навколо*) Што повів? Тот хлопик має пекельно слабый голос.

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: Видить ся мі, же крічить, же заблудив.

ДРУГЫЙ ТУРІСТА: Ні, же сам не розумить, як ся там дістав.

ГОЛОСЫ: Быв на полёвачці!

Ліз на скалу!

Та де, там обычайный лунатик!

Намісячный!

КОРЕШПОНДЕНТ: Довольте, панове, довольте – з неба досправды не впав. Хоць... (*скоро щось записує*). Нещастный молодой муж... уже од дітинства терпить захватами сомнамбулізму... різке світло повного місяця... дики скалы... заспатый вратник не вартовав...

ПЕРШЫЙ ТУРІСТА: (*другому, тихо*) Якый повный місяць, тадь є новый місяць.

ДРУГЫЙ ТУРІСТА: А вы собі думаєте, же читателі ся визнають в астрономії?

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: (*захопленный*) Маша! Слухай, ту маєш наглядный приклад впливу місяця на живы організмы. Яка страшна трагедія: чоловік собі выйде на прогульку до місячної ночі – а вылізе десь, одкы ся вже не дістане!

КОРЕШПОНДЕНТ: Як ся чуєте? Не чую. Голосніше! Ага, значить так! Но, красна ситуація.

ЛЮДЕ: (*з інтересом*) Тихо, слухайте, як ся чує. Страшне!

КОРЕШПОНДЕНТ: (*записує собі, гев-там дашто повість*) Тіло скаменіло в смертельнім ужасі... По хырбеті лізуть ледовы мурванькы... Нїт надії... привіджають ся му образкы родинного щастя. Жена робить хлебїчки, пятеро дітей говорять, як го люблять, невинныма ангельскыма голосками. Бабка сидить в креслі з піпков... нї то дїдко сидить з піпков, а бабка... А він, блаженный, од людської участі... Перед смертєв собі желав, жебы ёго послїднє выдыхнута было обнародоване в наших новинках...

БОЄВНА ДАМА: Таке кламство!

МАША: (*тягаво*) Няню, діти – зась падать!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: (*назлощенный*) Не отравуй! Така трагедія а ты... Што вывалюеш окалі?

КОРЕШПОНДЕНТ: (*крічить*) Ліпше ся ухопте! Так, так! Послїдній вопрос: што одкажете жителям перед своїм одходом до ліпшого світа?

НЕЩАСТНИК: (*слабым голосом*) Жебы ся прятали до... горячого пекла.

КОРЕШПОНДЕНТ: Што? Ага, розумлю. Принципіалный неприятель закону о равноправности негрів... Послїдня воля, жебы тоты чорноскоры нїда...

ДУШПАСТЫРЬ: (*протискать ся помеджі людей, одфукує*) Де є? Ага! Бідачиско! Панове, не была ту іщі нияка церьковна особа? Нї? Дякую. Та же я первый?

КОРЕШПОНДЕНТ: (*записує*) Доемный момент... Підішов священник... Вшыткы стихли і чекають, дакотры із слызами в очах!..

ДУШПАСТЫРЬ: Довольте, довольте, панове. Блудна вівця наконець ся хоче змірити з небесами. (*Крічить*). Не хочете ся змірити з небесами, мій? Высповідайте ся із своїх гріхів і я вам такой дам розгрішіня. Што? Не чую.

КОРЕШПОНДЕНТ: (*записує*) У воздусї ся розлігать плач і їйк. Слуга Божый, мілыма словами нагварять злочінця, того нещастника... А тот, вдячний, із слызами на очах, слабым голосом...

НЕЩАСТНИК: (*слабым голосом*) Кедь ... не щезнете, скочу вам на голову. Важу сто кіла.

(*Вшыткы настрашены одскакують і ховають ся єден за другого*).

ГОЛОСЫ: Падають, падають.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: (*нервозный*) Маша, Саша, Петя!

ПОЛІЦАЙТ: Місце, прошу, уволнийте місце!

ДАМА: Неллі, біж за татком, же вже падають!

ФОТОГРАФІСТА: (*нещастно*) Панебоже, мені ся скінчив фільм. (*Побігує і смутно позерать на нещастника*). Моментик, моментик. Маю їх там у героку. (*Дакус одбігне, але не спущать очі з нещастника*). Ні, не можу, што кедь... мені ся мусить таке стати! Маю їх там у героку! Я такой ту, мementик!

ДУШПАСТЫРЬ: Я чекам, мілий мій, зачний, холем тоты найтяжшы гріхы. Тоты дрібны, охабиме на потім.

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Яка трагедія!

КОРЕШПОНДЕНТ: Злочінець, то є нещастник, ся публічно кає за свої гріхы... одкрывать завісу над своїма ужасныма тайнами... діавол, котрый знищів банкаря!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Якый мерзотник!

ДУШПАСТЫРЬ: (*крічить*) По перше, никого сьте не забили? По друге, не крали сьте? По третє, не цуджоложили сьте?

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Маша, Петя, Катя, Саша, Вася, запхайте собі уха!

КОРЕШПОНДЕНТ: (*пише*) Публіка неспокійна... крикы одсуджіння...

ДУШПАСТЫРЬ: (*наскоро*) По четверте, не брали сьте імя Господа Бога даремно? По пiate, не пожадали сьте сомара ближнього свого? Ёго вола, раба ёго, жены ёго? По шесте...

ФОТОГРАФІСТА: (*завертить ся*) Панове, сомар.

ДРУГОЙ ФОТОГРАФІСТА: Де, де є сомар? Не віджу.

ДУШПАСТЫРЬ: Їратулюю, сыну мій. Змірили сьте ся з небесами... Теперь можете спокійно... Але, што то віджу? Члены армады спасы? Поліція, одоженьте їх!

(*Дакілько членів Армады спасы, мужів і жен в парадных уніформах ся близать. Інструменты мають три: бубен, гуслі і якусь необычайно піщачу трубку*).

ПЕРШЫЙ ЧЛЕН: (*шалено бубнує, крічить тягавым носовым голосом*) Братя і сестры...

ДУШПАСТЫРЬ: (*хоче го перекрічати, верещить іщі силніше і іщі*

веще на ніс) Уже ся покаяв, братя! Панове можуть досвідчити! Зробив покаяніє і змірив ся з небесами!

ДРУГОЙ ЧЛЕН, ДАМА: *(лізе на камінь і верещить)* Так, як тот грішник, і я блудила в темнотах, оддавала ся алкоголу, поky мі світло правды...

ГОЛОС: Тадь і теперь є стята на мол.

ДУШПАСТЫРЬ: Пан поліцайт, вже сьте чули, же ся покаяв і змірив з небесами?

(Перший член Армады дико бубнує, остатні спустять тягаву пісню. Выкрикы, хохот, писканя. Співать ся і у вычані на вишиткых світовых языках клічуть чашиника. Безрадны поліцайты торгають ся з рук Душпастыря, котрый їх десь тягать; фотографісты побігують, як на-солены. Обявить ся англійська туристка на сомарови, котрый ся затне розкrochenыма ногами і припоїть ся своїм криком ку іншым. Крик стихне, Армада спасы сяточно одыйде, Душпастырь, розмахуючі руками, ся стратить за нёв).

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: *(колегови)* Яке непристойне. Тото стадо ся абсолютно не знає поводити.

ДРУГОЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Што то говорите, сер Вілієм?

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: *(крічить)* Вы што, не видите, же лем на вас чекають? Як настоящий джентльмен мали бы сьте їм зробити тоту радість. І про вас понижіня – терпіти перед очіма того стада!

ДРУГОЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: Сер Вілієм!

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: *(із захопленём)* Так є, ту є наша правда. Саша, Петя, слухайте: говорять правду! Яка трагедія!

ЯКИЙСЬ ТУРІСТА: *(нападать на Англічана)* Што то собі доволюєте?

ПЕРШЫЙ АНГЛІЦЬКИЙ ТУРІСТА: *(оддрылить го)* Та вже упадьте, наконець, чуєте? Кедь маєте дость одвагы, поможу вам точным выстрілом. Добрі?

ГОЛОСЫ: Тот рудый ідіот зошалів! ПОЛІЦАЙТ: *(хопить го за руку)* На того не маєте права! Забасну⁵ вас.

5 **Забасну** – заарештую, дам до басы, вязніці.

ЯКИЙСЬ ТУРІСТА: Народ варварів!

(Нещастник щось крічить. Долов оживління.

Голоси: Тихо, тихо!)

НЕЩАСТНИК: *(наголос)* Одпрячте того шаленяка, іщі ня застрі-
лить! А повідajte шефови, же вже мі вшитко лізе на нервы!

ГОЛОСЫ: Што тото значіть?

Якому шефови?

Бідачиско, вже має галуцінації.

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Саша, Маша, образ, як люде шаліють. Петя,
спомнянь собі скоро на Гамлета.

НЕЩАСТНИК: *(із злостёв)* Повідajte му, же ня вже ламле у крижах⁶.

МАША: Няню, діти, позерайте, вже торгать ногами.

КАТЯ: Тому ся говорить конвулзія, гейже тату?

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Не знаю, думам же гей. Яка трагедія!

САШКО: *(захмурений)* Та тота є дурна! Тільки ей учать, а не знає,
же ся то зве агонія. І окулярї має! Ні, тату, я вже того мам
доста!

ТУЧНЫЙ ТУРІСТА: Лем собі представте, діти: чоловік ся іде роз-
бити на марны фалаткы, а на што думать? Же го ламле в
крижах!

*(Гук силніє. Пару назлощених туристів волочать якогось
перестрашеного хлопика у білій весті. Усмівають ся і кла-
нять ся на вишиткы бокы, розпинають руки, як го дахто
кулькне, пробує шмыкнути меджі людей, але все го хо-
плять і тягають дале).*

ГОЛОСЫ: Шкареде кламство!

Світ таке не відів!

Поліція, поліція!

Треба му дати лекцію!

ІНШЫ ГОЛОСЫ: Што є?

Яке кламство?

Што ся стало?

Панство, поїмали злодія!

⁶ Крижы – часть тіла, поперек.

ХЛОПИК: *(кланяють ся з усмішкова)* Высоковажены, быв то лем жарт! Нормальный жарт! Публіка ся нудила, та-м вас хотів дакус розвеселити!

НЕЩАСТНИК: *(з їдєв)* Гей, шефе!

ХЛОПИК. Такой, такой!

НЕЩАСТНИК: То ту маю стояти до страшного суду? Договорили сьме ся, же на двадцять годин, а теперь є кілько?

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА З ВЫКРУЧЕНЫМА БАЮСАМИ: *(без себе од розгорчіня)* Чуєте, панство? Так тот злодій, тот хлопик у білій весті наяв другого злодія і напросто го привязав до скалы.

ГОЛОСЫ: Што, він привязаный?

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Добрі привязаный і не може упасти. А мы ся ту мучіме, цілы нервозны, а він не впаде, хоць бы хотів!..

НЕЩАСТНИК: Бодай бы ся мі хотіло! Такой собі зламлю кархы за пару філерів! Шефе, вже маю того доста, вже мі тото лізе горлом. Єден мамелук ня хотів застрілити. Піп ня ту дві години сповідав – тото єм не мав в договорі!

САШКО: Говорив єм ті, тату, же Бедекер лябдять дурноты, а ты все налетиш і волочіш нас всяды, на голодный жалудок.

ШЕФ / ХЛОПИК: Публіка ся нудила... Хотів єм повесилити поважну публіку, ніч інше за тым не было...

БОЄВНА ДАМА: Што то має быти? Нічому не розумлю. Чом не упаде? Та хто потім упаде?

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Ани я не розумлю. Самособов, же мусить упасти.

ПЕТЬКО: Ты нігда нічому не розумиш, татку. Чув єсь, же є привязаный.

САШКО: Думаеш, же го пересвідчіш! Хоцьякого Бедекера любить веце, як власну дітину.

ПЕТЬКО: Прекрасный нянько!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Тихо!

БОЄВНА ДАМА: Што ся ту робить? Мусить упасти!

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Але того, таке жыванство! Пояснийте нам, пане!

ШЕФ: Публіці ся віділо довго, нудила ся. Препачте, панство. Але я ... хотів ем лем... Пару годин приемного взрушіня... Нервово освіжіня... Зажыти алтруістичны чувства...

АНГЛІЧАН: Тот вычап Ваш!

ШЕФ: Мій.

АНГЛІЧАН: І готел, там долов, ваш?

ШЕФ: Мій. Кедь людём ся видить, же ся довго ніч...

КОРЕШПОНДЕНТ: (*записує*) Злодійство без ганьбы... Газда вычапу, жебы заробити на продаваню алкоголу, маніпулує з найліпшыма чувствами людей... Неспокійность жытелів...

НЕЩАСТНИК: (*із злостёв*) Слухайте, шефе, стянете ня вже долов або ні?

ШЕФ: Вы ся не розкрикуйте! Знимаєме вас долов на ніч або ні?

НЕЩАСТНИК: Вже мі ніч не хыбить, лем жебы ем ту вісів і по ночах.

ШЕФ: Не можете вытримати іщі пару минут? Што буде робити публіка?..

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: До вас не доходить, што сьте натворили? Вы – мерзотники, про свої неганебны цілі знеужываєте любов до ближнёго! Примусили сьте нас пережыти страх, суціт⁷, отравили сьте нашы серця жалю – і што ся указало? Тот свинярь, гнусный ваш партнер, привязанный ку скалі, і нелем же не впаде, хоць того вшыткы чекали, але ани не може упасти.

БОЁВНА ДАМА: Што то значить? Мусить упасти!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Поліція, поліція!

(*Прибігне задыхчанный Душпастырь*).

ДУШПАСТЫРЬ: То як, іщі жыє? Ага, там є! То лем шарлатаны, тота армада спасы!

ГОЛОС: Знаєте, што є нове? Він привязанный!

7 Суціт (од словац. súcit) – сочувствие, милосердность.

ДУШПАСТЫРЬ: Як? Ку чому? Ку жывоту? О, мы вшыткы привязаны ку жывоту, помы нас смерць не одвяже. Але і так ем го змірив з небесами і баста фіглі! А тоты шарлатаны...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Поліція, поліція, такой спиште протокол!

БОЄВНА ДАМА: *(нападать на шефа)* Не доволю, жебы ня ту дах-то водив за ніс! Я вже віділа, як із хмар вылетів астронавт і тріснув собов на стріху, віділа ем, як тигер розторгав жену...

ФОТОГРАФІСТА: Знищів ем про того злодія три філмы! За того ся мі будете зодповідати, пане!

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Записніцю, записніцю! Яке свинство! Маша, Саша, Петь, Вася, заклічте поліцію!

ШЕФ: *(нещастный)* Но, але як го принутите, жебы упав, кедь не хоче? Я зробив вшытко, што было у моїх силах! Пані, пані...

БОЄВНА ДАМА: Не доволю!

ШЕФ: Довольте, пані. Присігам вам, же другый раз упаде, але днесь-ка ся му не хоче, так!

НЕЩАСТНИК: Што то є другый раз?

ШЕФ: Будь тихо, ты там!..

НЕЩАСТНИК: За 25 евр?

ДУШПАСТЫРЬ: Лем собі представте тоту безочливість! Змірив ем го з небесами – а ішло мі о жывот – чули сьте, як мі выгрожовав, же мі скочить на голову? А іщі ся му не любить! Розпусник! Злодій! Вrag! Пожадав сомара ближнёго свого!

ФОТОГРАФІСТА: Панове, сомар.

ДРУГОЙ ФОТОГРАФІСТА: Де є сомар? Не виджу?

ПЕРШЫЙ ФОТОГРАФІСТА: *(заспокойть ся)* Ні. То ся мі лем при-віділо.

ТРЕТІЙ ФОТОГРАФІСТА: Сам сьте сомар. Про вас собі очі выочу.

МАША: *(тягаво)* Няню, діти, іде поліцайт.

(оживіня, з єдного боку тягають поліцайта, з другого, шефа, обидвоми крічать: «Пустьте ня!»)

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Пан поліцайт, пан стражник! Ту є тот выдумця, ту є тот жываниско...

ДУШПАСТЫРЬ: Ту є, розпустник, враг, злодій, сомара ближнього свого...

ПОЛІЦАЙТ: Лем мі го дайте до рук, панове, такой ся мі признать, тадь він змудріє.

ШЕФ: Як го примусити, жебы упав, кедь не хоче?

ПОЛІЦАЙТ: Гей, вы там горі, приятелю, то хоче ся вам ці не хоче, признайте ся!

НЕЩАСТНИК: *(хмуравый)* Не хочу упасти.

ГОЛОСЫ: Ага, признав ся! Мерзотник!

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Пиште, пан поліцайт. Зато, жебы легко розбогатіти... знеужыв чувство любви до ближнього... сяте чувство... егм... егм... егм...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Діти, слухайте, пишуть записніцю! Якы прекрасны слова!

ВЫСОКИЙ ТУРИСТА: Священе чувство, яке...

ПОЛІЦАЙТ: *(усердно пише, язык высунутый набік)* Любви до ближнього... сящене чувство, котре...

МАША: *(тягаво)* Татку, діти, позерайте, несуть напис!

*(объявитъ ся пару музыкантів з трубками і бубнами.
Перед нима якийсь індивідум на довгій палиці несе пла-
гат з образом абнормально волосатого мужа з написом:
«Быв ем лысый»).*

НЕЩАСТНИК: Нескоро, камараде! Ту ся вже пише записніця! Радше щезний, докы єсь го ден.

ИНДИВИДУМ: *(застане, говоритъ фістулов)* Быв ем лысый од першых днів свого живота і овелё пізніше. Тото рідке покриття, што мі як десятирічному покрывало голову, то не было волоса, то была бавовна. А як ем ся женив, моя голова была гола, як коліно, то молода невіста...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Яка трагедія! Молодый женач і така голова, розумите, діти, яке то страшне?

*(Вшиткы слухають з інтересом,
доконця і поліцайт застыв з пером в руці).*

ИНДИВИДУМ: *(із запалом)* І надышов момент, кедь наше супружне щастя вісіло, дословно, на волоску. Вшиткы водічки на волося, што мі нукали шарлатаны...

ТУЧНЫЙ ТУРИСТА: Оле выбе́рь ноте́с, Пете́ю.

БОЁВНА ДАМА: Але коли вже, на́конець, упаде́?

ШЕФ: (*услужно*) Друго́й раз, ми́лостива, друго́й раз! Привя́жеме го́
лем та́к... посла́бше – а, ро́зуме́те?..

(*к о н е ц ь*)

КУРТЫ ИНФОРМАЦІЇ О ПРЕМЕРАХ ПЕС, КОТРЫ У РОКАХ 1990–2022 НА РУСИНСЬКИЙ ЯЗЫК ПЕРЕЛОЖЫВ Я. СЫСАК

Театер Александра Духновича в Пряшові представляє русинське культурне багатство, котрого театралны представління суть популярны і позитивно оцінюваны нелем русиньсков і нерусиньсков публіков, але тыж театралнов критіков. За веце як тридцять років было на сцені театру уведжених веце як 150 інсценаций. Самособов, того выкликує потребу списати бібліографію театралных премьер.

Інформації о премерах пес Театру были активно розшырєваны розлічныма способами. В першім ряді то были офіціальны жрідла Театру Александра Духновича, летаки, котры были друкованы при кожній премері театралной gry. Умелецьку роботу Театру тыж пропагує і популяризує русинська періодічна преса як *Народны новинкы*, новинкы *InfoРусин* і часопис *Русин*, на сторінках котрых были публікованы цінны інформації, як назва і день премьеры, список артистів, котры грають у песі, їх роли, характеристика пес, але тыж рецензії театралных критіків, інтервю з режисерами, артистами і перекладателями ці юбілейны статії. З нерусиньських періодік мож спомянути головні пряшівський *Prešovský večerník* і місячник *Prešovský magazín*. В непослїднім ряді тыж оцінюєме офіціальны інформації на вебівій сторінці Театру Александра Духновича (<https://www.divadload.sk>), а тыж анонсы *Програмы Театру Александра Духновича в Пряшові*, котры суть регулярні публікованы на інтернетівій сторінці Радія Руськой Бурсы Петром Медвідєм (<https://www.lem.fm>). Цінну роботу в тій области тыж представляє публікація доц. ПгДр. Мірона Пукана, ПгД. *V premenách času (Ukrajinské národné divadlo / Divadlo Alexandra Duchnoviča Prešov)*¹, де ся находять

1 PUKAN, M., 2007. Premiéry činohry UND v Prešove 1946 – 2005. In PUKAN, M., 2007. *V premenách času. Ukrajinské národné divadlo / Divadlo Alexandra Duchnoviča*. Bratislava: Divadelný ústav, Prešov: Divadlo Alexandra Duchnoviča. s. 143-156. ISBN 978-80-88987-80-2.

подробны інформації о театралных премерах од року 1946 до театралной сезоны 2004/2005.

Вшыткы высьше спомянуты жрїдла были хосенны про вытворїня актуалізованої бібліографії премьер Театру, котру сьме публікували на сторінках книжки *Театер Александра Духновіча: 30 років. Выбор з репертоара*² wydаной в році 2020, і часть з нїй, заміряну на перекладательску і режисерську роботу Ярослава Сысак, публікуєме на слїдуючіх сторінках. Театралны gry суть хронологічно зоряджены подля датуму премьеры аж по сучасность. Мож там найти інформації як мена режисера, назву театралной gry в русиньскім і в словацькім языку, мена режисерів, драматургів і герецького обсаджїня, а на конєць датум премьеры gry, припадні і предпремьеры або другой премьеры. Нижє подаєме тоты інформації:

Ніколло Макіавеллі / Nicollò Machiavelli

«МАНДРАГОРА» / *Mandragora*

Режія Валентін Козменко-Делінде я. г.³

Драматург Василь Турок

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Маріян Марко/Штефан Гій, Осиф Ткач, Миколай Ляш, Евген Лібезнюк,
Василь Русиняк, Татьяна Кучеренкова, Людміла Лукачікова

Премєра 13. октобер 1990

Алойз і Вілем Мырштіковы / Alois a Vilém Mrštíkovci

«МАРІША» / *Maryša*

Режія Ярослав Сысак

Драматург Василь Турок

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Людміла Лукачікова, Иван Стропковский, Александер Кучеренко, Татьяна
Кучеренкова, Штефан Гій

Премєра 19. децембер 1990

2 ПАВЛІЧ, М., 2020. Курты інформації за премьеры гер в русиньскім языку в роках 1988-2020 (подля офіціальных жерел Театра А. Духновіча). In ПАДЯК, В. – М. ПАВЛІЧ, eds., 2020. *Театер Александра Духновіча: 30 років. Выбор з репертоара*. Пряшів: Выдавательство Пряшівской універзіты в Пряшіві, с. 375-395. ISBN 978-80-555-2656-0.

3 Скорочєня в текстї треба чїтати так: я. г. (а. h.) – як гость; а кол. (а kol.) – а колектів.

Александр Духнович – Ярослав Сысак / Alexander Duchnovič – Jaroslav Sisák
«ДОБРОДИТЕЛЬ ПРЕВЫШАЕТ БОГАТСТВО?» / *Dobrodenie je viac ako bohatstvo?*

Режиса Ярослав Сысак

Драматург Василь Турок

Грають:

Василь Русиняк (Федор Многомав/Fedor Mnohomal); С. Михаликова, Анна Бітнерова (Олена/Olena); Сергей Гудак (Федорцё/Fedorco); Ігор Латта (Лестобрат/Lestobrat); Любомір Міндош (Андрій/Andrej); Осиф Ткач (Честножив/Čestnožil); Штефан Гій (Іванко/Ivanko); Маріян Марко (Мудроглав/Múdrohlav); Іван Стропковский (Чмуль/Čmul’); Марія Сысакова, Татьяна Кучеренкова (Бугуміла/Bohumila); Михал Гудак (Антоньё/Antoňo); Ярослава Сысакова, Людміла Лукачікова (Татья/Tat’ka); Николай Ляш (Незохаб/Nezochab); Александр Кучеренко (Храбростой/Chrabrostoj); Павел Маскалик (Богобой/Bohoboj); Николай Ляш (биров/birov); Наталия Мигалёва (Параска/Paraska) а далшы членове колектіву ТАД

Премера 9. октобер 1992 (в Домі културы в Меджілабірцях)

Дюра Папгаргаї / Ďura Papharhaji

«АГАФІЯ – СТАРОГО ПОПА ДІВКА» / *Ahafija – popova dcéra/starého kňaza dcéra*

Режиса Ярослав Сысак

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Александр Кучеренко (піп Митро/pop Mitro); Людміла Лукачікова (Агафія/Ahafija); Татьяна Кучеренкова (Марча/Marča); Василь Русиняк (биров/birov); Любомір Миндош (писарь Паленкаш/pisár Palenkaš)

Премера 12. юн 1993

Николай Васильєвич Гоголь / Nikolaj Vasilievič Gogoľ

«ЖЕНИТБА» / *Ženba*

Режиса Валентин Козменко-Делінде я. г.⁴

Драматург Василь Турок

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Евген Либезнюк (Підколёсын/Podkoľosyn); Михал Гудак (Кочкаров/Кошкаров); Людміла Лукачікова (Агафія Тихоновна/Ahafija Tichonovna); Наталия Мигалёва (Фёкла Ивановна/Fjokla Ivanovna); Любомір Міндош (слуга Стёпа/sluha St’or); Осиф Ткач; Ігор Латта; Василь Русиняк; Татьяна Кучеренкова; Ярослава Сысакова; Маріян Марко

Премера 27. новембер 1993

Ярослав Сысак – Василь Турок / Jaroslav Sisák – Vasiľ Turok

«ТЕАТЕР СВІТА» / *Divadlo sveta*

Режія Ярослав Сысак, Василь Турок

Драматург Василь Турок

Грають:

фрагмент з *Женьського закону*: Наталія Мігалёвова, Светлана Шковранова

Прем'єра 7. марець 1996

Марко Лукич Кропивницький / Marko Lukyč Kropyvnyckyj

«12 ДІВОК НА ОДДАВАННЯ, АБО ЗІСТАЛИ ЗА ДУРАКІВ» / *12 dcér na vydaj alebo a ostali hlupákti*

Режія Ярослав Сысак

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Осиф Ткач (млинарь Кікоть/mlynár Kikoť); Александер Кучеренко (коваль Рянда/kováč Rjanda); Маріян Марко (слуга Антон/sluha Anton); Сергей Гудак (слуга Василь/sluha Vasiľ); В. Урбанкова (дівка Орішка/dcéra Oriška); Ярослава Сысакова (дівка Горлина/dcéra Horlina); Иван Стропковский (поштарь Підскок/poštár Podskok); Василь Русиняк (Нічіпір/Ničipir)

Прем'єра 22. марець 1997

Павел Коговт / Pavel Kohout

«ТАКА ЛЮБОВ» / *Taká láska*

Режія Юрай Свобода я. г.

Переклад Ярослав Сысак

Прем'єра 6. септембер 1997

Іван Стодола / Ivan Stodola

«БАЧОВА ЖЕНА» / *Bačova žena*

Режія Ярослав Сысак

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Маріян Марко, Сергей Гудак, Ярослава Сысакова, Татьяна Кучеренкова/ Светлана Шковранова, Ігор Латта, Василь Русиняк, Осиф Ткач, Любомір Міндош, Александер Кучеренко, В. Урбанкова, Сергей Гудак

Прем'єра 27. юн 1998

Дюра Папгаргаї / Ďura Paprhají

«ДВА ЛИСТКИ ДО ЄРУСАЛИМА» / *Dva lístky do Jeruzalema*

Режія Ярослав Сысак я. г.

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Сергей Гудак (Він/On); Людміла Лукачікова (Она/Ona); Василь Русиняк (Ерне/Erné); Осиф Ткач (Горняк/muž raní Horňákověj); Иван Стропковский (Брундза/Brundza); Светлана Шковранова (Брундзаня/Brundzaňa)

Прем'єра 9. марець 2002

Ян Карафіат / Ján Karafiát
«ХРОБАЧІКЫ» / *Chrobáčikovia*

Режія Ярослав Сысак я. г.
Драматург Василь Турок
Премєра 7. май 2004

Дюра Папгаргаї / Ďura Papharhaji
«СКОНАНА КАВАЛЕРІЯ» / *Unavená kavaléria*

Режія Ярослав Сысак (я. г.0)
Асистент режії Людміла Лукачікова
Драматург Ярослав Сысак я. г.
Переклад Ярослав Сысак я. г.
Грають:

Іван Стропковский (Еміл Отченаш/Emil Otčenaš); Людміла Лукачікова
(Ема, ёго жена/Ema, jeho žena)

Премєра 17. юн 2011, 2. премєра 22. юн 2011

Петро Ковачік / Peter Kováčik
«КОРЧМА ПІД ЗЕЛЕНИМ СТРОМОМ: СЛОВАЦЬКА РАПСОДІЯ ПО РУСИНЬ-СЬКЫ» / *Krčma pod zeleným stromot: Slovenská rapsódia po rusínsky*

Режія Матуш Ольга я. г.
Асистент режії Осиф Пантликаш
Переклад Ярослав Сысак
Грають:

Міріама Федоркова (сліпе дівча/slepé dievča); Ладіслав Ладомиряк (Дёлдё, єднорукый запасник/Ďold'o, jednoruký zápasník); Людміла Лукачікова (суплінгерка/suplínkerka); Осиф Ткач (качмарь/krčmár); Василь Русиняк (Репань, пияк/Repán, ožran); Любомір Міндош (коваль/kováč); Михал Куцер (товаріш/tovariš); Євген Либезнюк (американ/amerikán); Михал Ільканин я. г. (єлеган/elegán); Владимір Чема я. г., Маріян Марко (выселенець/vystáhovalец); Іван Стропковский я. г. (іншпектор/inšpektor), Светлана Шковранова я. г. (речнічка/řečníčka); Ігор Латта я. г. (майстер на пилі/majster na píle); Осиф Пантликаш (мнясарош/mäsiar)

Предпремєра 19. май 2016, премєра 20. май 2016, 2. премєра 25. май 2016

Олексій Коломієць / Oleksij Kolomijec
«ФАРАОНЫ» / *Faraóni*

Режія Зузана Галкова я. г.
Асистент режії Зузана Ковалчікова
Драматург Петро Медвідь я. г.
Переклад Ярослав Сисак
Грають:

Євген Либезнюк, Осиф Пантликаш (Таран/Taran); Ярослава Сысакова (Одарка/Odarka); Василь Русиняк (Онисько/Onisko); Светлана Шковранова я. г. (Уля/Uljana); Владимір Рогач, Мартін Оравец (Арістарх/Aristarch); Зузана Ковалчікова, Зденка Кваскова (Ганя/Hanna); Михал Куцер, Мартін Оравец (Оверко/Overko); Осиф Ткач, Любомір Міндош (Корній/Kornij); Ладіслав Ладомиряк (Павлик/Pavlík)

Премєра 14. октобер 2016, 2. *премєра* 19. октобер 2016 (спочатку в українськiм язyку, пiзнiше уж в русинськiм язyку)

Алфред Жаррі / Alfred Jarry
«КРАЛЬ УБУ» / *Kráľ Ubu*

Режiя БранĚ Мазух

Асiстент режiї Зузана Ковалчiкова

Драматург Марек Турошик я. г.

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Осиф Пантликaш (НянĚко Убу/*Kráľ Ubu*); Светлана Шковранова (Мамка Убу/*Mamka Ubu*); ЕвĚн Либезнюк (Крaль Вацлaв/*Kráľ Václav*, ЦарĚ Алексей/*Cár Alexej* i iншы/a iнĚ); Ярослaвa Сысaковa (КрaлĚвна Розамунда/*Kráľovná Rozamunda*, ЦарĚвна Мaтiлдa/*Cárovná Matilda* i iншы/a iнĚ); Мiхaл Куцeр (Громослaв/*Hromoslav* i iншы/a iнĚ); Лaдiслaв Лaдoмиряк (Кaпiтaн Обрубa/*Kapitán Obruba* i iншы/a iнĚ); Ивeтa Фeйковa (Посeл/*Posol*, МeдвiдĚ/*Medved'* i iншы/a iнĚ); Мaртiн Оравeц (Тычкa/*Tučka* i iншы/a iнĚ); ЛĚбoмiр Мiндoш (Стoвл/*Stůl* i iншы/a iнĚ)

Премєра 27. октобер 2017, 2. *премєра* 8. нoвeмбeр 2017

Йозеф Грегoр ТаĚвський / Jozef Gregor Tajovský
«ОБЦЯНКЫ» / *Sluby: Obraz z ľudu v jednom dejí na tri spôsoby*

Режiя Мaтуш ОлĚга я. г.

Асiстент режiї Мiхaл Куцeр

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Светлaнa Шковрaнoвa я. г. (Зузa Явoрoвa, 45-рoчнa вдовiця/*Zuzana Javová, 45-ročná vdova*); Здeнкa Квaскoвa (Анiчкa, ѡй 17-рoчкa дiвкa/*Anička, jej 17-ročná dcéra*); Вaсиль Русиняк (ЯнĚкo Дoвгый, старый углярĚ в пензiї/*Jano Dlhy, starý uhliar na odpočinku*); ЛĚудмiлa Лукaчiкoвa (Мaря, ѡгo жeнa i старшa сeстрa Зузaнy/*Mara, jeho žena a staršia sestra Zuzina*); Лaдiслaв Лaдoмиряк (Мiшкo, ѡх 23-рoчный сын i рeгрут/*Miško, ich 23-ročný syn a regrút*); Мiхaл Куцeр (ДюрĚкo, 14-15-рoчный пaстырь у Явoрoвyх/*Ďurko, 14-15-ročný kraviar u Javorov*); Iгoр Лaттa я. г. (Нoвтaрiш/*Notár*); Мaртiн Оравeц (Рeгрут/*Regrút*); Влaдимiр Рoгaч (Рeгрут/*Regrút*)

Премєра 5. октобер 2018, 2. *премєра* 10. октобер 2018

Мiхaл Бaлaж / Michal Baláž
«ДОМАШНЄ ГНЇЗДО» / *Domov*

Режiя Адрiаnа Тoтiкoвa я. г.

Асiстент режiї Лaдiслaв Лaдoмиряк

Драматург Мiхaл Бaлaж

Переклад Ярослав Сысак я. г.

Грають:

ЛĚудмiлa Лукaчiкoвa (Мaмa/*Mama*); Вaсиль Русиняк (НянĚкo/*Otec*); Лaдiслaв Лaдoмиряк (Сын 1/*Syn 1*); Мiхaл Куцeр (Сын 2/*Syn 2*); Ивeтa Фeйковa (Дiвкa/*Dcéra*), Аnna Кузмякoвa (Гoлoс з рaдiя/*Hlas z rádia*)

Премєра 26. октобер 2018, 2. *премєра* 31. октобер 2018

Андрій Романій – Марко Лукич Кропивницький / Andriy Romaniy – Marko Lukič Krōpivnickyj
«НА РЕВІЗИЮ» / *Na revíziu*

Режія Андрій Романій я. г.

Асистент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Ярослав Сысак я. г., Андрій Романій я. г.

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Осиф Пантликаш (Староста/Starosta); Євген Либезнюк, Любомір Міндош (Урядник/Úradník); Людмила Лукачікова (Стара баба/Stará baba); Осиф Ткач (Свідок/Svedok); Ярослава Сысакова (Воякова жена/Vojakova žena); Василь Русиняк (Варташ на уряді/Strážník na úrade); Михал Куцер (Музикант/Muzikant); Ладіслав Ладомиряк (Музикант/Muzikant); Мартін Оравец (Музикант/Muzikant); Володимир Рогач (Музикант/Muzikant)

Премєра 6. децember 2018, 2. *премєра* 12. децember 2018

Михал Валчак / Michał Walczak

«ПІСКОВИСКО» / *Pieskovisko*

Режія Бранє Мазух, я. г.

Асистент режії Осиф Пантликаш

Переклад Ярослав Сысак, я. г.

Грають:

Івета Фейкова (Она/Ona); Зденка Кваскова (Він/On)

Предпремєра 16. май 2019, *премєра* 17. май 2019

Александр Николаевич Островский / Alexander Nikolajevič Ostrovskij

«І МУДРІЯШ ДОМУДРУЄ» / *Aj mŭdry schybí*

Режія Матуш Ольга я. г.

Асистент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Терезія Міндошова

Переклад Ярослав Сысак я. г.

Грають:

Ладіслав Ладомиряк (Глумов/Glumov); Светлана Шковранова (Глумовова/Glumovová); Любомір Міндош (Мамаєв/Mamajev); Володимира Штефаникова (Мамаєвова/Mamajevová); Людмила Лукачікова (Турусинова/Turusinová); Зденка Кваскова, (Машенька/Mášenka); Василь Русиняк (Крутицкий/Krutickij); Михал Куцер (Городулін/Gorodulin); Ярослава Сысакова (Манефа/Manefa); Володимир Рогач (Курчась/Kurčajev); Осиф Пантликаш (Голутвін/Golutvin); Мартін Оравец (Слуга у Мамаєва/Sluha u Mamajeva); Осиф Ткач (Григорій/Grigorij)

Премєра 23. октобер 2020, 2. *премєра* 28. октобер 2020

Катарина Возарова я. г. – Петра Ковалчікова я. г. / Katarína Vozárová a. h. – Petra Kovalčíková a. h.

«АНИ МАК» / *Ani tak (KlimaX)*

Режія Петра Ковалчікова я. г.

Асистент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Терезія Міндошова, Катарина Возарова я. г.

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Осиф Пантликаш, Любомір Міндош (Староста, Млинарь, Модератор/Starosta, Mlynár, Moderátor); Володимір Рогач (Ферко, Вовк, Хлоп 3/Fero, Vlk, Muž 3); Михал Куцер (Міро, Таво – бача, Хлоп 1/Míro, Tavo – bača, Muž 1); Ладіслав Ладоміряк (Лаци, Лібор – гайник, Хлоп 2/Laci, Libor – hájník, Muž 2); Івета Фейкова (Невіста міста, Соня, Жена 1/Nevesta mesta, Sonja, Žena 1); Зденка Кваскова (Невіста полонин – Зуна, жена 2/Nevesta hōľ – Zuna, Žena 2)

Премєра 4. юн 2021, 2. премєра 9. юн 2021

Терезія Міндошова / Terézia Mindošová

«ЦАРЬ ПАВ» / *Páví král'*

Режія Зузана Галкова я. г.

Асистент режії Ярослава Сысакова

Драматургія Терезія Міндошова

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Ладіслав Ладоміряк (Царь Пав/Páví král'); Зденка Кваскова (Руженка, кралёвна/Ruženka, kráľovná); Володимір Рогач (Великий принц/Veľký princ); Мартін Оравец (Малый принц/Malý princ); Осиф Пантликаш, Любомір Міндош (Краль, Павук, Рыбарь/Král', Pavúk, Rybár); Ярослава Сысакова (Русалка 1/Víla 1); Івета Фейкова (Русалка 2/Víla 2, Slúžka); Михал Куцер (Клавн/Šašo)

Премєра 9. юл 2021

Ілья Ільф – Євгеній Петров / Il'ja Il'f – Jevgenij Petrov

«12 СТИЛЦІВ» / *12 stoličiek*

Режія Антон Коренчі я. г.

Асистент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Терезія Міндошова

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Евген Либезнюк, Володимір Рогач (Остап Бендер/Ostap Bender); Василь Русиняк (Іполіт Воробянінов/Ipolit Vorobjaninov); Осиф Пантликаш (Піп Фёдор/Pop Fjodor); Осиф Ткач (Тіхон/Tichon, Троюхов/Trojuchov, Музейник/Múzejník, Володимір/Vladimír, Варташ/Strážnik); Любомір Міндош (Безенчук/Bezenčuk, Крамаріков/Kramarikov, Брунс/Brunс, Гаврілін/Gavrilin, Принціпал/Principál, Чарушников/Čarušnikov); Светлана Шковранова, Володимира Штефаникова (Наташа Ніколаєвна/N. Nikola-jevna, Е. Станіславовна/E. Stanislavovna); Людмила Лукачікова (Клавдія/Klaudia, Гріцацуєвова/Gricacujevova, Єкатеріна/Jekaterina, Ольга Брунсова/Oľga Brunsova); Михал Куцер (Німфове/Nymfovia, Слуга/Sluha, Новинарь/Novinár, Севітський/Sevitskij, Фімка/Fimka, Ліцітатор/Licitátor); Зузана Ковалчікова, Ярослава Сысакова (Молода жена/Mladá žena, Ліза/Líza, Еллочка/Elločka, Геречка/Herečka, Люда/Luda); Мартін

Оравец (Паробок/Mládenec, Режісер/Režisér, Чашник/Čašník, Ернест/
Ernest, Герець/Herec)

Премєра 23. октобер 2021, 2. премєра 28. октобер 2021

Леонїд Андрєєв / Leonid Andrejev
«ЛЮБОВ ДО БЛИЖНЬОГО» / *Láska k bližnému*

Режія Михал Спішак

Асістент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Терезія Міндошова

Переклад Ярослав Сысак

Грають:

Осиф Пантликаш (Поліцайт/Policajt); Василь Русиняк (Урядник/Úradník,
Душпастырь/Kňaz); Осиф Ткач (Хлопик/Muž, Шеф/Šéf); Ярослава
Сысакова (Панїчка/Pani); Зденка Кваскова (Дївча/Dievča, Корешпондентка/
Redaktorka TV); Любомір Міндош (Тучный туриста/Tatko); Мартін
Оравец (Саша/Saša, Камераман/Kameraman); Івета Федорова (Маша/
Maša); Володимір Рогач (П'яний/Opitý, Анархіста/Anarchista); Володимира
Штефанікова (Нещастник/Nešťastník); Зузана Ковалчікова (Боєва дама/
Bojová dáma)

Премєра 25. фебруар 2021, 2. премєра 2. марец 2021

Терезія Міндошова – Матуш Ольга я. г. на мотівы Василя Шукшіна / Terézia
Mindošová – Matúš Ol'ha a. h. na motívy Vasilija Šukšina
«ЧЕРВЕНА КАЛИНА» / *Červená kalina*

Режія Матуш Ольга я. г.

Асістент режії Осиф Пантликаш

Драматургія Терезія Міндошова

Переклад Ярослав Сысак, Светлана Шковранова

Грають:

Людміла Лукачікова (Мати, Куделіха/Matka, Kudelicha); Володимір Рогач
(Вітька, Коля/Vit'ka, Koľa); Даньєла Либезнюк (Дївча, Лусієнн, Хор 3/
Dievča, Lucienne, Chór 3); Осиф Пантликаш (Пыскатый/Pyskáč); Зденка
Кваскова (Люба/Luba); Любомір Міндош (Петро/Petro); Светлана
Шковранова (Бабка/Starká); Осиф Ткач (Дідко/Starký); Ярослава Сысакова
(Хор 1/Chór 1); Зузана Ковалчікова (Хор 2/Chór 2); Мартін Оравец
(Обводный поліцайт/Okrskár, Міліціонарь/Milicionár, Прокуратор/
Prokurátor, Чашник/Čašník)

Премєра 27. май 2021, 1. премєра 15. юн 2022, 2. премєра 22. юн 2022

Мпр. Михал Павліч, ПзД.

Vydanie vychádza pri príležitosti
65. výročia divadelnej činnosti
Jaroslava Sisáka,
herca, režiséra, dramaturga,
riaditeľa divadiel UND a DAD,
autora prekladov diel svetovej dramaturgie
do rusínskeho jazyka.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v prekladoch Jaroslava Sisáka /
Zostavovatelia V. Paďák, M. Pavlič; Jazykový redaktor Z. Citriaková.
Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2022, 480 s.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v Prešove (skrátene: DAD) historici označujú ako kultúrny fenomén súčasného Slovenska. Vizitkou rusínskej renesancie na scéne DAD sa stalo stopäťdesiat divadelných hier svetovej dramaturgie v rusínskom preklade. Jedným z najplodnejších prekladateľov, ktorý repertoár Divadla A. Duchnoviča aktívne rozširoval dielami z mnohých literatúr, bol a dodnes ostáva Jaroslav Sisák. Celý jeho život je spojený s divadlom, či už v pozícii herca, režiséra, dramaturga, riaditeľa DAD a nakoniec – prekladateľa.

Knižné vydanie reprezentuje dôležitú časť prekladateľského dedičstva J. Sisáka – dvanásť dramatických diel z slovenskej, českej, ukrajinskej, poľskej, francúzskej, ruskej a ďalších literatúr, a tiež jazykové adaptácie vojvodínoruských dramatických diel.

Divadlo Alexandra Duchnoviča v prekladoch Jaroslava Sisáka

Projekt realizovaný pod vedením
doc. Mgr. **Valerija Padaka**, CSc.

Zostavovatelia:

doc. Mgr. **Valerij Paďak**, CSc.
Mgr. **Michal Pavlič**, PhD.

Jazykový redaktor

Mgr. **Zdenka Citriaková**, PhD.

Recenzenti:

prof. Dr. **Paul Robert Magocsi** (Torontská univerzita)
prof. Dr. **Elaine Rusinko** (Marylandská univerzita)

Sadzba:

doc. Mgr. **Valerij Paďak**, CSc.
(Vydavateľstvo Paďak s.r.o.)
padiak.valeri@gmail.com

Dizajn a obálka:

Mgr. **Larysa Paďak**
Milan Paďak

Foto: **Jaroslav Šurkala**

(Zbierka z archívu SNM - Múzea rusínskej kultúry v Prešove)

Vydanie: 1.

Počet strán: 480

Autorské hárky: 25,60

Náklad: 300

Vydal: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity

ISBN 978-80-555-3055-0

Алойз Мырштік, Вілем Мырштік

Іван Стодола

Дюра Папгаргаї

Петер Ковачік

Алфред Жаррі

Йозеф Грегор Таёвський

Михал Валчак

Олексій Коломієць

Ілья Ільф, Євгеній Петров

Леонід Андреєв

VYDAVATELSTVO
PREŠOVSKÉJ
UNIVERZITY

ISBN 978-80-555-3055-0

9 788055 530550

Nicollò Machiavelli

Marko Kropyvnyckyj

Pavel Kohout

Ján Karafiát

Алойз Мырштік, Вілем Мырштік

Іван Стодола

Дюра Папгаргаї

Петер Ковачік

Алфред Жаррі

Йозеф Грегор Таёвский

Михал Валчак

Олексій Коломієць

Ілья Ільф, Євгеній Петров

Леонід Андреев

Michal Baláž

Alexander Ostrovskij

Vasilij Šukšin

ISBN 978-80-555-3055-0

